

การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ เรื่องห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น
เพื่อสร้างกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น
ตามบทบาทของห้องสมุด

ชลลดา พงศ์พัฒนโยธิน

คู่มือนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น
ปีการศึกษา 2553
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

**THE DEVELOPMENT OF ONLINE LEARNING
ENTITLED LIBRARY AND LOCAL DEVELOPMENT
TO ENHANCE LOCAL DEVELOPMENT PARADIGM
BASED ON LIBRARY ROLES**

CHOLLADA PONGPATTANAYOTHIN

**A dissertation submitted in partial fulfillment of the requirement for
the Degree of Doctor of Philosophy in Educational for Locality Development**

2010

Copyright of Bansomdejchaopraya Rajabhat University

ชื่อเรื่อง	การพัฒนาบทเรียนออนไลน์เรื่องห้องสมุด กับการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อสร้างกระบวนการทัศน์ การพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด
ชื่อผู้วิจัย	ชลลดา พงศ์พัฒนโยธิน
สาขาวิชา	การศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	รองศาสตราจารย์ ดร. เอี่ยมพร เขียรศิริชัย
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	รองศาสตราจารย์ ดร. จุมพจน์ วณิชกุล
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	รองศาสตราจารย์ ดร. วิโรจน์ วัฒนานิมิตกุล
ปีการศึกษา	2553

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการพัฒนาบทเรียนออนไลน์เรื่องห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อสร้างกระบวนการทัศน์การพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาบทเรียนออนไลน์เรื่องห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น 2) ประเมินคุณภาพของบทเรียนออนไลน์ 3) ทดสอบประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์ 4) วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์ 5) ประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์ และ 6) ประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุดของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือนิสิตสมาชิกชมรมห้องสมุดเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) บทเรียนออนไลน์เรื่องห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น 2) แบบประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์เชิงเนื้อหาและเชิงเทคนิคการนำเสนอ 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 4) แบบประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์ 5) แบบประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (coefficient of variation) และค่า t-test โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ ยึดตามขั้นตอนของวงจรแอดดี (ADDIE model) 5 ขั้นตอน คือ การวิเคราะห์ (analysis) การออกแบบ (design) การพัฒนา (development) การนำไปใช้ (implementation) และการประเมินผล (evaluation) ขั้นตอนที่ 2 การใช้บทเรียนออนไลน์ และ ขั้นตอนที่ 3 การประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด

ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านการพัฒนาบทเรียนออนไลน์เรื่องห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น ใช้โปรแกรมมูเคิลในการพัฒนา สามารถเข้าถึงบทเรียนออนไลน์ได้ที่ <http://elearn.bsru.ac.th/edms> ประกอบด้วยเนื้อหา 3 หน่วยการเรียนรู้ หน่วยที่ 1 เรื่องห้องสมุด หน่วยที่ 2 เรื่องกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น หน่วยที่ 3 เรื่องบทบาทของห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น 2) ด้านการประเมินคุณภาพของบทเรียนออนไลน์ใช้เกณฑ์การประเมิน 5 ระดับของลิเกิร์ต จำแนกเป็นคุณภาพเชิงเนื้อหาและคุณภาพเชิงเทคนิคการนำเสนอ คุณภาพเชิงเนื้อหาอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.31$, $S.D.=.54$) คุณภาพเชิงเทคนิคการนำเสนออยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน ($\bar{X}=4.61$, $S.D.=.49$) 3) ด้านการทดสอบประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์แบบ E1/E2 เท่ากับ 80.18/83.77 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดคือ 80/80 4) ด้านการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์ พบว่าผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 5) ด้านการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์ใช้เกณฑ์การประเมิน 5 ระดับของลิเกิร์ต พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.29$, $S.D.=.72$) 6) ด้านการประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น ตามบทบาทของห้องสมุด ประเมินตามตัวแบบ ELLD จำแนกออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการศึกษา ค้นคว้าวิจัย (E : Education and Research) ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น (L : Local wisdom preservation) ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (L : Life-long learning) และ ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต (D : Development of quality of life) ใช้เกณฑ์การวัดทัศนคติของเทอร์ส โคน 11 ระดับ ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นโดยภาพรวมก่อนเรียนอยู่ในระดับที่ดี ($\bar{X}=8.05$, $S.D.=2.61$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับที่ดีทุกด้านเช่นกัน ผลการประเมินโดยภาพรวมหลังเรียนพบว่าอยู่ในระดับที่ดี ($\bar{X}=9.00$, $S.D.=1.44$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับที่ดีอย่างขี้ง 2 รายการ และอยู่ในระดับที่ดี 2 รายการ ตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น และ ด้านการศึกษา ค้นคว้าวิจัย เมื่อเปรียบเทียบระดับกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นก่อนเรียนและหลังเรียน โดยภาพรวมพบว่าหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกด้านเช่นกัน

Title	The Development of Online Learning Entitled Library and Local Development to Enhance the Local Development Paradigm Based on Library Roles
Author	Chollada Pongpattanayothin
Program	Education for Locality Development
Major Advisor	Associate Professor Dr. Auemporn Dhienhirun
Co-Advisor	Associate Professor Dr. Chumpot Wanichkul
Co-Advisor	Associate Professor Dr. Wirot Watananimitgul
Academic Year	2010

Abstract

The aims of this research were 1) to develop the online learning entitled Library and Local Development 2) to assess the quality of the online learning 3) to test the efficiency of the online learning 4) to test the learners' achievement 5) to assess the learners' satisfaction and 6) to assess the local development paradigm based on library roles. The sample used was 30 students who were the members of library for local development club of Bansomdejchaopraya Rajabhat University. The research instruments consisted of 1) the online learning entitled the Library and Local Development 2) the online learning quality assessment form based on contents and presentation techniques 3) the achievement test 4) the learners' satisfaction assessment form and 5) the local development paradigm assessment form based on library roles. The statistics used were mean, standard deviation, coefficient of variation and t-test. The research methodology was divided into 3 stages as follows; 1) online learning development stage using ADDIE Model – analysis, design, development, implementation and evaluation 2)

using online learning stage and 3) the assessment of the local development paradigm based on library roles.

The research results showed that 1) the development of online learning using Moodle program (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment) could be accessed through <http://www.elearn.bsru.ac.th/edm> that was consisted of 3 modules: Module 1 Library, Module 2 Local Development Paradigm and Module 3 Library Roles and Local Development 2) the Likert rating scales were used to assess the quality of the online learning based on contents and presentation techniques. The quality of the contents was at the highest level (\bar{X} =4.31, S.D.=.54). The quality of presentation technique was also at the highest level (\bar{X} =4.61, S.D.=.49) 3) the efficiency on online learning with the criterion of $E1/E2= 80.18/83.77$ was higher than the criterion setting at 80/80 4) the learners' achievement after using the online learning was higher than before using the online learning with statistical significance at 0.01 5) the learners' satisfaction using Likert 5 rating scales was at the highest level (\bar{X} =4.29, S.D.=.72) 6) the analysis of the local development paradigm based on library roles using ELLD Model was classified into 4 areas; education and research, local wisdom preservation, life-long learning and development of quality of life. The 11 scales of Thurstone was used as the criterion. The results showed that the local development paradigm before using online learning was at high level (\bar{X} =8.05, S.D.=2.61). When considering in each area, it was found that every area was also at high level. Meanwhile, the local development paradigm after using online learning was at high level (\bar{X} =9.00, S.D.=1.44). When considering in each area, it was found that two areas were at very high level and the other two were at high level ordering from most average mean score to least as follows; the area of development of quality of life , the area of life-long learning , the area of local wisdom preservation and the area of education and research respectively. The comparison of the paradigm both before and after using the online learning in overall was found that after using the online learning was higher than before using the online learning statistical significantly at 0.01. When considering in each area, it was also found that after using the online learning was higher than before using the online learning statistical significantly.

ประกาศคุณูปการ

คุณภีนิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีโดยความอนุเคราะห์จากอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รศ.ดร.เอี่ยมพร เขียรหิรัญ รศ.ดร.วิโพภุ วัฒนานามิตกุล และ รศ.ดร.จุมพจน์ วัฒนกุล ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ กระตุ้นเตือน ติดตามความก้าวหน้า ให้กำลังใจ และตรวจสอบแก้ไขในการดำเนินการวิจัยอย่างเอาใจใส่ด้วยดีตลอดมา ผู้วิจัยตระหนักถึงความปรารถนาดีเหล่านั้นและขอกราบขอบพระคุณด้วยความซาบซึ้งใจอย่างสูงสุดมา ณ โอกาสนี้

กราบขอบพระคุณท่านอธิการบดี รศ.ดร.สุพล วุฒิสเสนและคณะกรรมการบริหารหลักสูตรการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์สนับสนุนด้านทุนการศึกษาและด้านการเปิดโลกทัศน์ทางวิชาการเชิงวิเทศสัมพันธ์ ทำให้ผู้เรียนมีวิสัยทัศน์ และกระบวนทัศน์ที่กว้างไกลยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังมีผู้มีคุณูปการอีกหลายท่านที่ผู้วิจัยจะขออนุญาติกล่าวนามด้วยความขอบคุณยิ่งตามลำดับดังนี้

ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัยและประเมินคุณภาพบทเรียนคือ รศ.หรรษา ศิวรักษ์ รศ. ฉวีวรรณ อุหาภินันท์ รศ.ดร.ติลก บุญเรืองรอด รศ. (พิเศษ) ดร. อำนวย เศษชัยศรี ผศ.ดร.ศักดิ์เรศ ประกอบผล และ อ.ดร.ขวัญชฎิล พิศาลพงศ์

ผู้ให้คำปรึกษาด้านการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติ คือ อ.เพชรชาติ จงประดับเกียรติ อ.ทวีศักดิ์ จงประดับเกียรติ รศ.สุภรณ์ ลิ้มบริบูรณ์ และ ผศ.ดร.ณรงค์วัฒน์ มิ่งมิตร ผู้ให้คำปรึกษาและตรวจสอบบทคัดย่อภาษาอังกฤษ คือ ผศ.เผด็จ กำคำ ผู้บังคับบัญชาและกัลยาณมิตรที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้วิจัยสามารถจัดสรรเวลาให้แก่การศึกษานสำเร็จลุล่วงได้ คือ ผศ.ดร.ลินดา เกณฑ์มา และเพื่อนร่วมงานทุกคน

ผู้ถ่ายทอดเนื้อหาบทเรียนจากตัวอักษรสู่ออนไลน์ คือ คุณศัญญา ธีรเดชอุปถัมภ์ ผู้ช่วยวิเคราะห์ข้อมูลคือคุณรสสุคนธ์ ไตรรงค์ ผู้ให้ข้อมูลคือ นิสิตสาขาสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์ในสังกัดชมรมห้องสมุดเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา รวมถึงผู้มีคุณูปการท่านอื่นๆ ที่ผู้วิจัยไม่อาจกล่าวนามได้ทั้งหมด

เหนือสิ่งอื่นใด ขอกราบขอบพระคุณบิดามารดาและสมาชิกทุกคนในครอบครัว “พงศ์พัฒน์ โยธิน” รวมถึงบุคคลอันเป็นที่เคารพรักทุกคนที่เป็นแรงบันดาลใจสูงสุดที่ทำให้ผู้วิจัยเกิดพลังกายและพลังใจในการดำเนินการวิจัยให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

คุณค่าและประ โยชน์อันพึงมีจากคุณภีนิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่บุพการี สมาชิกในครอบครัว ครู อาจารย์ ผู้มีพระคุณ ตลอดจนเจ้าของตำรา หนังสือ และเอกสารที่ผู้วิจัยได้นำมาอ้างอิงทุกท่านด้วยความเคารพยิ่ง

ชลลดา พงศ์พัฒน์โยธิน

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
ประกาศคุณูปการ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญแผนภูมิ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	10
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	11
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	15
ปรัชญา แนวคิด ทฤษฎีด้านการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น.....	15
บทเรียนออนไลน์.....	21
กระบวนทัศน์.....	25
การพัฒนาท้องถิ่น.....	32
บทบาทของห้องสมุด.....	34
กระบวนทัศน์การพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด.....	41
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	46
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	60
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	60
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	60
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	67
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	77

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	81
ผลการพัฒนาบทเรียนออนไลน์เรื่องห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น.....	81
ผลการประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์.....	89
ผลการทดสอบประสิทธิภาพบทเรียนออนไลน์.....	97
ผลการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์.....	99
ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์.....	100
ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาค้นคว้าพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด.....	106
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	144
สรุปผลการวิจัย.....	145
อภิปรายผลการวิจัย.....	152
ข้อเสนอแนะ.....	160
บรรณานุกรม.....	163
ภาคผนวก.....	172
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ และจดหมายเชิญ.....	173
ภาคผนวก ข กลุ่มตัวอย่างและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	185
ภาคผนวก ค ค่าความยากและอำนาจจำแนกของแบบทดสอบและ ค่าความสอดคล้องของเครื่องมือวิจัย.....	205
ภาคผนวก ง ประมวลภาพกิจกรรมการดำเนินการวิจัย.....	216
ภาคผนวก จ เนื้อหาบทเรียนออนไลน์.....	223
ภาคผนวก ฉ เนื้อหาบทเรียนออนไลน์แบบพาวเวอร์พอยต์.....	277
ภาคผนวก ช จดหมายตอบรับการเผยแพร่ผลงานวิจัย.....	312
ประวัติของผู้วิจัย.....	318

สารบัญญัตราง

ตารางที่		หน้า
1	สรุปการประยุกต์ใช้ทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรม.....	20
2	บริบทการใช้กระบวนการทัศน์.....	29
3	เกณฑ์การแปลความหมายการประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์.....	61
4	สรุปขั้นตอนการสร้างแบบประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์.....	62
5	เกณฑ์การแปลความหมายค่าความยากและค่าอำนาจจำแนก.....	63
6	สรุปขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบ.....	63
7	เกณฑ์การแปลความหมายการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์...	64
8	สรุปขั้นตอนการสร้างแบบประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์.....	65
9	เกณฑ์การแปลความหมายการประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น ตามบทบาทของห้องสมุด.....	66
10	สรุปขั้นตอนการสร้างแบบประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น ตามบทบาทของห้องสมุด.....	66
11	ตารางกิจกรรมการใช้บทเรียนออนไลน์.....	72
12	ประมวลบทบาทของห้องสมุด.....	73
13	การจัดหมวดหมู่กระบวนการพัฒนาท้องถิ่นกับบทบาทของห้องสมุด.....	76
14	ผลการประเมินคุณภาพของบทเรียนออนไลน์เชิงเนื้อหาโดยภาพรวม.....	89
15	ผลการประเมินคุณภาพของบทเรียนออนไลน์เชิงเนื้อหา ด้านโครงสร้างของบทเรียน.....	90
16	ผลการประเมินคุณภาพของบทเรียนออนไลน์เชิงเนื้อหา ด้านระยะเวลาการเรียนรู้.....	90
17	ผลการประเมินคุณภาพของบทเรียนออนไลน์เชิงเนื้อหา ด้านความถูกต้องของเนื้อหา.....	91
18	ผลการประเมินคุณภาพของบทเรียนออนไลน์เชิงเนื้อหา ด้านความเหมาะสมกับระดับผู้เรียน.....	92
19	ผลการประเมินคุณภาพของบทเรียนออนไลน์เชิงเนื้อหา ด้านความครอบคลุมของเนื้อหา.....	92
20	ผลการประเมินคุณภาพของบทเรียนออนไลน์เชิงเนื้อหา ด้านการนำไปใช้ประโยชน์.....	93

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
21	ผลการประเมินคุณภาพของบทเรียนออนไลน์เชิงเทคนิคการนำเสนอโดยภาพรวม	94
22	ผลการประเมินคุณภาพของบทเรียนออนไลน์เชิงเทคนิคการนำเสนอ ด้านโครงสร้างบทเรียน.....	94
23	ผลการประเมินคุณภาพของบทเรียนออนไลน์เชิงเทคนิคการนำเสนอ ด้านคุณภาพโดยรวม.....	95
24	ผลการประเมินคุณภาพของบทเรียนออนไลน์เชิงเทคนิคการนำเสนอ ด้านส่วนต่อประสานและปฏิสัมพันธ์.....	95
25	ผลการประเมินคุณภาพของบทเรียนออนไลน์เชิงเทคนิคการนำเสนอ ด้านรูปแบบการนำเสนอ.....	96
26	คะแนนการทดสอบก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน.....	97
27	ผลการหาประสิทธิภาพของบทเรียนระหว่างกระบวนการเรียน.....	98
28	ผลการหาประสิทธิภาพของบทเรียนหลังกระบวนการเรียน.....	99
29	เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน.....	99
30	ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์โดยภาพรวม.....	100
31	ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์ ด้านโครงสร้างบทเรียน.....	101
32	ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์ ด้านเนื้อหา.....	102
33	ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์ ด้านระยะเวลาการเรียนรู้.....	102
34	ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์ ด้านความเหมาะสมกับระดับผู้เรียน.....	103
35	ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์ ด้านรูปแบบการนำเสนอ.....	103
36	ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์ ด้านส่วนต่อประสานและปฏิสัมพันธ์.....	104
37	ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์ ด้านคำแนะนำการใช้งาน.....	105

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
38	ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์ ด้านความพึงพอใจโดยรวม.....	105
39	ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาศักยภาพที่อิงตามบทบาทของห้องสมุด โดยภาพรวมก่อนเรียน.....	111
40	ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาศักยภาพที่อิงตามบทบาทของห้องสมุด โดยภาพรวมหลังเรียน.....	112
41	ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาศักยภาพที่อิงตามบทบาทของห้องสมุด โดยภาพรวมก่อนเรียนและหลังเรียน.....	113
42	ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาศักยภาพที่อิงตามบทบาทของห้องสมุด ด้านการศึกษาค้นคว้าวิจัยก่อนเรียน.....	114
43	ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาศักยภาพที่อิงตามบทบาทของห้องสมุด ด้านการศึกษาค้นคว้าวิจัยหลังเรียน.....	116
44	ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาศักยภาพที่อิงตามบทบาทของห้องสมุด ด้านการศึกษาค้นคว้าวิจัยก่อนเรียนและหลังเรียน.....	118
45	ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาศักยภาพที่อิงตามบทบาทของห้องสมุด ด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมก่อนเรียน.....	120
46	ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาศักยภาพที่อิงตามบทบาทของห้องสมุด ด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมหลังเรียน.....	122
47	ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาศักยภาพที่อิงตามบทบาทของห้องสมุด ด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมก่อนเรียนและหลังเรียน.....	124
48	ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาศักยภาพที่อิงตามบทบาทของห้องสมุด ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตก่อนเรียน.....	126
49	ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาศักยภาพที่อิงตามบทบาทของห้องสมุด ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตหลังเรียน.....	128
50	ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาศักยภาพที่อิงตามบทบาทของห้องสมุด ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตก่อนเรียนและหลังเรียน.....	130
51	ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาศักยภาพที่อิงตามบทบาทของห้องสมุด ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตก่อนเรียน.....	132

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
52	ผลการประเมินกระบวนการทัศนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตหลังเรียน.....	134
53	ผลการประเมินกระบวนการทัศนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตก่อนเรียนและหลังเรียน.....	136
54	กระบวนการทัศนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด กับองค์ประกอบของการดำเนินงานห้องสมุด.....	138
55	เนื้อหาของบทเรียนออนไลน์เรื่องห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น.....	146
56	การนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในท้องถิ่นตามแนวคิดเทรนส์ โมเดล.....	154
57	การจัดลำดับกระบวนการทัศนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด ก่อนเรียนและหลังเรียน.....	157
58	ความสอดคล้องระหว่างกระบวนการทัศนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของ ห้องสมุดกับ โครงการห้องสมุด 3 ดี.....	159

สารบัญแนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดการวิจัย.....	14
2	กระบวนการเอไอซีสู่การพัฒนาท้องถิ่น.....	31
3	ที่มาของกระบวนการทัศน์การพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด ตามตัวแบบ ELLD.....	42
4	ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาสถานศึกษาแบบ 3 D ห้องสมุด 3 ดี และ 3 G.....	46
5	การออกแบบบทเรียน.....	69
6	แนวคิดการกำหนดกรอบกระบวนการทัศน์การพัฒนาท้องถิ่น ตามบทบาทของห้องสมุด.....	75
7	สรุปวิธีดำเนินการวิจัย.....	80
8	กรอบเนื้อหาของบทเรียนออนไลน์เรื่องห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น หน่วยที่ 1	82
9	กรอบเนื้อหาของบทเรียนออนไลน์เรื่องห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น หน่วยที่ 2	83
10	กรอบเนื้อหาของบทเรียนออนไลน์เรื่องห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น หน่วยที่ 3.....	84
11	สรุปตัวแบบกระบวนการทัศน์การพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด.....	148
12	สรุปกระบวนการทัศน์การพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด ด้านการศึกษาค้นคว้าวิจัย.....	149
13	สรุปกระบวนการทัศน์การพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น.....	149
14	สรุปกระบวนการทัศน์การพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต.....	150
15	สรุปกระบวนการทัศน์การพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต.....	150

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบัน สังคมไทยต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของบริบทการพัฒนาในกระแสโลกาภิวัตน์หลายด้านที่สำคัญ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีผลกระทบทั้งที่เป็นโอกาสและข้อจำกัดต่อการพัฒนาทั้งสิ้น การเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อบริบททางการศึกษาที่สำคัญประการหนึ่งคือการเปลี่ยนทางเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วแบบก้าวกระโดด (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2549) ทำให้แนวคิดหรือกระบวนการทัศน์ในการพัฒนาการศึกษาจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนไปให้ทันต่อเทคโนโลยีดังกล่าว โดยมุ่งให้ผู้เรียนมีโอกาสและทางเลือกในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ด้วยรูปแบบและวิธีการที่หลากหลายโดยไม่จำกัดสถานที่และระยะทาง รวมถึงการใช้สื่อการศึกษาที่เหมาะสมเพื่อตอบสนองการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ ให้บรรลุถึงเป้าหมายที่พึงประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้ให้ความสำคัญกับประเด็นด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง โดยได้มีการกำหนดไว้ในหมวด 9 มาตราที่ 63 ถึง 69 ว่าด้วยเรื่องเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาโดยเฉพาะ โดยมีรายละเอียดที่เกี่ยวข้องในมาตราที่ 64 กล่าวไว้ว่า “รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิตและพัฒนาแบบเรียน ตำรา หนังสือทางวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์อื่น วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอื่น” และในส่วนของผู้เรียน มาตราที่ 66 กล่าวไว้ว่า “ผู้เรียนมีสิทธิได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในโอกาสแรกที่ทำให้ เพื่อให้มีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต” (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์กรมหาชน) 2545)

หากกล่าวถึงสาระสำคัญของหลักการจัดการศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ระบุให้ยึดหลักการว่าเป็น “การศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน” การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า “ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้” และถือว่า “ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด” กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนา “ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ” การที่จะให้ผู้เรียนบรรลุถึงความมุ่งหมายและหลักการดังกล่าวได้นั้น การสนับสนุนส่งเสริมในด้านบรรยากาศสภาพแวดล้อม และสิ่งสำคัญที่สุดประการหนึ่งคือ “สื่อการเรียนการสอน” ย่อมมีความสำคัญยิ่งต่อการจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้ ในเอกสารมาตรฐานการศึกษาของชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2548) ยังได้กำหนดจุดมการณ์สำคัญของการจัดการศึกษา คือ การจัดให้

มีการศึกษาตลอดชีวิตและการสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยมีแนวปฏิบัติหลายประการ คือ การจัดหลักสูตรที่หลากหลายตามความเหมาะสมของกลุ่มผู้เรียนทุกระบบ สอดคล้องตามความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีโอกาสเข้าถึงหลักสูตรต่างๆ ที่จัดไว้ได้อย่างทั่วถึง มีการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ สื่อเพื่อการเรียนรู้ และการให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศทุกรูปแบบที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เป็นต้น

จากเอกสารสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาหรือการจัดการเรียนรู้ทั้งสองฉบับที่กล่าวมา มีจุดเน้นสำคัญประการหนึ่งที่มีการกล่าวถึง คือ เรื่องของสื่อการเรียนการสอน หรือ สื่อเพื่อการเรียนรู้ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ช่วยทำให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สื่อการเรียนรู้อาจมีหลากหลายรูปแบบทั้งสื่อรูปแบบดั้งเดิมที่เป็นสิ่งตีพิมพ์บนกระดาษ แล้วได้มีวิวัฒนาการเรื่อยมาจนถึงยุคของสื่อดิจิทัล (digital media) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (electronic media) หรือ สื่อออนไลน์ (online media) ดังเช่นในปัจจุบัน

บทเรียนออนไลน์นับเป็นสื่อการเรียนรู้อันใหม่ที่ใช้จัดการเรียนการสอนผ่านเว็บไซต์บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (web-based instruction) การสอนรูปแบบนี้มีการนำมาใช้ในวงการศึกษาระดับประเทศไทยในราวปี พ.ศ. 2538 และได้กลายเป็นสื่อที่มีบทบาทสำคัญในแวดวงการศึกษาอย่างกว้างขวาง เนื่องจากเป็นคลังความรู้ที่เป็นทางเลือกใหม่และเปิดกว้างสำหรับประชาชนทั่วไป โดยไม่มีข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่ในลักษณะของการเรียนรู้ทางไกล (distance learning) สอดคล้องกับหลักการที่ว่าให้เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน และหลักการที่เชื่อว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ นอกจากนี้ บทเรียนออนไลน์ยังมีข้อได้เปรียบกว่าสื่อประเภทอื่น กล่าวคือ การเรียนรู้ในลักษณะนี้เป็นการเรียนรู้แบบมีปฏิสัมพันธ์ ผู้เรียนจะได้รับผลสะท้อนกลับของการเรียนรู้ได้ทันที และรูปแบบของบทเรียนยังมีความน่าสนใจ เนื่องจากต้องผลิตขึ้นเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้เรียนในการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (เกียรติประถมนสินธุ์เรื่องกุล 2553 : 125)

จากการศึกษาเอกสารสำคัญของชาติทั้งสองฉบับ คือ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ มาตรฐานการศึกษาของชาติ พบว่ามีประเด็นที่เป็นจุดร่วมสำคัญประการหนึ่งคือการมุ่งให้ประเทศชาติพัฒนาสู่การเป็น สังคมแห่งการเรียนรู้ (learning society) สังคมแห่งภูมิปัญญา (wisdom society) สังคมฐานความรู้ (knowledge-based society) หรือ สังคมฐานปัญญา (wisdom-based society) อันเป็นวาทกรรมสำคัญที่เรียกขานกันอย่างหลากหลายตามบริบทที่เหมาะสม นำไปสู่การใช้แนวคิดและปรัชญาการศึกษาสาขาการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นเพื่อผลักดันให้สังคมไทยพัฒนาไปสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ โดยมีความเชื่อว่าการใช้สื่อการเรียนรู้อันเหมาะสมและมีประสิทธิภาพจะเป็นปัจจัย

สนับสนุนที่เข้มแข็งในการพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง

ในประเด็นด้านกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นนั้น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กล่าวถึงคำว่ากระบวนการเรียนรู้ในส่วนของผู้มุ่งหมายการศึกษาไว้ว่าในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังกระบวนการที่ถูกต้องในด้านต่างๆ กระบวนการหนึ่งที่น่าสนใจที่ระบุไว้คือ “การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล” นอกจากนี้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2548) ได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาของชาติว่าด้วยเรื่อง คุณธรรม จิตสาธารณะ และ กระบวนการทัศนในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก โดยระบุไว้ว่าให้คนไทย “มีความรับผิดชอบทางศีลธรรม และสังคมมีกระบวนการในเกียรติภูมิของความเป็นคนไทย...เป็นสมาชิกที่ดี” และเป็น “อาสาสมัครเพื่อชุมชนและสังคมในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก”

หลักสูตรการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นจึงสามารถตอบสนองนโยบายการจัดการศึกษาของประเทศได้อย่างแท้จริง ภายใต้ปรัชญาของหลักสูตรที่ว่า “การพัฒนาท้องถิ่นไทยให้มีความเป็นท้องถิ่นที่เข้มแข็งเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นรีบด่วนที่ต้องอาศัยการจัดการศึกษาเล่าเรียนที่เหมาะสม” หลักสูตรนี้จึงมีเจตนาที่จะสร้างนักการศึกษาที่มีศักยภาพสูงที่จะทำการค้นคว้าวิจัยและวางแผนในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นได้ โดยที่ในปัจจุบันมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยามีการดำเนินโครงการพัฒนาท้องถิ่นและบริการชุมชนอย่างกว้างขวาง หนึ่งในโครงการดังกล่าวคือ โครงการจัดระบบห้องสมุดและส่งเสริมการอ่านของชมรมห้องสมุดเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องมากกว่าทศวรรษ หากนับเฉพาะช่วงที่ผู้วิจัยมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ คือตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 จนถึงปัจจุบัน มีพื้นที่ดำเนินการในจังหวัดต่างๆ ดังนี้

ปี พ.ศ.	สถานที่ดำเนินการ
2537	โรงเรียนบ้านจาน (นิเทศอุปถัมภ์) ตำบลหนองบัวใหญ่ อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ
2538	โรงเรียนบ้านคำละะ ตำบลบ้านคำละะ อำเภอไชยวาน จังหวัดอุดรธานี
2539	โรงเรียนบ้านเขาคิน ตำบลไทรย้อย อำเภอนันทะขาม จังหวัดพิษณุโลก
2540	โรงเรียนวัดอัมพวา ตำบลบางหัก อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2541	โรงเรียนบ้านไทรเคี้ยววิทยา ตำบลคลองหาด อำเภอคลองหาด จังหวัดสระแก้ว
2542	โรงเรียนบ้านจาน ตำบลกำแพง อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา
2543	โรงเรียนบ้านชัยเกษม ตำบลวังใหม่ กิ่งอ.โนนสมบูรณ์ จังหวัดสระแก้ว
2544	โรงเรียนบ้านหนองบัวลอย ตำบลพิมาย อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา
2545	โรงเรียนบ้านท่าโป่ง ตำบลวังดั่ง อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี
2546	โรงเรียนบ้านเขาช้าง ตำบลวังกระแจะ อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี
2547	โรงเรียนจักรพงษ์ (ค่ายจักรพงษ์) ตำบลคงพระราม อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี
2548	โรงเรียนบ้านทับลาน ตำบล ทับลาน อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี

2549	โรงเรียนวัดประสาธน์รังสรรค์ ตำบลโนนหอม อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี
2550	โรงเรียนวัดกระเช้าใหญ่ ตำบลกระเช้าใหญ่ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี
2551	โรงเรียนบ้านคลองหาด ตำบลคลองหาด อำเภอคลองหาด จังหวัดสระแก้ว
2552	โรงเรียนวัดอัมพวา (วัดนาราชธุระอุปถัมภ์) ตำบลบางหัก อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2553	วัดหนองหญ้าปล้อง ตำบลกระเช้าเผือก อำเภอกำแพงแสน จังหวัดกาญจนบุรี

วัตถุประสงค์สำคัญในการดำเนินโครงการของชมรมห้องสมุดเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นคือ เพื่อจัดสร้างและพัฒนาห้องสมุดให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่เปิดกว้างสำหรับประชาชนในท้องถิ่น และเป็นแหล่งศึกษาหาความรู้ตามอัธยาศัยอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ตลอดจนเพื่อให้บัณฑิตนักศึกษา ได้รับประสบการณ์และมีทักษะในการปฏิบัติงานห้องสมุดจากสถานการณ์จริง เป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยและประชาชนในท้องถิ่น สมาชิกในชมรมห้องสมุดเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่เป็นแกนนำในการดำเนินโครงการคือนิสิตสังกัดสาขาวิชา สารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์ทั้งหมดซึ่งถือว่าเป็นสมาชิกโดยตำแหน่ง และมีนิสิตสาขาวิชาอื่นๆ เข้าร่วมเป็นสมาชิกอีกรวมจำนวนทั้งสิ้นประมาณ 100 คน ระยะเวลาการดำเนินการโครงการคือช่วงปิดภาคการศึกษาที่ 1 คือในเดือนตุลาคมของทุกปี โดยอาจจำแนกการดำเนินการออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การเตรียมการ เป็นขั้นตอนก่อนการดำเนินการในพื้นที่ ประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆ คือ การคัดเลือกพื้นที่ดำเนินการ โดยคณะกรรมการชมรมและที่อาจารย์ปรึกษาชมรมจะทำหน้าที่พิจารณาคัดเลือกพื้นที่ดำเนินการ (หากมีการร้องขอมากกว่า 1 แห่ง) โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ในการดำเนินการโครงการให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ท้องถิ่น การเสนอโครงการ โดยประธานชมรมและคณะกรรมการชมรมส่งโครงการเสนอสำนักกิจการนิสิตนักศึกษาของมหาวิทยาลัย เพื่อขออนุมัติดำเนินโครงการ การสำรวจเส้นทาง โดยคณะกรรมการชมรมและที่ปรึกษาชมรมสำรวจเส้นทาง ณ พื้นที่ที่จะดำเนินการเพื่อทราบสภาพปัจจุบันและทราบความต้องการของท้องถิ่นเพื่อเตรียมพร้อมในการลงพื้นที่ปฏิบัติจริง การระดมทุน โดยคณะกรรมการชมรมและสมาชิกชมรมระดมทุนโดยการขอบริจาคทรัพย์สินและสิ่งของในรูปแบบต่างๆ จากหน่วยงาน องค์กร และบุคคลทั่วไป การจัดหาทรัพยากรดำเนินการ โดยคณะกรรมการชมรมจัดหาวัสดุ ครุภัณฑ์ ตลอดจนอุปกรณ์ที่จำเป็นในการดำเนินโครงการ ทั้งในส่วนที่ใช้ในห้องสมุดและในส่วนที่ใช้ในการดำรงชีวิตในพื้นที่ขณะดำเนินโครงการ

ขั้นที่ 2 การดำเนินโครงการ เป็นขั้นตอนในระหว่างดำเนินการโครงการในพื้นที่ โดยเริ่มหลังจากเสร็จสิ้นการสอบปลายภาคเรียนที่ 1 ในช่วงเดือนตุลาคมของทุกปีประมาณ 20 วัน สมาชิกชมรมที่เป็นแกนนำจำนวนประมาณ 20-30 คนพร้อมอาจารย์ที่ปรึกษาชมรมจะเดินทางไป

ปฏิบัติการในพื้นที่โดยมีการดำเนินการ คือ การจัดระบบห้องสมุด เป็นการดำเนินการตามระบบการจัดห้องสมุดอย่างครบถ้วน โดยเน้นการดำเนินงานเทคนิคเป็นสำคัญ ได้แก่ การจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ (ซึ่งได้ดำเนินการตั้งแต่ก่อนเดินทางมายังพื้นที่แล้ว) การเตรียมทรัพยากรสารสนเทศให้พร้อมสำหรับการบริการ ได้แก่ การลงทะเบียน การติดสัน ของ บัตรซีดี การประทับตรา การจัดหมวดหมู่ การทำรายการ การจัดหนังสือชั้นชั้น รวมถึงการจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม ทั้งภายในและภายนอกห้องสมุดให้สวยงามน่าเข้าไปใช้บริการ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน เป็นกิจกรรมที่ช่วยประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในท้องถิ่นรู้จักห้องสมุดและสนใจเข้าไปใช้บริการในห้องสมุด ตลอดจนการปลูกฝังนิสัยรักการอ่านการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ส่วนใหญ่เน้นการดำเนินกิจกรรมสำหรับเด็ก เช่น การเล่านิทาน การเล่นเกม โดยมีของรางวัลที่ได้รับจากการบริจาคมอบให้เพื่อเป็นแรงจูงใจให้เข้าร่วมกิจกรรม การจัดกิจกรรมสัมพันธ์กับท้องถิ่น เป็นกิจกรรมที่ฝ่ายผู้ดำเนินโครงการมีส่วนร่วมด้วยกับท้องถิ่น สามารถจำแนกออกได้หลากหลายประเภท อาทิ ประเภทกิจกรรมนันทนาการ เช่น กีฬาสัมพันธ์ ประเภทกิจกรรมทางศาสนา เช่น การทำบุญออกพรรษา ประเภทกิจกรรมงานมงคล เช่น งานมงคลสมรส งานบวช งานขึ้นบ้านใหม่ และประเภทกิจกรรมงานอวมงคล เช่น งานศพ เป็นต้น และขั้นตอนสุดท้ายคือ การจัดพิธีรับและส่งมอบห้องสมุด จัดทำขึ้นหลังจากการจัดห้องสมุดเสร็จสมบูรณ์แล้ว ผู้เข้าร่วมในพิธีจำแนกเป็น 2 ฝ่าย ฝ่ายผู้ส่งมอบคือ ผู้บริหาร คณะกรรมการและสมาชิกชมรมห้องสมุดเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ฝ่ายผู้รับมอบคือ ผู้บริหาร คณะจารย์และนักเรียนในโรงเรียน รวมถึงผู้นำท้องถิ่น และประชาชนในท้องถิ่น

ขั้นที่ 3 การจัดทำรายงานและประเมินผล เป็นขั้นตอนหลังจากการดำเนินการในพื้นที่เสร็จสิ้นแล้ว โดยคณะกรรมการชมรมที่เป็นแกนนำจัดทำรายงานผลการดำเนินงานโครงการเพื่อเสนอต่อมหาวิทยาลัย การประเมินผลการดำเนินงานเป็นส่วนหนึ่งของการรายงานผลการดำเนินโครงการ วิธีการประเมินผลส่วนใหญ่ประเมินจากสถานการณ์จริงเชิงประจักษ์ โดยเปรียบเทียบสภาพของห้องสมุดก่อนและหลังการดำเนินโครงการ รวมถึงการสอบถามผู้ที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่น ผลงานเชิงประจักษ์ที่เป็นวัดดูธรรมในภาพรวมนั้น ส่วนใหญ่มูลค่าการในท้องถิ่นมีความพึงพอใจในผลงานอยู่ในระดับที่ดีอย่างยิ่ง (รายงานสรุปผลการดำเนินโครงการห้องสมุดเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น 2553 : 11)

แม้ว่าผลการดำเนินโครงการเชิงประจักษ์ในภาพรวมจะเป็นที่พึงพอใจของประชาชนท้องถิ่นเป็นส่วนใหญ่ แต่หากพิจารณาอย่างลึกซึ้งถึงเบื้องหลังของการดำเนินโครงการจะพบว่ายังมีจุดอ่อนบางประการที่ทำให้เบื้องหลังความสำเร็จอาจมิได้งดงามดังเช่นเบื้องหน้า จากประสบการณ์ในการเข้าร่วมโครงการอย่างต่อเนื่องของผู้วิจัยในฐานะที่ปรึกษาชมรมห้องสมุดเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นตลอดระยะเวลาที่มากกว่าทศวรรษ (ตั้งแต่ปี พ.ศ.2537-ปัจจุบัน) รวมถึงจากการ

สังเกตแบบมีส่วนร่วมของผู้วิจัยและจากการสอบถามจากการนิเทศติดตามผลการดำเนินโครงการ พบว่าผู้ดำเนินโครงการซึ่งส่วนใหญ่คือนิสิตสาขาสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์ยังมี กระบวนการพัฒนาท้องถิ่นที่ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ ส่วนหนึ่งเข้าร่วมโครงการด้วยศรัทธาและอุดมการณ์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างแท้จริง แต่ส่วนหนึ่งซึ่งเป็นส่วน ใหญ่ พบว่าสมาชิกชมรมบางส่วนเข้าร่วมโครงการด้วยวัตถุประสงค์อื่นๆ เช่น เพื่อถือโอกาส พักผ่อนหย่อนใจกับเพื่อนสนิท เพื่อหลีกเลี่ยงการใช้เวลาว่างอยู่ที่บ้านในช่วงปิดภาคเรียน เพื่อ เพิ่มรสชาติแปลกใหม่ให้ชีวิต หรือ เพื่อให้มีประสบการณ์ในท้องถิ่นชนบท เป็นต้น อันเกิดจาก การขาดองค์ความรู้เชิงบูรณาการระหว่างศาสตร์ในวิชาชีพของตนคือด้านสารสนเทศศาสตร์และ บรรณารักษศาสตร์กับศาสตร์ด้านการพัฒนาท้องถิ่นเข้าด้วยกัน (รายงานสรุปผลการดำเนิน โครงการห้องสมุดเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น 2553 : 9)

ดังนั้น การที่จะให้สมาชิกชมรมห้องสมุดเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นเกิดกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุดอย่างชัดเจน ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดของการสร้าง นวัตกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบของบทเรียนออนไลน์ ซึ่งเป็นเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาประเภท หนึ่งที่สนับสนุนการศึกษาค้นคว้าและเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดชีวิต เนื้อหาที่บรรจุในบทเรียนนั้น ได้ผนวกองค์ความรู้ในศาสตร์ด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์เข้ากับศาสตร์ด้าน การพัฒนาท้องถิ่น และสร้างความรู้ความเข้าใจด้วยการใช้บทเรียนออนไลน์เป็นสื่อในการอบรม ปฐมนิเทศสมาชิกชมรมห้องสมุดเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นก่อนเข้าพื้นที่ปฏิบัติการจริงเพื่อให้บรรลุ เป้าหมายและอุดมการณ์ของการพัฒนาท้องถิ่นอย่างแท้จริง นอกจากนี้โดยตรงที่มีต่อ สมาชิกชมรมห้องสมุดเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นแล้ว นักพัฒนาท้องถิ่นทั่วไป ยังสามารถใช้ ประโยชน์จากบทเรียนนี้อีกด้วย เนื่องจากเป็นสื่อที่เผยแพร่บนอินเทอร์เน็ตที่ผู้ใช้สามารถเข้าถึง ได้ทุกที่ทุกเวลา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาบทเรียนออนไลน์เรื่องห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น
2. เพื่อประเมินคุณภาพของบทเรียนออนไลน์
3. เพื่อทดสอบประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์
4. เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์
5. เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์
6. เพื่อประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุดของผู้ใช้ บทเรียนออนไลน์

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาบทเรียนออนไลน์เรื่องห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อสร้างกระบวนการทัศน์การพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด มีขอบเขตการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหาของบทเรียนออนไลน์ การวิจัยครั้งนี้กำหนดเนื้อหาของบทเรียนออนไลน์ในหัวข้อเรื่องห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) ด้านการพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ เนื่องจากห้องสมุดถือได้ว่าเป็นแหล่งรวมขององค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังนั้นการเรียนรู้บทบาทของห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่นจะช่วยให้เกิดกระบวนการทัศน์ด้านการพัฒนาท้องถิ่น และนำไปสู่แนวปฏิบัติเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือนิสิตชมรมห้องสมุดเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นในมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาที่สามารถใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ออนไลน์ได้ เนื่องจากเป็นกลุ่มที่ต้องดำเนินโครงการห้องสมุดเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น และต้องมีการควบคุมตัวแปรเพื่อให้การวิจัยมีความเที่ยงตรงและเชื่อถือได้

3. ขอบเขตด้านตัวแปร การวิจัยครั้งนี้มีตัวแปรอิสระคือบทเรียนออนไลน์เรื่องห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น ส่วนตัวแปรตามที่ใช้ศึกษาในครั้งนี้ ประกอบด้วย

- 1) ระดับคุณภาพของบทเรียนออนไลน์เชิงเนื้อหา (content validity)
- 2) ระดับคุณภาพของบทเรียนออนไลน์เชิงเทคนิคการนำเสนอ (technical validity)
- 3) ระดับคะแนนจากแบบทดสอบประจำหน่วย (unit test)
- 4) ระดับคะแนนจากแบบทดสอบสรุปรวบยอด (summative test)
- 5) ระดับความพึงพอใจของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์
- 6) ระดับคุณภาพของแบบวัดกระบวนการทัศน์การพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุดของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์ 4 ด้าน คือ
 - (1) ด้านการศึกษา ค้นคว้า วิจัย (E: Education and Research)
 - (2) ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น (L: Local wisdom preservation)
 - (3) ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (L: Life-long learning)
 - (4) ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต (D: Development of quality of life)

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา ผู้วิจัยใช้เวลาในการดำเนินการวิจัยประมาณ 22 เดือนนับจากวันสอบเข้าโครงการวิทยานิพนธ์ในเดือนมกราคม พ.ศ. 2552 โดยอาจจำแนกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

4.1 ระยะเวลาการพัฒนาบทเรียนออนไลน์ เป็นระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาเอกสาร จัดทำเอกสารเนื้อหาบทเรียนออนไลน์ การนำเสนอบทเรียนออนไลน์บนเว็บไซต์ รวมถึงการจัดทำเครื่องมือวิจัย ต่างๆ ได้แก่ แบบประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์ แบบประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์ แบบทดสอบประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์และวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด ใช้เวลาประมาณ 13 เดือน ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2552 ถึง เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ.2553

4.2 ระยะเวลาใช้บทเรียนออนไลน์ เป็นระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง ทดสอบ ประเมินแก้ไข และ การใช้บทเรียนออนไลน์จริง รวมถึงการประเมินความพึงพอใจในการใช้บทเรียนออนไลน์ และการประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด ใช้เวลาประมาณ 7 เดือน ตั้งแต่เดือนมีนาคม พ.ศ. 2553 ถึง เดือนเดือนกันยายน พ.ศ. 2553

4.3 ระยะเวลาจัดทำรูปเล่มคู่มือวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์ ใช้เวลาประมาณ 2 เดือน คือ เดือนตุลาคม พ.ศ. 2553 ถึง เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2553

นิยามศัพท์เฉพาะ

คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

1. ห้องสมุด หมายถึง แหล่งการเรียนรู้ ซึ่งมีบทบาทในการจัดหา รวบรวม จัดเก็บ และ จัดหมวดหมู่ทรัพยากรสารสนเทศอย่างเป็นระบบ เพื่อการเผยแพร่และบริการแก่ผู้ใช้อย่างหลากหลายรูปแบบ โดยมุ่งปรัชญาการบริการที่สำคัญคือ ความสะดวก รวดเร็ว ทันการณ์ และตรงตามความต้องการของผู้ใช้ โดยมีบุคลากรผู้เชี่ยวชาญ ทำหน้าที่อำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้บริการ ห้องสมุดในบริบทนี้ มีความหมายเดียวกับ หอสมุด ศูนย์ข้อมูล ศูนย์เอกสาร ศูนย์สารสนเทศ ศูนย์สื่อการศึกษา ศูนย์วัสดุการศึกษา ศูนย์การเรียนรู้ สำนักวิทยบริการ หรือ สถาบันวิทยบริการ

2. องค์ประกอบในการดำเนินงานห้องสมุด หมายถึง ปัจจัยที่จะทำให้การดำเนินงานของห้องสมุดประสบความสำเร็จ มีองค์ประกอบ 10 ด้าน ดังนี้ ด้านสถานที่ตั้งและอาคารสถานที่ ด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านนโยบาย แผนงาน และโครงการ ด้านทรัพยากรสารสนเทศ ด้านบริการและกิจกรรม ด้านบุคลากร ด้านการบริหารจัดการ ด้านงบประมาณ ด้านเครือข่ายความร่วมมือ และด้านฐานข้อมูล

3. กระบวนทัศน์ หมายถึง แนวความคิด หรือ มโนทัศน์ คำนิยาม ความเข้าใจรับรู้ ซึ่งใช้เป็นแบบจำลอง แบบแผน หรือ ตัวอย่าง ที่เป็นที่ยอมรับในการนำไปสู่การสร้างวิสัยทัศน์ แนวปฏิบัติที่เป็นพื้นฐานในการจัดการ หรือจัดระบบตนเองเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

4. การพัฒนาท้องถิ่น หมายถึง การเปลี่ยนแปลงท้องถิ่นให้ดีขึ้นกว่าเดิม โดยเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างมีแบบแผน มีวัตถุประสงค์และทิศทางที่ชัดเจน อันนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิต และคุณภาพสังคม เพื่อให้เกิดความเป็นอยู่ที่ดีของมนุษย์และการมีสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น

5. กระบวนทัศน์การพัฒนาท้องถิ่น หมายถึง แนวความคิด หรือ ความเข้าใจรับรู้ ซึ่งใช้เป็นแบบแผนในการนำไปสู่การสร้างแนวปฏิบัติ ที่เป็นพื้นฐานในการจัดการหรือจัดระบบตนเอง เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้ท้องถิ่นมีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นกว่าเดิม เป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างมีแบบแผน มีวัตถุประสงค์และทิศทางที่ชัดเจน ซึ่งนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิต และคุณภาพสังคม เพื่อให้เกิดความเป็นอยู่ที่ดีของมนุษย์และการมีสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น

6. บทบาทของห้องสมุด หมายถึง หน้าที่ของห้องสมุดในด้านต่างๆ ที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งในที่นี้กำหนดขอบเขตออกเป็น 4 ด้าน ตามตัวแบบอีแอลแอลดี (ELLD Model) คือ ด้านการศึกษาค้นคว้าวิจัย (E: Education and Research) ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น (L: Local wisdom preservation) ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (L: Life-long learning) และ ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต (D: Development of quality of life)

7. บทเรียนออนไลน์เรื่องห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น หมายถึง บทเรียนที่ใช้เทคโนโลยีรูปแบบต่างๆมาใช้ในการจัดเก็บข้อมูลรูปแบบของข้อมูลอาจอยู่ในรูปของตัวอักษร ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เสียง และอื่นๆ ในลักษณะของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ โดยมีระบบการทำงานที่ติดต่อสื่อสารเชื่อมตรงกับเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา บทเรียนออนไลน์ในที่นี้ใช้ในบริบทเดียวกับ การเรียนอิเล็กทรอนิกส์ (e-learning) ในการวิจัยครั้งนี้กำหนดบทเรียนออนไลน์เรื่องการสร้างกระบวนทัศน์การพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุดโดยมีขอบเขตเนื้อหา 3 หน่วยเรียน คือ หน่วยที่ 1 เรื่องห้องสมุด หน่วยที่ 2 เรื่องกระบวนทัศน์การพัฒนาท้องถิ่น และหน่วยที่ 3 เรื่อง บทบาทของห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น

8. คุณภาพของบทเรียนออนไลน์ หมายถึง ลักษณะดีเด่นของบทเรียนออนไลน์ที่ได้รับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิและได้ผลการประเมินในระดับเหมาะสมมากขึ้นไป (ค่าเฉลี่ย 3.41 ขึ้นไป) จำแนกเป็น 2 ด้าน คือ คุณภาพของบทเรียนออนไลน์เชิงเนื้อหา และคุณภาพของบทเรียนออนไลน์เชิงเทคนิคการนำเสนอ คุณภาพของบทเรียนออนไลน์เชิงเนื้อหา จำแนกเป็น ด้านโครงสร้างของบทเรียน ด้านระยะเวลาการเรียนรู้ ด้านความเหมาะสมกับระดับผู้เรียน ด้านความครอบคลุมของเนื้อหา ด้านความถูกต้องของเนื้อหา และด้านการนำไปใช้ประโยชน์ ส่วนคุณภาพของบทเรียนออนไลน์เชิงเทคนิคการนำเสนอ ประกอบด้วย ด้านโครงสร้างบทเรียน ด้านคุณภาพโดยรวม ด้านส่วนต่อประสานและปฏิสัมพันธ์ และ ด้านรูปแบบการนำเสนอ

9. ประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์ หมายถึง ผลการเรียนรู้ของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์ที่วัดจากระดับคะแนนจากแบบทดสอบประจำหน่วย และระดับคะแนนจากแบบทดสอบสรุปรวบยอด จากบทเรียนออนไลน์เรื่องห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น แบบประสิทธิภาพของกระบวนการ/ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ หรือ E1 / E2 กำหนดเกณฑ์ไว้ที่ 80 / 80

10. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์ หมายถึง ผลการเรียนรู้ของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์ที่เกิดจากการใช้บทเรียนออนไลน์เรื่องห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น โดยวัดจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน และคะแนนการทดสอบหลังเรียนสูงกว่าคะแนนการทดสอบก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

11. ความพึงพอใจของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์ หมายถึง ความคิดเห็นของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์ต่อการใช้บทเรียนออนไลน์โดยใช้เกณฑ์ความพึงพอใจในระดับมากขึ้นไป (ค่าเฉลี่ย 3.41 ขึ้นไป) จำแนกเป็น 7 ด้าน คือ ด้านคำแนะนำการใช้งาน ด้านโครงสร้างบทเรียน ด้านระยะเวลาการเรียนรู้ ด้านเนื้อหา ด้านส่วนต่อประสานและปฏิสัมพันธ์ ด้านรูปแบบการนำเสนอ ด้านความเหมาะสมกับระดับผู้เรียน และ ด้านความพึงพอใจโดยรวม

12. ชมรมห้องสมุดเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น หมายถึง ชมรมของนิสิตนักศึกษาในสังกัดฝ่ายกิจการนิสิตนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา สมาชิกในชมรมประกอบด้วยนิสิตจากทุกคณะ โดยมีคณะกรรมการบริหารชมรมที่เป็นแกนนำในการดำเนินการคือ นิสิตสังกัดสาขา สารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา มีวัตถุประสงค์สำคัญคือเพื่อจัดระบบห้องสมุดและส่งเสริมการอ่านให้แก่โรงเรียนในท้องถิ่นชนบท โดยมุ่งให้ห้องสมุดดังกล่าวเปิดกว้างแก่ประชาชนทั่วไปในลักษณะของห้องสมุดประชาชน มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องทุกปีจนเป็นประเพณีนิยมและสืบทอดต่อกันมากกว่าทศวรรษ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย มีดังนี้

1. เกิดผลผลิตคือบทเรียนออนไลน์เรื่องห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่นที่เผยแพร่ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่ตอบสนองแนวคิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตทุกที่ทุกเวลา
2. ได้รับบทเรียนออนไลน์ที่มีคุณภาพทั้งในเชิงเนื้อหาและเชิงเทคนิคการนำเสนอที่ผ่านการประเมินคุณภาพ โดยผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิ
3. ได้รับบทเรียนออนไลน์ที่มีประสิทธิภาพที่ผ่านกระบวนการทดสอบอย่างเป็นระบบในลักษณะการวัดประสิทธิภาพของกระบวนการ/ประสิทธิภาพของผลลัพธ์
4. ผู้ใช้บทเรียนออนไลน์สามารถนำองค์ความรู้จากบทเรียนออนไลน์ไปเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น
5. ผู้พัฒนาบทเรียนออนไลน์ทราบความพึงพอใจของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการนำไปพัฒนาปรับปรุงบทเรียนออนไลน์ให้สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนและให้บทเรียนมีคุณภาพสูงขึ้น

6. ผู้ใช้บทเรียนออนไลน์มีกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุดและสามารถนำไปเป็นต้นแบบหรือกรอบการดำเนินงานและประยุกต์ใช้ในการพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างมีทิศทางที่ชัดเจน

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยสามารถอธิบายได้ดังนี้

1. ด้านปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย ปรัชญาการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น แนวคิด “สากลสู่ท้องถิ่น ท้องถิ่นสู่สากล” (TRENDS Model) นโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาล โครงการออกค่ายอาสาพัฒนาของชมรมห้องสมุดเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น และแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่น องค์ประกอบดังกล่าวมีความสัมพันธ์กันดังนี้

จากปรัชญาของหลักสูตรการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ที่กำหนดไว้ว่า “การพัฒนาท้องถิ่นไทยให้มีความเป็นท้องถิ่นที่เข้มแข็งเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นรีบด่วนและต้องอาศัยการจัดการศึกษาเล่าเรียนที่เหมาะสม โดยมีเจตนาที่จะสร้างนักการศึกษาผู้มีศักยภาพสูงที่จะทำการค้นคว้าวิจัยและวางแผนในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น” และแนวคิดกระบวนการนำความรู้สากลไปสู่การพัฒนาท้องถิ่น และการนำความรู้จากท้องถิ่นสะท้อนกลับสู่สากลเป็นวงจรความรู้ที่ไม่มีที่สิ้นสุด หรือ TRENDS Model ผู้วิจัยจึงนำประเด็นด้านการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นมาขยายผลเป็นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นด้วยระบบออนไลน์ โดยมุ่งให้เป็นบทเรียนด้วยตนเองสำหรับการสร้างกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นให้แก่เครือข่ายอาสาพัฒนาที่เป็นสมาชิกชมรมห้องสมุดเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา รวมถึงนักพัฒนาท้องถิ่นในโครงการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

บทเรียนออนไลน์จัดเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาประเภทหนึ่งที่มีบทบาทและความสำคัญยิ่งในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศเช่นปัจจุบัน ดังจะเห็นได้จากกรณีเอกสารสำคัญของชาติที่กล่าวสนับสนุนแนวคิดดังกล่าว ได้แก่ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 9 กล่าวถึงเรื่องเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในมาตรา 63-69 ในเอกสารมาตรฐานการศึกษาของชาติ มีการกล่าวถึงการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ และการให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศทุกรูปแบบที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง และในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ได้กำหนดยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นไว้ประการหนึ่งคือ การสร้างสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้

ในส่วนของแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่น ผู้วิจัยได้ยึดตามทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรม (The Diffusion of Innovation: DOI) ของ เอฟเวอร์เรทท์ เอ็ม โรเจอร์ (Roger 1962) ที่เชื่อว่านวัตกรรมเป็นปัจจัยสำคัญในการเปลี่ยนแปลงสังคมและ

วัฒนธรรม บทเรียนออนไลน์จัดเป็นนวัตกรรมประเภทหนึ่งสามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านกระบวนการเรียนรู้และด้านกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น รวมถึงแนวคิดด้านการเรียนรู้ด้วยตนเอง (self-learning) ที่เชื่อในความเป็นอิสระและความเป็นตัวของตัวเองของมนุษย์ เชื่อว่ามนุษย์สามารถหาทางเลือกของตนเอง มีศักยภาพและพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างไม่มีขีดจำกัด สามารถเรียนรู้ได้หลายรูปแบบ รวมถึงการเรียนรู้ด้วยตนเองจากการใช้คอมพิวเตอร์ โปรแกรม และอื่นๆ และ แนวคิดด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต (life-long learning) ซึ่งหมายถึงการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตลอดชีวิตของบุคคลตั้งแต่เกิดจนตาย มุ่งให้ประชาชนในท้องถิ่นพัฒนาตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก และสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องเต็มศักยภาพ โดยที่บุคคลต้องมีแรงจูงใจที่จะศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองและเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

2. ด้านกระบวนการ จากปัจจัยนำเข้าดังกล่าว ผู้วิจัยจึงนำมาพัฒนาบทเรียนออนไลน์ตามวงจรแอดดี (ADDIE Model) ซึ่งเป็นรูปแบบที่พัฒนาโดย แบรินสัน เรย์เนอร์ คอกซ์ เฟอร์แมน คิง และแฮนซัม (Branson, Rayner, Cox, Furman, King, Hannum 1975) ซึ่งเป็นคณาจารย์และบุคลากรของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยแห่งรัฐฟลอริดา ประเทศสหรัฐอเมริกา (Center for Educational Technology at Florida State University) ซึ่งมีทั้งสิ้น 5 ขั้นตอน คือ การวิเคราะห์ (analysis) การออกแบบ (design) การพัฒนา (development) การนำไปใช้ (implementation) และการประเมินผล (evaluation) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์ (analysis) เป็นการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาด้านห้องสมุด กระบวนทัศน์ และการพัฒนาท้องถิ่น จากนั้นจึงกำหนดขอบทเรียนออนไลน์

ขั้นที่ 2 การออกแบบบทเรียน (design) เป็นการกำหนดกลวิธีการนำเสนอ โดยจัดทำเป็นแผนภูมิการนำเสนอในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ เป็นการออกแบบการสอนโดยยึดหลักตามแนวคิดการสร้างความรู้ด้วยตนเอง

ขั้นที่ 3 การพัฒนาบทเรียน (development) เป็นการเขียนรายละเอียดเนื้อหาตามแผนภูมิการนำเสนอเนื้อหาในรูปของเอกสารสิ่งพิมพ์ มีการประเมินและตรวจสอบคุณภาพของบทเรียนจากผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นจึงนำผลการประเมินและตรวจสอบคุณภาพ รวมถึงข้อเสนอแนะต่างๆ ไปปรับปรุงบทเรียนให้สมบูรณ์

ขั้นที่ 4 การนำเสนอบทเรียนบนคอมพิวเตอร์ (implementation) เป็นการนำบทเรียนออนไลน์เข้าไปในโปรแกรมสำเร็จรูป และเผยแพร่ในเว็บไซต์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ในลักษณะของการเรียนการสอนแบบอิเล็กทรอนิกส์ โดยที่ผู้เรียนตลอดจนผู้ที่สนใจสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองโดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่

ขั้นที่ 5 ขั้นประเมินผล (evaluation) เป็นการประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์ ทั้งในเชิงเนื้อหาและเทคนิคการนำเสนอ จากนั้นจึงนำผลที่ได้มาปรับปรุงคุณภาพของบทเรียนออนไลน์ให้สมบูรณ์ พร้อมกับจัดทำคู่มือการใช้งานบทเรียนออนไลน์

3. ด้านผลลัพธ์ เป็นผลการดำเนินการในขั้นสุดท้าย ซึ่งจะได้ผลลัพธ์ 2 ประเด็นดังนี้

3.1 บทเรียนออนไลน์เรื่องการสร้างกระบวนการทัศนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด ประกอบด้วยเนื้อหา 3 หน่วย คือ หน่วยที่ 1 ห้องสมุด หน่วยที่ 2 กระบวนการพัฒนาท้องถิ่น และ หน่วยที่ 3 บทบาทของห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น

3.2 กระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด เกิดจากการแนวคิดการนำชื่อหลักสูตร คือ การศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น (Education for locality development: ELD) ผสมกับการสังเคราะห์บทบาทของห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น (Library for local development: LLD) เกิดเป็นตัวแบบกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด ELLD 4 ด้าน คือ E: Education and Research (ด้านการศึกษาค้นคว้าวิจัย) L: Local wisdom preservation (ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น) L: Life-long learning (ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต) และ D: Development of quality of life (ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต)

กรอบแนวคิดการวิจัยสามารถเขียนเป็นแผนภูมิได้ดังต่อไปนี้

<p style="text-align: center;">นโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาล</p> <ul style="list-style-type: none"> พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ.2545 : หมวด 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มาตรา 63-69 มาตรฐานการศึกษาของชาติ : การพัฒนาวัดกรรมการจัดการเรียนรู้ สื่อเพื่อการเรียนรู้ และการให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศทุกรูปแบบที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่10 : การสร้างสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ <p style="text-align: center;">โครงการออกค่ายอาสาพัฒนาของชมรมห้องสมุดเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น</p> <ul style="list-style-type: none"> จัดระบบห้องสมุดในท้องถิ่น กิจกรรมส่งเสริมการอ่านและกิจกรรมสัมพันธ์ในท้องถิ่น <p style="text-align: center;">ปรัชญา แนวคิด และ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง</p> <ul style="list-style-type: none"> ปรัชญาหลักสูตรการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น (Education for Locality Development : ELD) ของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา : การพัฒนาท้องถิ่นไทยให้มีความเป็นท้องถิ่นที่เข้มแข็งเป็นถึงมีความจำเป็นริบคว้นและต้องอาศัยการจัดการศึกษาเฉพาะที่ที่เหมาะสม โดยมีเจตนาคือจะสร้างนักรักการศึกษามีศักยภาพสูงที่จะทำการค้นคว้าวิจัยและวางแผนในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น แนวคิดการถ่ายทอดความรู้จากลุ่มท้องถิ่น หรือ TRENDS Model ตามแนวคิดของสุพล วุฒิสถน ประกอบด้วย T-Transmitting of International Knowledge R-Recovery/Research of Data E-Experiment in Local Situation N-Newly Appropriate Knowledge D-Distribution of Knowledge to Development และ S-Service to Locality ทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรม (The Diffusion of Innovation : DOI) ของเอฟเวอเรทท์ เอ็ม โรเจอร์ (Everett M. Roger) : เชื่อว่านวัตกรรมเป็นปัจจัยสำคัญในการเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรม บทเรียนออนไลน์เป็นนวัตกรรมประเภทหนึ่งสามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านการเรียนรู้อะไรและด้านกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น แนวคิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-learning) : เชื่อในความเป็นอิสระและความเป็นตัวของตัวของมนุษย์ สามารถหาทางเลือกของตนเอง มีศักยภาพและพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างไม่มีขีดจำกัด สามารถเรียนรู้ได้หลายรูปแบบ รวมถึงการเรียนรู้ด้วยตนเองจากการใช้คอมพิวเตอร์ โปรแกรม และอื่นๆ แนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life-long learning) : การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตลอดชีวิตของบุคคล มุ่งให้ประชาชนในท้องถิ่นพัฒนาตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก และสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องเต็มศักยภาพ บุคคลมีแรงจูงใจที่จะศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองและเรียนรู้้อย่างต่อเนื่อง 	<p>ปัจจัยนำเข้า</p>								
<table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 50%; vertical-align: top;"> <p style="text-align: center;">ขั้นตอนการพัฒนาบทเรียนออนไลน์ (ADDIE Model)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การวิเคราะห์ (Analysis) 2. การออกแบบ (Design) 3. การพัฒนา (Develop) 4. การนำไปใช้ (Implementation) 5. การประเมินผล (Evaluation) <p>(Branson, Rayner, Cox, Furman, King, Hammum 1975)</p> </td> <td style="width: 50%; vertical-align: top;"> <table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <th colspan="2" style="text-align: center;">คุณภาพของบทเรียนออนไลน์</th> </tr> <tr> <th style="text-align: center;">ด้านเนื้อหา</th> <th style="text-align: center;">ด้านเทคนิคการนำเสนอ</th> </tr> <tr> <td style="vertical-align: top;"> <ol style="list-style-type: none"> 1. ด้านโครงสร้างของบทเรียน 2. ด้านความถูกต้องของเนื้อหา 3. ด้านความครอบคลุมของเนื้อหา 4. ด้านระยะเวลาการเรียนรู้ 5. ด้านความเหมาะสมกับระดับผู้เรียน 6. ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ </td> <td style="vertical-align: top;"> <ol style="list-style-type: none"> 1. ด้านรูปแบบการนำเสนอ 2. ด้านส่วนต่อประสานและปฏิสัมพันธ์ 3. ด้านโครงสร้างบทเรียน 4. ด้านคุณภาพโดยรวม </td> </tr> </table> </td> </tr> </table>	<p style="text-align: center;">ขั้นตอนการพัฒนาบทเรียนออนไลน์ (ADDIE Model)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การวิเคราะห์ (Analysis) 2. การออกแบบ (Design) 3. การพัฒนา (Develop) 4. การนำไปใช้ (Implementation) 5. การประเมินผล (Evaluation) <p>(Branson, Rayner, Cox, Furman, King, Hammum 1975)</p>	<table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <th colspan="2" style="text-align: center;">คุณภาพของบทเรียนออนไลน์</th> </tr> <tr> <th style="text-align: center;">ด้านเนื้อหา</th> <th style="text-align: center;">ด้านเทคนิคการนำเสนอ</th> </tr> <tr> <td style="vertical-align: top;"> <ol style="list-style-type: none"> 1. ด้านโครงสร้างของบทเรียน 2. ด้านความถูกต้องของเนื้อหา 3. ด้านความครอบคลุมของเนื้อหา 4. ด้านระยะเวลาการเรียนรู้ 5. ด้านความเหมาะสมกับระดับผู้เรียน 6. ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ </td> <td style="vertical-align: top;"> <ol style="list-style-type: none"> 1. ด้านรูปแบบการนำเสนอ 2. ด้านส่วนต่อประสานและปฏิสัมพันธ์ 3. ด้านโครงสร้างบทเรียน 4. ด้านคุณภาพโดยรวม </td> </tr> </table>	คุณภาพของบทเรียนออนไลน์		ด้านเนื้อหา	ด้านเทคนิคการนำเสนอ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ด้านโครงสร้างของบทเรียน 2. ด้านความถูกต้องของเนื้อหา 3. ด้านความครอบคลุมของเนื้อหา 4. ด้านระยะเวลาการเรียนรู้ 5. ด้านความเหมาะสมกับระดับผู้เรียน 6. ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ด้านรูปแบบการนำเสนอ 2. ด้านส่วนต่อประสานและปฏิสัมพันธ์ 3. ด้านโครงสร้างบทเรียน 4. ด้านคุณภาพโดยรวม 	<p>กระบวนการ</p>
<p style="text-align: center;">ขั้นตอนการพัฒนาบทเรียนออนไลน์ (ADDIE Model)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การวิเคราะห์ (Analysis) 2. การออกแบบ (Design) 3. การพัฒนา (Develop) 4. การนำไปใช้ (Implementation) 5. การประเมินผล (Evaluation) <p>(Branson, Rayner, Cox, Furman, King, Hammum 1975)</p>	<table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <th colspan="2" style="text-align: center;">คุณภาพของบทเรียนออนไลน์</th> </tr> <tr> <th style="text-align: center;">ด้านเนื้อหา</th> <th style="text-align: center;">ด้านเทคนิคการนำเสนอ</th> </tr> <tr> <td style="vertical-align: top;"> <ol style="list-style-type: none"> 1. ด้านโครงสร้างของบทเรียน 2. ด้านความถูกต้องของเนื้อหา 3. ด้านความครอบคลุมของเนื้อหา 4. ด้านระยะเวลาการเรียนรู้ 5. ด้านความเหมาะสมกับระดับผู้เรียน 6. ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ </td> <td style="vertical-align: top;"> <ol style="list-style-type: none"> 1. ด้านรูปแบบการนำเสนอ 2. ด้านส่วนต่อประสานและปฏิสัมพันธ์ 3. ด้านโครงสร้างบทเรียน 4. ด้านคุณภาพโดยรวม </td> </tr> </table>	คุณภาพของบทเรียนออนไลน์		ด้านเนื้อหา	ด้านเทคนิคการนำเสนอ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ด้านโครงสร้างของบทเรียน 2. ด้านความถูกต้องของเนื้อหา 3. ด้านความครอบคลุมของเนื้อหา 4. ด้านระยะเวลาการเรียนรู้ 5. ด้านความเหมาะสมกับระดับผู้เรียน 6. ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ด้านรูปแบบการนำเสนอ 2. ด้านส่วนต่อประสานและปฏิสัมพันธ์ 3. ด้านโครงสร้างบทเรียน 4. ด้านคุณภาพโดยรวม 		
คุณภาพของบทเรียนออนไลน์									
ด้านเนื้อหา	ด้านเทคนิคการนำเสนอ								
<ol style="list-style-type: none"> 1. ด้านโครงสร้างของบทเรียน 2. ด้านความถูกต้องของเนื้อหา 3. ด้านความครอบคลุมของเนื้อหา 4. ด้านระยะเวลาการเรียนรู้ 5. ด้านความเหมาะสมกับระดับผู้เรียน 6. ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ด้านรูปแบบการนำเสนอ 2. ด้านส่วนต่อประสานและปฏิสัมพันธ์ 3. ด้านโครงสร้างบทเรียน 4. ด้านคุณภาพโดยรวม 								
<p style="text-align: center;">บทเรียนออนไลน์เรื่องห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น</p> <p>หน่วยที่ 1 ห้องสมุด หน่วยที่ 2 กระบวนการพัฒนากิจกรรมพัฒนาท้องถิ่น</p> <p>หน่วยที่ 3 บทบาทของห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น</p> <table border="1" style="width: 100%; margin-top: 10px;"> <tr> <th colspan="2" style="text-align: center;">องค์ประกอบในการดำเนินงานห้องสมุด</th> </tr> <tr> <td style="vertical-align: top;"> <ol style="list-style-type: none"> 1. ด้านสถานที่ตั้ง อาคารสถานที่ 3. ด้านนโยบาย แผนงาน โครงการ 5. ด้านบริการและกิจกรรม 7. ด้านการบริหารจัดการ 9. ด้านเครือข่ายความร่วมมือ </td> <td style="vertical-align: top;"> <ol style="list-style-type: none"> 2. ด้านบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สิ่งอำนวยความสะดวก 4. ด้านทรัพยากรสารสนเทศ 6. ด้านบุคลากร 8. ด้านงบประมาณ 10. ด้านฐานข้อมูล </td> </tr> </table> <p style="text-align: center; margin-top: 10px;">กระบวนการพัฒนากิจกรรมพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด 4 ด้าน (ELLD)</p> <ul style="list-style-type: none"> • E (Education and Research) ด้านการศึกษา ค้นคว้า วิจัย • L (Local wisdom preservation) ด้านการทำนุบำรุงสืบสานวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น • L (Life-long learning) ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต • D (Development of quality of life) ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต 	องค์ประกอบในการดำเนินงานห้องสมุด		<ol style="list-style-type: none"> 1. ด้านสถานที่ตั้ง อาคารสถานที่ 3. ด้านนโยบาย แผนงาน โครงการ 5. ด้านบริการและกิจกรรม 7. ด้านการบริหารจัดการ 9. ด้านเครือข่ายความร่วมมือ 	<ol style="list-style-type: none"> 2. ด้านบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สิ่งอำนวยความสะดวก 4. ด้านทรัพยากรสารสนเทศ 6. ด้านบุคลากร 8. ด้านงบประมาณ 10. ด้านฐานข้อมูล 	<p>ผลลัพธ์</p>				
องค์ประกอบในการดำเนินงานห้องสมุด									
<ol style="list-style-type: none"> 1. ด้านสถานที่ตั้ง อาคารสถานที่ 3. ด้านนโยบาย แผนงาน โครงการ 5. ด้านบริการและกิจกรรม 7. ด้านการบริหารจัดการ 9. ด้านเครือข่ายความร่วมมือ 	<ol style="list-style-type: none"> 2. ด้านบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สิ่งอำนวยความสะดวก 4. ด้านทรัพยากรสารสนเทศ 6. ด้านบุคลากร 8. ด้านงบประมาณ 10. ด้านฐานข้อมูล 								

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่อง การพัฒนาบทเรียนออนไลน์เรื่องห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อสร้างกระบวนการทัศน์การพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด มีวัตถุประสงค์สำคัญคือเพื่อสร้างบทเรียนออนไลน์ที่มีคุณภาพและเพื่อสร้างแบบวัดกระบวนการทัศน์การพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุดที่มีความเชื่อถือได้ โดยมุ่งให้ผู้ใช้บทเรียนออนไลน์เกิดกระบวนการทัศน์การพัฒนาท้องถิ่น โดยที่เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถจำแนกเนื้อหาออกได้เป็น 7 ประเด็น ดังนี้

1. ปรัชญา แนวคิด ทฤษฎีด้านการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น
2. บทเรียนออนไลน์
3. กระบวนการทัศน์
4. การพัฒนาท้องถิ่น
5. บทบาทของห้องสมุด
6. กระบวนการทัศน์การพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปรัชญา แนวคิด ทฤษฎีด้านการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

ปรัชญาที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ปรัชญาของหลักสูตรการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (2547) ซึ่งสัมพันธ์กับแนวคิดทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรม แนวคิดการศึกษาด้วยตนเอง และแนวคิดการศึกษาตลอดชีวิต ที่จะนำไปสู่การผลิตและเผยแพร่บทเรียนออนไลน์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ปรัชญาการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นและแนวคิด เทรนส์ โมเดล

1.1 หลักการ

หลักสูตรนี้ตั้งอยู่บนความคิดพื้นฐานที่ว่า การพัฒนาท้องถิ่นไทยให้มีความเป็นท้องถิ่น ที่เข้มแข็งเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นรีบด่วน และต้องอาศัยการจัดการศึกษาเล่าเรียนที่เหมาะสม หลักสูตรนี้จึงมีเจตนาที่จะสร้างนักการศึกษาผู้มีความรู้สูงที่จะทำการค้นคว้าวิจัย และวางแผน ในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตนักการศึกษาปรัชญาคุณวุฒิบัณฑิต สาขาการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ให้มีศักยภาพ และความพร้อมที่จะพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ไปเป็นนักวิชาการชั้นเยี่ยม (scholar) หรือ เป็นผู้นำ (leader)

นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาฯ ได้กำหนดปรัชญาไว้ว่า “สร้างองค์ความรู้สู่สากล ขยายผลสู่ท้องถิ่นและนานาชาติ” หรือ World’s Local University สอดคล้องกับแนวคิดเทรนด์ โมเดล (TRENDS Model) หรือแนวคิด “สากลสู่ท้องถิ่น” ประกอบด้วย Transmitting of International Knowledge (T) หมายถึง การพัฒนาตนเองให้มีความรู้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอเพื่อนำไปถ่ายทอดสู่ผู้เรียน Recovery/Research of Data (R) หมายถึง การศึกษาค้นคว้าและแสวงหาความรู้ใหม่ในสาขาวิชา Experiment in Local Situation (E) หมายถึง การทดสอบความรู้ในสถานการณ์จริง Newly Appropriate Knowledge (N) หมายถึง การได้รับความรู้ใหม่ที่เหมาะสมกับสาขาวิชา Distribution of Knowledge to Development (D) หมายถึง การจัดและเผยแพร่องค์ความรู้ใหม่ และ Service to Locality (S) หมายถึง การนำความรู้ใหม่ไปบริการท้องถิ่น (สุพล วุฒิสาน 2553 : 12)

1.2 การประยุกต์ใช้ปรัชญาการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นและแนวคิดเทรนด์ โมเดล

1.2.1 ปรัชญาการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นกับคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์

ปรัชญาที่ใช้ในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นของประเทศในอนาคต มุ่งให้ผู้สำเร็จการศึกษามีคุณสมบัติดังนี้

- 1) มีความรอบรู้ในหลักการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น คือ รอบรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น รอบรู้เกี่ยวกับการศึกษา และรอบรู้เกี่ยวกับลักษณะเชื่อมโยงระหว่างการศึกษา กับท้องถิ่น
- 2) มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งและชัดเจนในทฤษฎีหลากหลายที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น เช่น ทฤษฎีระบบ ทฤษฎีทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ ทฤษฎีทางจิตวิทยาสังคมและทฤษฎีการเรียนรู้ รวมทั้งสามารถสร้างทฤษฎีขึ้นได้เองในบางกรณี
- 3) มีความสามารถในการวางแผน และดำเนินการ โครงการด้านการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นทุกระดับ และสามารถร่วมสร้างนโยบายระดับชาติในเรื่องนั้นได้ อย่างเหมาะสม
- 4) มีความสามารถในการค้นคว้าวิจัย เพื่อหาคำตอบในประเด็นปัญหาสำคัญ ๆ และสามารถทำการวิจัย และพัฒนาเพื่อสร้างรูปแบบ หรือแนวทางใหม่ที่เหมาะสมในการพัฒนาท้องถิ่น รวมทั้งการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดผลประโยชน์อย่างจริงจัง
- 5) มีความสามารถในการสอนและการถ่ายทอดความรู้ ตลอดจนแนวคิดใหม่ ๆ ในการพัฒนาท้องถิ่นที่เหมาะสมแก่นักเรียน นักศึกษา และประชาชนกลุ่มเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

6) มีจุดมโนทัศน์ที่จะให้การศึกษาที่ถูกต้องแก่ประชาชน เพื่อให้เป็นผู้มีปัญญา อันจะนำไปสู่ความเจริญอย่างมั่นคงของท้องถิ่น เชิงที่เป็นพระคุณสมบัติของพระมหากษัตริย์ในพระราชนิพนธ์เรื่องพระมหากษัตริย์

1.2.2 การประยุกต์แนวคิด เทนส์ โมเดลกับการศึกษาและการวิจัย เป็นกระบวนการ นำ “ความรู้สากล” (International Knowledge-I) ไปประยุกต์สู่ภูมิปัญญาท้องถิ่น(Local Knowledge-L) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้ อภา วรรณฉวี (2553 : 27-28) นำเสนอไว้ดังนี้

ขั้นที่ 1 T : Transmitting of International Knowledge เป็นขั้นตอนของการพัฒนาตนเองของผู้สอนหรือผู้ทำวิจัยให้มีความรู้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอเพื่อนำไปถ่ายทอดสู่ผู้เรียนหรือท้องถิ่น

ขั้นที่ 2 R : Recovery/Research of Data เป็นการศึกษาค้นคว้าและแสวงหาความรู้ใหม่เพื่อความเข้าใจท้องถิ่นบนพื้นฐานของความรู้สากล

ขั้นที่ 3 E : Experiment in Local Situation เป็นการทดลอง ทดสอบ หรือตรวจสอบความรู้ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าวิจัยในสถานการณ์จริง เพื่อสร้างความมั่นใจก่อนนำไปเผยแพร่สู่ท้องถิ่น

ขั้นที่ 4 N : Newly Appropriate Knowledge เป็นการสรุปความรู้ใหม่ที่ได้รับจากการศึกษาค้นคว้าวิจัยใน 3 ขั้นตอนแรกให้อยู่ในรูปแบบที่เหมาะสมกับบริบทท้องถิ่น

ขั้นที่ 5 D : Distribution of Knowledge to Development เป็นการจัดรูปแบบความรู้ใหม่ที่ได้รับจากการศึกษาค้นคว้าวิจัยให้เหมาะสมกับการเผยแพร่ด้วยสื่อต่างๆ

ขั้นที่ 6 S : Service to Locality เป็นการให้บริการทางวิชาการแก่ท้องถิ่นโดยการนำข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าวิจัยนำสู่การพัฒนาท้องถิ่นในรูปแบบต่างๆ อาทิ การเขียนบทความ การประชุมสัมมนา การสาธิต ตลอดจนการเผยแพร่ทางสื่อมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ เป็นต้น

2. ทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรม

ทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรม (Diffusion of Innovations Theory: DOI) มีส่วนเกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ ในประเด็นด้านการนำบทเรียนออนไลน์ซึ่งถือเป็นนวัตกรรมประเภทหนึ่งมาเป็นเครื่องมือในการสร้างความรู้ความเข้าใจกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น โดยมีสาระสำคัญดังนี้

2.1 หลักการ

ทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรม เกิดจากแนวคิดของนักสังคมวิทยาชาวอเมริกันชื่อ เอฟเวอเรทท์ โรเจอร์ (Everett Roger) ซึ่งทฤษฎีนี้เชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมเกิดขึ้นจากการแพร่กระจายของนวัตกรรมจากสังคมหนึ่งไปยังอีกสังคมหนึ่ง และสังคมนั้นรับนวัตกรรมเข้าไปใช้ คำว่านวัตกรรมหมายถึงทั้งสิ่งที่เป็นรูปธรรม ได้แก่ เครื่องมือ อุปกรณ์ สิ่งประดิษฐ์ทางเทคโนโลยี และสิ่งที่เป็นนามธรรม ได้แก่ ความรู้ ความคิด เทคนิค วิธีการ หรือแนว

ปฏิบัติ ซึ่งอาจเป็นสิ่งที่ยังไม่เคยมีปรากฏมาก่อน หรือเป็นการพัฒนาปรับปรุงจากสิ่งที่มีอยู่เดิมให้ทันสมัยและใช้ได้ผลดียิ่งขึ้น เมื่อนำนวัตกรรมมาใช้จะช่วยให้การปฏิบัติงานนั้นเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงชันกว่าเดิม ทั้งยังช่วยประหยัดเวลาและแรงงานได้ด้วย (สนธยา พลศรี 2547: 166) บทเรียนออนไลน์เป็นนวัตกรรมประเภทหนึ่งซึ่งจัดอยู่ในประเภทนวัตกรรมทางการศึกษา (educational innovation) ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อวงการศึกษามากหลายประการ คือ ทำให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพสูงขึ้น ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้อย่างรวดเร็ว มีประสิทธิผลสูงชันกว่าเดิม เกิดแรงจูงใจในการเรียน และประหยัดเวลาในการเรียน

โรเจอร์ (Roger 1983) อธิบายทฤษฎีให้เห็นถึงพฤติกรรมและบุคลิกลักษณะของบุคคลแต่ละกลุ่มในสังคมเพื่อให้เข้าใจวิธีการรับเทคโนโลยีของคนแต่ละกลุ่มในสังคม ได้ดังนี้

1) กลุ่มรับแรกสุด หรือ กลุ่มนักประดิษฐ์ (inventor) เป็นคนกลุ่มแรกในสังคม ที่เป็นทั้งผู้ประดิษฐ์คิดค้นเป็นผู้ใช้งานที่มีความรู้ด้านเทคโนโลยี และติดตามความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอยู่เสมอ กลุ่มนี้มีประมาณร้อยละ 2.50

2) กลุ่มรับเร็ว (early adopters) เป็นกลุ่มที่ชอบลองสิ่งใหม่และมีสถานภาพทางเศรษฐกิจสูง อาจเป็นนักวิชาการหรือบุคคลที่มีชื่อเสียงในสังคม กลุ่มนี้มีประมาณร้อยละ 13.50

3) กลุ่มคิดก่อนรับ (early majority) เป็นกลุ่มที่ก่อนที่จะตัดสินใจได้ต้องคิดใคร่ครวญไตร่ตรองอย่างถี่ถ้วนถี่ โดยมีเงื่อนไขว่านวัตกรรมนั้นต้องใช้งานได้ง่ายและมีประโยชน์ การตัดสินใจเลือกนวัตกรรมของกลุ่มนี้มีผลจากการตัดสินใจของสองกลุ่มแรก กลุ่มนี้มีประมาณร้อยละ 34.00

4) กลุ่มดังก่อนรับ (late majority) เป็นกลุ่มที่กว่าจะใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรม อาจจะเริ่มตกรุ่งไปแล้วและมีความจำเป็นต้องการใช้งานจึงจะตัดสินใจใช้ ซึ่งนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีใดที่เข้าถึงหรือสามารถทำให้คนกลุ่มนี้ยอมรับได้จะถือว่าประสบความสำเร็จ กลุ่มนี้มีประมาณร้อยละ 34.00

5) กลุ่มรับด้าหลัง (laggard) เป็นกลุ่มที่มีใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมเมื่อสิ่งนั้นตกรุ่งไปแล้ว เป็นกลุ่มสุดท้ายในสังคมที่จะเลือกใช้นวัตกรรม กลุ่มนี้จะเลือกใช้โดยสอบถามข้อมูลจากคนรอบข้าง และศึกษาพฤติกรรมของคนในสังคมกลุ่มแรกๆ กลุ่มนี้มีประมาณร้อยละ 16.00

2.2 การประยุกต์ใช้ทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรม

ทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรมสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทของการวิจัยครั้งนี้ได้ดังนี้

1) การประยุกต์ใช้ทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรมด้านการเรียนรู้ ทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรมเป็นแนวคิดที่ช่วยให้เกิดความเข้าใจในการใช้สื่อ การใช้สื่ออาจจำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้พัฒนาสื่อหรือกลุ่มนักเทคโนโลยีสามารถนำทฤษฎีการแพร่กระจายมาอธิบาย ทำนาย และหาปัจจัยที่ส่งเสริมการพัฒนาสื่อให้มีคุณภาพ เหมาะสมกับการใช้งาน เหมาะสม

กับเวลา เหมาะสมกับลักษณะของผู้ใช้ และสามารถนำเสนอการเปลี่ยนแปลงหรือเสนอแนะสื่อฮาร์ดแวร์หรือซอฟต์แวร์ใหม่ๆ ได้ การพัฒนาสื่อที่นำไปสู่กลุ่มผู้ใช้สื่อโดยการสร้างความเข้าใจแก่ผู้ใช้สื่อให้มีความสามารถในการใช้สื่อมากขึ้น ประโยชน์ของการฝึกให้มีความสามารถในการใช้สื่อคือ ผู้เรียนสามารถเพิ่มระดับการเข้าถึงข้อมูล การวิเคราะห์ การประเมิน และการเข้าใจเนื้อหาผ่านสื่อได้มากขึ้น นอกจากนี้ ยังช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการใช้สื่อรูปแบบต่างๆ มีเทคนิคการสื่อสารผ่านสื่อ และสามารถหาวิธีการสร้างรูปแบบการเข้าถึงข้อมูลด้วยตนเองผ่านสื่อรูปแบบต่างๆ ได้ (สุวิทย์ บึงบัว 2553)

2) การประยุกต์ใช้ทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรมด้านการพัฒนาท้องถิ่น ทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรมเชื่อว่านวัตกรรมเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม วิธีการพัฒนาท้องถิ่นซึ่งริเริ่มนำมาใช้ในท้องถิ่นจัดเป็นนวัตกรรมอย่างหนึ่ง จึงเป็นที่เชื่อมั่นในเบื้องต้นได้ว่าการพัฒนาท้องถิ่นจะประสบความสำเร็จถ้าดำเนินการได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม โดยกระบวนการแพร่กระจายนวัตกรรมดำเนินไปอย่างเป็นขั้นตอนซึ่งต้องใช้ระยะเวลาพอสมควรจึงจะยอมรับไปใช้ เช่นเดียวกับกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นที่กว่าจะประสบความสำเร็จก็ต้องผ่านขั้นตอนหลายขั้นตอนขึ้นตอน ในการรับนวัตกรรมนั้นบุคคลรับได้ไม่เท่ากันทำให้สามารถนำมาใช้กำหนดกลุ่มเป้าหมายในการพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมตามกลุ่มบุคคล ระบบการสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญในการยอมรับนวัตกรรมเพราะทำให้คนในสังคมมีความรู้ ความเข้าใจ ตระหนักถึงความสำคัญและยอมรับไปใช้ในการดำเนินงานพัฒนาท้องถิ่น จึงควรจัดระบบการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพ เพราะนอกจากจะช่วยให้กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ความเข้าใจในกิจกรรมพัฒนาท้องถิ่นแล้ว ยังเป็นช่องทางในการระดมประชาชนเข้าร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาท้องถิ่นได้อีกด้วย นอกจากนี้ ตัวนวัตกรรมต้องมีความเหมาะสมกับผู้รับนวัตกรรม คือมีประโยชน์กว่าสิ่งที่มีอยู่เดิม สอดคล้องกับวัฒนธรรมในท้องถิ่น เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน จึงจะทำให้เกิดการยอมรับนวัตกรรมและนำนวัตกรรมนั้นไปใช้ประโยชน์ได้สูงสุด (สนธยา พลศรี 2547 : 169-170)

การประยุกต์ใช้ทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรมด้านการเรียนรู้และด้านการพัฒนาท้องถิ่น อาจสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 1 สรุปการประยุกต์ใช้ทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรม

การประยุกต์ใช้ทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรม ด้านการเรียนรู้	การประยุกต์ใช้ทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรม ด้านการพัฒนาท้องถิ่น
1) กลุ่มผู้พัฒนาสื่อหรือกลุ่มนักเทคโนโลยี 1.1) อธิบาย ทำนาย และหาปัจจัยที่ส่งเสริมการพัฒนาสื่อให้มีคุณภาพ เหมาะสมกับการใช้งาน เหมาะสมกับเวลา เหมาะสมกับลักษณะของผู้ใช้ 1.2) นำเสนอการเปลี่ยนแปลงหรือเสนอแนะสื่อฮาร์ดแวร์หรือซอฟต์แวร์ใหม่ๆ 2) กลุ่มผู้ใช้สื่อ 2.1) มีความสามารถในการใช้สื่อมากขึ้น 2.2) สามารถเพิ่มระดับการเข้าถึงข้อมูล การวิเคราะห์ การประเมิน และการเข้าใจเนื้อหาผ่านสื่อได้มากขึ้น 2.3) เกิดทักษะในการใช้สื่อรูปแบบต่างๆ 2.4) มีเทคนิคการสื่อสารผ่านสื่อ 2.5) มีวิธีสร้างรูปแบบการเข้าถึงข้อมูลด้วยตนเองผ่านสื่อรูปแบบต่างๆ	1) นวัตกรรมเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดประการหนึ่งในการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม การพัฒนาท้องถิ่นจะสำเร็จได้หากมีนวัตกรรมที่ถูกต้องเหมาะสม 2) กระบวนการพัฒนาท้องถิ่นที่กว่าจะประสบความสำเร็จก็ต้องผ่านขั้นตอนหลายขั้นตอนอย่างเหมาะสม 3) บุคคลรับนวัตกรรมได้ไม่เท่ากันต้องกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการพัฒนาท้องถิ่นให้เหมาะสมตามกลุ่มบุคคล 4) ระบบการสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญในการยอมรับนวัตกรรมจึงควรจัดระบบการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพ 5) นวัตกรรมต้องมีประโยชน์กว่าสิ่งที่มีอยู่เดิม สอดคล้องกับวัฒนธรรมในท้องถิ่น เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน จึงจะทำให้เกิดการยอมรับนวัตกรรมและนำนวัตกรรมนั้นไปใช้ประโยชน์ได้สูงสุด

3. แนวคิดเรื่องการเรียนรู้ด้วยตนเองหรือการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง

3.1 หลักการ

การเรียนรู้ด้วยตนเองหรือการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self-directed learning : SDL) หมายถึงกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนริเริ่มการเรียนรู้ด้วยตนเอง ตามความสนใจ ความต้องการ และความถนัด อย่างมีเป้าหมาย รู้จักแสวงหาแหล่งเรียนรู้ เลือกวิธีการเรียนและประเมินความก้าวหน้า การเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งทำด้วยตนเอง หรืออาจขอความช่วยเหลือจากผู้อื่นในกรณีจำเป็น เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากแนวคิดเชิงมานุษยนิยมที่เชื่อเรื่องความเป็นอิสระและความเป็นตัวของตัวของมนุษย์ เชื่อว่ามนุษย์ทุกคนเกิดมาพร้อมกับความดี มีความเป็นอิสระ เป็นตัวของตัวเอง สามารถหาทางเลือกของตนเอง มีศักยภาพและพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างไม่มีขีดจำกัด มีความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อผู้อื่น (กระทรวงศึกษาธิการ 2552 : 12)

3.2 การประยุกต์ใช้

การเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้และการพัฒนาท้องถิ่นได้หลายรูปแบบ คือ การอ่าน การอภิปราย การเขียน การเสาะหาความรู้โดยการสัมภาษณ์

การท่องเที่ยว การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้รู้ ตลอดจนการเรียนรู้ด้วยตนเองจากการใช้คอมพิวเตอร์ โปรแกรม และสื่อต่างๆ

4. แนวคิดเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิต

4.1 หลักการ

การเรียนรู้ตลอดชีวิต (life-long learning) เป็นการศึกษาที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างการศึกษาระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 : 2)

4.2 การประยุกต์ใช้

แนวทางการเรียนรู้ตลอดชีวิตสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาท้องถิ่นดังนี้

1) ทุกองค์กรในสังคมมีบทบาทในการจัดการศึกษาเพื่อเป็นแหล่งความรู้และเครือข่ายความรู้ให้ผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้าได้ด้วยตนเอง อาทิ ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์สถานอุทยานแห่งชาติ โบราณสถาน สวนพฤกษศาสตร์ สวนสัตว์ วัด เป็นต้น

2) สถานศึกษาต้องทำหน้าที่ปลูกฝังแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาตลอดชีวิตแก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีกระบวนการทัศนคติ แรงจูงใจใฝ่เรียนรู้ และสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองหลังจากจบการศึกษาจากสถาบันการศึกษาในระบบ

3) สถานศึกษาตลอดจนทุกองค์กรต้องส่งเสริมให้มีทุกคนมีโอกาสใช้สื่อหลากหลายรูปแบบจากแหล่งเรียนรู้ประเภทต่างๆ อย่างเหมาะสมกับเพศ วัย และสอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียน

บทเรียนออนไลน์

การเรียนการสอนแบบออนไลน์ เป็นรูปแบบการศึกษายุคใหม่ที่กำลังเป็นที่แพร่หลายในปัจจุบัน หัวใจสำคัญของการเรียนการสอนรูปแบบดังกล่าวนี้ คือ “บทเรียน” ซึ่งเป็น “เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา” ประเภทหนึ่ง ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ “ทุกที่ ทุกเวลา และตลอดชีวิต” ตามเจตนารมณ์ของการจัดการศึกษายุคเทคโนโลยีสารสนเทศในปัจจุบัน

I. ความหมายของบทเรียนออนไลน์

บทเรียนออนไลน์ หมายถึง บทเรียนสำหรับการเรียนรู้แบบออนไลน์ (online learning) หรือ การเรียนรู้ทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (e-Learning) เป็นการเรียนรู้โดยการนำเสนอเอกสารทางคอมพิวเตอร์ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตหรืออินเทอร์เน็ต การเรียนรู้แบบออนไลน์อาจเรียกว่าการเรียนการสอนผ่านเว็บ (WBI : web-based instruction) รูปแบบการเรียนรู้เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองการศึกษาทางไกล (distance learning) โดยผู้เรียนจะต้องศึกษาเนื้อหาจากสื่อการสอนทางคอมพิวเตอร์ที่ได้รับการออกแบบและพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อใช้ในการนำเสนอเนื้อหา

ความรู้ในลักษณะของสื่อประสม (multimedia) มีการออกแบบกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ศึกษาเนื้อหาในบทเรียน มีแบบฝึกหัดให้ผู้เรียนตรวจสอบความเข้าใจ และมีแบบทดสอบให้ตรวจสอบความสามารถของตนเอง (เกียรติประถม สันรุ่งเรืองกุล 2553 : 125; ญัฐติศา ศิริรัตน์ 2548 : 3)

2. ความสำคัญของบทเรียนออนไลน์

บทเรียนออนไลน์มีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศหลายประการ ดังที่สุภชัย สุชนะรินทร์ และ กรกนก วงศ์พานิช (2545) นำเสนอไว้พอสรุปได้ดังนี้

2.1 ความสำคัญต่อผู้สอน

บทเรียนออนไลน์มีความสำคัญต่อผู้สอนหลายประการ ดังนี้

1) ด้านการเตรียมการสอน ผู้สอนสามารถเตรียมการสอนล่วงหน้าและออกแบบบทเรียนได้อย่างสมบูรณ์ เป็นระบบ มีรูปแบบและลำดับขั้นตอนที่ชัดเจน

2) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้สอนสามารถสอนได้โดยไม่มีข้อจำกัดเรื่องเวลา สถานที่ สอนได้เนื้อหามากกว่าที่ต้องการ โดยสามารถสอนตามลำดับเนื้อหาในระดับง่ายสู่ยากเท่าที่ต้องการ สามารถสื่อสารกับผู้เรียนได้สะดวกขึ้นโดยผ่านทางระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ในลักษณะของการสื่อสารแบบปฏิสัมพันธ์ (interactive)

3) ด้านการวัดและประเมินผล ผู้สอนสามารถวัดและประเมินผลการเรียนรู้ได้ทันทีจากแบบทดสอบก่อนและหลังบทเรียนที่กำหนดไว้ในระบบออนไลน์ โดยระบบจะบันทึกพฤติกรรม การเข้าถึงแบบทดสอบ ทำให้ผู้สอนสามารถสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนและทราบผลคะแนนที่ผู้เรียนได้รับในแต่ละครั้งได้ทันที

4) ด้านเจตคติของผู้สอน ผู้สอนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนการสอนในลักษณะนี้ เนื่องจากมีความสะดวกสบาย ประหยัดค่าใช้จ่ายในระยะยาว ทำให้สอนอย่างมีความสุข

2.2 ความสำคัญต่อผู้เรียน

บทเรียนออนไลน์มีความสำคัญต่อผู้สอนหลายประการ ดังนี้

1) ด้านพฤติกรรมการเรียนรู้ การเรียนรู้จากบทเรียนออนไลน์เป็นรูปแบบการเรียนแนวใหม่ ที่ทำให้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตามศักยภาพ เกิดทักษะทางเทคโนโลยีสารสนเทศที่สำคัญ เช่น ทักษะการค้นข้อมูลเพิ่มเติมด้วยการเชื่อมโยงไปยังแหล่งข้อมูลอื่น โดยเฉพาะข้อมูลบนอินเทอร์เน็ต และทักษะในการใช้เครื่องมือช่วยเหลือ (sensitive help หรือ electronic performance support system) เป็นต้น

2) ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ในการเรียน สามารถทราบระดับการเรียนรู้ของตนได้ทันที เป็นสิ่งที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียน ในอันที่จะส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

3) ด้านเจตคติของผู้เรียน การเรียนรู้ในลักษณะนี้ทำให้ผู้เรียนเกิดความสะดวกสบายในการเรียน ประหยัดเวลาและค่าเดินทาง ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน นอกจากนี้ การเรียนรู้ด้วยตนเองจะช่วยเสริมสร้างความรับผิดชอบและวินัยในตนเอง รวมถึงการเสริมสร้างความมั่นใจในตนเองของผู้เรียนอีกด้วย

2.3 ความสำคัญต่อผู้สร้างหลักสูตร

บทเรียนออนไลน์อำนวยความสะดวกต่อผู้สร้างหลักสูตรหลายประการ คือ ทำให้การออกแบบบทเรียนเข้าใจง่าย สามารถแก้ไขได้ง่ายและแก้ไขครั้งเดียว สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นรูปแบบของวิชาอื่นได้ โดยใช้เว็บไซต์เพื่อช่วยในการสร้างและพัฒนาบทเรียน และประการสำคัญคือ ทำให้หลักสูตรเป็นมาตรฐานเดียวกัน

2.4 ความสำคัญต่อผู้ดูแลระบบ

บทเรียนออนไลน์มีความสำคัญต่อผู้ดูแลระบบหลายประการ คือ บทเรียนออนไลน์สามารถทำงานได้เองโดยอัตโนมัติ ช่วยลดต้นทุนการเรียนการสอน สามารถใช้ได้กับผู้ใช้คอมพิวเตอร์ทุกแพลตฟอร์ม ทำให้รูปแบบของบทเรียนมีลักษณะเหมือนกัน และสามารถเลือกใช้กับหลักสูตรหรือรายวิชาที่เหมาะสมได้

3. ขั้นตอนการพัฒนาบทเรียนออนไลน์

การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ยึดตามรูปแบบที่เรียกว่า แอดดี (ADDIE Model) ซึ่งพัฒนาขึ้นโดยแบรนสันและคณะ (1975) และไพโรจน์ ตรีธรรมานกุล (2546 : 55-56) นำมาปรับประยุกต์ให้เหมาะสมกับการใช้งาน จำแนกการดำเนินการออกเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่ การวิเคราะห์ (analysis) การออกแบบ (design) การพัฒนา (develop) การนำไปใช้ (implementation) และการประเมินผล (evaluation) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 ขั้นตอนการวิเคราะห์ (analysis) เริ่มจากการกำหนดชื่อ จากนั้นจึงระดมความคิด เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับวิชานั้น อาจเขียนเชื่อมโยงกันเป็นแผนภูมิ ประกอบด้วย แผนภูมิระดมสมอง แผนภูมิหัวข้อเรื่องสัมพันธ์ และ แผนภูมิโครงข่ายเนื้อหา โดยมีผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหามีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น

3.2 ขั้นตอนออกแบบบทเรียน (design) เป็นการกำหนดกลวิธีการนำเสนอและวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม และการสร้างแผนภูมิการนำเสนอในแต่ละหน่วย

3.3 ขั้นพัฒนาบทเรียน (develop) มีการดำเนินการหลายขั้นตอน ดังนี้ การเขียนรายละเอียดเนื้อหาตามรูปแบบที่ได้กำหนด การจัดทำลำดับเนื้อหา การตรวจสอบหาค่าความถูกต้องของเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชา การทดลองหาค่าความถูกต้องหรือความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) และ ค่าความเชื่อถือได้ (reader reliability) โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป้าหมายมาทดสอบด้วยแล้วปรับปรุงให้สมบูรณ์ และการสร้างแบบทดสอบ ซึ่งแบบทดสอบทุกส่วนต้องนำมาหาค่าความยากง่าย อำนาจจำแนก ความเที่ยง และความเชื่อมั่นทุกแบบทดสอบ และปรับปรุง

ให้สมบูรณ์ ผลที่ได้ทั้งหมดซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาที่อยู่ในโครงสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์และแบบทดสอบรวมกันเป็นตัวบทเรียน(courseware)

3.4 ขั้นตอนการนำเสนอบทเรียนบนคอมพิวเตอร์ (implementation) โดยการเลือกซอฟต์แวร์หรือโปรแกรมสำเร็จรูปที่เหมาะสมและสามารถสนองตอบต่อความต้องการที่กำหนดไว้เป็นตัวจัดการเสนอบทเรียนบนคอมพิวเตอร์ การจัดเตรียมสื่อ ได้แก่ รูปภาพ เสียง ภาพเคลื่อนไหว ภาพนิ่ง หรือสื่อรูปแบบอื่นๆ ไว้ให้พร้อมที่จะใช้งาน การนำบทเรียนเข้าในโปรแกรม

3.5 ขั้นตอนประเมินผล (evaluation) มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้ การตรวจสอบคุณภาพของบทเรียนสำเร็จรูป (quality evaluation) โดยการให้คณะผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของบทเรียนสำเร็จรูปแล้วปรับปรุงให้สมบูรณ์ การทดลองดำเนินการทดสอบหาประสิทธิภาพโดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป้าหมาย ทำการปรับปรุง และนำผลมากำหนดกลวิธีการหาประสิทธิภาพจริงต่อไป การทดสอบหาประสิทธิภาพ (efficiency E1 / E2) ของบทเรียนและหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป้าหมาย หากได้ผลตามเป้าหมายที่ต้องการแสดงว่าบทเรียนนั้นเหมาะสมต่อการนำไปใช้ และการจัดทำคู่มือการใช้บทเรียน ในคู่มือการใช้ควรประกอบไปด้วยหัวข้อ ดังนี้ บทนำ อุปกรณ์ที่ใช้เรียน การกำหนดหน้าจอคอมพิวเตอร์ก่อนเข้าบทเรียน เป้าหมายของบทเรียน ข้อมูลเสริมที่สำคัญ ข้อควรระวัง ข้อมูลผู้พัฒนาบทเรียน และวันที่เผยแพร่บทเรียน

4. คุณภาพของบทเรียนออนไลน์

การพิจารณาคุณภาพของบทเรียนออนไลน์มีกระบวนการพิจารณา 2 รูปแบบ คือ คุณภาพของบทเรียนในรูปของสิ่งพิมพ์ และคุณภาพของบทเรียนในรูปของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ดังนี้

4.1 คุณภาพของบทเรียนในรูปของสื่อสิ่งพิมพ์ ในการพิจารณาคุณภาพของบทเรียนในรูปของสื่อสิ่งพิมพ์จัดอยู่ในขั้นตอนที่ 3 ของการพัฒนาบทเรียนออนไลน์ในวงจรแอดดี คือขั้นตอนพัฒนาบทเรียน จากแนวคิดของนักวิชาการด้านสื่อการศึกษา ประกอบด้วย ไพโรจน์ ติรัณหุทกูล ไพบุลย์ เกียรติโกมล และ เสกสรร แยมพิณีจ (2546) อาจสรุปคุณลักษณะของบทเรียนที่มีคุณภาพในรูปของสิ่งพิมพ์ได้ดังนี้

4.1.1 ด้านผู้พัฒนา ผู้พัฒนาควรเป็นผู้มีคุณวุฒิ ความเชี่ยวชาญ ตำแหน่งหน้าที่การงาน หรือประสบการณ์ในสาขาที่สอดคล้องกับเนื้อหาที่นำเสนอ ซึ่งจะช่วยสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่ผู้ใช้บทเรียน

4.1.2 ด้านโครงสร้างของบทเรียน โครงสร้างบทเรียนมีการจัดลำดับอย่างเหมาะสม ผู้ใช้บทเรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามลำดับขั้นตอน ทำให้เกิดพัฒนาการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โครงสร้างหลักของบทเรียนประกอบด้วย ชื่อเรื่อง หัวข้อหลัก หัวข้อรอง วัตถุประสงค์ เนื้อหาแบบทดสอบ และ แบบวัด

4.1.3 ด้านความถูกต้องของเนื้อหา เนื้อหามีความถูกต้องตามข้อเท็จจริง มีการอ้างอิงจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ ส่วนภาษาที่ใช้มีความถูกต้องตามหลักไวยากรณ์

4.1.4 ด้านความครอบคลุมของเนื้อหา เนื้อหาครบถ้วนสมบูรณ์ตามหัวข้อเรื่องที่กำหนด

4.1.5 ด้านระยะเวลาการเรียนรู้ เนื้อหา มีขนาดความยาวที่พอเหมาะกับระยะเวลาที่กำหนดให้ศึกษา รวมถึงระยะเวลาในการทำแบบทดสอบ ไม่ยาวเกินไปจนผู้ศึกษาเกิดความเบื่อหน่าย และไม่สั้นเกินไปจนผู้ศึกษาไม่ได้สาระครบถ้วนสมบูรณ์

4.1.6 ด้านความเหมาะสมกับระดับผู้เรียน เนื้อหา มีระดับความยากง่ายเหมาะสมกับระดับของผู้เรียน

4.2 คุณภาพของบทเรียนในรูปของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ การพิจารณาคุณภาพของบทเรียนในรูปของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ จากแนวคิดของนักวิชาการด้านสื่อการศึกษา ประกอบด้วย ไพโรจน์ ติธรณานกุล ไพบุลย์ เกียรติโกมล และ เสกสรร แย้มพินิจ (2546) อาจสรุปคุณลักษณะของบทเรียนที่มีคุณภาพในรูปของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ออกเป็น 3 ประเด็นหลัก คือ ด้านรูปแบบการนำเสนอ ด้านส่วนต่อประสานและปฏิสัมพันธ์ และด้าน โครงสร้างบทเรียน ดังนี้

4.2.1 ด้านรูปแบบการนำเสนอ เป็นรูปแบบเชิงประจักษ์ที่เห็นได้ด้วยสายตาการนำเสนอเนื้อหาผ่านทางเว็บไซต์ซึ่งมีประเด็นการพิจารณาจากส่วนต่างๆ คือ องค์ประกอบหน้าจอ พื้นหลัง ตัวอักษร สี ปุ่ม การเปลี่ยนหน้าจอ เสียง และ ภาพประกอบ

4.2.2 ด้านส่วนต่อประสานและปฏิสัมพันธ์ พิจารณาจากการปฏิสัมพันธ์ในบทเรียน แบบฝึกหัด แบบทดสอบ และแบบวัด

4.2.3 ด้านโครงสร้างบทเรียน พิจารณาเกี่ยวกับการเข้าถึงเนื้อหา ความสมบูรณ์ของการเชื่อมโยงและการเปลี่ยนหน้าจอ การออกจากโปรแกรม การเปลี่ยนหน้าจอ

กระบวนทัศน์

กระบวนทัศน์เป็นวาทกรรมที่เริ่มมีการใช้กันอย่างแพร่หลายในช่วงทศวรรษนี้ ในงานวิจัยครั้งนี้มีประเด็นการนำเสนอ คือ ความหมายของกระบวนทัศน์ ลักษณะของกระบวนทัศน์ และการพัฒนากระบวนทัศน์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ความหมายของกระบวนทัศน์

คำว่ากระบวนทัศน์ มาจากภาษาอังกฤษว่า paradigm มีรากศัพท์ มาจากภาษากรีกจากคำว่า para แปลว่า beside และคำว่า digm หรือ deigma แปลว่า example โทมัส เอส คูห์น (Kuhn 1962) เป็นผู้เริ่มต้นให้แนวคิดเรื่องกระบวนทัศน์โดยกล่าวถึงในหนังสือชื่อ The structure of scientific revolutions และ ชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์ (2536) เป็นผู้แปลเป็นภาษาไทยว่า กระบวนทัศน์ และ ประสาน ต่างใจแปลคำว่า paradigm shift ว่า การเปลี่ยนย้ายกระบวนทัศน์

นักวิชาการหลายคน อาทิ แคปรา (Capra 1986) ประสาน ต่างใจ (2545) เสรี พงศ์พิศ (2547) และชลลดา ทองทวี (2549, ออนไลน์) ได้นิยามความหมายของกระบวนการทัศน์ไว้อย่างหลากหลาย ดังนี้

กระบวนการทัศน์ หมายถึง แบบจำลอง (model) แบบแผน (pattern) หรือ ตัวอย่าง (example) ที่เป็นที่ยอมรับอันมีนัยยะว่าเป็นตัวอย่างสำหรับการทำซ้ำ

กระบวนการทัศน์ หมายถึง แนวความคิด หรือ มโนทัศน์ (concepts) ค่านิยม (values) ความเข้าใจรับรู้ (perceptions) และการปฏิบัติ (practice) ที่มีร่วมกันของคนกลุ่มหนึ่ง ท้องถิ่นหนึ่ง และได้ก่อตัวเป็นแบบแผน ของทัศนอย่างเฉพาะแบบหนึ่ง เกี่ยวกับความจริง (reality) ซึ่งเป็นฐานของวิถี เพื่อการจัดการตนเอง ของท้องถิ่นนั้นที่ทำหน้าที่สองประการ ประการแรกทำหน้าที่ วางหรือกำหนดกรอบ ประการที่สอง ทำหน้าที่บอกแนวทางการประพฤติปฏิบัติ ภายในกรอบเพื่อให้เกิดความสำเร็จ รวมถึงวิธีการวัดความสำเร็จ

กระบวนการทัศน์ หมายถึง มโนทัศน์ (concepts) ค่านิยม (value) การรับรู้ (perceptions) และ การปฏิบัติ (practices) ที่ท้องถิ่น (community) หนึ่งมีหรือกระทำร่วมกัน ซึ่งก่อให้เกิดวิสัยทัศน์ (vision) แห่งความเป็นจริง ที่เป็นพื้นฐานของการจัดระบบการพัฒนาตนเองของท้องถิ่นนั้น ดังนั้นกระบวนการทัศน์ จึงมีนัยยะของทัศนะแม่บทที่เป็นรากฐานของทัศนะอื่น ๆ ต่อมา

กระบวนการทัศน์ หมายถึง แนวทางพื้นฐานว่าด้วยความคิด การรับรู้ คุณค่า และการปฏิบัติที่สัมพันธ์เป็นการเฉพาะกับวิสัยทัศน์แห่งความจริง

กระบวนการทัศน์ หมายถึง กระบวนการทางความคิด ทางการรับรู้ ทางวิธีคิด และ การสะท้อนความคิด ให้เป็นความหมายหรือให้มีคุณค่าของมนุษยชาติ สำหรับดำรงอยู่ในช่วงเวลาหนึ่ง

กระบวนการทัศน์ หมายถึง วิธีคิด วิธีปฏิบัติ วิธีให้คุณค่า ซึ่งตั้งอยู่บนฐานการมองโลกความเป็นจริงแบบหนึ่ง หรือ ทัศนะแม่บท เพราะเป็นทัศนะพื้นฐานที่เป็นตัวกำหนดวิธีคิด วิธีปฏิบัติ วิธีให้คุณค่า และวิถีชีวิตทั้งหมดของผู้คน

กระบวนการทัศน์ หมายถึง กรอบแนวคิด (conceptual framework) หรือ โลกทัศน์ (worldview) ที่แตกต่างกันหลากหลายกันไปขึ้นอยู่กับแต่ละท้องถิ่นทางวิทยาศาสตร์ (scientific community)

กระบวนการทัศน์ หมายถึง สมรรถนะเข้าใจ (understanding) และเชิญชวนให้เจตจำนงตัดสินใจ กระบวนทัศน์ไม่ใช่สมรรถนะตัดสินใจ สมรรถนะตัดสินใจ (faculty of decision) คือเจตจำนง (the will) กระบวนทัศน์แม้จะมีมากมายแต่อาจกล่าวได้ว่า ไม่มีคน 2 คนที่มีกระบวนการทัศน์เหมือนกันทุกประการ

กระบวนการทัศน์ หมายถึง กระบวนการทางความคิดและปฏิบัติการเกี่ยวกับการวิจัยที่มีการเชื่อมโยงระหว่างโลกทัศน์ (worldview) และมโนทัศน์ (concept) ต่อความเป็นจริง หรือปรากฏการณ์ในโลกอันเป็นพื้นฐาน ในการสร้างและทำความเข้าใจรับรู้ (perception) ต่อความเป็น

จริง หรือปรากฏการณ์นั้นๆ เพื่อพัฒนาไปสู่การสร้างแนวปฏิบัติ (practice) รวมทั้งหาวิธีการจัดการ (management) ร่วมกัน โดยมีเป้าหมายในการสร้างแบบแผน (pattern) แบบจำลอง (model) รวมทั้งค่านิยม (value) ที่เป็นพื้นฐานการจัดการตนเองของท้องถิ่น

กระบวนทัศน์ หมายถึง วิธีการหรือมุมมองต่อปรากฏการณ์ที่แสดงความสัมพันธ์ ซึ่งนำไปสู่การวิจัยและการปฏิบัติ ช่วยให้เข้าใจปรากฏการณ์ ประเด็นปัญหา แนวทางแก้ไข และเกณฑ์ในการพิสูจน์ข้อสันนิษฐาน ประกอบด้วยทฤษฎีและวิธีการ

กระบวนทัศน์ หมายถึง ตัวอย่างที่เป็นที่ยอมรับของการทำงานด้านวิทยาศาสตร์ ตัวอย่างที่รวมถึงกฎ ทฤษฎี การนำไปใช้และเครื่องมือ ซึ่งทั้งหมดนี้ก่อให้เกิดรูปแบบที่นำไปสู่แนวปฏิบัติที่เชื่อมโยงกันอย่างเฉพาะพิเศษ ในงานวิจัยทางวิทยาศาสตร์ผู้ที่มีงานวิจัยอยู่ในกระบวนทัศน์เดียวกัน จะมีกฎและมาตรฐานการปฏิบัติทางวิทยาศาสตร์เหมือนกัน และได้ผลออกมาเหมือนกัน

จากนิยามของนักวิชาการดังกล่าว ผู้วิจัยสามารถประมวลค่าสำคัญในความหมายของกระบวนทัศน์ได้เป็น กลุ่มความหมายต่างๆ ดังนี้

ความหมายในเชิงแนวคิด ได้แก่คำว่า กรอบแนวคิด ความคิด แนวความคิด ฐานคิด วิธีคิด การสะท้อนความคิด กระบวนการทางความคิด

ความหมายเชิงการรับรู้และเข้าใจ ได้แก่คำว่า การรับรู้ กระบวนการทางการรับรู้ ความเข้าใจ สมรรถนะเข้าใจ

ความหมายเชิงทัศนะ ได้แก่คำว่า มุมมอง โลกทัศน์ มโนทัศน์

ความหมายเชิงคุณค่า ได้แก่คำว่า คุณค่า วิธีให้คุณค่า ค่านิยม เจตจำนง

ความหมายในเชิงพฤติกรรม ได้แก่คำว่า การนำไปใช้ การปฏิบัติ การสร้างแนวปฏิบัติ วิธีการ วิธีการจัดการ วิธีปฏิบัติ การจัดระบบตนเอง การจัดการ การเกิดวิสัยทัศน์ การวัดความสำเร็จ

ความหมายเชิงตัวอย่าง ได้แก่คำว่า ตัวอย่าง ทัศนะแม่บทจำลอง ทฤษฎีสร้างแบบแผน แบบแผน เครื่องมือ

ความหมายเชิงผลลัพธ์ ได้แก่คำว่า รูปแบบการดำเนินชีวิต รูปแบบสังคม รูปแบบวัฒนธรรม วิธีการดำเนินชีวิต

จากคำนิยามดังกล่าวจึงอาจสรุปความหมายของกระบวนทัศน์ได้ว่า หมายถึงกรอบแนวคิด ความคิด แนวความคิด ฐานคิด วิธีคิด การสะท้อนความคิด กระบวนการทางความคิด การรับรู้ กระบวนการทางการรับรู้ ความเข้าใจ สมรรถนะเข้าใจ มุมมอง โลกทัศน์ มโนทัศน์ คุณค่า วิธีให้คุณค่า ค่านิยม เจตจำนง ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แล้วนำไปใช้ ปฏิบัติ สร้างแนวปฏิบัติ สร้างวิธีการ สร้างการจัดการ สร้างวิสัยทัศน์ร่วม เป็นทัศนะแม่บทจำลอง เป็นทฤษฎีสร้างแบบแผน เป็นแบบแผน เป็นเครื่องมือ กระบวนทัศน์อาจเกิดจากการใช้ความคิด เหตุผล สภาพแวดล้อม การเลียนแบบ

ขนบธรรมเนียมประเพณี ตามสภาพจริง ความเชื่อ กระบวนทัศน์บางแบบอาจมีผลกระทบต่อบุคคลในระดับจุลภาค แต่บางรูปแบบอาจมีผลกระทบต่อชีวิตละสังคัมในระดับมหภาคทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ กระบวนทัศน์มีความสำคัญเสมือนเป็นเข็มทิศในการดำเนินชีวิตของบุคคล และเป็นพื้นฐานในการจัดระบบตนเองในท้องถิ่น การมีกระบวนทัศน์แบบใดก็ย่อมจะมีพฤติกรรม วิธี การดำเนินชีวิต รูปแบบสังคม วัฒนธรรม ตามรูปแบบนั้น โดยที่กระบวนทัศน์จะดำรงอยู่ ณ ช่วงเวลาหนึ่งและสามารถเปลี่ยนแปลงได้

นอกจากนี้ เมื่อกระบวนทัศน์สามารถเปลี่ยนแปลงได้ จึงมีคำว่า การเปลี่ยนย้ายกระบวนทัศน์ (paradigm shift) ซึ่งมีความหมายว่า การนำกระบวนทัศน์วิเคราะห์ วิธีคิด วิธีปฏิบัติ แนวการดำเนินชีวิต มาทดแทนใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับยุคและสถานการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นและที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ความเชื่อพื้นฐานที่มีในจิตใจของมนุษย์ทุกคน แตกต่างกันตามเพศ ตามวัย ตามสิ่งแวดล้อม ตามการศึกษาอบรม และตามการตัดสินใจเลือกของแต่ละบุคคล ความเชื่อพื้นฐานเป็นตัวกำหนดให้แต่ละคนชอบและไม่ชอบสิ่งใด พอใจแค่ไหนและอย่างไร เป็นตัวนำร่องการตัดสินใจด้วยความเข้าใจ และเหตุผลในตัวบุคคลคนเดียวกัน อาจจะเปลี่ยนแปลงได้ หากรู้สึกว่ามีเหตุผลเพียงพอที่จะเปลี่ยน แต่จะไม่เปลี่ยนด้วยอารมณ์ ก่อนเปลี่ยนจะต้องมีความเข้าใจกระบวนทัศน์เก่าที่มีอยู่และกระบวนทัศน์ที่จะรับเข้ามาแทน มีการชั่งใจจนเป็นที่พอใจ มิฉะนั้นจะไม่ยอมเปลี่ยน เพราะตราบใดที่มีสภาพเป็นมนุษย์จะต้องมีกระบวนทัศน์ใดกระบวนทัศน์หนึ่งเป็นตัวตัดสินใจเลือกว่าจะรับหรือจะปฏิเสธ ไม่มีไม่ได้ ถ้าไม่มีจะไม่รู้จักเลือก และตัดสินใจไม่เป็น

2. ลักษณะของกระบวนทัศน์

จากคำนิยามคำว่ากระบวนทัศน์ของนักวิชาการหลากหลายท่าน อาจสรุปลักษณะของกระบวนทัศน์จำแนกตามบริบทต่างๆ ได้ดังนี้

ด้านการเกิดกระบวนทัศน์ การเกิดของกระบวนทัศน์อาจมาจากการใช้ความคิด การใช้เหตุผล จากสภาพแวดล้อมบีบบังคับ จากพฤติกรรมการเล่นแบบ จากประเพณีและวัฒนธรรม

ด้านความน่าเชื่อถือ กระบวนทัศน์บางประการสอดคล้องกับความเป็นจริง บางประการเป็นเพียงความเชื่อมงายแบบไร้เหตุผล บางประการเป็นทัศนความชอบและไม่ชอบส่วนตัว

ด้านผลกระทบ กระบวนทัศน์บางประการมีผลกระทบต่อชีวิตและสังคมน้อย แต่กระบวนทัศน์บางประการมีผลกระทบต่อชีวิตและสังคมอย่างมาก ทั้งในแง่บวกและแง่ลบ

ลักษณะของกระบวนทัศน์ในบริบทต่างๆ อาจสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 2 บริบทการใช้กระบวนการทัศน์

ตัวอย่างบริบทการใช้คำว่ากระบวนการทัศน์	คำที่สามารถแทนที่คำว่ากระบวนการทัศน์
<ul style="list-style-type: none"> พุทธศาสนิกชนมีกระบวนการทัศน์ว่า ทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว 	<ul style="list-style-type: none"> กรอบแนวคิด กระบวนการทางการรับรู้ กระบวนการทางความคิด การรับรู้ การสะท้อนความคิด ความเข้าใจ ความคิด ฐานคิด แนวความคิด มโนทัศน์ มุมมอง โลกทัศน์ วิถีคิด สมรรถนะเข้าใจ
<ul style="list-style-type: none"> สังคมตะวันตกมีกระบวนการทัศน์ว่า เพศหญิงมีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมเพศชาย 	
<ul style="list-style-type: none"> อาจารย์มหาวิทยาลัยมีกระบวนการทัศน์ว่า ต้องจบปริญญาเอกจึงจะถือว่ามีความรู้เพียงพอสำหรับเป็นอาจารย์ระดับมหาวิทยาลัย 	
<ul style="list-style-type: none"> สังคมไทยมีกระบวนการทัศน์ว่า ในประเพณีการแต่งงานฝ่ายชายต้องเป็นฝ่ายไปสู่ขอฝ่ายหญิง 	
<ul style="list-style-type: none"> คนไทยโบราณมีกระบวนการทัศน์ว่าการนอนตอนพลบค่ำจะวันจะทับคาทำให้มีเงินงและหลงวันได้ 	
<ul style="list-style-type: none"> บางคนมีกระบวนการทัศน์ว่า ในช่วงชีวิตนี้ขอให้มีโอกาสได้ไปชมสิ่งมหัศจรรย์ของโลกให้ครบทุกแห่ง 	
<ul style="list-style-type: none"> นักศึกษา มีกระบวนการทัศน์ว่า การเรียนสาขาแพทยศาสตร์จะทำให้มีโอกาสได้งานสูง 	

3. การพัฒนากระบวนการทัศน์

การพัฒนากระบวนการทัศน์ด้านการพัฒนาท้องถิ่นนั้นมีการศึกษาค้นคว้าวิจัยจนได้เครื่องมือในการสร้างกระบวนการทัศน์ใหม่ในการพัฒนา (new development paradigm) เรียกว่า กระบวนการเอไอซี (AIC: Appreciation Influence Control) หรือกระบวนการร่วมคิดร่วมคุยอย่างสร้างสรรค์บนพื้นฐานความเคารพในศักยภาพของผู้เข้าร่วมทุกคน เป็นกระบวนการที่พัฒนามาจากแนวคิดของสถาบันเอกชนชื่อ โอดีไอไอ (ODII: Organization for Development: an International Institute) ตั้งขึ้นโดยทูริค ซาโต และวิลเลียม อี สมิธ (Sato and Smith 1991) กระบวนการนี้ได้นำมาทดลองและเผยแพร่ในประเทศไทยโดยสถาบันโอดีไอไอ ร่วมกับสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) และสมาคมประชากรและชุมชน (PDA) โดยจากการศึกษาพบว่า กระบวนการเทคนิค AIC เป็นกระบวนการที่มีศักยภาพในการสร้างพลังและกระตุ้นการยอมรับของชาวบ้านให้ร่วมพัฒนาท้องถิ่นและยังมีศักยภาพที่จะขยายผลได้ โดยมีวิธีการดำเนินการ 3 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 คือ A: Appreciation ขั้นที่ 2 คือ I: Influence ขั้นที่ 3 คือ C: Control ดังที่ นงนภัศ คุ้มวรัญญู เทียงกมล (2551: 252-277) และ ประชาธรรม์ แสนภักดี (2552) นำเสนอรายละเอียดไว้ดังนี้

ขั้นที่ 1 A: Appreciation คือ การทำให้ทุกคนเกิดการยอมรับและชื่นชมคนอื่นโดยไม่รู้สึกหรือแสดงการต่อต้านหรือวิพากษ์วิจารณ์ ในกระบวนการขั้นนี้ ทุกคนจะมีโอกาสแสดงออกอย่างทัดเทียมกันด้วยภาพ ข้อเขียน และคำพูด ว่าเห็นสถานการณ์ในปัจจุบันเป็นอย่างไร และอยากเห็นความสำเร็จในอนาคตเป็นอย่างไร ซึ่งจะทำให้ทุกคนมีโอกาสใช้ข้อเท็จจริง เหตุผล และความรู้สึก ตลอดจนการแสดงออกในลักษณะต่าง ๆ ตามข้อเท็จจริง เมื่อทุกคนได้แสดงออก

โดยได้รับการยอมรับจากผู้อื่นจะทำให้คนมีความรู้สึกที่ดี มีความสุข มีความอบอุ่น และเกิดพลังร่วมขึ้นในระหว่างผู้ที่มาประชุมด้วยกัน

ในช่วงของการแสดงออกว่าแต่ละคนต้องการเห็นภาพความสำเร็จในอนาคตเป็นอย่างไร เป็นการใช้จินตนาการที่ไม่ถูกจำกัดด้วยปัจจัยและสถานการณ์ต่างๆ ในปัจจุบัน จึงทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ การมองการณ์ไกล การมองภาพกว้างและการคิดสิ่งแปลกใหม่ได้ดีกว่าการคิดจากสภาพปัญหาหรือข้อขัดข้องที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน นั่นคือ การใช้จินตนาการ (imagination) ซึ่งจะมีพลังมากขึ้นกลายเป็นวิสัยทัศน์ร่วม (shared vision) หรือ อุดมการณ์ร่วม (shared ideal) คือสิ่งที่มุ่งมาดปรารถนาพร้อมกันหรือเป้าหมาย

ขั้นที่ 2 คือ I: Influence คือ การใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่แต่ละคนมีอยู่มาช่วยกันกำหนดวิธีการสำคัญหรือยุทธศาสตร์ (strategy) ที่จะทำให้บรรลุวิสัยทัศน์ร่วมหรืออุดมการณ์ร่วมของกลุ่มได้อย่างดีที่สุดในขั้นนี้ทุกคนมีโอกาสทัดเทียมกันที่จะให้ข้อคิดเห็นว่า วิธีการสำคัญที่จะทำให้บรรลุวิสัยทัศน์ร่วมหรืออุดมการณ์ร่วมนั้นประกอบด้วยอะไรบ้าง

เมื่อทุกคนแสดงความคิดเห็นแล้วจะนำ “วิธีการ” ที่เสนอแนะทั้งหมดมาจัดหมวดหมู่แยกแยะ และพิจารณาร่วมกัน จนกระทั่งได้ “วิธีการสำคัญ” ที่กลุ่มเห็นพ้องต้องกันว่า จะนำไปสู่ความสำเร็จตามที่กลุ่มต้องการ ซึ่งในการพิจารณาเลือกวิธีการสำคัญนั้น สมาชิกกลุ่มจะมีปฏิสัมพันธ์ (influence หรือ interaction) ซึ่งกันและกันสูง รวมถึงการถกเถียงโต้แย้งกันด้วย ทั้งนี้เพื่อให้ได้วิธีการที่กลุ่มเห็นร่วมกันว่าดีที่สุดในเชิงการถกเถียงโต้แย้งในระดับวิธีการดังกล่าว มีเป้าหมาย หรือ อุดมการณ์ร่วมกัน ฉะนั้น กลุ่มยังมีแนวโน้มที่จะรักษาความสามัคคีไว้ได้โดยไม่ยากนัก

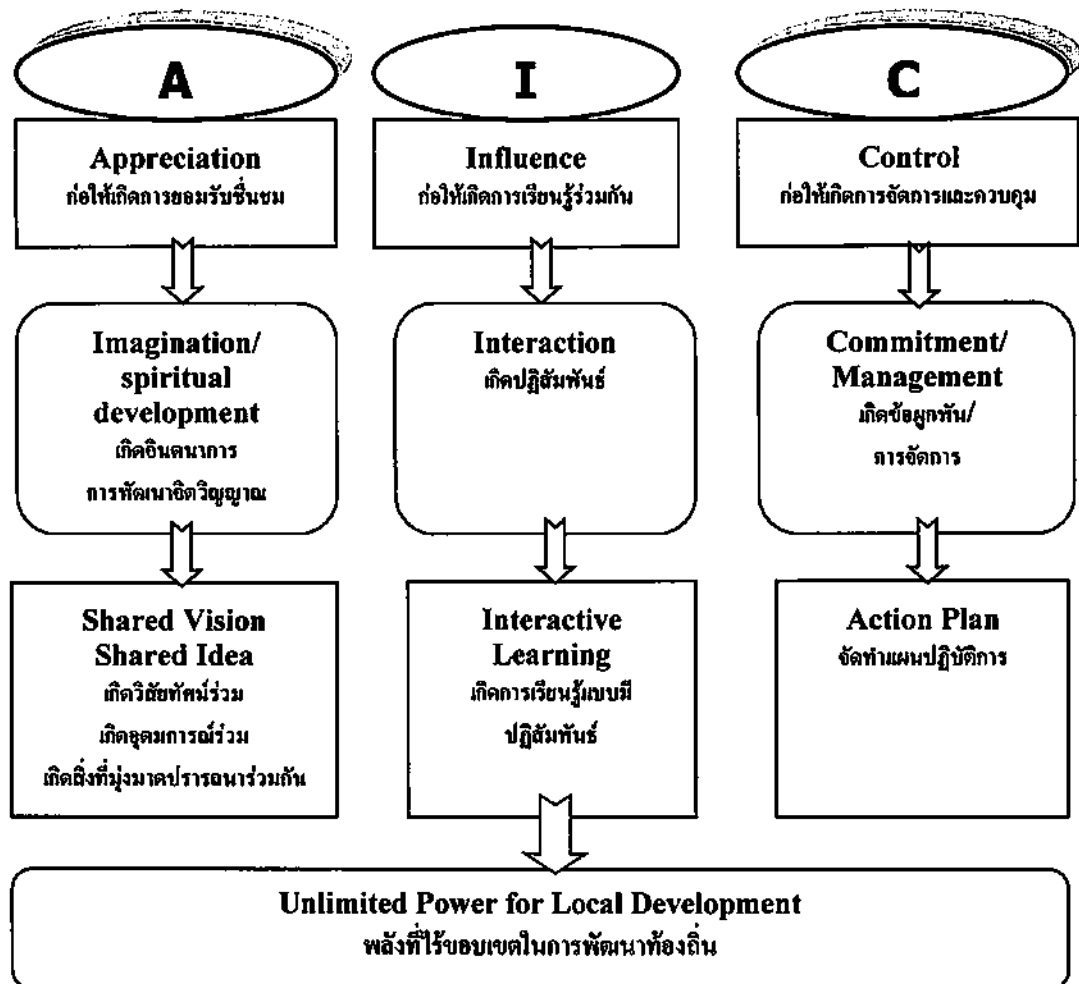
ขั้นที่ 3 คือ C: Control คือ การนำวิธีการสำคัญมากำหนดเป็นแผนปฏิบัติการ (action plan) อย่างละเอียดว่า ทำอะไร มีหลักการและเหตุผลอย่างไร มีกำหนดเวลาอย่างไร ใครรับผิดชอบเป็นหลัก ใครต้องให้ความร่วมมือ จะต้องใช้งบประมาณค่าใช้จ่ายเท่าไร จากแหล่งใด จะมีรายได้จากการดำเนินงานดังกล่าวหรือไม่ ถ้ามีประมาณเท่าไร และรายละเอียดอื่น ๆ ตามที่ควรระบุไว้

ในขั้นนี้ สมาชิกกลุ่มแต่ละคนจะเลือกว่า สมควรใจจะเป็นผู้รับผิดชอบหลักในเรื่องใดจะเป็นผู้ให้ความร่วมมือในเรื่องใด จะเป็นผู้ร่วมคิดแผนปฏิบัติการข้อใด เป็นการกำหนดข้อผูกพัน (commitment) ให้ตนเองเพื่อควบคุม (control) ให้เกิดการกระทำอันจะนำไปสู่การบรรลุผลที่เป็นเป้าหมายหรืออุดมการณ์ร่วมกันของกลุ่มในที่สุด นอกจากการเข้ารับผิดชอบหรือไม่ความร่วมมือตามแผนปฏิบัติการที่กลุ่มร่วมกันกำหนดขึ้นแล้ว สมาชิกกลุ่มในแต่ละคนยังอาจกำหนดข้อผูกพันเฉพาะตัว (personal commitment) ได้อีกด้วย เพื่อเป็นการใช้พลังในส่วนของตัวเองแต่ละคนให้เกิดผลในทางสร้างสรรค์มากที่สุด

กระบวนการเอไอซี จะสร้างพลังสร้างสรรค์ขึ้น เมื่อฝ่ายต่าง ๆ เข้ามาทำกิจกรรมร่วมกันด้วยความรักความเมตตา ตัว A คือ ธรรมะอย่างสูง ได้แก่ ความรักและความเมตตาคนอื่น

ต้องรับฟัง อดทน และยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น ซึ่งตรงกับหลักของพระพุทธศาสนา ฉะนั้น A ทำให้เกิดพลังความดีเข้ามา อาจเรียกว่าเป็นการพัฒนาทางจิตวิญญาณ (spiritual development) เมื่อคนที่เข้าร่วมกิจกรรมมีความรักความเมตตาต่อกัน จะเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน จากการทำงานด้วยกันที่เรียกว่า interactive learning through action จึงให้การพัฒนาประสบความสำเร็จ เพราะทำให้เกิดการเรียนรู้ที่แท้จริงซึ่งมีพลังมาก ซึ่งปกติแล้วคนมักจะเรียนรู้ซึ่งกันและกันยาก

ดังนั้น การพัฒนาจึงต้องการการเรียนรู้อย่างมากของทุกฝ่าย คือ ต้องมี I (influence) ได้แก่ การเรียนรู้ร่วมกันให้เกิดพลังและต้องมี C (control) คือ การจัดการ (management) และ แผนปฏิบัติการ (action plan) ที่กำหนดว่าใคร ทำอะไร อย่างไร เมื่อใด มีค่าใช้จ่ายเท่าไร ได้เงินจากแหล่งใด หากไม่เพียงพอจะทำอย่างไร เป็นต้น กระบวนการเอไอซีสามารถสรุปเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 2 กระบวนการเอไอซีสู่การพัฒนาท้องถิ่น

ที่มา : นงนภัส กุ้วรัญญู เทียงกมล (2551) และ ประชาสรรณ์ แสนภักดี (2552)

การพัฒนาท้องถิ่น

การพัฒนาท้องถิ่นประกอบด้วยประเด็นย่อย ดังนี้ ความหมายของการพัฒนาท้องถิ่น และ กระบวนการพัฒนาท้องถิ่น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ความหมายของการพัฒนาท้องถิ่น

คำว่า การพัฒนา (development) สามารถอธิบายได้อย่างสั้นที่สุดว่าหมายถึง ความเจริญ หรือ ทำให้เจริญ นอกจากนี้ สนธยา พลศรี (2547 : 2) เกสินี จุฑาวิจิตร (2542 : 23) สมจิต พรหมเทพ (2542 : 4) และ ศัญญา ศัญญาวิวัฒน์ (2547 : 2-3) ได้ให้คำนิยามของคำว่า การพัฒนาเพื่อ อธิบายขยายความให้สามารถเข้าใจได้ชัดเจนขึ้นตามบริบทและสถานการณ์ที่หลากหลายสรุปดังนี้

- 1) การเปลี่ยนแปลงสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้คุณภาพดีขึ้นกว่าเดิม
- 2) การเปลี่ยนแปลงอย่างมีแบบแผน มีวัตถุประสงค์และทิศทางที่ชัดเจนที่นำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตและคุณภาพสังคม
- 3) การพัฒนาในทุกด้านของความเป็นอยู่ที่ดีของคน (well-being of individual)
- 4) กระบวนการเปลี่ยนแปลงที่มุ่งยกระดับความเป็นอยู่ของมนุษย์และสังคมให้สูงขึ้น เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตและสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น โดยการเพิ่มขีดความรู้ความสามารถของชาวชนบท ในการทำงานเพื่อเพิ่มผลผลิตจากการเข้าถึงและการควบคุมสิ่งแวดล้อมด้วยความรู้และเทคโนโลยี ตลอดจนเพื่อกระจายความเป็นธรรมในสังคม

5) การเปลี่ยนแปลงตามแผนหรือการเปลี่ยนแปลงที่มีการกำหนดทิศทาง (planned or directed change) กล่าวคือ การเปลี่ยนแปลงนั้นไม่ใช่ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติ แต่เป็น ความพยายามของมนุษย์ที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น โดยกำหนดทิศทางหรือรายละเอียดไว้ล่วงหน้าว่าจะพัฒนาอะไร พัฒนาอย่างไร ช้าเร็วอย่างไร ใครจะเป็นผู้พัฒนาและถูกพัฒนา เป็นต้น

6) เป้าหมายสูงสุดคือ คน ซึ่งเป็นทั้งผู้พัฒนาและผู้รับผลของการพัฒนา โดยมองคน เป็นกลุ่มหรืออยู่ในกลุ่ม ดังนั้นการพัฒนาคนจึงรวมถึงการพัฒนาเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และ วัฒนธรรม

7) เป้าหมายของการพัฒนาคน กลุ่มคน หรือสังคม คือความอยู่ดีกินดีในด้านต่างๆ มี สภาพสังคมที่ดี โดยรวมถึงสภาพทางเศรษฐกิจและการเมืองด้วย

ส่วนคำว่า ท้องถิ่น ในความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานกล่าวไว้ว่า หมายถึง ท้องที่ใดท้องที่หนึ่งโดยเฉพาะ หรือหากกล่าวถึงในแง่การปกครองจะหมายถึงพื้นที่ภายใน เขตการปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง เทศบาลนคร เมืองพัทยา และกรุงเทพมหานคร ซึ่ง หากพิจารณาตามรูปแบบการปกครองแล้วพบว่าท้องถิ่นนั้นอาจเป็นได้ทั้งท้องถิ่นเมือง หรือ ท้องถิ่นชนบท

ดังนั้น อาจสรุปได้ว่า การพัฒนาท้องถิ่น หมายถึง การเปลี่ยนแปลงท้องถิ่นให้ดีขึ้นกว่าเดิม เป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างมีแบบแผน มีวัตถุประสงค์และทิศทางที่ชัดเจน อันนำไปสู่การ

ยกระดับคุณภาพชีวิต และคุณภาพสังคม เพื่อให้เกิดความเป็นอยู่ที่ดีของมนุษย์และสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น โดยการเพิ่มขีดความรู้ความสามารถของชาวชนบทในการทำงานเพื่อเพิ่มผลผลิตจากการเข้าถึงและการควบคุมสิ่งแวดล้อมด้วยความรู้และเทคโนโลยี ตลอดจนเพื่อกระจายความเป็นธรรมในสังคม การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนั้นไม่ใช่เป็นการเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติ แต่เป็นความพยายามของมนุษย์ที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น โดยการกำหนดทิศทางหรือรายละเอียดไว้ล่วงหน้า เป้าหมายสูงสุดคือ คน ซึ่งเป็นทั้งผู้พัฒนาและผู้รับผลของการพัฒนา โดยมองคนเป็นกลุ่มหรืออยู่ในกลุ่ม ดังนั้นการพัฒนาคนจึงรวมถึงการพัฒนาเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม

2. กระบวนทัศน์การพัฒนาท้องถิ่น

กระบวนทัศน์การพัฒนาท้องถิ่น หมายถึง แนวความคิด หรือ มโนทัศน์ ค่านิยม ความเข้าใจรับรู้ ซึ่งใช้เป็นแบบจำลอง แบบแผน หรือ ตัวอย่าง ที่เป็นที่ยอมรับในการนำไปสู่การสร้างวิสัยทัศน์ แนวปฏิบัติ ที่เป็นพื้นฐานในการจัดการ หรือจัดระบบตนเองในท้องถิ่น

อภิชาติ คำดี (2552 ออนไลน์) ได้นำเสนอกระบวนทัศน์ใหม่ในการพัฒนาท้องถิ่น โดยยึดตามหลักธรรมาภิบาล (good governance) หรือหลักในการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี ประกอบด้วย หลักการมีส่วนร่วม (participation) หลักความโปร่งใส (transparency) หลักการตรวจสอบได้ (accountability) และ หลักนิติธรรม (rules of law) ดังนี้

1) การพัฒนาอย่างยั่งยืน (sustainable development) การพัฒนาที่ประสบความสำเร็จนั้นต้องเป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืน หมายถึงเป็นการพัฒนาที่ทำให้ประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้ มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น อยู่ท่ามกลางสภาพแวดล้อมและสังคมที่ดีงาม เข้มแข็งพอที่จะช่วยเหลือผู้อื่นและเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะ

2) ภูมิปัญญาท้องถิ่น (local wisdom) การพัฒนาที่ตื้นนั้นไม่จำเป็นต้องคิดยึดอยู่กับตำราหรือทฤษฎีการพัฒนาแบบตะวันตกที่อาจไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมไทย ดังนั้นการศึกษาค้นคว้าภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาท้องถิ่นจึงเป็นแนวทางที่นักบริหารการพัฒนาพึงให้ความสำคัญ เป็นความจำเป็นที่ผู้นำองค์กรท้องถิ่นต้องรู้เท่าทัน มองเห็นโลกทั้งใบ แต่ต้องเข้าใจท้องถิ่นของตนเองอย่างแท้จริง เพื่อออกแบบการพัฒนาให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพ “ภูมิสังคม” ของท้องถิ่นนั้นๆ ดังคำกล่าวของปีเตอร์ ดรักเกอร์ “Think Globally, but Act Locally” (Drucker 1998)

3) ความเสมอภาค (equity) เป็นหัวใจสำคัญของสังคมประชาธิปไตยที่ให้ความเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์อย่างเท่าเทียมกัน กระบวนทัศน์ในการพัฒนาก็เช่นเดียวกัน ประชาชนทุกคนต้องมีความเท่าเทียมกันในการได้รับโอกาสจากการพัฒนา นโยบายสาธารณะและโครงการพัฒนาด้านต่างๆ ขององค์กรท้องถิ่นจึงต้องอยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาค ไม่ใช่กำหนดมาจากพรรคพวก หัวคะแนนหรือฐานคะแนนเสียง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาเศรษฐกิจนั้นก็ต้องคำนึงถึง โครงสร้างของการกระจายรายได้ควบคู่ไปกับความเจริญเติบโตด้วย

4) การกระจายอำนาจ (empowerment) สังคมโลกปัจจุบันเป็นสังคมแห่งการกระจายอำนาจทั้งในระดับโลก ระดับชาติ และระดับท้องถิ่น ด้วยความเป็นโลกแห่งการสื่อสารไร้พรมแดน การกระจายอำนาจจึงเป็นแนวคิดสำคัญสำหรับการพัฒนาทุกระดับ ภายใต้หลักการที่ว่าไม่มีผู้ปกครองใดที่เข้าใจ ใกล้ชิด และเข้าถึงประชาชนและการแก้ปัญหาได้ดีเท่ากับผู้ที่ปกครองที่มาจากราษฎรด้วยตนเอง การบริหารการพัฒนายุคใหม่จึงต้องเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน (participation) เพื่อให้การพัฒนาและการแก้ปัญหาสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง และวิธีการพัฒนานั้นต้องเป็นแบบจากล่างขึ้นบน (bottom up) ไม่ใช่แบบบนลงล่าง (top down) เหมือนอย่างในอดีต

5) ความคุ้มค่า (productivity) หมายถึงการพัฒนาต่าง ๆ นั้นมีความคุ้มค่าหรือไม่เมื่อเปรียบเทียบกับทรัพยากรที่ใช้ไปกับผลที่ได้รับกลับมา ในภาคเอกชนนั้นมักจะเน้นการบริหารที่มีประสิทธิภาพ (efficiency) คือทำถูกวิธี (do thing right) เพื่อให้ต้นทุนต่ำสุด ได้กำไรสูงสุด แต่ในภาครัฐหรือองค์กรท้องถิ่นที่มีประโยชน์สาธารณะ (public benefit) เป็นเป้าหมายนั้นควรเน้นการบริหารที่มีประสิทธิผล (effective) คือทำถูกเรื่อง (do right thing) โดยมุ่งที่ประโยชน์สุขของประชาชนเป็นหลัก โครงการพัฒนาบางอย่างอาจไม่คุ้มค่าในเชิงเศรษฐกิจ แต่ถ้ามีความคุ้มค่าในเชิงสังคม วัฒนธรรม การศึกษา หรือคุณภาพชีวิตของประชาชนก็อาจดำเนินการได้

บทบาทของห้องสมุด

ในประเด็นด้านบทบาทของห้องสมุดผู้วิจัยจะได้นำเสนอในประเด็นย่อยเกี่ยวกับความหมายของห้องสมุด บทบาทของห้องสมุด องค์ประกอบของห้องสมุดในการดำเนินงานพัฒนาท้องถิ่น และการดำเนินโครงการห้องสมุดเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น โดยผู้วิจัยได้รวบรวมและประมวลจากสารานุกรมฉบับต่างๆ ได้แก่ The Encyclopedia Americana (1995: 307-325) The New Encyclopedia Britannica (1998: 333-334) The World Book Encyclopedia (2000: 234-264) ตลอดจนสารานุกรมออนไลน์วิกิพีเดีย (Wikipedia.com 2552) ได้ข้อมูลดังนี้

1. ความหมายของห้องสมุด

ห้องสมุด เป็นชื่อเรียกแหล่งทรัพยากรสารสนเทศประเภทหนึ่ง ซึ่งมีหน้าที่ในการจัดหาและรวบรวมทรัพยากรสารสนเทศรูปแบบต่างๆ ทั้งประเภทสิ่งพิมพ์ สื่อไม่ตีพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ แล้วนำมาจัดเก็บและจัดหมวดหมู่อย่างเป็นระบบ เพื่อการเผยแพร่และบริการแก่ผู้ใช้ อย่างหลากหลายรูปแบบ ทั้งบริการขั้นพื้นฐาน และบริการลักษณะพิเศษ โดยมุ่งปรัชญาการบริการที่สำคัญคือ ความสะดวก รวดเร็ว ทันการณ์ และตรงตามความต้องการของผู้ใช้ โดยมีผู้ให้บริการซึ่งเรียกว่า บรรณารักษ์ นักเอกสารสนเทศ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน หรือ ชื่อเรียกอื่น ทำหน้าที่อำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้บริการ ห้องสมุดในปัจจุบันเน้นการให้บริการด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อความสะดวก รวดเร็ว ทันการณ์ สนองประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ใช้บริการ คำว่าห้องสมุด

ในบริบทนี้ มีความหมายเกี่ยวกับ หอสมุด ศูนย์ข้อมูล ศูนย์เอกสาร ศูนย์สารสนเทศ ศูนย์สื่อการศึกษา ศูนย์วัสดุการศึกษา สำนักวิทยบริการ หรือ สถาบันวิทยบริการ เป็นต้น

2. บทบาทของห้องสมุด

บทบาทของห้องสมุดอาจจำแนกตามประเภทของห้องสมุดได้ดังนี้ บทบาทของหอสมุดแห่งชาติ บทบาทของบทบาทของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา บทบาทของของสมุดโรงเรียน บทบาทของห้องสมุดประชาชน และ บทบาทของห้องสมุดเฉพาะ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 บทบาทของหอสมุดแห่งชาติ

หอสมุดแห่งชาติ เป็นห้องสมุดประจำชาติใดชาติหนึ่งซึ่งทำหน้าที่เป็นคลังข้อมูลของชาติ ในการ จัดหา รวบรวม สงวนรักษา และเผยแพร่ ทรัพย์สินทางปัญญา ศิลปะ วิทยาการ และวัฒนธรรมของชาติ ด้วยสื่อสารสนเทศรูปแบบต่างๆ ทั้งที่เป็นสื่อรูปแบบดั้งเดิมและสื่อสมัยใหม่ที่ผลิตจากในประเทศและต่างประเทศ โดยมุ่งให้เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าวิจัยตามอรรถาธิบายและตลอดชีวิตสำหรับประชาชนในชาติทั่วไป รวมถึงการประสานความร่วมมือกับองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งระดับชาติและนานาชาติ

หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ได้เปรียบเทียบหอสมุดแห่งชาติว่าเป็นดังแก้ว 9 ประการ คือ ดวงที่ 1 เปรียบเป็นศูนย์ศึกษา ดวงที่ 2 เปรียบเป็นธนาคารใหญ่ ดวงที่ 3 เปรียบกับสายธารา ดวงที่ 4 เปรียบเป็นที่แจ้งจัดกตอาหาร ดวงที่ 5 เปรียบเป็นเหมือนโรงละคร ดวงที่ 6 เปรียบสุสานลานวัดอันรื่นรมย์ ดวงที่ 7 เปรียบวนอุทยาน ดวงที่ 8 เปรียบเสมือนสโมสรสถาน และดวงที่ 9 เปรียบศาลาหลบร้อน (ปฐพีรดี, นามแฝง 2550)

จากความเปรียบเทียบที่หม่อมหลวงปิ่น มาลากุลได้กล่าวไว้ อาจกล่าวได้ว่า ห้องสมุดเป็นแหล่งรวมบทบาทที่หลากหลาย ทั้งการเป็นศูนย์กลางของการศึกษาค้นคว้า แหล่งให้การศึกษา ให้ความรู้ การเป็นคลังข้อมูลที่มีขนาดใหญ่ การเป็นแหล่งที่ให้ความชุ่มชื่นใจ การเป็นแหล่งที่ให้ความอ้อมเอมทั้งกายและใจ การเป็นแหล่งที่ให้ความเพลิดเพลินบันเทิงใจอย่างหลากหลาย การเป็นแหล่งที่ให้ความสงบสุขใจ การเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจทางธรรมชาติ การเป็นแหล่งนัดพบชุมนุมกันของนักแสวงหาความรู้ และการเป็นแหล่งพักผ่อนกายและใจ ซึ่งให้ทั้งสาระความรู้ ความบันเทิง ความสงบสุข และความรื่นรมย์ทางธรรมชาติ

จากการศึกษาบทบาทของหอสมุดแห่งชาติ อาจประมวลและสรุปบทบาทของหอสมุดแห่งชาติในเชิงการปฏิบัติได้ดังนี้

1) บทบาทด้านการศึกษาและวิจัยองค์ความรู้ในวิชาชีพ เช่น การดำเนินงานด้านเทคนิควิชาการ บรรณารักษศาสตร์ สารสนเทศศาสตร์และเทคโนโลยีสารสนเทศตามหลักมาตรฐานสากล การเป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตและการศึกษาตามอรรถาธิบายแก่ประชาชน และการให้การฝึกอบรมแก่บุคลากรของหน่วยงานและสถาบันการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ

2) บทบาทด้านการเป็นคลังทรัพยากรสารสนเทศของชาติ กล่าวคือการเป็นแหล่งรวมวรรณกรรมของชาติทุกรูปแบบ รวมถึงการเป็นศูนย์รวบรวมสิ่งพิมพ์ขององค์กรสหประชาชาติ

3) บทบาทด้านการเป็นศูนย์กลาง ศูนย์ประสานงาน และเครือข่ายสารสนเทศในระดับชาติและนานาชาติ ได้แก่ การเป็นศูนย์กลางแลกเปลี่ยนและยืมสิ่งพิมพ์ในระดับชาติและนานาชาติ การเป็นศูนย์กำหนดรายละเอียดทางบรรณานุกรมของหนังสือที่จัดพิมพ์ในประเทศ การเป็นศูนย์กำหนดเลขมาตรฐานสากลประจำหนังสือและวารสาร การเป็นศูนย์ข้อมูลวารสารระหว่างชาติแห่งประเทศไทยและภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การเป็นศูนย์ควบคุมบรรณานุกรมแห่งชาติ และการเป็นศูนย์ประสานงานระบบสารสนเทศทางวิชาการแห่งชาติ

4) บทบาทด้านการสงวนรักษาทรัพย์สินทางปัญญา วิทยาการ ศิลปกรรม และวัฒนธรรมของชาติ ซึ่งเป็นมรดกทางปัญญาของคนในชาติ

2.2 บทบาทของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา

ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเป็นห้องสมุดที่อยู่ในสังกัดของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา อาทิ มหาวิทยาลัย วิทยาลัย สถาบัน หรือชื่อเรียกอื่น โดยมุ่งให้บริการแก่นิสิต นักศึกษา คณาจารย์ และบุคลากรในสถาบันการศึกษานั้นเป็นสำคัญ ทรัพยากรสารสนเทศที่จัดหา มาให้บริการตามมาตรฐานห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษามุ่งเน้นความสอดคล้องกับพันธกิจของ มหาวิทยาลัยและสาขาวิชาที่สถาบันการศึกษาเปิดสอน ส่งเสริมหลักสูตรและกิจกรรมทางวิชาการ สารสนเทศทางศิลปวัฒนธรรม สารสนเทศท้องถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่น สารสนเทศที่ส่งเสริม ความสนใจใคร่รู้ สติปัญญา และนันทนาการ สารสนเทศที่ส่งเสริมแนวทางการประกอบอาชีพ สารสนเทศที่ทำให้ดำรงชีวิตอย่างมีความสุข รวมถึงสารสนเทศที่ผลิตและเผยแพร่โดย สถาบันอุดมศึกษา

ส่วนบทบาทหน้าที่ในงานด้านต่างๆ นั้น อาจจำแนกเป็น งานพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ งานสื่อโสตทัศนและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ งานวารสาร งานเอกสารและสิ่งพิมพ์รัฐบาล งานบริการยืม-คืน งานบริการอ้างอิง ให้คำปรึกษาและช่วยค้นคว้า งานผลิตคู่มือสืบค้นพิเศษ งานส่งเสริมและเผยแพร่บริการวิชาการ งานบริการวิชาการแก่สังคม และประชาสัมพันธ์ งานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ งานจดหมายเหตุสถาบันอุดมศึกษา และงานอื่นๆ

จากการศึกษาบทบาทของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา อาจประมวลและสรุปบทบาทของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในเชิงการปฏิบัติได้ดังนี้

- 1) บทบาทด้านการส่งเสริมการเรียนการสอนตามหลักสูตร
- 2) บทบาทด้านการส่งเสริมการวิจัย
- 3) บทบาทด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม
- 4) บทบาทด้านการบริการวิชาการแก่สถาบันอุดมศึกษาทุกระบบการศึกษา
- 5) บทบาทด้านการบริการวิชาการแก่สังคม

6) บทบาทด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

2.3 บทบาทของห้องสมุดโรงเรียน

ห้องสมุดโรงเรียนเป็นห้องสมุดที่สังกัดโรงเรียนทุกระดับตั้งแต่ระดับอนุบาล ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา มีหน้าที่ในการจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศตามหลักสูตรที่โรงเรียนนั้นเปิดสอน มุ่งให้บริการแก่ครู อาจารย์ นักเรียน และบุคลากรในโรงเรียนเป็นสำคัญ

จากการศึกษาบทบาทของห้องสมุดโรงเรียน อาจประมวลและสรุปบทบาทของห้องสมุดโรงเรียนในเชิงการปฏิบัติได้ดังนี้

- 1) บทบาทด้านการปลูกฝังทักษะพื้นฐานด้านการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การสื่อสาร อารมณ์ สังคม และปัญญา
- 2) บทบาทด้านการปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน
- 3) บทบาทด้านการเป็นศูนย์กลางการฝึกฝนการอ่าน
- 4) บทบาทด้านการเป็นศูนย์กลางของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตร
- 5) บทบาทด้านการเป็นศูนย์นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา
- 6) บทบาทด้านการสนับสนุนส่งเสริมรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย

2.4 บทบาทของห้องสมุดประชาชน

ห้องสมุดประชาชนเป็นห้องสมุดที่เปิดบริการสำหรับประชาชนทั่วไป มักตั้งอยู่ทั่วไปตามท้องถิ่นทั่วไป โดยมุ่งส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัยและการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ประชาชนในท้องถิ่น ห้องสมุดประชาชนในประเทศไทยมีหน่วยงานต่างๆ รับผิดชอบ ดังนี้

1) ห้องสมุดประชาชนสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน ได้แก่ ห้องสมุดประชาชนระดับจังหวัด และระดับอำเภอ นอกจากนี้กรมการศึกษานอกโรงเรียน ยังได้จัดที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ที่อ่านหนังสือในวัด และห้องสมุดเคลื่อนที่

2) ห้องสมุดประชาชนสังกัดกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ห้องสมุดประชาชนเขตคลองสาน ห้องสมุดประชาชนเขตบางกอกใหญ่ ห้องสมุดประชาชนเขตบางซื่อ ห้องสมุดประชาชนเขตบึงกุ่ม ห้องสมุดประชาชนเขตมีนบุรี ห้องสมุดประชาชนเขตราชบุรีบูรณะ ห้องสมุดประชาชนเขตจตุจักร ห้องสมุดประชาชนซอยพระนาง ห้องสมุดประชาชนเขตบางเขน ห้องสมุดประชาชนเขตประเวศ ห้องสมุดประชาชนเขตภาษีเจริญ ห้องสมุดประชาชนวัดรัชฎาธิษฐานฯ ห้องสมุดประชาชนวัดราชโอรสารามฯ ห้องสมุดประชาชนวัดลาดปลาเค้า ห้องสมุดประชาชนวัดศิริพงษ์ธรรมนิมิต ห้องสมุดประชาชนวัดสังข์กระจาย ห้องสมุดประชาชนสวนลุมพินี ห้องสมุดประชาชนเขตหนองจอก ห้องสมุดและพิพิธภัณฑ์เสรีไทยอนุสรณ์ ห้องสมุดวิชาการ และห้องสมุดประชาชนอนงคาราม

3) ห้องสมุดประชาชนของธนาคารพาณิชย์ เป็นห้องสมุดที่ธนาคารพาณิชย์ เปิดขึ้นเพื่อบริการ สังคม และเพื่อประชาสัมพันธ์ กิจกรรมของธนาคารให้เป็นที่รู้จัก แพร่หลาย เช่น ห้องสมุดประชาชนของธนาคารกรุงเทพจำกัด

4) ห้องสมุดประชาชนของรัฐบาลต่างประเทศ โดยได้รับความสนับสนุนจาก รัฐบาลต่างประเทศ เช่น ห้องสมุดบริติชเคาน์ซิล ของรัฐบาลประเทศสหราชอาณาจักร ตั้งอยู่ใน บริเวณสยามสแควร์ กรุงเทพมหานคร

5) ห้องสมุดประชาชนเสียค่าบำรุง ห้องสมุดประชาชนประเภทนี้ให้บริการ เฉพาะสมาชิกเท่านั้น โดยที่ผู้เป็นสมาชิกจะต้องเสียค่าบำรุงตามระเบียบของห้องสมุด ได้แก่ ห้อง สมุดนิลสัน เฮย์ ตั้งอยู่ที่ถนนสุริวงค์กรุงเทพมหานคร

จากการศึกษาบทบาทของห้องสมุดประชาชน อาจประมวลและสรุปบทบาทของ ห้องสมุดประชาชนในเชิงการปฏิบัติได้ดังนี้

1) บทบาทด้านการศึกษา ห้องสมุดประชาชนเป็นแหล่งให้การศึกษานอก ระบบโรงเรียน มีหน้าที่ให้การศึกษแก่ประชาชนทั่วไป ทุกระดับการศึกษา ส่งเสริมการรู้หนังสือ และทักษะการเรียนรู้ การเข้าถึงและขยายโอกาสการเรียนรู้ด้วยตนเองและการศึกษาตลอดชีวิตแก่ ประชาชน สร้างบุคคลแห่งการเรียนรู้ เป็นผู้รู้สารสนเทศ มีความใฝ่รู้ รักการอ่าน การเรียนรู้ รู้ทัน โลก มีทักษะการแสวงหา การเข้าถึงและการใช้สารสนเทศ แหล่งความรู้ และอินเทอร์เน็ต

2) บทบาทด้านวัฒนธรรม ห้องสมุดประชาชนเป็นแหล่งสะสมมรดกทาง ปัญญาของมนุษย์ ที่ถ่ายทอดเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ห้องสมุดตั้งอยู่ ส่งเสริมและอนุรักษ์มรดกทาง วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

3) บทบาทด้านสังคม ห้องสมุดประชาชนเป็นสถาบันสังคมได้รับเงินอุดหนุน จากรัฐบาลและท้องถิ่นมาดำเนินกิจการ จึงมีหน้าที่แสวงหาข่าวสารข้อมูลที่มีประ โยชน์มาบริการ ประชาชน ส่งเสริมการประกอบอาชีพ พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนและความเป็นพลเมืองดี ในระบอบประชาธิปไตย

2.5 บทบาทของห้องสมุดเฉพาะ

ห้องสมุดเฉพาะเป็นห้องสมุดที่สังกัดหน่วยงานเฉพาะทั้งของรัฐและของเอกชน โดยทำหน้าที่จัดเก็บและให้บริการทรัพยากรสารสนเทศเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงาน และมุ่ง ให้บริการเฉพาะบุคลากรในสังกัดนั้นเป็นสำคัญ มีบุคลากรซึ่งมีความชำนาญพิเศษเป็นที่ปรึกษา และมีบรรณารักษ์ นักเอกสารสนเทศ หรือ นักวิชาการ ที่มีความเข้าใจในสาขาวิชาอย่างลึกซึ้ง เพียงพอเพื่อให้บริการ ได้อย่างกว้างขวางและมีประสิทธิภาพตรงกับความต้องการของผู้ใช้ซึ่งเป็นผู้ มีความรู้และต้องการทรัพยากร สารสนเทศเฉพาะสาขาวิชา ห้องสมุดเฉพาะเป็นสถาบันบริการ สารสนเทศที่มีลักษณะการบริการคล้ายศูนย์เอกสาร ศูนย์บรรณสาร ศูนย์สารสนเทศ หรือที่มี เรียกชื่ออื่นที่ให้บริการทรัพยากรสารสนเทศในกลุ่มวิชาเฉพาะสาขาใดสาขาหนึ่ง

ห้องสมุดเฉพาะ สามารถจำแนกออกเป็นประเภทต่างๆตามหน่วยงานที่สังกัด ได้ ดังนี้ ห้องสมุดในหน่วยงานของรัฐ เช่น ห้องสมุดกระทรวง กรม กอง ห้องสมุดรัฐวิสาหกิจ ห้องสมุดเอกชน ห้องสมุดสมาคม ห้องสมุดชมรมวิชาชีพ ห้องสมุดมูลนิธิ ห้องสมุดธนาคารและสถาบันการเงิน ห้องสมุดสถาบันวิจัย ห้องสมุดคณะวิชาในมหาวิทยาลัย ห้องสมุดองค์กรระหว่างประเทศและสถาบันนานาชาติ ห้องสมุดเฉพาะอื่นๆ เช่น ห้องสมุดโรงเรียนคนตาบอด เป็นต้น

จากการศึกษาบทบาทของห้องสมุดเฉพาะ อาจประมวลและสรุปบทบาทของห้องสมุดเฉพาะในเชิงการปฏิบัติได้ดังนี้

- 1) บทบาทด้านการเป็นศูนย์สารสนเทศเฉพาะทาง
- 2) บทบาทด้านการมีบุคลากรผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง

3. องค์กรประกอบของห้องสมุดในการดำเนินงานด้านพัฒนาท้องถิ่น

ห้องสมุดเป็นแหล่งการเรียนรู้ ซึ่งมีบทบาทในการจัดหา รวบรวม จัดเก็บ และจัดหมวดหมู่ทรัพยากรสารสนเทศอย่างเป็นระบบ เพื่อการเผยแพร่และบริการแก่ผู้ใช้อย่างหลากหลายรูปแบบ โดยมุ่งปรัชญาการบริการที่สำคัญคือ ความสะดวก รวดเร็ว ทันการณ์ และตรงตามความต้องการของผู้ใช้ โดยมีบุคลากรผู้เชี่ยวชาญ ทำหน้าที่อำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้บริการ ในการดำเนินงานห้องสมุดนั้น มีองค์ประกอบสำคัญหลายประการที่จะทำให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย โดยผู้วิจัยได้ประมวลจากประกาศสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เรื่องมาตรฐานห้องสมุด พ.ศ. 2549 ที่จัดทำขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งความรู้และการเรียนรู้ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 เพื่อการตอบสนองการเรียนรู้ด้วยตนเอง ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ความต้องการของบุคคลและสังคม เพื่อส่งเสริมคุณภาพและพัฒนาห้องสมุดให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 สถานที่ตั้งและอาคารสถานที่ ห้องสมุดควรตั้งอยู่ในแหล่งที่เป็นศูนย์กลางเพื่อทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางหรือศูนย์ประสานงาน ให้ผู้ใช้บริการสามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวก นอกจากนี้ อาคารสถานที่รวมถึงวัสดุตกแต่งในอาคารควรมีรูปแบบที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น

3.2 บรรยากาศ สภาพแวดล้อม และ สิ่งอำนวยความสะดวก ห้องสมุดควรมีบรรยากาศสภาพแวดล้อม และสิ่งอำนวยความสะดวก ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของประชาชนในท้องถิ่น

3.3 นโยบาย แผนงาน และโครงการ ห้องสมุดควรมีนโยบายและแผนงานอย่างชัดเจน แผนงานจำแนกเป็นแผนกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการ ส่วนโครงการเป็นผลจากการนำแผนมาปฏิบัติการให้เป็นรูปธรรม

3.4 ทรัพยากรสารสนเทศ ทรัพยากรสารสนเทศถือเป็นหัวใจของห้องสมุด ดังนั้นห้องสมุดควรมีทรัพยากรสารสนเทศทุกรูปแบบไว้ให้บริการแก่ประชาชนในท้องถิ่น ทั้งประเภทสื่อ

สิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศนศึกษา สื่ออิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงทรัพยากรบุคคล หรือ ประชาชนท้องถิ่น นอกจากนี้ในด้านเนื้อหาสาระของสารสนเทศ ห้องสมุดควรจัดหาให้ครอบคลุมทั้งประเภททั่วไปทุกสาขาวิชา และประเภทเฉพาะด้านหรือเฉพาะสาขาวิชาที่สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น โดยทั่วไปการกำหนดหมวดหมู่เนื้อหาสาระของสารสนเทศมักยึดตามระบบสากลนิยมคือระบบทศนิยมของควิวี่ (Dewey Decimal Classification) โดยจำแนกเนื้อหาออกเป็น 10 หมวดใหญ่ คือ หมวด 000 วิทยาการคอมพิวเตอร์ สารสนเทศ และความรู้ทั่วไป หมวด 100 ปรัชญา อภิปรัชญา หมวด 200 ศาสนา ปรัชญาและทฤษฎีทางศาสนา หมวด 300 สังคมศาสตร์ สถิติทั่วไป หมวด 400 ภาษา ภาษาศาสตร์ หมวด 500 วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ หมวด 600 เทคโนโลยี แพทยศาสตร์ หมวด 700 ศิลปะและนันทนาการ หมวด 800 วรรณคดี วรรณคดีอเมริกันที่เป็นภาษาอังกฤษ และ หมวด 900 ประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์ ภูมิศาสตร์และการท่องเที่ยว

3.5 บริการและกิจกรรม ห้องสมุดควรมีการจัดบริการคือการอำนวยความสะดวกให้ประชาชนในท้องถิ่นสามารถเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ทันการ ทั้งบริการขั้นพื้นฐาน และบริการลักษณะพิเศษ ส่วนกิจกรรมคือการจัดตามวาระพิเศษ โดยมีจุดมุ่งหมายหลักคือเพื่อประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการใช้บริการห้องสมุด

3.6 บุคลากร ห้องสมุดควรมีบุคลากรผู้ให้บริการซึ่งอาจเรียกว่า บรรณารักษ์ นักเอกสารสนเทศ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน หรือ ชื่อเรียกอื่น ทำหน้าที่อำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้บริการในท้องถิ่น

3.7 การบริหารจัดการ ห้องสมุดควรมีระบบการบริหารจัดการองค์กรที่ดี มีโครงสร้างองค์กรที่ชัดเจน มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ระหว่างบุคคลและงานอย่างเหมาะสม

3.8 งบประมาณ ห้องสมุดควรมีการจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอ มีสัดส่วนที่เหมาะสมเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ

3.9 เครือข่ายความร่วมมือ ห้องสมุดควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรในท้องถิ่นทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการเพื่อแบ่งปันทรัพยากรสารสนเทศ หรือ บุคลากรร่วมกัน

3.10 ฐานข้อมูล ห้องสมุดควรมีการจัดทำฐานข้อมูลท้องถิ่นเพื่อให้บุคคลทั่วไปสามารถเข้าถึงได้โดยผ่านช่องทางเทคโนโลยีสารสนเทศ

4. การดำเนินโครงการพัฒนาท้องถิ่นของชมรมห้องสมุดเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

โครงการพัฒนาท้องถิ่นของชมรมห้องสมุดเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นเกิดจากแนวคิดตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 ที่กำหนดบทบาทของมหาวิทยาลัยอย่างชัดเจนในมาตรา 7 ว่า “ให้มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่เสริมสร้างพลังปัญญาของแผ่นดิน ฟื้นฟูพลังการเรียนรู้ เชิดชูภูมิปัญญาของท้องถิ่น สร้างสรรค์ศิลปวิทยา เพื่อความเจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคงและยั่งยืนของปวงชน มีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา การ

ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน” สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาตระหนักถึงบทบาทดังกล่าวนี้เป็นอย่างดี จึงได้ก่อตั้งชมรมห้องสมุดเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น และดำเนินกิจกรรมจัดระบบห้องสมุดและกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน และกิจกรรมการทอดผ้าป่าหนังสือ ซึ่งเป็นโครงการเพื่อบริการทางวิชาการสู่สังคมและท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องมาเป็นระยะเวลากว่าทศวรรษ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดห้องสมุดให้เป็นแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น จัดหาทรัพยากรห้องสมุดที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น และสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างมหาวิทยาลัยและท้องถิ่น ทำให้ท้องถิ่นมีแหล่งการเรียนรู้ที่ช่วยช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น และเกิดการกระจายและแลกเปลี่ยนความรู้จากท้องถิ่นสู่สากลและจากสากลสู่ท้องถิ่น ตามแนวคิดเทรนด์โมเดล (TRENDS Model) ซึ่งเป็นตัวแบบของการบริหารจัดการทางวิชาการของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ระยะเวลาการดำเนินโครงการอยู่ในช่วงเดือนตุลาคมของทุกปี และเป็นโครงการที่ได้รับงบประมาณจากการบริจาคของบุคคลทั่วไปด้วยจิตกุศลอย่างแท้จริง

กระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงได้สังเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปรัชญาของหลักสูตรการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น และบทบาทของห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น จนเกิดเป็นตัวแบบการสร้างกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด คือ ELLD หรือ E2LD จำแนกเป็น 4 ด้าน คือ E: Education and Research ด้านการศึกษา ค้นคว้า วิจัย L: Local wisdom preservation ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น L: Life-long learning ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และ D: Development of Quality of life ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยสรุปเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 3 ที่มาของกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด
ตามตัวแบบ ELLD

บทบาทของห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่นแต่ละด้านอาจอธิบายรายละเอียดได้ดังนี้

5.1 ด้านการศึกษา ค้นคว้า วิจัย (education and research: E)

ห้องสมุดมีบทบาทด้านการศึกษาในทุกกระบวนการศึกษา ซึ่งจำแนกเป็น 3 รูปแบบคือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย บทบาทของห้องสมุดที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในระบบนั้นประกอบด้วย การศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยจะเห็นได้จากการที่สถานศึกษาทุกแห่ง ในทุกระดับจะต้องมีห้องสมุดในสังกัดสถานศึกษานั้นๆ เสมอ อาจกล่าวได้ว่าห้องสมุดเป็นหน่วยงานสำคัญหน่วยงานหนึ่งในสถานศึกษามีสถานะเทียบเท่าได้กับหมวดวิชาหรือภาควิชาในสถานศึกษาระดับประถมและมัธยมศึกษา ซึ่งจัดอยู่ในประเภทห้องสมุดโรงเรียน และห้องสมุดมีสถานะเทียบเท่าได้กับคณะในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาซึ่งจัดอยู่ในประเภทห้องสมุดมหาวิทยาลัย ส่วนบทบาทของห้องสมุดที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยนั้นเป็นบทบาทของห้องสมุดประชาชนโดยตรง ในฐานะที่เป็นแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่น

บทบาทของห้องสมุดในด้านการศึกษาปรากฏเป็นหลายลักษณะอักษรอย่างชัดเจนในเอกสารสำคัญของชาติที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เช่น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 25 ระบุถึงบทบาทของห้องสมุดด้านการศึกษาไว้ว่า “รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการ

จัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์...” และพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ.2551 มาตรา 14 ข้อ 6 กล่าวไว้ว่า “จัดทำข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์เครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สถานีวิจัยโทรทัศน์เพื่อการศึกษา วิทยุชุมชน ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา ห้องสมุดประชาชน...”

ส่วนการค้นคว้าวิจัยเป็นวัตถุประสงค์หลักประการหนึ่งของการจัดตั้งห้องสมุด ซึ่งการศึกษาค้นคว้าอาจจำแนกอย่างกว้างออกเป็น 2 รูปแบบ คือ การค้นคว้าหาความรู้ทั่วไป และการค้นคว้าหาความรู้เชิงลึกเฉพาะด้านอย่างเป็นระบบและมีเหตุมีผลที่เรียกว่าการวิจัย หากเปรียบเทียบห้องสมุดกับห้าง “สรรพสินค้า” ซึ่งหมายถึงแหล่งรวมของสินค้านานาชนิดห้องสมุดย่อมเปรียบเสมือนห้าง “สรรพความรู้” คือเป็นแหล่งรวมของความรู้มานาชนิด ดังนั้นหากบุคคลต้องการค้นคว้าหาความรู้ทั้งในเชิงทั่วไปและเชิงลึกย่อมสามารถแสวงหาได้ในห้องสมุด โดยหากต้องการความรู้ทั่วไปสามารถค้นหาได้ในห้องสมุดทุกประเภท แต่หากต้องการข้อมูลความรู้เชิงลึกเกี่ยวกับการวิจัยสามารถค้นคว้าได้ในหอสมุดแห่งชาติ ห้องสมุดมหาวิทยาลัย หรือ ห้องสมุดเฉพาะ เป็นต้น

5.2 ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น (local wisdom preservation: L)

ห้องสมุดมีบทบาทในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นในฐานะที่เป็นแหล่งจัดเก็บ รวบรวมและเผยแพร่สารสนเทศด้านศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ห้องสมุดที่มีบทบาทด้านนี้มากที่สุดคือห้องสมุดประชาชน เนื่องจากเป็นห้องสมุดที่กระจายอยู่ทั่วไปทุกภูมิภาค ทำให้มีความใกล้ชิดกับท้องถิ่นเป็นอย่างมาก ห้องสมุดสามารถนำทรัพยากรที่มีในท้องถิ่นมาจัดแสดงเป็นมุมสารสนเทศท้องถิ่น หรือห้องสารสนเทศท้องถิ่น โดยมีบทบาทเสมือนเป็นหอจดหมายเหตุหรือหอประวัติ ซึ่งหากมีการจัดดำเนินการไว้ย่อมมีชีวิตชีวน่าสนใจ ห้องสมุดอาจสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวิชาการในท้องถิ่นสำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการไม่หาความรู้ในท้องถิ่นนั้นได้เป็นอย่างดี

สารสนเทศด้านศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นนี้มีความสำคัญยิ่งในยุคปัจจุบัน ดังจะเห็นได้จากการที่รัฐบาลได้กำหนดเป็นนโยบายไว้ว่าเป็นลายลักษณ์อักษรในเอกสารสำคัญของชาติหลายฉบับ ดังนี้

พระราชบัญญัติการศึกษาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติที่สำคัญมีการกล่าวถึงแนวทางการจัดการศึกษาในด้านการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ

แผนการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมแห่งชาติ กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 สร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พัฒนา

สภาพแวดล้อมของสังคมเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาคนและสร้างสังคมคุณธรรมภูมิปัญญาและการเรียนรู้ โดยตั้งอยู่บนฐานของ ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาไทย

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มีการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ โดยมีการส่งเสริมการจัดการความรู้ทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่น และองค์กรรวม

5.3 ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (life-long learning: L)

บทบาทของห้องสมุดด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดชีวิตนั้นเกี่ยวข้องกับจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 โดยเฉพาะการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่ระบุไว้อย่างชัดเจนว่าเป็น “กิจกรรมการเรียนรู้ในวิถีชีวิตประจำวันของบุคคลซึ่งบุคคลสามารถเลือกที่จะเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตตามความสนใจ ความต้องการ โอกาส ความพร้อม และศักยภาพในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล” การเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต จะเป็นส่วนที่ช่วยเสริมเติมเต็มความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาในระบบ ห้องสมุดที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับด้านนี้โดยตรงคือห้องสมุดประชาชน ซึ่งอยู่ในสังกัดของกรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ โดยทำหน้าที่ในการสนับสนุนการศึกษานอกระบบ โรงเรียนรวมถึงการศึกษาตามอัธยาศัยโดยเฉพาะ เนื่องจากห้องสมุดประชาชนได้ชื่อว่าเป็นห้องสมุดสำหรับ “ประชาชน” ดังนั้น จึงถือว่าเป็นห้องสมุดที่เปิดกว้างสำหรับบุคคลทุกระดับ รัฐบาลและเอกชนเห็นความสำคัญของการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตจึงมีการจัดตั้งห้องสมุดประชาชนเป็นจำนวนมาก และกระจายอยู่ทั่วไปในทุกภูมิภาค ทำให้สามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ได้อย่างสะดวก

5.4 ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต (development of quality of life: D)

การพัฒนาคุณภาพชีวิต อาจจำแนกเป็นคุณภาพชีวิตทางกายและคุณภาพชีวิตทางใจ ซึ่งห้องสมุดมีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งทางร่างกายและจิตใจ ในส่วนของคุณภาพชีวิตทางกาย โดยทั่วไปแล้ว ความจำเป็นพื้นฐานของมนุษย์คือปัจจัย 4 ประกอบด้วย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ห้องสมุดมีบทบาทในการที่จะยกระดับประชาชนให้มีปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตที่ดีขึ้นได้ โดยการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศให้ครอบคลุมขอบเขตเนื้อหาดังกล่าว ตลอดจนการเผยแพร่ความรู้ไปสู่ประชาชนให้ทั่วถึง ส่วน คุณภาพชีวิตทางใจ คือ การจัดการสารสนเทศที่มีคุณค่าทางจิตใจ ช่วยบรรเทาจิตใจและกล่อมเกลาจิตใจ รวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่เพื่อให้ผู้ที่เข้ามาใช้บริการมีความปลอดโปร่งโล่งใจและเป็นสุข

ในปี พ.ศ. 2552 สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กระทรวงศึกษาธิการ (2552 : 3) ได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์ตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี เพื่อมุ่งสู่คุณภาพและสนับสนุนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มุ่งเน้นให้สถานศึกษามีการพัฒนาแบบ 3 D ประกอบด้วย D 1 คือ Democracy ด้านประชาธิปไตย D 2 คือ Decency ด้านคุณธรรมจริยธรรม

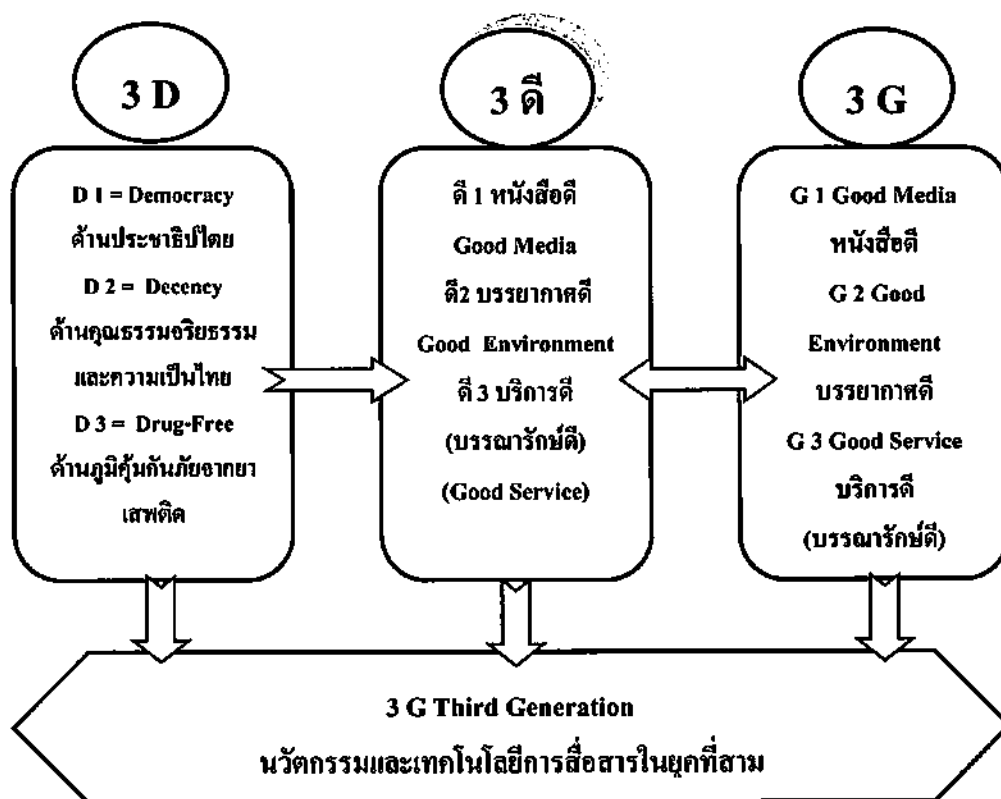
และความเป็นไทย และ D 3 คือ Drug-Free ด้านภูมิคุ้มกันภัยจากยาเสพติด หน่วยงานห้องสมุดจึงได้นำมาปรับประยุกต์ใช้เป็นโครงการห้องสมุด 3 ดี ประกอบด้วย หนังสือดี บรรยากาศดี และบรรณารักษ์ดี ดังนี้

ดีที่หนึ่ง หนังสือดี (good media) หมายถึง การจัดหาสื่อที่สร้างสรรค์ปัญหาทุกรูปแบบ ทั้งสื่อยุคเก่าและสื่อยุคใหม่ที่ผสมผสานนวัตกรรมและเทคโนโลยี ที่มีเนื้อหาสอดคล้องตรงใจผู้อ่าน ถูกต้องตามข้อเท็จจริงไม่มีพิษภัยต่อผู้อ่าน

ดีที่สอง บรรยากาศดี (good environment) หมายถึง ห้องสมุดที่มีบรรยากาศที่เต็มไปด้วยมิตรภาพ ความอบอุ่น สะอาด ร่มรื่น ปลอดภัย ใส่ใจสิ่งแวดล้อม สะท้อนเอกลักษณ์ท้องถิ่น

ดีที่สาม บริการดีหรือบรรณารักษ์ดี (good service) หมายถึง บริการที่ดีเกิดจากการมีบรรณารักษ์ที่สามารถให้บริการได้อย่างดี ซึ่งการที่จะให้บริการดีได้นั้นขึ้นอยู่กับบุคลากรที่ให้บริการคือบรรณารักษ์ ที่มีธรรมาภิบาล มีจิตบริการ ทำงานระดับมืออาชีพ ทันสมัยต่อวิทยาการที่ก้าวหน้าในปัจจุบัน และจัดบริการและกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ใช้บริการทุกรูปแบบ

ดังนั้นจึงอาจสรุปบทบาทของห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่นที่เริ่มจากสูตร 3 ดี หรือ 3 D ในความหมายโดยนัย อาจตีความได้ว่าเป็นการพัฒนาแบบ 3 มิติ (3 dimensions) หมายถึง การพัฒนาการศึกษาแบบรอบด้านที่นำไปสู่การพัฒนาห้องสมุดแบบ 3 ดี ซึ่งดีในที่นี้มีความหมายในภาษาไทย แต่หากเป็นความหมายในภาษาอังกฤษจะกลายเป็น 3 G ที่พ้องกับคำว่า 3 G ที่หมายถึง Third Generation ซึ่งเป็นเทคโนโลยีการสื่อสารในยุคที่สาม โดยอุปกรณ์การสื่อสารยุคที่ 3 นั้นจะเป็นอุปกรณ์ที่ผสมผสานการนำเสนอข้อมูลและเทคโนโลยีในปัจจุบันเข้าด้วยกัน ซึ่งในความหมายโดยนัยหมายถึงความมีประสิทธิภาพของนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในปัจจุบัน หมายถึงรวมถึงนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่มีให้บริการในห้องสมุดที่ดี ที่ช่วยในการพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างไร้พรมแดน โดยสามารถเขียนเป็นแผนภูมิความสัมพันธ์ได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาสถานศึกษาแบบ 3 D ห้องสมุด 3 ดี และ 3G

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบทเรียนออนไลน์เรื่องการสร้างกระบวนการพัฒนาห้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุดในครั้งนี้ ผู้วิจัยจำแนกการนำเสนอออกเป็น 4 ประเด็นสำคัญ คือ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทเรียนออนไลน์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพัฒนาห้องถิ่น และการพัฒนาห้องถิ่น และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทห้องสมุด ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทเรียนออนไลน์

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทเรียนออนไลน์ ผู้วิจัยรวบรวมได้ทั้งสิ้น 6 เรื่อง โดยจะนำเสนอเฉพาะประเด็นสำคัญคือ ด้านวัตถุประสงค์และผลการวิจัย ตามลำดับดังนี้

ศราวุธ ศรีเกษม (2548) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาบทเรียนออนไลน์โดยใช้การเรียนแบบร่วมมือเรื่องการสื่อสารมวลชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ออนไลน์เรื่องการสื่อสารมวลชน และ เพื่อหาประสิทธิภาพ ผลสัมฤทธิ์ และความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อบทเรียนออนไลน์โดยใช้การเรียนแบบร่วมมือ ผลการวิจัยพบว่า บทเรียนออนไลน์ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 88.25 / 87.13 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 85 / 85 ผลการประเมินคุณภาพด้านเนื้อหาของบทเรียนออนไลน์มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43 อยู่ในระดับดี ผลการประเมินคุณภาพด้านการผลิตสื่อของบทเรียนออนไลน์มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 อยู่ในระดับดี คะแนนสอบก่อนเรียนและคะแนนสอบ

หลังเรียนมาวิเคราะห์เพื่อหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพบว่าคะแนนสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อบทเรียนออนไลน์มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 อยู่ในระดับดี

จิรวรรณ พันธุ์พุทธรัตน์ (2549) ศึกษาเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการเรียนรู้กับลักษณะบทเรียนออนไลน์ตามความชอบของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการเรียนรู้ ลักษณะบทเรียนออนไลน์ตามความชอบของนักศึกษา และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการเรียนรู้กับลักษณะบทเรียนออนไลน์ตามความชอบของนักศึกษาผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรีมีรูปแบบการเรียนรู้แบบไคเวอร์เจอร์ และแบบแอกคอมมอเคเตอร์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.33 นักศึกษาชอบลักษณะบทเรียนออนไลน์ตามลักษณะผสมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36.41 รูปแบบการเรียนรู้กับลักษณะบทเรียนออนไลน์ตามความชอบของนักศึกษามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นักศึกษาที่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบไคเวอร์เจอร์มีความสัมพันธ์กับบทเรียนออนไลน์ตามลักษณะผสม นักศึกษาที่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบแอสซิเมเลเตอร์มีความสัมพันธ์กับบทเรียนออนไลน์ตามลักษณะการเผยแพร่ นักศึกษาที่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบคอนเวอร์เจอร์มีความสัมพันธ์กับบทเรียนออนไลน์ตามลักษณะการสื่อสาร และ นักศึกษาที่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบแอกคอมมอเคเตอร์ มีความสัมพันธ์กับบทเรียนออนไลน์ตามลักษณะห้องเรียนเสมือน

เอกชัย เพชรอาวุธ (2550) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาบทเรียนออนไลน์เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของผู้เรียนเรื่องศูนย์การเรียนรู้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาบทเรียนออนไลน์เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของผู้เรียนเรื่องศูนย์การเรียนรู้ เพื่อหาประสิทธิภาพของบทเรียน เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเพื่อวัดความพึงพอใจและความรับผิดชอบของผู้เรียน ผลการวิจัยพบว่า บทเรียนออนไลน์ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 84.36/85.06 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ความพึงพอใจของประชากรที่มีต่อบทเรียนมีค่าเท่ากับ 4.22 อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก และความรับผิดชอบของประชากรมีค่าเท่ากับ 4.46 อยู่ในระดับความรับผิดชอบเกณฑ์ดี

เครก (Craig 2007) ศึกษาเรื่อง การปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์: การจัดการสภาพแวดล้อมการเรียนรู้และเว็บ 2.0 (Changing paradigms : managed learning environments and web 2.0) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการนำเทคโนโลยีและบริการเว็บ 2.0 ในการแปลงรูปโครงสร้างของเว็บไซต์ และผลกระทบสำคัญด้านการจัดการสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ (Managed learning environments : MLS) และระบบการจัดการเนื้อหาการเรียนรู้ (Learning content management systems : LCMS) ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบของระบบการจัดการเนื้อหาการเรียนรู้ต้องปรับเปลี่ยนไปตามสภาพแวดล้อมในโลกยุคดิจิทัล โดยมีการบริการแบบผู้ใช้เป็นศูนย์กลาง กระบวนทัศน์ใหม่ที่ต้องปรับเปลี่ยนที่สำคัญมี 4 ประการคือ การแก้ปัญหาทางนวัตกรรมเกี่ยวกับ

บทบาทขององค์กรในสภาพแวดล้อมของบริการเว็บ 2.0 วิธีการทางนวัตกรรมเพื่อการฝึกอบรมผู้สอน จุดเน้นใหม่เกี่ยวกับบทบาทของผู้เรียนในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และการคิดใหม่เกี่ยวกับสถาปัตยกรรมพื้นฐานของตัวแบบระบบการจัดการเนื้อหาการเรียนรู้

ฮัสบอลลาห์ และอิคริส (Hsbollah and Idris 2008) ศึกษาเรื่อง การปรับประยุกต์ใช้อีเลิร์นนิ่ง: บทบาทของการเป็นเครื่องมือช่วยสอน (e-learning adoption : the role as a teaching tool) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความคิดเห็นของผู้สอนในมหาวิทยาลัยอุดรฯ ประเทศมาเลเซีย (Universiti Utara Malasia : UUM) ต่อการนำอีเลิร์นนิ่งมาใช้ในฐานะที่เป็นเครื่องมือการสอน ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่ผู้สอนตัดสินใจเลือกใช้อีเลิร์นนิ่งในการเรียนการสอนมี 3 ประการสำคัญ คือ ด้านคุณประโยชน์ร่วม ด้านการสามารถทดลองใช้ได้ และด้านคุณสมบัติเฉพาะเชิงวิชาการ ผลการวิจัยครั้งนี้ได้แสดงถึงมุมมองใหม่ของผู้สอนที่มีต่อการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการเรียนการสอน โดยเน้นความสำคัญที่เนื้อหาของเครื่องมือที่นำมาช่วยสอนเป็นสำคัญ

ฮุซซัน, บันยาริต และ ฮุซเซน (Hussin, Bunyarit and Hussein 2008) ศึกษาเรื่อง การออกแบบการสอนและอีเลิร์นนิ่ง: ทักษะของผู้เรียนในสถาบันอุดมศึกษาประเทศมาเลเซีย (Instructional Design and e-learning; Examining learners' perspective in Malaysian institutions of higher learning) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการออกแบบการสอนที่มีประสิทธิภาพในสภาพแวดล้อมของการใช้อีเลิร์นนิ่งในสถาบันอุดมศึกษาประเทศมาเลเซีย ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของอีเลิร์นนิ่งที่ผู้ใช้พึงพอใจมากที่สุดคือ ด้านความเกี่ยวข้องกับผู้เรียน และ ด้านเนื้อหาของอีเลิร์นนิ่ง ผลการวิจัยดังกล่าวนี้ช่วยให้ผู้สอนและผู้จัดทำอีเลิร์นนิ่งสามารถออกแบบสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละระดับได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการประมวลข้อค้นพบจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทเรียนออนไลน์ สามารถสรุปได้ว่า บทเรียนออนไลน์ที่มีประสิทธิภาพจะสามารถช่วยให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียนด้วยการใช้บทเรียนออนไลน์เป็นสื่อการเรียนรู้ และลักษณะของบทเรียนออนไลน์ทั้งด้านเนื้อหา และ โครงสร้างตลอดจนระบบของนวัตกรรมที่ผสมผสานและยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจในระดับสูงเช่นกัน

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทัศน์

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทัศน์ ผู้วิจัยรวบรวมได้ทั้งสิ้น 6 เรื่อง โดยจะนำเสนอเฉพาะประเด็นสำคัญคือ ด้านวัตถุประสงค์และผลการวิจัย ตามลำดับดังนี้

อรศรี งามวิทยาพงศ์ (2546) ศึกษาเรื่อง กระบวนการทัศน์และการจัดการความยากจนในชนบทของรัฐในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1-8: พ.ศ.2504-2544 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ในการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาความยากจนของชนบทไทย ในด้านกระบวนการทัศน์เพื่อนำไปสู่การทบทวนและพัฒนากรอบคิดและการจัดการความยากจนในชนบทที่แตกต่างไปจากเดิม และ เพื่อแก้ไขวิกฤตการณ์ความยากจนในชนบทซึ่งเป็นปัญหาทุกข์

ยากเรื่องจริงของประชาชนส่วนใหญ่มาเป็นเวลานาน ผลการวิจัยพบว่า กระบวนทัศน์และการจัดการความยากจนของรัฐในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1-8 เป็นกระบวนทัศน์วิทยาศาสตร์กายภาพหรือวัตถุแบบนิวตัน (Newtonian) และความมั่งคั่ง โดยเชื่อความดำรงอยู่และความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งในเชิงวัตถุ และความสัมพันธ์ที่มีกฎเกณฑ์แน่ชัดควบคุมได้และเป็นสากล จึงมีทัศนะ-วิธีคิดต่อโลกและชีวิตในลักษณะเดียวกับวัตถุที่แยกส่วน ลดทอน และสัมพันธ์กันแบบกลไก จึงแยกชีวิต ธรรมชาติ ฯลฯ เป็นส่วนๆ โดยสนใจเฉพาะมิติทางวัตถุรูปธรรม และเชื่อว่ามนุษย์สามารถควบคุมและใช้ประโยชน์จากธรรมชาติได้ตามต้องการ กระบวนทัศน์ของรัฐเป็นกระแสหลักและมีอิทธิพล แต่มีกระบวนทัศน์ที่แตกต่างจากของรัฐเป็นการเปลี่ยนกระบวนทัศน์ (paradigm shift) กลับสู่กระบวนทัศน์ความมั่นคงเชิงระบบความสัมพันธ์ซึ่งมีผลต่อการลดลงของความยากจนในกรณีศึกษาของภาคสังคม ส่วนกรณีศึกษาของภาครัฐพบว่าระดับการรับเอากระบวนทัศน์ของรัฐไม่ได้เป็นไปอย่างเบ็ดเสร็จ แต่มีความแตกต่างไปตามเงื่อนไขเดิมของบุคคล-ชุมชน และระดับการรับมีผลกับความยากจนในกรณีศึกษาด้วย รัฐควรปรับปรุงค่านิยมความยากจนของชนบทจากฐานคิดในเรื่องรายได้แบบคนเมือง และเปลี่ยนวิธีคิดต่อความยากจนในระดับปัจเจกบุคคล ซึ่งไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตแบบชุมชนของชนบท ยกเลิกการจัดทำแผนพัฒนาระดับมหภาคตามแบบกระบวนทัศน์ของรัฐ ปรับปรุงการจัดทำแผนด้วยกระบวนทัศน์ใหม่และสนับสนุนการแสวงหากระบวนทัศน์และการจัดการใหม่ของภาคสังคม พัฒนากระบวนทัศน์ใหม่โดยการฟื้นฟูหลักธรรมของพุทธศาสนาในมิติทางสังคมและสะสมความรู้ด้านกระบวนการเรียนรู้ของการเปลี่ยนกระบวนทัศน์ และพัฒนาวิถีคิดองค์รวม-แยกส่วน

รังสิมา นิโบล (2547) ศึกษาเรื่อง กระบวนทัศน์ใหม่ของการสื่อสารเพื่อสร้างเสริมสุขภาพของประชาสังคม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาภาพรวมของกระบวนทัศน์ใหม่ของการสื่อสารเพื่อสุขภาพ ศึกษาพัฒนาการของการใช้แนวทางประชาสังคมในการสร้างเสริมสุขภาพ ค้นหาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อสื่อสารเพื่อสร้างเสริมสุขภาพของประชาสังคม และ แสวงหาแนวทางในการสื่อสารของประชาสังคมเพื่อสร้างเสริมสุขภาพ ผลการวิจัยพบว่า การสื่อสารของประชาสังคมเพื่อสร้างเสริมสุขภาพในกระบวนทัศน์ใหม่ในงานวิจัยส่วนใหญ่มีเป้าหมายเพื่อการเรียนรู้ความเป็นชุมชนและศักยภาพของชุมชนร่วมกัน โดยเน้นเรื่องสุขภาพของชุมชนโดยรวม ซึ่งกลุ่มเป้าหมายอยู่ในระดับครอบครัว กลุ่มชุมชนประชาสังคมมากกว่าระดับปัจเจกบุคคลหรือเฉพาะกลุ่มเสี่ยง กระบวนการสื่อสารที่เกิดขึ้นเน้นการคำนึงถึงบริบททางสังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิตของชุมชนประชาสังคม โดยนำแนวคิดเรื่องกลุ่ม ชุมชน ประชาสังคมมาประยุกต์ใช้ และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างเสริมสุขภาพมากขึ้น นอกเหนือจากการมุ่งแก้ไขปัญหาสุขภาพที่เกิดขึ้นในชุมชน พัฒนาการของประชาสังคมไทยโดยรวมมีจุดเริ่มต้นที่การดูแลกันเองในครอบครัวหรือชุมชนเดียวกัน ต่อมาหลังจากเกิดวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคม ทำให้การรวมกลุ่มประชาสังคมที่มีความหลากหลายมากขึ้น กลุ่มประชาสังคมส่วนมากมีขนาดไม่

ใหญ่หมากนักแต่รวมกลุ่มกันเองด้วยความสมัครใจ โดยมีความยืดหยุ่นและคล่องตัวในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาค้นหาอันหลากหลายในชุมชนประชาสังคม นอกจากนี้ยังมุ่งสร้างและขยายเครือข่ายความสัมพันธ์ โดยเน้นการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อพึ่งพาตนเองช่วยเหลือกันเองในกลุ่มประชาสังคม และประสานพลังเพื่อเพิ่มอำนาจในการสื่อสาร เจริญต่อรอง ขอความร่วมมือจากกลุ่มองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน หรือภาคประชาชนที่เกี่ยวข้อง ที่อยู่ภายนอกประชาสังคม ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาของประชาสังคมที่พบมาในงานวิจัย ได้แก่ ความสามารถในการเป็นผู้สื่อสารแก่สมาชิกในชุมชน องค์ประกอบในกระบวนการสื่อสารที่มีความสอดคล้องกับบริบททางสังคม วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชนประชาสังคม การเปิดโอกาสให้ชุมชนประชาสังคมมีส่วนร่วมในกระบวนการสื่อสาร สัมพันธภาพระหว่างกัน ในชุมชนประชาสังคมและเครือข่ายความสัมพันธ์กับภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาสังคมอื่น ๆ ภายนอกชุมชน แนวทางในการสื่อสารของประชาสังคมเพื่อสร้างเสริมสุขภาพเน้นการใช้สื่อต่าง ๆ ในชุมชนที่ได้รับการยอมรับและเชื่อถือจากคนในชุมชน ได้แก่ สื่อบุคคลที่เกิดขึ้นภายในชุมชนนอกเหนือจากผู้นำที่ได้รับแต่งตั้งหรือมอบหมายจากทางการ เช่น พระสงฆ์ ปราชญ์ชาวบ้าน หมอชาวบ้าน ฯลฯ สื่อพื้นบ้านอันเป็นวัฒนธรรมเฉพาะของแต่ละชุมชน และสื่อกิจกรรมต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการสื่อสารสองทางแบบมีส่วนร่วม เช่น การประชุมกลุ่มย่อย เสวนา ประชาพิชัย กิจกรรมพบปะสร้างความสัมพันธ์ เป็นต้น สื่อเหล่านี้ได้ถูกนำมาใช้อย่างผสมผสานเพื่อสร้างความสนใจ ความตระหนักในเรื่องสุขภาพ นำมาซึ่งการปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมในการสร้างเสริมสุขภาพต่อไป

ชลลดา ทองทวี (2549) ศึกษาเรื่อง ตัวดิ่ง-เรงวิถีในกระบวนการเปลี่ยนย้ายกระบวนการทัศนผู้เกษตรกรรมยั่งยืนของเกษตรกร ศึกษาบทบาทและความสำคัญของตัวดิ่ง-เรงวิถีในกระบวนการเปลี่ยนย้ายกระบวนการทัศนผู้เกษตรกรรมยั่งยืนของเกษตรกร ผลการวิจัยพบว่า ตัวดิ่ง-เรงวิถีที่สำคัญคือ กระบวนการที่ช่วยให้เกษตรกรตระหนักเห็นความทุกข์/วิกฤติปัญหา จากกระบวนการทัศนเดิมและคุณค่าของกระบวนการทัศนใหม่ เป็นกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณและกระบวนการคิดอย่างสร้างสรรค์นำสู่การแสวงหาทางเลือก/ทางออกจากวิกฤติปัญหาของกระบวนการทัศนเดิม ณ จุดทางแพร่งซึ่งเป็นจุดที่ระบบแห่งกระบวนการทัศนเดิมเข้าสู่สภาวะซับซ้อนแห่งความไร้ระเบียบ และ บริบทของทุนที่แวดล้อมและกระบวนการเรียนรู้ภายในของเกษตรกรแต่ละบุคคลมีความสำคัญมากในกระบวนการเปลี่ยนย้ายกระบวนการทัศนโดยมีเกษตรกรต้นแบบ กระบวนกร หรือกระบวนการกลุ่มช่วยสนับสนุนการเรียนรู้

พงษ์ชอุณ นับสืบ (2550) ศึกษาเรื่อง กระบวนทัศน์ วัฒนธรรม และค่านิยมในการปฏิบัติราชการตามหลักธรรมาภิบาลของพนักงานเทศบาลตำบล ในเขตอำเภอเมืองฯ จังหวัดสมุทรปราการ โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญคือ เพื่อศึกษากระบวนการทัศน วัฒนธรรม และค่านิยม ที่มีต่อหลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติราชการ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่า ผลการวิจัยพบว่า ระดับของ

กระบวนทัศน์ ค่านิยม และวัฒนธรรมที่มีต่อหลักนิติธรรมอยู่ในระดับปานกลาง ระดับของกระบวนทัศน์ ค่านิยม ที่มีต่อหลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความคุ้มค่าอยู่ในระดับมาก แต่วัฒนธรรมที่มีต่อหลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส และหลักความคุ้มค่าอยู่ในระดับปานกลาง ระดับของกระบวนทัศน์ ค่านิยม และวัฒนธรรมที่มีต่อหลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบอยู่ในระดับมาก และ การทดสอบสมมติฐาน พบว่าเพศไม่ใช่อุปสรรคที่มีผลต่อการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลต่อช่วงอายุ ระดับการศึกษา และกลุ่มตำแหน่งที่มีผลต่อการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล

ชนกสุดา ธนศักดิ์ (2551) ศึกษาเรื่อง กระบวนทัศน์วัฒนธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์กับแผนยุทธศาสตร์พัฒนาระบบราชการไทย (พ.ศ.2551-2555): กรณีศึกษาสำนักงาน ก.พ.ร. โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาทบทวนความหมายและแนวคิดของกระบวนทัศน์ วัฒนธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของข้าราชการไทยตามต้นแบบ I AM READY กับความสอดคล้องกับโครงสร้างและวัฒนธรรมของสำนักงาน ก.พ.ร.และความสัมพันธ์กับยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย (พ.ศ.2551-2555) ต้นแบบ I AM READY ประกอบด้วย I: Integrity การทำงานอย่างมีศักดิ์ศรี A: Activeness การปฏิบัติงานเชิงรุกและความขยันตั้งใจทำงาน M: Morality การมีศีลธรรม คุณธรรม R: Relevancy การรู้ทันโลก ปรับตัวทันโลก ตรงกับสังคม E: Efficiency ความรับผิดชอบต่อผลงานต่อสังคม A: Accountability ความรับผิดชอบต่อผลงาน ต่อสังคม D: Democracy การมีใจและการกระทำที่เป็นประชาธิปไตย มีส่วนร่วม โปร่งใส และ Y: Yield การปฏิบัติแบบมีผลงานและมุ่งมั่นผลงาน ผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการสำนักงาน ก.พ.ร.ให้ความสำคัญกับเรื่องความรับผิดชอบต่อผลสำเร็จของงานและต่อสาธารณะ (A: accountability) รองลงมาคือ การรู้ทันและปรับตัวให้ทันโลก (R: relevancy) ซึ่งเป็นค่านิยมสำคัญและเหมาะสมกับวัฒนธรรมองค์การที่เป็นแบบมุ่งปรับเปลี่ยน และแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์หรือแบบตลาด ความสัมพันธ์กับประเด็นยุทธศาสตร์ 4 ประการของแผนยุทธศาสตร์พัฒนาระบบราชการไทย พ.ศ.2551-2555 คือ ตอบสนองทันต่อการเปลี่ยนแปลง สัมพันธ์กับ การรู้ทันโลก ปรับตัวทันโลก ตรงกับสังคม (relevancy: R) มีส่วนร่วม สัมพันธ์กับ การมีจิตใจเป็นประชาธิปไตย (democracy: D) เก่ง สัมพันธ์กับ การปฏิบัติงานเชิงรุก (activeness) ความมีประสิทธิภาพ (efficiency: E) และการมีผลงานและเน้นผลงาน (yield: Y) ดี สัมพันธ์กับ การทำงานอย่างมีศักดิ์ศรี (integrity: I) การมีศีลธรรมและคุณธรรม (morality: M) ความรับผิดชอบต่อผลสำเร็จของงานและต่อสาธารณะ (accountability: A) สรุปว่า I AM READY เป็นค่านิยมวิธีการคือแบบพฤติกรรมที่จะสามารถทำให้บรรลุค่านิยมเป้าหมายคือ เก่ง ดี มีส่วนร่วม และตอบสนองทันต่อความเปลี่ยนแปลง

วันชัย ธรรมสังจการ (2552) ศึกษาเรื่อง กระบวนทัศน์ทางจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อสำรวจกระบวนทัศน์ทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรีคณะต่างๆ ที่มีผลการศึกษาอยู่ในระดับสูง ปานกลาง และต่ำ เพื่อเปรียบเทียบกระบวนทัศน์ทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี จำแนกตามชั้นปีที่ 1 ปี

สุดท้าย และตามรายละเอียด และการสร้างจริยธรรม การวิเคราะห์องค์ประกอบเพื่อสร้างเครื่องมือวัดคุณภาพสูงและเสนอแนะข้อสมมุติฐานทางด้านจริยธรรม ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่มีเกรดสูง ปานกลาง และต่ำ มีคะแนนเฉลี่ยของจริยธรรมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และทั้ง 3 กลุ่มมีคะแนนจริยธรรมอยู่ในระดับขั้นของจริยธรรมสูงที่สุดหรือขั้นที่ 5 นักศึกษาชั้นปีสุดท้ายทุกคณะที่มีเกรดสูง ปานกลาง และต่ำ มีคะแนนเฉลี่ยของจริยธรรมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยกลุ่มเกรดสูงจะอยู่ในขั้นที่ 5 (หรือสูงที่สุด) ส่วนกลุ่มเกรดปานกลาง และต่ำจะอยู่ในขั้นของจริยธรรมขั้นที่ 4 (หรือสูง) เปรียบเทียบจริยธรรมของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 กับปีสุดท้าย พบว่าทั้งสองกลุ่มอยู่ในขั้นของจริยธรรมขั้นที่ 5 (สูงที่สุด) เหมือนกัน แต่นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีคะแนนจริยธรรมเฉลี่ยสูงกว่าปีสุดท้าย เปรียบเทียบจริยธรรมของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำแนกตามเกรดและเป็นรายละเอียดพบว่า นักศึกษาที่ได้เกรดสูง ปานกลาง และต่ำ ของทุกคณะอยู่ในขั้นของจริยธรรมขั้นที่ 5 แสดงว่ามหาวิทยาลัยได้นักศึกษาที่มีจริยธรรมสูงเข้ามาเรียน เปรียบเทียบจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรีและปริญญาโทและปริญญาเอกและเป็นรายละเอียดพบว่า กลุ่มเกรดสูง (คนเก่ง) มีคะแนนจริยธรรมสูงมาก แสดงว่ามหาวิทยาลัยผลิตคนเก่งและดีให้แก่สังคม การสร้างจริยธรรมควรเน้นที่กิจกรรมนอกหลักสูตรและใช้วิธีการถ่ายทอดที่ให้นักศึกษาฝึกปฏิบัติและมีส่วนร่วม ส่วนเนื้อหาของจริยธรรมควรหาจริยธรรมที่เป็นแกนหลักซึ่งจะทำให้เกิดจริยธรรมอื่นๆที่เกี่ยวข้องตามมา การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) จำแนกกลุ่มจริยธรรมออกเป็น 12 กลุ่ม พร้อมข้อคำถามประจำกลุ่มซึ่งทำให้สามารถสร้างแบบสอบถามที่มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างที่จะนำไปใช้ศึกษาเรื่องจริยธรรมและช่วยเสนอแนะสมมุติฐานการวิจัยด้านจริยธรรมได้อย่างเหมาะสม

จากการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการต้นดังกล่าว สามารถสรุปสาระสำคัญได้ว่า ระดับกระบวนการต้นมีผลต่อการกำหนดแนวคิด ค่านิยม และพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่มีความเฉพาะซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้เป็นแนวทางสร้างค่านิยม รวมทั้งการแสวงหาทางเลือกอย่างสร้างสรรค์ในการพัฒนาบุคคล ชุมชน และสังคมในวงกว้างต่อไป

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่น ผู้วิจัยรวบรวมได้ทั้งสิ้น 6 เรื่อง โดยจะนำเสนอเฉพาะประเด็นสำคัญคือ ด้านวัตถุประสงค์และผลการวิจัย ตามลำดับดังนี้

ศรีหทัย ไหม่มมงคล (2535) ศึกษาเรื่อง การประสานงานนิเทศร่วมกับองค์กรท้องถิ่น เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบท : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลและสถานีอนามัย ตำบลบานา อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อนำเสนอรูปแบบการประสานงานนิเทศระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลและสถานีอนามัยเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ผลการวิจัยพบว่า ด้านตัวแปรที่ส่งผลการประสานงานนิเทศ รูปแบบการดำเนินงาน

ขององค์การบริหารส่วนตำบลบานาที่เน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเป็นหลัก จึงไม่มีการใช้สารนิเทศอันเป็นตัวชี้วัดสภาพปัญหาคุณภาพชีวิตของท้องถิ่น คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบานา ไม่เข้าใจบทบาทและหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 ส่วนใหญ่มีแนวคิดว่าการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนเป็นงานของสถานีอนามัยตำบลบานาโดยเฉพาะความไม่เข้าใจในบทบาทและหน้าที่ดังกล่าว ทำให้การพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลบานามุ่งเน้นเพียงเรื่องการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและไม่สนใจการใช้สารนิเทศเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต องค์การบริหารส่วนตำบลบานาไม่มีนโยบายด้านงานสารนิเทศเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนท้องถิ่น ด้านตัวแปรที่ไม่ส่งผลต่อการประสานสารนิเทศ : เนื้อหาสารนิเทศที่จัดเก็บ ระบบการจัดเก็บสารนิเทศ และความรู้พื้นฐานในการจัดการสารนิเทศ ไม่ส่งผลต่อการประสานสารนิเทศเพราะองค์การบริหารส่วนตำบลบานาไม่มีระบบสารนิเทศภายในองค์กร ด้านการประเมินผลรูปแบบการประสานสารนิเทศ พบว่าคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบานาไม่ได้ใช้รูปแบบดังกล่าวในการปรับปรุงและแก้ไขโครงการ งานและกิจกรรมขององค์กร โดยประธานกรรมการฯ ให้เหตุผลของการไม่ใช้ไว้ดังนี้ คือ ผู้ปฏิบัติงานไม่มีความรู้ความเข้าใจในสารนิเทศเพื่อพัฒนาชนบท ผู้ปฏิบัติงานไม่เคยใช้สารนิเทศในการปฏิบัติงานมาก่อนเลยทำให้ขาดประสบการณ์ในเรื่องดังกล่าว และ สารนิเทศฯ มีความเป็นวิชาการมากเกินไปสำหรับคณะกรรมการฯ ผู้มีการศึกษาระดับภาคบังคับ ในช่วงการปฏิบัติภารกิจขององค์การบริหารส่วนตำบลบานาสามารถให้บริการสารนิเทศจากรูปแบบดังกล่าวแก่บุคคลภายนอกที่มาร้องขอสารนิเทศได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะสารนิเทศที่เกี่ยวกับจำนวนครัวเรือน จำนวนประชากร และสภาพเศรษฐกิจของท้องถิ่น

อรอนงค์ ธรรมกุล(2538) ศึกษาเรื่องการเมืองมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษากลไก วิธีการ รูปแบบการมีส่วนร่วม ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม และผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการมีส่วนร่วมขององค์กรชาวบ้านในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น กลไกสำคัญที่ทำให้สมาชิกขององค์กรชาวบ้านมีส่วนร่วม มีการเรียนรู้ มีความเชื่อ และมีอุดมการณ์ ได้แก่ ความผูกพันเป็นเครือญาติ ตลอดจนการมีผลประโยชน์ร่วมกัน ผู้นำและสมาชิกมีบทบาทร่วมกันในการดำเนินกิจกรรมตามกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ วิธีการในกระบวนการมีส่วนร่วม ได้แก่ การร่วมประชุมอภิปรายปัญหาร่วมกัน การร่วมกันปฏิบัติกิจกรรม และการร่วมประเมินสรุปผลกิจกรรมที่ดำเนินการ รูปแบบที่สมาชิกองค์กรชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เป็นไปได้ตามระเบียบและข้อบังคับที่กลุ่มร่วมกันกำหนดในการดำเนินการ ทั้งที่เป็นงานส่วนร่วมของท้องถิ่น คือ กิจกรรมฌาปนกิจสงเคราะห์ กิจกรรมงานบุญประเพณีของท้องถิ่นและของส่วนตัว กิจกรรมการพัฒนาสถานที่สาธารณะสุข ประโยชน์ของหมู่บ้าน โรงเรียนและวัดและการมีส่วนร่วมในกิจกรรม ที่ให้สมาชิกได้เข้าร่วมในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและครอบครัว เช่น กิจกรรมกองทุนอาหารหมู่บ้าน กิจกรรม

ร้านค้ากลุ่มแม่บ้านเกษตร สมาชิกองค์กรชาวบ้านมีส่วนร่วมในขั้นตอนการวางแผน และการดำเนินการ และในการริเริ่มโครงการใหม่ ที่ช่วยพัฒนาอาชีพของสมาชิกกลุ่มให้เพิ่มขึ้นอีก การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์นั้น ผู้เข้าร่วมนอกจากจะได้ผลประโยชน์ที่เป็นรูปธรรม เช่น การกู้เงินจากกองทุน และยังได้ความรู้จากการฝึกอบรม ประชุมสัมมนา ศึกษาดูงานจากต่างหมู่บ้าน สำหรับการมีส่วนร่วมในการประเมินและสรุปผลกิจกรรมที่องค์กรชาวบ้านร่วมกันปฏิบัติขึ้น คณะกรรมการแต่ละกลุ่มจะติดตามประเมินผลโดยการประชุมกลุ่มย่อยกันบ่อยครั้ง เพื่อการพิจารณาปัญหาาร่วมกัน ปัจจัยที่ให้คนในท้องถิ่นรวมตัวกันก่อตั้งเพื่อร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ ด้านภาวะเศรษฐกิจ เช่น การขาดแหล่งทุนในการนำไปใช้ประกอบอาชีพ ความผูกพันเป็นเครือญาติกัน การมีปัญหาร่วมกัน และการได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ของรัฐและองค์กรเอกชน ผลการเปลี่ยนแปลงจากการเข้าร่วมในกิจกรรมการพัฒนาขององค์กรชาวบ้านคือ องค์กรมีความเข้าใจสถานภาพความมั่นคงของกลุ่ม ความรู้สึกการมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของ ในกิจกรรมที่ทำให้กิจกรรมมีความต่อเนื่อง ความเข้มแข็งของกลุ่มที่เกิดจากคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมในการพัฒนา กลุ่ม การมีความรับผิดชอบสูง สามารถสร้างพลังในการของกิจกรรมหรือโครงการใหม่ๆ เข้าสู่หมู่บ้านได้อย่างมีศักดิ์ศรี การได้รับประโยชน์อย่างเป็นธรรม การมีอิสระในการบริหารกิจกรรม โดยปราศจากการแทรกแซงจากเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือองค์กรเอกชน และมีความเติบโตเข้มแข็งเช่นกองทุน

อัปสร อีซอ (2541) ศึกษาเรื่อง รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นของคณาจารย์สถาบันราชภัฏยะลา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษา รูปแบบการจัดการเรียนการสอนปัจจุบัน ศึกษาทัศนคติเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นของคณาจารย์สถาบันราชภัฏยะลา ศึกษาปัญหาหรืออุปสรรคของการดำเนินงาน การจัดการเรียนการสอนเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ศึกษาแนวทางความต้องการความช่วยเหลือของคณาจารย์ที่มีต่อสถาบันราชภัฏยะลา ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการเรียนการสอนปัจจุบันของคณาจารย์สถาบันราชภัฏยะลามีดังนี้ ด้านวิธีการสอน อาจารย์มีการนำวิธีสอนต่อไปนี้มาใช้ในระดับมาก ได้แก่ วิธีสอนในรูปของการบรรยาย การให้ทดลอง/ การให้ฝึกฝนเรียนรู้ด้วยตนเอง และการสอนโดยวิธีการแก้ปัญหา ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การสอนในชั้นเรียน ส่วนใหญ่มักจัดในรูปการจัดให้มีการอภิปรายในชั้นเรียน การให้ทำแบบฝึกหัดภายในห้องเรียน การให้ทำรายงานกลุ่ม การให้มีการตอบข้อซักถามในห้องเรียน และการใช้สื่อช่วยในการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อการสอน สื่อการสอนที่อาจารย์มีการนำไปใช้มากที่สุด ได้แก่ แผ่นใส ซีดี เอกสารประกอบการเรียน หนังสือ/ตำรา แบบฝึกปฏิบัติ และในรูปแบบแผ่นภาพ/ภาพนิ่ง ด้านวิธีการวัดและประเมินผล อาจารย์มีการนำไปใช้มาก ในรูปแบบต่อไปนี้ การทดสอบทั้งกลางภาคและปลายภาค ทดสอบจากผลการปฏิบัติงานทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม ตลอดจนรวมไปถึงการสังเกตพฤติกรรมของนักศึกษาทั้งภายในและภายนอก รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการพัฒนา

ท้องถิ่นของคณาจารย์สถาบันราชภัฏยะลา จากการศึกษาพบว่า อาจารย์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนไม่ว่าจะเป็นด้านวิธีสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอน และวิธีการวัดและประเมินผล ในแต่ละรูปแบบส่วนใหญ่ในระดับมาก ปัญหาหรืออุปสรรคที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นพบว่าเป็นปัญหาในเรื่องของ การขาดความพร้อม เรื่องสถานที่ และอุปกรณ์ต่างๆ ขาดแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้/ขาดข้อมูลวิทยากรฯ และปัญหาการไม่มั่นใจในคุณภาพของนักศึกษา แนวทางความต้องการความช่วยเหลือจากสถาบันฯ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นมีประสิทธิภาพ ได้แก่ในเรื่องของ การเพิ่มความพร้อม/ความสะดวกในเรื่องการใช้สถานที่/อุปกรณ์ต่างๆ การดำเนินการคัดเลือกนักศึกษาเฉพาะที่มีคุณภาพและพยายามลดขั้นตอนความยุ่งยากของการเบิกจ่ายงบประมาณสนับสนุนด้านต่างๆ

บุญนำ ปานขำ (2543) ศึกษาเรื่อง บทบาทของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาบทบาทของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นจากกรณีศึกษา สถาบันราชภัฏเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า สถาบันราชภัฏเพชรบุรี ได้ยึดปรัชญาและบทบาท หน้าที่ตามพระราชบัญญัติสถาบันราชภัฏ พ.ศ. 2538 มาตรา 7 เป็นหน้าที่หลักในการดำเนินงานของสถาบัน มุ่งเน้นที่จะพัฒนาท้องถิ่นเป้าหมาย คือ จังหวัดเพชรบุรี และ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมีแผนงานงบประมาณและบุคลากรของสถาบันรองรับการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ 6 บทบาท อันได้แก่ บทบาทด้านให้การศึกษาวิชาการและวิชาชีพชั้นสูงในท้องถิ่น บทบาทด้านการวิจัย บทบาทด้านการบริการทางวิชาการแก่สังคม บทบาทด้านการปรับปรุงถ่ายทอดและพัฒนาเทคโนโลยีในท้องถิ่น บทบาทด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น และบทบาทด้านการผลิตครูและส่งเสริมวิทยฐานะครูในท้องถิ่น สถาบันได้ดำเนินงาน 5 บทบาทตามแผนงานของสถาบัน ยกเว้นบทบาทด้านการปรับปรุงถ่ายทอดและพัฒนาเทคโนโลยีในท้องถิ่น การดำเนินงานลดหลั่นแตกต่างกันไปในฐานะที่เป็นสถาบันวิชาการชั้นสูงที่พัฒนามาจากสถาบันการผลิตครู จึงส่งผลให้สถาบันดำเนินงานในบทบาทด้านให้การศึกษาวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง บทบาทด้านการผลิตครูและส่งเสริมวิทยฐานะครูในท้องถิ่นมากที่สุด รองลงมาได้แก่ บทบาทด้านการบริการทางวิชาการแก่สังคม และบทบาทด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น ซึ่งมีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนบทบาทด้านการวิจัย เป็นบทบาทที่ดำเนินงานในระดับน้อย ในขณะที่บทบาทด้านการปรับปรุง ถ่ายทอดและพัฒนาเทคโนโลยีในท้องถิ่นนั้นขณะนี้ยังไม่มีการทำงานที่ชัดเจน

วิบูลย์ ตรีถัน (2544) ศึกษาเรื่อง การวางแผนแบบมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ทดลองใช้และพัฒนากระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาและศึกษาเงื่อนไข ข้อจำกัดที่ท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น และการศึกษาองค์กรและกลไกของท้องถิ่นที่สามารถมีบทบาทเกี่ยวข้องใน

กระบวนการวางแผน กระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นมี 5 ขั้นตอน คือ การคิดค้นปัญหา วิเคราะห์ปัญหา การวางแผนพัฒนา การดำเนินกิจกรรม และการประเมินผล กลุ่มที่เข้าร่วมทุนกระบวนการ ได้เรียนรู้กระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามสภาพปัญหา และความ ต้องการของตน โดยตนเองเป็นผู้กำหนด กระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วม ที่ท้องถิ่นเป็นผู้มี อำนาจตัดสินใจและความควบคุมมีความเป็นไปได้สามารถจะนำไปใช้ในกระบวนการพัฒนา ท้องถิ่นของท้องถิ่น เพื่อเพิ่มศักยภาพการแก้ปัญหาของท้องถิ่นได้ เงื่อนไขที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวางแผนพัฒนาแบบมีส่วนร่วมที่สำคัญคือ โอกาสและอำนาจ ของประชาชนในการที่จะกำหนดแนวทาง และการดำเนินการแก้ปัญหาของตนเอง ข้อจำกัดที่ ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวางแผน คือ ขาดการส่งเสริมสนับสนุนจาก นักพัฒนาที่เข้าใจแนวคิดการทำงานร่วมกับท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม ในลักษณะที่ให้โอกาสและให้ อำนาจแก่ท้องถิ่นในการตัดสินใจ และอำนาจในการควบคุมการดำเนินงานพัฒนาของตน

ฉรงค์ฤทธิ์ มนตรีภักดี (2544) ศึกษาเรื่อง แนวความคิดของข้าราชการและประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอनावัง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาแนวความคิดของข้าราชการกับแนวความคิดของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ศึกษา เปรียบเทียบแนวความคิดระหว่าง ข้าราชการกับประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่น ศึกษาการนำ แนวความคิดของบุคคลทั้งสองกลุ่มไปใช้ในการแก้ไข้ปัญหา และกำหนดแนวทางของแผนพัฒนา ท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการมีแนวความคิดในการพัฒนาท้องถิ่นมุ่งเน้นเพื่อให้เป็น ไปตาม กรอบนโยบายของรัฐที่สั่งการลงมา มากกว่าที่จะมุ่งแก้ไข้ปัญหาในท้องถิ่น ข้าราชการมี แนวความคิดมุ่งพัฒนาท้องถิ่นตามแนวทางการพัฒนาด้านการพัฒนาคน และเสริมสร้างความ เข้มแข็งของชุมชน มากกว่าแนวทางการพัฒนาด้านอื่นๆ ประชาชนมีแนวความคิดการพัฒนา ท้องถิ่น เพื่อสนองตอบความต้องการขั้นพื้นฐานที่เป็นสภาพปัญหาในท้องถิ่น มากกว่าสนองตอบ ตามนโยบายของรัฐ ประชาชน มีแนวความคิดมุ่งพัฒนาท้องถิ่นตามแนวทางการพัฒนาด้านการ พัฒนาอาชีพ รายได้ และขยายการจ้างงานทั้งในและนอกภาคเกษตร มากกว่าแนวทางการพัฒนา ด้านอื่นๆ แนวความคิดของข้าราชการ ได้รับการสนองตอบมากกว่า แนวความคิดของประชาชน ใน การกำหนดแผนพัฒนาท้องถิ่น

นาตยา ทองเย็น (2549) ศึกษาเรื่อง บทบาทวิทยาลัยการอาชีพต่อการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาวิทยาลัยการอาชีพพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้ และ ความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อบทบาทวิทยาลัยการอาชีพพนัสนิคม อำเภอพนัสนิคม จังหวัด ชลบุรี ต่อการพัฒนาท้องถิ่น จำแนกตามเพศ อายุ อาชีพ รายได้ และวุฒิการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้ของประชาชนที่มีต่อบทบาทวิทยาลัยการอาชีพพนัสนิคมต่อการพัฒนาท้องถิ่น โดย ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นด้านการบริการสังคมอยู่ในระดับมาก เปรียบเทียบการรับรู้ของประชาชนที่มีต่อบทบาทวิทยาลัยการอาชีพพนัสนิคมต่อการพัฒนาท้องถิ่น

จำแนกตามเพศ อายุ อาชีพ รายได้ และวุฒิการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($*p < .05$) ความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อบทบาทวิทยาลัยการอาชีพพณิชยการต่อการพัฒนาท้องถิ่น โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านการเมืองการปกครองอยู่ในระดับปานกลาง เปรียบเทียบความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อบทบาทวิทยาลัยการอาชีพพณิชยการต่อการพัฒนาท้องถิ่น จำแนกตาม เพศ อายุ อาชีพ รายได้ และวุฒิการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($*p < .05$) เปรียบเทียบการรับรู้และความคาดหวังของประชาชน พบว่าประชาชนมีการรับรู้อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.31$, S.D. = 0.81) และมีความคาดหวังอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.40$, S.D. = 0.87)

จากการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่นสามารถสรุปสาระสำคัญได้ว่า เป้าหมายของการพัฒนาท้องถิ่นส่วนใหญ่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนเป็นสำคัญ ทั้งการพัฒนาคุณภาพการศึกษา สุขอนามัย กิจกรรมทางสังคม เพื่อแสดงการมีส่วนร่วม ให้ท้องถิ่นมีอำนาจในการสร้างความเข้มแข็งและสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง เกิดกระบวนการพัฒนาศิลปวัฒนธรรม และจริยธรรมที่ช่วยให้สังคมเกิดความสงบสุข

4. งานวิจัยที่เกี่ยวกับบทบาทของห้องสมุด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของห้องสมุด ผู้วิจัยรวบรวมได้ทั้งสิ้น 2 เรื่อง โดยจะนำเสนอเฉพาะประเด็นสำคัญคือ ด้านวัตถุประสงค์และผลการวิจัย ตามลำดับดังนี้

นันทนาพร แยมเทศ (2545) ศึกษาเรื่อง บทบาทของห้องสมุดในการสนับสนุนการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของห้องสมุดในการสนับสนุนการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาด้านทรัพยากรสารสนเทศ บริการสารสนเทศ บุคลากรที่ให้บริการสารสนเทศ และเพื่อศึกษาปัญหาการใช้ห้องสมุดของมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของห้องสมุดในการสนับสนุนการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ด้านทรัพยากรสารสนเทศ ห้องสมุดควรมีบทบาทในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศตามลำดับความสำคัญคือ หนังสือตำรา วารสารวิชาการ วิทยานิพนธ์ การศึกษาอิสระ ด้านบริการสารสนเทศ บทบาทที่สำคัญคือการจัดบริการสารสนเทศให้เหมาะสมกับสภาพห้องสมุดและและความต้องการของผู้ใช้ บริการสารสนเทศที่สำคัญสำหรับนักศึกษาคือ บริการเข้าถึงเว็บไซต์ห้องสมุด ส่วนอาจารย์คือบริการเข้าถึงรายการทรัพยากรสารสนเทศและฐานข้อมูลห้องสมุด ด้านการปรับปรุงกระบวนการให้บริการสารสนเทศที่สำคัญสำหรับนักศึกษาและอาจารย์คือ การพัฒนาระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และที่สำคัญสำหรับนักศึกษาคือ การให้บริการอย่างรวดเร็ว ส่วนอาจารย์คือ การปรับปรุงข้อมูลในฐานข้อมูลให้ทันสมัย ด้านบทบาทบรรณารักษ์หรือผู้ให้บริการสารสนเทศ ในการสนับสนุนการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่สำคัญสำหรับนักศึกษาคือ การร่วมงานกับอาจารย์ผู้สอนเพื่อให้ทราบแนวทางการจัดหาทรัพยากร ส่วนอาจารย์คือ การเป็นผู้แนะนำให้คำปรึกษาด้านการใช้ห้องสมุด กิจกรรมส่งเสริมการใช้ห้องสมุดที่

สำคัญสำหรับนักศึกษาคือ การบรรยายเกี่ยวกับห้องสมุดในการปฐมนิเทศนักศึกษาใหม่ ส่วนอาจารย์คือการสอนรายวิชาห้องสมุดและวิธีค้นคว้า คุณลักษณะสำคัญของบรรณารักษ์ที่นักศึกษาและอาจารย์ให้ความสำคัญคือความตั้งใจให้บริการ ปัญหาการใช้ห้องสมุด ด้านทรัพยากร เชิงปริมาณ นักศึกษาและอาจารย์ให้ความสำคัญแก่ปัญหาขาดแคลนทรัพยากรสารสนเทศที่ทันสมัย ด้านทรัพยากรเชิงคุณภาพที่นักศึกษาให้ความสำคัญคือ เนื้อหาของทรัพยากรสารสนเทศไม่สอดคล้องกับรายวิชาที่เปิดสอน ส่วนปัญหาของอาจารย์คือไม่พบหนังสือบนชั้น ด้านคุณลักษณะของบรรณารักษ์ในการให้บริการ นักศึกษาให้ความสำคัญที่สุดคือไม่เข้าใจและไม่สามารถวิเคราะห์ความต้องการของผู้ใช้ได้ ส่วนอาจารย์ให้ความสำคัญแก่ปัญหาความล่าช้าในการให้บริการ

ภกวัต ศรีสารานู (2547) ศึกษาเรื่อง บทบาทของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาวิธีดำเนินงานและปัญหาของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย ผลการวิจัยพบว่า วิธีดำเนินการด้านการบริหารจัดการห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเป็นส่วนน้อยที่มีนโยบายชัดเจนเกี่ยวกับการจัดทำแผนหรือโครงการและการปฏิบัติตามแผน ตลอดจนการมอบหมายงานให้แก่บุคลากรที่รับผิดชอบตามแผนงานหรือโครงการด้านการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย วิธีดำเนินงานด้านการจัดหา มีการใช้งบประมาณในการจัดซื้อ ขอรับบริจาค ผลิเอง แลกเปลี่ยน ขอยืม จัดทำสำเนาสื่อสารสนเทศด้านภูมิปัญญาไทย และทำ link (เชื่อมโยงกับข้อมูลอื่นบนเว็บ) ด้านการจัดเก็บส่วนใหญ่จัดเก็บร่วมกับทรัพยากรอื่นๆ ในชั้นเปิด หรือตัดแยกเป็น collection พิเศษ และบางสถาบันจัดตั้งเป็นศูนย์ข้อมูลท้องถิ่น ส่วนการรวบรวมทรัพยากรสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทยเพื่อให้บริการ ส่วนใหญ่ยังคงมีการรวบรวมในรูปแบบของหนังสือ บทความวารสาร จุลสาร กฤตภาค งานวิจัย สารานุกรมวัฒนธรรมท้องถิ่น สิ่งพิมพ์รัฐบาล พจนานุกรมภาษาถิ่น เทปวีดิทัศน์ และรูปภาพ ส่วนการให้บริการสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย มีการให้บริการสืบค้นสารสนเทศด้วยระบบออนไลน์ผ่านเว็บไซต์และจากฐานข้อมูลซีดีรอม เป็นต้นปัญหาในการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทยของห้องสมุดส่วนใหญ่ ได้แก่ ขาดการประสานงานกับหน่วยงานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับแผนงานหรือโครงการด้านการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศด้านภูมิปัญญาไทย ขาดความชัดเจนในการบริหารงบประมาณ ขาดการประสานงานจากผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้รู้/ผู้ชำนาญการในการบริจาคทรัพยากรสารสนเทศด้านภูมิปัญญาไทย พื้นที่ในการการจัดเก็บไม่เพียงพอ/ไม่เหมาะสม ครุภัณฑ์ที่ใช้การจัดเก็บไม่เพียงพอ/ไม่เหมาะสม ขาดการสร้างสรรค์งานบริการที่น่าสนใจ/ใหม่/ดึงดูดใจ มีผู้สนใจในการบริการน้อย และขาดบุคลากรที่มีความรู้ด้านภูมิปัญญาไทยในการให้บริการตอบคำถามเพื่อการค้นคว้า

จากผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของห้องสมุด แสดงให้เห็นว่าการบริหารจัดการห้องสมุดทั้งด้านนโยบายและแนวปฏิบัติเพื่อให้ห้องสมุดเป็นศูนย์กลางของความรู้ซึ่งเป็นสารสนเทศที่รวบรวมจากสรรพวิทยาการสาขาต่างๆ เช่น ดาราศาสตร์ วิทยาศาสตร์ วิทยานิพนธ์ รวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่น และการบริการสารสนเทศรูปแบบต่างๆ แก่ประชาชน ซึ่งเกี่ยวข้องกับผู้ใช้บริการคือบรรณารักษ์ เจ้าหน้าที่ห้องสมุด ทรัพยากรสารสนเทศ เทคโนโลยีสารสนเทศ บริการและกิจกรรมส่งเสริมการใช้ห้องสมุด ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยในครั้งนี้

บทสรุป

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถจำแนกเนื้อหาออกได้เป็น 7 ประเด็น คือ ประเด็นที่ 1 เรื่อง ปรัชญา แนวคิด ทฤษฎีด้านการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น และแนวคิดเทรนส์โมเดล ทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรม แนวคิดเรื่องการเรียนรู้ด้วยตนเอง และ แนวคิดเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประเด็นที่ 2 เรื่อง บทเรียนออนไลน์ ประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับ ความหมายของบทเรียนออนไลน์ ความสำคัญของบทเรียนออนไลน์ ขั้นตอนการพัฒนาบทเรียนออนไลน์ และ คุณภาพของบทเรียนออนไลน์ ประเด็นที่ 3 เรื่อง กระบวนทัศน์ ประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับความหมายของกระบวนทัศน์ ลักษณะของกระบวนทัศน์ และ การพัฒนากระบวนทัศน์ ประเด็นที่ 4 เรื่อง การพัฒนาท้องถิ่น ประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับ ความหมายของการพัฒนาท้องถิ่น และ กระบวนทัศน์การพัฒนาท้องถิ่น ประเด็นที่ 5 เรื่อง บทบาทของห้องสมุด ประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับ ความหมายของห้องสมุด บทบาทของห้องสมุด องค์ประกอบของห้องสมุดในการดำเนินงานพัฒนาท้องถิ่น และโครงการห้องสมุดเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ประเด็นที่ 6 เรื่อง กระบวนทัศน์การพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด ประกอบด้วยเนื้อหา ด้านการศึกษา ค้นคว้า วิจัย (Education and Research: E) ด้านการทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น(Local wisdom preservation: L) ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (Life-long learning: L) และ ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต (Development of quality of life: D) และประเด็นที่ 7 เรื่อง งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำแนกเป็น งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทเรียนออนไลน์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนทัศน์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่น และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของห้องสมุด ซึ่งเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวนี้ นำไปสู่การสร้างกรอบแนวคิดการวิจัย การกำหนดตัวแปรที่จะศึกษา การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และการอภิปรายผลในที่สุด

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง การพัฒนาบทเรียนออนไลน์เรื่องห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อสร้างกระบวนการทัศน์การพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด ผู้วิจัยมีวิธีการดำเนินการด้านต่างๆ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ดังมีรายละเอียดในการดำเนินการแต่ละด้าน ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

1. ประชากร ประชากรคือ สมาชิกชมรมห้องสมุดเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น จำนวนทั้งสิ้น 138 คน ซึ่งเป็นนิสิตนักศึกษาสาขาวิชาต่างๆ ในมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ที่มีความสนใจสมัครเข้าชมรมห้องสมุดเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นในปีการศึกษา 2553

2. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่าง คือ สมาชิกชมรมห้องสมุดเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่เป็นคณะกรรมการบริหารชมรมจำนวนทั้งสิ้น 30 คน โดยผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) เนื่องจากสมาชิกชมรมห้องสมุดเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่เป็นคณะกรรมการบริหารชมรมเหล่านี้ล้วนเป็นนิสิตสังกัดสาขาสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์ ซึ่งมีบทบาทเป็นแกนนำสำคัญในการดำเนิน โครงการห้องสมุดเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ผู้วิจัยมุ่งหวังให้กลุ่มตัวอย่างดังกล่าวนี้เป็นแกนนำในการขยายผลการใช้บทเรียนออนไลน์เพื่อสร้างกระบวนการทัศน์การพัฒนาท้องถิ่นต่อไป (รายชื่อของกลุ่มตัวอย่างแสดงไว้ในภาคผนวก ข)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยจำแนกออกเป็น 4 ประเภทใหญ่ คือ แบบประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์ แบบทดสอบประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์และแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์ และ แบบประเมินกระบวนการทัศน์การพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. แบบประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์

แบบประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์จำแนกออกเป็น 2 รูปแบบ คือ 1) แบบประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์เชิงเนื้อหา และ 2) แบบประเมินบทเรียนออนไลน์เชิงเทคนิคการนำเสนอ แบบประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์เชิงเนื้อหาจำแนกรายการประเมินออกเป็น 6 ด้าน คือ ด้านโครงสร้างของบทเรียน ด้านความถูกต้องของเนื้อหา ด้านความครอบคลุมของเนื้อหา ด้านระยะเวลาการเรียนรู้ ด้านความเหมาะสมกับระดับผู้เรียน และ ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ ส่วนแบบประเมินบทเรียนออนไลน์เชิงเทคนิคการนำเสนอจำแนกรายการประเมินออกเป็น 4 ด้าน คือด้านรูปแบบการนำเสนอ ด้านส่วนต่อประสานและปฏิสัมพันธ์ ด้านโครงสร้างบทเรียน และ ด้านคุณภาพโดยรวม โดยใช้เกณฑ์การประเมินความเหมาะสมในระดับมากขึ้นไป (ค่าเฉลี่ย 3.41-5.00) จึงจะถือว่าบทเรียนมีคุณภาพ โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายระดับค่าเฉลี่ยตามแนวทางของสรชัย พิศาลบุตร (2549 : 43) และมีขั้นตอนการสร้างแบบประเมินบทเรียนออนไลน์ ดังนี้

5 = มีความเหมาะสมมากที่สุด

4 = มีความเหมาะสมมาก

3 = มีความเหมาะสมปานกลาง

2 = มีความเหมาะสมน้อย

1 = ยังต้องปรับปรุง

ตารางที่ 3 เกณฑ์การแปลความหมายการประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์

ระดับความเหมาะสม 5 ระดับ	
ระดับความเหมาะสม	ความหมาย
4.21-5.00	เหมาะสมมากที่สุด
3.41-4.20	เหมาะสมมาก
2.61-3.40	เหมาะสมปานกลาง
1.81-2.60	เหมาะสมน้อย
1.00-1.80	ยังต้องปรับปรุง

ตารางที่ 4 สรุปขั้นตอนการสร้างแบบประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์

ลำดับ	การดำเนินการ	ผลการดำเนินการ
1	กำหนดกรอบตัวแปร	คุณภาพเชิงเนื้อหา 6 ด้าน คุณภาพเชิงเทคนิคการนำเสนอ 4 ด้าน
2	สร้างแบบประเมิน	กำหนดเกณฑ์การประเมิน 5 ระดับ
3	กรรมการที่ปรึกษาตรวจพิจารณาเบื้องต้น	ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ
4	ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ประเมินค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบประเมิน ครั้งที่ 1	เลือกรายการประเมินที่มีค่า IOC 0.50 ขึ้นไป เป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกเพื่อนำมาใช้ ส่วนรายการที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 นำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิ
4	ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ประเมินค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบประเมิน ครั้งที่ 2	คุณภาพเชิงเนื้อหา ได้ค่า IOC = 0.91 คุณภาพเชิงเทคนิคการนำเสนอ ได้ค่า IOC = 0.88
5	นำแบบประเมินไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง การวิจัย	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงไว้ในบทที่ 4

2. แบบทดสอบประสิทธิภาพของบทเรียนและวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

แบบทดสอบประสิทธิภาพของบทเรียนและวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สร้างและตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาและด้านสารสนเทศศาสตร์จำนวน 3 ท่าน เพื่อแบบทดสอบประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์ และวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์ ลักษณะข้อสอบเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือกโดยจำแนกเป็นแบบทดสอบประจำหน่วยเรียน 3 หน่วยเรียนจำนวน 90 ข้อเน้นข้อคำถามเชิงความรู้ ความจำ และความเข้าใจเป็นสำคัญ ประกอบด้วย หน่วยที่ 1 เรื่องห้องสมุดมีแบบทดสอบจำนวน 40 ข้อ หน่วยที่ 2 เรื่องกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น มีแบบทดสอบจำนวน 30 ข้อ และ หน่วยที่ 3 เรื่อง บทบาทของห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่นมีแบบทดสอบจำนวน 20 ข้อ และแบบทดสอบประมวลความรู้รวมข้อจำนวน 30 ข้อเน้นข้อคำถามเชิงการนำไปใช้ และการวิเคราะห์เป็นสำคัญ โดยทำการทดสอบทั้งก่อนและหลังเรียนและเปรียบเทียบผลการทดสอบของแบบทดสอบประมวลความรู้ก่อนและหลังเรียน

การสรุปผลโดยการคัดเลือกข้อสอบไว้ใช้ได้ เมื่อค่าความยาก (p) อยู่ระหว่าง 0.20 – 0.80 และ ค่าอำนาจจำแนก (r) มีค่า 0.20 ขึ้นไป โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายตามแนวทางของบุญชม ศรีสะอาด (2540) โดยมีขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสรุปได้ดังนี้ ตารางที่ 5 เกณฑ์การแปลความหมายค่าความยากและค่าอำนาจจำแนก

การแปลความหมายค่าความยาก (p)		การแปลความหมายค่าอำนาจจำแนก (r)	
0.00 - 0.19	หมายถึง ข้อสอบยากมาก	ดีดล	หมายถึง ข้อสอบจำแนกผิด
0.20 - 0.40	หมายถึง ข้อสอบค่อนข้างยาก	ต่ำกว่า 0.20	หมายถึง ข้อสอบจำแนกไม่ได้
0.41 - 0.60	หมายถึง ข้อสอบยากปานกลาง	0.20 - 0.29	หมายถึง ข้อสอบจำแนกพอใช้
0.61 - 0.80	หมายถึง ข้อสอบค่อนข้างง่าย	0.30 - 0.39	หมายถึง ถึงข้อสอบจำแนกดี
0.81 - 1.00	หมายถึง ข้อสอบง่ายมาก	0.40 - 1.00	หมายถึง ข้อสอบจำแนกดีมาก

ตารางที่ 6 สรุปขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ลำดับ	การดำเนินการ	ผลการดำเนินการ
1	กำหนดกรอบเนื้อหาและ วัตถุประสงค์	หน่วยที่ 1 เรื่องห้องสมุด หน่วยที่ 2 เรื่องกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น หน่วยที่ 3 เรื่อง บทบาทของห้องสมุดกับการพัฒนา ท้องถิ่น
2	สร้างแบบทดสอบ	แบบทดสอบเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำแนกเป็น 2 ลักษณะ คือ 1. แบบทดสอบประจำหน่วยการเรียนรู้ (unit test) 90 ข้อ หน่วยที่ 1 ข้อสอบจำนวน 40 ข้อ หน่วยที่ 2 ข้อสอบจำนวน 30 ข้อ หน่วยที่ 3 ข้อสอบจำนวน 20 ข้อ 2. แบบทดสอบประมวลความรู้รวบยอด (summative test) 30 ข้อ
3	กรรมการที่ปรึกษาตรวจ พิจารณาเบื้องต้น	ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

ตารางที่ 6 สรุปขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ต่อ)

ลำดับ	การดำเนินการ	ผลการดำเนินการ
4	นำแบบทดสอบประมวลความรู้รวมยอด 30 ข้อไปทดสอบกับกลุ่มที่ไม่ใช่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 30 คน เพื่อหาค่าความยาก (P) และค่าอำนาจจำแนก (R)	ค่าความยากของข้อสอบอยู่ในเกณฑ์ที่ใช้ได้ทุกข้อ ส่วนค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบที่ใช้ได้ 21 ข้อ ใช้ไม่ได้ 11 ข้อ ผู้วิจัยนำไปปรับปรุงแก้ไข
5	นำไปทดสอบซ้ำเพื่อให้แบบทดสอบทุกข้อมีค่าความยากและค่าอำนาจจำแนกมีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด	ข้อสอบทุกข้อมีค่าความยากและค่าอำนาจจำแนกเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด (รายละเอียดแสดงไว้ในภาคผนวก ก)
6	นำไปใช้เป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนในบทเรียนออนไลน์	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงไว้ในบทที่ 4

3. แบบประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์

กำหนดกรอบการประเมิน 8 ด้าน คือ ด้านโครงสร้างของบทเรียน ด้านเนื้อหา ด้านระยะเวลาการเรียนรู้ ด้านความเหมาะสมกับระดับผู้เรียน ด้านรูปแบบการนำเสนอ ด้านส่วนต่อประสานและปฏิสัมพันธ์ ด้านคำแนะนำการใช้ และด้านความพึงพอใจโดยรวม โดยใช้มาตรการประเมิน 5 ระดับและเกณฑ์ความพึงพอใจของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์อยู่ในระดับมากขึ้นไป (ค่าเฉลี่ย 3.41-5.00) โดยประยุกต์เกณฑ์การวัดของ เรนนิส เอ. ลิเกิร์ต และ สรชัย พิศาลบุตร (2549 : 43) และมีขั้นตอนการสร้างแบบประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์ ดังนี้

5 = มีความพึงพอใจมากที่สุด	4 = มีความพึงพอใจมาก
3 = มีความพึงพอใจปานกลาง	2 = มีความพึงพอใจน้อย
1 = มีความพึงพอใจน้อยที่สุด	

ตารางที่ 7 เกณฑ์การแปลความหมายการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์

ระดับความพึงพอใจ 5 ระดับ	
ระดับความพึงพอใจ	ความหมาย
4.21-5.00	พึงพอใจมากที่สุด
3.41-4.20	พึงพอใจมาก
2.61-3.40	พึงพอใจปานกลาง
1.81-2.60	พึงพอใจน้อย
1.00-1.80	พึงพอใจน้อยที่สุด

ตารางที่ 8 สรุปขั้นตอนการสร้างแบบประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์

ลำดับ	การดำเนินการ	ผลการดำเนินการ
1	กำหนดกรอบตัวแปร	ความพึงพอใจ 8 ด้าน
2	สร้างแบบประเมิน	กำหนดเกณฑ์การประเมิน 5 ระดับ
3	กรรมการที่ปรึกษาตรวจพิจารณาเบื้องต้น	ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ
4	ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ประเมินค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบประเมิน ครั้งที่ 1	เลือกรายการประเมินที่มีค่า IOC 0.50 ขึ้นไป เป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกเพื่อนำมาใช้ ส่วนรายการที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 นำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิ
5	ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ประเมินค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบประเมิน ครั้งที่ 2	ได้ค่า IOC ของแบบประเมินความพึงพอใจ = 0.94 (รายละเอียดแสดงไว้ในภาคผนวก ก)
7	นำแบบประเมินไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างการวิจัย	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงไว้ในบทที่ 4

4. แบบประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด

แบบประเมินที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นเชิงมนทัศน์หรือเชิงทัศนคติด้านการพัฒนาท้องถิ่นจำแนกตามบทบาทของห้องสมุด 4 ด้านตามตัวแบบ ELLD ดังนี้

- 1) ด้านการศึกษา ค้นคว้า วิจัย (E) จำแนกประเด็นการประเมินออกเป็น 24 รายการ
- 2) ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น (L) จำแนกประเด็นการประเมินออกเป็น 19 รายการ
- 3) ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (L) จำแนกประเด็นการประเมินออกเป็น 17 รายการ
- 4) ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต (D) จำแนกประเด็นการประเมินออกเป็น 19 รายการ
ดังนั้น รวมประเด็นการประเมินทั้งสิ้น 79 รายการ โดยใช้เกณฑ์ระดับกระบวนการพัฒนาที่ตีขึ้นไป (ค่าเฉลี่ย 7.01-11.00)

เกณฑ์การประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด ผู้วิจัยดัดแปลงจากเทคนิคการวัดทัศนคติของเทอร์สโตน (Thurstone's Technique) โดยแบ่งช่วงการวัดออกเป็น 11 ช่วงตั้งแต่ 1-11 แต่ละช่วงจะมีคะแนนของความคิดเห็นเท่ากัน โดยเริ่มจากความคิดเห็นต่อสิ่งนั้นตั้งแต่ต่ำที่สุด จนถึง มากที่สุด (ล้วน สายยศ 2536 : 253) สามารถตีความการประเมินค่าระดับกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นออกเป็น 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิน ฟันรุฟนิจ (2549 : 151) และมีขั้นตอนการสร้างแบบประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นของผู้ใช้ทเรียนออนไลน์ดังนี้

1 (น้อยที่สุด)	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11 (มากที่สุด)
-------------------	---	---	---	---	---	---	---	---	----	-------------------

ตารางที่ 9 เกณฑ์การแปลความหมายการประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด

ระดับกระบวนการ 5 ระดับ	
ระดับกระบวนการ	ความหมาย
9.01 - 11.00	มีกระบวนการที่ดีอย่างยิ่ง
7.01 - 9.00	มีกระบวนการที่ดี
5.01 - 7.00	มีกระบวนการที่เป็นกลาง
3.01 - 5.00	มีกระบวนการที่ไม่ดี
1.00 - 3.00	มีกระบวนการที่ไม่ดีอย่างยิ่ง

ตารางที่ 10 สรุปขั้นตอนการสร้างแบบประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด

ลำดับ	การดำเนินการ	ผลการดำเนินการ
1	กำหนดกรอบตัวแปร	กระบวนการ 4 ด้าน คือ E = 24 รายการ L1 = 19 รายการ L2 = 17 รายการ D = 19 รายการ
2	สร้างแบบประเมิน	กำหนดเกณฑ์การประเมิน 11 ระดับ
3	กรรมกรที่ปรึกษาตรวจสอบพิจารณาเบื้องต้น	ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

ตารางที่ 10 สรุปขั้นตอนการสร้างแบบประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น
ตามบทบาทของห้องสมุด (ต่อ)

ลำดับ	การดำเนินการ	ผลการดำเนินการ
4	ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบประเมิน ครั้งที่ 1 ด้วยเทคนิคการสนทนากลุ่ม (focus group discussion)	เลือกรายการประเมินที่มีค่า IOC 0.50 ขึ้นไป เป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกเพื่อนำมาใช้ ส่วนรายการที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 นำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิ
5	ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบประเมิน ครั้งที่ 2	ได้ค่า IOC ของกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นแต่ละด้าน ดังนี้ ด้าน E = 0.94 ด้าน L1 = 0.91 ด้าน L2 = 0.90 ด้าน D = 0.93 และค่า IOC รวม 4 ด้าน = 0.92
6	นำแบบประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นไปทดลองใช้กับกลุ่มที่ไม่ใช่เป็นกลุ่มตัวอย่าง	ปรับปรุงรายการประเมินที่ยังมีความไม่ชัดเจน และเพิ่มนิยามศัพท์และคำอธิบายในแบบประเมินให้ชัดเจนยิ่งขึ้น
7	นำแบบประเมินไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างการวิจัย	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงไว้ในบทที่ 4

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจำแนกเป็น 2 รูปแบบแตกต่างกันออกไปตามประเภทของเครื่องมือ ดังนี้

1. การเก็บข้อมูลจากเครื่องมือประเภทแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยระบบออนไลน์ โดยที่แบบทดสอบเป็นส่วนหนึ่งของขั้นตอนการเรียนการสอนโดยใช้บทเรียนออนไลน์ ระบบจะทำการประมวลผลและได้ผลลัพธ์ตอบกลับทันที
2. การเก็บข้อมูลจากเครื่องมือประเภทแบบประเมิน คือ แบบประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์ แบบประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์ และแบบประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เอกสารสิ่งพิมพ์ โดยใช้เวลาหลังจากที่ผู้เรียนเสร็จสิ้นการใช้บทเรียนออนไลน์ และใช้วิธีการประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปภายหลัง

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยจำแนกได้เป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ระยะที่ 2 การใช้บทเรียนออนไลน์ และระยะที่ 3 การประเมินกระบวนการทัศน์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนาบทเรียนออนไลน์

ในขั้นการพัฒนาบทเรียนออนไลน์สามารถจำแนกออกเป็น 5 ขั้นตอนตามหลักวงจร แอดดี (ADDIE) ดังนี้

ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์ (analysis) ในขั้นตอนนี้มีการดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาด้านห้องสมุด กระบวนทัศน์ และ การพัฒนาท้องถิ่น
2. ผู้วิจัยกำหนดข้อบทเรียนออนไลน์เรื่อง ห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น โดยจำแนกรอบเนื้อหาออกเป็น 3 หน่วย คือ หน่วยที่ 1 เรื่อง ห้องสมุด หน่วยที่ 2 เรื่อง กระบวนทัศน์การพัฒนาท้องถิ่น หน่วยที่ 3 เรื่อง บทบาทของห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น
3. คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญเชิงเนื้อหาตรวจสอบและให้ความเห็นชอบ

ขั้นที่ 2 การออกแบบบทเรียน (design) ในขั้นตอนนี้มีการดำเนินการดังนี้

ผู้วิจัยกำหนดกลวิธีการนำเสนอ โดยจัดทำเป็นแผนภูมิการนำเสนอในแต่ละหน่วยเรียน เป็นการออกแบบการสอนโดยยึดหลักตามแนวคิดการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ลำดับการนำเสนอมีดังนี้

ขั้นที่ 3 การพัฒนาบทเรียน (development) ในขั้นตอนนี้มีการดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยเขียนรายละเอียดเนื้อหาตามแผนภูมิการนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบของเอกสารสิ่งพิมพ์
2. ผู้วิจัยนำเนื้อหาที่เป็นสิ่งพิมพ์ให้คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญเชิงเนื้อหาตรวจสอบหาค่าความถูกต้องด้านเนื้อหา(content validity) โดยใช้แบบประเมินคุณภาพ ผู้วิจัยได้จัดทำแบบประเมินคุณภาพขึ้น 2 ชุด คือ แบบประเมินคุณภาพเชิงเนื้อหา และ แบบประเมินคุณภาพเชิงเชิงเทคนิคการนำเสนอ รวมถึงการให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเชิงเนื้อหา 0.91 และ ค่า

ดรชนีความสอดคล้องเชิงเทคนิคการนำเสนอ 0.88 (รายละเอียดผลการประเมินค่าดรชนีความสอดคล้องแสดงไว้ในภาคผนวก ค)

3. ผู้วิจัยนำบทเรียนไปทดลองกับประชากรที่ไม่ได้ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คนเพื่อหาค่าความเชื่อถือได้ของแบบทดสอบ โดยกำหนดค่าความยากง่าย (difficulty) อยู่ในช่วง 0.20-0.80 และค่าอำนาจจำแนก (discrimination) ระหว่าง -1.00 ถึง +1.00 (รายละเอียดของผลจากการหาค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกรายข้อแสดงไว้ในภาคผนวก ค)

4. ผู้วิจัยนำผลการประเมินความถูกต้องของเนื้อหาและค่าความเชื่อถือได้รวมถึงข้อเสนอแนะต่างๆ ไปปรับปรุงบทเรียนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขั้นที่ 4 การนำเสนอบทเรียนบนคอมพิวเตอร์(implementation) ในขั้นตอนนี้มีการดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยและผู้ดูแลระบบ(admin) ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปชื่อ มูเดิล (Moodle: Modular object-oriented dynamic learning environment) ในการจัดทำบทเรียนออนไลน์ เนื่องจากเป็นโปรแกรมสำเร็จรูปที่เหมาะสมสำหรับการจัดการเรียนการสอนระบบออนไลน์ (LMS: Learning management system) หรือระบบจัดหลักสูตรการเรียนการสอน (CMS: Course management system) ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและอินทราเน็ต

2. ผู้ดูแลระบบจัดการนำบทเรียนออนไลน์เข้าไปในโปรแกรม (coding) ปรับแต่งตัวอักษร ภาพ ภาพเคลื่อนไหว ให้เรียบร้อยเพื่อพร้อมสำหรับการทดลองใช้ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

3. ผู้ดูแลระบบนำบทเรียนที่พัฒนาเรียบร้อยแล้วเผยแพร่ในเว็บไซต์ที่ URL : <http://elearn.bsru.ac.th/edm> ในลักษณะของการเรียนการสอนบนเว็บไซต์ (web-based instruction) โดยที่ผู้เรียนตลอดจนผู้ที่สนใจสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองโดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่

ขั้นที่ 5 ขั้นประเมินผล (evaluation) ในขั้นตอนนี้มีการดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยจัดทำแบบประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์ 2 ชุด ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาประเมินคุณภาพด้านเนื้อหา และผู้เชี่ยวชาญด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ประเมินคุณภาพด้านเทคนิคการนำเสนอ แล้วนำผลที่ได้มาปรับปรุงคุณภาพของบทเรียนออนไลน์ให้สมบูรณ์

2. ผู้วิจัยทำการทดสอบหาประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์แบบประสิทธิภาพของกระบวนการ/ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ หรือ $E1 / E2$ กำหนดเกณฑ์ค่า $E1/E2 = 80 / 80$ โดยการทดลองแบบกลุ่มย่อย (small group testing or group try out) กับผู้เรียนจำนวน 30 คน โดยกำหนดให้ E1 คือ ประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการเรียนการสอนระหว่างเรียน

ทั้งหมด โดยคิดจากคะแนนทดสอบประจำหน่วยเรียนหลังเรียนของแต่ละหน่วยได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ซึ่งหาได้จากสูตร ผลรวมของคะแนนหารด้วยจำนวนผู้เรียนทั้งหมด คูณด้วย 100 แล้วหารด้วย ผลรวมของคะแนนเต็มของแบบทดสอบทุกชุด และ E2 คือ ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ หลังจากผู้เรียนเรียนจบกระบวนการทั้งหมด โดยคิดคะแนนจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียนโดยรวมทั้งหมด ตัวเลข 80 หมายถึง ผู้เรียนทั้งหมดได้ทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียนได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 หาได้จากสูตร ผลรวมของคะแนนหารด้วยจำนวนผู้เรียนทั้งหมด คูณด้วย 100 แล้วหารด้วยผลรวมของคะแนนเต็มของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน

3. ผู้วิจัยจัดทำคู่มือการใช้บทเรียนออนไลน์ (user manual/package instruction) จำแนกเป็น 2 ฉบับ คือ คู่มือสำหรับผู้สอน และคู่มือสำหรับผู้เรียน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 คู่มือสำหรับผู้สอน จำแนกเป็น 3 บท ดังนี้

บทที่ 1 การจัดการระบบเบื้องต้น ประกอบด้วยเนื้อหาเรื่อง การเข้าสู่ระบบ (log in) ในฐานะผู้จัดการฐานข้อมูล (administrator) การตั้งค่ารูปแบบเว็บ (theme) การตั้งค่าหน้าแรก การกำหนดตำแหน่งที่ตั้ง (เพื่อตั้งค่าประเทศไทย) 5) การตั้งค่าฟิลเตอร์ (เพื่อเปิดใช้งานโปรแกรมเสริม) 6) การตั้งค่า Multimedia Plugins (เพื่อเปิดใช้งานไฟล์สื่อต่างๆ) การเพิ่มสมาชิกใหม่ (กรณีไม่เปิดให้สมาชิกสมัครด้วยตนเอง) การเพิ่มบล็อก (เข้าสู่ระบบ สมาชิกออนไลน์ รายวิชาทั้งหมด เวลา) และการแก้ไขข้อมูลส่วนตัวของผู้ใช้ระบบ

บทที่ 2 การจัดการสมาชิก ประกอบด้วยเนื้อหาเรื่อง การเพิ่มสมาชิกใหม่ (กรณีไม่เปิดให้สมาชิกสมัครด้วยตนเอง) การแก้ไขข้อมูลสมาชิก และการกำหนดสิทธิ์ให้สมาชิก

บทที่ 3 การจัดการหน่วยการเรียนและรายวิชา ประกอบด้วยเนื้อหาเรื่อง โสมเพจรายวิชา การแก้ไขชื่อโสมเพจเป็นชื่อวิชา การเพิ่มประเภทของรายวิชา การสร้างรายวิชา การสร้างหน่วยการเรียน คำอธิบายการเพิ่มแหล่งข้อมูลแบบต่าง ๆ การเพิ่มหัวข้อย่อยภายในหน่วยการเรียน การสร้างแบบทดสอบประจำหน่วยการเรียน รายละเอียดเพิ่มเติมสำหรับการสร้างแบบทดสอบ คำอธิบายคำถามแบบต่างๆ การเพิ่มการบ้าน และ คำอธิบายประเภทของการบ้าน

3.2 คู่มือสำหรับผู้เรียน ประกอบด้วยเนื้อหาเรื่อง การเข้าสู่ระบบ การแนะนำเกี่ยวกับส่วนต่างๆ ของเว็บบทเรียนออนไลน์ การแก้ไขข้อมูลส่วนตัวของนักศึกษา การเข้าไปศึกษาบทเรียนหรือวิชาในหลักสูตรต่างๆ ส่วนประกอบของรายวิชา การทำแบบทดสอบ และกระดานเสวนา

ระยะที่ 2 การใช้บทเรียนออนไลน์

ในขั้นตอนนี้ดำเนินการเพื่อให้บรรลุนิยามของกระบวนการทัศนในด้านการสร้างแนวความคิดหรือมโนทัศน์ (concept) และ ความเข้าใจรับรู้ (perception) มีวิธีการดำเนินการดังนี้

1. ขั้นเตรียมการใช้บทเรียนออนไลน์ ในขั้นตอนนี้มีการดำเนินการดังนี้

1.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารคู่มือการใช้บทเรียนออนไลน์ทั้งคู่มือสำหรับผู้สอน และคู่มือสำหรับผู้เรียน

1.2 ผู้วิจัยและผู้ดูแลระบบทำหน้าที่เป็นวิทยากรด้วยตนเองโดยมีการเตรียมการในด้านเนื้อหาและเทคนิคการนำเสนอบทเรียน

1.3 ผู้วิจัยนัดหมายผู้เรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อเข้ารับการเรียนรู้บทเรียนออนไลน์

1.4 ผู้วิจัยและผู้ดูแลระบบจัดเตรียมสถานที่ในการจัดการเรียนรู้ที่ห้องเทคโนโลยีสารสนเทศสอนที่สามารถใช้อินเทอร์เน็ตได้ รวมถึงอุปกรณ์การสอนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. ขั้นการใช้บทเรียนออนไลน์ ในขั้นตอนนี้มีการดำเนินการดังนี้

2.1 ผู้วิจัยใช้รูปแบบการเรียนรู้ผ่านเว็บ (web-based instruction) ที่ URL: <http://elearn.bsru.ac.th/edm>

2.2 ผู้วิจัยและผู้ดูแลระบบกำหนดเวลาการใช้บทเรียนออนไลน์ 1 วัน โดยกำหนดสัดส่วนเวลาในการทำกิจกรรมตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 11 ตารางกิจกรรมการใช้บทเรียนออนไลน์

ช่วงเวลา	กิจกรรม	ระยะเวลา (นาที)
08.30-09.00 น.	ผู้เรียนลงทะเบียนใช้บทเรียน รับรหัสผู้ใช้และรหัสผ่าน	30
09.00-09.30 น.	ผู้วิจัยแนะนำเนื้อหาในบทเรียนออนไลน์ในภาพรวม	30
09.30-10.00 น.	ผู้เรียนทำแบบวัดกระบวนการทัศนก่อนเรียน	30
10.00-10.30 น.	ผู้เรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน (30 ข้อ)	30
11.00-12.00 น.	ผู้เรียนศึกษาเนื้อหาและทำแบบฝึกหัดท้ายบทหน่วยที่ 1	60
12.00-12.30 น.	ผู้เรียนทำแบบทดสอบประจำหน่วยที่ 1 (40 ข้อ)	30
12.30-13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน	30
13.00-13.45 น.	ผู้เรียนศึกษาเนื้อหาและทำแบบฝึกหัดท้ายบทหน่วยที่ 2	45
13.45-14.15 น.	ผู้เรียนทำแบบทดสอบประจำหน่วยที่ 2 (30 ข้อ)	30
14.15-15.00 น.	ผู้เรียนศึกษาเนื้อหาและทำแบบฝึกหัดท้ายบทหน่วยที่ 3	45
15.00-15.30 น.	ผู้เรียนทำแบบทดสอบประจำหน่วยที่ 3 (30 ข้อ)	30
15.30-16.00 น.	ผู้เรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน (30 ข้อ)	30
16.00-16.30 น.	ผู้เรียนทำแบบวัดกระบวนการทัศนหลังเรียน	30
16.30-17.00 น.	ผู้เรียนทำแบบประเมินผลความพึงพอใจในการใช้บทเรียน	30
17.00-17.30 น.	ผู้วิจัยสรุปและสิ้นสุดการใช้บทเรียน	30

3. **ขั้นการประเมินผลการเรียนจากบทเรียนออนไลน์** ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยวัดจากตัวชี้วัดต่างๆ ดังนี้

3.1 ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนหลังการใช้บทเรียนออนไลน์สูงกว่าก่อนการใช้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 ผู้เรียนมีความพึงพอใจในบทเรียนออนไลน์อยู่ในระดับมากขึ้นไป (ค่าเฉลี่ย 3.41-5.00) โดยในการจัดทำแบบประเมินความพึงพอใจในการใช้บทเรียนออนไลน์ ผู้วิจัยได้เชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้องได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.94 (รายละเอียดได้แสดงไว้ในภาคผนวก ก)

ระยะที่ 3 การประเมินกระบวนการทัศน์การพัฒนาท้องถิ่น

การดำเนินการวิจัยในระยะนี้ มีขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดกรอบกระบวนการทัศน์การพัฒนาท้องถิ่น ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสาร (content analysis) ตามแนวทางที่นิศา ชูโต (2548: 202-214) นำเสนอไว้ เพื่อกำหนดกระบวนการทัศน์การพัฒนาท้องถิ่น โดยผู้วิจัยกำหนดกระบวนการทัศน์จากแนวคิดการนำชื่อของหลักสูตรการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น (Education for Locality Development: ELD) ผสมกับชื่อบทเรียนออนไลน์คือ ห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น (Library for Local Development: LLD) เกิดเป็นกรอบกระบวนการทัศน์การพัฒนาท้องถิ่นตามสูตร อีแอล แอล ดี หรือ ELLD ซึ่งมาจากคำว่า Education, Library, and Local Development (การศึกษา ห้องสมุด กับการพัฒนาท้องถิ่น)

2. การประมวลบทบาทของห้องสมุด ผู้วิจัยรวบรวมบทบาทของห้องสมุดทั้งที่เป็นบทบาททั่วไป และบทบาทของห้องสมุดประเภทต่างๆ ทุกประเภทแล้วนำมารวบรวมได้ 44 ประเด็น ดังที่แสดงไว้ในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 12 ประมวลบทบาทของห้องสมุด

ประมวลบทบาทของห้องสมุด	
1) ขยายโอกาสการเรียนรู้ด้วยตนเอง	2) ขยายโอกาสการศึกษาตลอดชีวิตแก่ประชาชน
3) จัดทำรายงานสรุปภารกิจและกิจกรรมประจำปี	4) จัดหาเก็บรวบรวมและพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ
5) ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม	6) บริการวิชาการแก่สถาบันการศึกษาทุกระดับการศึกษา
7) บริการวิชาการแก่สังคม	8) ปลุกฝังนิสัยรักการอ่าน
9) เผยแพร่และบริการสารสนเทศ	10) พัฒนาความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย

ตารางที่ 12 ประมวลบทบาทของห้องสมุด (ต่อ)

ประมวลบทบาทของห้องสมุด	
11) พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน	12) รวบรวมวรรณกรรมทุกรูปแบบ
13) ศูนย์กลางของการศึกษาค้นคว้า	14) ศูนย์กลางของแหล่งความรู้
15) ศูนย์กลางศึกษาวิจารณญาณ ในการสอน	16) ศูนย์กลางอุปกรณ์การสอน
17) ศูนย์บรรณานุกรมแห่งชาติ	18) สงวนรักษาและถ่ายทอดวัฒนธรรม
19) สงวนรักษาสื่อความรู้ ความคิดของมนุษย์ ไว้เพื่อเป็นมรดกของชาติ	20) ส่งเสริมการเข้าถึงความรู้
21) ส่งเสริมการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์	22) ส่งเสริมการประกอบอาชีพ
23) ส่งเสริมการรู้หนังสือ	24) ส่งเสริมการเรียน การสอน
25) ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	26) ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต
27) ส่งเสริมการวิจัย	28) ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย
29) ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้	30) ส่งเสริมและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น
31) ส่งเสริมให้บุคคลรู้จักสิทธิและหน้าที่ ของพลเมือง	32) สร้างบุคคลแห่งการเรียนรู้
33) สร้างผู้เข้าถึงแหล่งความรู้ และอินเทอร์เน็ต	34) สร้างผู้ใฝ่รู้
35) สร้างผู้มีทักษะการแสวงหา การเข้าถึงและการใช้สารสนเทศ	36) สร้างผู้รักการอ่าน การเรียนรู้
37) สร้างผู้รู้ทันโลก	38) สร้างผู้รู้สารสนเทศ
39) สร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์	40) สร้างเสริมความจรรโลงใจ
41) สะสมวิวัฒนาการของมนุษยชาติ ตั้งแต่อดีตจนถึง ปัจจุบัน	42) ให้การศึกษาแก่ประชาชนทุกรูปแบบทั้งในและนอกระบบการศึกษาเริ่มจากการศึกษาขั้นพื้นฐานจนถึงระดับสูง
43) ให้บริการ โดยมีบุคลากรซึ่งมีความชำนาญพิเศษเป็นที่ปรึกษา และมีบรรณารักษ์ นักเอกสารสนเทศหรือนักวิชาการ ที่มีความเข้าใจในสาขาวิชาอย่างลึกซึ้งเพียงพอ	44) ให้บริการได้อย่างกว้างขวางและมีประสิทธิภาพตรงกับความต้องการของผู้ใช้

3. การกำหนดกรอบกระบวนการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามบทบาทของห้องสมุด ผู้วิจัยได้วิเคราะห์กรอบกระบวนการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามสูตร ELLD และบทบาท

ของห้องสมุด จากนั้นจึงสังเคราะห์ออกมาเป็นกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุดซึ่งเป็นกรอบตัวแปรที่ต้องการประเมิน 4 ด้าน ดังนี้

- 3.1 ด้านการศึกษา ค้นคว้า วิจัย (E: Education and Research)
- 3.2 ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น (L: Local wisdom preservation)
- 3.3 ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (L: Life-long learning)
- 3.4 ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต (D: Development of quality of life)

แนวคิดการกำหนดกรอบกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุดสามารถสรุปเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 6 แนวคิดการกำหนดกรอบกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด

4. การจัดระบบหมวดหมู่กระบวนการพัฒนาท้องถิ่นกับบทบาทของห้องสมุด ผู้วิจัยนำกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุดมาจัดหมวดหมู่ตามสูตร ELLD ได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 13 การจัดหมวดหมู่กระบวนการพัฒนาท้องถิ่นกับบทบาทของห้องสมุด

<p>E (Education and Research) ด้านการศึกษา ค้นคว้า วิจัย</p>	<p>L (Local wisdom preservation) ด้านการทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น</p>	<p>L (Life-long learning) ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเอง อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต</p>	<p>D (Development of Quality of Life) ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต</p>
<ol style="list-style-type: none"> 1) จัดทำรายงานสรุปภารกิจและ กิจกรรมประจำปี 2) จัดหาเก็บรวบรวมและพัฒนา ทรัพยากรสารสนเทศ 3) บริการวิชาการแก่ สถาบันการศึกษาทุกระบบ การศึกษา 4) บริการวิชาการแก่สังคม 5) เผยแพร่และบริการสารสนเทศ 6) รวบรวมวรรณกรรมทุกรูปแบบ 7) ศูนย์กลางของการศึกษาค้นคว้า 8) ศูนย์กลางอุปกรณ์การสอน 9) ศูนย์บรรณานุกรมแห่งชาติ 10) ส่งเสริมการเรียน การสอน 11) ส่งเสริมการวิจัย 12) ให้การศึกษแก่ประชาชนทุก รูปแบบทั้งในและนอกระบบ การศึกษารวมจาการศึกษาขั้น พื้นฐานจนถึงระดับสูง 13) ให้บริการ โดยมีบุคลากรซึ่งมี ความชำนาญพิเศษเป็นที่ปรึกษา และนิบรรณารักษ์ นักเอก สารสนเทศหรือนักวิชาการ ที่มี ความเข้าใจในสาขาวิชาอย่าง ลึกซึ้งเพียงพอ 14) ให้บริการได้อย่างกว้างขวางและมี ประสิทธิภาพตรงกับความต้องการ ของผู้ใช้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1) ทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรม 2) สงวนรักษาและ ถ่ายทอด วัฒนธรรม 3) สงวนรักษาสื่อ ความรู้ ความคิด ของมนุษย์ ไว้เพื่อ เป็นมรดกของชาติ 4) ส่งเสริมและ อนุรักษ์มรดกทาง วัฒนธรรมและภูมิ ปัญญาท้องถิ่น 5) สร้างเสริมความ จงรักภักดี 6) สะสมวิวัฒนาการ ของมนุษยชาติ ตั้งแต่อดีตจนถึง ปัจจุบัน 	<ol style="list-style-type: none"> 1) ขยายโอกาสการเรียนรู้ ด้วยตนเอง 2) ขยายโอกาสการศึกษา ตลอดชีวิตแก่ ประชาชน 3) ปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน 4) ศูนย์กลางของแหล่ง ความรู้ 5) ศูนย์กลางฝึก วิจารณ์คุณภาพในการ อ่าน 6) ส่งเสริมการเข้าถึง ความรู้ 7) ส่งเสริมการรู้หนังสือ 8) ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วย ตนเองอย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิต 9) ส่งเสริมการเรียนรู้ ตลอดชีวิต 10) ส่งเสริมทักษะการ เรียนรู้ 11) สร้างผู้ไม่รู้ 12) สร้างผู้รักการอ่าน การ เรียนรู้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1) พัฒนาความเป็น พลเมืองดีในระบอบ ประชาธิปไตย 2) พัฒนาคุณภาพชีวิตของ ประชาชน 3) ส่งเสริมการใช้เวลาว่าง ให้เป็นประโยชน์ 4) ส่งเสริมการประกอบ อาชีพ 5) ส่งเสริมความเป็น ประชาธิปไตย 6) ส่งเสริมให้บุคคลรู้จัก สิทธิและหน้าที่ ของ พลเมือง 7) สร้างบุคคลแห่งการ เรียนรู้ 8) สร้างผู้เข้าถึงแหล่ง ความรู้ และ อินเทอร์เน็ต 9) สร้างผู้มีทักษะการ แสวงหา การเข้าถึงและ การใช้สารสนเทศ 10) สร้างผู้รู้ทันโลก 11) สร้างผู้รู้สารสนเทศ 12) สร้างเสริมความคิด สร้างสรรค์

5. การสร้างแบบประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามกรอบของตัวแปร ในการกำหนดค่าน้ำหนักคะแนนของมาตรวัด ผู้วิจัยดัดแปลงจากเทคนิคการวัดทัศนคติของเทอร์สโตน (Thurstone's Technique) เรียกว่า priori approach หรือ equal-appearing interval scale คือการเน้นคุณสมบัติของการวัดให้มีความเท่ากันหรือเสมอภาคกัน โดยแบ่งช่วงการวัดออกเป็น 11 ช่วง แต่

ละช่วงจะมีคะแนนของความคิดเห็นเท่ากัน โดยเริ่มจากความคิดเห็นต่อนั้นตั้งแต่น้อยที่สุดจนถึงมากที่สุด (ล้วนสายยศ 2536 : 253)

6. การตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมินกระบวนการทัศน ผู้วิจัยนำแบบประเมินกระบวนการทัศนฉบับร่างให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและวิพากษ์โดยใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม (focus group discussion) และประเมินค่าความสอดคล้องเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขแบบวัดกระบวนการทัศน ได้ผลลัพธ์ ดังนี้ (รายละเอียดของผลการประเมินแสดงไว้ในภาคผนวก)

6.1 ค่าความสอดคล้องของแบบประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด ด้านการศึกษาค้นคว้าวิจัย เท่ากับ 0.94

6.2 ค่าความสอดคล้องของแบบประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น เท่ากับ 0.91

6.3 ค่าความสอดคล้องของแบบประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เท่ากับ 0.90

6.4 ค่าความสอดคล้องของแบบประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต เท่ากับ 0.93

6.5 ค่าความสอดคล้องของแบบประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุดรวมทุกด้านทั้งฉบับ เท่ากับ 0.92

7. การทดลองและการใช้แบบประเมินกระบวนการทัศน ผู้วิจัยนำแบบประเมินกระบวนการทัศนไปทดลองใช้กับผู้ที่ไม่ได้ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน จากนั้นจึงวิเคราะห์และปรับปรุงแก้ไขข้อจำกัดหลังจากนำไปทดลองใช้ แล้วจึงนำแบบวัดกระบวนการทัศนไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน นำผลการทดสอบมาตรวจให้คะแนน วิเคราะห์หาค่าสถิติ โดยกำหนดเกณฑ์ให้ผู้เรียนมีกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นโดยรวมอยู่ในระดับที่ดีทุกด้าน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลทั้งการใช้ระบบอัตโนมัติคือใช้โปรแกรมสำเร็จรูปและการคำนวณด้วยมือ โดยใช้สถิติของล้วนสายยศ และอังคณา สายยศ (2538) สถิติที่ใช้แตกต่างกันออกไปตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ค่าเฉลี่ย (Mean) ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์และประมวลผล
2. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง (Standard Deviation : S.D.) ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์และประมวลผล
3. การทดสอบประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์แบบประสิทธิภาพของกระบวนการ/ ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ หรือ $E1 / E2 = 80/80$ ใช้การวิเคราะห์คำนวณด้วยมือโดยใช้สูตรดังนี้

$$\text{สูตร } E_1 = \frac{\sum_{i=1}^M E_{1i}}{M}$$

$$E_2 = \frac{\left(\sum_{i=1}^n x_i / n \right) \times 100}{B}$$

E_1 = ประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์ระหว่างเรียนเป็นค่าเฉลี่ยของประสิทธิภาพหน่วยการเรียนรู้ย่อยทั้งหมด

E_2 = ประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์หลังการเรียนครบทั้งวิชา คิดจากร้อยละของคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการทำแบบทดสอบหลังเรียนครบทุกหน่วยการเรียนรู้หรือทดสอบหลังเรียน

M = จำนวนหน่วยการเรียนรู้ย่อยในวิชานั้น

n = จำนวนผู้ทำแบบทดสอบ

B = คะแนนเต็มของแบบทดสอบหลังเรียน

$$\text{สูตร } E_{1i} = \frac{\sum_{j=1}^N x_j}{NA_i} \times 100$$

E_{1i} = ประสิทธิภาพจากการทดสอบระหว่างเรียนของหน่วยการเรียนรู้ย่อย i คิดจากร้อยละของคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการทำแบบทดสอบหลังเรียนหน่วยย่อย i ของผู้เรียนทั้งหมด

x_j = คะแนนรวมของผู้เรียนคนที่ j ระหว่างเรียนหน่วยเรียนที่ i

A_i = คะแนนเต็มของแบบทดสอบหน่วยเรียนที่ i

n = จำนวนนักเรียน

4. ค่าความเชื่อถือได้ของแบบทดสอบ โดยการหาค่าอำนาจจำแนกและระดับความยากง่าย ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์และประมวลผล โดยกำหนดค่าความยากอยู่ในช่วง 0.20-0.80 และค่าอำนาจจำแนก 0.20 ขึ้นไป

5. ค่า t-test แบบ dependent ใช้ในการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบกลุ่มทดลองกลุ่มเดียวที่มีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (one group pretest-posttest design) กำหนดค่าความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล

6. ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย/ สัมประสิทธิ์ความแปรปรวน หรือ สัมประสิทธิ์การผันแปร (Coefficient of Variation : C.V.) วิเคราะห์ด้วยมือ โดยใช้สูตรดังนี้

$$\text{สูตร} \quad C.V. = \frac{S.D.}{\bar{x}} \times 100$$

7. ค่าดัชนีความสอดคล้อง (index of consistency : IOC) เพื่อตรวจสอบ 3 ส่วน คือ ด้านความตรงเฉพาะหน้า (face validity) ความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) และ ความตรงตามโครงสร้าง (construct validity) กำหนดค่าคะแนนรายข้อเป็น 3 ค่า ดังนี้

+1 หมายถึง ผู้ตรวจสอบแน่ใจว่าข้อคำถามสามารถใช้วัดค่าตัวแปรที่จะศึกษาได้

0 หมายถึง ผู้ตรวจสอบไม่แน่ใจว่าข้อคำถามสามารถใช้วัดค่าตัวแปรที่จะศึกษาได้

-1 หมายถึง ผู้ตรวจสอบแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่สามารถใช้วัดค่าตัวแปรที่จะศึกษา

ได้เมื่อได้ผลคะแนนจากผู้ทรงคุณวุฒิครบทุกท่านแล้วนำข้อมูลที่ได้มาทำการคำนวณด้วยมือตามสูตรหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

IOC หมายถึง ดัชนีความสอดคล้อง

R หมายถึง ค่าคะแนนรายข้อตามดุลยพินิจของผู้ตรวจสอบหรือ

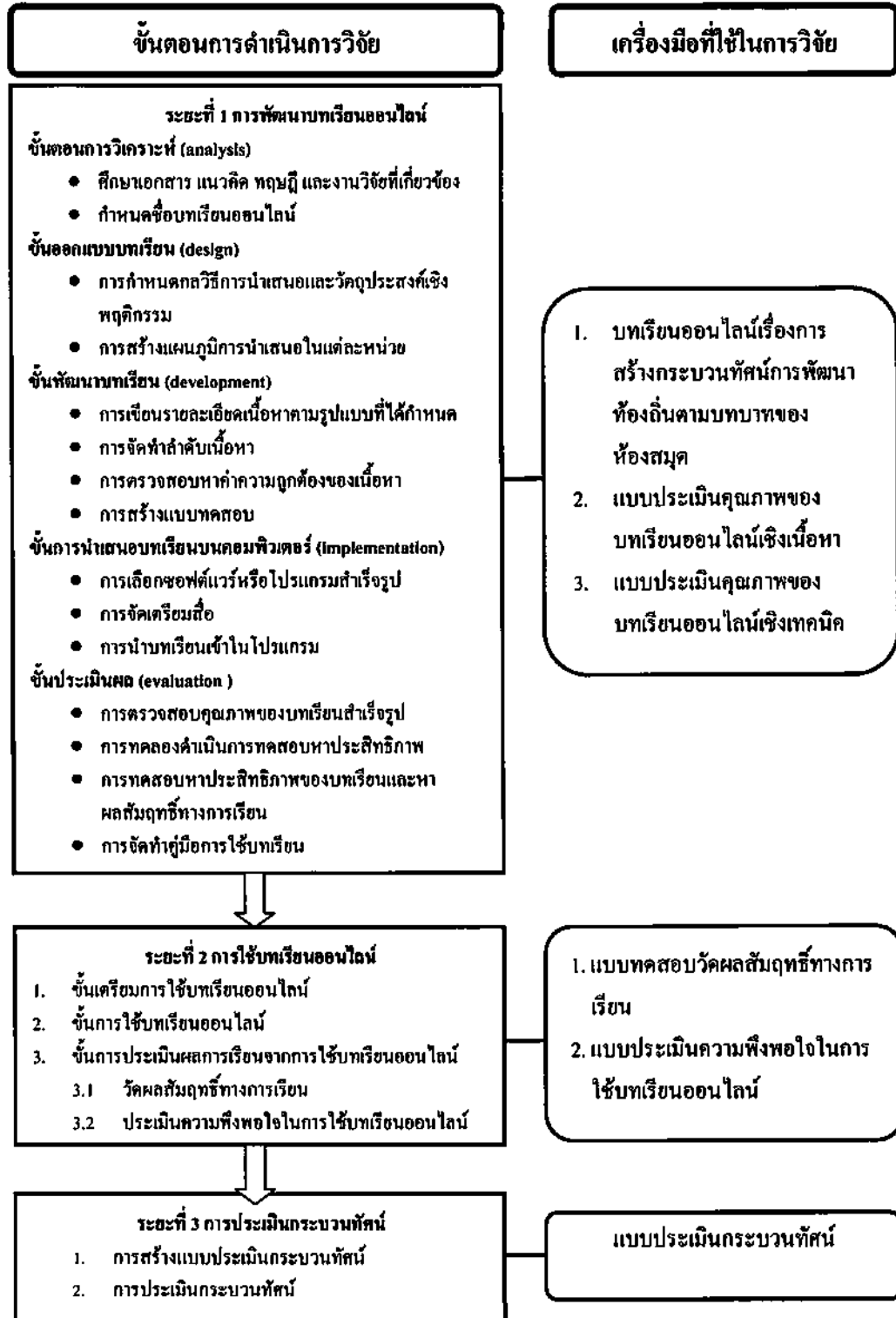
ผู้ทรงคุณวุฒิ

N หมายถึง จำนวนผู้ตรวจสอบหรือทรงคุณวุฒิ

กำหนดให้ผลการคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้อมากกว่าหรือเท่ากับ +0.50 ขึ้นไป ถือว่าเป็นข้อคำถามที่สามารถนำไปใช้งาน ส่วนค่า IOC น้อยกว่า +0.50 และผู้วิจัยได้ทำการพัฒนาปรับปรุงข้อคำถามให้เหมาะสมขึ้นตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิที่ทำการตรวจสอบ และกำหนดให้มีค่าเฉลี่ยรวมทั้งฉบับตั้งแต่ 0.80-1.0 ขึ้นไป

สรุปวิธีการดำเนินการวิจัย

วิธีการและขั้นตอนการดำเนินการวิจัย สามารถสรุปเป็นแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 7 สรุปวิธีดำเนินการวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาบทเรียนออนไลน์เรื่องห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อสร้างกระบวนการทัศน์การพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการวิจัยไว้ 6 ประการ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะได้นำเสนอตามลำดับวัตถุประสงค์ ดังนี้

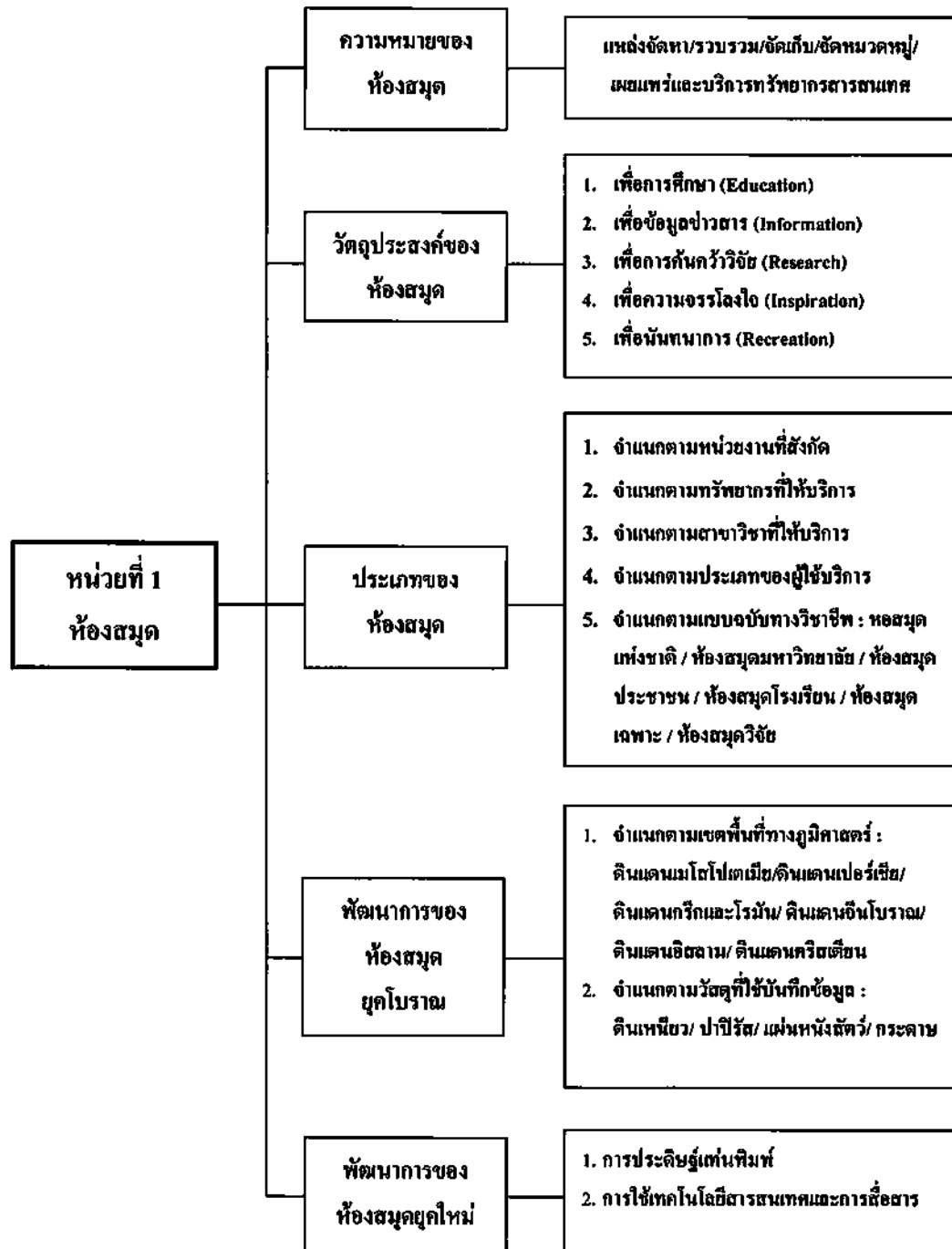
1. เพื่อพัฒนาบทเรียนออนไลน์เรื่องห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น
2. เพื่อประเมินคุณภาพของบทเรียนออนไลน์
3. เพื่อทดสอบประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์
4. เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์
5. เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์
6. เพื่อประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุดของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์

1. ผลการพัฒนาบทเรียนออนไลน์เรื่องห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น

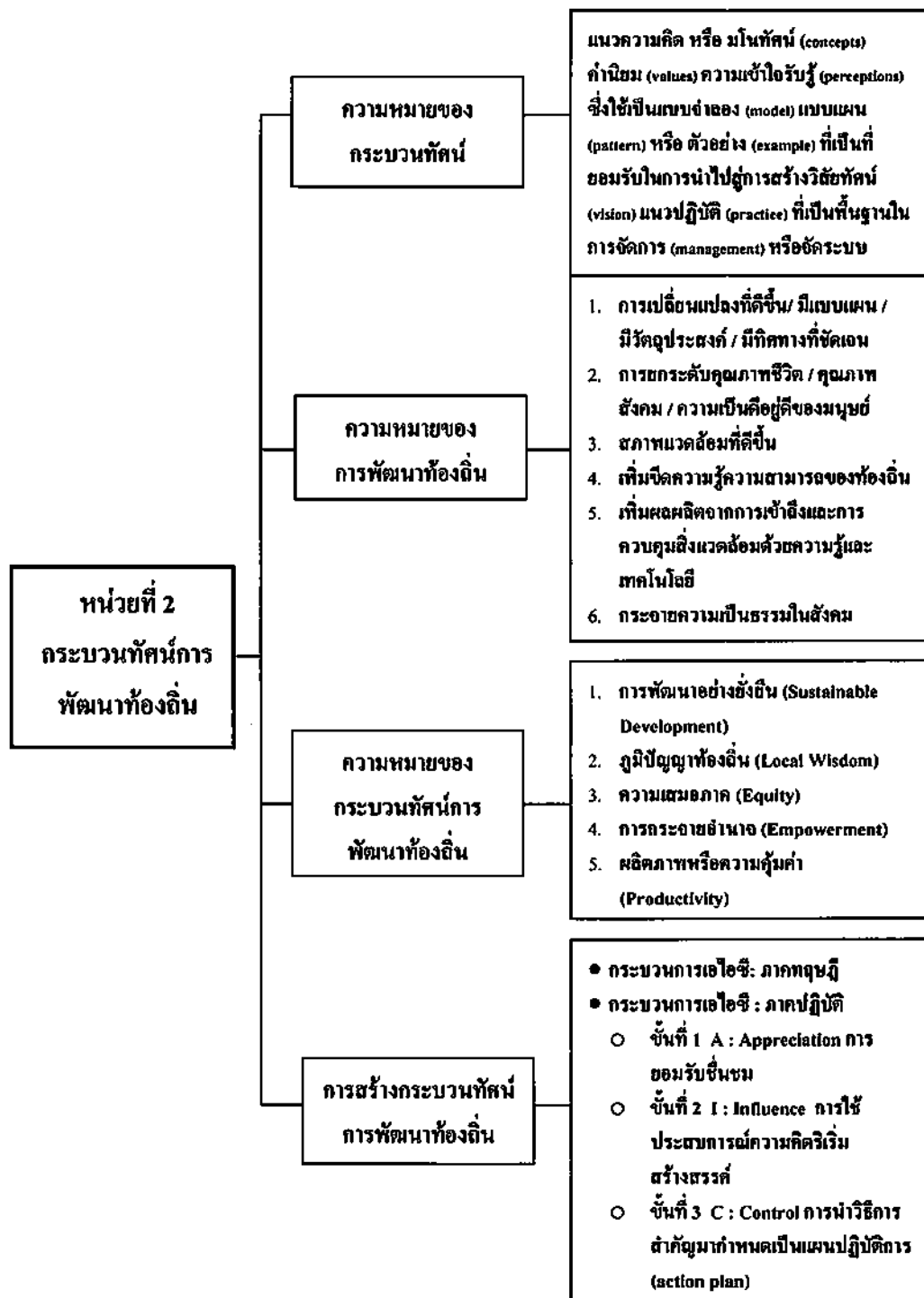
ผลการพัฒนาบทเรียนออนไลน์เรื่องห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น จำแนกออกได้เป็น 2 ด้าน คือ ผลการพัฒนาเชิงเนื้อหา และผลการพัฒนาเชิงเทคนิคการนำเสนอ ดังนี้

1.1 ผลการพัฒนาบทเรียนออนไลน์เชิงเนื้อหา

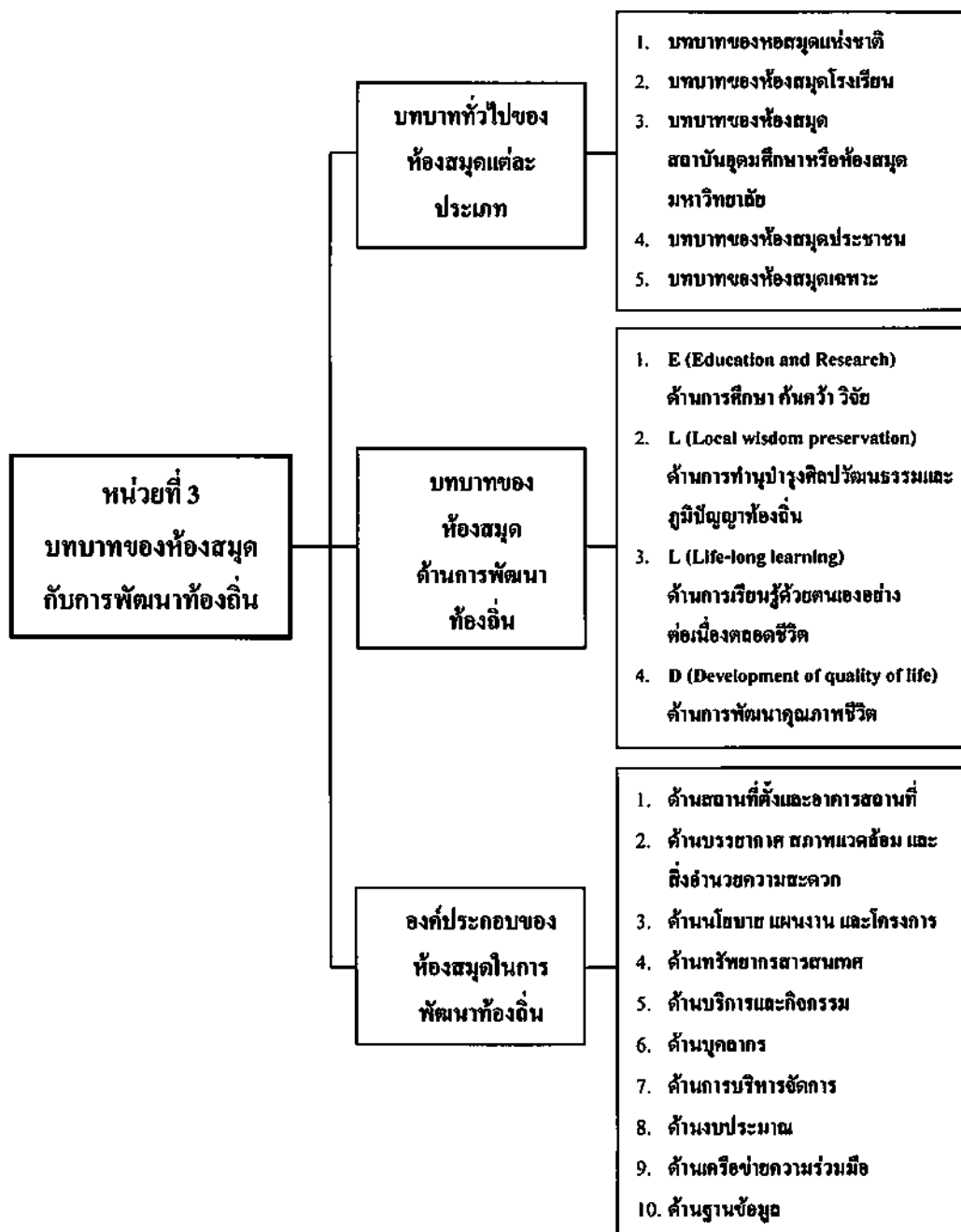
จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาด้านห้องสมุด ด้านกระบวนการทัศน์ และ ด้านการพัฒนาท้องถิ่น จนได้ข้อสรุปในด้านชื่อเรื่องของบทเรียนออนไลน์คือ ห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น จำแนกรอบเนื้อหาออกเป็น 3 หน่วยการเรียนรู้ คือ หน่วยที่ 1 เรื่องห้องสมุด หน่วยที่ 2 เรื่องกระบวนการทัศน์การพัฒนาท้องถิ่น หน่วยที่ 3 เรื่องบทบาทของห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น โดยแต่ละหน่วยการเรียนรู้มีกรอบเนื้อหาตามแผนภูมิที่ 8-10 ดังนี้ (ส่วนรายละเอียดของเนื้อหาทั้งหมดปรากฏอยู่ในภาคผนวก จ และ ฉ)

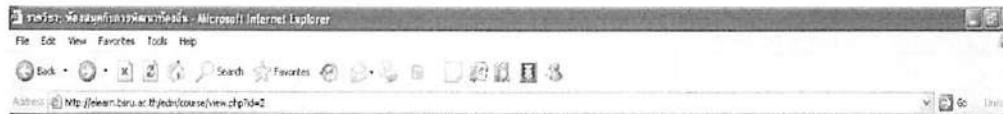
แผนภูมิที่ 8 กรอบเนื้อหาของบทเรียนออนไลน์เรื่องห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น หน่วยที่ 1

แผนภูมิที่ 9 กรอบเนื้อหาของบทเรียนออนไลน์เรื่องห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น หน่วยที่ 2

แผนภูมิที่ 10 กรอบเนื้อหาของบทเรียนออนไลน์เรื่องห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น หน่วยที่ 3

ห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น

คุณเข้าสู่ระบบในฐานะ
บุคคลทั่วไป ([เข้าสู่ระบบ](#))

Home Courses Calendar

EDM ▶ Library for local development

ลักษณะรายวิชา

โครงสร้างหัวข้อ
การค้นหาคำค้นสูง

การจัดตารางเรียน

3 **สมัครสมาชิกเป็น**
นักเรียนในวิชาที่

รายวิชาที่นิยม

ห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น

รายการของใหม่

(ในช่วง 5 นาทีที่
ผ่านมา)
ไม่มี

1 หน้าที่ 1 ห้องสมุด

- ❏ หัวข้อเรื่องและวัตถุประสงค์
- ❏ แนวคิดสอสมคอบเรียน หน้าที่ 1
- ❏ PowerPoint Unit 1
- ❏ ความหมายของห้องสมุด
- ❏ วัตถุประสงค์ของห้องสมุด
- ❏ ประเภทของห้องสมุด
- ❏ พัฒนาการของห้องสมุดยุคโบราณ
 - ❏ พัฒนาการของห้องสมุดยุคโบราณ จากแบบถ้ำเขตนกที่ทางภูมิศาสตร์
 - ❏ ดินแดนเมโสโปเตเมีย
 - ❏ VCD เกี่ยวกับดินแดนเมโสโปเตเมีย
 - ❏ VCD เกี่ยวกับ Ancient Egypt Library of Alexandria=1
 - ❏ VCD เกี่ยวกับ Ancient Egypt Library of Alexandria=2
 - ❏ VCD เกี่ยวกับ Ancient Egypt Library of Alexandria=3
 - ❏ VCD เกี่ยวกับ Ancient Egypt Library of Alexandria=4
 - ❏ VCD เกี่ยวกับ Ancient Egypt Library of Alexandria=5
 - ❏ ดินแดนเปอร์เซีย
 - ❏ VCD เกี่ยวกับ Arabian Library Master
 - ❏ ดินแดนกรีกและโรมัน
 - ❏ ดินแดนจีนโบราณ
 - ❏ VCD เกี่ยวกับ Starr East Asian Library
 - ❏ ดินแดนอิสลาม
 - ❏ VCD เกี่ยวกับ Islamic Library in QATAR
 - ❏ ดินแดนคริสเตียน
 - ❏ VCD เกี่ยวกับ THE OLD LIBRARY
 - ❏ พัฒนาการของห้องสมุดยุคโบราณ จากแบบวัดยุคที่นิยมที่อังกฤษ
 - ❏ ดินแดนเซีย
 - ❏ ป่าปรัสเซีย
 - ❏ แผ่นเบงกอล
 - ❏ กรดาม
- ❏ พัฒนาการของห้องสมุดยุคใหม่
- ❏ แนวคิดสอสมคอบเรียน หน้าที่ 1

หน้าโครงสร้างเนื้อหาของบทเรียนออนไลน์

Library for local development: ห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น Microsoft Internet Explorer

File Edit View Favorites Tools Help

Address http://elearning.bnu.ac.th/edn/online/resource/view.php?id=104

ห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น

Home Courses Calendar

EDM ▶ Library for local development ▶ แหล่งข้อมูล ▶ หัวข้อเรื่องและวัตถุประสงค์

หัวข้อเรื่อง	วัตถุประสงค์
1. ความหมายของห้องสมุด	• อธิบายความหมายของห้องสมุดได้
2. วัตถุประสงค์ของห้องสมุด	• บอกวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งห้องสมุดโดยทั่วไป
3. ประเภทของห้องสมุด	• บอกประเภทของห้องสมุดได้
4. ใตนาการของห้องสมุดยุคโบราณ	• อธิบายความหมายของห้องสมุดแต่ละประเภทได้
5. ใตนาการของห้องสมุดยุคใหม่	• บอกใตนาการของห้องสมุดยุคโบราณจากแถบคานเขตที่บริเวณภูมิภาคใด
	• บอกใตนาการของห้องสมุดยุคโบราณจากแถบคานทวีปอเมริกาใต้ในช่วงยุคโคลัมบัสได้
	• บอกใตนาการของห้องสมุดยุคใหม่ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 15- 20 ได้
	• บอกใตนาการของห้องสมุดยุคใหม่ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 21 ได้

เมื่อวันศุกร์ที่: Wednesday, 15 September 2010, 06:15PM

คุณเขาสุระมย์ในฐานะ:บุคคลทั่วไป (เขาสุระมย์)

Library for local development

หน้าหัวข้อเรื่องและวัตถุประสงค์ของบทเรียนออนไลน์หน่วยที่ 1

Library for local development: ห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น Microsoft Internet Explorer

File Edit View Favorites Tools Help

Address http://elearning.bnu.ac.th/edn/online/resource/view.php?id=105

ห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น

Home Courses Calendar

EDM ▶ Library for local development ▶ แหล่งข้อมูล ▶ หัวข้อเรื่องและวัตถุประสงค์

หัวข้อเรื่อง	วัตถุประสงค์
1. ความหมายของระบบงานห้องสมุด	• อธิบายความหมายของระบบงานห้องสมุดได้
2. ความหมายของการพัฒนาท้องถิ่น	• อธิบายความหมายของการพัฒนาท้องถิ่นได้
3. ความหมายของระบบงานห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น	• อธิบายความหมายของระบบงานห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่นได้
4. การสร้างระบบงานห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น	• อธิบายแนวคิดการสร้างระบบงานห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่นได้
4.1 ระบบงานการเอาใจใส่: ภาค	• เข้าใจการสร้างระบบงานห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่นตามระบบการเอาใจใส่ (A-I-C)
4.2 ระบบงานการเอาใจใส่: ภาคปฏิสัมพันธ์	• สามารถทราบการเอาใจใส่สู่การปฏิสัมพันธ์ในห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่นได้

เมื่อวันจันทร์ที่: Monday, 20 September 2010, 08:03AM

คุณเขาสุระมย์ในฐานะ:บุคคลทั่วไป (เขาสุระมย์)

Library for local development

หน้าหัวข้อเรื่องและวัตถุประสงค์ของบทเรียนออนไลน์หน่วยที่ 2

Library for local development: วิจัยเพื่อเสริมสร้างวิสาหกิจ - Microsoft Internet Explorer

File Edit View Favorites Tools Help

Address http://www.bonab.ac.th/index/contents/efw.asp?id=106

ห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น

Home Courses Calendar

EDM > Library for local development > แหล่งข้อมูล > หัวข้อเรื่องและวัตถุประสงค์

หัวข้อเรื่อง	วัตถุประสงค์
<p>1. บทบาทของห้องสมุดด้านทั่วไป</p> <ul style="list-style-type: none"> • บทบาทของห้องสมุดโรงเรียน • บทบาทของห้องสมุดคาบสมุทรศึกษา • บทบาทของห้องสมุดโรงเรียน • บทบาทของห้องสมุดประชาชน • บทบาทของห้องสมุดเฉพาะ 	<ul style="list-style-type: none"> • อธิบายบทบาททั่วไปของห้องสมุดแต่ละประเภทได้ • อธิบายบทบาทของห้องสมุดโรงเรียนได้ • อธิบายบทบาทของห้องสมุดคาบสมุทรศึกษาได้ • อธิบายบทบาทของห้องสมุดประชาชนได้ • อธิบายบทบาทของห้องสมุดเฉพาะได้
<p>2. บทบาทของห้องสมุดด้านการพัฒนาท้องถิ่นตามสูตร ELLD</p> <ul style="list-style-type: none"> • E (Education and Research) <ul style="list-style-type: none"> • ด้านการศึกษา ค้นคว้า วิจัย • L (Local wisdom preservation) <ul style="list-style-type: none"> • ด้านการหาบารุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น • L (Life-long learning) <ul style="list-style-type: none"> • ด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต • D (Development of Quality of life) <ul style="list-style-type: none"> • ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต 	<ul style="list-style-type: none"> • เข้าใจและตระหนักถึงบทบาทของห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น ตามสูตร ELLD • สร้างกิจกรรมของห้องสมุดเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นตามสูตร ELLD ได้
<p>3. องค์ประกอบของห้องสมุดในการดำเนินงานด้านพัฒนาท้องถิ่น</p>	<ul style="list-style-type: none"> • บอกองค์ประกอบของห้องสมุดในการดำเนินงานด้านพัฒนาท้องถิ่นได้

หน้าหัวข้อเรื่องและวัตถุประสงค์ของบทเรียนออนไลน์หน่วยที่ 3

Library for local development: วิจัยเพื่อเสริมสร้างวิสาหกิจ - Microsoft Internet Explorer

File Edit View Favorites Tools Help

Address http://www.bonab.ac.th/index/contents/efw.asp?id=106

ห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น

Home Courses Calendar

EDM > Library for local development > แหล่งข้อมูล > ความหมายของห้องสมุด

ความหมายของห้องสมุด

ห้องสมุด เป็นชื่อเรียกแหล่งทรัพยากรสารสนเทศประเภทหนึ่ง ซึ่งมีหน้าที่ในการจัดหาและรวบรวมทรัพยากรสารสนเทศรูปแบบต่างๆ ทั้งประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศนศึกษา และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ แล้วนำมาจัดเก็บและจัดหมวดหมู่อย่างเป็นระบบ เพื่อการเผยแพร่และให้บริการแก่ผู้ใช้ได้อย่างหลากหลายรูปแบบ ทั้งบริการยืมที่ชั้นฐาน และบริการศึกษาพิเศษ โดยมุ่งปรัชญาการบริการที่สามคือ ความสะดวก รวดเร็ว ทันการณ์ และตรงตามความต้องการของผู้ใช้ โดยมีผู้ให้บริการซึ่งอาจเรียกว่า บรรณารักษ์ นักเอกสารสนเทศ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน หรือ ชื่อเรียกอื่น ทานแต่ที่อำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้บริการ ห้องสมุดในปัจจุบันเป็นการให้บริการด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อความสะดวก รวดเร็ว ทันการณ์สนองประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ใช้บริการ คำว่าห้องสมุดในบริบทนี้ ที่ความหมายเดียวกัน หอสมุด ศูนย์ข้อมูล ศูนย์เอกสาร ศูนย์สารสนเทศ ศูนย์สื่อการศึกษา ศูนย์ศึกษาค้นคว้า สำนักวิทยบริการ หรือ สถาบันวิทยบริการ เป็นต้น

หน้าเนื้อหาของบทเรียนออนไลน์

2. ผลการประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์

การประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์โดยผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน จำแนกการประเมินออกเป็น 2 ด้าน คือ การประเมินเชิงเนื้อหา กับ การประเมินเชิงเทคนิคการนำเสนอ โดยจำแนกระดับการประเมินออกเป็น 5 ระดับ ได้ผลการประเมินในแต่ละด้านดังนี้

2.1 ผลการประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์เชิงเนื้อหา

ผลการประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์เชิงเนื้อหาจำแนกการนำเสนอออกเป็น ผลการประเมินโดยภาพรวม และ ผลการประเมินจำแนกรายด้าน ดังนี้

2.1.1 ผลการประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์เชิงเนื้อหาโดยภาพรวม

การประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์เชิงเนื้อหาโดยภาพรวม ประกอบด้วยรายการประเมิน 6 ด้าน คือ ด้านโครงสร้างของบทเรียน ด้านระยะเวลาการเรียนรู้ ด้านความเหมาะสมกับระดับผู้เรียน ด้านความครอบคลุมของเนื้อหา ด้านความถูกต้องของเนื้อหา และด้านการนำไปใช้ประโยชน์ ได้ผลการประเมินดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 14 ผลการประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์เชิงเนื้อหาโดยภาพรวม

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ			
	\bar{X}	S.D.	C.V.	ความหมาย
1. ด้านโครงสร้างของบทเรียน	4.53	.52	11.48	มากที่สุด
2. ด้านระยะเวลาการเรียนรู้	4.44	.53	11.94	มากที่สุด
3. ด้านความเหมาะสมกับระดับผู้เรียน	4.44	.53	11.94	มากที่สุด
4. ด้านความครอบคลุมของเนื้อหา	4.40	.74	16.82	มากที่สุด
5. ด้านความถูกต้องของเนื้อหา	4.17	.38	9.11	มาก
6. ด้านการนำไปใช้ประโยชน์	4.06	.42	10.34	มาก
รวม	4.31	.54	12.53	มากที่สุด

จากตารางที่ 14 ผลการประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์เชิงเนื้อหาโดยภาพรวม พบว่าคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.31$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีความหมายในระดับมากที่สุด 4 รายการและในระดับมาก 2 รายการ โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านโครงสร้างของบทเรียน ($\bar{X}=4.53$) ค่าการกระจายของข้อมูลโดยรวมเท่ากับ .54 (S.D.=.54) และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายโดยรวมคิดเป็นร้อยละ 12.53 (C.V.=12.53)

2.1.2 ผลการประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์เชิงเนื้อหาจำแนกรายด้าน

การประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์เชิงเนื้อหาจำแนกรายด้านออกได้เป็น 6 ด้าน คือ ด้านโครงสร้างของบทเรียนมีการประเมิน 5 รายการ ด้านระยะเวลาการเรียนรู้มีการ

ประเมิน 3 รายการ ด้านความเหมาะสมกับระดับผู้เรียนมีรายการประเมิน 3 รายการ ด้านความครอบคลุมของเนื้อหา มีรายการประเมิน 5 รายการ และ ด้านการนำไปใช้ประโยชน์มีการประเมิน 6 รายการ ได้ผลการประเมินดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 15 ผลการประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์เชิงเนื้อหา : ด้าน โครงสร้างของบทเรียน

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ			
	\bar{X}	S.D.	C.V.	ความหมาย
1. ความชัดเจนของข้อบทเรียน	4.67	.58	12.42	มากที่สุด
2. ความสัมพันธ์ของหัวข้อเรื่องหลักและหัวข้อเรื่องรอง	4.67	.58	12.42	มากที่สุด
3. ผู้ใช้บทเรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามลำดับขั้นตอนของโครงสร้างบทเรียน	4.67	.58	12.42	มากที่สุด
4. การจัดลำดับโครงสร้างบทเรียน	4.33	.58	13.39	มากที่สุด
5. โครงสร้างหลักของบทเรียนทำให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการเรียนรู้ อย่างเป็นระบบ	4.33	.58	13.39	มากที่สุด
รวม	4.53	.52	11.48	มากที่สุด

จากตารางที่ 15 ผลการประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์เชิงเนื้อหา ด้าน โครงสร้างของบทเรียน พบว่าคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.53$) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่า มีคุณภาพในระดับมากที่สุดทุกรายการเช่นกัน โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากัน 3 รายการ คือ ความชัดเจนของข้อบทเรียน ความสัมพันธ์ของหัวข้อเรื่องหลักและหัวข้อเรื่องรอง และ ผู้ใช้บทเรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามลำดับขั้นตอนของโครงสร้างบทเรียน ($\bar{X}=4.67$) ค่าการกระจายของข้อมูลโดยรวมเท่ากับ .52 (S.D.=.52) และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายของข้อมูลโดยรวมคิดเป็นร้อยละ 11.48 (C.V.=11.48)

ตารางที่ 16 ผลการประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์เชิงเนื้อหา : ด้านระยะเวลาการเรียนรู้

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ			
	\bar{X}	S.D.	C.V.	ความหมาย
1. เนื้อหา มีขนาดความยาวพอเหมาะกับระยะเวลาที่กำหนด	4.67	.58	12.42	มากที่สุด
2. ข้อทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีจำนวนพอเหมาะกับ ระยะเวลาที่กำหนด	4.33	.58	13.39	มากที่สุด
3. ข้อทดสอบเพื่อวัดกระบวนการเรียนรู้มีจำนวนพอเหมาะกับระยะเวลาที่ กำหนด	4.33	.58	13.39	มากที่สุด
รวม	4.44	.53	11.94	มากที่สุด

จากตารางที่ 16 ผลการประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์เชิงเนื้อหาด้านระยะเวลาการเรียนรู้ พบว่าคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.44$) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่ามีความคุณภาพในระดับมากที่สุดทุกรายการเช่นกัน โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ เนื้อหาปริมาณความยาวพอเหมาะกับระยะเวลาที่กำหนด ($\bar{X}=4.67$) ค่าการกระจายของข้อมูลโดยรวมเท่ากับ .53 ($S.D.=.53$) และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายของข้อมูลโดยรวมคิดเป็นร้อยละ 11.94 ($C.V.=11.94$)

ตารางที่ 17 ผลการประเมิน คุณภาพบทเรียนออนไลน์เชิงเนื้อหา : ด้านความถูกต้องของเนื้อหา

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ			
	\bar{X}	S.D.	C.V.	ความหมาย
1. เนื้อหาของบทเรียนถูกต้องตามข้อเท็จจริง	4.33	.58	13.39	มากที่สุด
2. จำนวนภาษาถูกต้องตามหลักไวยากรณ์	4.33	.58	13.39	มากที่สุด
3. เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์	4.33	.58	13.39	มากที่สุด
4. เนื้อหาของบทเรียนอ้างอิงจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้	4.00	.00	0	มาก
5. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนถูกต้องเชื่อถือได้	4.00	.00	0	มาก
6. แบบวัดกระบวนการทัศนถูกต้องเชื่อถือได้	4.00	.00	0	มาก
รวม	4.17	.38	9.11	มาก

จากตารางที่ 17 ผลการประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์เชิงเนื้อหาด้านความถูกต้องของเนื้อหา พบว่าคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.17$) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่ามีความคุณภาพในระดับมากที่สุด 3 รายการ และมีคุณภาพในระดับมาก 3 รายการ รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากัน 3 รายการ คือ เนื้อหาของบทเรียนถูกต้องตามข้อเท็จจริง จำนวนภาษาถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ และ เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ($\bar{X}=4.33$) ค่าการกระจายของข้อมูลโดยรวมเท่ากับ .38 ($S.D.=.38$) และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายของข้อมูลโดยรวมคิดเป็นร้อยละ 9.11 ($C.V.=9.11$)

ตารางที่ 18 ผลการประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์เชิงเนื้อหา : ด้านความเหมาะสมกับระดับผู้เรียน

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ			
	\bar{X}	S.D.	C.V.	ความหมาย
1. ระดับความยากง่ายของเนื้อหากับระดับของผู้เรียน	4.67	.58	12.42	มากที่สุด
2. ระดับความยากง่ายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับระดับของผู้เรียน	4.33	.58	13.39	มากที่สุด
3. แบบวัดกระบวนการทัศนกับระดับของผู้เรียน	4.33	.58	13.39	มากที่สุด
รวม	4.44	.53	11.94	มากที่สุด

จากตารางที่ 18 ผลการประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์เชิงเนื้อหา ด้านความเหมาะสมกับระดับผู้เรียน พบว่าคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.44$) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่า มีคุณภาพในระดับมากที่สุดทุกรายการเช่นกัน โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ระดับความยากง่ายของเนื้อหาที่ระดับของผู้เรียน ($\bar{X}=4.67$) ค่าการกระจายของข้อมูลโดยรวมเท่ากับ .53 (S.D.=.53) และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายของข้อมูลโดยรวมคิดเป็นร้อยละ 11.94 (C.V.=11.94)

ตารางที่ 19 ผลการประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์เชิงเนื้อหา : ด้านความครอบคลุมของเนื้อหา

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ			
	\bar{X}	S.D.	C.V.	ความหมาย
1. ขนาดความยาวของบทเรียนแต่ละหน่วยเรียน	4.67	.58	12.42	มากที่สุด
2. เนื้อหาครบถ้วนสมบูรณ์ตามหัวข้อบทเรียน	4.33	1.16	26.79	มากที่สุด
3. การจำแนกจำนวนหน่วยเรียนของบทเรียน (3 หน่วยเรียน)	4.33	1.16	26.79	มากที่สุด
4. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนครอบคลุมเนื้อหา	4.33	.58	13.39	มากที่สุด
5. แบบวัดกระบวนการทัศนครอบคลุมเนื้อหา	4.33	.58	13.39	มากที่สุด
รวม	4.40	.74	16.82	มากที่สุด

จากตารางที่ 19 ผลการประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์เชิงเนื้อหา ด้านความครอบคลุมของเนื้อหา พบว่าคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.40$) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่า มีคุณภาพในระดับมากที่สุดทุกรายการเช่นกัน โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ขนาดความยาวของบทเรียนแต่ละหน่วยเรียน ($\bar{X}=4.67$) ค่าการกระจายของข้อมูลโดยรวมเท่ากับ .74 (S.D.=.74) และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายของข้อมูลโดยรวมคิดเป็นร้อยละ 16.82 (C.V.=16.82)

ตารางที่ 20 ผลการประเมิน คุณภาพบทเรียนออนไลน์เชิงเนื้อหา : ด้านการนำไปใช้ประโยชน์

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ			
	\bar{X}	S.D.	C.V.	ความหมาย
1. บทเรียนทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจเนื้อหาด้านห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น	4.33	.58	13.39	มากที่สุด
2. แบบทดสอบสามารถวัดระดับความรู้ความเข้าใจเนื้อหาด้านการพัฒนาท้องถิ่น	4.33	.58	13.39	มากที่สุด
3. บทเรียนทำให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด	4.00	.00	0	มาก
4. แบบวัดกระบวนการทัศนสามารถวัดระดับกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นได้	4.00	.00	0	มาก
5. บทเรียนมีความน่าสนใจเหมาะสมกับยุคสมัย	4.00	.00	0	มาก
6. บทเรียนทำให้ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น	3.67	.58	15.80	มาก
รวม	4.06	.42	10.34	มาก

จากตารางที่ 20 ผลการประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์เชิงเนื้อหาด้านการนำไปใช้ประโยชน์ พบว่าคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.06$) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่า มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด 2 รายการ และในระดับมาก 4 รายการ โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากัน 2 รายการ คือ บทเรียนทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจเนื้อหาด้านห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น และ แบบทดสอบสามารถวัดระดับความรู้ความเข้าใจเนื้อหาด้านการพัฒนาท้องถิ่น ($\bar{X}=4.33$) ค่าการกระจายของข้อมูลโดยรวมเท่ากับ .42 (S.D.=.42) และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายของข้อมูลโดยรวมคิดเป็นร้อยละ 10.34 (C.V.=10.34)

2.2 ผลการประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์เชิงเทคนิคการนำเสนอ

ผลการประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์เชิงเทคนิคการนำเสนอจำแนกการนำเสนอออกเป็นผลการประเมิน โดยภาพรวม และ ผลการประเมินจำแนกรายด้าน ดังนี้

2.2.1 ผลการประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์เชิงเทคนิคการนำเสนอโดยภาพรวม

การประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์เชิงเทคนิคการนำเสนอโดยภาพรวมประกอบด้วยรายการประเมิน 4 ด้าน คือ ด้านโครงสร้างของบทเรียน ด้านระยะเวลาการเรียนรู้ ด้านรูปแบบการนำเสนอ ด้านส่วนต่อประสานและปฏิสัมพันธ์ และด้านคุณภาพโดยรวม ได้ผลการประเมินดังนี้

ตารางที่ 21 ผลการประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์เชิงเทคนิคการนำเสนอโดยภาพรวม

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ			
	\bar{X}	S.D.	C.V.	ความหมาย
1. ด้านโครงสร้างบทเรียน	4.67	.49	10.49	มากที่สุด
2. ด้านคุณภาพโดยรวม	4.67	.49	10.49	มากที่สุด
3. ด้านส่วนต่อประสานและปฏิสัมพันธ์	4.58	.52	11.35	มากที่สุด
4. ด้านรูปแบบการนำเสนอ	4.54	.51	11.23	มากที่สุด
รวม	4.61	.49	10.63	มากที่สุด

จากตารางที่ 21 ผลการประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์เชิงเทคนิคการนำเสนอโดยภาพรวม พบว่าคุณภาพของบทเรียนออนไลน์ด้านเทคนิคการนำเสนอโดยรวมทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.61$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีความคุณภาพในระดับมากที่สุดทุกรายการเช่นกัน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากับ 2 ด้าน คือ ด้านโครงสร้างบทเรียน และ ด้านคุณภาพโดยรวม ($\bar{X}=4.67$) ค่าการกระจายของข้อมูลโดยภาพรวมเท่ากับ .49 (S.D.=.49) และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายของข้อมูลโดยรวมคิดเป็นร้อยละ 10.63 (C.V.=10.63)

2.2.2 ผลการประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์เชิงเทคนิคการนำเสนอ จำแนกรายด้าน

การประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์เชิงเทคนิคการนำเสนอจำแนกเป็นรายด้านออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านโครงสร้างของบทเรียนมีการประเมิน 5 รายการ ด้านคุณภาพโดยรวมมีการประเมิน 5 รายการ ด้านส่วนต่อประสานและปฏิสัมพันธ์มีการประเมิน 4 รายการ ด้านรูปแบบการนำเสนอมีการประเมิน 8 รายการ ได้ผลการประเมินดังตารางต่อไปนี้
ตารางที่ 22 ผลการประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์เชิงเทคนิคการนำเสนอ : ด้านโครงสร้าง
บทเรียน

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ			
	\bar{X}	S.D.	C.V.	ความหมาย
1 ลำดับการเข้าถึงเนื้อหา	4.67	.58	12.42	มากที่สุด
2 ขั้นตอนการเข้าถึงเนื้อหา	4.67	.58	12.42	มากที่สุด
3 ความสมบูรณ์ของการเชื่อมโยง (Link)	4.67	.58	12.42	มากที่สุด
4 การเปลี่ยนหน้าจอ	4.67	.58	12.42	มากที่สุด
5 การออกจากโปรแกรม	4.67	.58	12.42	มากที่สุด
รวม	4.67	.49	10.49	มากที่สุด

จากตารางที่ 22 ผลการประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์เชิงเทคนิคการนำเสนอด้านโครงสร้างบทเรียน พบว่าคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.67$) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่ามีความภาพในระดับมากที่สุดทุกรายการและมีระดับค่าเฉลี่ยเท่ากันทุกรายการเช่นกัน ($\bar{X}=4.67$) ค่าการกระจายของข้อมูลโดยรวมเท่ากับ .49 (S.D.=.49) และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายของข้อมูลโดยรวมคิดเป็นร้อยละ 10.49 (C.V.=10.49)

ตารางที่ 23 ผลการประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์เชิงเทคนิคการนำเสนอ : ด้านคุณภาพโดยรวม

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ			
	\bar{X}	S.D.	C.V.	ความหมาย
1 คู่มือการใช้บทเรียน	4.67	.58	12.42	มากที่สุด
2 โปรแกรมที่ใช้ในการพัฒนาบทเรียน (โปรแกรม Moodle)	4.67	.58	12.42	มากที่สุด
3 คำแนะนำในการใช้บทเรียนออนไลน์	4.67	.58	12.42	มากที่สุด
4 ความสะดวกในการเข้าใช้บทเรียนออนไลน์	4.67	.58	12.42	มากที่สุด
5 เวลาที่ใช้ในการศึกษาบทเรียนออนไลน์	4.67	.58	12.42	มากที่สุด
รวม	4.67	.49	10.49	มากที่สุด

จากตารางที่ 23 ผลการประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์เชิงเทคนิคการนำเสนอด้านคุณภาพโดยรวม พบว่าคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X}=4.67$) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่ามีความภาพในระดับมากที่สุดทุกรายการและมีระดับค่าเฉลี่ยเท่ากันทุกรายการเช่นกัน ($\bar{X}=4.67$) ค่าการกระจายของข้อมูลโดยรวมเท่ากับ .49 (S.D.=.49) และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายของข้อมูลโดยรวมคิดเป็นร้อยละ 10.49 (C.V.=10.49)

ตารางที่ 24 ผลการประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์เชิงเทคนิคการนำเสนอ : ด้านส่วนต่อประสานและปฏิสัมพันธ์

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ			
	\bar{X}	S.D.	C.V.	ความหมาย
1 การปฏิสัมพันธ์ในบทเรียนออนไลน์	4.67	.58	12.42	มากที่สุด
2 การปฏิสัมพันธ์กับแบบทดสอบและแบบวัด	4.67	.58	12.42	มากที่สุด
3 รูปแบบการรายงานผลคะแนน	4.67	.58	12.42	มากที่สุด
4 เทคนิคการนำเสนอบทเรียนออนไลน์	4.33	.58	13.39	มากที่สุด
รวม	4.58	.52	11.35	มากที่สุด

จากตารางที่ 24 ผลการประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์เชิงเทคนิคการนำเสนอด้านส่วนต่อประสานและปฏิสัมพันธ์ พบว่าคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.58$) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่ามีความอยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการเช่นกัน โดยมี 3 รายการที่มีระดับค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากัน คือ การปฏิสัมพันธ์ในบทเรียนออนไลน์ การปฏิสัมพันธ์กับแบบทดสอบและแบบวัด และ รูปแบบการรายงานผลคะแนน ($\bar{X}=4.67$) ค่าการกระจายของข้อมูลโดยรวมเท่ากับ .52 (S.D.=.52) และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายของข้อมูลโดยรวมคิดเป็นร้อยละ 11.35 (C.V.=11.35)

ตารางที่ 25 ผลการประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์เชิงเทคนิคการนำเสนอ : ด้านรูปแบบการนำเสนอ

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ			
	\bar{X}	S.D.	C.V.	ความหมาย
1 การออกแบบองค์ประกอบหน้าจอ	4.67	.58	12.42	มากที่สุด
2 การออกแบบพื้นหลัง	4.67	.58	12.42	มากที่สุด
3 การออกแบบตัวอักษร	4.67	.58	12.42	มากที่สุด
4 การเปลี่ยนหน้าจอ	4.67	.58	12.42	มากที่สุด
5 การใช้ภาพประกอบ	4.67	.58	12.42	มากที่สุด
6 การใช้สี	4.33	.58	13.39	มากที่สุด
7 การใช้ปุ่มและเมนูการแสดงผล	4.33	.58	13.39	มากที่สุด
8 การใช้เสียงประกอบ	4.33	.58	13.39	มากที่สุด
รวม	4.54	.51	11.23	มากที่สุด

จากตารางที่ 25 ผลการประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์เชิงเทคนิคการนำเสนอด้านรูปแบบการนำเสนอ พบว่าคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.54$) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่ามีความอยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการเช่นกัน โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากัน 5 รายการ คือ การออกแบบองค์ประกอบหน้าจอ การออกแบบพื้นหลัง การออกแบบตัวอักษร การเปลี่ยนหน้าจอ และ การใช้ภาพประกอบ ($\bar{X}=4.67$) ค่าการกระจายของข้อมูลโดยรวมเท่ากับ .51 (S.D.=.51) และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายของข้อมูลโดยรวมคิดเป็นร้อยละ 11.23 (C.V.=11.23)

3. ผลการทดสอบประสิทธิภาพบทเรียนออนไลน์

ผลการทดสอบหาประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์แบบประสิทธิภาพของกระบวนการ/ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ หรือ $E1 / E2$ กำหนดเกณฑ์ค่า $E1/E2 = 80 / 80$ โดยการทดลองกับผู้เรียน 30 คน ดังรายละเอียดที่แสดงไว้ในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 26 คะแนนการทดสอบก่อนเรียน ระหว่างเรียน และ หลังเรียน

คนที่	คะแนนทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ก่อน เรียน (30 คะแนน)	คะแนนทดสอบระหว่างเรียน แต่ละหน่วยเรียน (90 คะแนน)				คะแนนทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน (30 คะแนน)
		หน่วยที่ 1 (40 คะแนน)	หน่วยที่ 2 (30 คะแนน)	หน่วยที่ 3 (20 คะแนน)	รวม (90 คะแนน)	
1	11	29	24	14	67	25
2	17	35	27	15	77	26
3	16	36	26	16	78	27
4	16	31	25	17	73	27
5	16	32	26	16	74	26
6	17	33	27	16	76	26
7	11	28	20	16	64	25
8	10	29	23	16	68	25
9	11	30	24	16	70	25
10	11	32	25	17	74	25
11	12	31	24	16	71	26
12	15	33	26	17	76	27
13	15	34	27	18	79	26
14	17	35	25	17	77	27
15	12	31	22	16	69	26
16	12	31	23	16	70	25
17	8	30	19	14	63	24
18	10	30	20	15	65	23
19	8	30	20	15	65	24
20	7	31	24	16	71	22
21	12	33	24	17	74	23
22	12	32	25	17	74	22
23	11	31	25	16	72	24
24	14	34	26	16	76	26
25	15	35	25	17	77	25
26	9	32	21	15	68	23

ตารางที่ 26 คะแนนการทดสอบก่อนเรียน ระหว่างเรียน และ หลังเรียน (ต่อ)

คนที่	คะแนนทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ก่อน เรียน (30 คะแนน)	คะแนนทดสอบระหว่างเรียน แต่ละหน่วยเรียน (90 คะแนน)				คะแนนทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน (30 คะแนน)
		หน่วยที่ 1 (40 คะแนน)	หน่วยที่ 2 (30 คะแนน)	หน่วยที่ 3 (20 คะแนน)	รวม (90 คะแนน)	
27	12	33	22	16	71	24
28	14	33	25	16	74	26
29	15	34	26	17	77	27
30	16	35	25	16	76	27
รวม	382	962	721	482	2165	754

จากตารางที่ 26 แสดงคะแนนการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน ระหว่างเรียน และ หลังเรียนของผู้เรียน 30 คน โดยที่คะแนนทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนเป็นข้อสอบชุดเดียวกันจำนวน 30 คะแนน ส่วนคะแนนทดสอบระหว่างเรียนแต่ละหน่วยเรียน จำแนกเป็นหน่วยที่ 1 คะแนนเต็ม 40 คะแนน หน่วยที่ 2 คะแนนเต็ม 30 คะแนน และหน่วยที่ 3 คะแนนเต็ม 20 คะแนน รวมคะแนนเต็ม 90 คะแนน ข้อมูลจากตารางที่นี้ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการคำนวณหาประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์ต่อไป

ตารางที่ 27 ผลการหาประสิทธิภาพในกระบวนการเรียนแต่ละหน่วยเรียน

หน่วยการเรียน	คะแนนรวมระหว่างเรียน		ประสิทธิภาพ
	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้	
หน่วยที่ 1 ห้องสมุด	1200	962	80.16
หน่วยที่ 2 กระบวนการทัศน์การพัฒนาท้องถิ่น	900	721	80.11
หน่วยที่ 3 บทบาทของห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น	600	482	80.33
E 1	2700	2165	80.18

จากตารางที่ 27 ผลการหาประสิทธิภาพในกระบวนการเรียนแต่ละหน่วยการเรียน ได้ผลสรุปดังนี้ E1 คือ ประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการเรียนการสอนระหว่างเรียนทั้งหมด โดยคิดจากคะแนนทดสอบประจำหน่วยเรียนหลังเรียนของแต่ละหน่วย ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80.18

ตารางที่ 28 ผลการหาประสิทธิภาพของบทเรียนหลังกระบวนการเรียน

รายการ	จำนวน ผู้เรียน	คะแนนเต็ม 30	คะแนนรวม $\sum F$	ประสิทธิภาพ
คะแนนทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน (E2)	30	30 X 30 =900 (จำนวนผู้เรียน X คะแนนเต็ม)	754	83.77

จากตารางที่ 28 ผลการหาประสิทธิภาพของบทเรียนหลังกระบวนการเรียน ได้ผลสรุป ดังนี้ E2 คือ ประสิทธิภาพของผลลัพธ์หลังจากผู้เรียนเรียนจบกระบวนการทั้งหมด โดยคิดคะแนน จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน โดยรวมทั้งหมด ผู้เรียนได้ทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ หลังเรียนได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 83.77

สรุปผลการทดสอบหาประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์แบบประสิทธิภาพของ กระบวนการ/ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ หรือ E1 / E2 คือ 80.18/83.77

4. ผลการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์

ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของผู้เรียนจำนวน 30 คน โดยใช้ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชุดเดียวกัน แต่จัดทำในลักษณะการสุ่มข้อสอบ ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ในบทเรียนออนไลน์ ได้ผลดังตารางต่อไปนี้ ตารางที่ 29 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน

จำนวน ผู้เรียน	การทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียน		การทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน		t-test	Sig	
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน			
30	382/30 = 12.73	2.91	754/30 = 25.13	1.50	34.08	0.00*	
ค่า CV. = 2.91/12.73 X 100 = 22.86 %			ค่า CV. = 1.50/25.13 X 100 = 5.97 %				

หมายเหตุ : p < .01 *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 29 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่าจากคะแนนเต็ม 30 คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 12.73 คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 25.13 และเมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้ค่า t-test ผลปรากฏว่า

คะแนนผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณาการกระจายของข้อมูล พบว่า ค่าการกระจายของข้อมูลหลังเรียนน้อยกว่าก่อนเรียน (ก่อนเรียน S.D.=2.91 หลังเรียน S.D.=1.50) และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายของข้อมูลหลังเรียนน้อยกว่าก่อนเรียนเช่นกัน (ก่อนเรียน C.V.=ร้อยละ 22.86, หลังเรียน C.V.= ร้อยละ 5.97)

5. ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์

ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์ จำแนกการนำเสนอ ออกเป็นผลการประเมินความพึงพอใจโดยภาพรวม และผลการประเมินความพึงพอใจจำแนกรายด้าน โดยประเมินจากผู้ใช้บทเรียนออนไลน์จำนวน 30 คน จำแนกความพึงพอใจออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

5.1 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์โดยภาพรวม

การประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์โดยภาพรวม ประกอบด้วย รายการประเมิน 8 ด้าน คือ ด้านคำแนะนำการใช้งาน ด้านโครงสร้างบทเรียน ด้านระยะเวลาการเรียนรู้ ด้านเนื้อหา ด้านส่วนต่อประสานและปฏิสัมพันธ์ ด้านรูปแบบการนำเสนอ ด้านความเหมาะสมกับระดับผู้เรียน และด้านความพึงพอใจโดยรวม ได้ผลการประเมินดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 30 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์โดยภาพรวม

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ			
	\bar{X}	S.D.	C.V.	ความหมาย
1. ด้านความพึงพอใจโดยรวม	4.44	.61	13.74	มากที่สุด
2. ด้านคำแนะนำการใช้งาน	4.33	.71	16.40	มากที่สุด
3. ด้านโครงสร้างบทเรียน	4.30	.71	16.51	มากที่สุด
4. ด้านระยะเวลาการเรียนรู้	4.30	.70	16.28	มากที่สุด
5. ด้านเนื้อหา	4.27	.71	16.63	มากที่สุด
6. ด้านส่วนต่อประสานและปฏิสัมพันธ์	4.26	.74	17.37	มากที่สุด
7. ด้านรูปแบบการนำเสนอ	4.25	.75	17.65	มากที่สุด
8. ด้านความเหมาะสมกับระดับผู้เรียน	4.24	.79	18.63	มากที่สุด
รวม	4.29	.72	16.78	มากที่สุด

จากตารางที่ 30 ผลการประเมินความพึงพอใจโดยภาพรวม พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.29$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้านเช่นกัน โดยด้านที่มีระดับค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านความพึงพอใจโดยรวม ($\bar{X}=4.44$) ค่าการกระจายของข้อมูล

โดยรวมมีค่าเท่ากับ .72 (S.D.=.72) และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายของข้อมูลคิดเป็นร้อยละ 16.78 (C.V. = 16.78)

5.2 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์จำแนกรายด้าน

การประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์จำแนกรายด้านออกเป็น 8 ด้าน คือ ด้านโครงสร้างบทเรียนมีการประเมิน 8 รายการ ด้านเนื้อหาที่มีการประเมิน 7 รายการ ด้านระยะเวลาการเรียนรู้มีการประเมิน 3 รายการ ด้านความเหมาะสมกับระดับผู้เรียนมีการประเมิน 3 รายการ ด้านส่วนต่อประสานและปฏิสัมพันธ์มีการประเมิน 4 รายการ ด้านคำแนะนำการใช้งานมีการประเมิน 5 รายการ และด้านความพึงพอใจโดยรวมมีการประเมิน 3 รายการ ได้ผลการประเมินดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 31 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์ด้าน โครงสร้างบทเรียน

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ			
	\bar{X}	S.D.	C.V.	ความหมาย
1. การเปลี่ยนหน้าจอ	4.50	.74	16.44	มากที่สุด
2. ความสมบูรณ์ของการเชื่อมโยง (Link)	4.45	.74	16.63	มากที่สุด
3. การจัดลำดับโครงสร้างบทเรียน	4.27	.70	16.39	มากที่สุด
4. ลำดับการเข้าถึงเนื้อหา	4.27	.70	16.39	มากที่สุด
5. ขั้นตอนการเข้าถึงเนื้อหา	4.27	.77	18.03	มากที่สุด
6. การกำหนดชื่อเรื่องบทเรียน	4.23	.61	14.42	มากที่สุด
7. การออกจากโปรแกรม	4.23	.75	17.73	มากที่สุด
8. การกำหนดหัวข้อเรื่องหลัก หัวข้อรอง	4.14	.71	17.15	มาก
รวม	4.30	.71	16.51	มากที่สุด

จากตารางที่ 31 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์ด้าน โครงสร้างบทเรียน พบว่าความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} -4.30) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่ามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด 7 รายการ โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ การเปลี่ยนหน้าจอ (\bar{X} -4.50) และมีความพึงพอใจในระดับมาก 1 รายการ คือ การกำหนดหัวข้อเรื่องหลัก หัวข้อรอง (\bar{X} -4.14) ค่าการกระจายของข้อมูลโดยรวมอยู่ในระดับ .71 และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายโดยรวมคิดเป็นร้อยละ 16.51 (C.V.= 16.51)

ตารางที่ 32 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์ด้านเนื้อหา

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ			
	\bar{X}	S.D.	C.V.	ความหมาย
1. เนื้อหาของบทเรียนถูกต้องตามข้อเท็จจริง	4.36	.66	15.14	มากที่สุด
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนครอบคลุมเนื้อหา	4.36	.73	16.74	มากที่สุด
3. แบบวัดกระบวนทัศน์ครอบคลุมเนื้อหา	4.36	.85	19.49	มากที่สุด
4. เนื้อหาของบทเรียนอ้างอิงจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้	4.32	.57	13.19	มากที่สุด
5. วัดจุดประสงค์สอดคล้องกับเนื้อหา	4.23	.61	14.42	มากที่สุด
6. เนื้อหาครบถ้วนสมบูรณ์ตามหัวข้อบทเรียน	4.23	.81	19.15	มากที่สุด
7. สำนวนภาษาถูกต้องตามหลักไวยากรณ์	4.00	.76	19.00	มาก
รวม	4.27	.71	16.63	มากที่สุด

จากตารางที่ 32 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์ด้านเนื้อหา พบว่าความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} -4.27) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่ามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด 6 รายการ โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากัน 3 รายการ คือ เนื้อหาของบทเรียนถูกต้องตามข้อเท็จจริง แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนครอบคลุมเนื้อหา และแบบวัดกระบวนทัศน์ครอบคลุมเนื้อหา และมีระดับความพึงพอใจในระดับมาก 1 รายการ คือ สำนวนภาษาถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ (\bar{X} -4.00) ค่าการกระจายของข้อมูลโดยรวมอยู่ในระดับ .71 (S.D.=.71) และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายโดยรวมคิดเป็นร้อยละ 16.63 (C.V.=16.63)

ตารางที่ 33 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์ด้านระยะเวลาการเรียนรู้

รายงานการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ			
	\bar{X}	S.D.	C.V.	ความหมาย
1. เนื้อหา มีความยาวเหมาะสมกับระยะเวลาที่กำหนด	4.32	.84	19.44	มากที่สุด
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีจำนวนพอเหมาะ กับระยะเวลาที่กำหนด	4.32	.65	15.04	มากที่สุด
3. แบบวัดกระบวนทัศน์มีจำนวนพอเหมาะ กับระยะเวลาที่กำหนด	4.27	.63	14.75	มากที่สุด
รวม	4.30	.70	16.27	มากที่สุด

จากตารางที่ 33 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์ด้านระยะเวลาการเรียนรู้ พบว่าความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} -4.30) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการเช่นกัน โดยมี 2 รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากันคือ เนื้อหา มีความยาวเหมาะสมกับระยะเวลาที่กำหนด และ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมี

จำนวนพอเหมาะกับระยะเวลาที่กำหนด (\bar{X} -4.32) ค่าการกระจายของข้อมูลโดยรวมอยู่ในระดับ .70 (S.D.=.70) และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายโดยรวมคิดเป็นร้อยละ 16.27 (C.V.=16.27)

ตารางที่ 34 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์ด้านความเหมาะสมกับระดับผู้เรียน

รายงานการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ			
	\bar{X}	S.D.	C.V.	ความหมาย
1. ระดับความยากง่ายของเนื้อหากับระดับของผู้เรียน	4.32	.78	18.06	มากที่สุด
2. ระดับความยากง่ายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับระดับของผู้เรียน	4.23	.75	17.73	มากที่สุด
3. แบบวัดกระบวนทัศน์กับระดับของผู้เรียน	4.18	.85	17.67	มาก
รวม	4.24	.79	18.63	มากที่สุด

จากตารางที่ 34 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์ด้านความเหมาะสมกับระดับผู้เรียน พบว่าความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด(\bar{X} -4.27) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 2 รายการ และอยู่ในระดับมาก 1 รายการ โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ระดับความยากง่ายของเนื้อหากับระดับของผู้เรียน (\bar{X} -4.32) ค่าการกระจายของข้อมูลโดยรวมอยู่ในระดับ .79 (S.D.=.79) และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายโดยรวมคิดเป็นร้อยละ 18.63 (C.V.=18.63)

ตารางที่ 35 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์ด้านรูปแบบการนำเสนอ

รายงานการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ			
	\bar{X}	S.D.	C.V.	ความหมาย
1. การเปลี่ยนหน้าจอ	4.41	.67	15.19	มากที่สุด
2. การใช้สี	4.36	.79	18.12	มากที่สุด
3. การใช้ปุ่มและเมนูแสดงผล	4.36	.66	15.13	มากที่สุด
4. การออกแบบการนำเสนอหน้าจอ	4.32	.72	16.67	มากที่สุด
5. การออกแบบสีพื้นหลัง	4.18	.80	19.14	มาก
6. การใช้ภาพประกอบ	4.18	.73	17.46	มาก
7. การใช้เสียงประกอบ	4.14	.89	21.50	มาก
8. การออกแบบตัวอักษร	4.05	.72	17.78	มาก
รวม	4.25	.75	17.65	มากที่สุด

จากตารางที่ 35 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์ด้านด้านรูปแบบการนำเสนอ พบว่าความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.25$) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่าความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด 4 รายการ และอยู่ในระดับมาก 4 รายการ รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การเปลี่ยนหน้าจอ ($\bar{X}=4.41$) รายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การออกแบบตัวอักษร ($\bar{X}=4.05$) ค่าการกระจายของข้อมูลโดยรวมอยู่ในระดับ .75 (S.D.=.75) และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายโดยรวมคิดเป็นร้อยละ 17.65 (C.V.=17.65)

ตารางที่ 36 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์ด้านส่วนต่อประสานและปฏิสัมพันธ์

รายงานการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ			
	\bar{X}	S.D.	C.V.	ความหมาย
1. เทคนิคการนำเสนอบทเรียนออนไลน์	4.36	.66	15.13	มากที่สุด
2. การปฏิสัมพันธ์ในบทเรียนออนไลน์	4.32	.72	16.67	มากที่สุด
3. รูปแบบการรายงานผลคะแนน	4.27	.77	18.03	มากที่สุด
4. การปฏิสัมพันธ์กับแบบทดสอบและแบบวัด	4.09	.81	19.01	มาก
รวม	4.26	.74	17.37	มากที่สุด

จากตารางที่ 36 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์ด้านส่วนต่อประสานและปฏิสัมพันธ์ พบว่าความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.26$) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่าความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด 3 รายการ และอยู่ในระดับมาก 1 รายการ รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ เทคนิคการนำเสนอบทเรียนออนไลน์($\bar{X}=4.36$) และรายการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การปฏิสัมพันธ์กับแบบทดสอบและแบบวัด ($\bar{X}=4.09$) ค่าการกระจายของข้อมูลโดยรวมอยู่ในระดับ .74 (S.D.=.74) และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายโดยรวมคิดเป็นร้อยละ 17.37 (C.V.=17.37)

ตารางที่ 37 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์ด้านคำแนะนำการใช้งาน

รายงานการประเมิน ด้านคำแนะนำการใช้งาน	ระดับความพึงพอใจ			
	\bar{X}	S.D.	C.V.	ความหมาย
1. คำแนะนำในการใช้บทเรียนออนไลน์	4.41	.67	15.19	มากที่สุด
2. เวลาที่ใช้ในการศึกษาบทเรียนออนไลน์	4.41	.80	18.14	มากที่สุด
3. คู่มือการใช้บทเรียน	4.32	.65	15.05	มากที่สุด
4. ความสะดวกในการเข้าใช้บทเรียนออนไลน์	4.32	.72	16.67	มากที่สุด
5. โปรแกรมที่ใช้ในการพัฒนาบทเรียน (โปรแกรม Moodle)	4.18	.73	17.46	มาก
รวม ด้านคำแนะนำการใช้งาน	4.33	.71	16.40	มากที่สุด

จากตารางที่ 37 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์ด้านคำแนะนำการใช้งาน พบว่าความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.33$) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่าความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด 4 รายการ และ อยู่ในระดับมาก 1 รายการ รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 2 รายการ คือ คำแนะนำในการใช้บทเรียนออนไลน์และเวลาที่ใช้ในการศึกษาบทเรียนออนไลน์ ($\bar{X}=4.41$) และรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ โปรแกรมที่ใช้ในการพัฒนาบทเรียน (โปรแกรม Moodle) ($\bar{X}=4.18$) ค่าการกระจายของข้อมูลโดยรวมอยู่ในระดับ .71 (S.D.=.71) และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายโดยรวมคิดเป็นร้อยละ 16.40 (C.V.=16.40)

ตารางที่ 38 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์ด้านความพึงพอใจโดยรวม

รายงานการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ			
	\bar{X}	S.D.	C.V.	ความหมาย
1. บทเรียนมีความน่าสนใจ	4.64	.66	14.22	มากที่สุด
2. บทเรียนมีความเหมาะสมกับยุคสมัย	4.50	.51	11.33	มากที่สุด
3. บทเรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นได้	4.18	.59	14.11	มาก
รวม	4.44	.61	13.74	มากที่สุด

จากตารางที่ 38 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์ด้านความพึงพอใจโดยรวม พบว่า ความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.44$) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 2 รายการ และอยู่ในระดับมาก 1 รายการ โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ บทเรียนมีความน่าสนใจ ($\bar{X}=4.64$) และรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ บทเรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นได้ ($\bar{X}=4.18$) ค่าการกระจายของข้อมูลโดย

รวมอยู่ในระดับ .61 (S.D.=.61) และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายโดยรวมคิดเป็นร้อยละ 13.74 (C.V.=13.74)

6. ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุดของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์

ในประเด็นนี้ ผู้วิจัยจะได้นำเสนอ 2 ด้าน คือ ผลการวิเคราะห์ตัวแบบกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด และ ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุดของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์ ดังนี้

6.1 ผลการวิเคราะห์ตัวแบบกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด

จากการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ตัวแบบกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุดเรียกว่าตัวแบบ อีแอลแอลดี (ELLD Model) ประกอบด้วยกระบวนการ 4 ด้าน คือ ด้านการศึกษาค้นคว้าวิจัย (E: Education and Research) ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น (L: Local wisdom preservation) ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (L: Life-long learning) ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต (D: Development of quality of life) และแต่ละด้านมีองค์ประกอบย่อยดังนี้

1) กระบวนการด้านการศึกษาค้นคว้าวิจัย (E: Education and Research)

- 1.1) ห้องสมุดในท้องถิ่นเป็นศูนย์กลางด้านการศึกษา ค้นคว้า วิจัย
 - 1.2) ห้องสมุดในท้องถิ่นเป็นศูนย์ประสานงานด้านการศึกษา ค้นคว้า วิจัย
 - 1.3) ห้องสมุดในท้องถิ่นมีบรรยากาศเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย
 - 1.4) ห้องสมุดในท้องถิ่นมีสิ่งแวดล้อมเพื่อ การศึกษา ค้นคว้า วิจัย
 - 1.5) ห้องสมุดในท้องถิ่นมีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย
 - 1.6) ห้องสมุดในท้องถิ่นมีนโยบายเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย
 - 1.7) ห้องสมุดในท้องถิ่นมีแผนกลยุทธ์เพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย
 - 1.8) ห้องสมุดในท้องถิ่นมีแผนปฏิบัติการเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย
 - 1.9) ห้องสมุดในท้องถิ่นมีการบริหารจัดการเพื่อ การศึกษา ค้นคว้า วิจัย
 - 1.10) ห้องสมุดในท้องถิ่นมีโครงการเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย
 - 1.11) ห้องสมุดในท้องถิ่นมีทรัพยากรสารสนเทศเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย
 - 1.12) ห้องสมุดในท้องถิ่นมีบริการเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย
 - 1.13) ห้องสมุดในท้องถิ่นมีกิจกรรมเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย
-

-
- 1.14) ห้องสมุดในท้องถิ่นมีบุคลากรเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย
 - 1.15) ห้องสมุดในท้องถิ่นมีงบประมาณเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย
 - 1.16) ห้องสมุดในท้องถิ่นมีเครือข่ายเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย
 - 1.17) ห้องสมุดในท้องถิ่นมีฐานข้อมูลเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย
 - 1.18) สถานศึกษาในระบบในท้องถิ่นมีห้องสมุดเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย
 - 1.19) สถานศึกษานอกระบบในท้องถิ่นมีห้องสมุดเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย
 - 1.20) สถานศึกษาตามอัธยาศัยในท้องถิ่นมีห้องสมุดเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย
 - 1.21) สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในท้องถิ่นมีห้องสมุดเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย
 - 1.22) สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาในท้องถิ่นมีห้องสมุดเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย
 - 1.23) ห้องสมุดควรเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าหาความรู้ทั่วไปสำหรับประชาชนในท้องถิ่น
 - 1.24) ห้องสมุดควรเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลเชิงลึกสำหรับประชาชนทั่วไปในท้องถิ่น
-

2) กระบวนทัศน์ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

(L: Local wisdom preservation)

-
- 2.1) ห้องสมุดในท้องถิ่นมีงบประมาณเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - 2.2) ห้องสมุดในท้องถิ่นเป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - 2.3) ห้องสมุดในท้องถิ่นมีเครือข่ายเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - 2.4) ห้องสมุดในท้องถิ่นมีฐานข้อมูลเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - 2.5) ห้องสมุดในท้องถิ่นประสานความร่วมมือกับทรัพยากรบุคคลที่เป็นปราชญ์ท้องถิ่น
 - 2.6) ห้องสมุดในท้องถิ่นมีทรัพยากรสารสนเทศเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - 2.7) ห้องสมุดในท้องถิ่นมีโครงการเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - 2.8) ห้องสมุดในท้องถิ่นมีบริการเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - 2.9) ห้องสมุดในท้องถิ่นมีบุคลากรเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - 2.10) ห้องสมุดในท้องถิ่นมีนโยบายเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - 2.11) ห้องสมุดในท้องถิ่นมีสิ่งแวดล้อมเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น
-

-
- 2.12) ห้องสมุดในท้องถิ่นมีการบริหารจัดการเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - 2.13) ห้องสมุดในท้องถิ่นมีแผนปฏิบัติการเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - 2.14) ห้องสมุดในท้องถิ่นมีกิจกรรมเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - 2.15) ห้องสมุดในท้องถิ่นมีแผนกลยุทธ์เพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - 2.16) ห้องสมุดในท้องถิ่นมีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - 2.17) ห้องสมุดในท้องถิ่นเป็นศูนย์กลางด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - 2.18) ห้องสมุดในท้องถิ่นมีบรรยากาศเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - 2.19) ห้องสมุดในท้องถิ่นเป็นศูนย์ประสานงานด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น
-

3) กระบวนทัศน์ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

(L: Life-long learning)

-
- 3.1) ห้องสมุดในท้องถิ่นมีฐานข้อมูลเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
 - 3.2) ห้องสมุดในท้องถิ่นมีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
 - 3.3) ห้องสมุดในท้องถิ่นมีเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
 - 3.4) ห้องสมุดในท้องถิ่นมีแผนปฏิบัติการเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
 - 3.5) ห้องสมุดในท้องถิ่นมีโครงการให้ประชาชนมีการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
 - 3.6) ห้องสมุดในท้องถิ่นมีบริการเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
 - 3.7) ห้องสมุดในท้องถิ่นมีงบประมาณเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
 - 3.8) ห้องสมุดในท้องถิ่นมีทรัพยากรสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
 - 3.9) ห้องสมุดในท้องถิ่นเป็นศูนย์ประสานงานการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

- 3.10) ห้องสมุดในท้องถิ่นมีสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
- 3.11) ห้องสมุดในท้องถิ่นมีบุคลากรเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
- 3.12) ห้องสมุดในท้องถิ่นเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
- 3.13) ห้องสมุดในท้องถิ่นมีบรรยากาศเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
- 3.14) ห้องสมุดในท้องถิ่นมีการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
- 3.15) ห้องสมุดในท้องถิ่นมีนโยบายเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
- 3.16) ห้องสมุดในท้องถิ่นมีแผนกลยุทธ์เพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
- 3.17) ห้องสมุดในท้องถิ่นมีกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

4) กระบวนทัศน์ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต

(D: Development of Quality of life)

- 4.1) ห้องสมุดในท้องถิ่นมีการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตทางจิตใจของประชาชนในท้องถิ่น
- 4.2) ห้องสมุดในท้องถิ่นมีการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตทางร่างกายของประชาชนในท้องถิ่น
- 4.3) ห้องสมุดในท้องถิ่นมีทรัพยากรสารสนเทศเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น
- 4.4) ห้องสมุดในท้องถิ่นมีบุคลากรเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น
- 4.5) ห้องสมุดในท้องถิ่นมีเครือข่ายเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น
- 4.6) ห้องสมุดในท้องถิ่นมีบริการเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น
- 4.7) ห้องสมุดในท้องถิ่นมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น
- 4.8) ห้องสมุดในท้องถิ่นมีสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น
- 4.9) ห้องสมุดในท้องถิ่นมีงบประมาณเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น
- 4.10) ห้องสมุดในท้องถิ่นมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น
- 4.11) ห้องสมุดในท้องถิ่นเป็นศูนย์ประสานงานการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น

- 4.12) ห้องสมุดในท้องถิ่นมีฐานข้อมูลเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น
 - 4.13) ห้องสมุดในท้องถิ่นมีนโยบายเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น
 - 4.14) ห้องสมุดในท้องถิ่นมีแผนกลยุทธ์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น
 - 4.15) ห้องสมุดในท้องถิ่นมีการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น
 - 4.16) ห้องสมุดในท้องถิ่นมีกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น
 - 4.17) ห้องสมุดในท้องถิ่นมีแผนปฏิบัติการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น
 - 4.18) ห้องสมุดในท้องถิ่นเป็นศูนย์กลางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น
 - 4.19) ห้องสมุดในท้องถิ่นมีโครงการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น
-

6.2 ผลการประเมินกระบวนการพัฒนากิจกรรมพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด

ผลการประเมินกระบวนการพัฒนากิจกรรมพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุดประเมิน โดยผู้เข้ารับการประเมินออนไลน์จำนวน 30 คน จำแนกการประเมินกระบวนการพัฒนากิจกรรมพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุดโดยภาพรวม และผลการประเมินระดับกระบวนการพัฒนากิจกรรมพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุดจำแนกรายด้านทั้ง 4 ด้าน โดยในแต่ละประเด็นจะนำเสนอผลการประเมิน 3 ลักษณะ คือ ผลการประเมินก่อนเรียน ผลการประเมินหลังเรียน และเปรียบเทียบผลการประเมินก่อนเรียนและหลังเรียน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

6.2.1 ผลการประเมินกระบวนการพัฒนากิจกรรมพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุดโดยภาพรวม

ผลการประเมินกระบวนการพัฒนากิจกรรมพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุดโดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการศึกษาค้นคว้าวิจัย ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต ได้ผลการประเมินโดยภาพรวมก่อนเรียน หลังเรียน และเปรียบเทียบผลการประเมินก่อนเรียนและหลังเรียน ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 39 ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด
โดยภาพรวมก่อนเรียน

รายการประเมิน	ระดับกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นก่อนเรียน			
	\bar{X}	S.D.	C.V.	ความหมาย
1. ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต (D: Development of quality of life)	8.45	3.70	43.45	มีกระบวนการพัฒนาที่ดี
2. ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (L: Life-long learning)	8.28	1.84	22.22	มีกระบวนการพัฒนาที่ดี
3. ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น (L: Local wisdom preservation)	7.97	1.92	24.09	มีกระบวนการพัฒนาที่ดี
4. ด้านการศึกษา ค้นคว้า วิจัย (E: Education and Research)	7.57	2.25	29.72	มีกระบวนการพัฒนาที่ดี
รวม	8.05	2.61	32.42	มีกระบวนการพัฒนาที่ดี

จากตารางที่ 39 ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุดโดยภาพรวมก่อนเรียน พบว่าผู้เรียนมีกระบวนการพัฒนาโดยรวมอยู่ในระดับที่ดี ($\bar{X}=8.05$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ากระบวนการพัฒนายังอยู่ในระดับที่ดีทุกด้านเช่นกัน โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น และ ด้านการศึกษา ค้นคว้า วิจัย ค่าการกระจายของข้อมูลโดยรวมเท่ากับ 2.61 และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายของข้อมูลโดยรวมคิดเป็นร้อยละ 32.42 รายการที่มีการกระจายข้อมูลและค่าสัมประสิทธิ์การกระจายของข้อมูลน้อยที่สุดคือ ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (S.D.= 1.84, C.V.=22.22)

ตารางที่ 40 ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด
โดยภาพรวมหลังเรียน

รายการประเมิน	ระดับกระบวนการที่นักเรียน			
	\bar{X}	S.D.	C.V.	ความหมาย
1. ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต (D: Development of Quality of life)	9.03	1.77	19.60	มีกระบวนการที่ดี อย่างยิ่ง
2. ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (L: Life-long learning)	9.01	1.58	17.54	มีกระบวนการที่ดี อย่างยิ่ง
3. ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น (L: Local wisdom reservation)	8.99	1.60	17.80	มีกระบวนการที่ดี
4. ด้านการศึกษา ค้นคว้า วิจัย (E: Education and Research)	8.97	1.65	18.39	มีกระบวนการที่ดี
รวม	9.00	1.44	16.00	มีกระบวนการที่ดี

จากตารางที่ 40 ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุดโดยภาพรวมหลังเรียน พบว่าผู้เรียนมีกระบวนการโดยรวมอยู่ในระดับที่ดี ($\bar{X}=9.00$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีกระบวนการอยู่ในระดับที่ดีอย่างยิ่ง 2 รายการ คือ ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต และ ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ส่วนอีก 2 รายการมีกระบวนการในระดับที่ดี คือ ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น และ ด้านการศึกษา ค้นคว้า วิจัย ค่าการกระจายของข้อมูลโดยรวมเท่ากับ 1.44 และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายของข้อมูลโดยรวมคิดเป็นร้อยละ 16 รายการที่มีการกระจายของข้อมูลและค่าสัมประสิทธิ์การกระจายของข้อมูลน้อยที่สุดคือ ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (S.D. = 1.58, C.V.=17.54)

ตารางที่ 41 ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด
โดยภาพรวม ก่อนเรียนและหลังเรียน

รายการประเมิน	ระดับกระบวนการ				t	p
	ก่อนเรียน		หลังเรียน			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. ด้านการศึกษา ค้นคว้า วิจัย (E: Education and Research)	7.57	2.25	8.97	1.65	3.85	.00**
2. ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น (L: Local wisdom reservation)	7.79	1.92	8.99	1.60	2.18	.02*
3. ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (L: Life-long learning)	8.28	1.84	9.01	1.58	1.98	.03*
4. ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต (D: Development of Quality of life)	8.45	3.70	9.03	1.77	2.70	.00**
รวม	8.05	2.61	9.00	1.44	2.22	.01**
	C.V.=32.42%		C.V.=16.00%			

หมายเหตุ : * $p \leq .05$ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** $p \leq .01$ ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 41 ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุดโดยภาพรวมก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า ระดับกระบวนการโดยรวมหลังเรียนสูงกว่าระดับกระบวนการก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่า ระดับกระบวนการหลังเรียนสูงกว่าระดับกระบวนการก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกรายการเช่นกัน กล่าวคือ รายการที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 คือ ด้านการศึกษา ค้นคว้า วิจัย และ ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต รายการที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 คือ ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น และด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เมื่อพิจารณาค่าการกระจายของข้อมูล พบว่าหลังเรียนมีการกระจายของข้อมูลน้อยกว่าก่อนเรียน (ก่อนเรียน S.D.=2.61, หลังเรียน S.D.=1.44) และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายของข้อมูลหลังเรียนน้อยกว่าก่อนเรียนเช่นกัน (ก่อนเรียน C.V.=32.42, หลังเรียน C.V.=16.00)

6.2.2 ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาศูนย์การพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุดอำเภอรายด้าน

1) ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาศูนย์การพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุดด้านการศึกษาค้นคว้าวิจัย

ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาศูนย์การพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุดด้านการศึกษาค้นคว้าวิจัย มีรายการประเมิน 24 รายการ ได้ผลการประเมินก่อนเรียน หลังเรียน และเปรียบเทียบผลการประเมินก่อนเรียนและหลังเรียน ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 42 ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาศูนย์การพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุดด้านการศึกษาค้นคว้าวิจัย ก่อนเรียน

รายการประเมิน	ระดับกระบวนการก่อนเรียน			
	\bar{X}	S.D.	C.V.	ความหมาย
1. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีฐานข้อมูลเพื่อการศึกษาค้นคว้าวิจัย	8.10	1.75	21.60	ดี
2. ห้องสมุดควรเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าหาความรู้ทั่วไปสำหรับประชาชนในท้องถิ่น	8.10	2.16	26.67	ดี
3. สถานศึกษาในระบบในท้องถิ่นควรมีห้องสมุดเพื่อการศึกษาค้นคว้าวิจัย	8.03	1.96	24.41	ดี
4. สถานศึกษานอกระบบในท้องถิ่นควรมีห้องสมุดเพื่อการศึกษาค้นคว้าวิจัย	8.03	2.28	28.39	ดี
5. สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในท้องถิ่นควรมีห้องสมุดเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย	8.00	2.03	25.38	ดี
6. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีบริการเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย	7.87	2.18	27.70	ดี
7. สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาในท้องถิ่นควรมีห้องสมุดเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย	7.83	2.42	30.91	ดี
8. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีทรัพยากรสารสนเทศเพื่อการศึกษา ค้นคว้าวิจัย	7.77	2.53	32.56	ดี
9. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีเครือข่ายเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย	7.70	1.82	23.64	ดี
10. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีงบประมาณเพื่อการศึกษา ค้นคว้าวิจัย	7.67	2.11	27.50	ดี
11. สถานศึกษาคามอริยาศัยในท้องถิ่นควรมีห้องสมุดเพื่อการศึกษา ค้นคว้าวิจัย	7.63	2.09	27.39	ดี
12. ห้องสมุดควรเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลเชิงลึกสำหรับประชาชนทั่วไปในท้องถิ่น	7.60	2.67	35.13	ดี
13. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีการบริหารจัดการเพื่อการศึกษา ค้นคว้าวิจัย	7.53	2.46	32.67	ดี

ตารางที่ 42 ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด
ด้านการศึกษา คั่นคว้าวิจัย ก่อนเรียน (ต่อ)

รายการประเมิน	ระดับกระบวนการก่อนเรียน			
	\bar{X}	S.D.	C.V.	ความหมาย
14. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีกิจกรรมเพื่อการศึกษา คั่นคว้า วิจัย	7.47	2.24	29.99	ดี
15. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการศึกษา คั่นคว้า วิจัย	7.40	2.54	34.32	ดี
16. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีแผนกลยุทธ์เพื่อการศึกษา คั่นคว้า วิจัย	7.37	1.97	26.73	ดี
17. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีบุคลากรเพื่อการศึกษา คั่นคว้า วิจัย	7.37	2.19	29.72	ดี
18. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีบรรยากาศเพื่อการศึกษา คั่นคว้า วิจัย	7.33	2.44	32.28	ดี
19. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีโครงการเพื่อการศึกษา คั่นคว้า วิจัย	7.23	2.49	34.44	ดี
20. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีสิ่งแวดล้อมเพื่อ การศึกษา คั่นคว้า วิจัย	7.20	2.77	38.47	ดี
21. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีแผนปฏิบัติการเพื่อการศึกษา คั่นคว้า วิจัย	7.13	2.05	28.75	ดี
22. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีนโยบายเพื่อการศึกษา คั่นคว้า วิจัย	6.97	2.22	31.85	ปานกลาง
23. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรเป็นศูนย์กลางด้านการศึกษา คั่นคว้า วิจัย	6.83	2.25	32.94	ปานกลาง
24. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรเป็นศูนย์ประสานงานด้านการศึกษา คั่นคว้า วิจัย	6.80	2.20	32.35	ปานกลาง
รวม	7.57	2.25	29.72	ดี

จากตารางที่ 42 ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุดด้านการศึกษาคั่นคว้าวิจัยก่อนเรียน พบว่า โดยภาพรวมมีกระบวนการอยู่ในระดับที่ดี ($\bar{X}=7.57$) และเมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่าอยู่ในระดับที่ดี 21 รายการ และอยู่ในระดับปานกลาง 3 รายการ โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน คือ ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีฐานข้อมูลเพื่อการศึกษาคั่นคว้าวิจัยและ ห้องสมุดควรเป็นแหล่งศึกษาคั่นคว้าหาความรู้ทั่วไปสำหรับประชาชนในท้องถิ่น ($\bar{X}=8.10$) และประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือห้องสมุดในท้องถิ่นควรเป็นศูนย์ประสานงานด้านการศึกษา คั่นคว้า วิจัย ($\bar{X}=6.80$) ค่าการกระจายของข้อมูลโดยรวมเท่ากับ 2.25 และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายของข้อมูลโดยรวมคิดเป็นร้อยละ 29.72 รายการที่มีการกระจายของข้อมูลและมีค่าสัมประสิทธิ์การกระจายของข้อมูลน้อยที่สุดคือ ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีฐานข้อมูลเพื่อการศึกษา คั่นคว้า วิจัย (S.D.=1.75, C.V.=21.60)

ตารางที่ 43 ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด
ด้านการศึกษา คั่นคว้าวิจัยหลังเรียน

รายการประเมิน	ระดับกระบวนการหลังเรียน			
	\bar{X}	S.D.	C.V.	ความหมาย
1. สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาในท้องถิ่นควรมีห้องสมุดเพื่อการศึกษา คั่นคว้า วิจัย	9.27	1.82	19.63	คืออย่างยิ่ง
2. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีบริการเพื่อการศึกษา คั่นคว้า วิจัย	9.20	1.45	15.76	คืออย่างยิ่ง
3. สถานศึกษานอกระบบในท้องถิ่นควรมีห้องสมุดเพื่อการศึกษา คั่นคว้า วิจัย	9.20	1.56	16.96	คืออย่างยิ่ง
4. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีถึงอำนวยความสะดวกเพื่อการศึกษา คั่นคว้า วิจัย	9.17	1.58	17.23	คืออย่างยิ่ง
5. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรเป็นศูนย์กลางด้านการศึกษา คั่นคว้า วิจัย	9.10	1.47	16.15	คืออย่างยิ่ง
6. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีนโยบายเพื่อการศึกษา คั่นคว้า วิจัย	9.10	1.54	16.92	คืออย่างยิ่ง
7. สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในท้องถิ่นควรมีห้องสมุดเพื่อการศึกษา คั่นคว้า วิจัย	9.10	1.49	16.37	คืออย่างยิ่ง
8. ห้องสมุดควรเป็นแหล่งศึกษาคั่นคว้าหาข้อมูลเชิงลึกสำหรับประชาชนทั่วไปในท้องถิ่น	9.07	1.62	17.86	คืออย่างยิ่ง
9. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีกิจกรรมเพื่อการศึกษา คั่นคว้า วิจัย	9.03	1.47	16.28	คืออย่างยิ่ง
10. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีงบประมาณเพื่อการศึกษา คั่นคว้า วิจัย	9.00	1.97	21.89	ดี
11. ห้องสมุดควรเป็นแหล่งศึกษาคั่นคว้าหาความรู้ทั่วไปสำหรับประชาชนในท้องถิ่น	9.00	1.74	19.33	ดี
12. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีฐานข้อมูลเพื่อการศึกษา คั่นคว้า วิจัย	8.97	1.48	16.50	ดี
13. สถานศึกษาดำเนินการในท้องถิ่นควรมีห้องสมุดเพื่อการศึกษา คั่นคว้า วิจัย	8.97	1.67	18.62	ดี
14. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีแผนกลยุทธ์เพื่อการศึกษา คั่นคว้า วิจัย	8.93	1.36	15.23	ดี
15. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีทรัพยากรสารสนเทศเพื่อการศึกษา คั่นคว้า วิจัย	8.93	1.78	20.04	ดี
16. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีโครงการเพื่อการศึกษา คั่นคว้า วิจัย	8.90	1.54	17.30	ดี
17. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีเครือข่ายเพื่อการศึกษา คั่นคว้า วิจัย	8.90	1.71	19.21	ดี
18. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรเป็นศูนย์ประสานงานด้านการศึกษาคั่นคว้า วิจัย	8.83	1.39	15.74	ดี
19. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีแผนปฏิบัติการเพื่อการศึกษา คั่นคว้า วิจัย	8.83	1.53	17.33	ดี
20. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีบรรยากาศเพื่อการศึกษา คั่นคว้า วิจัย	8.80	1.42	16.14	ดี

ตารางที่ 43 ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด
ด้านการศึกษาค้นคว้าวิจัยหลังเรียน (ต่อ)

รายการประเมิน	ระดับกระบวนการค้นคว้าวิจัย			
	\bar{X}	S.D.	C.V.	ความหมาย
21. สถานศึกษาในระบบในท้องถิ่นควรมีห้องสมุดเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย	8.80	1.77	20.11	ดี
22. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีบุคลากรเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย	8.73	1.95	22.34	ดี
23. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีสั่งแวดล้อมเพื่อ การศึกษา ค้นคว้า วิจัย	8.67	1.52	17.53	ดี
24. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีการบริหารจัดการเพื่อ การศึกษา ค้นคว้า วิจัย	8.60	1.65	19.19	ดี
รวม	8.97	1.65	18.39	ดี

จากตารางที่ 43 ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด ด้านการศึกษาค้นคว้าวิจัยหลังเรียน พบว่าโดยรวมมีกระบวนการค้นคว้าวิจัยอยู่ในระดับที่ดี ($\bar{X}=8.97$) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่าอยู่ในระดับที่ดีอย่างยิ่ง 9 รายการ และอยู่ในระดับที่ดี 15 รายการ โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาในท้องถิ่นควรมีห้องสมุดเพื่อการศึกษา ค้นคว้าวิจัย ($\bar{X}=9.27$) ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีการบริหารจัดการเพื่อ การศึกษาค้นคว้าวิจัย ($\bar{X}=8.60$) ค่าการกระจายของข้อมูลโดยรวมเท่ากับ 1.65 และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายโดยรวมคิดเป็นร้อยละ 18.39 รายการที่มีการกระจายของข้อมูลและค่าสัมประสิทธิ์การกระจายของข้อมูลน้อยที่สุดคือ ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีแผนกลยุทธ์เพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย (S.D.=1.36, C.V.=15.23)

ตารางที่ 44 ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด
ด้านการศึกษา ค้นคว้าวิจัย ก่อนเรียนและหลังเรียน

รายการประเมิน	ระดับกระบวนการ				t	p
	ก่อนเรียน		หลังเรียน			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรเป็นศูนย์กลางด้านการศึกษาค้นคว้า วิจัย	6.83	2.25	9.10	1.47	4.45	.00**
2. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรเป็นศูนย์ประสานงานด้านการศึกษา ค้นคว้า วิจัย	6.80	2.20	8.83	1.39	4.17	.00**
3. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีบรรยากาศเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย	7.33	2.44	8.80	1.42	2.75	.00**
4. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อ การศึกษาค้นคว้า วิจัย	7.20	2.77	8.67	1.52	2.40	.01**
5. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อ การศึกษาค้นคว้า วิจัย	7.40	2.54	9.17	1.58	3.11	.00**
6. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีนโยบายเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย	6.97	2.22	9.10	1.54	3.88	.00**
7. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีแผนกลยุทธ์เพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย	7.37	1.97	8.93	1.36	3.22	.00**
8. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีแผนปฏิบัติการเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย	7.13	2.05	8.83	1.53	3.14	.00**
9. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีการบริหารจัดการเพื่อ การศึกษาค้นคว้า วิจัย	7.53	2.46	8.60	1.65	1.80	.04*
10. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีโครงการเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย	7.23	2.49	8.90	1.54	2.82	.00**
11. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีทรัพยากรสารสนเทศเพื่อ การศึกษาค้นคว้า วิจัย	7.77	2.53	8.93	1.78	2.07	.02*
12. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีบริการเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย	7.87	2.18	9.20	1.45	2.58	.01**
13. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีกิจกรรมเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย	7.47	2.24	9.03	1.47	3.24	.00**
14. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีนุเคราะห์เพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย	7.37	2.19	8.73	1.95	2.40	.01**

ตารางที่ 44 ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุดด้านการศึกษาค้นคว้าวิจัย ก่อนเรียนและหลังเรียน (ต่อ)

รายการประเมิน	ระดับกระบวนการค้น				t	p
	ก่อนเรียน		หลังเรียน			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
15. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีงบประมาณเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย	7.67	2.11	9.00	1.97	2.29	.01**
16. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีเครือข่ายเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย	7.70	1.82	8.90	1.71	2.23	.01**
17. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีฐานข้อมูลเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย	8.10	1.75	8.97	1.50	1.78	.04*
18. สถานศึกษาในระบบในท้องถิ่นควรมีห้องสมุดเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย	8.03	1.96	8.80	1.77	1.48	.07
19. สถานศึกษานอกระบบในท้องถิ่นควรมีห้องสมุดเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย	8.03	2.28	9.20	1.56	2.09	.02*
20. สถานศึกษาตามอรัยาศัยในท้องถิ่นควรมีห้องสมุดเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย	7.63	2.09	8.97	1.67	2.62	.00**
21. สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในท้องถิ่นควรมีห้องสมุดเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย	8.00	2.03	9.10	1.49	2.26	.01**
22. สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาในท้องถิ่นควรมีห้องสมุดเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย	7.83	2.42	9.27	1.82	2.67	.00**
23. ห้องสมุดควรเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าหาความรู้ทั่วไปสำหรับประชาชนในท้องถิ่น	8.10	2.16	9.00	1.74	1.59	.06
24. ห้องสมุดควรเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลเชิงลึกสำหรับประชาชนทั่วไปในท้องถิ่น	7.60	2.67	9.07	1.62	2.52	.01**
รวม	7.57	2.25	8.97	1.65	3.85	.01**
	C.V.= 29.72		C.V.= 18.39			

หมายเหตุ: * $p \leq .05$ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** $p \leq .01$ ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 44 ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุดด้านการศึกษาค้นคว้าวิจัยก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า โดยภาพรวมกระบวนการค้นหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่า ระดับ

กระบวนการทัศน์หลังเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกรายการ โดยมี 22 รายการที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมี 2 รายการที่ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ สถานศึกษาในระบบในท้องถิ่นควรมีห้องสมุดเพื่อการศึกษา ค้นคว้าวิจัย และ ห้องสมุดควรเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าหาความรู้ทั่วไปสำหรับประชาชนในท้องถิ่น เมื่อพิจารณาค่าการกระจายของข้อมูล พบว่าหลังเรียนมีการกระจายของข้อมูลน้อยกว่าก่อนเรียน (ก่อนเรียน S.D.=2.25, หลังเรียน S.D. = 1.65) และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายของข้อมูลหลังเรียนน้อยกว่าก่อนเรียนเช่นกัน (ก่อนเรียน C.V.= 29.72, หลังเรียน C.V.=18.39)

2) ผลการประเมินกระบวนการทัศน์การพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุดด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

การประเมินกระบวนการทัศน์การพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุดด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น มีรายการประเมิน 19 รายการ ได้ผลการประเมินก่อนเรียน หลังเรียน และเปรียบเทียบผลการประเมินก่อนเรียนและหลังเรียน ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 45 ผลการประเมินกระบวนการทัศน์การพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด

ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ก่อนเรียน

รายการประเมิน	ระดับกระบวนการทัศน์ก่อนเรียน			
	\bar{X}	S.D.	C.V.	ความหมาย
1. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรเป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	8.33	1.86	22.33	ดี
2. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีฐานข้อมูลเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	8.30	1.66	20.00	ดี
3. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีงบประมาณเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	8.27	2.10	25.39	ดี
4. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรประสานความร่วมมือกับทรัพยากรบุคคลที่เป็นปราชญ์ท้องถิ่น	8.20	2.11	25.73	ดี
5. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีนโยบายเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	8.13	1.53	18.82	ดี
6. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีเครือข่ายเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	8.13	2.05	25.22	ดี
7. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีสื่อมวลชนเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	8.03	1.73	21.54	ดี

ตารางที่ 45 ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด
ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ก่อนเรียน (ต่อ)

รายการประเมิน	ระดับกระบวนการก่อนเรียน			
	X̄	S.D.	C.V.	ความ หมาย
8. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีบริการเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	8.03	1.88	23.41	ดี
9. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีทรัพยากรสารสนเทศเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	7.97	2.09	26.22	ดี
10. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีโครงการเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	7.93	2.21	27.87	ดี
11. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีการบริหารจัดการเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	7.80	1.95	25.00	ดี
12. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีบุคลากรเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	7.80	2.22	28.46	ดี
13. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	7.77	1.68	21.62	ดี
14. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีกิจกรรมเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	7.77	1.83	23.55	ดี
15. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีแผนปฏิบัติการเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	7.73	2.15	27.81	ดี
16. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรเป็นศูนย์กลางงานด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	7.67	1.84	23.99	ดี
17. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีแผนกลยุทธ์เพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	7.67	1.84	23.99	ดี
18. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรเป็นศูนย์กลางด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	7.63	2.08	27.26	ดี
19. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีบรรยากาศเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	7.63	1.83	23.98	ดี
รวม	7.97	1.92	24.09	ดี

จากตารางที่ 45 ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุดด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นก่อนเรียน พบว่าโดยภาพรวมมีกระบวนการอยู่ในระดับที่ดี ($\bar{X} = 7.97$) และเมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่าอยู่ในระดับที่ดีทุก

รายการเช่นกัน โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุดคือ ห้องสมุดในท้องถิ่นควรเป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\bar{X}=8.33$) ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดเท่ากัน 2 รายการ คือ ห้องสมุดในท้องถิ่นควรเป็นศูนย์กลางด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น และ ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีบรรยากาศเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\bar{X}=7.63$) ค่าการกระจายของข้อมูลโดยรวมเท่ากับ 1.92 และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายโดยรวมคิดเป็นร้อยละ 24.09 รายการที่มีการกระจายของข้อมูลและค่าสัมประสิทธิ์การกระจายของข้อมูลน้อยที่สุดคือ ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีนโยบายเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ($S.D.=1.53$, $C.V.=18.86$)

ตารางที่ 46 ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด
ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น หลังเรียน

รายการประเมิน	ระดับกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นหลังเรียน			
	\bar{X}	S.D.	C.V.	ความหมาย
1. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีบุคลากรเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	9.47	1.53	16.16	คืออย่างยิ่ง
2. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีบริการเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	9.27	1.55	16.72	คืออย่างยิ่ง
3. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรเป็นศูนย์กลางด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	9.20	1.69	18.37	คืออย่างยิ่ง
4. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรประสานความร่วมมือกับทรัพยากรบุคคลที่เป็นปราชญ์ท้องถิ่น	9.20	1.56	16.96	คืออย่างยิ่ง
5. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีบรรยากาศเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	9.07	1.68	18.52	คืออย่างยิ่ง
6. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีฐานข้อมูลเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	9.07	1.68	18.52	คืออย่างยิ่ง
7. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรเป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	9.07	1.55	17.16	คืออย่างยิ่ง
8. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีทรัพยากรสารสนเทศเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	9.03	1.55	17.17	คืออย่างยิ่ง
9. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีสื่อมวลชนเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	9.00	1.64	18.22	ดี
10. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีโครงการเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	8.97	1.52	16.95	ดี

ตารางที่ 46 ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด
ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น หลังเรียน (ต่อ)

รายการประเมิน	ระดับกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นหลังเรียน			
	\bar{X}	S.D.	C.V.	ความหมาย
11. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีกิจกรรมเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	8.97	1.73	19.29	ดี
12. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีงบประมาณเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	8.97	1.65	18.39	ดี
13. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	8.93	1.60	17.92	ดี
14. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีนโยบายเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	8.93	1.53	17.13	ดี
15. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีแผนปฏิบัติการเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	8.93	1.64	18.37	ดี
16. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีแผนกลยุทธ์เพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	8.83	1.64	18.57	ดี
17. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีเครือข่ายเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	8.83	1.49	16.87	ดี
18. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรเป็นศูนย์ประสานงานด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	8.77	1.83	20.87	ดี
19. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีการบริหารจัดการเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	8.60	1.63	18.95	ดี
รวม	8.99	1.59	17.68	ดี

จากตารางที่ 46 ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นหลังเรียน พบว่าโดยภาพรวมมีกระบวนการพัฒนาอยู่ในระดับที่ดี ($\bar{X}=8.99$) และเมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่าอยู่ในระดับที่ดีอย่างยิ่ง 8 รายการ และอยู่ในระดับที่ดี 11 รายการ รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีบุคลากรเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\bar{X}=9.47$) และ รายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีการบริหารจัดการเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\bar{X}=8.60$) ค่าการกระจายของข้อมูล โดยรวมเท่ากับ 1.59 และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายของข้อมูล โดยรวมคิดเป็นร้อยละ 17.68 รายการที่มีการกระจายของข้อมูลน้อยที่สุดคือ ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีเครือข่ายเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญา

ท้องถิ่น (S.D.=1.49 และรายการที่มีค่าสัมประสิทธิ์การกระจายของข้อมูลน้อยที่สุดคือ ห้องสมุด
ในท้องถิ่นควรมีบุคลากรเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น (C.V=16.16)

ตารางที่ 47 ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาศูนย์การพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุดด้านการ
ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ก่อนเรียนและหลังเรียน

รายการประเมิน	ระดับกระบวนการ				t	p
	ก่อนเรียน		หลังเรียน			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรเป็นศูนย์กลางด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	7.63	2.08	9.20	1.69	3.13	.00**
2. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรเป็นศูนย์กลางงานด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	7.67	1.84	8.77	1.83	2.39	.01**
3. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีบรรยากาศเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	7.63	1.83	9.07	1.68	2.91	.00**
4. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีสั่งแวดล้อมเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	8.03	1.73	9.00	1.64	2.17	.02*
5. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีสั่งอำนวยความสะดวกเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	7.77	1.68	8.93	1.59	2.89	.00**
6. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีนโยบายเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	8.13	1.53	8.93	1.53	1.82	.04*
7. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีแผนกลยุทธ์เพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	7.67	1.84	8.83	1.64	2.56	.01**
8. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีแผนปฏิบัติการเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	7.73	2.15	8.93	1.63	2.38	.01**
9. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีโครงการเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	7.93	2.21	8.97	1.52	2.13	.02*
10. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีการบริหารจัดการเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	7.80	1.95	8.60	1.63	1.67	.05*
11. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีทรัพยากรสารสนเทศเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	7.97	2.09	9.03	1.54	2.32	.01**
12. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีบริการเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	8.03	1.88	9.27	1.55	2.62	.00**
13. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีกิจกรรมเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	7.77	1.83	8.97	1.73	2.59	.00**

ตารางที่ 47 ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุดด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ก่อนเรียนและหลังเรียน (ต่อ)

รายการประเมิน	ระดับกระบวนการ				t	p
	ก่อนเรียน		หลังเรียน			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
14. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีบุคลากรเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	7.80	2.22	9.47	1.52	3.17	.00**
15. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีงบประมาณเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	8.27	2.10	8.97	1.65	1.40	.08
16. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีเครือข่ายเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	8.13	2.05	8.83	1.48	1.38	.09
17. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีฐานข้อมูลเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	8.30	1.66	9.07	1.68	1.63	.05*
18. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรเป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	8.33	1.86	9.07	1.55	1.52	.07
19. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรประสานความร่วมมือกับทรัพยากรบุคคลที่เป็นปราชญ์ท้องถิ่น	7.63	2.08	9.20	1.56	1.98	.03*
รวม	7.97	1.91	8.99	1.58	2.18	.02*
	C.V.= 24.09		C.V.= 17.68			

หมายเหตุ : * $p \leq .05$ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** $p \leq .01$ ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 47 ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุดด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่าโดยภาพรวมกระบวนการหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่าระดับกระบวนการหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนทุกรายการ โดยมี 16 รายการที่ค่าเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าค่าเฉลี่ยก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมี 3 รายการที่ค่าเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างไร้มีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีงบประมาณเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีเครือข่ายเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น และ ห้องสมุดในท้องถิ่นควรเป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น เมื่อพิจารณาค่าการกระจายของข้อมูล พบว่าโดยภาพรวมหลังเรียนมีการกระจายของข้อมูลน้อยกว่าโดยภาพรวมก่อนเรียน (ก่อนเรียน S.D.=1.91, หลังเรียน S.D.=1.58) และค่าสัมประสิทธิ์การ

กระจายของข้อมูลหลังเรียนน้อยกว่าก่อนเรียนเช่นกัน (ก่อนเรียน C.V.= 24.09, หลังเรียน C.V.=17.68)

3) ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของ
ห้องสมุดจำแนกรายด้าน : ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

การประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด
ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีรายการประเมิน 17 รายการ ได้ผลการ
ประเมินก่อนเรียน หลังเรียน และเปรียบเทียบผลการประเมินก่อนเรียนและหลังเรียน ดังตาราง
ต่อไปนี้

ตารางที่ 48 ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด
ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตก่อนเรียน

รายการประเมิน	ระดับกระบวนการก่อนเรียน			
	\bar{X}	S.D.	C.V.	ความ เหมาะสม
1. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีฐานข้อมูลเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	8.67	1.67	19.26	ดี
2. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิต	8.60	1.48	17.21	ดี
3. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	8.53	1.72	20.16	ดี
4. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีโครงการให้ประชาชนมีการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	8.53	1.94	22.74	ดี
5. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	8.40	2.18	29.46	ดี
6. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีบริการเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิต	8.40	1.75	20.83	ดี
7. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรเป็นศูนย์ประสานงานการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	8.33	1.88	22.57	ดี
8. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีงบประมาณเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	8.27	1.76	21.28	ดี
9. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีทรัพยากรสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	8.23	1.96	23.82	ดี

ตารางที่ 48 ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด
ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตก่อนเรียน (ต่อ)

รายการประเมิน	ระดับกระบวนการก่อนเรียน			
	\bar{X}	S.D.	C.V.	ความหมาย
10. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีบุคลากรเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	8.23	1.57	19.08	ดี
11. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	8.17	1.93	23.62	ดี
12. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีนโยบายเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	8.17	1.68	20.56	ดี
13. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีแผนปฏิบัติการเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	8.17	2.17	26.56	ดี
14. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	8.07	1.89	23.42	ดี
15. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	8.03	1.81	22.54	ดี
16. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีบรรยากาศเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	8.00	2.21	27.63	ดี
17. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีแผนกลยุทธ์เพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	8.00	1.70	21.38	ดี
รวม	8.28	1.84	22.22	ดี

จากตารางที่ 48 ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุดด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตก่อนเรียน พบว่าโดยภาพรวมมีกระบวนการอยู่ในระดับที่ดี ($\bar{X}=8.40$) และเมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่าอยู่ในระดับที่ดีทุกรายการเช่นกัน รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีฐานข้อมูลเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ($\bar{X}=8.67$) และรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดเท่ากับ 2 รายการ คือ ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีบรรยากาศเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีแผนกลยุทธ์เพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ($\bar{X}=8.00$) ค่าการกระจายของข้อมูลโดยรวมเท่ากับ 1.84 (S.D.=1.84) และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายของข้อมูลคิดเป็นร้อยละ 22.22 (S.D.=22.22) รายการที่มีการกระจายของข้อมูลและค่าสัมประสิทธิ์

การกระจายน้อยที่สุดคือ ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (S.D.=1.48, C.V.=17.21)

ตารางที่ 49 ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด
ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต หลังเรียน

รายการประเมิน	ระดับกระบวนการทัศนหลังเรียน			
	\bar{X}	S.D.	C.V.	ความหมาย
1. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	9.37	1.65	17.61	คืออย่างยิ่ง
2. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีบรรยากาศเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	9.37	1.45	15.47	คืออย่างยิ่ง
3. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีทรัพยากรสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	9.30	1.69	18.17	คืออย่างยิ่ง
4. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	9.17	1.72	18.76	คืออย่างยิ่ง
5. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีสั่งอำนวยความสะดวกเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	9.13	1.53	16.76	คืออย่างยิ่ง
6. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีแผนปฏิบัติการเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	9.13	1.55	16.98	คืออย่างยิ่ง
7. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีแผนกลยุทธ์เพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	9.03	1.54	17.05	คืออย่างยิ่ง
8. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีฐานข้อมูลเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	9.03	1.59	17.61	คืออย่างยิ่ง
9. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีสื่อมวลชนเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	8.97	1.54	17.17	ดี
10. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีบุคลากรเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	8.93	1.41	15.77	ดี
11. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรเป็นศูนย์ประสานงานการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	8.90	1.54	17.30	ดี
12. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีบริการเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	8.90	1.61	18.09	ดี
13. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	8.90	1.37	15.39	ดี

ตารางที่ 49 ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด
ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต หลังเรียน (ต่อ)

รายการประเมิน	ระดับกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นหลังเรียน			
	\bar{X}	S.D.	C.V.	ความหมาย
14. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีนโยบายเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	8.87	1.63	18.38	ดี
15. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีงบประมาณเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	8.83	1.49	16.87	ดี
16. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีโครงการให้ประชาชนมีการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	8.70	1.62	18.62	ดี
17. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	8.63	1.96	22.71	ดี
รวม	9.01	1.58	17.54	ดีอย่างยิ่ง

จากตารางที่ 49 ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตหลังเรียน พบว่าโดยภาพรวมมีกระบวนการพัฒนาอยู่ในระดับที่ดีอย่างยิ่ง ($\bar{X}=9.01$) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่าอยู่ในระดับที่ดีอย่างยิ่ง 8 รายการ และอยู่ในระดับที่ดี 9 รายการ รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากับ 2 รายการ คือ ห้องสมุดในท้องถิ่นควรเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีบรรยากาศเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ($\bar{X}=9.37$) ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ($\bar{X}=8.63$) ค่าการกระจายของข้อมูลโดยรวมเท่ากับ 1.58 และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายของข้อมูลคิดเป็นร้อยละ 17.54 รายการที่มีการกระจายของข้อมูลและค่าสัมประสิทธิ์การกระจายน้อยที่สุดคือ ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (S.D.=1.37, C.V.=15.39)

ตารางที่ 50 ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด
ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ก่อนเรียนและหลังเรียน

รายการประเมิน	ระดับกระบวนการ				t	p
	ก่อนเรียน		หลังเรียน			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	8.40	2.18	9.37	1.65	1.98	.03*
2. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรเป็นศูนย์ประสานงานการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	8.33	1.88	8.90	1.54	1.20	.12
3. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีบรรยากาศเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	8.00	2.21	9.37	1.45	2.78	.00**
4. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีสื่อมวลชนเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	8.17	1.93	8.97	1.54	1.66	.05*
5. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีสื่อมวลชนเพื่อความช่วยเหลือการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	8.53	1.72	9.13	1.53	1.38	.09
6. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีนโยบายเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	8.17	1.68	8.87	1.63	1.56	.06
7. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีแผนกลยุทธ์เพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	8.00	1.70	9.03	1.54	2.30	.01**
8. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีแผนปฏิบัติการเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	8.17	2.17	9.13	1.55	1.84	.04*
9. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีโครงการให้ประชาชนมีการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	8.53	1.94	8.70	1.62	.37	.35
10. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	8.07	1.89	8.63	1.96	1.12	.13
11. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีทรัพยากรสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	8.23	1.96	9.30	1.69	2.27	.01**
12. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีบริการเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	8.40	1.75	8.90	1.61	1.19	.12
13. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	8.03	1.81	9.17	1.72	2.55	.01**
14. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีบุคลากรเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	8.23	1.57	8.93	1.41	1.84	.04*

ตารางที่ 50 ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด
ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ก่อนเรียนและหลังเรียน (ต่อ)

รายการประเมิน	ระดับกระบวนการทัศน				t	p
	ก่อนเรียน		หลังเรียน			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
15. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีงบประมาณเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	8.27	1.76	8.83	1.49	1.32	.10
16. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	8.60	1.48	8.90	1.37	.81	.21
17. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีฐานข้อมูลเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	8.67	1.67	9.03	1.59	.84	.20
รวม	8.28	1.84	9.01	1.58	1.98	.03*
	C.V.=22.22		C.V.=17.54			

หมายเหตุ : * $p \leq .05$ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** $p \leq .01$ ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 50 ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่าโดยภาพรวมระดับกระบวนการทัศนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่าระดับกระบวนการทัศนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนทุกรายการ โดยมี 8 รายการที่ค่าเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมี 9 รายการที่ค่าเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างไร้มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาค่าการกระจายของข้อมูล พบว่าหลังเรียนมีการกระจายของข้อมูลน้อยกว่าก่อนเรียน (ก่อนเรียน S.D.=1.84, หลังเรียน S.D.=1.58) และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายของข้อมูลหลังเรียนน้อยกว่าก่อนเรียนเช่นกัน (ก่อนเรียน C.V.= 2.22, หลังเรียน C.V.=17.54)

4) ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุดด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต

การประเมินระดับกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุดด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตมีรายการประเมิน 19 รายการ ได้ผลการประเมินก่อนเรียนหลังเรียน และเปรียบเทียบผลการประเมินก่อนเรียนและหลังเรียน ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 51 ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด
ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตก่อนเรียน

รายการประเมิน	ระดับกระบวนการก่อนเรียน			
	\bar{X}	S.D.	C.V.	ความหมาย
1. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีแผนกลยุทธ์เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น	11.0	1.49	13.55	ดีอย่างยิ่ง
2. ห้องสมุดควรมีการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตทางจิตใจของประชาชนในท้องถิ่น	8.83	1.88	21.29	ดี
3. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีเครือข่ายเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น	8.67	2.02	23.30	ดี
4. ห้องสมุดควรมีการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตทางร่างกายของประชาชนในท้องถิ่น	8.63	2.12	24.57	ดี
5. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีงบประมาณเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น	8.50	1.87	22.00	ดี
6. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีฐานข้อมูลเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น	8.50	1.94	22.82	ดี
7. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น	8.47	1.93	22.79	ดี
8. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีทรัพยากรสารสนเทศเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น	8.43	1.87	22.18	ดี
9. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีบริการเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น	8.43	1.98	23.49	ดี
10. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีบุคลากรเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น	8.43	2.01	23.84	ดี
11. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น	8.37	1.85	22.10	ดี
12. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรเป็นศูนย์กลางประสานงานการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น	8.33	1.94	23.29	ดี
13. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีสื่อมวลชนที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น	8.33	2.01	24.13	ดี
14. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีนโยบายเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น	8.30	2.14	25.78	ดี

ตารางที่ 51 ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด
ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตก่อนเรียน (ต่อ)

รายการประเมิน	ระดับกระบวนการก่อนเรียน			
	\bar{X}	S.D.	C.V.	ความหมาย
15. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น	8.27	2.03	24.55	ดี
16. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรเป็นศูนย์กลางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น	8.23	1.85	22.48	ดี
17. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีแผนปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น	8.20	2.22	27.07	ดี
18. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีกิจกรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น	8.20	1.85	22.56	ดี
19. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีโครงการเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น	8.10	2.02	27.94	ดี
รวม	8.45	3.70	43.78	ดี

จากตารางที่ 51 ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตก่อนเรียน พบว่า โดยภาพรวมมีกระบวนการก่อนเรียนอยู่ในระดับที่ดี ($\bar{X}=8.45$) และเมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่าอยู่ในระดับที่ดีอย่างยิ่ง 1 รายการ และอยู่ในระดับที่ดี 18 รายการ รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีแผนกลยุทธ์เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น ($\bar{X}=11.00$) ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีโครงการเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น ($\bar{X}=8.10$) ค่าการกระจายของข้อมูล โดยรวมเท่ากับ 3.70 และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายคิดเป็นร้อยละ 43.78 รายการที่มีการกระจายของข้อมูลและค่าสัมประสิทธิ์การกระจายของข้อมูลน้อยที่สุดคือ ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีแผนกลยุทธ์เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น ($S.D.=1.49$, $C.V.=13.55$)

ตารางที่ 52 ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด
ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต หลังเรียน

รายการประเมิน	ระดับกระบวนการหลังเรียน			
	\bar{X}	S.D.	C.V.	ความหมาย
1. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีแผนปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น	9.37	1.63	17.40	คืออย่างยิ่ง
2. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรเป็นศูนย์กลางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น	9.30	1.66	17.85	คืออย่างยิ่ง
3. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีสั่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น	9.23	1.57	17.01	คืออย่างยิ่ง
4. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีถึงอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น	9.17	1.72	18.76	คืออย่างยิ่ง
5. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีนโยบายเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น	9.13	1.66	18.18	คืออย่างยิ่ง
6. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีโครงการเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น	9.13	1.70	18.73	คืออย่างยิ่ง
7. ห้องสมุดควรมีการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตทางจิตใจของประชาชนในท้องถิ่น	9.10	1.81	19.89	คืออย่างยิ่ง
8. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น	9.07	1.87	20.62	คืออย่างยิ่ง
9. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีงบประมาณเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น	9.07	1.68	18.52	คืออย่างยิ่ง
10. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีกิจกรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น	9.03	1.69	18.72	คืออย่างยิ่ง
11. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรเป็นศูนย์กลางประสานงานการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น	9.00	1.58	17.56	ดี
12. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีเครือข่ายเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น	9.00	2.07	23.00	ดี
13. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น	8.97	1.71	19.06	ดี
14. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีทรัพยากรสารสนเทศเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น	8.97	1.99	22.19	ดี
15. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีบริการเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น	8.93	1.86	20.83	ดี

ตารางที่ 52 ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด
ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต หลังเรียน (ต่อ)

รายการประเมิน	ระดับกระบวนการหลังเรียน			
	\bar{X}	S.D.	C.V.	ความหมาย
16. ห้องสมุดควรมีการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตทางร่างกายของประชาชนในท้องถิ่น	8.90	1.79	20.11	ดี
17. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีบุคลากรเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น	8.83	1.86	21.06	ดี
18. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีฐานข้อมูลเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น	8.80	1.61	18.30	ดี
19. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีแผนกลยุทธ์เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น	8.77	2.21	25.20	ดี
รวม	9.03	1.77	19.60	ดีอย่างยิ่ง

จากตารางที่ 52 ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตหลังเรียน พบว่าโดยภาพรวมมีกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับที่ดีอย่างยิ่ง ($\bar{X}=9.03$) และเมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่าอยู่ในระดับที่ดีอย่างยิ่ง 10 รายการ และอยู่ในระดับที่ดี 9 รายการ โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีแผนปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น ($\bar{X}=9.37$) ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีแผนกลยุทธ์เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น ($\bar{X}=8.77$) ค่าการกระจายของข้อมูลโดยรวมเท่ากับ 1.77 และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายของข้อมูลโดยรวมคิดเป็นร้อยละ 19.60 รายการที่มีการกระจายของข้อมูลและค่าสัมประสิทธิ์การกระจายของข้อมูลน้อยที่สุดคือ ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น (S.D.=1.57, C.V.=17.01)

ตารางที่ 53 ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด
ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต ก่อนเรียนและหลังเรียน

รายการประเมิน	ระดับกระบวนการ				t	p
	ก่อนเรียน		หลังเรียน			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรเป็นศูนย์กลางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น	8.23	1.85	9.30	1.66	2.26	.01**
2. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรเป็นศูนย์ประสานงานการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น	8.33	1.94	9.00	1.58	1.34	.09
3. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น	8.47	1.93	8.97	1.71	.98	.16
4. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีสสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น	8.33	2.01	9.23	1.57	1.90	.03*
5. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีสสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น	8.37	1.85	9.17	1.72	1.58	.06
6. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีนโยบายเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น	8.30	2.14	9.13	1.66	1.64	.05*
7. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีแผนกลยุทธ์เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น	11.0	14.5	8.77	2.21	-.79	.21
8. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีแผนปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น	8.20	2.22	9.37	1.63	2.17	.02*
9. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีโครงการเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น	8.10	2.02	9.13	1.70	1.83	.04*
10. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น	8.27	2.03	9.07	1.87	1.44	.08
11. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีทรัพยากรสารสนเทศเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น	8.43	1.87	8.97	1.99	1.06	.15
12. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีบริการเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น	8.43	1.98	8.93	1.86	.91	.18
13. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีกิจกรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น	8.20	1.85	9.03	1.69	1.68	.05*

ตารางที่ 53 ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด
ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต ก่อนเรียนและหลังเรียน (ต่อ)

รายการประเมิน	ระดับกระบวนการ				t	p
	ก่อนเรียน		หลังเรียน			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
14. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีบุคลากรเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น	8.43	2.01	8.83	1.86	.71	.24
15. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีงบประมาณเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น	8.50	1.87	9.07	1.68	1.05	.15
16. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีเครือข่ายเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น	8.67	2.02	9.00	2.07	.54	.29
17. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีฐานข้อมูลเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น	8.50	1.94	8.80	1.61	.55	.29
18. ห้องสมุดควรมีการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตทางร่างกายของประชาชนในท้องถิ่น	8.63	2.13	8.90	1.79	.49	.31
19. ห้องสมุดควรมีการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตทางจิตใจของประชาชนในท้องถิ่น	8.83	1.88	9.10	1.81	.51	.31
รวม	8.45	3.70	9.03	1.77	2.70	.00**
	C.V.=43.78		C.V.=19.60			

หมายเหตุ : * $p \leq .05$ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** $p \leq .01$ ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 53 ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุดด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่าโดยภาพรวมกระบวนการหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่าระดับกระบวนการหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนทุกรายการ โดยมี 6 รายการที่ระดับค่าเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนอีก 13 รายการมีระดับค่าเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างไร้มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาค่าการกระจายของข้อมูลพบว่าหลังเรียนมีการกระจายของข้อมูลน้อยกว่าก่อนเรียน (ก่อนเรียน S.D.=3.70, หลังเรียน S.D.=1.77) และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายของข้อมูลหลังเรียนน้อยกว่าก่อนเรียนเช่นกัน (ก่อนเรียน C.V.=43.78, หลังเรียน C.V.=19.60)

7. กระบวนทัศน์การพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุดกับองค์ประกอบของการดำเนินงานห้องสมุด

กระบวนทัศน์การพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด 4 ด้าน คือ ด้านการศึกษา ค้นคว้า วิจัย ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และ ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต กับองค์ประกอบของการดำเนินงานห้องสมุด 10 ด้าน คือ ด้านสถานที่ตั้งและอาคารสถานที่ ด้านบรรยากาศสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านนโยบายแผนงานและโครงการ ด้านการบริหารจัดการ ด้านทรัพยากรสารสนเทศ ด้านบริการและกิจกรรม ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านเครือข่ายความร่วมมือ และด้านฐานข้อมูล มีระดับกระบวนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกันดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 54 กระบวนทัศน์การพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุดกับองค์ประกอบของการดำเนินงานห้องสมุด

	E: Education and Research ด้านการศึกษา ค้นคว้า วิจัย	L1: Local wisdom reservation ด้านการทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรมและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น	L2: Local wisdom reservation ด้านกรเรียนรู้ด้วย ตนเองอย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิต	D: Development of quality of life ด้านการพัฒนา คุณภาพชีวิตของ ประชาชนใน ท้องถิ่น	ค่าเฉลี่ย/ ความ หมาย
1.สถานที่ตั้งและอาคารสถานที่ (9.05)	ห้องสมุดใน ท้องถิ่นควรเป็น ศูนย์กลางด้าน การศึกษา ค้นคว้า วิจัย (9.10)	ห้องสมุดในท้องถิ่น ควรเป็นศูนย์กลาง ด้านการทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรมและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น (9.20)	ห้องสมุดในท้องถิ่น ควรเป็นศูนย์กลาง กรเรียนรู้ด้วย ตนเองอย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิต (9.37)	ห้องสมุดในท้องถิ่น ควรเป็นศูนย์กลาง การพัฒนาคุณภาพ ชีวิตของประชาชน ในท้องถิ่น(9.30)	9.05 มีกระ บวน ทัศน์ ที่ดี อย่าง ยิ่ง
	ห้องสมุดใน ท้องถิ่นควรเป็น ศูนย์ ประสานงาน ด้านการศึกษา ค้นคว้า วิจัย (8.83)	ห้องสมุดในท้องถิ่น ควรเป็นศูนย์ ประสานงานด้านการ ทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรมและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น (8.77)	ห้องสมุดใน ท้องถิ่นควรเป็น ศูนย์ประสานงาน กรเรียนรู้ด้วย ตนเองอย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิต (8.90)	ห้องสมุดในท้องถิ่น ควรเป็นศูนย์ ประสานงานการ พัฒนาคุณภาพชีวิต ของประชาชนใน ท้องถิ่น (9.00)	

ตารางที่ 54 กระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุดกับองค์ประกอบของการ
ดำเนินงานห้องสมุด (ต่อ)

	E: Education and Research ด้านการศึกษา ค้นคว้า วิจัย	L1: Local wisdom reservation ด้านการทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรมและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น	L2: Local wisdom reservation ด้านการเรียนรู้ด้วย ตนเองอย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิต	D: Development of quality of life ด้านการพัฒนา คุณภาพชีวิตของ ประชาชนใน ท้องถิ่น	คำเฉลี่ย/ ความ หมาย
2. บรรณารักษ์และสภาพแวดล้อม และ สิ่งอำนวยความสะดวก (9.04)	ห้องสมุดใน ท้องถิ่นควรมี บรรณารักษ์เพื่อ การศึกษา ค้นคว้า วิจัย (8.80)	ห้องสมุดในท้องถิ่น ควรมีบรรณารักษ์เพื่อ การทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรมและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น (9.07)	ห้องสมุดในท้องถิ่น ควรมีบรรณารักษ์ เพื่อการเรียนรู้ด้วย ตนเองอย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิต (9.37)	ห้องสมุดใน ท้องถิ่นควรมี บรรณารักษ์ที่เอื้อต่อ การพัฒนาคุณภาพ ชีวิตของประชาชน ในท้องถิ่น (8.97)	9.04 มี กระบวนการ ทัศน์ ที่ดียิ่ง
	ห้องสมุดใน ท้องถิ่นควรมี สิ่งแวดลอมเพื่อ การศึกษา ค้นคว้า วิจัย (8.67)	ห้องสมุดในท้องถิ่น ควรมีสิ่งแวดลอมเพื่อ การทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรมและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น (9.00)	ห้องสมุดในท้องถิ่น ควรมีสิ่งแวดลอม เพื่อการเรียนรู้ด้วย ตนเองอย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิต (8.97)	ห้องสมุดใน ท้องถิ่นควรมี สิ่งแวดลอมที่เอื้อต่อ การพัฒนาคุณภาพ ชีวิตของประชาชน ในท้องถิ่น (9.23)	
	ห้องสมุดใน ท้องถิ่นควรมีสิ่ง อำนวยความสะดวกเพื่อ การศึกษา ค้นคว้า วิจัย (9.17)	ห้องสมุดในท้องถิ่น ควรมีสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อการทำ นุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญา ท้องถิ่น (8.93)	ห้องสมุดใน ท้องถิ่นควรมีสิ่ง อำนวยความสะดวก เพื่อการเรียนรู้ด้วย ตนเองอย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิต (9.13)	ห้องสมุดใน ท้องถิ่นควรมีสิ่ง อำนวยความสะดวก ที่เอื้อต่อการพัฒนา คุณภาพชีวิตของ ประชาชนใน ท้องถิ่น (9.17)	

ตารางที่ 54 กระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุดกับองค์ประกอบของการดำเนินงานห้องสมุด (ต่อ)

	E: Education and Research ด้านการศึกษา ค้นคว้า วิจัย	L1: Local wisdom reservation ด้านการทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรมและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น	L2: Local wisdom reservation ด้านการเรียนรู้ ด้วยตนเองอย่าง ต่อเนื่องตลอดชีวิต	D: Development of quality of life ด้านการพัฒนา คุณภาพชีวิตของ ประชาชน ในท้องถิ่น	คำเฉลี่ย/ ความ หมาย
3. นโยบาย แผนงาน และโครงการ (8.95)	ห้องสมุดใน ท้องถิ่นควรมี นโยบายเพื่อ การศึกษา ค้นคว้า วิจัย (9.10)	ห้องสมุดในท้องถิ่น ควรมีนโยบายเพื่อ การทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรมและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น (8.93)	ห้องสมุดใน ท้องถิ่นควรมี นโยบายเพื่อการ เรียนรู้ด้วยตนเอง อย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิต (8.87)	ห้องสมุดในท้องถิ่น ควรมีนโยบายเพื่อ การพัฒนาคุณภาพชีวิต ของประชาชนใน ท้องถิ่น (9.13)	8.95 มี กระบวนการ ที่สนับสนุน
	ห้องสมุดใน ท้องถิ่นควรมี แผนกลยุทธ์เพื่อ การศึกษา ค้นคว้า วิจัย (8.93)	ห้องสมุดในท้องถิ่น ควรมีแผนกลยุทธ์ เพื่อการทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรมและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น (8.83)	ห้องสมุดใน ท้องถิ่นควรมีแผน กลยุทธ์เพื่อการ เรียนรู้ด้วยตนเอง อย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิต (9.03)	ห้องสมุดในท้องถิ่น ควรมีแผนกลยุทธ์เพื่อ การพัฒนาคุณภาพ ชีวิตของประชาชนใน ท้องถิ่น (8.77)	
	ห้องสมุดใน ท้องถิ่นควรมี แผนปฏิบัติการ เพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย (8.83)	ห้องสมุดในท้องถิ่น ควรมีแผนปฏิบัติ การเพื่อการทำนุ บำรุง ศิลปวัฒนธรรมและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น (8.93)	ห้องสมุดใน ท้องถิ่นควรมี แผนปฏิบัติการเพื่อ การเรียนรู้ด้วย ตนเองอย่าง ต่อเนื่องตลอดชีวิต (9.13)	ห้องสมุดในท้องถิ่น ควรมีแผนปฏิบัติการ เพื่อการพัฒนาคุณภาพ ชีวิตของประชาชนใน ท้องถิ่น (9.37)	
	ห้องสมุดใน ท้องถิ่นควรมี โครงการเพื่อ การศึกษา ค้นคว้า วิจัย (8.60)	ห้องสมุดในท้องถิ่น ควรมีโครงการเพื่อ การทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรมและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น (8.97)	ห้องสมุดใน ท้องถิ่นควรมี โครงการให้ ประชาชนมีการ เรียนรู้ด้วยตนเอง อย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิต (8.70)	ห้องสมุดในท้องถิ่น ควรมีโครงการเพื่อ การพัฒนาคุณภาพ ชีวิตของประชาชนใน ท้องถิ่น (9.13)	

ตารางที่ 54 กระบวนทัศน์การพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุดกับองค์ประกอบของการ
ดำเนินงานห้องสมุด (ต่อ)

	E: Education and Research ด้านการศึกษา ค้นคว้า วิจัย	L1: Local wisdom reservation ด้านการทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรมและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น	L2: Local wisdom reservation ด้านการเรียนรู้ ด้วยตนเองอย่าง ต่อเนื่องตลอดชีวิต	D: Development of quality of life ด้านการพัฒนา คุณภาพชีวิตของ ประชาชน ในท้องถิ่น	ค่าเฉลี่ย/ ความ หมาย
4. การบริหารจัดการ (8.80)	ห้องสมุดใน ท้องถิ่นควรมี การบริหาร จัดการเพื่อ การศึกษา ค้นคว้า วิจัย (8.90)	ห้องสมุดในท้องถิ่น ควรมีการบริหาร จัดการเพื่อการทำ นุบำรุง ศิลปวัฒนธรรมและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น (8.60)	ห้องสมุดในท้องถิ่น ควรมีการบริหาร จัดการที่เอื้อต่อการ เรียนรู้ด้วยตนเอง อย่างต่อเนื่องตลอด ชีวิต (8.63)	ห้องสมุดในท้องถิ่น ควรมีการบริหาร จัดการเพื่อการพัฒนา คุณภาพชีวิตของ ประชาชนในท้องถิ่น (9.07)	8.80 มี กระบวน ทัศน์ที่ดี
5. ทรัพยากรสารสนเทศ (9.05)	ห้องสมุดใน ท้องถิ่นควรมี ทรัพยากร สารสนเทศเพื่อ การศึกษา ค้นคว้า วิจัย (8.93)	ห้องสมุดในท้องถิ่น ควรมีทรัพยากร สารสนเทศเพื่อการ ทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรมและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น (9.03)	ห้องสมุดในท้องถิ่น ควรมีทรัพยากร สารสนเทศเพื่อการ เรียนรู้ด้วยตนเอง อย่างต่อเนื่องตลอด ชีวิต (9.30)	ห้องสมุดในท้องถิ่น ควรมีทรัพยากร สารสนเทศเพื่อการ พัฒนาคุณภาพชีวิต ของประชาชนใน ท้องถิ่น (8.97)	9.05 มี กระบวน ทัศน์ที่ดี อย่างยิ่ง
6. บริการและกิจกรรม (9.06)	ห้องสมุดใน ท้องถิ่นควรมี บริการเพื่อ การศึกษา ค้นคว้า วิจัย (9.20)	ห้องสมุดในท้องถิ่น ควรมีบริการเพื่อ การทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรมและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น (9.27)	ห้องสมุดในท้องถิ่น ควรมีบริการเพื่อ การเรียนรู้ด้วย ตนเองอย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิต (8.90)	ห้องสมุดในท้องถิ่น ควรมีบริการเพื่อการ พัฒนาคุณภาพชีวิต ของประชาชนใน ท้องถิ่น (8.93)	9.06 มี กระบวน ทัศน์ที่ดี อย่างยิ่ง
	ห้องสมุดใน ท้องถิ่นควรมี กิจกรรมเพื่อ การศึกษา ค้นคว้า วิจัย (9.03)	ห้องสมุดในท้องถิ่น ควรมีกิจกรรมเพื่อ การทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรมและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น (8.97)	ห้องสมุดในท้องถิ่น ควรมีกิจกรรมเพื่อ การเรียนรู้ด้วย ตนเองอย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิต (9.17)	ห้องสมุดในท้องถิ่น ควรมีกิจกรรมเพื่อ การพัฒนาคุณภาพ ชีวิตของประชาชน ในท้องถิ่น (9.03)	

ตารางที่ 54 กระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุดกับองค์ประกอบของการ
ดำเนินงานห้องสมุด (ต่อ)

	E: Education and Research ด้านการศึกษา ค้นคว้า วิจัย	L1: Local wisdom reservation ด้านการทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรมและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น	L2: Local wisdom reservation ด้านการเรียนรู้ด้วย ตนเองอย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิต	D: Development of quality of life ด้านการพัฒนา คุณภาพชีวิตของ ประชาชนในท้องถิ่น	ค่าเฉลี่ย/ ความ หมาย
7. บุคลากร (8.99)	ห้องสมุดใน ท้องถิ่นควรมี บุคลากรเพื่อ การศึกษา ค้นคว้า วิจัย (8.73)	ห้องสมุดในท้องถิ่น ควรมีบุคลากรเพื่อ การทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรมและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น (9.47)	ห้องสมุดในท้องถิ่น ควรมีบุคลากรเพื่อการ เรียนรู้ด้วยตนเองอย่าง ต่อเนื่องตลอดชีวิต (8.93)	ห้องสมุดในท้องถิ่น ควรมีบุคลากรเพื่อการ พัฒนาคุณภาพชีวิต ของประชาชนใน ท้องถิ่น (8.83)	8.99 มี กระบวนการ ทัศน์ที่ดี
8. งบประมาณ (8.96)	ห้องสมุดใน ท้องถิ่นควรมี งบประมาณเพื่อ การศึกษา ค้นคว้า วิจัย (9.00)	ห้องสมุดในท้องถิ่น ควรมีงบประมาณ เพื่อการทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรมและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น (8.97)	ห้องสมุดในท้องถิ่น ควรมีงบประมาณเพื่อ การเรียนรู้ด้วยตนเอง อย่างต่อเนื่องตลอด ชีวิต (8.83)	ห้องสมุดในท้องถิ่น ควรมีงบประมาณเพื่อ การพัฒนาคุณภาพ ชีวิตของประชาชนใน ท้องถิ่น (9.07)	8.96 มี กระบวนการ ทัศน์ที่ดี
9. เครือข่ายความร่วมมือ (8.90)	ห้องสมุดใน ท้องถิ่นควรมี เครือข่ายเพื่อ การศึกษา ค้นคว้า วิจัย (8.90)	ห้องสมุดในท้องถิ่น ควรมีเครือข่ายเพื่อ การทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรมและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น (8.83)	ห้องสมุดในท้องถิ่น ควรมีเครือข่ายเพื่อการ เรียนรู้ด้วยตนเองอย่าง ต่อเนื่องตลอดชีวิต (8.90)	ห้องสมุดในท้องถิ่น ควรมีเครือข่ายเพื่อการ พัฒนาคุณภาพชีวิต ของประชาชนใน ท้องถิ่น (9.00)	8.90 มี กระบวนการ ทัศน์ที่ดี
10. ฐานข้อมูล (8.96)	ห้องสมุดใน ท้องถิ่นควรมี ฐานข้อมูลเพื่อ การศึกษา ค้นคว้า วิจัย (8.97)	ห้องสมุดในท้องถิ่น ควรมีฐานข้อมูลเพื่อ การทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรมและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น (9.07)	ห้องสมุดในท้องถิ่น ควรมีฐานข้อมูลเพื่อ การเรียนรู้ด้วยตนเอง อย่างต่อเนื่องตลอด ชีวิต (9.03)	ห้องสมุดในท้องถิ่น ควรมีฐานข้อมูลเพื่อ การพัฒนาคุณภาพ ชีวิตของประชาชนใน ท้องถิ่น (8.80)	8.96 มี กระบวนการ ทัศน์ที่ดี

จากตารางที่ 54 ระบุเกณฑ์การพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุดจำนวน 4 ด้าน กับองค์ประกอบของการดำเนินงานห้องสมุดจำนวน 10 ด้าน พบว่ามีความเกี่ยวข้องกันในระดับที่ ต่ำอย่างยิ่ง 4 ด้าน และอยู่ในระดับที่ดี 6 ด้าน โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านบริการและกิจกรรม (\bar{X} =9.06) ด้านทรัพยากรสารสนเทศ และ ด้านสถานที่ตั้งและอาคาร สถานที่ (\bar{X} =9.05 เท่ากัน) ด้านบรรยากาศสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก (\bar{X} = 9.04) ด้านบุคลากร (\bar{X} = 8.99) ด้านงบประมาณ และ ด้านฐานข้อมูล (\bar{X} =8.96 เท่ากัน) ด้านนโยบาย แผนงานและโครงการ (\bar{X} =8.95) ด้านเครือข่ายความร่วมมือ (\bar{X} =8.90) และลำดับสุดท้ายคือ ด้าน การบริหารจัดการ (\bar{X} =8.80)

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่องการพัฒนาบทเรียนออนไลน์เรื่องห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อสร้างกระบวนการทัศน์การพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด มีวัตถุประสงค์สำคัญ 6 ประการ คือ เพื่อพัฒนาบทเรียนออนไลน์เรื่องห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อประเมินคุณภาพของบทเรียนออนไลน์ เพื่อทดสอบประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์ เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์ เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์ และ เพื่อประเมินระดับกระบวนการทัศน์การพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุดของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ คณะกรรมการบริหารชมรมห้องสมุดเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ซึ่งเป็นนิสิตสังกัดสาขาสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จำนวน 30 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) วิธีการดำเนินการวิจัยจำแนกเป็น 3 ขั้นตอนหลักและแต่ละขั้นตอนใช้เครื่องมือวิจัยแตกต่างกันออกไปดังนี้

ขั้นที่ 1 การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ ชี้ตามขั้นตอนของวงจรแอดดี (ADDIE model) ซึ่งมีทั้งสิ้น 5 ขั้นตอน คือ การวิเคราะห์ (analysis) การออกแบบ (design) การพัฒนา (development) การนำไปใช้ (implementation) และการประเมินผล (evaluation) โดยในขั้นการประเมินผลเพื่อประเมินคุณภาพของบทเรียนออนไลน์นั้นจำแนกการประเมินออกเป็น 2 ลักษณะ คือ การประเมินคุณภาพเชิงเนื้อหา และการประเมินคุณภาพเชิงเทคนิคการนำเสนอ เครื่องมือที่ใช้คือแบบประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์เชิงเนื้อหาและเชิงเทคนิคการนำเสนอ ผู้ประเมินคือผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิเชิงเนื้อหา 3 คน และผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิเชิงเทคนิคการนำเสนอ 3 คน โดยใช้รูปแบบการประเมินคุณภาพในลักษณะการสนทนากลุ่ม (focus group discussion)

ขั้นที่ 2 การใช้บทเรียนออนไลน์ ในขั้นตอนนี้มีการทดสอบ การวัด และการประเมิน คือ การทดสอบประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์แบบประสิทธิภาพของกระบวนการ/ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ หรือ E1/E2 กำหนดเกณฑ์ที่ 80/80 การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์โดยเปรียบเทียบผลการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการทดสอบประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์และวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคือ แบบทดสอบประจำหน่วยการเรียนรู้ (unit test) และแบบทดสอบประมวลความรู้ (summative test) ส่วนการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์เครื่องมือที่ใช้คือแบบประเมินความพึงพอใจในการใช้บทเรียนออนไลน์

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินกระบวนการทัศน์ เป็นการประเมินกระบวนการทัศน์การพัฒนาท้องถิ่น ตามบทบาทของห้องสมุดก่อนเรียน หลังเรียน และเปรียบเทียบระดับกระบวนการทัศน์ก่อนเรียนและหลังเรียน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบประเมินกระบวนการทัศน์การพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด จำแนกรายการประเมินออกเป็น 4 ด้านตามตัวแบบอีแอลแอลดี (ELLD) ประกอบด้วย E: Education and Research คือ ด้านการศึกษา ค้นคว้า วิจัย L: Local wisdom preservation คือ ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น L: Life-long learning คือ ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และ D: Development of quality of life คือ ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต

ผลจากการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะได้นำเสนอตามลำดับในประเด็นต่อไปนี้

1. สรุปผลการวิจัย
2. อภิปรายผลการวิจัย
3. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยจำแนกการนำเสนอสรุปผลการวิจัยตามลำดับวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ผลการพัฒนาบทเรียนออนไลน์เรื่องห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น

ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปชื่อมูเดิล (Moodle) ในการจัดทำบทเรียนออนไลน์โดยนำบทเรียนแสดงไว้บนเว็บไซต์ที่ URL: <http://elearn.bsru.ac.th/edm> มีโครงสร้างของบทเรียน ดังนี้ ชื่อหน่วยการเรียนรู้ หัวข้อเรื่องและวัตถุประสงค์ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียน เนื้อหาในรูปแบบพาวเวอร์พอยต์ เนื้อหาในรูปแบบตัวอักษรพร้อมภาพประกอบ แบบฝึกหัดและแบบทดสอบประจำหน่วยการเรียนรู้ แบบทดสอบประมวลความรู้ แบบประเมินความพึงพอใจในบทเรียนออนไลน์ และแบบประเมินกระบวนการทัศน์การพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุดตามลำดับ รูปแบบของสื่อที่นำเสนอส่วนใหญ่อยู่ในรูปของตัวอักษร และมีสื่อประกอบอื่นๆ ได้แก่ ภาพนิ่ง และ วิดิทัศน์ประกอบเสียง เค้าโครงเนื้อหาของบทเรียนออนไลน์จำแนกออกเป็น 3 หน่วยการเรียนรู้ ดังที่แสดงไว้ในตารางต่อไปนี้ (ส่วนรายละเอียดของเนื้อหาทั้งหมดแสดงไว้ในภาคผนวก จ)

ตารางที่ 55 เนื้อหาของบทเรียนออนไลน์เรื่องห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น

ห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น		
หน่วยที่ 1 ห้องสมุด	หน่วยที่ 2 กระบวนการค้น การพัฒนาท้องถิ่น	หน่วยที่ 3 บทบาทของห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น
1. ความหมาย ของห้องสมุด 2. วัตถุประสงค์ ของห้องสมุด 3. ประเภท ของห้องสมุด 4. พัฒนาการ ของห้องสมุด ยุคโบราณ 5. พัฒนาการ ของห้องสมุด ยุคใหม่	1. ความหมายของ กระบวนการค้น การพัฒนาท้องถิ่น 2. ความหมายของ การพัฒนาท้องถิ่น 3. ความหมายของ กระบวนการค้น พัฒนาท้องถิ่น 4. การสร้างกระบวนการ ค้นการพัฒนา ท้องถิ่น 4.1 กระบวนการ เอไอซี : ภาคทฤษฎี 4.2 กระบวนการ เอไอซี : ภาคปฏิบัติ	1. บทบาทของห้องสมุดด้านทั่วไป 1.1 บทบาทของหอสมุดแห่งชาติ 1.2 บทบาทของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา 1.3 บทบาทของห้องสมุดโรงเรียน 1.4 บทบาทของห้องสมุดประชาชน 1.5 บทบาทของห้องสมุดเฉพาะ 2. บทบาทของห้องสมุดด้านการพัฒนาท้องถิ่นตามสูตร ELLD 2.1 E (Education and Research) ด้านการศึกษา ค้นคว้า วิจัย 2.2 L (Local wisdom preservation) ด้านการทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น 2.3 L (Life-long learning) ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเอง อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต 2.4 D (Development of Quality of life) ด้านการ พัฒนาคุณภาพชีวิต 3 องค์ประกอบของห้องสมุดในการดำเนินงานด้าน พัฒนาท้องถิ่น ประกอบด้วย 3.1 ด้านสถานที่ตั้งและอาคารสถานที่ 3.2 ด้านบรรยากาศ สภาพแวดล้อม และสิ่งอำนวยความสะดวก 3.3 ด้านนโยบาย แผนงาน และโครงการ 3.4 ด้านทรัพยากรสารสนเทศ 3.5 ด้านบริการและกิจกรรม 3.6 ด้านบุคลากร 3.7 ด้านการบริหารจัดการ 3.8 ด้านงบประมาณ 3.9 ด้านเครือข่ายความร่วมมือ 3.10 ด้านฐานข้อมูล

2. ผลการประเมินคุณภาพของบทเรียนออนไลน์

ผลการประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์จำแนกเป็น 2 ด้านคือ ผลการประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์เชิงเนื้อหา และผลการประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์เชิงเทคนิคการนำเสนอ ผลการประเมินสรุปได้ดังนี้

2.1 ผลการประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์เชิงเนื้อหา จำแนกรายการประเมินออกเป็น 6 ด้าน คุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีคุณภาพในระดับมากที่สุด 4 รายการคือ ด้านโครงสร้างของบทเรียน ด้านระยะเวลาการเรียนรู้ ด้านความเหมาะสมกับระดับผู้เรียน ด้านความครอบคลุมของเนื้อหา และมีคุณภาพในระดับมาก 2 รายการคือ ด้านความถูกต้องของเนื้อหา และ ด้านการนำไปใช้ประโยชน์

2.2 ผลการประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์เชิงเทคนิคการนำเสนอ จำแนกรายการประเมินออกเป็น 4 ด้าน คุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีคุณภาพในระดับมากที่สุดทุกรายการเช่นกัน โดยมีระดับคุณภาพตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านโครงสร้างบทเรียน ด้านคุณภาพโดยรวม ด้านส่วนต่อประสานและปฏิสัมพันธ์ และ ด้านรูปแบบการนำเสนอ

3. ผลการทดสอบประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์

ผลการประเมินประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์แบบประสิทธิภาพของกระบวนการ/ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ หรือ E1 / E2 โดยการทดลองกับผู้เรียน 30 คน ผลที่ได้คือ 80.18/83.77 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ 80 / 80

4. ผลการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์จากคะแนนเต็ม 30 คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 12.73 คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 25.13 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้ค่า t-test พบว่าคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5. ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์

จำแนกรายการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์ออกเป็น 8 ด้าน ผลการประเมินความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้านเช่นกัน โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากน้อยไปหามาก ดังนี้ ด้านความพึงพอใจโดยรวม ด้านคำแนะนำการใช้งาน ด้านโครงสร้างบทเรียน ด้านระยะเวลาการเรียนรู้ ด้าน

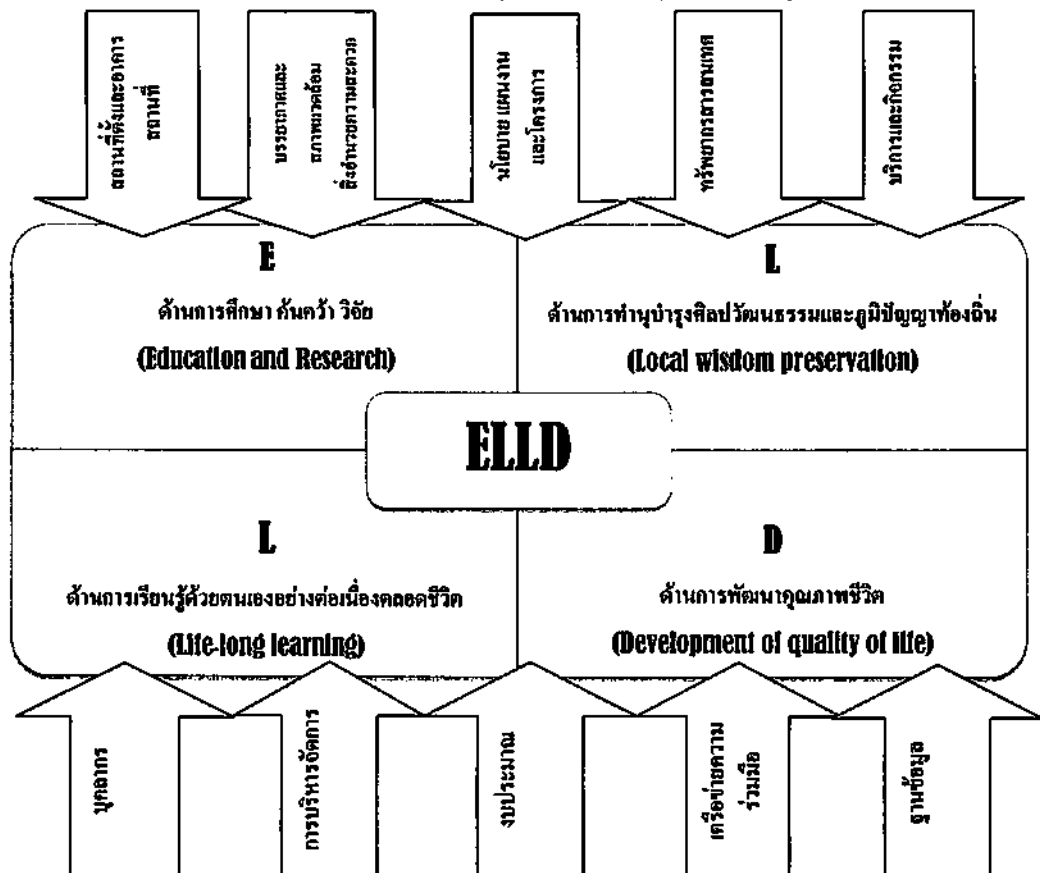
เนื้อหา ด้านส่วนต่อประสานและปฏิสัมพันธ์ ด้านรูปแบบการนำเสนอ และด้านความเหมาะสมกับระดับผู้เรียน

6. ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาศักยภาพการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุดของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์

ผู้วิจัยจำแนกผลการนำเสนอออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ผลการวิเคราะห์กระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด และ ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุดของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์ ดังนี้

6.1 ผลการวิเคราะห์กระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด

กระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุดจำแนกออกได้เป็น 4 ด้านตามตัวแบบ ELLD คือ ด้านการศึกษา ค้นคว้า วิจัย (E: Education and Research) ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น (L: Local wisdom preservation) ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (L: Life-long learning) และ ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต (D: Development of quality of life) และแต่ละด้านใช้องค์ประกอบของการดำเนินงานห้องสมุด 10 ประการเป็นฐานการกำหนดกระบวนการเชิงปฏิบัติ สามารถสรุปเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 11 สรุปตัวแบบ กระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด

6.2 ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด

ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด โดยภาพรวมก่อนเรียน กระบวนทัศน์โดยรวมอยู่ในระดับที่ดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า กระบวนทัศน์อยู่ในระดับที่ดีทุกด้านเช่นกัน โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ด้านการทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น และด้านการศึกษาค้นคว้าวิจัย

ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด โดยภาพรวมหลังเรียน กระบวนทัศน์โดยรวมอยู่ในระดับที่ดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า กระบวนทัศน์อยู่ในระดับที่ดีอย่างยิ่ง 2 รายการ และอยู่ในระดับที่ดี 2 รายการ เรียงตามลำดับ ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น และ ด้านการศึกษาค้นคว้าวิจัย

เปรียบเทียบผลการประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุดก่อนเรียนและหลังเรียน โดยภาพรวม พบว่าระดับกระบวนทัศน์หลังเรียนสูงกว่าระดับกระบวนทัศน์ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ระดับกระบวนทัศน์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกด้านเช่นกัน

7. กระบวนทัศน์การพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุดกับองค์ประกอบของการดำเนินงานห้องสมุด

กระบวนทัศน์การพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด 4 ด้าน คือ ด้านการศึกษาค้นคว้าวิจัย ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และ ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต กับองค์ประกอบของการดำเนินงานห้องสมุด 10 ด้าน คือ ด้านสถานที่ตั้งและอาคารสถานที่ ด้านบรรยากาศสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านนโยบายแผนงานและโครงการ ด้านการบริหารจัดการ ด้านทรัพยากรสารสนเทศ ด้านบริการและกิจกรรม ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านเครือข่ายความร่วมมือ และด้านฐานข้อมูล พบว่า กระบวนทัศน์การพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุดกับองค์ประกอบของการดำเนินงานห้องสมุดจำนวน 10 ด้าน อยู่ในระดับที่ดีอย่างยิ่ง 4 ด้าน คือ ด้านบริการและกิจกรรม ด้านทรัพยากรสารสนเทศ ด้านสถานที่ตั้งและอาคารสถานที่ และ ด้านบรรยากาศสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก และอยู่ในระดับที่ดี 6 ด้านคือ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านฐานข้อมูล ด้านนโยบายแผนงานและโครงการ ด้านเครือข่ายความร่วมมือ และ ด้านการบริหารจัดการ ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องการพัฒนาบทเรียนออนไลน์เรื่องห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อสร้างกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด มีข้อค้นพบตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ซึ่งก่อให้เกิดผลในเชิงทฤษฎีและเชิงปฏิบัติจำแนกออกเป็น 4 ประเด็นใหญ่ คือ การพัฒนาบทเรียนออนไลน์กับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง คุณภาพของบทเรียนออนไลน์กับความพึงพอใจในการใช้บทเรียนออนไลน์ ประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน และ กระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การพัฒนาบทเรียนออนไลน์กับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1.1 การพัฒนาบทเรียนออนไลน์เรื่องห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่นกับปรัชญาการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

การพัฒนาบทเรียนออนไลน์เรื่องห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่นสอดคล้องกับปรัชญาของหลักสูตรการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นในประเด็นที่กล่าวถึงคุณสมบัติของผู้สำเร็จการศึกษาว่า “มีความรอบรู้ในหลักการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น คือ รอบรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น รอบรู้เกี่ยวกับการศึกษา และรอบรู้เกี่ยวกับลักษณะเชื่อมโยงระหว่างการศึกษา กับท้องถิ่น” โดยผู้วิจัยได้กำหนดเนื้อหาของบทเรียนออนไลน์ออกเป็น 3 หน่วยการเรียนรู้ หน่วยที่ 1 คือเรื่อง ห้องสมุด หน่วยที่ 2 เรื่อง กระบวนการพัฒนาท้องถิ่น และหน่วยที่ 3 เรื่อง บทบาทของห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น ดังนั้น ประเด็นด้าน “การรอบรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น” จะปรากฏในบทเรียนหน่วยที่ 2 เรื่องกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น ประเด็นด้าน “การรอบรู้เกี่ยวกับการศึกษา” ปรากฏในกระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้จากบทเรียนออนไลน์สู่ผู้ใช้บทเรียน และ ประเด็นด้าน “การรอบรู้เกี่ยวกับลักษณะเชื่อมโยงระหว่างการศึกษา กับท้องถิ่น” ผู้วิจัยใช้แนวคิดในลักษณะการเชื่อมโยงโดยใช้ศาสตร์สามด้าน คือ ศาสตร์ด้านการศึกษา ศาสตร์ด้านการพัฒนาท้องถิ่น และ ศาสตร์ด้านสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์ซึ่งเป็นศาสตร์ทางวิชาชีพของผู้วิจัยมาเชื่อมโยงกันเป็นบทเรียนออนไลน์ดังกล่าว

1.2 การพัฒนาบทเรียนออนไลน์เรื่องห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่นกับบทบาทของมหาวิทยาลัยราชภัฏตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547

การพัฒนาบทเรียนออนไลน์เรื่องห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่นสอดคล้องกับเนื้อหาในพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 มาตรา 7 ที่กำหนดว่า “ให้มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่เสริมสร้างพลังปัญญาของแผ่นดิน ฟื้นฟูพลังการเรียนรู้ เชิดชูภูมิปัญญาของท้องถิ่น... โดยมีวัตถุประสงค์ให้การศึกษา ส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง ทำการสอน วิจัย ให้บริการทางวิชาการแก่สังคม ปรับปรุง ถ่ายทอด และพัฒนาเทคโนโลยี

ทะนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม...” การจัดทำบทเรียนออนไลน์เรื่องห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่นมีวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าวในประเด็นด้านการมุ่งให้เกิด “พลังการเรียนรู้ เชิดชูภูมิปัญญาท้องถิ่น” โดยผู้วิจัยได้กำหนดกรอบกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุดไว้ 4 ด้าน คือ ด้านการศึกษา ค้นคว้าวิจัย ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏด้าน “ให้การศึกษา การวิจัย” “การทะนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม” และสอดคล้องกับภาระหน้าที่ของมหาวิทยาลัยที่กำหนดให้ “แสวงหาความจริงเพื่อสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ บนพื้นฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และภูมิปัญญาสากล” “ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชน” เพื่อผลลัพธ์สุดท้ายคือการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนในท้องถิ่น นอกจากนี้ ภาระหน้าที่อีกประการหนึ่งของมหาวิทยาลัยราชภัฏคือ “การศึกษาและแสวงหาแนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีพื้นบ้าน และเทคโนโลยีสมัยใหม่ให้เหมาะสมกับการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพของคนในท้องถิ่น” ดังนั้น บทเรียนออนไลน์เรื่องห้องสมุดการพัฒนาท้องถิ่นจึงถือเป็น “เทคโนโลยีสมัยใหม่” ที่ผู้วิจัยตั้งใจพัฒนาขึ้นเพื่อใช้เป็น “เครื่องมือ” ในการพัฒนาท้องถิ่นอีกแนวทางหนึ่งต่อไป

1.3 การพัฒนาบทเรียนออนไลน์เรื่องห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่นกับแนวคิดเทรนด์โมเดล

บทเรียนออนไลน์เรื่องห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่นสอดคล้องกับปรัชญาของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาที่ว่า “สร้างองค์ความรู้ระดับสากล ขยายผลสู่ท้องถิ่นและนานาชาติ” (World’s Local University) และแนวคิดเทรนด์โมเดล (TRENDS Model) หรือแนวคิดการถ่ายโอนความรู้ระหว่างสากลกับท้องถิ่น ตามที่สุพล วุฒิสาน (2523) นำเสนอไว้ และขยายผลสู่การบริหารจัดการทางวิชาการภาพรวมของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา โดย วิโพษฐ์ วัฒนานิมิตกุล (2553: 13) การพัฒนาบทเรียนออนไลน์เรื่องห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่นสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับแนวคิดเทรนด์โมเดลดังนี้

ตารางที่ 56 การนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในท้องถิ่นตามแนวคิดเทรนส์ โมเดล

TRENDS Model		การนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในท้องถิ่น
T	Transmitting of International Knowledge	การศึกษาด้านการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ถ่ายโอนความรู้ทั้งในระดับสากลและระดับท้องถิ่น จึงเกิดแนวคิดในการจัดทำบทเรียนออนไลน์เรื่องห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น
R	Recovery/ Research of Data	การศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งของไทยและต่างประเทศ เพื่อสร้างกรอบเนื้อหา และจัดทำบทเรียนออนไลน์เรื่องห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น
E	Experiment in Local Situation	นำบทเรียนออนไลน์ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกชมรมห้องสมุดเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น และนำข้อจำกัดต่างๆ มาแก้ไขให้บทเรียนมีความสมบูรณ์
N	Newly Appropriate Knowledge	ได้บทเรียนออนไลน์เรื่องห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่นที่มีเนื้อหาเหมาะสมกับการพัฒนาท้องถิ่นที่ผ่านการประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ
D	Distribution of Knowledge to Development	นำบทเรียนออนไลน์เรื่องห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่นเผยแพร่บนเว็บไซต์ ที่ URL : http://elearn.bsru.ac.th/edm
S	Service to Locality	ผู้ใช้งานบทเรียนออนไลน์เรื่องห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่นนำองค์ความรู้ในบทเรียนไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านการศึกษาค้นคว้าวิจัย (E) ด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น (L) ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (L) และด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต (D)

1.4 การพัฒนาบทเรียนออนไลน์เรื่องห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่นกับแนวคิดการศึกษาด้วยตนเองและการศึกษตลอดชีวิต

การพัฒนาบทเรียนออนไลน์สามารถตอบสนองแนวคิด การศึกษาด้วยตนเอง ในประเด็นที่ผู้เรียนสามารถ ศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเอง เลือกวิธีการเรียนและประเมินความก้าวหน้าการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากแนวคิดเชิงมานุษยนิยมที่เชื่อเรื่องความเป็นอิสระและความเป็นตัวของตัวเองของมนุษย์ สามารถหาทางเลือกของตนเอง มีศักยภาพและพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างไม่มีขีดจำกัด มีความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อผู้อื่น การเรียนรู้ในลักษณะนี้อาจทำได้หลายรูปแบบ ซึ่งในที่นี้ผู้วิจัยใช้รูปแบบของการเรียนรู้ด้วยตนเองจากการใช้คอมพิวเตอร์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต การเรียนรู้ด้วยตนเองมักสัมพันธ์กับแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยปริยาย โดยที่บทเรียนออนไลน์สามารถตอบสนองการเรียนรู้ของการศึกษา

ได้ทุกรูปแบบทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องทุกที่และทุกเวลา

1.5 การพัฒนาบทเรียนออนไลน์กับแนวคิดทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรม

การพัฒนาบทเรียนออนไลน์เรื่องห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น สอดคล้องกับแนวคิดของทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรมของ เอฟเวอเรทท์ โรเจอร์ ซึ่งเชื่อว่า “การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมเกิดขึ้นจากการแพร่กระจายของนวัตกรรม จากสังคมหนึ่งไปยังอีกสังคมหนึ่ง และสังคมนั้นรับนวัตกรรมเข้าไป” หากเทียบเคียงกับการวิจัยครั้งนี้ “นวัตกรรม” หมายถึง “บทเรียนออนไลน์เรื่องห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น” ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้ “แพร่กระจาย” ไปยังสังคมของนิสิตนักศึกษาชมรมห้องสมุดเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น และรับนวัตกรรมนั้นไปใช้ประโยชน์ เป็นการประยุกต์ใช้ทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรมสู่การเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนหรือผู้ใช้บทเรียนออนไลน์มีความสามารถในการใช้สื่อมากขึ้น สามารถเพิ่มระดับการเข้าถึงข้อมูล การวิเคราะห์ การประเมิน และการเข้าใจเนื้อหาผ่านสื่อได้มากขึ้น เกิดทักษะในการใช้สื่อรูปแบบต่างๆ มีเทคนิคการสื่อสารผ่านสื่อ และอาจมีวิธีสร้างรูปแบบการเข้าถึงข้อมูลด้วยตนเองผ่านสื่อรูปแบบต่างๆ ซึ่งนิสิตนักศึกษาชมรมห้องสมุดเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นเมื่อได้ศึกษาบทเรียนออนไลน์จนเข้าใจอย่างถ่องแท้แล้วจะสามารถเป็นแกนนำในการเผยแพร่บทเรียนออนไลน์สู่ท้องถิ่นและชุมชนต่อไป นอกจากนี้ หลังจากการวิจัยสิ้นสุดแล้ว บทเรียนออนไลน์ดังกล่าวจะเปิดกว้างสำหรับบุคคลทั่วไปที่จะสามารถเข้าถึงบทเรียนดังกล่าวได้อย่างเสรี

2. คุณภาพของบทเรียนออนไลน์กับความพึงพอใจในการใช้บทเรียนออนไลน์

คุณภาพของบทเรียนออนไลน์มีความสัมพันธ์อย่างสอดคล้องเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับความพึงพอใจในการใช้บทเรียนออนไลน์ กล่าวคือเมื่อคุณภาพของบทเรียนออนไลน์อยู่ในระดับสูง ความพึงพอใจต่อการใช้บทเรียนออนไลน์ย่อมอยู่ในระดับสูงเช่นกัน ซึ่งงานวิจัยครั้งนี้คุณภาพของบทเรียนออนไลน์อยู่ในระดับสูง ดังนั้นความพึงพอใจของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์จึงอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สราวุธ ศรีเกษม (2548) ที่ศึกษาเรื่องการพัฒนาบทเรียนออนไลน์โดยการเรียนแบบร่วมมือเรื่องการสื่อสารมวลชน พบว่า บทเรียนออนไลน์ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ผลการประเมินคุณภาพด้านเนื้อหาของบทเรียนออนไลน์อยู่ในระดับดี ผลการประเมินคุณภาพด้านการผลิตสื่อของบทเรียนออนไลน์อยู่ในระดับดี ดังนั้นความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อบทเรียนออนไลน์อยู่ในระดับดี เช่นเดียวกับงานวิจัยของเอกชัย เพชรอร่าม (2550) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนาบทเรียนออนไลน์เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของผู้เรียนเรื่องศูนย์การเรียนรู้ พบว่าบทเรียนออนไลน์ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และความพึงพอใจของประชากรที่มีต่อบทเรียนอยู่ในระดับความพึงพอใจมาก และความรับผิดชอบของประชากรอยู่ในระดับความรับผิดชอบเกณฑ์ดี

3. ประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

ประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์มีความสัมพันธ์อย่างสอดคล้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน กล่าวคือ เมื่อประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์อยู่ในระดับสูง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนย่อมอยู่ในระดับสูงเช่นกัน ซึ่งงานวิจัยครั้งนี้ ประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์แบบประสิทธิภาพของกระบวนการ/ประสิทธิภาพของผลลัพธ์อยู่ในระดับสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ดังนั้นผู้เรียนจึงมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสรารุช ศรีเกษม (2548) ที่ศึกษาเรื่องการพัฒนาบทเรียนออนไลน์โดยการเรียนแบบร่วมมือเรื่องการสื่อสารมวลชน พบว่า ผลการประเมินคุณภาพด้านการผลิตสื่อของบทเรียนออนไลน์อยู่ในระดับดี คะแนนสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และงานวิจัยของเอกชัย เพชรอรุช (2550) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนาบทเรียนออนไลน์เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของผู้เรียนเรื่องศูนย์การเรียนรู้ พบว่าบทเรียนออนไลน์ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

4. กระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด

4.1 การจัดลำดับกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุดก่อนเรียนและหลังเรียน

จากการประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุดของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์ ตามตัวแบบ ELLD ประกอบด้วย ด้านการศึกษา ค้นคว้า วิจัย (E: Education and Research) ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น (L: Local wisdom preservation) ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (L: Life-long learning) และ ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต (D: Development of quality of life) พบว่า จากผลการประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นก่อนเรียนและหลังเรียนอาจจัดกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มลำดับ (ค่าเฉลี่ย) สูง คือ ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต และด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต กับกลุ่มลำดับ (ค่าเฉลี่ย) ต่ำ คือ ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น และด้านการศึกษาค้นคว้าวิจัย ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากผู้ใช้บทเรียนออนไลน์ตระหนักถึงนิยามของการพัฒนาท้องถิ่นจากนักพัฒนาท้องถิ่น ตลอดจนนโยบายตามแผนพัฒนาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่มักให้ความสำคัญด้าน “การยกระดับคุณภาพชีวิต ความเป็นอยู่ที่ดี หรือความกินดีอยู่ดีของประชาชน” มากกว่าด้านการศึกษาค้นคว้าวิจัย และด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น

นอกจากนี้ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นส่วนใหญ่มีมุมมองที่จะศึกษาในประเด็นด้านปากท้องของประชาชนในท้องถิ่นเป็นสำคัญ อาทิ งานวิจัยของอรศรีงามวิทยาพงศ์ (2546) ศึกษาเรื่อง กระบวนการพัฒนาและ “การจัดการความยากจน” ในชนบทของรัฐ

	ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต
	ด้านการศึกษาค้นคว้า วิจัย

4.2 กระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุดกับองค์ประกอบของการดำเนินงานห้องสมุด

กระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด 4 ด้าน ตามตัวแบบอีแอลแอลดี คือ ด้านการศึกษา ค้นคว้า วิจัย ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และ ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต กับองค์ประกอบของการดำเนินงานห้องสมุด 10 ด้าน คือ ด้านสถานที่ตั้งและอาคารสถานที่ ด้านบรรยากาศสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านนโยบายแผนงานและโครงการ ด้านการบริการจัดการ ด้านทรัพยากรสารสนเทศ ด้านบริการและผู้ใช้บริการ ด้านบุคลากร ด้านการดำเนินงาน ด้านการประชาสัมพันธ์ และ ด้านการประเมินผล

3. ประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

ประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์มีความสัมพันธ์อย่างสอดคล้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน กล่าวคือ เมื่อประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์อยู่ในระดับสูง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนย่อมอยู่ในระดับสูงเช่นกัน ซึ่งงานวิจัยครั้งนี้ ประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์แบบประสิทธิภาพของกระบวนการ/ประสิทธิภาพของผลลัพธ์อยู่ในระดับสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ดังนั้นผู้เรียนจึงมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสราวุธ ศรีเกษม (2548) ที่ศึกษาเรื่องการพัฒนาบทเรียนออนไลน์โดยการเรียนแบบร่วมมือเรื่องการสื่อสารมวลชน พบว่า ผลการประเมินคุณภาพด้านการผลิตสื่อของบทเรียนออนไลน์อยู่ในระดับดี คะแนนสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และงานวิจัยของเอกชัย เพชรอร่าม (2550) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนาบทเรียนออนไลน์เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของผู้เรียนเรื่องศูนย์การเรียนรู้ พบว่าบทเรียนออนไลน์ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

4. กระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด

4.1 การจัดลำดับกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุดก่อนเรียนและหลังเรียน

จากการประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุดของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์ ตามตัวแบบ ELLD ประกอบด้วย ด้านการศึกษา ค้นคว้า วิจัย (E: Education and Research) ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น (L: Local wisdom preservation) ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (L: Life-long learning) และ ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต (D: Development of quality of life) พบว่า จากผลการประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นก่อนเรียนและหลังเรียนอาจจัดกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มลำดับ (ค่าเฉลี่ย) สูง คือ ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต และด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต กับกลุ่มลำดับ (ค่าเฉลี่ย) ต่ำ คือ ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น และด้านการศึกษาค้นคว้าวิจัย ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากผู้ใช้บทเรียนออนไลน์ตระหนักถึงนิยามของการพัฒนาท้องถิ่นจากนักพัฒนาท้องถิ่น ตลอดจนนโยบายตามแผนพัฒนาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่มักให้ความสำคัญด้าน “การยกระดับคุณภาพชีวิต ความเป็นอยู่ที่ดี หรือความกินดีอยู่ดีของประชาชน” มากกว่าด้านการศึกษาวิจัย และด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น

นอกจากนี้ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นส่วนใหญ่มักมุ่งที่จะศึกษาในประเด็นด้านปากท้องของประชาชนในท้องถิ่นเป็นสำคัญ อาทิ งานวิจัยของอรศรีงามวิทยาพงศ์ (2546) ศึกษาเรื่อง กระบวนการพัฒนาท้องถิ่นและ “การจัดการความยากจน” ในชนบทของรัฐ

ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1-8 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ในการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาความยากจนของชนบทไทยในด้านกระบวนการพัฒนาเพื่อไปสู่การทบทวนและพัฒนากรอบคิดและการจัดการความยากจนในชนบทที่แตกต่างไปจากเดิม ตลอดจนเพื่อแก้ไขวิกฤตการณ์ความยากจนในชนบทซึ่งเป็นปัญหาทุกข์ยากเรื้อรังของประชาชนส่วนใหญ่มาเป็นเวลานาน การจัดลำดับกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุดก่อนเรียนและหลังเรียนสามารถนำเสนอเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 57 การจัดลำดับกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด
ก่อนเรียนและหลังเรียน

	ลำดับกลุ่มสูง	ลำดับกลุ่มต่ำ
ก่อนเรียน	1. ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเอง อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	3. ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น
	2. ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต	4. ด้านการศึกษา ค้นคว้า วิจัย
หลังเรียน	1. ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเอง อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	3. ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น
	2. ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต	4. ด้านการศึกษา ค้นคว้า วิจัย

4.2 กระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุดกับองค์ประกอบของการดำเนินงานห้องสมุด

กระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด 4 ด้าน ตามตัวแบบอีแอลแอลดี คือ ด้านการศึกษา ค้นคว้า วิจัย ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และ ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต กับองค์ประกอบของการดำเนินงานห้องสมุด 10 ด้าน คือ ด้านสถานที่ตั้งและอาคารสถานที่ ด้านบรรยากาศสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านนโยบายแผนงานและโครงการ ด้านการบริหารจัดการ ด้านทรัพยากรสารสนเทศ ด้านบริการและกิจกรรม ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านเครือข่ายความร่วมมือ และด้านฐานข้อมูล พบว่า กระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุดกับองค์ประกอบของการดำเนินงานห้องสมุดจำนวน 10 ด้าน อยู่ในระดับที่คืออย่างยิ่ง 4 ด้าน คือ ด้านบริการและกิจกรรม ด้านทรัพยากรสารสนเทศ ด้านสถานที่

ที่ตั้งและอาคารสถานที่ และ ด้านบรรยากาศสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก และอยู่ในระดับที่ดี 6 ด้านคือ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านฐานข้อมูล ด้านนโยบายแผนงานและโครงการ ด้านเครือข่ายความร่วมมือ และ ด้านการบริหารจัดการ

โดยในประเด็นด้านบทบาทของห้องสมุดนั้นสอดคล้องกับงานวิจัยของนันทนาพร เข้มเทศ (2545) เรื่อง บทบาทของห้องสมุดในการสนับสนุนการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ระบุว่าบทบาทของห้องสมุดควรมีองค์ประกอบสำคัญ 4 ด้าน คือ ด้านทรัพยากรสารสนเทศ ด้านบริการสารสนเทศ ด้านการปรับปรุงกระบวนการให้บริการสารสนเทศ และด้านบทบาทบรรณารักษ์หรือผู้ให้บริการสารสนเทศ ดังนั้น จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบด้านทรัพยากรสารสนเทศ และด้านบริการและกิจกรรมเป็นองค์ประกอบที่สำคัญเป็นลำดับแรกๆ ในการดำเนินงานห้องสมุด ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานห้องสมุดของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ ที่กำหนดวิสัยทัศน์ว่า ห้องสมุดเป็นพลังขับเคลื่อนสังคมไปสู่สังคมแห่งความรู้และการเรียนรู้ และพันธกิจของห้องสมุดด้านการพัฒนาห้องสมุดให้เป็นแหล่งความรู้และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านการพัฒนามูลสารห้องสมุดให้มีศักยภาพและสมรรถภาพทางวิชาการและวิชาชีพ ด้านการพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศให้สอดคล้องกับความก้าวหน้า และความต้องการของสังคม ด้านการพัฒนาบริการสารสนเทศให้มีคุณภาพ และส่งเสริมทักษะการเข้าถึงแหล่งสารสนเทศของผู้รับบริการ และด้านการพัฒนาการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

4.3 กระบวนทัศน์การพัฒนาห้องสมุดกับบทบาทของห้องสมุดประชาชนหรือห้องสมุดชุมชนและแนวคิดห้องสมุด 3 ดี

ตามนโยบายด้านการศึกษาในปัจจุบันมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับ “การศึกษาตลอดชีวิต” “การศึกษานอกระบบ” และ “การศึกษาตามอัธยาศัย” องค์ประกอบสำคัญที่จะช่วยสนับสนุนให้นโยบายด้านการศึกษาดังกล่าวประสบความสำเร็จได้ นั้น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการยุคปัจจุบัน (พ.ศ. 2553) กล่าวว่า มี 3 ประการ คือ ผู้เรียน แหล่งเรียนรู้ และองค์ความรู้ (จурินทร์ ลักษณะวิศิษฐ์ 2552) จากองค์ประกอบดังกล่าวสามารถตีความได้ว่า “แหล่งเรียนรู้” หมายถึง “ห้องสมุด” ซึ่งในที่นี้มีความหมายเฉพาะว่าเป็นประเภทห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดชุมชน หรือ ห้องสมุดท้องถิ่นเป็นสำคัญ เนื่องจากเป็นห้องสมุดที่มีบทบาทสำคัญและใกล้ชิดกับท้องถิ่นมากที่สุด ส่วน “องค์ความรู้” หมายถึง ทรัพยากรที่มีไว้ให้บริการในห้องสมุดทุกรูปแบบ รัฐบาลจึงมีแนวคิดการพัฒนาห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดชุมชน หรือ ห้องสมุดท้องถิ่นที่เป็นอยู่ในปัจจุบันให้เป็น “ห้องสมุด 3 ดี” ประกอบด้วย 1) หนังสือดี หมายถึง การมีทรัพยากรการเรียนรู้ที่ได้รับการประเมินค่าว่ามีคุณภาพดีและตรงกับความต้องการของท้องถิ่น 2) บรรยากาศดี หมายถึง การมีแหล่งที่ตั้ง อาคารสถานที่ และสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ และ 3) บรรณารักษ์ดี หมายถึง การมีบุคลากรที่มีจิตบริการ หรือ จิตอาสา ที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้

แก่ผู้ใช้บริการทุกรูปแบบ จากกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนั้นพบว่ามีความสอดคล้องกับแนวคิดห้องสมุด 3 ดี ทุกประการ ดังตารางเทียบต่อไปนี้

ตารางที่ 58 ความสอดคล้องระหว่างโครงการห้องสมุด 3 ดี กับกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด

โครงการห้องสมุด 3 ดี	กระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด
หนังสือดี	<ol style="list-style-type: none"> 1. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีทรัพยากรสารสนเทศเพื่อการศึกษา ค้นคว้าวิจัย / การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น / การเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต / การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น 2. ห้องสมุดควรเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าหาความรู้ทั่วไปสำหรับประชาชนในท้องถิ่น 3. ห้องสมุดควรเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลเชิงลึกสำหรับประชาชนทั่วไปในท้องถิ่น
บรรยากาศดี	<ol style="list-style-type: none"> 1. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีบรรยากาศเพื่อการศึกษา ค้นคว้าวิจัย / การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น / การเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต / การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น 2. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีสสิ่งแวดล้อมเพื่อการศึกษา ค้นคว้าวิจัย / การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น / การเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต / การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น 3. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการศึกษา ค้นคว้าวิจัย / การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น / การเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต / การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น
บริการดี (บรรณารักษ์ดี)	<ol style="list-style-type: none"> 1. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีบุคลากรเพื่อการศึกษา ค้นคว้าวิจัย / การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น / การเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต / การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น 2. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีบริการเพื่อการศึกษา ค้นคว้าวิจัย / การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น / การเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต / การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น 3. ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีกิจกรรมเพื่อการศึกษา ค้นคว้าวิจัย / การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น / การเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต / การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น

4.4 การนำกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุดไปประยุกต์ใช้ในเชิงปฏิบัติ

จากการวิเคราะห์บทบาทของห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น จนได้ตัวแบบกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น ELLD คือ ด้านการศึกษา ค้นคว้า วิจัย (E: Education and Research) ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น (L: Local wisdom preservation) ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (L: Life-long learning) และด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต (D: Development of quality of life) สมาชิกชมรมห้องสมุดเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยในครั้งนี้จึงได้นำแนวคิดนี้ไปประยุกต์ใช้ในเชิงปฏิบัติในการพัฒนาท้องถิ่น 2 ด้าน คือ ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นในโดยการจัดโครงการทอดผ้าป่าหนังสือ และด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยการจัดโครงการจัดระบบห้องสมุดและส่งเสริมการอ่าน ณ วัดหนองหญ้าปล้อง อำเภอคำนวมะขามเคียบ จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งสอดคล้องกับวิธีการสร้างกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นโดยใช้กระบวนการเอไอซี (A-I-C) กล่าวคือ A-Appreciation คือ การที่สมาชิกชมรมห้องสมุดเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นได้ศึกษาบทเรียนออนไลน์ก่อให้เกิดการยอมรับชื่นชม เกิดจินตนาการ เกิดการพัฒนา เกิดวิสัยทัศน์ร่วม อุดมการณ์ร่วม และสิ่งที่มุ่งมาดปรารถนาร่วมกัน I-Influence คือ สมาชิกชมรมห้องสมุดเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นเกิดการเรียนรู้ เกิดปฏิสัมพันธ์ และเกิดการเรียนรู้แบบปฏิสัมพันธ์ C-Control คือ การที่สมาชิกชมรมห้องสมุดเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นเกิดระบบการจัดการและควบคุม และนำไปสู่แผนปฏิบัติการหรือโครงการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นในที่สุด

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะจำแนกการนำเสนอออกเป็น 3 ประเด็นคือข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับมหาวิทยาลัย และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติ

1.1 บทเรียนออนไลน์เรื่องห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่นสามารถนำไปใช้ประกอบการศึกษารายวิชา 2202215 ห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น (Library for Local Development) ในสาขาสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ตลอดจนการศึกษานในสาขาสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ ที่มีการจัดการศึกษารายวิชาดังกล่าวนี้ได้ โดยที่บทเรียนออนไลน์สามารถเสริมความรู้นอกเหนือจากการศึกษาในห้องเรียน ผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้าได้ด้วยตนเองทุกที่ทุกเวลาโดย

ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และสนองตอบการศึกษาทุกระบบทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

1.2 นักพัฒนาท้องถิ่น ทั้งในส่วนของนิสิตนักศึกษาชมรมอาสาพัฒนาท้องถิ่น ตลอดจนบุคลากรในท้องถิ่นสามารถนำองค์ความรู้จากบทเรียนออนไลน์เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น โดยใช้กระบวนการเอไอซี (A-I-C) ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีศักยภาพในการสร้างพลังและกระตุ้นการยอมรับของประชาชนในท้องถิ่นให้ร่วมพัฒนาท้องถิ่นตามขั้นตอนการดำเนินการ 3 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 A: Appreciation คือ การเข้าใจสถานการณ์ สภาพที่แท้จริง สร้างวิสัยทัศน์และสภาพที่คาดหวังในอนาคต ขั้นที่ 2 I: Influence คือ การคิดค้นหากลวิธีจัดลำดับความสำคัญและจำแนกกิจกรรม ขั้นที่ 3 C: Control คือ การวางแผนหาผู้รับผิดชอบในการจัดทำแผน กิจกรรม และโครงการ หากสามารถดำเนินการตามขั้นตอนดังกล่าวนี้ย่อมทำให้การพัฒนาท้องถิ่นบรรลุผลตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 นักพัฒนาท้องถิ่นสามารถนำองค์ความรู้จากบทเรียนออนไลน์เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุดในเชิงทฤษฎีทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการศึกษา ค้นคว้า วิจัย ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในเชิงปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม โดยการจัดทำโครงการหรือกิจกรรมที่สนับสนุนกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุดทั้ง 4 ด้านดังกล่าว อาทิ ชมรมห้องสมุดเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาจัดโครงการทอดผ้าป่าหนังสือซึ่งเป็นกิจกรรมที่สนับสนุนกระบวนการด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือโครงการออกค่ายอาสาพัฒนาจัดระบบห้องสมุดและการส่งเสริมการอ่านซึ่งสนับสนุนกระบวนการด้านเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เป็นต้น

1.4 ด้านการพัฒนาบทเรียนออนไลน์ มหาวิทยาลัยควรมีนโยบายที่ส่งเสริมให้มีการจัดทำบทเรียนออนไลน์ในรายวิชาอื่นๆ อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะในรายวิชาศึกษาทั่วไปซึ่งมีผู้เรียนเป็นจำนวนมาก เพื่อเป็นสื่อการเรียนรู้นอกชั้นเรียนที่สนับสนุนการเรียนรู้ในชั้นเรียน เปิดโอกาสให้ผู้ที่พลาดการเข้าชั้นเรียนได้ศึกษาหาความรู้ได้เท่าทันและเท่าเทียมกับผู้เข้าชั้นเรียน ตลอดจนเปิดโอกาสให้ผู้เข้าชั้นเรียนแต่อาจจะยังไม่สามารถเข้าใจเนื้อหาได้อย่างครบถ้วนได้ ทบทวนและเสริมความรู้ให้แม่นยำยิ่งขึ้น นอกจากนี้อาจกำหนดให้ทุกสาขาวิชาจัดทำบทเรียนออนไลน์อย่างน้อยสาขาวิชาละ 1 เรื่อง โดยการให้ทุนสนับสนุนการจัดทำบทเรียนออนไลน์ รวมถึงทุนสนับสนุนการวิจัยเพื่อการพัฒนาบทเรียนออนไลน์ให้เป็นไปตามมาตรฐาน

1.5 ด้านกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยควรมีโครงการหรือกิจกรรมที่มุ่งสร้างกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นแก่อาจารย์ นิสิต นักศึกษา และบุคลากรทุกคน เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ.2547 ที่กำหนดให้มหาวิทยาลัยเป็น

สถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่เสริมสร้างพลังปัญญาของแผ่นดิน พื้นฟูพลังการเรียนรู้ เชิดชูภูมิปัญญาของท้องถิ่น ตลอดจนภาระหน้าที่ของมหาวิทยาลัยที่ต้องกระทำเพื่อให้บรรลุผล ดังกล่าว โดยการแสวงหาความจริงเพื่อสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ บนพื้นฐานของภูมิปัญญา ท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และภูมิปัญญาสากล ผลิตภัณฑ์ที่มีความรู้คู่คุณธรรม สำนึกในความเป็น ไทย มีความรักและผูกพันต่อท้องถิ่น อีกทั้งส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชน เพื่อช่วยให้อคน ในท้องถิ่นรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง การผลิตบัณฑิตดังกล่าว จะต้องให้มีจำนวนและคุณภาพ สอดคล้องกับแผนการผลิตบัณฑิตของประเทศ เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในคุณค่า ความ สำคัญ และความภูมิใจในวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาบทเรียนออนไลน์เรื่องอื่นๆ อย่าง หลากหลาย เพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่สามารถตอบสนองการเรียนรู้ด้วยตนเอง อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา ทุกระดับ และทุกระบบการศึกษา

2.2 ควรมีการศึกษาบทบาทขององค์กรอื่นๆ ต่อกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น รวมถึงการศึกษากระบวนการพัฒนาท้องถิ่นด้านอื่นๆ ตามบทบาทขององค์กรนั้น เพื่อให้ทุก องค์กรมีกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นในบทบาทของตนเองและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการ พัฒนาท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมกับศักยภาพของตน

2.3 ควรมีการศึกษาด้านการผลิตสื่อการเรียนรู้รวมถึงแหล่งการเรียนรู้ในรูปแบบ ต่างๆ ที่ส่งผลต่อกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนมีสื่อหรือแหล่งการเรียนรู้ใน ท้องถิ่นที่เข้าถึงได้สะดวกรวดเร็วและเป็นประโยชน์ต่ออาชีพและการดำรงชีพของประชาชนใน ท้องถิ่น

2.4 ควรมีการศึกษาระบบการถ่ายทอดความรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่จะช่วยสร้าง กระบวนการเรียนรู้เชิงบวกให้แก่ผู้เรียนในด้านต่างๆ และให้กระบวนการเรียนรู้นั้นยังคงอยู่กับ ผู้เรียนอย่างยั่งยืนตลอดไป

บรรณานุกรม

- กรรณิการ์ วรณชนปริดา. (2547). การรวมกลุ่มและการสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มผู้เรียน E-learning ในบริบทการสื่อสารแบบเวลาเดียวกันและต่างเวลา, วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เกศินี จุฑาวิจิตร. (2542). การสื่อสารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น. นครปฐม : สถาบันราชภัฏ นครปฐม.
- เกียรติประดม สินรุ่งเรืองกุล. (2553). ศัพท์คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ (ฉบับชาวบ้าน). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). คัมภีร์ กศน. กรุงเทพฯ : สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย.
- _____. (2541). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540. กรุงเทพฯ : กรมการศาสนา.
- _____. (2552). แผนยุทธศาสตร์ตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี (3D). กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- “กระบวนทัศน์.” (2551). [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.novabizz.com/NovaAce/Paradigm.htm>
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2548). สถิติสำหรับงานวิจัย. กรุงเทพฯ : ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี.
- ขรรค์ชัย คงเสน่ห์และคนอื่นๆ. (2547). การศึกษารูปแบบของ e-Learning ที่เหมาะสมกับการศึกษานอกโรงเรียน. กรุงเทพฯ : ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา สำนักบริหารงาน การศึกษานอกโรงเรียน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- จามรี เชียงทอง. (2549). สังคมวิทยาการพัฒนา. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- จิราวรรณ พันธุ์พุทธรัตน์. (2549). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการเรียนรู้กับลักษณะ บทเรียนออนไลน์ตามความชอบของนักศึกษาปริญญาตรี. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- ใจทิพย์ ณ สงขลา. (2547). การออกแบบการเรียนการสอนบนเว็บในระบบการเรียน อิเล็กทรอนิกส์. กรุงเทพฯ : ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ชนกสุดา ธนศักดิ์. (2551). กระบวนทัศน์วัฒนธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์กับแผนยุทธศาสตร์พัฒนาระบบราชการไทย (พ.ศ.2551-2555) : กรณีศึกษาสำนักงาน ก.พ.ร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชลลดา ทองทวี. (2545). แนวคิดทางปรัชญา-สังคม-วิทยาศาสตร์ ที่ทรงคุณค่าเกี่ยวกับเรื่อง กระบวนทัศน์. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.midnightuniv.org/midnight2545univ/document9773.html>
- _____. (2549). ตัวตั้ง-แรงวิถีในกระบวนการเปลี่ยนย้ายกระบวนทัศน์สู่เกษตรกรรมยั่งยืนของเกษตรกร. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาคุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ชัยยศ อิ่มสุวรรณ. (2543). การพัฒนารูปแบบการศึกษาชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฉรงค์ฤทธิ์ มนตรีภักดี. (2544). แนวความคิดของข้าราชการและประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอनावัง จังหวัดหนองบัวลำภู. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ณัฐรติดา ศิริรัตน์. (2548). แนวทางการสร้างและพัฒนาบทเรียน e-learning. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- ชลลวรรณ ขุนพิชิต. (2551). “บทบาทของห้องสมุดกับการพัฒนาชนบท.” วารสารสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยทักษิณ. 7,2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2551) : 26-30.
- ธรรมรักษ์ การพิศิษฐ์. (2548). “10 วิธีการเรียนรู้เพื่อปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการแก้วิกฤติของประเทศ.” ประชาชาติธุรกิจ. 13 มิถุนายน 2548.
- ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์. (2552). กระบวนการเสริมสร้าง ชุมชนเข้มแข็ง ประชาคม ประชาสังคม. ขอนแก่น : ศูนย์ฝึกอบรมและพัฒนาการสาธารณสุขมูลฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- นงนภัส คู่วัลย์บุญ เทียงกมล. (2551). การวิจัยเชิงบูรณาการแบบองค์รวม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นทिया วิวัฒน์วานิชกุล. (2551). [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://www.parliament.go.th/up/comsci/ftp/journal/scorm_191250.pdf,
- นันทนาพร เข้มเทศ. (2545). บทบาทของห้องสมุดในการสนับสนุนการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- นาคยา ทองเย็น. (2549). บทบาทวิทยาลัยการอาชีพต่อการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาวิทยาลัยการอาชีพพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- น้ำทิพย์ วิภาวิน. (2548). การบริหารห้องสมุดยุคใหม่. กรุงเทพฯ : เอสอาร์ พรินติ้ง.
- นิตา ชูโค. (2548). การวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : พรินโปร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2540). การวิจัยทางการวัดผลและประเมินผล. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- บุญนาค ตีวกุล. (2546). ชนบทไทย : การพัฒนาสู่ประชาสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บุญนำ ปานขำ. (2543). บทบาทของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุปผชาติ ทักษิกรณ์. (2551). การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : โครงการเทคโนโลยีสารสนเทศตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ.
- ปฐพีรดี, นามแฝง. (2550). “หอสมุดแห่งชาติ.” สกุลไทย. 53, 2738 (10 เมษายน 2550).
[ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.sakulthai.com>
- ประชาสรรณ แสงภักดี. (2552). “เทคนิคกระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วม (Mind Map® & AIC for Participatory Planning).” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก :
<http://www.prachasan.com/mindmapknowledge/aic.html>
- ประสาน ต่างใจ. (2545). นวัตกรรมกระบวนการทัศน์ใหม่. กรุงเทพฯ : มุลนิธิวิถีทรรศน์.
- ประหยัด จตุพรพิทักษ์กุล. (2538). เครื่องมือการเรียนรู้เกี่ยวกับระบบเกษตรกรรมทางเลือกของชุมชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ปรารธนา รอดม้วย. (2546). ความพร้อมและการตอบรับในกรณีการจัดระบบการศึกษาผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (e-learning) ในมหาวิทยาลัยของรัฐ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พงษ์ชอุณ นับสีบ. (2550). กระบวนทัศน์ วัฒนธรรม และค่านิยมในการปฏิบัติราชการตามหลักธรรมาภิบาลของพนักงานเทศบาลตำบล ในเขตอำเภอเมืองฯ จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พจนานุกรมฉบับมติชน. (2547). กรุงเทพฯ : มติชน.
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. (2546). กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์.

- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. (2542). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 116 ตอนที่ 74 ก (19 สิงหาคม 2542) : 2
- พัชรินทร์ สิริสุนทร. (2547). แนวคิดและทฤษฎีด้านการพัฒนาสังคม. พิษณุโลก : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ไพโรจน์ ตีระธนากุล ไพบุลย์ เกียรติโกมล และ เสกสรร แอ้มพินิจ. (2546). การออกแบบและการผลิตบทเรียนคอมพิวเตอร์การสอนสำหรับ e-learning. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริม กรุงเทพฯ.
- ไพศาล วรคำ. (2554). การวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. มหาสารคาม : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ภควัด ศรีสำราญ. (2547). บทบาทของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- รังสิมา นิโบล. (2547). กระบวนทัศน์ใหม่ของการสื่อสารเพื่อสร้างเสริมสุขภาพของประชาสังคม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัตนา วาศวิท. (2550). พฤติกรรม ปัจจัย และความต้องการของพนักงานธนาคารในการเรียนรู้ผ่าน e-learning. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รายงานสรุปผลการดำเนินโครงการห้องสมุดเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น. (2553). กรุงเทพฯ : ชมรมห้องสมุดเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น. (อัครสำนาค)
- ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. (2538). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- วันชัย ธรรมสัง้องการ. (2552). กระบวนทัศน์ทางจริยธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วิจิต เทพประสิทธิ์. (2551). E-learning and Gagne' nine event of instruction. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://gotoknow.org/blog/useit/62388>.
- วิบูลย์ ศรีถัน. (2544). การวางแผนแบบมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิโรจน์ วัฒนานิมิตกุล. (2553). การบริหารจัดการทางวิชาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนรากฐานการกระจายอำนาจอย่างเป็นระบบสู่สาขาวิชา ประจำปีการศึกษา 2553. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.

- วีระ นิยมวัน. (2552). การประชุมปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมและสร้างสรรค์. นนทบุรี :
โครงการตำรา สำนักที่ปรึกษา กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข.
- ศยามน อินสะอาดและคนอื่นๆ. (2550). การออกแบบผลิตและพัฒนา e-Learning. นครราชสีมา : โครงการ SUTe-Training โครงการการศึกษาไร้พรมแดน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
สุรนารี.
- ศรีศักดิ์ จามรมาน. (2549). อิเลิร์นนิ่งระดับปริญญาคุณชั้นมามากมาย การศึกษาออนไลน์ใน
สหรัฐอเมริกา พ.ศ.2548. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยอีสต์แฮมป์ตัน.
- ศรีหทัย ไหมม่วงกล. (2535). การประสานสารนิเทศร่วมกับองค์กรท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพ
ชีวิตของประชาชนในชนบท : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลและสถานีอนามัย
ตำบลนา อังก่อเมือง จังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- สุภชัย เจริญวงศ์. (2544). ถอดรหัสการพัฒนา. กรุงเทพฯ : เดือนตุลา.
- สุภชัย สุชนะนรินทร์ และ กรกนก วงศ์พานิช. (2545). เปิดโลก e-learning การเรียนการสอนบน
อินเทอร์เน็ต. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- สนธยา พลศรี.. (2547). ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ :
โอเคียนสโตร์.
- สมจิต พรหมเทพ. (2542). บริการสื่อสารนิเทศกับการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ :
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏเชียงใหม่.
- สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราช
กุมารี. (2549). ประกาศเรื่องมาตรฐานห้องสมุด พ.ศ. 2549. กรุงเทพฯ : สมาคม
ห้องสมุดแห่งประเทศไทย.
- สรชัย พิศาลบุตร เสาวรส ใหญ่สว่าง และ ปรีชา อัสวเดชาอนุกร. (2549). การสร้างและ
ประมวลผลข้อมูลจากแบบสอบถาม. กรุงเทพฯ : วิทยพัฒน์.
- สรารัฐ ศรีเกษม. (2548). การพัฒนาบทเรียนออนไลน์โดยใช้การเรียนแบบร่วมมือเรื่องการ
สื่อสารมวลชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
ธนบุรี.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2541). การพัฒนาชุมชนแบบจัดการ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2547). *ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). *หลากหลายวิธีกับการใช้ ICT เพื่อการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2549). *สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบ พ.ศ. 2550-2554*. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน). (2546). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ : พรินทวาทกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2548). *มาตรฐานการศึกษาของชาติ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สิน พันธุ์พินิจ. (2549). *เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : วิทย์พัฒนา.
- สุชาย ธนวเสถียร และ ชูเกียรติ ศักดิ์จิรพาพงษ์. (2549). *การออกแบบบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์แบบมีปฏิสัมพันธ์*. กรุงเทพฯ : คิจิเทนต์.
- สุชาย ธนวเสถียร และ อมรรวรรณ ลีสมมุติ. (2549). *สกอรั่มมาตรฐานอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้กันทั่วโลก*. กรุงเทพฯ : คิจิเทนต์.
- สุทิตย์ อากาศโร, พระมหา. (2548). *นวัตกรรมการเรียนรู้ : คน ชุมชน และการพัฒนา*. กรุงเทพฯ : โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข.
- สุนทรีย์ โคมิน. (2552). “ผลกระทบของการพัฒนาในแง่มุมมองของจิตวิทยาสังคม.” *พัฒนาบริหารศาสตร์*. 19,3 (กรกฎาคม 2552) : 374-396.
- สุพล วุฒิสาน และ วิโกฎ์ วัฒนานิมิตกุล. (2553). *การบริหารจัดการทางวิชาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนรากฐานการกระจายอำนาจอย่างเป็นระบบสู่สาขาวิชา ประจำปีการศึกษา 2553*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- สุภัทร ชูประดิษฐ์. (2549). “แนวคิดพื้นฐานของเทคนิคเอไอซี (A-I-C)” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://gotoknow.org/blog/communityblog/21658>
- สุรเชษฐ พิทยาพิบูลพงศ์. (2546). *การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม การเรียนแบบออนไลน์ (e-learning) ของนิสิต นักศึกษาในกรุงเทพมหานคร, วิทยานิพนธ์ปริญญาโท* มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุวลัยพร พันธุ์โยธี (2551). “มาตรฐาน SCORM.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก :

<http://suwalaiporn.multiply.com/journal/item/20/20>,

สุวิทย์ บึงบัว. (2553). การประยุกต์ทฤษฎีการแพร่กระจาย การปรับปรุง โปรแกรมสื่อใน

โรงเรียน. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.edtechno.com/2009/index.php>

เสรี พงศ์พิศ. (2547). ร้อยคำที่ควรรู้. กรุงเทพฯ : พลังปัญญา.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. (2548). กระบวนทัศน์วิจัยเพื่อท้องถิ่น จุดเปลี่ยน

การพัฒนา. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

“ห้องสมุด 7 ชีวิต กับนโยบาย ห้องสมุด 3 ดี.” (2553). [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก :

<http://sk.nfe.go.th/stp/text/3d.pdf>

อภิชาติ คำดี. (2552). “กระบวนทัศน์ใหม่ในการพัฒนาท้องถิ่น.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก :

<http://www.oknation.net/blog/damdee/2009/06/05/entry-1>

อรศรี งามวิทยาพงศ์. (2544). วิพากษ์ ฟรีดจอฟ คาปร้า [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก :

<http://www.geocities.com/midnightuniv.html>

_____. (2546). กระบวนทัศน์และการจัดการความยากจนในชนบทของรัฐในช่วง

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1-8 พ.ศ.2504-2544. วิทยานิพนธ์

ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

_____. (2550). กระบวนทัศน์การพัฒนาของรัฐ : จากผู้ใหญ่ถึงหลุยส์ วิตตอง.

[ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.geocities.com/midnightuniv.html>,

อรอนงค์ ธรรมกุล. (2538). การมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

อัปสร อีซอ. (2541). รูปแบบการจัดการเรียนการสอน เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นของคณาจารย์

สถาบันราชภัฏยะลา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สถาบันราชภัฏยะลา.

อัมพวัน วาณิชย์เจริญ. (2545). แนวทางการนำ e-Learning มาใช้ในการพัฒนาตลาดทุน :

กรณีศึกษาสถาบันพัฒนาความรู้ตลาดทุน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อาภา วรรณฉวี. (2553). การบริหารจัดการทางวิชาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนรากฐานการ

กระจายอำนาจอย่างเป็นระบบสู่สาขาวิชา ประจำปีการศึกษา 2553. กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.

อำนาจ เลิศขันธ์ดี. (2526). การวิเคราะห์ข้อสอบ. กรุงเทพฯ : อำนวยการพิมพ์.

- อำนาจ เข็มรวรานันท์. (2548). **การนำ E-learning มาใช้ในหน่วยงานภาครัฐ : กรณีศึกษา สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล. , วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.**
- อุดมทรัพย์ วรรณพิชญกุล. (2548). **สร้าง E-Learning แบบ Interactive สไตล์คุณด้วย macromedia captivate. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดยูเคชั่น.**
- เอกชัย เพชรอาวุธ. (2550). **การพัฒนาบทเรียนออนไลน์เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของผู้เรียน เรื่องศูนย์การเรียนรู้. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขา เทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.**
- Bates, T. (2005). **Technology, e-learning and distance education. 2nd ed. London : Routledge.**
- Branson, R.K., Rayner, G.T, Cox, J.L., Furman,J.P., King, F.J. and Hannum. (1975). **Interservice procedures for instructional systems development. Monroe, VA : Army Training and Doctrine Command.**
- Catherall, P. (2005). **Delivering E-learning for information services in higher education. Oxford: Chandos.**
- Clarke, A. (2004). **e-Learning skills. New York : Palgrave Macmillan.**
- Craig, G. (2007). **Changing paradigms : managed learning environments and web 2.0. "Electronic learning." (2551). [Online]. Available : <http://en.wikipedia.org/wiki/E-learning>.**
- Gilbert, D.W. (2006). **Effectiveness of computer assisted instruction blended with classroom teaching methods to acquire automotive psychomotor skills. A dissertation for the Doctor of Philosophy Degree. Southern Illinois University Carbondale.**
- Goodfellow, R. and Lea , M. R. (2007). **Challenging e-learning in the university : a literacies perspective. Maidenhead, Eng. : McGraw-Hill Society for Research into Higher Education & Open University Press.**
- Holmes, B. and Gardner ,J. (2006). **E-learning : concepts and practice. London ; Thousand Oaks, Calif. : SAGE.**

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ และจดหมายเชิญ

- รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย
และประเมินประสิทธิภาพของเครื่องมือวิจัย
- รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพ
บทเรียนออนไลน์
- จดหมายเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ

1. ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัยและประเมินกรณีความสอดคล้องของเครื่องมือ

1.1 รองศาสตราจารย์हरररररर ररररर

- อาจารย์ประจำสาขาวิชาการวัดและประเมินผล คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
- อธิการบดีฝ่ายประกันคุณภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

1.2 รองศาสตราจารย์ ดร.คิลก บุญเรืองรอด

- ประธานคณะกรรมการตรวจสอบประเมินผลและติดตามผลการดำเนินงาน มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
- อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

1.3 อาจารย์ ดร.ขวัญชฎิล พิศาลพงศ์

- อาจารย์ประจำสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
- อธิการบดีสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยบูรพา

2. ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์

2.1 ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์เชิงเนื้อหา

2.1.1 รองศาสตราจารย์हरररररर ररररर

- อาจารย์ประจำสาขาวิชาการวัดและประเมินผล คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
- อธิการบดีฝ่ายประกันคุณภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

2.1.2 รองศาสตราจารย์ฉวีวรรณ อุหาภินันท์

- กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
- อธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

- อดีตอาจารย์ประจำสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารานเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
- 2.1.3 อาจารย์ ดร.ขวัญชฎิล พิศาลพงศ์
- อาจารย์ประจำสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารานเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
 - อดีตผู้อำนวยการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยบูรพา
- 2.2 ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์เชิงเทคนิคการนำเสนอ
- 2.2.1 รองศาสตราจารย์ ดร.ติลก บุญเรืองรอด
- ประธานคณะกรรมการตรวจสอบประเมินผลและติดตามผลการดำเนินงานมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
 - อดีตอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
- 2.2.2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์เรศ ประกอบผล
- ประธานสาขาวิชาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
- 2.2.3 รองศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร.อำนาจ เดชชัยศรี
- อาจารย์สาขาวิชาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

ที่ ศธ.0564.14/ 1198

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
1061 ถนนอิสรภาพ แขวงหิรัญรูจี
เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร 10600

2 สิงหาคม 2553

เรื่อง เรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือแบบสอบถามในการทำคุณฉันทิพนธ์

เรียน รศ.हरรรษา ศิวรักษ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน 1 ชุด

ด้วย นางสาวชลลดา พงศ์พัฒน์โยธิน นักศึกษาหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต สาขาการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น กำลังทำคุณฉันทิพนธ์ เรื่อง "การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ เรื่อง การสร้างกระบวนการทัศนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด" โดยมีคณะกรรมการที่ปรึกษาคุณฉันทิพนธ์ ดังนี้

1. รศ.ดร.เอี่ยมพร เขียวหิรัญ	ประธานกรรมการ
2. รศ.ดร.จุมพจน์ วณิชกุล	กรรมการ
3. รศ.ดร.วิโรจน์ วิฒนานันติกุล	กรรมการ

ในการทำคุณฉันทิพนธ์ครั้งนี้ นักศึกษาจำเป็นต้องตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของเครื่องมือ เพื่อให้ได้เครื่องมือที่สมบูรณ์ที่สุด ทางมหาวิทยาลัยได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ มีความรู้ความสามารถทางด้านการทำวิจัยเป็นอย่างดี จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาดังกล่าวจะเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรายุทธ์ เศรษฐขจร)
รองอธิการบดี ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2473-7000 ต่อ 1810

ที่ ศษ.0564.14/ 1199

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
1061 ถนนอิสรภาพ แขวงหิรัญรูจี
เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร 10600

2 สิงหาคม 2553

เรื่อง เรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือแบบสอบถามในการทำคุษฎีนิพนธ์

เรียน รศ.ดร.คិតก บุญเรืองรอด

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน 1 ชุด

ด้วย นางสาวชลลดา พงศ์พัฒน์โยธิน นักศึกษาหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต สาขาการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น กำลังทำคุษฎีนิพนธ์ เรื่อง "การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ เรื่อง การสร้างกระบวนการพัฒนาศักยภาพท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด" โดยมีคณะกรรมการที่ปรึกษาคุษฎีนิพนธ์ ดังนี้

1. รศ.ดร.เอี่ยมพร เข็ชรหิรัญ	ประธานกรรมการ
2. รศ.ดร.จุมพจน์ วนิชกุล	กรรมการ
3. รศ.ดร.วิโรจน์ วัฒนานิมิตกุล	กรรมการ

ในการทำคุษฎีนิพนธ์ครั้งนี้ นักศึกษาจำเป็นต้องตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของเครื่องมือ เพื่อให้ได้เครื่องมือที่สมบูรณ์ที่สุด ทางมหาวิทยาลัยได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ มีความรู้ความสามารถทางด้านการทำวิจัยเป็นอย่างดี จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาค่ะจะเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรายุทธ์ เศรษฐขจร)
รองอธิการบดี ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2473-7000 ต่อ 1810

ที่ ศธ.0564.14/ 1200

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
1061 ถนนอิสรภาพ แขวงหิรัญรูจี
เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร 10600

2 สิงหาคม 2553

เรื่อง เรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือแบบสอบถามในการทำคุษฎีนิพนธ์

เรียน อ.ดร.ขวัญชฎิต พิศาลพงศ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน 1 ชุด

ด้วย นางสาวชลลดา พงศ์พัฒน์โยธิน นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น กำลังทำคุษฎีนิพนธ์ เรื่อง "การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ เรื่อง การสร้างกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด" โดยมีคณะกรรมการที่ปรึกษาคุษฎีนิพนธ์ ดังนี้

1. รศ.ดร.เอี่ยมพร เรียรหิรัญ	ประธานกรรมการ
2. รศ.ดร.จุมพจน์ วนิชกุล	กรรมการ
3. รศ.ดร.วิโพชญ์ วัฒนานามิติกุล	กรรมการ

ในการทำคุษฎีนิพนธ์ครั้งนี้ นักศึกษาจำเป็นต้องตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของเครื่องมือ เพื่อให้ได้เครื่องมือที่สมบูรณ์ที่สุด ทางมหาวิทยาลัยได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ มีความรู้ความสามารถทางด้านการทำวิจัยเป็นอย่างดี จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาดังกล่าวจะเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สราบุธ ศรีสมบูรณ์)

รองอธิการบดี ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี

ที่ ศธ.0564.14/ 1232

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
1061 ถนนอิสรภาพ แขวงหิรัญรูจี
เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร 10600

23 สิงหาคม 2553

เรื่อง เรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์

เรียน รศ.हरรรษา ศิวรักษ์

เนื่องด้วย นางสาวชลลดา พงศ์พัฒน์โยธิน นักศึกษาหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต สาขาการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ เรื่อง การสร้างกระบวนการทัศนการพัฒนาท้องถิ่น ความบทบาทของห้องสมุด” โดยมีคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดังนี้

1. รศ.ดร.เอี่ยมพร เขียวหิรัญ	ประธานกรรมการ
2. รศ.ดร.จุมพจน์ วนิชกุล	กรรมการ
3. รศ.ดร.วิโพธิ์ วัฒนานันติกุล	กรรมการ

ในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ นักศึกษาจำเป็นต้องประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์ เพื่อให้ได้เครื่องมือที่สมบูรณ์ที่สุด ทางบัณฑิตวิทยาลัยได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ มีความรู้ความสามารถทางด้านการทำวิจัยเป็นอย่างดี จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาค่ะจะเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรายุทธ์ เสรฐรุ่งจร)

รองอธิการบดี ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2473-7000 ต่อ 1810

ที่ ศธ.0564.14/ 1233

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
1061 ถนนอิสรภาพ แขวงหิรัญรูจี
เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร 10600

23 สิงหาคม 2553

เรื่อง เรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์

เรียน รศ.ฉวีวรรณ คูหาภินันท์

เนื่องด้วย นางสาวชลลดา พงศ์พัฒนาไยธิน นักศึกษาหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต สาขาการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ เรื่อง การสร้างกระบวนการพัฒนากิจกรรมพัฒนาท้องถิ่น ตามบทบาทของห้องสมุด” โดยมีคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดังนี้

1. รศ.ดร.เอื้อมพร เขียรศิริฤ	ประธานกรรมการ
2. รศ.ดร.จุมพจน์ วนิชกุล	กรรมการ
3. รศ.ดร.วิโรจน์ วัฒนานันท์มิตกุล	กรรมการ

ในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ นักศึกษาจำเป็นต้องประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์ เพื่อให้ได้เครื่องมือที่สมบูรณ์ที่สุด ทางบัณฑิตวิทยาลัยได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ มีความรู้ความสามารถทางด้านการทำวิจัยเป็นอย่างดี จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาดังกล่าวจะเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรยุทธ์ เศรษฐชอบ)

รองอธิการบดี ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2473-7000 ต่อ 1810

ที่ ศธ.0564.14/ 1234

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
1061 ถนนอิสรภาพ แขวงหิรัญรูจี
เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร 10600

23 สิงหาคม 2553

เรื่อง เรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์

เรียน ดร.ขวัญชฎิต พิศาลพงศ์

เนื่องด้วย นางสาวชลลดา พงศ์พัฒน์ โยธิน นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนามบทเรียนออนไลน์ เรื่อง การสร้างกระบวนการทัศน์การพัฒนาท้องถิ่น ความบทบาทของห้องสมุด” โดยมีคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดังนี้

1. รศ.ดร.เอี่ยมพร เรียงศิริชญ	ประธานกรรมการ
2. รศ.ดร.จุมพจน์ วนิชกุล	กรรมการ
3. รศ.ดร.วิโพธิ์ วัฒนานิมิตกุล	กรรมการ

ในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ นักศึกษาจำเป็นต้องประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์ เพื่อให้ได้เครื่องมือที่สมบูรณ์ที่สุด ทางบัณฑิตวิทยาลัยได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ มีความรู้ความสามารถทางด้านการทำวิจัยเป็นอย่างดี จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาดังจะเป็พระคุณข้ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรายุทธ์ เศรษฐงจง)
รองอธิการบดี ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2473-7000 ต่อ 1810

ที่ ศธ.0564.14/ 1237

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
1061 ถนนอิสรภาพ แขวงหิรัญรูจี
เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร 10600

23 สิงหาคม 2553

เรื่อง เรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์

เรียน รศ.ดร.คุณิก บุญเรืองรอด

เนื่องด้วย นางสาวชกลดา พงศ์พัฒน์ โยธิน นักศึกษาหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต สาขาการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ เรื่อง การสร้างกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด” โดยมีคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดังนี้

1. รศ.ดร.เอี่ยมพร เขียรศิริบุญ	ประธานกรรมการ
2. รศ.ดร.จุมพจน์ วนิชกุล	กรรมการ
3. รศ.ดร.วิโพธิ์ วัฒนานามิติกุล	กรรมการ

ในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ นักศึกษาจำเป็นต้องประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์ เพื่อให้ได้เครื่องมือที่สมบูรณ์ที่สุด ทางบัณฑิตวิทยาลัยได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ มีความรู้ความสามารถทางด้านการทำวิจัยเป็นอย่างดี จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาด้วยจะเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรายุทธ์ เศรษฐขจร)

รองอธิการบดี ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2473-7000 ต่อ 1810

ที่ ศษ.0564.14/ 1235

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
1061 ถนนอิตรภาพ แขวงหิรัญรูจี
เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร 10600

23 สิงหาคม 2553

เรื่อง เรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์

เรียน ผศ.ดร.ศักดิ์เศศ ประกอบผล

เนื่องด้วย นางสาวชลลดา พงศ์พัฒน์โยธิน นักศึกษาหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต สาขาการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ เรื่อง การสร้างกระบวนการทัศนการพัฒนาท้องถิ่น ตามบทบาทของห้องสมุด” โดยมีคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดังนี้

1. รศ.ดร.เอื้อมพร เขียวหิรัญ	ประธานกรรมการ
2. รศ.ดร.จุมพจน์ วนิชกุล	กรรมการ
3. รศ.ดร.วิโพธิ์ วัฒนานิมิตกุล	กรรมการ

ในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ นักศึกษาจำเป็นต้องประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์ เพื่อให้ได้เครื่องมือที่สมบูรณ์ที่สุด ทางบัณฑิตวิทยาลัยได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ มีความรู้ความสามารถทางด้านการทำวิจัยเป็นอย่างดี จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาดังขอเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรวุทธิ์ เศรษฐูขจร)

รองอธิการบดี ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2473-7000 ต่อ 1810

ที่ ศธ.0564.14/ 1236

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
1061 ถนนอิสรภาพ แขวงหิรัญรูจี
เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร 10600

23 สิงหาคม 2553

เรื่อง เรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์

เรียน รศ.พิเศษ ดร.อำนาจ เศรษฐ์ศรี

เนื่องด้วย นางสาวชลลดา พงศ์พัฒน์โยธิน นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนามบทเรียนออนไลน์ เรื่อง การสร้างกระบวนการพัฒนากิจกรรมพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด” โดยมีคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดังนี้

1. รศ.ดร.เอี่ยมพร เขียววิริย	ประธานกรรมการ
2. รศ.ดร.จุมพจน์ วณิชกุล	กรรมการ
3. รศ.ดร.วิโรจน์ วัฒนานามิตกุล	กรรมการ

ในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ นักศึกษาจำเป็นต้องประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์ เพื่อให้ได้เครื่องมือที่สมบูรณ์ที่สุด ทางบัณฑิตวิทยาลัยได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ มีความรู้ความสามารถทางด้านการทำวิจัยเป็นอย่างดี จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาค้นคว้าจะเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรายุทธ์ เศรษฐ์ศรี)
รองอธิการบดี ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2473-7000 ต่อ 1810

ภาคผนวก ข

กลุ่มตัวอย่างและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
- แบบประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์
- แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- แบบประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์
- แบบประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด

ลำดับ	ปีงบประมาณ	ชื่อ	ตำแหน่ง
1.	พ.ศ. ๒๕๖๑	นางสาว	นางทอง
2.	พ.ศ. ๒๕๖๑	นางสาว	นางสาวพูน
3.	พ.ศ. ๒๕๖๑	นางสาว	นางนุ
4.	พ.ศ. ๒๕๖๑	นางสาว	นางนุ
5.	พ.ศ. ๒๕๖๑	นางสาว	นางนุ
6.	พ.ศ. ๒๕๖๑	นางสาว	นางนุ
7.	พ.ศ. ๒๕๖๑	นางสาว	นางนุ
8.	พ.ศ. ๒๕๖๑	นางสาว	นางนุ
9.	พ.ศ. ๒๕๖๑	นางสาว	นางนุ
10.	พ.ศ. ๒๕๖๑	นางสาว	นางนุ
11.	พ.ศ. ๒๕๖๑	นางสาว	นางนุ
12.	พ.ศ. ๒๕๖๑	นางสาว	นางนุ
13.	พ.ศ. ๒๕๖๑	นางสาว	นางนุ
14.	พ.ศ. ๒๕๖๑	นางสาว	นางนุ
15.	พ.ศ. ๒๕๖๑	นางสาว	นางนุ
16.	พ.ศ. ๒๕๖๑	นางสาว	นางนุ
17.	พ.ศ. ๒๕๖๑	นางสาว	นางนุ
18.	พ.ศ. ๒๕๖๑	นางสาว	นางนุ
19.	พ.ศ. ๒๕๖๑	นางสาว	นางนุ
20.	พ.ศ. ๒๕๖๑	นางสาว	นางนุ
21.	พ.ศ. ๒๕๖๑	นางสาว	นางนุ
22.	พ.ศ. ๒๕๖๑	นางสาว	นางนุ
23.	พ.ศ. ๒๕๖๑	นางสาว	นางนุ
24.	พ.ศ. ๒๕๖๑	นางสาว	นางนุ
25.	พ.ศ. ๒๕๖๑	นางสาว	นางนุ
26.	พ.ศ. ๒๕๖๑	นางสาว	นางนุ
27.	พ.ศ. ๒๕๖๑	นางสาว	นางนุ
28.	พ.ศ. ๒๕๖๑	นางสาว	นางนุ
29.	พ.ศ. ๒๕๖๑	นางสาว	นางนุ
30.	พ.ศ. ๒๕๖๑	นางสาว	นางนุ

นางสาวพูน
นางนุ

แบบประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์เรื่องห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น : สำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

คำชี้แจง : แบบประเมินชุดนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้ประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์เรื่องห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น ในการจัดทำคู่มือปฏิบัติเรื่อง การพัฒนาบทเรียนออนไลน์เรื่องห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อสร้างกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด โปรดประเมินตามความเป็นจริง ผลของการประเมินจะนำมาพัฒนาปรับปรุงบทเรียนออนไลน์ให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น โดยมีเกณฑ์การประเมินดังนี้

5 = มีความเหมาะสมมากที่สุด

4 = มีความเหมาะสมมาก

3 = มีความเหมาะสมปานกลาง

2 = มีความเหมาะสมน้อย

1 = ยังต้องปรับปรุง

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม				
	5	4	3	2	1
1. ด้านโครงสร้างของบทเรียน					
1.1 ความชัดเจนของชื่อบทเรียน					
1.2 ความสัมพันธ์ของชื่อเรื่องหลักและหัวข้อเรื่องรอง					
1.3 การจัดลำดับโครงสร้างบทเรียน					
1.4 โครงสร้างหลักของบทเรียนทำให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ					
1.5 ผู้ใช้บทเรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามลำดับขั้นตอนของโครงสร้างบทเรียน					
2. ด้านความถูกต้องของเนื้อหา					
2.1 เนื้อหาของบทเรียนถูกต้องตามข้อเท็จจริง					
2.2 เนื้อหาของบทเรียนอ้างอิงจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้					
2.3 สำนวนภาษาถูกต้องตามหลักไวยากรณ์					
2.4 เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์					
2.5 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนถูกต้องเชื่อถือได้					
2.6 แบบวัดกระบวนการเรียนรู้ถูกต้องเชื่อถือได้					
3. ด้านความครอบคลุมของเนื้อหา					
3.1 เนื้อหาครบถ้วนสมบูรณ์ตามหัวข้อบทเรียน					
3.2 การจับแก่นแก่นจำนวนหน่วยเรียนของบทเรียน (3 หน่วยเรียน)					
3.3 ขนาดความยาวของบทเรียนแต่ละหน่วยเรียน					
3.4 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนครอบคลุมเนื้อหา					
3.5 แบบวัดกระบวนการเรียนรู้ครอบคลุมเนื้อหา					
4. ด้านระยะเวลาการเรียนรู้					
4.1 เนื้อหามีขนาดความยาวพอเหมาะกับระยะเวลาที่กำหนด					
4.2 ข้อทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีจำนวนพอเหมาะกับระยะเวลาที่กำหนด					
4.3 ข้อทดสอบเพื่อวัดกระบวนการเรียนรู้มีจำนวนพอเหมาะกับระยะเวลาที่กำหนด					
5. ด้านความเหมาะสมกับระดับผู้เรียน					
5.1 ระดับความยากง่ายของเนื้อหากับระดับของผู้เรียน					
5.2 ระดับความยากง่ายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับระดับของผู้เรียน					
5.3 แบบวัดกระบวนการเรียนรู้กับระดับของผู้เรียน					
6. ด้านการนำไปใช้ประโยชน์					
6.1 บทเรียนทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจเนื้อหาด้านห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น					
6.2 บทเรียนทำให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด					
6.3 บทเรียนทำให้ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น					
6.4 แบบทดสอบสามารถวัดระดับความรู้ความเข้าใจเนื้อหาด้านการพัฒนาท้องถิ่น					
6.5 แบบวัดกระบวนการเรียนรู้สามารถวัดระดับกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นได้					
6.6 บทเรียนมีความน่าสนใจเหมาะสมกับยุคสมัย					

ข้อเสนอแนะอื่นๆ

**แบบประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์เรื่องห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น
สำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านเทคนิคการนำเสนอ**

คำชี้แจง : แบบประเมินจุดนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้ประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์เรื่องห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น ในการจัดทำคู่มือวิทยานิพนธ์เรื่อง การพัฒนาบทเรียนออนไลน์เรื่องห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อสร้างกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น ตามบทบาทของห้องสมุด โปรดประเมินตามความเป็นจริง ผลของการประเมินจะนำมาพัฒนาปรับปรุงบทเรียนออนไลน์ให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น โดยมีเกณฑ์การประเมินดังนี้

5 = มีความเหมาะสมมากที่สุด

4 = มีความเหมาะสมมาก

3 = มีความเหมาะสมปานกลาง

2 = มีความเหมาะสมน้อย

1 = ยังต้องปรับปรุง

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม				
	5	4	3	2	1
1. ด้านรูปแบบการนำเสนอ					
1.1 การออกแบบองค์ประกอบหน้าจอ					
1.2 การออกแบบพื้นหลัง					
1.3 การออกแบบตัวอักษร					
1.4 การใช้สี					
1.5 การใช้ปุ่มและเมนูแสดงผล					
1.6 การเปลี่ยนหน้าจอ					
1.7 การใช้เสียงประกอบ					
1.8 การใช้ภาพประกอบ					
2. ด้านส่วนต่อประสานและปฏิสัมพันธ์					
2.1 การปฏิสัมพันธ์ในบทเรียนออนไลน์					
2.2 เทคนิคการนำเสนอบทเรียนออนไลน์					
2.3 การปฏิสัมพันธ์กับแบบทดสอบและแบบวัด					
2.4 รูปแบบการรายงานผลคะแนน					
3. ด้านโครงสร้างบทเรียน					
3.1 ลำดับการเข้าถึงเนื้อหา					
3.2 ขั้นตอนการเข้าถึงเนื้อหา					
3.3 ความสมบูรณ์ของการเชื่อมโยง (Link)					
3.4 การเปลี่ยนหน้าจอ					
3.5 การออกจากโปรแกรม					
4. ด้านคุณภาพโดยรวม					
4.1 คู่มือการใช้บทเรียน					
4.2 โปรแกรมที่ใช้ในการพัฒนาบทเรียน (โปรแกรม Moodle)					
4.3 คำแนะนำในการใช้บทเรียนออนไลน์					
4.4 ความสะดวกในการใช้บทเรียนออนไลน์					
4.5 เวลาที่ใช้ในการศึกษาบทเรียนออนไลน์					

ข้อเสนอแนะอื่นๆ

**แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน
ของบทเรียนออนไลน์เรื่องห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น**

คำชี้แจง :

1. แบบทดสอบมี 30 ข้อ เวลา 30 นาที
2. เลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

1. ข้อใดกล่าวถึงความหมายของห้องสมุดได้สมบูรณ์ที่สุด
 - 1) สถานที่จัดหาทรัพยากรสารสนเทศแล้วนำมาจัดเก็บและจัดหมวดหมู่อย่างเป็นระบบ เพื่อการเผยแพร่และบริการแก่ผู้ใช้อย่างหลากหลายรูปแบบ
 - 2) สถานที่ที่มุ่งให้บริการสารสนเทศอย่างสะดวก รวดเร็ว ทันการณ์ และตรงตามความต้องการของผู้ใช้
 - 3) สถานที่บ่มเพาะนักบริการสารสนเทศที่เรียกว่า บรรณารักษ์ นักเอกสารสนเทศ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน หรือ ชื่อเรียกอื่น
 - 4) สถานที่ให้บริการสารสนเทศทั้งบริการขั้นพื้นฐานและบริการลักษณะพิเศษแก่บุคคลโดยไม่แบ่งชนชั้นวรรณะ
2. ข้อใดเป็นวัตถุประสงค์ 5 ประการของห้องสมุด
 - 1) เพื่อการประชาสัมพันธ์ นันทนาการ สืบสานวัฒนธรรม นำพาสังคม อุทิศภูมิปัญญา
 - 2) เพื่อการศึกษา ข้อมูลข่าวสาร การค้นคว้าวิจัย ความจริงใจ นันทนาการ
 - 3) เพื่อการศึกษา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรม พัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม
 - 4) เพื่อการอ่านและการส่งเสริมการอ่าน การรู้หนังสือ ทักษะสารสนเทศ ทักษะชีวิต พัฒนาเศรษฐกิจ
3. ข้อใดกล่าวถึงประเภทของห้องสมุดได้ถูกต้อง
 - 1) ห้องสมุดวิจัยเป็นห้องสมุดที่จัดเก็บและให้บริการทรัพยากรสารสนเทศเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงาน และมุ่งให้บริการเฉพาะบุคลากรในสังกัดเป็นสำคัญ
 - 2) ห้องสมุดมหาวิทยาลัยเป็นห้องสมุดที่จัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศตามหลักสูตรที่เปิดสอน เน้นการอ่านส่งเสริมการอ่าน และมุ่งให้บริการแก่ผู้สอน ผู้เรียน และชุมชนเป็นสำคัญ
 - 3) ห้องสมุดประชาชนเป็นห้องสมุดที่เปิดบริการสำหรับบุคคลทั่วไป มุ่งส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาค้นคว้าวิจัยและการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่บุคคลในท้องถิ่น

- 4) ห้องสมุดเฉพาะเป็นห้องสมุดที่มุ่งให้บริการ นักวิจัยและจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศประเภทงานวิจัยเป็นสำคัญ อาจเป็นส่วนหนึ่งของห้องสมุดประเภทอื่นๆ
4. ข้อใดจัดอยู่ในประเภท "ห้องสมุดประชาชน"
 - 1) สำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
 - 2) ห้องสมุดคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 - 3) ห้องสมุดเฉลิมราชกุมารี สาขาลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี
 - 4) ห้องสมุดมารวย ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
5. ข้อใดกล่าวถึงพัฒนาการของห้องสมุดยุคโบราณได้ถูกต้อง
 - 1) ดินแดนกรีกและโรมัน โบราณเหล่านี้ค่านิยมในการสร้างห้องสมุดไว้เพื่อระดับบารมี
 - 2) ดินแดนจีน โบราณมีความเชื่อชาวยุเป็นพิเศษในเรื่องเกี่ยวกับดาราศาสตร์และการเล่นแร่แปรธาตุ
 - 3) ดินแดนเปอร์เซียนิยมบันทึกข้อมูลลงบนกระดาษ ไม้และม้วนผ้าไหม
 - 4) ดินแดนเมโสโปเตเมียโบราณนิยมบันทึกข้อมูลลงบนแผ่นปาปรัสด้วยอักษรคูนิฟอร์ม
6. การล่มสลายของห้องสมุดและวิชาการความรู้ยุคโบราณเกิดจากหลายสาเหตุ ยกเว้นข้อใด
 - 1) การจำกัดขอบเขตวิชาการความรู้ให้อยู่เฉพาะในแวดวงราชสำนักและชนชั้นสูง
 - 2) การรุกรานและทำลายล้างจากประเทศนักล่าอาณานิคม
 - 3) ภัยธรรมชาติ อาทิ ภูเขาไฟระเบิดบริเวณที่ห้องสมุดตั้งอยู่
 - 4) ภัยสงครามและความขัดแย้งทางศาสนา
7. ปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการเลือกใช้ประเภทของวัสดุบันทึกสารสนเทศยุคโบราณคือข้อใด

3. การใช้ประโยชน์สูงสุด	2) ความคงทนถาวร
3) ความเชื่อทางศาสนา	4) ความอุดมสมบูรณ์ หาได้ง่าย
8. การประดิษฐ์แท่นพิมพ์ของโจฮันส์ กูเตนเบอร์เกอร์ส่งผลกระทบต่อวงการห้องสมุดและวรรณกรรมยุคเรอเนสซองส์อย่างไร
 - 1) การผลิตและเผยแพร่ทรัพยากรสารสนเทศมากขึ้น
 - 2) การฟื้นฟูวรรณกรรมคลาสสิกให้แพร่หลายมากขึ้น
 - 3) มีการสร้างห้องสมุดเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะห้องสมุดมหาวิทยาลัย
 - 4) ราคาจัดจำหน่ายของทรัพยากรสารสนเทศสูงขึ้น
9. คำกล่าวที่ว่า "ห้องสมุดมีสภาพเหมือนสุสาน" (Library likes tomb) สะท้อนบทบาทของห้องสมุดในยุคกลางว่ามีลักษณะอย่างไร
 - 1) ปกปิด มืดซีก เงียบเชียบ
 - 2) จัดเก็บข้อมูลด้านศาสนา ความเชื่อ โสยศาสตร์
 - 3) เป็นที่พำนักพักผ่อนใจยามบั้นปลายของชีวิต
 - 4) มีระเบียบวินัย เกร็งครัด เข้มงวด

10. ห้องสมุดยุคโบราณส่วนใหญ่มีลักษณะการบริการอย่างไร
- 1) บริการคิมีน้ำใจใส่ใจผู้รับ
 - 2) บริการทุกระดับประทับใจ
 - 3) บริการเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต
 - 4) เอกสิทธิ์เฉพาะคุณคนพิเศษ
11. ข้อใดเป็นความหมายของคำว่า “กระบวนการพัฒนาท้องถิ่น” ที่สมบูรณ์ที่สุด
- 1) บุคลิกภาพที่สร้างขึ้นได้ เปลี่ยนแปลงได้และเป็นแรงจูงใจที่กำหนดพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นในด้านต่างๆ
 - 2) แนวความคิด หรือ มโนทัศน์ ค่านิยม ความเข้าใจรับรู้ ซึ่งใช้เป็นแบบจำลอง แบบแผน หรือ ตัวอย่างที่เป็นที่ยอมรับในการนำไปสู่การสร้างวิสัยทัศน์ แนวปฏิบัติ ที่เป็นพื้นฐานในการจัดการ หรือจัดระบบตนเองในท้องถิ่น
 - 3) ความรู้สึก หรือท่าทีของบุคคลที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นและสถานการณ์ต่าง ๆ ในท้องถิ่นทั้งในทางบวกและทางลบ
 - 4) ความรู้สึก ความเชื่อ และแนวโน้มของพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่น หรือ ความคิดในลักษณะของการประเมินค่า ความรู้สึก ความเชื่อ และแนวโน้มของพฤติกรรมนี้ต้องคงอยู่นานพอสมควร
12. ข้อใดเป็นความหมายของคำว่า “การพัฒนาอย่างยั่งยืน” ที่สมบูรณ์ที่สุด
- 1) การพัฒนาที่มีเป้าหมายสูงสุดคือ คน ซึ่งเป็นทั้งผู้พัฒนาและผู้รับผลของการพัฒนา ให้มีความเป็นอยู่ที่ดี ซึ่งเมื่อคนได้รับการพัฒนาจะส่งผลโดยรวมถึงการพัฒนาเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมด้วย
 - 2) การพัฒนาที่ก่อให้เกิดความสมดุลหรือมีปฏิสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกันในระหว่างมิติอันเป็นองค์ประกอบที่จะทำให้ชีวิตมนุษย์อยู่ดีมีสุข ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม จิตใจ รวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งต่อคนรุ่นปัจจุบันและรุ่นอนาคต
 - 3) การเปลี่ยนแปลงตามแผนหรือการเปลี่ยนแปลงที่มีการกำหนดทิศทาง ไม่ใช่เป็นการเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติ เป็นความพยายามของมนุษย์ที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น โดยกำหนดทิศทางหรือรายละเอียดไว้ล่วงหน้า
 - 4) กระบวนการเปลี่ยนแปลงที่มุ่งยกระดับความเป็นอยู่ของมนุษย์และสังคมให้สูงขึ้น เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตและสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น โดยการเพิ่มขีดความรู้ความสามารถของชาวชนบทในการทำงานเพื่อเพิ่มผลผลิตจากการเข้าถึงและการควบคุมสิ่งแวดล้อมด้วยความรู้และเทคโนโลยี ตลอดจนเพื่อกระจายความเป็นธรรมในสังคม
13. Think Global- Act Local อาจเปรียบได้กับสำนวนข้อใด
- 1) สร้างวิมานในอากาศ
 - 2) เล็กๆ ไม่-ใหญ่ๆ ทำ
 - 3) โลกไร้พรมแดน
 - 4) คาจูกาวาทำคิคิน

14. ข้อใดเป็นโครงการที่แสดงถึงกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นที่สอดคล้องกับสภาพ “ภูมิสังคม” ของชุมชนบ้านสมเด็จพระยา
 - 1) โครงการไหว้พระแก้ววัดที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อ่างทอง สิงห์บุรี
 - 2) โครงการสืบสานประเพณีลอยกระทงทรงประทับเชิงสะพานพุทธ
 - 3) โครงการทอดน่องล่องชมชุมชนบ้านลาว บ้านมอญ และบ้านฝรั่งกุฎีจีน
 - 4) โครงการ “เรือห้องสมุดเคลื่อนที่” ในลำน้ำเจ้าพระยา
15. ข้อใดแสดงถึงกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นโดยการกระจายอำนาจแบบ “bottom up” ที่ชัดเจนที่สุด
 - 1) ผู้ใหญ่บ้านประชุมชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ของการก่อสร้างร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ให้ท้องถิ่นทราบ
 - 2) ผู้ใหญ่บ้านทำการสำรวจความต้องการร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ของท้องถิ่นก่อนการก่อสร้าง
 - 3) ผู้ใหญ่บ้านชักชวนเจ้าหน้าที่ควบคุมดูแลร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ที่จัดตั้งขึ้นจากงบประมาณแผ่นดิน
 - 4) ผู้ใหญ่บ้านก่อสร้างร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่จากงบประมาณแผ่นดินและประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบ
16. ข้อใดอธิบายความหมายของกระบวนการ A-I-C ได้ชัดเจนที่สุด
 - 1) กระบวนการประชุมเชิงปฏิบัติการที่ใช้อำนาจเป็นจุดประสงค์ในการทำงานแทนการใช้ปัญหาและการแก้ปัญหาเป็นตัวตั้งในการทำงาน
 - 2) กระบวนการประชุมเชิงปฏิบัติการที่ทำให้เกิดการร่วมมือแบบประชาธิปไตย ผู้เข้าร่วมประชุมจะรู้สึกภูมิใจในคุณค่าของตนเองต่อการมีส่วนร่วมในข้อสรุปของการประชุมอันจะส่งผลถึงการนำไปปฏิบัติ การติดตามผลรวมกัน
 - 3) กระบวนการประชุมปฏิบัติการวางแผนแบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ บนพื้นฐานของความเคารพในศักยภาพของผู้เข้าร่วมทุกคน
 - 4) กระบวนการประชุมสนทนากลุ่มในประเด็นปัญหาที่เฉพาะเจาะจง เพื่อชักจูงให้กลุ่มเกิดแนวคิดและแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นหรือแนวทางการสนทนาอย่างกว้างขวางละเอียดถี่ถ้วน
17. ขั้นตอนแรกของการปฏิบัติกระบวนการ A-I-C หรือ A-I คือข้อใด
 - 1) สร้างวิสัยทัศน์ สภาพที่คาดหวังในอนาคต (ideal vision หรือ scenario) : เป็นมติที่ทุกคนเข้าใจความเป็นมา และคาดหวัง มีความประสงค์ร่วมกันตั้งแต่เริ่ม
 - 2) จัดความสำคัญ จำแนกกิจกรรม (priority) : เป็นขั้นตอนที่ทุกคนได้แสดงประสบการณ์ให้ผู้อื่นเลือกใช้ประโยชน์ โดยใช้กิจกรรมเป็นสิ่งควบคุมความสำเร็จ
 - 3) คิดค้น หากถวิล (solution design) : เป็นขั้นตอนที่ทุกคนได้แสดงพลัง และประสบการณ์ มีส่วนร่วม หากความคิดของคนมีเหตุผล ได้รับการยอมรับ จะเกิดความภูมิใจ ถ้าของผู้อื่นดีกว่า ก็ยอมรับเช่นกัน งานนี้จะเป็นของทุกคนตั้งแต่ต้น
 - 4) เข้าใจสถานการณ์ สภาพที่แท้จริง (reality) : เป็นการเริ่มให้พบทวน ระบายอารมณ์ ความคิด มีศิลปะ มีสัมพันธภาพกับคนอื่น ไม่เคร่งเครียด

18. ขั้นตอนสุดท้ายของการปฏิบัติการกระบวนการ A-I-C หรือ C-2 คือข้อใด
- 1) สร้างวิสัยทัศน์ สภาพที่คาดหวังในอนาคต (ideal vision หรือ scenario) : เป็นมโนทัศน์ที่ทุกคนเข้าใจความเป็นมา และคาดหวัง มีความประสงค์ร่วมกันตั้งแต่เริ่ม
 - 2) วางแผน หาผู้รับผิดชอบ (responsibility) : เป็นขั้นตอนที่ทุกคนได้วิเคราะห์ตนเอง แสดงพลังความสามารถ และภารกิจที่จะร่วมทำงานในเรื่องใดได้บ้าง
 - 3) จัดทำแผน / กิจกรรม / โครงการ (action plan) : ขั้นตอนนี้ ต้องร่วมกันเขียนแผนงาน / โครงการ
 - 4) จัดความสำคัญ จำแนกกิจกรรม (priority) : เป็นขั้นตอนที่ทุกคนได้แสดงประสบการณ์ให้ผู้อื่นเลือกใช้ประโยชน์ โดยใช้กิจกรรมเป็นสิ่งที่ควบคุมความสำเร็จ
19. ข้อใดกล่าวได้ ไม่ ถูกต้องเกี่ยวกับกระบวนการ A-I-C
- 1) การเขียนแสดงความคิดเห็นสั้นๆ เป็นวิธีการสะท้อนความคิดที่ถกเถียง และรอบคอบ สามารถสรุปได้ง่ายและรู้สึกสบายใจว่าการพูดอภิปรายแบบเดิมที่เคยปฏิบัติมา
 - 2) การปฏิบัติทุกขั้นตอนเป็นเพียงแนวทาง การทำกิจกรรมแต่ละขั้นตอนสามารถผนวก ลัด หรือคัดทอนเวลาไปตามความเหมาะสม และตามศักยภาพของสมาชิกกลุ่ม
 - 3) การเลือกผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่ม ควรเลือกจากคนที่มีความรู้พื้นฐานเดียวกัน วิชาชีพเดียวกัน หรือ มีประสบการณ์เดียวกัน จึงจะทำให้ได้มุมมองแบบรวบยอด
 - 4) ปรัชญาของกระบวนการนี้คือฝึกให้มีทักษะชีวิต รู้จักแสดงความคิดเห็น รับผิดชอบ หรือปฏิเสธ ความคิดผู้อื่น วิเคราะห์และเลือกมาสังเคราะห์เป็นของตนเองและของส่วนรวม
20. ข้อใดกล่าวได้ถูกต้องเกี่ยวกับขั้นตอนของกระบวนการ A-I-C
- 1) ขั้น A - การยอมรับชื่นชม ทำให้เกิดพลังความดีและเป็นการพัฒนาทางจิตวิญญาณ
 - 2) ขั้น I - การนำวิธีการสำคัญมาจัดการและกำหนดเป็นแผนปฏิบัติการ
 - 3) ขั้น C - การใช้ประสบการณ์ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เรียนรู้ร่วมกันก่อให้เกิดพลัง
 - 4) ในการประชุมตามกระบวนการ A-I-C ต้องมี facilitator หรือประธานการประชุมทำหน้าที่ชี้แจงประเด็น กำกับบทบาทของผู้เข้าประชุม ให้เป็นไปตามขั้นตอน และเป็นผู้ชี้ขาดมติการประชุม
21. ข้อใดเป็นบทบาทตามภารกิจของหอสมุดแห่งชาติของไทย
- 1) การเป็นคลังสิ่งพิมพ์ของชาติและศูนย์รวบรวมสิ่งพิมพ์ขององค์กรสหประชาชาติ
 - 2) การเป็นศูนย์นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาของชาติ
 - 3) การบริการวิชาการแก่สังคมและสถาบันการศึกษาทุกระบบการศึกษาของชาติ
 - 4) การส่งเสริมการประกอบอาชีพ พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนและการเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย
22. ข้อใดเป็นบทบาทตามภารกิจของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา
- 1) การปลูกฝังทักษะพื้นฐานด้านการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การสื่อสาร อารมณ์ สังคม และปัญญา
 - 2) การเป็นศูนย์กำหนดเลขมาตรฐานสากลประจำหนังสือ และวารสาร

- 3) การเป็นศูนย์ข้อมูลวารสารระหว่างชาติและภูมิภาค
 - 4) การส่งเสริมการเรียนการสอนตามหลักสูตร การวิจัย การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม
23. ข้อใดเป็นบทบาทตามภารกิจของห้องสมุดโรงเรียน
- 1) การบริการวิชาการแก่สังคม การวิจัย การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม
 - 2) การเป็นศูนย์กลางการฝึกฝนการอ่านและปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน
 - 3) การเป็นศูนย์สารสนเทศเฉพาะทางและการมีบุคลากรผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง
 - 4) การส่งเสริมการรู้หนังสือและทักษะการเรียนรู้การเข้าถึงและขยายโอกาสการเรียนรู้ด้วยตนเองและการศึกษาลดละเลยชีวิต
24. ข้อใดเป็นบทบาทตามภารกิจของห้องสมุดประชาชน
- 1) การบริการวิชาการแก่สังคม การวิจัย การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม
 - 2) การเป็นศูนย์กลางการฝึกฝนการอ่านและปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน
 - 3) การเป็นศูนย์สารสนเทศเฉพาะทางและการมีบุคลากรผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง
 - 4) การส่งเสริมการรู้หนังสือและทักษะการเรียนรู้การเข้าถึงและขยายโอกาสการเรียนรู้ด้วยตนเองและการศึกษาลดละเลยชีวิต
25. ข้อใดเป็นบทบาทตามภารกิจของห้องสมุดเฉพาะ
- 1) การเป็นศูนย์ควบคุมบรรณานุกรมแห่งชาติ
 - 2) การเป็นศูนย์สารสนเทศเฉพาะทางและการมีบุคลากรผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง
 - 3) การสนับสนุนส่งเสริมรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย
 - 4) ส่งเสริมการประกอบอาชีพพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย
26. ข้อใดเป็นแนวคิดของกระบวนการทัศน์การพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุดตามสูตร ELLD
- 1) เกิดจากการนำแนวคิดกระบวนการ A-I-C (Appreciation-Influence-Control) ผสมเข้ากับบทบาทของห้องสมุดเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น (Library for Local Development)
 - 2) เกิดจากการนำแนวคิดการพัฒนาแบบ 3 D (Democracy Decency Drug-Free) ผสมกับโครงการห้องสมุด 3 ดี (หรือ 3 G: Good media Good Environment Good Service)
 - 3) เกิดจากการนำแนวคิดการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น (Education for Locality Development) ผสมกับบทบาทของห้องสมุดเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น (Library for Local Development)
 - 4) เกิดจากการนำแนวคิดการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น (Education for Locality Development) ผสมกับโครงการห้องสมุด 3 G (The Third Generation)

**แบบประเมินความพึงพอใจในการใช้บทเรียนออนไลน์เรื่อง
ห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น**

คำชี้แจง : แบบประเมินชุดนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้ประเมินความพึงพอใจบทเรียนออนไลน์เรื่องห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น ในการจัดทำคชยภูมินิพนธ์เรื่อง การพัฒนาบทเรียนออนไลน์เรื่องห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อสร้างกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด โปรดประเมินตามความเป็นจริง ผลของการประเมินจะนำมาพัฒนาปรับปรุงบทเรียนออนไลน์ให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น โดยมีเกณฑ์การประเมินดังนี้

5 = มีความพึงพอใจมากที่สุด 4 = มีความพึงพอใจมาก 3 = มีความพึงพอใจปานกลาง
2 = มีความพึงพอใจน้อย 1 = มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
	5	4	3	2	1
1. ด้านโครงสร้างของบทเรียน					
1.1 การกำหนดชื่อเรื่องบทเรียน					
1.2 การกำหนดหัวข้อเรื่องหลัก หัวข้อเรื่องรอง					
1.3 การจัดลำดับโครงสร้างบทเรียน					
1.4 ลำดับการเข้าถึงเนื้อหา					
1.5 ชั้นคอนการเข้าถึงเนื้อหา					
1.6 ความสมบูรณ์ของการเชื่อมโยง (Link)					
1.7 การเปลี่ยนหน้าจอ					
1.8 การออกจากโปรแกรม					
2. ด้านเนื้อหา					
2.1 เนื้อหาของบทเรียนถูกต้องตามข้อเท็จจริง					
2.2 เนื้อหาของบทเรียนอ้างอิงจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้					
2.3 สำนวนภาษาถูกต้องตามหลักไวยากรณ์					
2.4 วัตถุประสงค์สอดคล้องกับเนื้อหา					
2.5 เนื้อหาครบถ้วนสมบูรณ์ตามหัวข้อบทเรียน					
2.6 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนครอบคลุมเนื้อหา					
2.7 แบบวัดกระบวนการทัศนัยครอบคลุมเนื้อหา					
3 ด้านระยะเวลาการเรียนรู้					
3.1 เนื้อหามีขนาดความยาวของพอเหมาะับระยะเวลาที่กำหนด					
3.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีจำนวนพอเหมาะับระยะเวลาที่กำหนด					
3.3 แบบวัดกระบวนการทัศนัยมีจำนวนพอเหมาะับระยะเวลาที่กำหนด					

รายการประเมิน (ต่อ)		ระดับความพึงพอใจ				
		5	4	3	2	1
4	ด้านความเหมาะสมกับระดับผู้เรียน					
4.1	ระดับความยากง่ายของเนื้อหาที่ระดับของผู้เรียน					
4.2	ระดับความยากง่ายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ระดับของผู้เรียน					
4.3	แบบวัดกระบวนการที่สัมพันธ์กับระดับของผู้เรียน					
5	ด้านรูปแบบการนำเสนอ					
5.1	การออกแบบองค์ประกอบหน้าจอ					
5.2	การออกแบบพื้นหลัง					
5.3	การออกแบบตัวอักษร					
5.4	การใช้สี					
5.5	การใช้ปุ่มและเมนูแสดงผล					
5.6	การเปลี่ยนหน้าจอ					
5.7	การใช้เสียงประกอบ					
5.8	การใช้ภาพประกอบ					
6	ด้านส่วนต่อประสานและปฏิสัมพันธ์					
6.1	การปฏิสัมพันธ์ในบทเรียน					
6.2	เทคนิคการนำเสนอบทเรียน					
6.3	การปฏิสัมพันธ์กับแบบทดสอบและแบบวัด					
6.4	รูปแบบการรายงานผลคะแนน					
7	ด้านคำแนะนำการใช้					
7.1	คู่มือการใช้บทเรียน					
7.2	โปรแกรมที่ใช้ในการพัฒนาบทเรียน (โปรแกรม Moodle)					
7.3	คำแนะนำในการใช้บทเรียน					
7.4	ความสะดวกในการใช้บทเรียน					
7.5	เวลาที่ใช้ในการศึกษาบทเรียนทั้งหมด					
8	ด้านความพึงพอใจโดยรวม					
8.1	บทเรียนมีความน่าสนใจ					
8.2	บทเรียนมีความเหมาะสมกับยุคสมัย					
8.3	บทเรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นได้					

ข้อเสนอแนะอื่นๆ

แบบประเมินกระบวนการทัศน์ของการวิจัยเรื่อง
การพัฒนาบทเรียนออนไลน์เรื่องห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น
เพื่อสร้างกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด

คำชี้แจง

1. องค์ประกอบของแบบวัดกระบวนการทัศน์

แบบวัดกระบวนการทัศน์จำแนกออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการศึกษา ค้นคว้า วิจัย (E : Education and Research) ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น (L : Local wisdom preservation) ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (L : Life-long learning) และ ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต (D : Development of quality of life)

กระบวนการทัศน์แต่ละด้านประกอบด้วยแนวปฏิบัติย่อยที่จะให้ผู้ตอบพิจารณาเลือกและใส่เครื่องหมาย ✓ ในระดับที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านที่สุด ตามเทคนิคการวัดทัศนคติของเทอร์สโตน (Thurstone's technique) เรียกว่า priori approach หรือ equal-appearing interval scale เน้นคุณสมบัติของการวัดให้มีความเท่ากันหรือเสมอภาคกัน โดยแบ่งช่วงการวัดออกเป็น 11 ช่วง ตั้งแต่ 1-11 แต่ละช่วงจะมีคะแนนของความคิดเห็นแบ่งเท่าๆ กัน โดยเริ่มจากความคิดเห็นต่อสิ่งนั้นตั้งแต่ น้อยที่สุด จนถึง มากที่สุด ดังนี้

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
(น้อยที่สุด)										(มากที่สุด)

เกณฑ์การประเมินแบ่งช่วงการวัดออกเป็น 11 ช่วง ส่วนค่ามัธยฐานจำแนกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

1.00 - 3.00 = มีกระบวนการทัศน์ที่ไม่ดีอย่างยิ่ง

3.01 - 5.00 = มีกระบวนการทัศน์ที่ไม่ดี

5.01 - 7.00 = มีกระบวนการทัศน์เป็นกลาง

7.01 - 9.00 = มีกระบวนการทัศน์ที่ดี

9.01 - 11.00 = มีกระบวนการทัศน์ที่ดีอย่างยิ่ง

2. นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในแบบวัดกระบวนการทัศน์

ห้องสมุด (Library)

แหล่งการเรียนรู้ ซึ่งมีหน้าที่ในการจัดหาและรวบรวมทรัพยากรสารสนเทศรูปแบบต่างๆ ทั้งประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อไม่ตีพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อนำมาจัดเก็บและจัดหมวดหมู่อย่างเป็นระบบ เพื่อการเผยแพร่และบริการแก่ผู้ใช้ได้อย่างหลากหลายรูปแบบ ทั้งบริการขั้นพื้นฐาน และบริการลักษณะพิเศษ โดยมุ่งปรัชญาการบริการที่สำคัญคือ ความสะดวก รวดเร็ว ทันการณ์ และตรงตามความต้องการของผู้ใช้ โดยมีบุคลากรผู้ให้บริการซึ่งอาจเรียกว่า บรรณารักษ์ นักเอกสารสนเทศ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน หรือ ชื่อเรียกอื่น ทำหน้าที่อำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้บริการ ห้องสมุดในบริบทนี้ มีความหมายเดียวกับ หอสมุด ศูนย์ข้อมูล ศูนย์

เอกสาร ศูนย์สารสนเทศ ศูนย์สื่อการศึกษา ศูนย์วัสดุการศึกษา ศูนย์การเรียนรู้ สำนักวิทยบริการ หรือ สถาบันวิทยบริการ เป็นต้น

การพัฒนาท้องถิ่น (Local Development)

การเปลี่ยนแปลงท้องถิ่นให้ดีขึ้นกว่าเดิม โดยเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างมีแบบแผน มีวัตถุประสงค์และทิศทางที่ชัดเจน อันนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิต และคุณภาพสังคม เพื่อให้เกิดความเป็นอยู่ที่ดีของมนุษย์ และสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น โดยการเพิ่มขีดความรู้ความสามารถของชาวชนบทในการทำงานเพื่อเพิ่มผลผลิตจากการเข้าถึงและการควบคุมสิ่งแวดล้อมด้วยความรู้และเทคโนโลยี ตลอดจนเพื่อกระจายความเป็นธรรมในสังคม การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนั้น ไม่ใช่เป็นการเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติ แต่เป็นความพยายามของมนุษย์ที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น โดยกำหนดทิศทางหรือรายละเอียดไว้ล่วงหน้า

กระบวนทัศน์การพัฒนาท้องถิ่น (Local Development Paradigm)

แนวความคิด หรือ มโนทัศน์ (concepts) ค่านิยม (values) ความเข้าใจรับรู้ (perceptions) ซึ่งใช้เป็นแบบจำลอง (model) แบบแผน (pattern) หรือ ตัวอย่าง (example) ที่เป็นที่ยอมรับในการนำไปสู่การสร้างวิสัยทัศน์ (vision) แนวปฏิบัติ (practice) ที่เป็นพื้นฐานในการจัดการ (management) หรือจัดระบบตนเองในท้องถิ่น โดยในการวิจัยครั้งนี้กำหนดกระบวนทัศน์การพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุดไว้ 4 ด้าน คือ ด้านการศึกษา ค้นคว้า วิจัย (E : Education and Research) ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น (L : Local wisdom preservation) ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (L : Life-long learning) และ ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต (D : Development of quality of life)

องค์ประกอบของห้องสมุดในการพัฒนาท้องถิ่น

ห้องสมุดเป็นแหล่งการเรียนรู้ ซึ่งมีบทบาทในการจัดหา รวบรวม จัดเก็บ และจัดหมวดหมู่ทรัพยากรสารสนเทศอย่างเป็นระบบ เพื่อการเผยแพร่และบริการแก่ผู้ใช้อย่างหลากหลายรูปแบบ โดยมุ่งปรัชญาการบริการที่สำคัญคือ ความสะดวก รวดเร็ว ทันการณ์ และตรงตามความต้องการของผู้ใช้ โดยมีบุคลากรผู้เชี่ยวชาญทำหน้าที่อำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้บริการ ในการดำเนินงานห้องสมุดนั้นมียุทธศาสตร์สำคัญหลายประการที่จะทำให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย ดังนี้

1. สถานที่ตั้งและอาคารสถานที่ ห้องสมุดควรตั้งอยู่ในแหล่งที่เป็นศูนย์กลางเพื่อทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางหรือศูนย์ประสานงาน ให้ผู้ใช้บริการสามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวก นอกจากนี้อาคารสถานที่รวมถึงวัสดุตกแต่งในอาคารควรมีรูปแบบที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น
2. บรรยากาศและสภาพแวดล้อม และ สิ่งอำนวยความสะดวก ห้องสมุดควรมีบรรยากาศสภาพแวดล้อม และสิ่งอำนวยความสะดวก ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของประชาชนในท้องถิ่น
3. นโยบาย แผนงาน และโครงการ ห้องสมุดควรมีนโยบายและแผนงานอย่างชัดเจน แผนงานจำแนกเป็นแผนกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการ ส่วนโครงการเป็นผลจากการนำแผนมาปฏิบัติทำให้เป็นรูปธรรม
4. ทรัพยากรสารสนเทศ ห้องสมุดควรมีทรัพยากรสารสนเทศทุกรูปแบบไว้ให้บริการแก่ประชาชนในท้องถิ่น ทั้งประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อไม่ตีพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงทรัพยากรบุคคล หรือ ปรากฏท้องถิ่น
5. บริการและกิจกรรม ห้องสมุดควรมีการจัดบริการคือการอำนวยความสะดวกให้ประชาชนในท้องถิ่นสามารถเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ทันการณ์ ทั้งบริการขั้นพื้นฐาน และบริการ

ลักษณะพิเศษ ส่วนกิจกรรมคือการติดตามวาระพิเศษ โดยมีจุดมุ่งหมายหลักคือเพื่อประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการใช้บริการห้องสมุด

6. บุคลากร ห้องสมุดควรมีบุคลากรผู้ให้บริการซึ่งอาจเรียกว่า บรรณารักษ์ นักเอกสารสนเทศ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน หรือ ชื่อเรียกอื่น ทำหน้าที่อำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้บริการในท้องถิ่น

7. การบริหารจัดการ ห้องสมุดควรมีระบบการบริหารจัดการองค์กรที่ดี มีโครงสร้างองค์กรที่ชัดเจน มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ระหว่างบุคคลและงานอย่างเหมาะสม

8. งบประมาณ ห้องสมุดควรมีการจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอ มีสัดส่วนที่เหมาะสมเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ

9. เครือข่ายความร่วมมือ ห้องสมุดควรร่วมมือกับองค์กรในท้องถิ่นทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการเพื่อแบ่งปันทรัพยากรสารสนเทศ หรือนุเคราะห์ร่วมกัน

10. ฐานข้อมูล ห้องสมุดควรมีการจัดทำฐานข้อมูลท้องถิ่นเพื่อให้บุคคลทั่วไปสามารถเข้าถึงได้โดยผ่านช่องทางเทคโนโลยีสารสนเทศ

ภาคผนวก ก

- ค่าความยากและอำนาจจำแนกของแบบทดสอบ
- ค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือวิจัย

ข้อ	ความยาว(p)	อัตราดอกเบี้ย (%)	แบบความหมาย	แบบความหมาย
1	.80	.40	ค่าน้ำต่าง	อัตราดอกเบี้ย
2	.60	.53	ปานกลาง	อัตราดอกเบี้ย
3	.40	.53	ค่าน้ำต่าง	อัตราดอกเบี้ย
4	.30	.60	ค่าน้ำต่าง	อัตราดอกเบี้ย
5	.27	.53	ค่าน้ำต่าง	อัตราดอกเบี้ย
6	.27	.40	ค่าน้ำต่าง	อัตราดอกเบี้ย
7	.27	.53	ค่าน้ำต่าง	อัตราดอกเบี้ย
8	.40	.53	ค่าน้ำต่าง	อัตราดอกเบี้ย
9	.80	.40	ค่าน้ำต่าง	อัตราดอกเบี้ย
10	.30	.60	ค่าน้ำต่าง	อัตราดอกเบี้ย
11	.27	.53	ค่าน้ำต่าง	อัตราดอกเบี้ย
12	.43	.47	ปานกลาง	อัตราดอกเบี้ย
13	.33	.40	ค่าน้ำต่าง	อัตราดอกเบี้ย
14	.27	.53	ค่าน้ำต่าง	อัตราดอกเบี้ย
15	.37	.73	ค่าน้ำต่าง	อัตราดอกเบี้ย
16	.20	.40	ค่าน้ำต่าง	อัตราดอกเบี้ย
17	.80	.40	ค่าน้ำต่าง	อัตราดอกเบี้ย
18	.37	.73	ค่าน้ำต่าง	อัตราดอกเบี้ย
19	.30	.60	ค่าน้ำต่าง	อัตราดอกเบี้ย
20	.27	.53	ค่าน้ำต่าง	อัตราดอกเบี้ย
21	.37	.73	ค่าน้ำต่าง	อัตราดอกเบี้ย
22	.33	.40	ค่าน้ำต่าง	อัตราดอกเบี้ย
23	.77	.33	ค่าน้ำต่าง	อัตราดอกเบี้ย
24	.37	.73	ค่าน้ำต่าง	อัตราดอกเบี้ย
25	.80	.40	ค่าน้ำต่าง	อัตราดอกเบี้ย
26	.40	.40	ค่าน้ำต่าง	อัตราดอกเบี้ย
27	.27	.53	ค่าน้ำต่าง	อัตราดอกเบี้ย
28	.43	.47	ปานกลาง	อัตราดอกเบี้ย
29	.27	.53	ค่าน้ำต่าง	อัตราดอกเบี้ย
30	.50	.20	ปานกลาง	อัตราดอกเบี้ย

ผลการวิเคราะห์อัตราดอกเบี้ย (P) และอัตราดอกเบี้ย (r) ของแบบทดสอบ

ผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินบทคุณภาพเรียนออนไลน์เชิงเนื้อหา

รายการประเมินคุณภาพด้านเนื้อหา	ความเห็นผู้เชี่ยวชาญ			รวม	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
1. ด้านโครงสร้างของบทเรียน					
1.1 ความชัดเจนของชื่อบทเรียน	0	+1	+1	2	0.67
1.2 ความสัมพันธ์ของข้อเรื่องหลักและหัวข้อเรื่องรอง	0	+1	+1	2	0.67
1.3 การจัดลำดับโครงสร้างบทเรียน	+1	+1	+1	3	1
1.4 โครงสร้างหลักของบทเรียนทำให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ	+1	+1	+1	3	1
1.5 ผู้ใช้บทเรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามลำดับขั้นตอนของโครงสร้างบทเรียน	+1	+1	+1	3	1
2. ด้านความถูกต้องของเนื้อหา					
2.1 เนื้อหาของบทเรียนถูกต้องตามข้อเท็จจริง	+1	+1	+1	3	1
2.2 เนื้อหาของบทเรียนอ้างอิงจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้	+1	+1	+1	3	1
2.3 จำนวนภาษาถูกต้องตามหลักไวยากรณ์	+1	+1	+1	3	1
2.4 เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์	0	+1	+1	2	0.67
2.5 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนถูกต้องเชื่อถือได้	+1	+1	+1	3	1
2.6 แบบประเมินกระบวนการทัศน์ถูกต้องเชื่อถือได้	+1	+1	+1	3	1
3. ด้านความครอบคลุมของเนื้อหา					
3.1 เนื้อหาครบถ้วนสมบูรณ์ตามหัวข้อบทเรียน	0	+1	+1	2	0.67
3.2 การจำแนกจำนวนหน่วยเรียนของบทเรียน (3 หน่วยเรียน)	+1	+1	+1	3	1
3.3 ขนาดความยาวของบทเรียนแต่ละหน่วยเรียน	+1	+1	0	2	0.67
3.4 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนครอบคลุมเนื้อหา	+1	+1	+1	3	1
3.5 แบบประเมินกระบวนการทัศน์ครอบคลุมเนื้อหา	+1	+1	+1	3	1
4. ด้านระยะเวลาการเรียนรู้					
4.1 เนื้อหามีขนาดความยาวพอเหมาะับระยะเวลาที่กำหนด	+1	+1	+1	3	1
4.2 ข้อทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีจำนวนพอเหมาะับระยะเวลาที่กำหนด	0	+1	+1	2	0.67
4.3 ข้อทดสอบเพื่อวัดกระบวนการทัศน์มีจำนวนพอเหมาะับระยะเวลาที่กำหนด	0	+1	+1	2	0.67

ผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินบทคุณภาพเรียนออนไลน์เชิงเนื้อหา

รายการประเมินคุณภาพด้านเนื้อหา	ความเห็น ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	IOC
	คนที่ ที่1	คนที่ ที่2	คนที่ ที่3		
5. ด้านความเหมาะสมกับระดับผู้เรียน					
5.1 ระดับความยากของเนื้อหากับระดับของผู้เรียน	+1	0	+1	2	0.67
5.2 ระดับความยากของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กับระดับของผู้เรียน	+1	0	+1	2	0.67
5.3 แบบประเมินกระบวนการทัศนกับระดับของผู้เรียน	+1	+1	+1	3	1
6. ด้านการนำไปใช้ประโยชน์					1
6.1 บทเรียนทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจเนื้อหาด้าน ห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น	+1	+1	+1	3	1
6.2 บทเรียนทำให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น ตามบทบาทของห้องสมุด	+1	+1	+1	3	1
6.3 บทเรียนทำให้ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนา ท้องถิ่น	+1	+1	+1	3	1
6.4 แบบทดสอบสามารถวัดระดับความรู้ความเข้าใจเนื้อหาด้าน การพัฒนาท้องถิ่น	+1	+1	+1	3	1
6.5 แบบประเมินกระบวนการทัศนสามารถวัดระดับกระบวนการ พัฒนาท้องถิ่นได้	+1	+1	+1	3	1
6.6 บทเรียนมีความน่าสนใจเหมาะสมกับยุคสมัย	0	+1	+1	2	0.67
รวม	0.91				

ผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์
เชิงเทคนิคการนำเสนอ

รายการประเมินคุณภาพด้านเทคนิคการนำเสนอ	ความเห็นผู้เชี่ยวชาญ			รวม	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
1. ด้านรูปแบบการนำเสนอ					
1.1 การออกแบบองค์ประกอบหน้าจอ	+1	+1	0	2	0.67
1.2 การออกแบบพื้นหลัง	0	+1	+1	2	0.67
1.3 การออกแบบตัวอักษร	+1	+1	+1	3	1
1.4 การใช้สี	+1	0	+1	2	0.67
1.5 การใช้ปุ่มและเมนูแสดงผล	+1	+1	+1	3	1
1.6 การเปลี่ยนหน้าจอ	+1	0	+1	2	0.67
1.7 การใช้เสียงประกอบ	+1	+1	+1	3	1
1.8 การใช้ภาพประกอบ	+1	+1	+1	3	1
2. ด้านส่วนต่อประสานและปฏิสัมพันธ์					
2.1 การปฏิสัมพันธ์ในบทเรียนออนไลน์	+1	+1	+1	3	1
2.2 เทคนิคการนำเสนอบทเรียนออนไลน์	+1	0	+1	2	0.67
2.3 การปฏิสัมพันธ์กับแบบทดสอบและแบบประเมิน	+1	+1	+1	3	1
2.4 รูปแบบการรายงานผลคะแนน	+1	+1	+1	3	1
3. ด้านโครงสร้างบทเรียน					
3.1 ลำดับการเข้าถึงเนื้อหา	+1	+1	+1	3	1
3.2 ขั้นตอนการเข้าถึงเนื้อหา	0	+1	+1	2	0.67
3.3 ความสมบูรณ์ของการเชื่อมโยง (Link)	+1	+1	+1	3	1
3.4 การเปลี่ยนหน้าจอ	+1	+1	+1	3	1
3.5 การออกจากโปรแกรม	+1	+1	0	2	0.67
4. ด้านคุณภาพโดยรวม					
4.1 คู่มือการใช้งานบทเรียน	+1	+1	+1	3	1
4.2 โปรแกรมที่ใช้ในการพัฒนาบทเรียน (โปรแกรม Moodle)	+1	+1	+1	3	1
4.3 คำแนะนำในการใช้บทเรียนออนไลน์	+1	+1	+1	3	1
4.4 ความสะดวกในการใช้บทเรียนออนไลน์	+1	+1	+1	3	1
4.5 เวลาที่ใช้ในการศึกษาบทเรียนออนไลน์	0	+1	+1	2	0.67
รวม	0.88				

**ผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินความพึงพอใจ
ของผู้ใช้บทเรียนออนไลน์**

รายการประเมิน	ความเห็นผู้เชี่ยวชาญ			รวม	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
1. ด้านโครงสร้างของบทเรียน					
1.1 การกำหนดชื่อเรื่องบทเรียน	0	+1	+1	2	0.67
1.2 การกำหนดหัวข้อเรื่องหลัก หัวข้อเรื่องรอง	0	+1	+1	2	0.67
1.3 การจัดลำดับโครงสร้างบทเรียน	+1	+1	+1	3	1
1.4 ลำดับการเข้าถึงเนื้อหา	+1	+1	+1	3	1
1.5 ขั้นตอนการเข้าถึงเนื้อหา	+1	+1	+1	3	1
1.6 ความสมบูรณ์ของการเชื่อมโยง (Link)	+1	+1	+1	3	1
1.7 การเปลี่ยนหน้าจอ	+1	+1	+1	3	1
1.8 การออกจากโปรแกรม	+1	+1	+1	3	1
2. ด้านเนื้อหา					
2.1 เนื้อหาของบทเรียนถูกต้องตามข้อเท็จจริง	+1	+1	+1	3	1
2.2 เนื้อหาของบทเรียนอ้างอิงจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้	+1	+1	+1	3	1
2.3 ส่วนวนภาษาถูกต้องตามหลักไวยากรณ์	+1	+1	+1	3	1
2.4 วัตถุประสงค์สอดคล้องกับเนื้อหา	0	+1	+1	2	0.67
2.5 เนื้อหาครบถ้วนสมบูรณ์ตามหัวข้อบทเรียน	+1	+1	+1	3	1
2.6 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนครอบคลุมเนื้อหา	+1	+1	+1	3	1
2.7 แบบประเมินกระบวนการทัศนครอบคลุมเนื้อหา	+1	+1	+1	3	1
3. ด้านระยะเวลาการเรียนรู้					
3.1 เนื้อหามีขนาดความยาวของพอเหมาะับระยะเวลาที่กำหนด	+1	+1	+1	3	1
3.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจำนวนพอเหมาะับระยะเวลาที่กำหนด	0	+1	+1	2	0.67
3.3 แบบประเมินกระบวนการทัศนจำนวนพอเหมาะับระยะเวลาที่กำหนด	0	+1	+1	2	0.67

รายการประเมิน	ความเห็นผู้เชี่ยวชาญ			รวม	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
4. ด้านความเหมาะสมกับระดับผู้เรียน					
4.1 ระดับความยากง่ายของเนื้อหากับระดับของผู้เรียน	+1	+1	+1	3	1
4.2 ระดับความยากง่ายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับระดับของผู้เรียน	+1	+1	+1	3	1
4.3 แบบประเมินกระบวนการบันทึกกับระดับของผู้เรียน	+1	+1	+1	3	1
5. ด้านรูปแบบการนำเสนอ					
5.1 การออกแบบองค์ประกอบหน้าจอ	+1	+1	+1	3	1
5.2 การออกแบบพื้นหลัง	+1	+1	+1	3	1
5.3 การออกแบบตัวอักษร	+1	+1	+1	3	1
5.4 การใช้สี	+1	+1	+1	3	1
5.5 การใช้ปุ่มและเมนูแสดงผล	+1	+1	+1	3	1
5.6 การเปลี่ยนหน้าจอ	+1	+1	+1	3	1
5.7 การใช้เสียงประกอบ	+1	+1	+1	3	1
5.8 การใช้ภาพประกอบ	+1	+1	+1	3	1
6. ด้านส่วนต่อประสานและปฏิสัมพันธ์					
6.1 การปฏิสัมพันธ์ในบทเรียน	+1	+1	+1	3	1
6.2 เทคนิคการนำเสนอบทเรียน	+1	+1	+1	3	1
6.3 การปฏิสัมพันธ์กับแบบทดสอบและแบบประเมิน	+1	+1	+1	3	1
6.4 รูปแบบการรายงานผลคะแนน	+1	+1	+1	3	1
7. ด้านคำแนะนำการใช้					
7.1 คู่มือการใช้บทเรียน	0	+1	+1	2	0.67
7.2 โปรแกรมที่ใช้ในการพัฒนาบทเรียน (โปรแกรม Moodle)	+1	+1	+1	3	1
7.3 คำแนะนำในการใช้บทเรียน	0	+1	+1	2	0.67
7.4 ความสะดวกในการใช้บทเรียน	+1	+1	+1	3	1
7.5 เวลาที่ใช้ในการศึกษาบทเรียนทั้งหมด	+1	+1	+1	3	1
8. ด้านความพึงพอใจโดยรวม					
8.1 บทเรียนมีความน่าสนใจ	+1	+1	+1	3	1
8.2 บทเรียนมีความเหมาะสมกับยุคสมัย	+1	+1	+1	3	1
8.3 บทเรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นได้	+1	+1	+1	3	1
รวม				0.94	

ผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินกระบวนการ
การพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด : ด้านการศึกษาค้นคว้าวิจัย

1. บทบาทด้านการศึกษา ค้นคว้า วิจัย (E: Education and Research)	ความเห็นผู้เชี่ยวชาญ			รวม	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
	1	2	3		
1.1 ห้องสมุดในท้องถิ่นควรเป็นศูนย์กลางด้านการศึกษา ค้นคว้า วิจัย	0	+1	+1	2	0.67
1.2 ห้องสมุดในท้องถิ่นควรเป็นศูนย์ประสานงานด้านการศึกษา ค้นคว้า วิจัย	0	+1	+1	2	0.67
1.3 ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีบรรณารักษ์เพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย	+1	+1	+1	3	1
1.4 ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีสั่งแวดล้อมเพื่อ การศึกษา ค้นคว้า วิจัย	+1	+1	+1	3	1
1.5 ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีสั่งอำนวยความสะดวกเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย	+1	+1	+1	3	1
1.6 ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมินโยบายเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย	+1	+1	+1	3	1
1.7 ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีแผนกลยุทธ์เพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย	+1	+1	+1	3	1
1.8 ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีแผนปฏิบัติการเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย	+1	+1	+1	3	1
1.9 ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีการบริหารจัดการเพื่อ การศึกษา ค้นคว้า วิจัย	+1	+1	+1	3	1
1.10 ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีโครงการเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย	0	+1	+1	2	0.67
1.11 ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีทรัพยากรสารสนเทศเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย	+1	+1	+1	3	1
1.12 ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีบริการเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย	+1	+1	+1	3	1
1.13 ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีกิจกรรมเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย	+1	+1	+1	3	1
1.14 ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีบุคลากรเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย	+1	+1	+1	3	1
1.15 ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีงบประมาณเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย	+1	+1	+1	3	1
1.16 ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีเครือข่ายเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย	+1	+1	+1	3	1
1.17 ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีฐานข้อมูลเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย	+1	+1	+1	3	1
1.18 สถานศึกษาในระบบในท้องถิ่นควรมีห้องสมุดเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย	+1	+1	+1	3	1
1.19 สถานศึกษานอกระบบในท้องถิ่นควรมีห้องสมุดเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย	0	+1	+1	2	0.67
1.20 สถานศึกษาตามอัครยาชัยในท้องถิ่นควรมีห้องสมุดเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย	+1	+1	+1	3	1
1.21 สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในท้องถิ่นควรมีห้องสมุดเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย	+1	+1	+1	3	1
1.22 สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาในท้องถิ่นควรมีห้องสมุดเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย	+1	+1	+1	3	1
1.23 ห้องสมุดควรเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าหาความรู้ทั่วไปสำหรับประชาชนในท้องถิ่น	+1	+1	+1	3	1
1.24 ห้องสมุดควรเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลเชิงลึกสำหรับประชาชนทั่วไปในท้องถิ่น	+1	+1	+1	3	1
รวม	0.94				

ผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตาม
บทบาทของห้องสมุด: ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. บทบาทด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น (L: Local wisdom preservation)	ความเห็นผู้เชี่ยวชาญ			รวม	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
2.1 ห้องสมุดในท้องถิ่นควรเป็นศูนย์กลางด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	0	+1	+1	2	0.67
2.2 ห้องสมุดในท้องถิ่นควรเป็นศูนย์ประสานงานด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	0	+1	+1	2	0.67
2.3 ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีบรรยากาศเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	+1	+1	+1	3	1
2.4 ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	+1	+1	+1	3	1
2.5 ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	0	+1	+1	2	0.67
2.6 ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีนโยบายเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	+1	+1	+1	3	1
2.7 ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีแผนกลยุทธ์เพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	+1	+1	+1	3	1
2.8 ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีแผนปฏิบัติการเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	+1	+1	+1	3	1
2.9 ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีโครงการเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	+1	+1	+1	3	1
2.10 ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีการบริหารจัดการเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	+1	+1	+1	3	1
2.11 ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีทรัพยากรสารสนเทศเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	+1	+1	+1	3	1
2.12 ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีบริการเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	0	+1	+1	2	0.67
2.13 ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีกิจกรรมเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	0	+1	+1	2	0.67
2.14 ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีนุเคราะห์เพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	+1	+1	+1	3	1
2.15 ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีงบประมาณเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	+1	+1	+1	3	1
2.16 ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีเครือข่ายเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	+1	+1	+1	3	1
2.17 ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีฐานข้อมูลเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	+1	+1	+1	3	1
2.18 ห้องสมุดในท้องถิ่นควรเป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	+1	+1	+1	3	1
2.19 ห้องสมุดในท้องถิ่นควรประสานความร่วมมือกับทรัพยากรบุคคลที่เป็นปราชญ์ท้องถิ่น	+1	+1	+1	3	1
รวม	0.91				

ผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น
ตามบทบาทของห้องสมุด : ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

3. บทบาทด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (L: Life-long learning)	ความเห็นผู้เชี่ยวชาญ			รวม	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
3.1 ห้องสมุดในท้องถิ่นควรเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	0	+1	+1	2	0.67
3.2 ห้องสมุดในท้องถิ่นควรเป็นศูนย์ประสานงานการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	0	+1	+1	2	0.67
3.3 ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีบรรยากาศเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	+1	+1	+1	3	1
3.4 ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีสถาปัตยกรรมเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	+1	+1	+1	3	1
3.5 ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีสถาปัตยกรรมที่สะดวกเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	+1	+1	+1	3	1
3.6 ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีนโยบายเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	+1	+1	+1	3	1
3.7 ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีแผนกลยุทธ์เพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	+1	+1	+1	3	1
3.8 ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีแผนปฏิบัติการเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	+1	+1	+1	3	1
3.9 ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีโครงการเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	0	+1	+1	2	0.67
3.10 ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีการบริหารจัดการเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	0	+1	+1	2	0.67
3.11 ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีทรัพยากรสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	+1	+1	+1	3	1
3.12 ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีบริการเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	+1	+1	+1	3	1
3.13 ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	+1	+1	+1	3	1
3.14 ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีบุคลากรเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	0	+1	+1	2	0.67
3.15 ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีงบประมาณเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	+1	+1	+1	3	1
3.16 ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	+1	+1	+1	3	1
3.17 ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีฐานข้อมูลเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	+1	+1	+1	3	1
รวม	0.90				

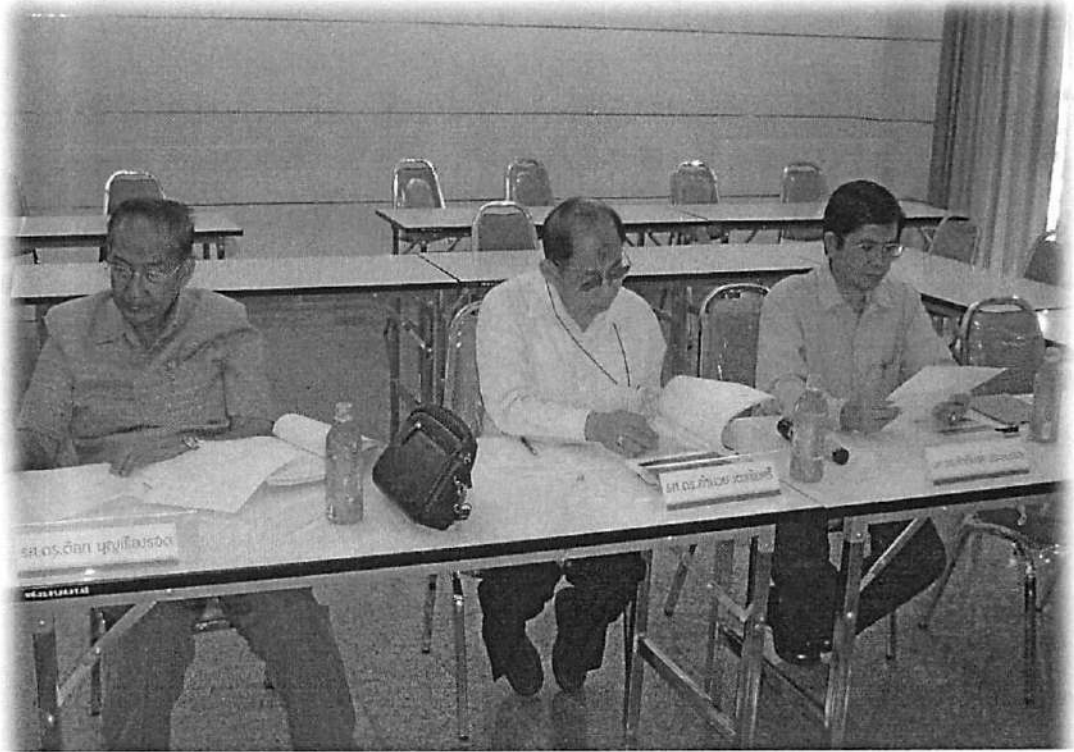
ผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น
ตามบทบาทของห้องสมุด : ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต

4. บทบาทด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต (D: Development of Quality of Life)ปฏิบัติ	ความเห็นผู้เชี่ยวชาญ			รวม	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
4.1 ห้องสมุดในท้องถิ่นควรเป็นศูนย์กลางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น	0	+1	+1	2	0.67
4.2 ห้องสมุดในท้องถิ่นควรเป็นศูนย์ประสานงานการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น	0	+1	+1	2	0.67
4.3 ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น	+1	+1	+1	3	1
4.4 ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีสสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น	+1	+1	+1	3	1
4.5 ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีสสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น	+1	+1	+1	3	1
4.6 ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีนโยบายเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น	+1	+1	+1	3	1
4.7 ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีแผนกลยุทธ์เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น	+1	+1	+1	3	1
4.8 ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีแผนปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น	+1	+1	+1	3	1
4.9 ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีโครงการเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น	+1	+1	+1	3	1
4.10 ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น	+1	+1	+1	3	1
4.11 ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีทรัพยากรสารสนเทศเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น	+1	+1	+1	3	1
4.12 ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีบริการเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น	0	+1	+1	3	1
4.13 ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีกิจกรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น	+1	+1	+1	3	1
4.14 ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีบุคลากรเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น	+1	+1	+1	3	1
4.15 ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีงบประมาณเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น	+1	+1	+1	3	1
4.16 ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีเครือข่ายเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น	+1	+1	+1	3	1
4.17 ห้องสมุดในท้องถิ่นควรมีฐานข้อมูลเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น	+1	+1	+1	3	1
4.18 ห้องสมุดควรมีการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตทางร่างกายของประชาชนในท้องถิ่น	0	+1	+1	2	0.67
4.19 ห้องสมุดควรมีการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตทางจิตใจของประชาชนในท้องถิ่น	0	+1	+1	2	0.67
รวม	0.93				

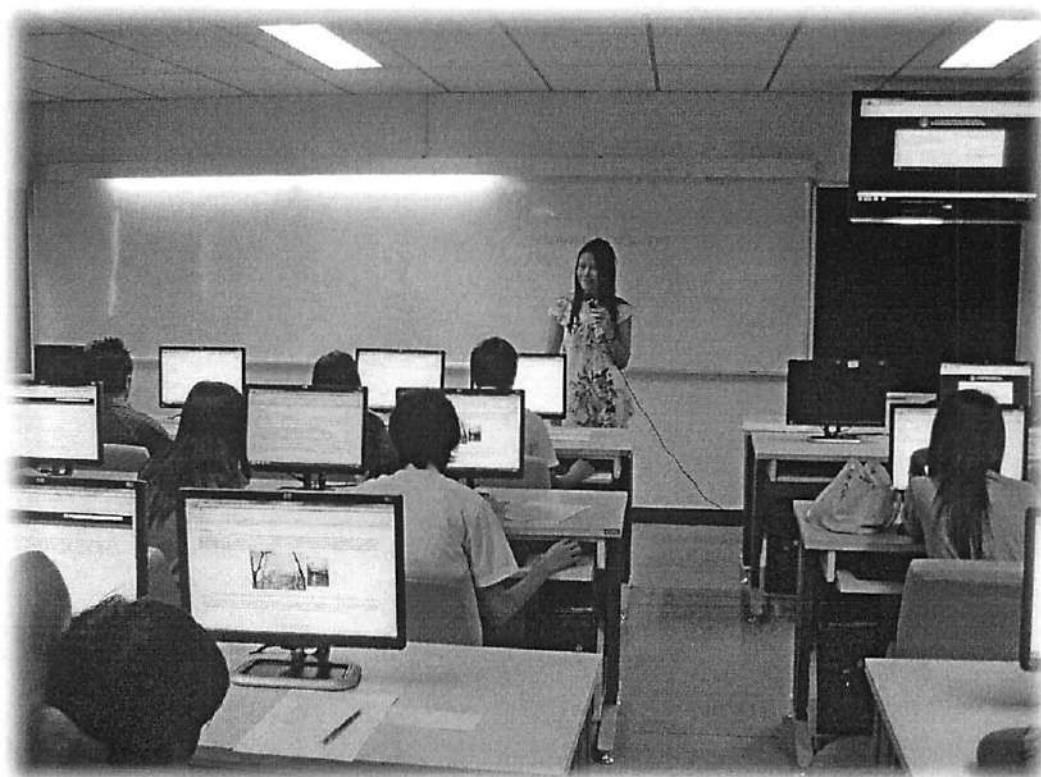
ภาคผนวก ง

ประมวลภาพกิจกรรมการวิจัย

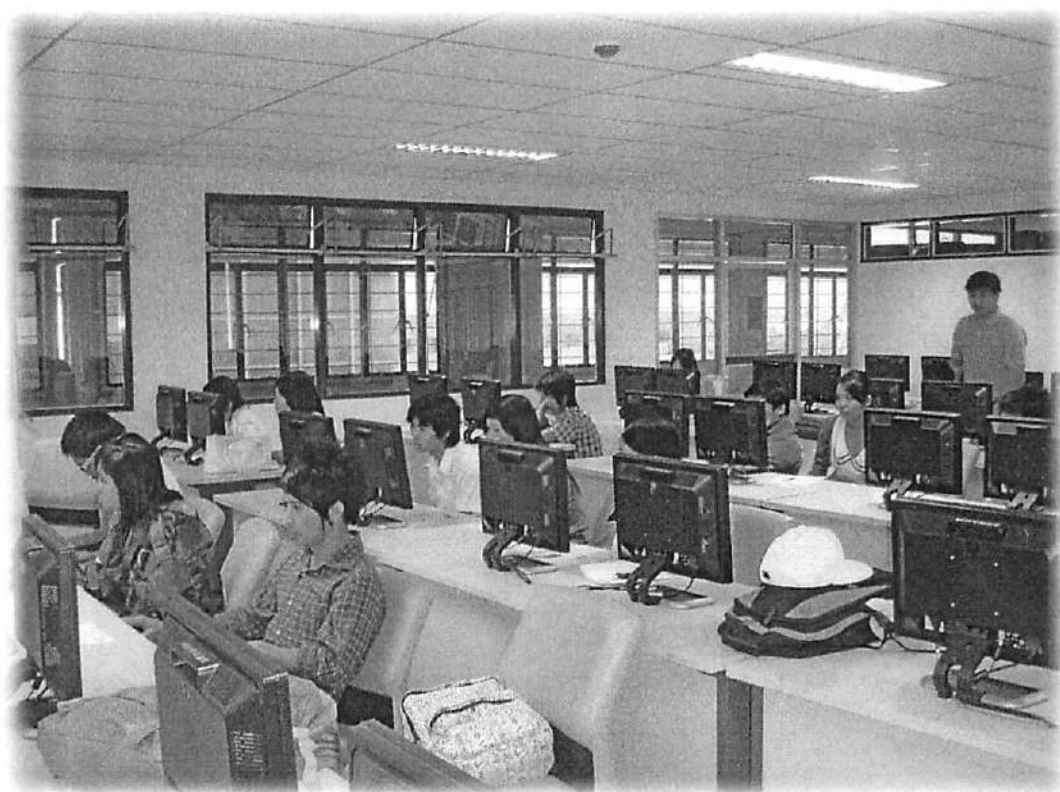
ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์

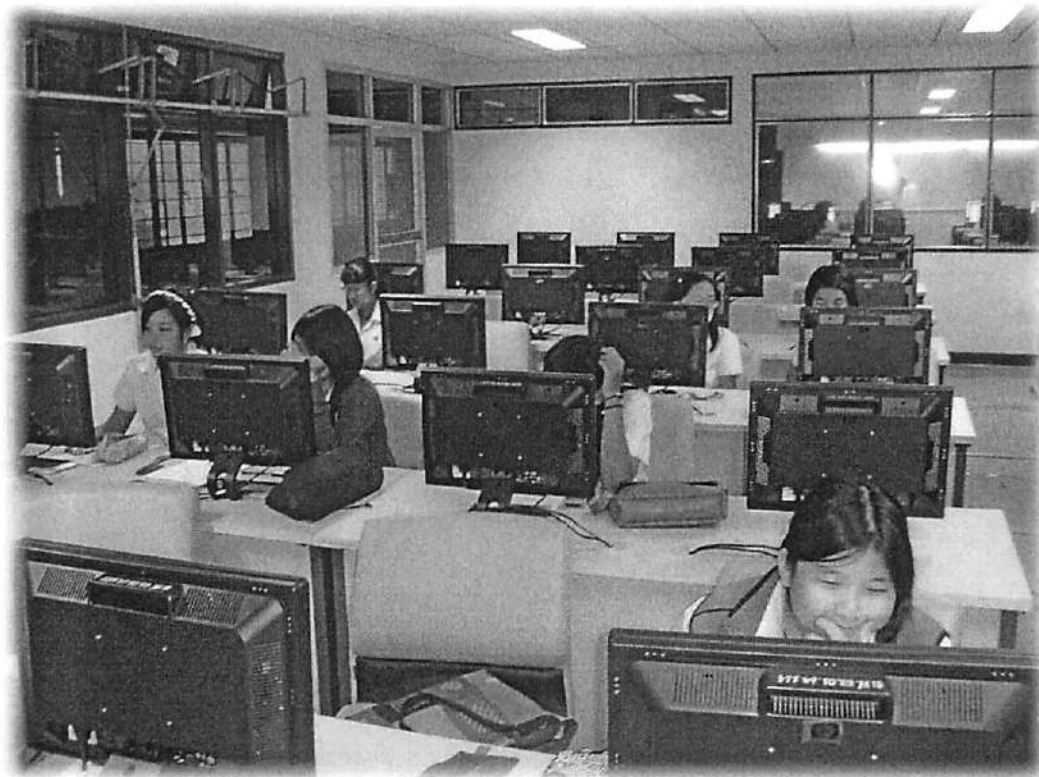
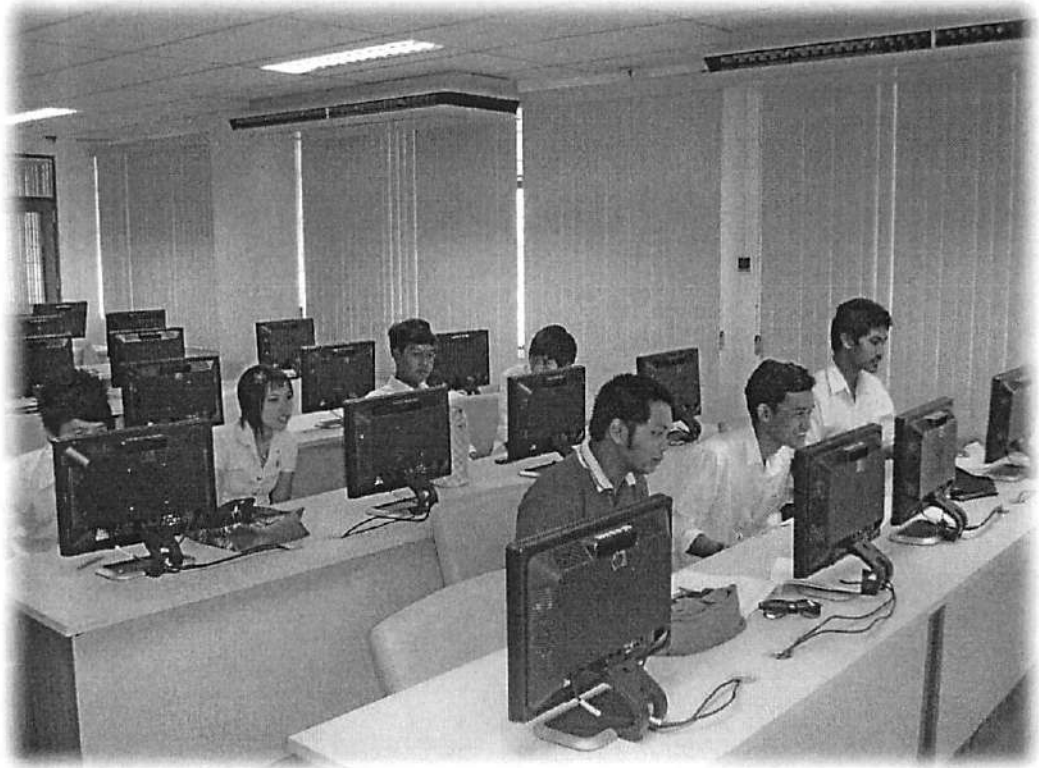
ผู้พัฒนาบทเรียนออนไลน์แนะนำการใช้บทเรียน

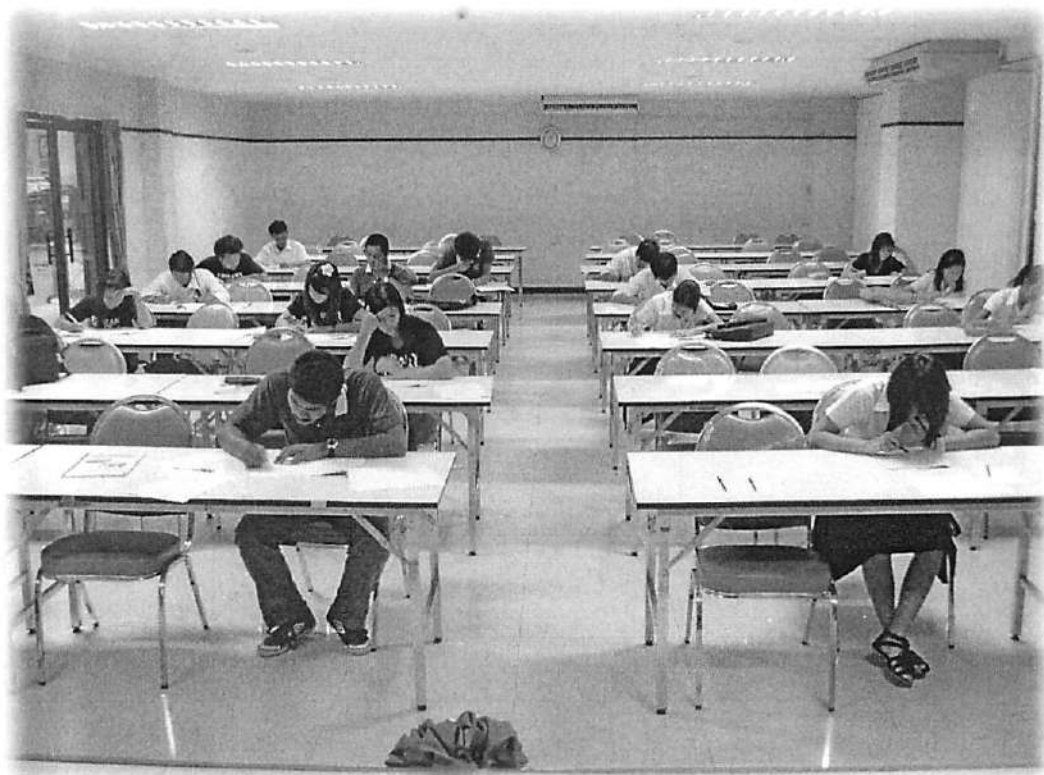
ผู้เรียนศึกษาบทเรียนออนไลน์

ผู้เรียนศึกษาบทเรียนออนไลน์

การประเมินกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด

กิจกรรมการพัฒนาท้องถิ่นตามตัวแบบ ELLD ณ วัดหนองหญ้าปล้อง
ตำบลจรเข้เผือก อ.ด่านมะขามเตี้ย จ.กาญจนบุรี

ภาคผนวก จ

เนื้อหาบทเรียนออนไลน์

บทเรียนออนไลน์เรื่อง ห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น

หน่วยที่ 1 ห้องสมุด

หัวข้อเรื่องและวัตถุประสงค์

หัวข้อเรื่อง	วัตถุประสงค์
1. ความหมายของห้องสมุด	<ul style="list-style-type: none"> อธิบายความหมายของห้องสมุดได้
2. วัตถุประสงค์ของห้องสมุด	<ul style="list-style-type: none"> บอกวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งห้องสมุดโดยทั่วไปได้
3. ประเภทของห้องสมุด	<ul style="list-style-type: none"> บอกประเภทของห้องสมุดได้ อธิบายความหมายของห้องสมุดแต่ละประเภทได้
4. พัฒนาการของห้องสมุดยุคโบราณ	<ul style="list-style-type: none"> บอกพัฒนาการของห้องสมุดยุคโบราณจำแนกตามเขตพื้นที่หรือภูมิภาคได้ บอกพัฒนาการของห้องสมุดยุคโบราณจำแนกตามวัสดุที่ใช้ในการบันทึกข้อมูลได้
5. พัฒนาการของห้องสมุดยุคใหม่	<ul style="list-style-type: none"> บอกพัฒนาการของห้องสมุดยุคใหม่ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 15- 20 ได้ บอกพัฒนาการของห้องสมุดยุคใหม่ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 21 ได้

รายละเอียดเนื้อหา

1. ความหมายของห้องสมุด

ห้องสมุด เป็นชื่อเรียกแหล่งทรัพยากรสารสนเทศประเภทหนึ่ง ซึ่งมีหน้าที่ในการจัดหาและรวบรวมทรัพยากรสารสนเทศรูปแบบต่างๆ ทั้งประเภทสิ่งพิมพ์ สื่อ ไม้ตีพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ แล้วนำมาจัดเก็บและจัดหมวดหมู่อย่างเป็นระบบ เพื่อการเผยแพร่และบริการแก่ผู้ใช้อย่างหลากหลายรูปแบบ ทั้งบริการขั้นพื้นฐาน และบริการลักษณะพิเศษ โดยมีปรัชญาการบริการที่สำคัญคือ ความสะดวก รวดเร็ว ทันการณ์ และตรงตามความต้องการของผู้ใช้ โดยมีผู้ให้บริการซึ่งอาจเรียกว่าบรรณารักษ์ นักเอกสารสนเทศ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน หรือ ชื่อเรียกอื่น ทำหน้าที่อำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้บริการ ห้องสมุดในปัจจุบันเน้นการให้บริการด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อความสะดวก รวดเร็ว ทันการณ์ สนองประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ใช้บริการ

คำว่าห้องสมุดในบริบทนี้ มีความหมายเดียวกับ หอสมุด ศูนย์ข้อมูล ศูนย์เอกสาร ศูนย์สารสนเทศ ศูนย์สื่อการศึกษา ศูนย์วัสดุการศึกษา สำนักวิทยบริการ หรือ สถาบันวิทยบริการ เป็นต้น

2. วัตถุประสงค์ของห้องสมุด

ห้องสมุดโดยทั่วไปมีวัตถุประสงค์ 5 ประการ ดังนี้

2.1 เพื่อการศึกษา (education)

หากเปรียบระบบการศึกษาเป็นร่างกาย ห้องสมุดเปรียบเสมือนเป็นหัวใจ ทำหน้าที่สูบฉีดโลหิตแห่งความรู้ไปหล่อเลี้ยงสมองก่อให้เกิดปัญญา ห้องสมุดมีความเกี่ยวข้องกับการศึกษาอย่างแน่นแฟ้น เป็นหน่วยงานหลักในการสนับสนุนการศึกษาทุกระดับ ตั้งแต่ระดับปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา ตลอดจนการสนับสนุนการศึกษาทุกระบบ ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาคามอัสยาตย์ เพื่อตอบสนองรูปแบบการเรียนการสอนทั้งในห้องเรียน การสอนทางไกล การสอนแบบโฮมสกูล อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

2.1 เพื่อข้อมูลข่าวสาร (information)

ห้องสมุดทำหน้าที่เสมือนเป็นแหล่งข่าวของทุกสำนักข่าว และทำหน้าที่เสมือนเป็นแผนกตอบคำถามหรือประชาสัมพันธ์ (Information) ของหน่วยงานและองค์กรทั่วไป จากกล่าวได้ว่าห้องสมุดเป็น Information of Information (สารสนเทศของสารสนเทศ) หรือ Meta-Information (อภิสารสนเทศ)

2.2 เพื่อการค้นคว้าวิจัย (research)

การวิจัยเป็นรูปแบบของการศึกษาขั้นสูงที่เป็นระบบและมีเหตุผล ห้องสมุดมีสถานะเป็นทั้งแหล่งจัดเก็บ วัสดุคืบสำหรับการค้นคว้าวิจัย ตลอดจนเป็นแหล่งจัดเก็บและเผยแพร่ผลผลิตของการวิจัยแบบเปิดเสรีสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

2.3 เพื่อความจรรโลงใจ (inspiration)

ความจรรโลงใจเป็นสุนทรียศาสตร์ประการหนึ่งที่สำคัญสำหรับมนุษย์ ที่นอกจากจะต้องการเสพความรู้เชิง วิชาการแล้วยังต้องการเสพความสุขความบันเทิงสุนทรียอีกด้วย คำว่าจรรโลง หมายถึง พงษ์ไว้ไม่ให้เซ หรือไม่ให้ล้มลง การ ผดุง ค้ำชู บำรุงรักษาไว้ไม่ให้เสื่อมถอยลงไป สารสนเทศประเภท ปรัชญาและศาสนา และ วรรณกรรม เป็นตัวอย่างสำคัญของการ ก่อให้เกิดความจรรโลงใจ ให้ผู้เสพมีจิตใจที่สงบ สุข เย็น ก่อให้เกิดแรงบันดาลใจในการทำประโยชน์แก่ท้องถิ่นต่อไป

2.4 เพื่อนันทนาการ (recreation)

นันทนาการหมายถึงกิจกรรมที่ทำตามสมัครใจในเวลาว่าง เพื่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน คลายอารมณ์ ตั้งเครียดทั้งทางร่างกายและจิตใจ ลักษณะของนันทนาการคือ ไม่เป็นอาชีพ ไม่เป็นอบายมุข ไม่มีผลตอบแทน และไม่มีการบังคับ โดยเฉพาะผู้อ่านในวัยเด็กนั้นถือว่ากิจกรรมนันทนาการประเภทการเล่นเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานสำหรับพวกเขา ซึ่งช่วยพัฒนาทักษะ ด้านต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี อาจกล่าวได้ว่าการเล่นเป็นกิจกรรมนันทนาการที่ช่วยเสริมทักษะทางร่างกาย ส่วนการอ่านนั้นเป็น กิจกรรมนันทนาการที่ช่วยเสริมทักษะทางจิตใจ กิจกรรมนันทนาการอาจจะทำได้หลายรูปแบบ และการอ่านหนังสือจัดเป็น กิจกรรมนันทนาการรูปแบบหนึ่งที่มนุษย์มักเลือกปฏิบัติเป็นลำดับแรกๆ

3. ประเภทของห้องสมุด

การจำแนกประเภทของห้องสมุดอาจจะทำได้หลายรูปแบบ ดังนี้

3.1 จำแนกตามหน่วยงานที่สังกัด หมายถึง ห้องสมุดที่ตั้งอยู่ภายใต้คำสั่งกักการปกครองที่เป็นสถาบัน องค์การปกครอง หรือ นิติบุคคล รูปแบบอื่นๆ ได้แก่ ห้องสมุดสถาบันการศึกษา ห้องสมุดบริษัท ห้องสมุดรัฐบาล (เช่น หอสมุด แห่งชาติ) ห้องสมุดสถาบันทางประวัติศาสตร์ ห้องสมุดเอกชน ห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดโรงเรียน และ ห้องสมุดเฉพาะ เป็นต้น

3.2 จำแนกตามทรัพยากรที่ให้บริการ หมายถึง การจำแนกตามทรัพยากรหรือวัสดุที่ห้องสมุดนั้นมีให้บริการ เช่น ห้องสมุดข้อมูลหรือศูนย์ข้อมูล ห้องสมุดดิจิทัล ห้องสมุดภาพ ห้องสมุดเสียง ห้องสมุดโสต ห้องสมุดเครื่องมือ เป็นต้น

3.3 จำแนกตามสาขาวิชาที่ให้บริการ หมายถึง ห้องสมุดที่เน้นการให้บริการทรัพยากรสารสนเทศสาขาใดสาขา หนึ่งเป็นหลัก เช่น ห้องสมุดสถาปัตยกรรม ห้องสมุดวิจิตรศิลป์ ห้องสมุดกฎหมาย ห้องสมุดแพทย์ ห้องสมุดศาสนา เป็นต้น

3.4 จำแนกตามประเภทของผู้ใช้บริการ หมายถึงห้องสมุดที่คำนึงถึงผู้ให้บริการเป็นสำคัญ เช่น ห้องสมุดทหาร ห้องสมุดคนพิการหรือผู้ด้อยโอกาส เป็นต้น

3.5 จำแนกตามแบบฉบับทางวิชาชีพ เป็นการจำแนกห้องสมุดตามความนิยมในวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และ สารสนเทศศาสตร์ โดยจำแนกออกได้ ดังนี้

3.5.1 หอสมุดแห่งชาติ หมายถึง ห้องสมุดประจำชาติใดชาติหนึ่งซึ่งทำหน้าที่เป็นคลังข้อมูลของชาติ ใน การ จัดหา รวบรวม สงวนรักษา และเผยแพร่ ทรัพย์สินทางปัญญา ศิลปะ วิทยาการ และวัฒนธรรมของชาติ ด้วยสื่อสารสนเทศ รูปแบบต่างๆ ทั้งที่เป็นสื่อรูปแบบดั้งเดิมและสื่อสมัยใหม่ที่ผลิตจากในประเทศและต่างประเทศ โดยมุ่งให้เป็นแหล่งศึกษา ค้นคว้าวิจัยตามธรรมชาติและตลอดชีวิตสำหรับประชาชนในชาติทั่วไป รวมถึงการประสานความร่วมมือกับองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้ง ระดับชาติและนานาชาติ

3.5.2 ห้องสมุดมหาวิทยาลัย หมายถึง ห้องสมุดที่อยู่ในสังกัดของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่อาจ มีชื่อเรียกอื่น เช่น วิทยาลัยหรือสถาบัน โดยมุ่งให้บริการแก่นักศึกษา นักศึกษา ภาควิชา และบุคลากรในสถาบันการศึกษานั้นเป็น สำคัญ โดยทรัพยากรสารสนเทศที่จัดหามาให้บริการมุ่งเน้นความสอดคล้องกับพันธกิจของมหาวิทยาลัยและสาขาวิชาที่ สถาบันการศึกษานั้นเปิดสอน

3.5.3 ห้องสมุดประชาชน หมายถึง ห้องสมุดที่เปิดบริการสำหรับประชาชนทั่วไป มักตั้งอยู่ทั่วไปในท้องถิ่น โดยมุ่งส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยและการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ประชาชนในท้องถิ่น

3.5.4 ห้องสมุดโรงเรียน หมายถึง ห้องสมุดในสังกัด โรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มีหน้าที่ในการจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศตามหลักสูตรที่โรงเรียนนั้นเปิดสอน มุ่งให้บริการแก่ครู อาจารย์ นักเรียน และบุคลากรในโรงเรียนเป็นสำคัญ

3.5.5 ห้องสมุดเฉพาะ หมายถึง ห้องสมุดที่สังกัดหน่วยงานเฉพาะทั้งของรัฐและของเอกชนที่นอกเหนือจากห้องสมุดประเภทอื่นๆ ที่กล่าวมาแล้ว โดยทำหน้าที่จัดเก็บและให้บริการทรัพยากรสารสนเทศเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงาน และมุ่งให้บริการเฉพาะบุคลากรในสังกัดนั้นเป็นสำคัญ เช่น ห้องสมุดกฎหมาย ห้องสมุดคณะในมหาวิทยาลัย ห้องสมุดโรงพยาบาล เป็นต้น

3.5.6 ห้องสมุดวิจัย หมายถึง ห้องสมุดที่มุ่งให้บริการนักวิจัยและจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศประเภทงานวิจัยเป็นสำคัญ ห้องสมุดวิจัยอาจเป็นส่วนหนึ่งของห้องสมุดประเภทอื่นๆ เช่น ห้องสมุดแห่งชาติ ห้องสมุดมหาวิทยาลัย หรือห้องสมุดเฉพาะ

4. พัฒนาการของห้องสมุดยุคโบราณ

พัฒนาการของห้องสมุดยุคโบราณอาจจำแนกออกได้เป็น 2 รูปแบบ คือ การจำแนกตามเขตพื้นที่หรือภูมิภาค และการจำแนกตามวัสดุที่ใช้ในการบันทึกข้อมูล ดังนี้

4.1 พัฒนาการของห้องสมุดจำแนกตามเขตพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ จำแนกได้ดังนี้

- 4.1.1 ดินแดนเมโสโปเตเมีย
- 4.1.2 ดินแดนเปอร์เซีย
- 4.1.3 ดินแดนกรีกและ โรมัน
- 4.1.4 ดินแดนจีนโบราณ
- 4.1.5 ดินแดนอิสลาม
- 4.1.6 ดินแดนคริสเตียน

4.2 พัฒนาการของห้องสมุดจำแนกตามวัสดุที่ใช้บันทึกข้อมูล จำแนกได้ดังนี้

- 4.2.1 ดินเหนียว
- 4.2.2 ปapyrus
- 4.2.3 แผ่นหนังสัตว์
- 4.2.4 กระดาษ

พัฒนาการของห้องสมุดยุคโบราณมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 พัฒนาการของห้องสมุดจำแนกตามเขตพื้นที่หรือภูมิภาค

เขตพื้นที่หรือภูมิภาคอาจจำแนกออกได้ ดังนี้

4.1.1 ดินแดนเมโสโปเตเมีย

ห้องสมุดในสมัยเมโสโปเตเมียโบราณนี้มีลักษณะเหมือนหอจดหมายเหตุในปัจจุบัน คือเป็นสถานที่เก็บเอกสารบันทึกเรื่องราวความเป็นไปของชาติ ห้องสมุดที่เก่าแก่ที่สุดคือห้องสมุดเมืองซูเมอร์โบราณ (Sumer) ซึ่งเป็นสถานที่เก็บแผ่นดินเหนียวที่จารึกด้วยอักษรรูปนิฟอร์ม เนื้อหาส่วนใหญ่เป็นเรื่องการค้าพาณิชย์ รายการสินค้า และบางส่วนเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับทฤษฎีทางประวัติศาสตร์ และตำนาน

จดหมายเหตุส่วนตัวที่เก่าแก่ที่สุดพบที่ อูการ์ท (Ugarit) ซึ่งนอกจากจะบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับรายการสินค้าแล้วยังบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับตำราการฝึกเขียนตัวอักษรสำหรับอาลักษณ์ฝึกหัดใหม่ด้วย

นอกจากนี้ยังมีหลักฐานปรากฏว่ามีการใช้ระบบการจัดหมวดหมู่ในห้องสมุดเมืองนิปปอร์ (Nippur) (อาซูราว 1900 ปีก่อนคริสตกาล) และ ห้องสมุดเมืองนินเวห์ (Nineveh) (อาซูราว 700 ปีก่อนคริสตกาล)

ที่เมืองนิเนเวห์มีการค้นพบแผ่นดินเหนียวกว่า 30,000 แผ่นในห้องสมุดของกษัตริย์อัสเซอร์บานิปาล (Ashurbanipal) ซึ่งบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับวรรณกรรมของนักบวชยุคเมโสโปเตเมีย และข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารราชการ วรรณกรรมที่สำคัญได้แก่ มหาเทพแห่งการสร้างโลก (*Enuma Elish* หรือ *Epic of Creation*) ซึ่งพรรณนาถึงการสร้างโลกของชาวบาบิโลเนีย มหาเทพกิลกาเมช (*Epic of Gilgamesh*) กล่าวถึงตำนานนิมิตที่สำคัญ และ *จารึกทางโหราศาสตร์ (Enuma Anu Enlil)* กล่าวถึงเรื่องราวเกี่ยวกับ ดวงจันทร์ ดวงอาทิตย์ ท้องฟ้า ดาวเคราะห์ ดาวฤกษ์ และปรากฏการณ์ทางธรรมชาติอื่นๆ เช่น จันทรุปราคา สุริยุปราคา ฟ้าแลบ ฟ้าร้อง นอกจากนี้ ยังมีบันทึกตำราดาราศาสตร์ โหราศาสตร์ รวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับ รายการค้า คำศัพท์สองภาษา สัญลักษณ์ คำเหมือน และการวินิจฉัยทางการแพทย์ เป็นต้น

4.1.2 ดินแดนเปอร์เซีย

จักรวรรดิเปอร์เซียรุ่งเรืองในราวปี 558-330 ปีก่อนคริสตกาล ห้องสมุดที่สำคัญคือ Ganji-hapigan ในเมือง Takht-i-Suleiman และ ห้องสมุด Dez-i-Napeshk ที่เมือง Pesepolis ซึ่งเป็นเมืองหลวงเก่าของเปอร์เซีย หนังสือส่วนใหญ่เป็นของหมอสอนศาสนาชื่อ โซโรแอสเตอร์ (Zoroaster) บันทึกเนื้อหาเกี่ยวกับ ปรัชญา ศาสนา ดาราศาสตร์ การเล่นแร่แปรธาตุ และแพทยศาสตร์ ซึ่งเป็นสาขาวิชาที่ชาวเปอร์เซียมีความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษ แต่บันทึกเหล่านี้ถูกทำลายไปจากการรุกรานของกษัตริย์อเล็กซานเดอร์มหาราชในเวลาต่อมา

4.1.3 ดินแดนกรีกและโรมัน

ในราวศตวรรษที่ 5 ก่อนคริสตกาล หรือที่เรียกว่ายุคกรีกคลาสสิก เริ่มมีการสร้างห้องสมุดส่วนตัวหรือส่วนบุคคลขึ้นในบ้านโดยจัดเก็บหนังสือทั้งประเภทสารคดีและประเภทบันเทิงคดี ซึ่งแตกต่างจากห้องสมุดของรัฐที่จัดเก็บวัตถุประเภทจดหมายเหตุเป็นสำคัญ ในยุคนี้มีนักสะสมหนังสือที่มีชื่อเสียงซึ่งกล่าวถึงในหนังสือที่ชื่อว่า *Deipnosophistae* (*The Banquet of the Learned* หรือ *Philosophers at Dinner* หรือ *The Gastronomers*) คำว่า *Deipno* หมายถึง อาหารมื้อหลักหรืออาหารมื้อเย็น ส่วน *sophists* หมายถึง นักปราชญ์ หนังสืองานเลี้ยงของนักปราชญ์ หรือ อาหารมื้อเย็นของนักปราชญ์ เป็นวรรณกรรมยุคกรีก เป็นการชุมนุมในงานเลี้ยงเพื่อรับประทานอาหารเย็นของเหล่าบรรดานักปราชญ์หลากหลายสาขาวิชา อาทิ กษัตริย์ นักปกครอง นักกวี นักปรัชญา บรรณารักษ์ เป็นต้น เนื้อหาเป็นบทสนทนาของบรรดานักปราชญ์โดยมีอัลเพน (Alpain) เป็นตัวละครเอก หัวข้อสนทนาหลักคือเรื่องของการรับประทานอาหาร และเครื่องดื่ม นอกนั้นเป็นเรื่องเกี่ยวกับ ดนตรี เพศ การวิจารณ์วรรณกรรม และภาษาศาสตร์ เป็นต้น

ปโตเลมีอุส ฟิลาเดลฟุส (Ptolemy Philadelphus) ได้กว้านซื้อหนังสือจากนักปราชญ์ดังกล่าว แล้วขนส่งจากกรุงอเล็กซานเดรียมายังห้องสมุดที่สวองามของพระองค์ที่กรุงอเล็กซานเดรีย

ในยุคของออกุสตุส (Augustus) ได้เกิดห้องสมุดประชาชนขึ้นเป็นครั้งแรกใกล้สภาพแห่งกรุงโรม และได้เกิดห้องสมุดส่วนตัวขึ้นหลายแห่งในปลายรัชสมัย โดยเป็นคำนิยมของชาวกรีกในยุคนั้นที่คิดว่าจะต้องสร้างห้องสมุดให้เป็นห้องมาตรฐานในคฤหาสน์ เหมือนกับการมีห้องสุขาหรือน้ำอุ่นในบ้าน ซึ่งคบคิดบางคนอาจมีไว้เพื่อประดับบารมีเท่านั้นแต่ไม่ได้เป็นนักอ่าน ได้แต่เก็บหนังสือในหีบไม้เลี่ยมงาช้างปิดไว้อย่างมิดชิด

ในโลกตะวันตก จักรพรรดิแห่งอาณาจักรโรมันที่ปกครองยุคต่อมาพยายามสร้างห้องสมุดให้ดีกว่าในยุคของบรรพบุรุษ โดยเฉพาะห้องสมุดประชาชน ซึ่งให้บริการแบบ “ระบบชั้นเปิด” โดยประชาชนทั่วไปสามารถใช้บริการอ่านหรือคัดลอกหนังสือได้ด้วยตนเอง ซึ่งแตกต่างจากห้องสมุดของชาวกรีกที่ให้บริการแบบ “ระบบชั้นปิด” ห้องสมุดประชาชนโรมันมีดีกว่าห้องสมุดต้องให้บริการหนังสือสองภาษาคือ ภาษากรีก และภาษาละติน ห้องสมุดจึงจัดทำห้องเก็บหนังสือภาษากรีกและภาษาละตินแยกออกจากกันอย่างชัดเจน โดยห้องสมุดส่วนใหญ่สร้างจากโรงอาบน้ำขนาดใหญ่และใช้เป็นศูนย์วัฒนธรรมด้วย

นอกจากนี้ ห้องสมุดยุคโรมันยังจัดเก็บม้วนหนังสือที่เหมือนกับห้องสมุดเพอร์กามุม (Pergamum) และ ม้วนปาปิริสเหมือนห้องสมุดอเล็กซานเดรียอีกด้วย โดยมีห้องสมุดหรือสถาบันของรัฐบางแห่งเท่านั้นที่เปิดให้นักปราชญ์ราชบัณฑิตเข้าใช้บริการ แต่ส่วนใหญ่จัดเป็นห้องสมุดส่วนตัว ห้องสมุดประเภทนี้ให้บริการแบบ “ชั้นปิด” วัสดุจะถูกจัดเก็บไว้ในห้องขนาดเล็ก ผู้ใช้บริการไม่มีโอกาสหยิบวัสดุเหล่านี้ได้เอง ต้องแจ้งเจ้าหน้าที่ดำเนินการให้เท่านั้น

ในคริสต์ศตวรรษที่ 6 ซึ่งใกล้เคียงกับยุคคลาสสิก ห้องสมุดที่มีชื่อเสียงโดดเด่นในแถบเมดิเตอร์เรเนียนยังคงเป็นห้องสมุดคอนสแตนติโนเปิลและอเล็กซานเดรีย บาทหลวงแคสซิโอโดรัส (Cassiodorus) ได้สร้างวัดรวมถึง

ห้องสมุดในวัดขึ้นที่เมืองวิเวเรียม (Vivarium) ประเทศอิตาลี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำหนังสือกรีกมาเผยแพร่สู่ผู้อ่านชาวละติน และสงวนรักษาตำราทั้งทางโลกและทางธรรมไว้สำหรับชนรุ่นหลัง ในบทบาทที่เสมือนเป็นบรรณารักษ์จำเป็น บาทหลวง แคสซิโอโดริส ได้รวบรวมต้นฉบับตัวเขียนจำนวนมาก และได้เขียนตำราเกี่ยวกับการใช้หนังสือที่เหมาะสมและการคัดลอกตำราอย่างถูกวิธีอีกด้วย ห้องสมุดวิเวเรียมมีความเจริญรุ่งเรืองและเสื่อมสลายไปตามกาลสมัยในเวลาต่อมา

ห้องสมุดที่มีชื่อเสียงยุคต่อมาคือห้องสมุดโรงเรียนศาสนศาสตร์แห่งซีซาร์เรีย (Caesarea) ซึ่งจัดเก็บรวบรวมหนังสือเกี่ยวกับพระคัมภีร์ไบเบิลได้เป็นจำนวนมากถึงกว่า 30,000 เล่ม และมีนักปราชญ์หลายท่านได้ศึกษาที่สถาบันแห่งนี้ในเวลาต่อมา

ด้วยพัฒนาการทางการศึกษาในเวลาต่อมา ทำให้วัสดุต้นฉบับตัวเขียนในรูปแบบม้วนหนังสือ และม้วนปาปิรัสแบบเดิมได้ถูกปรับเปลี่ยนไป โดยมีกรนำมาตัดเป็นแผ่นเขียนเข้าด้วยกันให้มีลักษณะเหมือนหนังสือในสมัยปัจจุบัน

4.1.4 ดินแดนจีนโบราณ

ห้องสมุดของจีนโบราณมีความเก่าแก่เทียบเท่ากับยุคอัสซีเรียของตะวันตก ห้องสมุดยุคแรกมีลักษณะเป็นหอจดหมายเหตุ เรียกว่าเมง-ฟู (Meng-fu) ตั้งอยู่ในสังกัดของราชการส่วนกลาง ต่อมาจึงมีการก่อตั้งห้องสมุดส่วนบุคคลขึ้นภายหลัง ราว 403-221 ปีก่อนคริสตกาล ในยุครัฐสงคราม จีนใช้แผ่นไม้ไผ่และม้วนไหมเป็นวัสดุบันทึกข้อมูล เนื้อหาที่จัดเก็บนั้นเอกสารทางประวัติศาสตร์ ประกาศทางการทหาร ประกาศของราชสำนัก เอกสารทางการทูต กำหนดการสำคัญของทางราชการ เป็นต้น มีนักประวัติศาสตร์ที่เรียกว่า ชิ (Chih) ทำหน้าที่ให้บริการเอกสารในห้องสมุด

ห้องสมุดในประเทศจีนเกิดขึ้นในสมัยราชวงศ์จิ้น ราว 221 ปีก่อนคริสตกาล รัชสมัยพระองค์แรกของราชวงศ์คือจักรพรรดิซิงหวังตี้ (221-206 ปีก่อนคริสตกาล) พระองค์เป็นกษัตริย์ที่ปกครองโดยรวมอำนาจไว้ที่รัฐบาลกลางแบบเบ็ดเสร็จและได้กำหนดมาตรการที่เข้มงวดไว้หลายประการเพื่อปกป้องอำนาจการปกครองและเพื่อความสงบสุขของราชอาณาจักร มาตรการที่เกี่ยวข้องกับห้องสมุดคือการวางมาตรฐานด้านการเขียน และการทำลายงานเขียนที่นำเสนอแนวคิดต่อต้านอำนาจรัฐ มีการเผาทำลายเอกสารจำนวนมาก ยกเว้นเอกสารเกี่ยวกับ การเกษตร การแพทย์ และการพยากรณ์ ราว 206 ปีก่อนคริสตกาล กลุ่มผู้ต่อต้านการปกครองได้เผาทำลายพระบรมมหาราชวังเอกสารทั้งหลายจึงถูกทำลายไปพร้อมๆ กันจนหมดสิ้น

ต่อมาในราชวงศ์ฮั่น (ราวคริสต์ศักราชที่ 206-220) จักรพรรดิหวูซึ่งครองราชย์ในช่วง 140-80 ปีก่อนคริสตกาล ได้เก็บสะสมเอกสารกว่า 30,000 รายการ เอกสารดังกล่าวรวบรวมจากแหล่งสะสมส่วนบุคคลที่ราชอาณาจักรแล้วนำมาเก็บรวบรวมไว้ที่ห้องสมุดราชสำนักภายใต้การดูแลของนักประวัติศาสตร์ที่ทำหน้าที่เสมือนบรรณารักษ์ในปัจจุบัน ผู้ดูแลห้องสมุดคนแรกในประวัติศาสตร์จีนคือ ลู เซียง (Lui Hsiang) ทำหน้าที่ในการตรวจสอบและทำรายการหนังสือ ลู เซียง ทำหน้าที่บันทึกหัวข้อเรื่องและสรุปเนื้อหาของหนังสือเพื่อถวายแด่จักรพรรดิ ต่อมา ลูกชายของ ลู เซียง ชื่อ ลู ฮิน (Lui Hsin) ได้พัฒนาต่อขยายแนวทางจากผู้เป็นบิดา โดยการคิดค้นระบบการจัดหมวดหมู่ออกเป็น 7 หมวด (Sevenfold Digest) หมวดหมู่ทั้ง 7 หมวดประกอบด้วย 1) งานเขียนของ ลู ฮิน 2) วรรณกรรมคลาสสิกและประวัติศาสตร์ 3) ผลงานนักปรัชญา 4) กวีนิพนธ์ 5) ยุทธวิธีทางทหาร 6) โหราศาสตร์และดาราศาสตร์ 7) การแพทย์ ซึ่งการจัดหมวดหมู่ระบบนี้มีอิทธิพลต่อการจัดหมวดหมู่ในยุคต่อๆ มาเป็นอย่างมาก

ในสมัยราชวงศ์ซุ่ย (Sui) ราวคริสต์ศักราชที่ 581-618 และราชวงศ์ถัง (Tang) ราวคริสต์ศักราชที่ 618-907 ถือเป็นช่วง “ยุคมืด” ของจีน เนื่องจากประเทศจีนแบ่งแยกออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ คือ ส่วนเหนือ และ ส่วนใต้ ดินแดนทั้ง 2 ส่วนต่างแย่งชิงความเป็นใหญ่ในแผ่นดินแต่ห้องสมุดกลับได้รับการพัฒนาขึ้น โดยมี ฮัน ซู (Hsun Hsu) (คริสต์ศักราชที่ 231-289) ผู้ดูแลห้องสมุดได้ปรับปรุงและวางมาตรฐานระบบการจัดหมวดหมู่ของ ลู ฮิน เรียกว่าระบบ ซุ ซู (ssu pu) โดยปรับหมวดหมู่เป็น 4 หมวด ได้แก่ 1) หมวดวรรณกรรมคลาสสิก 2) หมวดผลงานนักปรัชญา 3) หมวดประวัติศาสตร์ 4) หมวดกวีนิพนธ์และวรรณคดี ซึ่งระบบ ซุ ซู มีการใช้ต่อเนื่องมาจนถึงศตวรรษที่ 15

คริสต์ศักราชที่ 3 มีการจัดทำสารานุกรมและหนังสือรวมบทประพันธ์ สารานุกรมของจีนในยุคนี้เริ่มเนื้อหาเกี่ยวกับการรวมอัญพจน์จากรวมที่สำคัญ โดยจัดหมวดหมู่ตามหัวข้อเรื่อง ราวคริสต์ศักราชที่ 10 สมัยราชวงศ์ซ่งหมิง และจึง มีการเรียบเรียงวรรณกรรมขึ้นอย่างกว้างขวาง ทำให้มีการเพิ่มหัวข้อหมวดหมู่ในสารานุกรมให้ครอบคลุมวรรณกรรม

ที่ผลิตทั้งหมด สารานุกรมของจีนจึงเปรียบเสมือนเป็นวรรณกรรมรวมเรื่องประเภทหนึ่ง วรรณกรรมที่ทรงคุณค่าเหล่านี้มีการคัดลอกทำสำเนาจัดเก็บไว้ในห้องสมุดของทางราชการและห้องสมุดส่วนตัว

ราวคริสต์ศักราชที่ 220 สมัยราชวงศ์ฮั่น เกิดวรรณกรรมทางศาสนาขึ้นอย่างกว้างขวาง โดยเกิดจากความประสงค์ของราชสำนัก รัฐพรรคโดยพระนักปราชญ์ และมักจัดเก็บไว้ที่วัดสำหรับรับใช้ผู้อ่านในราชสำนักเป็นสำคัญ วัสดุที่ใช้บันทึกราชการหนังสือในยุคแรกใช้มันผ้าไหมและจัดเก็บไว้ในกระเป๋าผ้าไหม

4.1.5 ดินแดนอิสลาม

ห้องสมุดในดินแดนอิสลามส่วนใหญ่เริ่มก่อตั้งขึ้นโดยหมอสอนศาสนาและกษัตริย์ ห้องสมุดแห่งแรกคือห้องสมุดราชสำนักในอิซฟาฮาน (Isfahan) ส่วนห้องสมุดประชาชนที่มีชื่อเสียงคือห้องสมุดทางแถบตะวันตกของอิหร่านชื่อ กันดิชาเพอร์ (Gundishapur) ในยุคที่อิสลามรุ่งเรืองได้แผ่ขยายไปยังแถบตะวันตกของแอฟริกาเหนือ ซิซิลี และ สเปน วัสดุที่ใช้บันทึกข้อมูลส่วนใหญ่อยู่ในรูปของหนังสือเขียนเล่มมากกว่าหนังสือม้วนแบบอียิปต์ พบวัสดุเหล่านี้ในสุเหร่า บ้านเรือน และมหาวิทยาลัย ห้องสมุดซิฟิยา (Sifya) แห่งเมืองเฮลึปโป (Aleppo) ได้ชื่อว่าเป็นห้องสมุดสุเหร่าที่เก่าแก่และใหญ่ที่สุด จัดเก็บหนังสือจำนวนกว่า 10,000 เล่มซึ่งได้รับตกทอดมาจากเจ้าชาย ซาฟ อัล-ดาวลา (Sayfal-Dawla) ผู้ปกครองเมืองที่มีชื่อเสียงในยุคนั้น สุเหร่าบางแห่งให้การสนับสนุนแก่ห้องสมุดประชาชนอีกด้วย ในยุคนี้มีหนังสือที่มีชื่อเสียงเล่มหนึ่งชื่อ ฟิฮริสท์ (Fihrist) เขียนโดย อิบน์ อัล นาติม (Ibn al-Nadim) เป็นหนังสือเกี่ยวกับรายการทางบรรณานุกรมงานเขียนของนักปราชญ์ชาวมุสลิมยุคกลางจำนวนประมาณ 1,000 รายการ รวมถึงคำอธิบายรายละเอียดของหนังสือหลักศาสนาอื่นๆ แต่ผลงานเหล่านี้ไม่พบในห้องสมุดอิสลามยุคใหม่อีกต่อไป เนื่องจากการสูญหายและถูกทำลายโดยชาวมองโกล รวมถึงการนำไปยังห้องสมุดหรือพิพิธภัณฑ์ในยุโรปในยุคล่าอาณานิคม

ราวคริสต์ศักราชที่ 8 ชาวอิหร่านหรืออาหรับเริ่มมีการนำเข้าหัตถกรรมที่ทำจากกระดาษจากประเทศจีน และราวคริสต์ศักราชที่ 794 เกิดโรงงานทำกระดาษขึ้นที่กรุงแบกแดด ราวคริสต์ศักราชที่ 9 มีการก่อตั้งห้องสมุดประชาชนในเมืองสำคัญขึ้นหลายเมืองโดยเรียกห้องสมุดว่า “หอวิทยาศาสตร์” ด้วยการสนับสนุนของกลุ่มอิสลามที่ต้องการเผยแพร่แนวคิดความเชื่อรวมถึงความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับทางโลก ต่อมา กาลิบ อัล-มุตาวักกิล (Caliph al-Mutawakkil) แห่งอิรัก ได้ริเริ่มสร้างห้องสมุดที่มีวัสดุอุปกรณ์สำหรับผู้อ่านอย่างพร้อม และในรัชสมัยของกษัตริย์ ซิราซ อัคฮัด อัล-ดอลา (Zhiraz Adhud al-Daula) นักประวัติศาสตร์ยุคกลางได้บรรยายถึงห้องสมุดไว้อย่างละเอียดการว่า “เป็นอาคารที่สลบซับซ้อนแวดล้อมด้วยสวน ทะเลสาบ และทางนำยอดสูงสุดของอาคารเป็นรูปโดมชั้นบนและชั้นล่างใช้เป็นที่ตั้งของสำนักงานใหญ่ มีห้องราว 360 ห้อง...แต่ละแผนกมีการจัดวางหนังสือบนชั้น...พื้นปูด้วยพรม...” ห้องสมุดในยุคนี้จัดจ้างเจ้าหน้าที่ฝ่ายการแปลและคัดลอกหนังสือเป็นจำนวนมากเพื่อทำหน้าที่แปลและคัดลอกวรรณกรรมคลาสสิกของเปอร์เซีย กรีก โรมัน และสันสกฤตเป็นภาษาอารบิก ความเจริญรุ่งเรืองด้านความรู้ของโลกอิสลามได้หยุดชะงักลงจากสงครามและความขัดแย้งทางศาสนา แต่อย่างไรก็ตามยังมีห้องสมุดบางแห่งที่ยังคงอยู่จนถึงปัจจุบัน เช่น ห้องสมุดชินเกวตติ (Chinguett) ที่แอฟริกาตะวันตก หอสมุดกลางอัศตาน กูด ราชวี (Astan Quds Razzavi) ที่เมืองมาซฮัด (Mashhad) ที่ดำรงอยู่มากว่า 6 ศตวรรษ

ห้องสมุดอิสลามสมัยใหม่ นอกจากจะใช้เป็นเพียงที่จัดเก็บต้นฉบับตัวเขียนเหมือนดังเช่นห้องสมุดยุคเก่าแล้ว ยังมีบทบาทด้านอื่นๆ ด้วย เช่น เป็นห้องสมุดประชาชน เป็นที่ยืมหนังสือ เป็นศูนย์กลางการสอนและการเผยแพร่วิชาการและแนวคิด สถานที่ประชุมสัมมนาอภิปราย และ เป็นสถานที่พักของนักวิชาการ หรือสถานที่พักของนักเรียนประจำ ในยุคกลางนี้เริ่มมีการจัดเก็บวัสดุคามหวมคหุ่

เนื้อหาของห้องสมุดอิสลามได้ถูกคัดลอกโดยบาทหลวงคริสเตียนในบริเวณชายแดน โดยเฉพาะ สเปน และ ซิซิลี และแพร่กระจายไปทั่วยุโรป การแพร่กระจายครั้งนี้เป็นการผสมผสานอารยธรรมตั้งแต่ยุคกรีก โรมัน ไบเซนไทน์ ก่อให้เกิดเป็นพื้นฐานของห้องสมุดยุคใหม่ในปัจจุบัน

4.1.6 ดินแดนคริสเตียน

ต้นยุคกลางหลังจากการล่มสลายของจักรวรรดิโรมัน ห้องสมุดกระจัดกระจายอยู่หลายแห่งในแถบคริสเตียนตะวันตก หอสมุดที่มีชื่อเสียงในยุคต่อมาคือ หอสมุดวัดคริสเตียนตะวันตกที่เมืองมอนเตแคสสิโน (Montecassino) ห้องสมุดในยุคกลางออกแบบมาเพื่อเก็บรักษาต้นฉบับตัวเขียนที่มีคุณค่าจากยุคก่อนให้ปลอดภัย บรรณารักษ์มักล่ามไขหนังสือที่มีคุณค่าไว้บนแท่นหรือบนชั้นในหอที่มีแสงสว่าง แต่ถึงแม้ห้องสมุดจะมีการป้องกันอย่างไรก็ตาม ห้องสมุดก็

ยังอนุญาตให้ผู้ซื้อออกมาได้โดยวางมัดจำที่อาจเป็นเงินหรือหนังสือที่มีคุณค่าเทียบเท่ากัน ห้องสมุดวัดมีการยืมหนังสือระหว่างกัน แต่ยังไม่อนุญาตให้บุคคลภายนอกยืม ในคริสต์ศักราช 1212 สถาแห่งปารีสจึงประณามกฎเกณฑ์ของวัดที่ห้ามบุคคลภายนอกยืมหนังสือ โดยการทบทวนถึงปรัชญาการบริการยืมหนังสือว่าเป็น “หนึ่งในหลักความเมตตา” โดยเทียบเคียงกับหลักธรรมทางศาสนา

การยืมหนังสือในยุคนั้นไม่ได้หมายความว่าต้องการยืมอ่านหรือยืมไปใช้เท่านั้น แต่ผู้ยืมสามารถนำไปคัดลอกเป็นของตนเองได้ ทำให้เกิดการแพร่กระจายทรัพยากรสารสนเทศอย่างกว้างขวาง

ทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุดและในวิหารส่วนใหญ่ถูกมัดมัดไขว้ หนังสือถูกมัดจากส่วนริมด้านหน้ามากกว่าด้านหลังที่สันหนังสือ ใช้ชั้นหนังสือแบบชั้นเดียว การจัดวางชั้นหนังสืออาจจำแนกเป็น 2 ระบบ ระบบแรกเรียกว่าระบบคอกหนังสือ(stall system) โดยการวางชั้นหนังสือตรงกลางห้องหันออกไปภายนอก เว้นพื้นที่ใกล้หน้าต่าง เป็นลักษณะเฉพาะของห้องสมุดแบบอังกฤษ ระบบที่สองคือระบบคอกผนัง (wall system) โดยการจัดชั้นหนังสือคอกผนัง เป็นลักษณะของห้องสมุดในแถบภาคพื้นยุโรป เริ่มใช้ในประเทศสเปนเป็นแห่งแรก

2. พัฒนาการของห้องสมุดจำแนกตามประเภทของวัสดุบันทึก

ห้องสมุดอาจจำแนกตามยุคของทรัพยากรที่ใช้ในการบันทึกข้อมูลได้ ดังนี้

4.2.1 ดินเหนียว

พบที่ดินแดนเมโสโปเตเมีย (ประเทศอิรัก ซีเรีย และตุรกี ในปัจจุบัน) โดยจารึกลงบนแผ่นดินเหนียวขณะยังเปียก จากนั้นจึงนำไปอบแห้ง แผ่นดินเหนียวดังกล่าวยังคงสภาพอยู่จนถึงปัจจุบัน

แผ่นดินเหนียวที่เก่าแก่ที่สุดมีอายุกว่า 3,000 ปีก่อนคริสตกาล จารึกโดยชาวซูเมเรียนซึ่งอาศัยอยู่ทางตอนใต้ของดินแดนเมโสโปเตเมีย โดยค้นพบแผ่นดินเหนียวกว่า 30,000 แผ่นที่เมืองนิปเปอร์ นอกจากนี้ยังขุดค้นพบที่เมืองโบราณอื่นๆ อีก คือ ซีเรีย และ ตุรกี

ราวคริสต์ศักราช 1850 นักโบราณคดีชาวอังกฤษค้นพบแผ่นดินเหนียวหลายพันแผ่นในห้องสมุดของกษัตริย์เซนนาเชริบ (Sennacherib) แห่งอัสซีเรีย ที่ครองราชย์ในช่วง 704-681 ก่อนคริสตกาล โดยพบที่เมืองนิเนเวห์ ซึ่งเป็นเมืองหลวงเก่าของอัสซีเรีย อยู่ทางตอนเหนือของเมโสโปเตเมีย ผู้ที่รวบรวมแผ่นดินเหนียวไว้ในห้องสมุดคือกษัตริย์อัสเซอร์บาบิโลน ปาลทานของกษัตริย์เซนนาเชริบ จนกลายเป็นแหล่งจัดเก็บและรวบรวมแผ่นดินเหนียวที่ใหญ่ที่สุดในอาณาจักรยุคนั้น

4.2.2 ปาปิรัส

ชาวอียิปต์จารึกข้อมูลลงบนแผ่นปาปิรัสซึ่งทำจากต้นปาปิรัสที่ขึ้นบริเวณลุ่มแม่น้ำไนล์ ชาวอียิปต์มีวิธีการทำกระดาษปาปิรัสโดยการตัดต้นปาปิรัสเป็นเส้น บีบอัดเป็นแผ่นกระดาษ แล้วนำมาเชื่อมต่อกันเป็นม้วน ม้วนปาปิรัสที่ได้ชื่อว่ายาวที่สุดคือ แฮริส ปาปิรัส ม้วนที่ 1 (Harris Papyrus 1) ยาว 41 เมตร ปัจจุบันจัดแสดงไว้ที่หอสมุดแห่งชาติอังกฤษ

เนื่องจากกระดาษปาปิรัสเปื่อยยุ่ยได้ง่ายทำให้ข้อมูลที่จารึกบางส่วนสูญหายไป ม้วนปาปิรัสที่เก่าแก่ที่สุดที่ยังคงอยู่จนถึงปัจจุบันคือ แฮริส ปาปิรัส ม้วนที่ 1 ซึ่งมีอายุเก่าแก่ประมาณ 1100 ปีก่อนคริสตกาล

ปาปิรัสกลายเป็นวัสดุที่นิยมใช้ในการบันทึกข้อมูลของประชาชนแถบเมดิเตอร์เรเนียนในช่วง 500 ปีก่อนคริสตกาลและได้รับความนิยมจนถึง คริสต์ศักราช 300 ชาวอียิปต์ใช้ปาปิรัสในการบันทึกข้อมูลจนถึงปีคริสต์ศักราช 900

ห้องสมุดที่มีชื่อเสียงของอียิปต์ กรีก และ โรมัน โบราณมีการจัดเก็บม้วนปาปิรัส แต่ก็สูญสลายไปตามกาลเวลา ข้อมูลส่วนใหญ่ที่มีอยู่ในรูปของวัสดุคือขี้ผึ้ง(ฉบับคัดลอก) เช่น นักวิชาการพบหลักฐานอ้างอิงถึงห้องสมุด อามาร์นา(Amara) ในช่วง 1300 ปีก่อนคริสตกาล และที่เมืองธีบส์(Thebes) ราว 1200 ปีก่อนคริสตกาล แต่ไม่พบตัวอาคารห้องสมุด

ปาปิรัสมีการใช้มากในอียิปต์ กรีก และ โรมัน ซึ่งแต่ละแห่งมีรายละเอียดในการใช้แตกต่างกัน ดังนี้

1) การใช้ปาปิรัสในอียิปต์

ในประเทศอียิปต์ ห้องสมุดที่มีชื่อเสียงที่สุดคือห้องสมุดอเล็กซานเดรีย จัดเป็นสถาบันของกรีกในยุคเฮเลนนิสติก ตั้งอยู่ที่เมืองอเล็กซานเดรีย พระเจ้าอเล็กซานเดอร์มหาราชเป็นผู้ก่อตั้งเมืองอเล็กซานเดรียในช่วง 330 ปีก่อนคริสตกาล ผู้ปกครองอียิปต์รุ่นต่อมาคือ กษัตริย์ปโตเลมีที่ 1 และ ปโตเลมีที่ 2 เป็นผู้พัฒนาห้องสมุดอเล็กซานเดรียให้

เจริญรุ่งเรือง กษัตริย์ปโตเลมีอิมหนังสือจากห้องสมุดในกรุงเอเธนส์และเมืองอื่นๆ แล้วนำมาคัดลอกใส่ไว้ในห้องสมุดอเล็กซานเดรีย ตามตำนานกล่าวว่ากษัตริย์ปโตเลมีที่ 2 ได้กักขังนักปราชญ์ชาวอียิปต์ 72 คนไว้บนเกาะฟารอสเพื่อแปลพระคัมภีร์ไบเบิลฉบับเก่า (Septuagint) จากภาษาฮีบรูเป็นภาษากรีก

ในยุคนั้นมีการคัดลอกม้วนปาปิรัสทุกแผ่นไว้ในห้องสมุดอเล็กซานเดรียจนมีกว่า 400,000 แผ่น และห้องสมุดดังกล่าวได้ใช้เป็นแหล่งศึกษาหาความรู้สำหรับนักปราชญ์รุ่นต่อๆ มา แต่ในปัจจุบันไม่ปรากฏร่องรอยของห้องสมุดให้เห็นโดยไม่ทราบสาเหตุแน่ชัดว่าสูญสลายไปด้วยสาเหตุใด

2) การใช้ปาปิรัสในกรีก

ชาวกรีกใช้ปาปิรัสด้วยวัตถุประสงค์เดียวกับชาวอียิปต์ นักประวัติศาสตร์ยกย่องให้พีริสเตรตัส (Pisistratus) ผู้ปกครองเอเธนส์ในช่วง 500 ปีก่อนคริสตกาล เป็นผู้สร้างห้องสมุดรัฐบาลเป็นแห่งแรก แต่เนื่องจากประชาชนยังอ่านหนังสือออกไม่มากนัก ดังนั้น “ห้องสมุดประชาชน” ในยุคนั้นจึงให้บริการจำกัดเฉพาะชนกลุ่มน้อยที่มีการศึกษาเท่านั้น

ห้องสมุดที่มีชื่อเสียงที่สุดของกรีกก่อตั้งโดยนักปรัชญาชื่ออริสโตเติล ที่โรงเรียนไลเซียม (Lyceum) โดยมีวัตถุประสงค์ก่อตั้งคล้ายห้องสมุดมหาวิทยาลัยในปัจจุบัน (ปัจจุบันไม่มีห้องสมุดดังกล่าวแล้ว) ตามธรรมเนียมปฏิบัติในยุคนั้น ผู้สืบทอดรุ่นต่อมาได้ขายวัตถุสารสนเทศให้แก่ห้องสมุดอเล็กซานเดรีย ต่อมาเมื่อนักกรบโรมันชื่อ ลูเชียส คอร์เนลิอุส ซุลลา (Lucius Cornelius Sulla) โจมตีเอเธนส์และได้นำสิ่งของที่เก็บรวบรวมไว้ในห้องสมุดไปยังกรุงโรม

3) การใช้ปาปิรัสในโรม

โรมันโบราณสร้างห้องสมุดตามแนวของอียิปต์และกรีก ห้องสมุดโรมันยุคแรกมีลักษณะเป็นห้องสมุดส่วนตัว ส่วนใหญ่จัดเก็บวรรณกรรมกรีกที่ชาวโรมันชื่นชอบ การมีห้องสมุดส่วนตัวไว้ในครอบครองกลายเป็นสัญลักษณ์แสดงสถานภาพของเจ้าของซึ่งนักเขียนแนวเสียดสีมักเขียนล้อเลียนพฤติกรรมดังกล่าวนี้

ลูเชียส ซีซาร์ (Julius Caesar) รัฐบุรุษทหารชาวโรมันเป็นผู้เขียนแบบแปลนห้องสมุดในโรม ห้องสมุดที่ใช้แบบแปลนนี้คือ ห้องสมุดออกเทเวียน (Octavian) จักรพรรดิออกุสตุส (Augustus) เป็นผู้ก่อตั้งขึ้นบนภูเขา พาเลาไทน์ (Palatine) ในช่วง 37 ปีก่อนคริสตกาล ก่อนซีซาร์สิ้นพระชนม์ 7 ปี ห้องสมุดออกเทเวียนถือว่าเป็นห้องสมุดประชาชนแห่งแรกของโรม และได้มีการก่อตั้งห้องสมุดอื่นๆ ขึ้นตามมาอีกหลายแห่ง จากการสำรวจสถาปัตยกรรมที่สำคัญในช่วงคริสตศักราชที่ 337 พบว่าเป็นห้องสมุดประมาณ 28 แห่ง ในจำนวนนั้นห้องสมุดที่ดีที่สุดคือ ห้องสมุดอัลเปีย (Ulpian) ก่อตั้งในปี คริสตศักราช 110 โดยกษัตริย์ทราจัน (Trajan) โดยมีอาคารเก็บหนังสือกรีกและละตินที่เป็นเอกเทศ

ยุคโรมันมีการสนับสนุนให้สร้างห้องสมุดเป็นอย่างมาก บางแห่งยังคงอยู่จนถึงปัจจุบัน หนึ่งในนั้นคือห้องสมุดของเฮเดรน (Hadrian) ตั้งอยู่บริเวณเชิงเขาอะโครโพลิส (Acropolis) ในกรุงเอเธนส์ สร้างโดยจักรพรรดิเฮเดรนราวคริสตศักราชที่ 125

ห้องสมุดที่ใหญ่ที่สุดของโรมันที่เก็บรวบรวมม้วนปาปิรัสนั้นสูญสลายไปเช่นเดียวกับที่กรีกและอียิปต์ แต่ยังมีเหลือพบอีก 1 แห่งของขุนนางชื่อลูเชียส คาลเพอร์นิอุส ปิโซ (Lucius Calpurnius Piso) ทำหน้าที่เมือง เฮร์คิวเลเนียม (Herculaneum) ตั้งอยู่บริเวณเชิงภูเขาไฟเวซุเวียส (Vesuvius) ราวคริสตศักราชที่ 79 ภูเขาไฟระเบิดส่งผลให้เมืองบริเวณนั้นถูกเผาไหม้ทำลายไป ในช่วงคริสตศักราชที่ 1750 มีการขุดค้นพบห้องสมุดและพบม้วนปาปิรัสนับจำนวนหนึ่ง ปัจจุบันเก็บรักษาไว้ที่พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติกรุงเนเป็ลส์ (Naples) ประเทศอิตาลีจำนวน 1800 ม้วน

4.2.3 แผ่นหนังสือสัตว์

การใช้แผ่นหนังสือสัตว์ในแต่ละยุคและแต่ละภูมิภาค มีรายละเอียดในการใช้แตกต่างกัน ดังนี้

1) การใช้แผ่นหนังสือสัตว์ในยุคโบราณ

นักปราชญ์ยุคโบราณใช้แผ่นหนังสือสัตว์กรีกข้อมูลแทนม้วนปาปิรัส ในช่วงคริสตศักราชที่ 1940 ถึง ต้น คริสตศักราชที่ 1950 มีการค้นพบต้นฉบับตัวเขียนซึ่งส่วนใหญ่ทำด้วยแผ่นหนังสือที่ถ้าใกล้ฝั่งทะเลเดดซี เรียกว่า ม้วนหนังสือแห่งทะเลสาบเดดซี (Dead Sea Scrolls) คาดว่าน่าจะเป็นของห้องสมุดกลุ่มศาสนายูดาห์ที่เรียกว่าชาวเอสเซน (Essenes) ซึ่งอาศัยอยู่บริเวณที่ราบสูงใกล้ทะเลเดดซี ในช่วง 150-68 ปีก่อนคริสตกาล กิจกรรมสำคัญประการหนึ่งของกลุ่มชนเหล่านี้คือการคัดลอกคำรทางศาสนา ม้วนหนังสือแห่งทะเลสาบเดดซีซึ่งรวมต้นฉบับตัวเขียนของพระคัมภีร์ไบเบิลที่เก่าแก่ที่สุดไว้ด้วย

กระดาษหนังที่ทำจากหนังสัตว์นั้นพัฒนามาจากแผ่นหนังแบบเดิมและนิยมใช้กันแพร่หลายกว่าชนิดเดิม เนื่องจากการแข่งขันระหว่างห้องสมุดอเล็กซานเดรีย (อียิปต์) และห้องสมุดเพอร์กาามุม (ปัจจุบันคือประเทศตุรกี) เมื่อห้องสมุดเพอร์กาามุมดูเหมือนจะมีทรัพยากรสารสนเทศเหนือกว่าห้องสมุดอเล็กซานเดรีย อียิปต์จึงคัดความช่วยเหลือในการส่งปาปิรัสมาที่เพอร์กาามุม ดังนั้นเพอร์กาามุมจึงเปลี่ยนไปใช้วัสดุจารึกชนิดอื่นแทน ดังนั้น คำว่า Parchment (กระดาษหนัง) จึงมีที่มาจากคำว่า Pergamum

แต่กระดาษหนังไม่สามารถม้วนเข้าด้วยกันได้สะดวกเหมือนกระดาษปาปิรัส ดังนั้น อาลักษณ์และบรรณารักษ์จึงพัฒนาวิธีการพับกระดาษครึ่งกึ่งกลางและเขียนบริเวณรอยพับเข้าด้วยกัน ซึ่งถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของรูปแบบของหนังสือตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา จักรวรรดิโรมันตะวันตกสิ้นสุดลงในราวปี คริสตศักราชที่ 476 และกระดาษหนังได้รับความนิยมใช้เป็นวัสดุบันทึกอย่างแพร่หลายแทนที่กระดาษปาปิรัสไปทั่วทั้งทวีปยุโรป

2) การใช้แผ่นหนังสัตว์ในยุคคลาง

ราวคริสต์ศักราชที่ 378 เมื่อจักรวรรดิโรมันเสื่อมสลายลง นักประวัติศาสตร์ชื่ออัมมียนุส มาร์เซลลินุส (Ammianus Marcellinus) กล่าววิจารณ์สภาพห้องสมุดว่า “ห้องสมุดมีสภาพเหมือนสุสานคือมักปิดบริการตลอดเวลา” คำกล่าวของเขาสะท้อนสภาพระบบการศึกษาที่เสื่อมถอยลงในยุโรปสมัยนั้น

ในคริสต์ศักราชที่ 476 ยุคจักรวรรดิโรมันตะวันตกสิ้นสุดลง ยุคคลางเริ่มต้นขึ้นและดำรงคงอยู่จนถึงคริสต์ศักราชที่ 1400 ในช่วงครึ่งแรกของยุคคลาง (ถึงราวปลายคริสต์ศักราชที่ 900) กิจกรรมทางการศึกษาและศิลปวิทยาการเสื่อมลงจนถึงขีดสุดในยุโรป มีเพียงบางแห่งในยุโรปตะวันตกเท่านั้นที่ยังคงมีการดำเนินกิจกรรมดังกล่าว

สถานที่ดำเนินกิจกรรมทางการศึกษาที่สำคัญคือที่กรุงคอนสแตนติโนเปิล (ปัจจุบันคือเมืองอิสตันบูล ประเทศตุรกี) ซึ่งเป็นเมืองหลวงของอาณาจักรไบแซนไทน์ หรือจักรวรรดิโรมันตะวันออก กิจกรรมทางการศึกษาและวัฒนธรรมที่ดำเนินการนั้นช่วยเชื่อมโยงอารยธรรมโลกยุคเก่ากับยุคใหม่เข้าด้วยกัน ช่วงคริสต์ศักราชที่ 500 ที่กรุงคอนสแตนติโนเปิล เหล่าบรรดานักกฎหมายได้ใช้วัสดุและทรัพยากรห้องสมุดเพื่อตรากฎหมายจัสติเนียน (Justinian Code) หนังสือกฎหมายของโรมันได้รับการยอมรับว่าเป็นเอกสารทางกฎหมายที่สำคัญซึ่งเป็นรากฐานของระบบกฎหมายของหลายประเทศในปัจจุบัน นอกจากนี้ในช่วงปีคริสต์ศักราชที่ 900 มีการจัดทำสารานุกรมชื่อว่าซูดาส หรือ ซูดา (Suidas หรือ Suda) เมื่อเกิดสงครามครูเสด กรุงคอนสแตนติโนเปิลถูกโจมตีในคริสต์ศักราชที่ 1205 ชาวเคอริชกั๊กเมืองได้ในปีคริสต์ศักราชที่ 1453 ห้องสมุดก็ได้สูญสลายไปด้วย

วัดคริสเตียนเป็นอีกสถาบันหนึ่งที่ช่วยเผยแพร่งานและสงวนรักษาห้องสมุดและการเรียนรู้ในยุคคลาง การคัดลอกต้นฉบับตัวเขียนเป็นหน้าที่หลักของพระในแถบยุโรป และบางส่วนของเอเชียและแอฟริกา พระจะนั่งทำงานในห้องอาลักษณ์ (Scriptorium) ต้นฉบับตัวเขียนส่วนใหญ่มีเนื้อหาเกี่ยวกับศาสนา โดยเฉพาะเกี่ยวกับพระคัมภีร์ไบเบิล แต่ยังมีเนื้อหาอื่น ๆ ด้วย เช่น วรรณกรรมในตุรกีกรีกและโรมัน ส่วนหนึ่งของต้นฉบับตัวเขียนนั้นถูกนำไปจำหน่ายและอีกส่วนหนึ่งนำไปจัดเก็บไว้ในห้องสมุดวัด

ต้นฉบับตัวเขียนเกี่ยวกับพระคัมภีร์ไบเบิลที่เก่าแก่ที่สุดพบที่โบสถ์แคทเธอรินตั้งอยู่บนแหลมไซไน มีชื่อว่าโคเดกซ์ ไซไนทิกัส (Codex Sinaiticus) มีอายุตั้งแต่ต้นคริสต์ศักราชที่ 300 และถูกค้นพบในปี คริสตศักราชที่ 1844 ปัจจุบันจัดเก็บไว้ในหอสมุดแห่งชาติประเทศอังกฤษ คำว่าสำคัญอื่นๆ พบในห้องสมุดวัดกรีกบนเขาเอโทส (Athos) และวัดคอปติก (Coptic) ในกรุงเบธเลเฮม (Bethlehem) ประเทศอียิปต์ ช่วงคริสต์ศักราชที่ 386-420 เซนต์เจอโรม (St. Jerome) ได้ผลิตวรรณกรรมทางศาสนาหลายเรื่องรวมถึงผลงานที่มีชื่อเสียงคือการแปลคัมภีร์ไบเบิลเป็นภาษาละตินชื่ออัลแกท (Vulgate)

ราวคริสต์ศักราชที่ 540 แคสซิโอ โครรัส (Cassiodorus) ขุนนางชาวโรมันได้สร้างขึ้นที่ดินส่วนตัวทางตอนใต้ของอิตาลี ห้องสมุดนี้มีปณิธานในการผลิตหนังสือทั้งที่เกี่ยวกับศาสนาและฆราวาส จนได้สมญานามว่าเป็น “บิดาแห่งวรรณกรรมทางศาสนาแห่งโลกตะวันตก” ทำให้ห้องสมุดวัดแห่งอื่นๆ ให้ความสำคัญกับห้องเก็บต้นฉบับตัวเขียนและห้องสมุดเป็นอย่างยิ่ง ประเทศไอร์แลนด์มีการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ โดยนักบวชชาวไอริชผลิตหนังสือและก่อตั้งวัดในสถานที่อื่นๆ ทั่วยุโรป

ห้องสมุดยุคใหม่เริ่มพัฒนาขึ้นในยุโรปราวคริสต์ศตวรรษที่ 1100 ในระยะแรกเน้นพันธกิจด้านการสอนและการบรรยายมากกว่าการค้นคว้าวิจัย แต่ต่อมาการวิจัยกลายเป็นพันธกิจสำคัญของมหาวิทยาลัย จึงมีการจัดเก็บรวบรวมทรัพยากรสารสนเทศขึ้นในห้องสมุดเป็นจำนวนมากเพื่อสนับสนุนพันธกิจดังกล่าว

ความเจริญเติบโตของห้องสมุดสะท้อนการเจริญเติบโตของยุโรปจากยุคกลางจนเข้าสู่ยุคเรอเนสซองส์ หรือยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ เริ่มขึ้นที่ประเทศอิตาลีราวคริสต์ศตวรรษที่ 1300 ชาวยุโรปมีความซาบซึ้งและหวงแหนศิลปะและการเรียนรู้และมองย้อนอดีตไปสู่ยุคกรีกและโรมัน โบราณเพื่อสร้างแรงบันดาลใจ นักปราชญ์สืบเสาะและแปลงานเขียนยุคโบราณส่วนนักเขียนก็ได้สร้างสรรค์งานวรรณกรรมของตนเอง

การฟื้นฟูความสนใจด้านการศึกษาหาความรู้ทำให้ชนชั้นสูงจัดสร้างห้องสมุดส่วนตัวขึ้น บุคคลสำคัญคนหนึ่งซึ่งริเริ่มจัดสร้างห้องสมุดส่วนตัวคือคอซิโม เดอ เมดิชิ (Cosimo de' Medici) แห่ง ฟลอเรนซ์ ประเทศอิตาลี ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 1400 ห้องสมุดแห่งนี้เป็นต้นแบบของห้องสมุดลอเรนเซียน (Laurentian) ที่ได้ชื่อว่าเป็นหนึ่งในห้องสมุดที่ดีที่สุดในปัจจุบัน อาคารออกแบบโดยจิตรกรที่มีชื่อเสียงคือไมเคิลแองเจโล ส่วนในประเทศอังกฤษ สัมผัส คิวแห่ง กูเซสเตอร์ ผู้สะสมงานเขียนที่มีคุณค่าจำนวนมากได้บริจาคของสะสมให้แก่มหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ดในช่วงปีคริสต์ศตวรรษที่ 1400 และผลงานบางส่วนยังคงมีอยู่ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยจนถึงปัจจุบัน ส่วนห้องสมุดวาติกันซึ่งก่อตั้งในปีคริสต์ศตวรรษที่ 1400 เป็นของโป๊ปคาทอลิกก็ได้รวบรวมผลงานวรรณกรรมที่ทรงคุณค่าของโลกไว้เป็นจำนวนมากเช่นกัน

3) การไข่ม้วนหนังสือวันโลกตะวันออก

ประเทศจีนได้ชื่อว่ามีประวัติศาสตร์มายาวนานเป็นที่ยอมรับของนักปราชญ์ราชบัณฑิตทั่วไป ห้องสมุดจีนโบราณสร้างขึ้นเพื่อบริการนักปราชญ์ ราชสำนัก และ ขุนนางเป็นสำคัญ ห้องสมุดของจีนมีส่วนสำคัญในการสร้างความเจริญก้าวหน้าและสงวนรักษาภูมิปัญญาของจีนเป็นอย่างยิ่ง และความรู้ของชนชาติจีนมีอิทธิพลสำคัญต่อความรู้ของประเทศไทยในโลกตะวันออก ในช่วงยุคกลางความรู้ในโลกตะวันออกไม่ได้เสื่อมถอยลงดังเช่นที่เกิดใน โลกตะวันตก แต่ห้องสมุดก็ยังคงเป็นเครื่องมือทางการศึกษาสำหรับนักปราชญ์และชนชั้นสูงตลอดมาจนกระทั่งถึงช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 1900

4.2.4 กระดาษ

ชาวจีนประดิษฐ์คิดค้นกระดาษขึ้นเป็นครั้งแรกในปีคริสต์ศตวรรษ 105 ซึ่งกระดาษได้ชื่อว่าเป็นวัสดุที่ใช้ทำหนังสือได้ดีที่สุด ศิลปะการทำกระดาษได้แพร่ขยายไปยังเมืองต่างๆ เช่น กรุงแบกแดด ประเทศอิรัก (ราวคริสต์ศตวรรษ 800) อียิปต์ (คริสต์ศตวรรษ 900) และในยุโรป (คริสต์ศตวรรษ 1100) ตามลำดับ การใช้กระดาษแพร่หลายไปอย่างรวดเร็วในยุโรปและในคริสต์ศตวรรษ 1500 กระดาษก็ได้ถูกใช้แทนแผ่นหนังสืออย่างสมบูรณ์

ระหว่างยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ ในยุโรป การขยายตัวทางการศึกษาและความต้องการความรู้มีสูงมากทำให้การผลิตหนังสือด้วยมือไม่ทันต่อความต้องการ ปัญหาดังกล่าวได้รับการแก้ไขโดยการประดิษฐ์คิดค้นเครื่องพิมพ์ขึ้นและใช้ต่อเนื่องมาช้านาน ส่วนในยุโรปเริ่มใช้ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 1400 โดยโจฮันส์ กูเตนเบิร์ก ชาวเยอรมัน อาจกล่าวได้ว่าเป็นยุคแห่ง การปฏิวัติการผลิตหนังสือโดยการพิมพ์บนกระดาษ การผลิตเครื่องพิมพ์ส่งผลให้มีการผลิตหนังสือขึ้นอย่างมากมายและบุคคลมีกำลังซื้อหนังสือเหล่านั้นมาครอบครองเป็นของตนเองได้ การพิมพ์หนังสือนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในห้องสมุด หนังสือได้เข้ามาแทนที่คัมภีร์ที่เขียนด้วยมือ หนังสือถูกจัดวางบนชั้นเปิดไม่ใช้บรรจุในหีบปิดคาเหมือนที่เคยเก็บคัมภีร์ที่เขียนแบบเดิม ห้องสมุดวาติกันเป็นหนึ่งในห้องสมุดยุคใหม่ที่ให้บริการแบบชั้นเปิด ราวคริสต์ศตวรรษที่ 1600 ห้องสมุดเริ่มมีลักษณะคล้ายห้องสมุดในยุคปัจจุบัน โคซิมัสขึ้นตั้งเรียงรายไปตามแนวผนังและโต๊ะอ่านวางตรงกลาง

5 พัฒนาการของห้องสมุดยุคใหม่

ห้องสมุดยุคใหม่เริ่มต้นตั้งแต่ยุคที่โจฮันส์ กูเตนเบิร์ก คิดประดิษฐ์แท่นพิมพ์ขึ้นในปีคริสต์ศตวรรษ 1400 ถือว่าเป็นยุคของการปฏิวัติการผลิตหนังสือ ช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 1600 -1700 ถือว่าเป็นยุคทองของห้องสมุด มีการสร้างห้องสมุดที่มีชื่อเสียงเกิดขึ้นมากมาย การผลิตหนังสือเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็วพร้อมกับราคาค่าหนังสือที่ต่ำลง มีการรื้อฟื้นการพิมพ์วรรณกรรมคลาสสิก วัฒนธรรมดั้งเดิม และลัทธิชาตินิยม ขึ้นใหม่ มหาวิทยาลัยมีบทบาทสำคัญในการศึกษา มีการผลิตผลงานที่สำคัญขึ้นมากมาย ห้องสมุดที่มีชื่อเสียงหลายแห่งที่ยังคงดำรงอยู่จนถึงปัจจุบัน ได้แก่ ห้องสมุด บอดเลียน (Bodleian) เมืองออกซ์ฟอร์ด

ประเทศอังกฤษ หอสมุดแห่งชาติ ประเทศอังกฤษ หอสมุดมาซารีน (Mazarine) ประเทศฝรั่งเศส และหอสมุดแห่งชาติ อิตาลี เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีหอสมุดที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลเกิดขึ้นมาอีกมากมายตามลำดับ และตั้งแต่ขึ้นศักราชใหม่ หรือศตวรรษที่ 21 หอสมุดมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technology: ICT) เข้ามาใช้กันอย่างกว้างขวาง และเทคโนโลยีดังกล่าวมีความเจริญรุดหน้าอย่างรวดเร็วตามลำดับ

แบบฝึกหัดหน่วยที่ 1 ห้องสมุด

เรื่องที่ 1 ความหมายของห้องสมุด

คำชี้แจง : ให้ใส่เครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่ถูกต้องสมบูรณ์ และใส่เครื่องหมาย X หน้าข้อความที่ไม่ถูกต้องสมบูรณ์

- _____ ห้องสมุดถือว่าเป็นแหล่งทรัพยากรประเภทหนึ่ง
- _____ ห้องสมุดมีบทบาทสำคัญในการเป็นแหล่งจัดหา รวบรวม และจัดจำหน่ายสารสนเทศ
- _____ ปรัชญาการบริการของห้องสมุดคือ สะดวก รวดเร็ว ทันการณ์ ตรงตามความต้องการของผู้ใช้
- _____ คำว่า Library และ Librarian หมายถึง ห้องสมุด
- _____ บรรณารักษ์ ใช้คำศัพท์ภาษาอังกฤษว่า Librarian
- _____ ภัณฑารักษ์คือผู้ที่ทำหน้าที่จัดดำเนินการและบริการในห้องสมุด
- _____ ผู้ที่ทำหน้าที่ในการจัดดำเนินงานในห้องสมุด ได้แก่ นักเอกสารสนเทศ บรรณารักษ์ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน
- _____ ห้องสมุดอาจมีชื่อเรียกอื่นๆ ว่า หอสมุด สำนักวิทยบริการ ศูนย์สารสนเทศ ศูนย์ข้อมูล ศูนย์เอกสาร
- _____ ในมหาวิทยาลัยห้องสมุดมีฐานะเทียบเท่าสาขาวิชา
- _____ บทบาทหน้าที่ของห้องสมุด ศูนย์เอกสาร ศูนย์ข้อมูล ศูนย์สารสนเทศ ศูนย์สื่อการศึกษา มีความแตกต่างกันออกไปบ้าง

เรื่องที่ 2 วัตถุประสงค์ของห้องสมุด

คำชี้แจง : ให้จับคู่วัตถุประสงค์ของห้องสมุดต่อไปนี้

1. _____ เพื่อการค้นคว้าวิจัย	A	B	C
2. _____ เพื่อการศึกษา	Education	Information	Inspiration
3. _____ เพื่อข้อมูลข่าวสาร			
4. _____ เพื่อความจรรโลงใจ			
5. _____ เพื่อนันทนาการ	D	E	
	Recreation	Research	

เรื่องที่ 3 ประเภทของห้องสมุด

คำชี้แจง : ให้จับคู่ประเภทของห้องสมุดและความหมายของห้องสมุดแต่ละประเภทให้ถูกต้อง

- _____ ห้องสมุดที่เปิดบริการสำหรับประชาชนทั่วไป มักตั้งอยู่ทั่วไปในท้องถิ่น โดยมุ่งส่งเสริมการเรียนนอกระบบ และการศึกษาดมอรรถศาสตร์และการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ประชาชนในท้องถิ่น
- _____ ห้องสมุดที่มุ่งให้บริการนักวิจัยและจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศประเภทงานวิจัยเป็นสำคัญ ห้องสมุดวิจัยอาจเป็นส่วนหนึ่งของห้องสมุดประเภทอื่นๆ

3. _____ ห้องสมุดที่สังกัดหน่วยงานเฉพาะทั้งของรัฐและของเอกชนที่นอกเหนือจากห้องสมุดประเภทอื่นๆ ที่กล่าวมาแล้ว โดยทำหน้าที่จัดเก็บและให้บริการทรัพยากรสารสนเทศเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงาน และมุ่งให้บริการเฉพาะบุคลากรในสังกัดนั้นเป็นสำคัญ

4. _____ ห้องสมุดที่อยู่ในสังกัดของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยมุ่งให้บริการแก่นิสิต นักศึกษา คณาจารย์ และบุคลากรในสถาบันการศึกษานั้นเป็นสำคัญ ทรัพยากรสารสนเทศที่จัดหาให้บริการมุ่งเน้นความสอดคล้องกับสาขาวิชาที่สถาบันการศึกษานั้นเปิดสอน

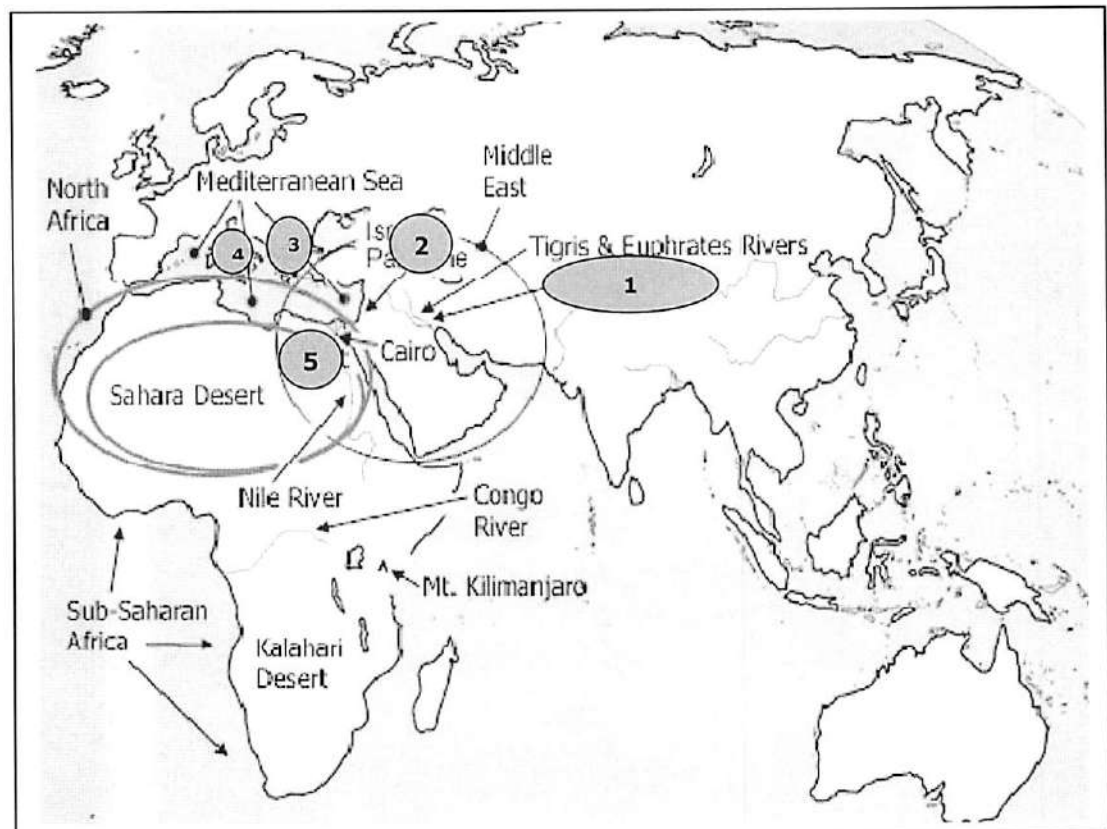
5. _____ ห้องสมุดในสังกัดโรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มีหน้าที่ในการจัดเก็บ ทรัพยากรสารสนเทศตามหลักสูตรที่โรงเรียนนั้นเปิดสอน มุ่งให้บริการแก่ครู อาจารย์ นักเรียน และบุคลากรในโรงเรียนเป็นสำคัญ

6. _____ ห้องสมุดประจำชาติใดชาติหนึ่งซึ่งทำหน้าที่เป็นคลังข้อมูลของชาติ ในการ จัดหา รวบรวม สงวนรักษา และเผยแพร่ ทรัพยากรเส้นทางปัญญา ศิลปะ วิชาการ และวัฒนธรรมของชาติ ด้วยสื่อสารสนเทศรูปแบบต่างๆ โดยมุ่งให้เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าวิจัยตามอรรถศาสตร์และตลอดชีวิตสำหรับประชาชนในชาติทั่วไป รวมถึงการประสานความร่วมมือกับองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งระดับชาติและนานาชาติ

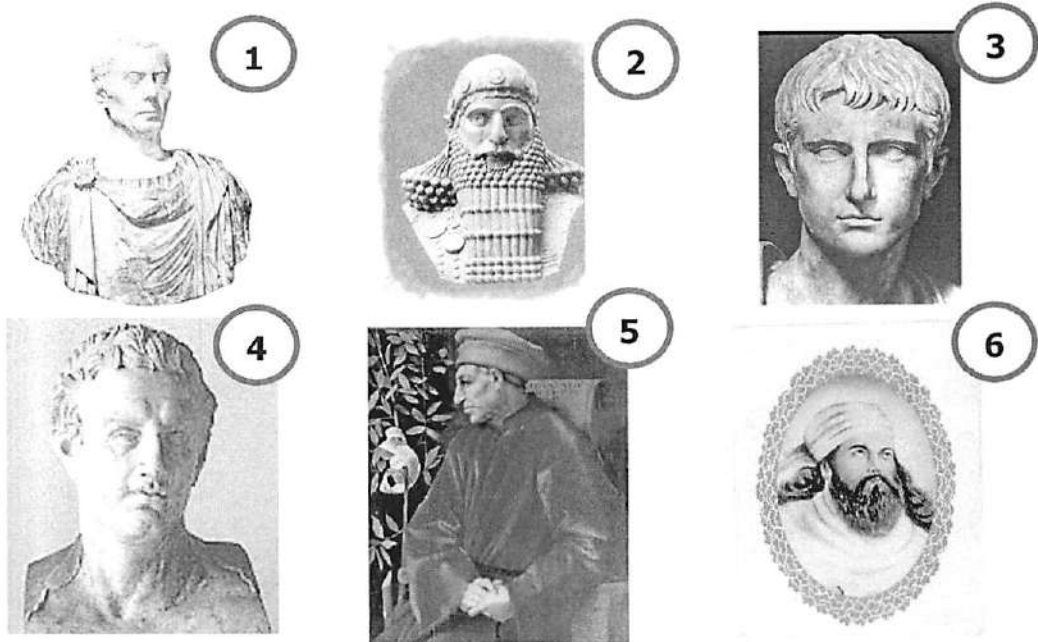
เรื่องที่ 4 พัฒนาการของห้องสมุดยุคโบราณ

ก. ให้ออกตำแหน่งที่ตั้งของสถานที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับห้องสมุดยุคโบราณ

1. ดินแดนกรีก	หมายเลข _____
2. ดินแดนเปอร์เซีย	หมายเลข _____
3. ดินแดนเมโสโปเตเมีย	หมายเลข _____
4. ดินแดนโรมัน	หมายเลข _____
5. ดินแดนอียิปต์	หมายเลข _____

ข. ให้จับคู่ชื่อและภาพของบุคคลที่มีบทบาทสำคัญต่อห้องสมุดยุคโบราณ

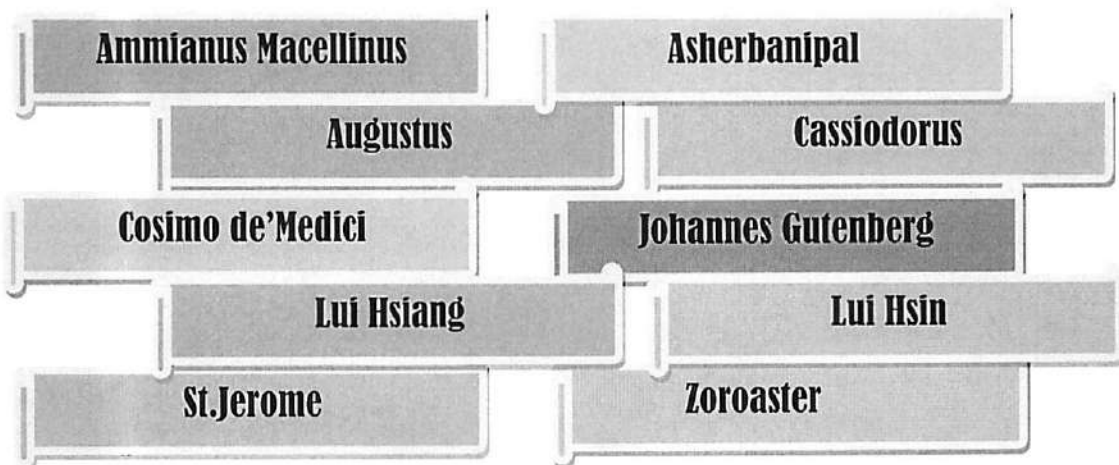

1. กษัตริย์จูเลียส ซีซาร์ (Julius Caesar)	หมายเลข _____
2. กษัตริย์ปโตเลมีอุส ฟิลาเดลฟุส (Ptolemy Philadelphus)	หมายเลข _____
3. กษัตริย์อ็อกตัสตุส (Augustus)	หมายเลข _____
4. กษัตริย์อัสเซอร์บานิปาล (Ashurbanipal)	หมายเลข _____
5. คอสซิโม เดอ เมดิชิ (Cosimo de' Medici)	หมายเลข _____
6. หมอสอนศาสนาโซโรแอสเตอร์ (Zoroaster)	หมายเลข _____

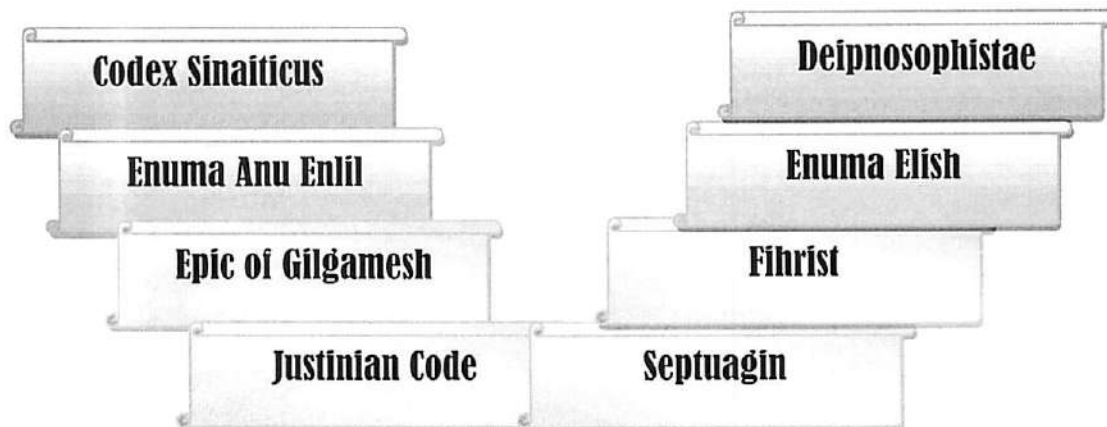
ค. ให้จับคู่ชื่อบุคคลและผลงานที่เกี่ยวข้องกับวงการห้องสมุดและวรรณกรรม

1. _____ บุคของการเกิดห้องสมุดประชาชนในกรุงโรมเป็นครั้งแรก และชุกค่านิยมในการมีห้องสมุดส่วนตัว	
2. _____ นักประวัติศาสตร์โรมันผู้วิจารณ์สภาพห้องสมุดในยุคกลาง (ราว ค.ศ.378) ว่า "เหมือนสุสาน"	
3. _____ บาทหลวงผู้ทำหน้าที่เป็นบรรณารักษ์และผู้ก่อสร้างห้องสมุดวัดในประเทศอิตาลีจนได้ชื่อว่าเป็นบิดาแห่งวรรณกรรมทางศาสนาแห่งโลกตะวันตก	
4. _____ ผู้เขียนตำราการเล่นแร่แปรธาตุชาวเปอร์เซีย	
5. _____ ผู้คิดค้นประดิษฐ์เครื่องพิมพ์เป็นคนแรกชาวเยอรมัน	
6. _____ ผู้ที่คิดค้นระบบการจัดหมวดหมู่ 7 หมวด (Sevenfold Digest) ในประวัติศาสตร์จีน	

7. _____ ผู้ที่ทำหน้าที่เสมือนบรรณารักษ์คนแรกในประวัติศาสตร์จีน
8. _____ ผู้แปลพระคัมภีร์ไบเบิลวัลเกทเป็นภาษาละติน
9. _____ ผู้ริเริ่มการจัดสร้างห้องสมุดส่วนตัวและเป็นต้นแบบของห้องสมุดที่ดีที่สุดในปัจจุบัน
- ของอิตาลี
10. _____ ผู้สร้างห้องสมุดและจัดเก็บรวบรวมวรรณกรรมของนักบวชยุคเมโสโปเตเมีย

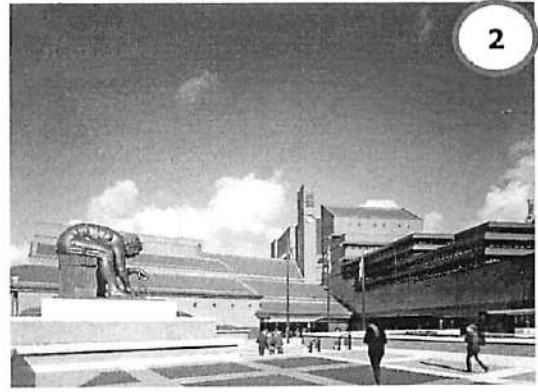
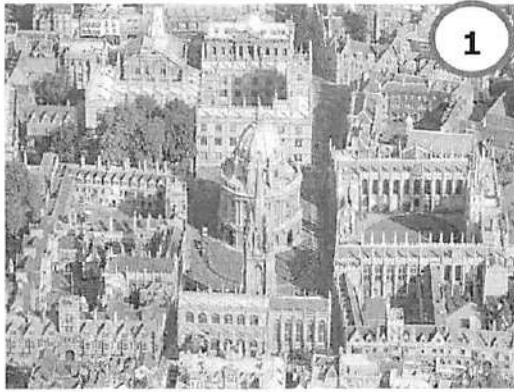

4. ให้จับคู่หนังสือและเนื้อหาของวรรณกรรมสำคัญในยุคโบราณ
1. _____ จารึกทางโหราศาสตร์ คาราศาสตร์ คำศัพท์ และการแพทย์ยุคเมโสโปเตเมีย
2. _____ ต้นฉบับตัวเขียนเกี่ยวกับพระคัมภีร์ไบเบิลที่เก่าแก่ที่สุดที่ค้นพบบนแหลมไซปรัส
3. _____ พระคัมภีร์ไบเบิลฉบับที่เก่าแก่ที่สุดที่แปลจากภาษาฮีบรูเป็นภาษากรีก
4. _____ มหากาพย์ยุคเมโสโปเตเมียที่กล่าวถึงนิมิตสำคัญของกษัตริย์พระองค์หนึ่ง
5. _____ วรรณกรรมยุคกรีกที่กล่าวถึงการชุมนุมในงานเลี้ยงเพื่อรับประทานอาหารเย็นของ
- นักปราชญ์
6. _____ วรรณกรรมยุคเมโสโปเตเมียที่พรรณนาถึงการสร้างโลกของชาวบาบิโลเนีย
7. _____ เอกสารทางกฎหมายที่สำคัญซึ่งเป็นรากฐานของระบบกฎหมายหลายประเทศ
8. _____ หนังสือราชการทางบรรณานุกรมของนักปราชญ์ชาวมุสลิมยุคกลาง

เรื่องที่ 5 พัฒนาการของห้องสมุดยุคใหม่

ให้อัปดูภาพห้องสมุดและชื่อห้องสมุดยุคใหม่

1. Alexandria Library (Bibliotheca Alexandrina)	អរមេត្តា _____
2. Bodleian Library	អរមេត្តា _____
3. Mazarine Library (Bibliothèque Mazarine)	អរមេត្តា _____
4. National Library of U.S.A. (Library of Congress)	អរមេត្តា _____
5. National Library Thailand	អរមេត្តា _____
6. National Library U.K. (British Library)	អរមេត្តា _____
7. National Library of China	អរមេត្តា _____
8. National Library of India	អរមេត្តា _____
9. National Library of Saudi-Arabia (King Fahad National Library)	អរមេត្តា _____
10. Vatican Library	អរមេត្តា _____

แบบทดสอบหน่วยที่ 1 ห้องสมุด

คำชี้แจง : 1. ข้อสอบมีทั้งหมด 40 ข้อ เวลา 40 นาที

5. เลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

1. ข้อใดกล่าวถึงความหมายของห้องสมุดได้สมบูรณ์ที่สุด
 - 1) สถานที่ให้บริการสารสนเทศทั้งบริการขั้นพื้นฐานและบริการลักษณะพิเศษแก่บุคคล โดยไม่แบ่งชนชั้นวรรณะ
 - 2) สถานที่ที่มุ่งให้บริการสารสนเทศอย่างสะดวก รวดเร็ว ทันการณ์ และตรงตามความต้องการของผู้ใช้
 - 3) สถานที่บ่มเพาะนักบริการสารสนเทศที่เรียกว่า บรรณารักษ์ นักเอกสารสนเทศ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน หรือ ชื่อเรียกอื่น
 - 4) สถานที่จัดหาทรัพยากรสารสนเทศแล้วนำมาจัดเก็บและจัดหมวดหมู่อย่างเป็นระบบ เพื่อการเผยแพร่และบริการแก่ผู้ใช้อย่างหลากหลายรูปแบบ
2. กัทซาร์กัน หมายถึงบุคคลที่ปฏิบัติงานในสถาบันบริการสารสนเทศประเภทใด

1) สำนักบรรณสารการพัฒนา	2) สำนักวิทยบริการ
3) หอจดหมายเหตุ	4) พิพิธภัณฑ์สถาน
3. วัตถุประสงค์ของห้องสมุดในด้าน Inspiration หมายถึงอย่างไร

1) เพื่อการศึกษา	2) เพื่อการค้นคว้าวิจัย
3) เพื่อความจรรโลงใจ	4) เพื่อนันทนาการ
4. ข้อใดเป็นวัตถุประสงค์ของห้องสมุดด้าน Recreation

1) เพื่อการศึกษา	2) เพื่อการค้นคว้าวิจัย
3) เพื่อความจรรโลงใจ	4) เพื่อนันทนาการ
5. ข้อใดจัดเป็นห้องสมุดมหาวิทยาลัย
 - 1) สำนักบรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
 - 2) ห้องสมุดคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 - 3) ห้องสมุดเฉลิมราชกุมารี สาขาลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี
 - 4) ห้องสมุดมารวย ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
6. ห้องสมุดเฉลิมราชกุมารี จัดเป็นห้องสมุดประเภทใด

1) ห้องสมุดโรงเรียน	2) ห้องสมุดประชาชน
3) ห้องสมุดมหาวิทยาลัย	4) ห้องสมุดเฉพาะ
7. ข้อใดหมายถึงห้องสมุดเฉพาะ
 - 1) ห้องสมุดที่เปิดบริการสำหรับบุคคลทั่วไป มุ่งส่งเสริมการเรียนการสอนอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยและการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ประชาชนในท้องถิ่น
 - 2) ห้องสมุดที่มุ่งให้บริการนักวิจัยและจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศประเภทงานวิจัยเป็นสำคัญ อาจเป็นส่วนหนึ่งของห้องสมุดประเภทอื่นๆ
 - 3) ห้องสมุดที่จัดเก็บและให้บริการทรัพยากรสารสนเทศเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงาน และมุ่งให้บริการเฉพาะบุคลากรในสังกัดเป็นสำคัญ
 - 4) ห้องสมุดที่จัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศตามหลักสูตรที่โรงเรียนนั้นเปิดสอน มุ่งให้บริการแก่ครู อาจารย์ นักเรียน และบุคลากรในโรงเรียนเป็นสำคัญ

20. จีนโบราณนิยมใช้วัสดุประเภทใดในการบันทึกข้อมูล
- 1) ม้วนปาปรัสและแผ่นดินเหนียว
 - 2) แผ่นไม้ไผ่และม้วนผ้าไหม
 - 3) แผ่นหนังสัตว์และม้วนผ้าไหม
 - 4) แผ่นกระดาษสาและแผ่นไม้ไผ่
21. Ssu pu คืออะไร
- 1) ชื่อนักเขียนที่มีชื่อเสียงชาวจีน
 - 2) ชื่อนักบวชสำคัญชาวจีน
 - 3) ชื่อระบบการจัดหมวดหมู่ของจีน
 - 4) ชื่อหนังสือการวาดอักษรจีน
22. ข้อใดกล่าวไม่ถูกต้องเกี่ยวกับดินแดนจีนโบราณ
- 1) ห้องสมุดในราชสำนักมีนักบวชทำหน้าที่เสมือนบรรณารักษ์
 - 2) การประกาศห้ามนำเสนายกเอกสารที่มีแนวคิดต่อต้านอำนาจรัฐ
 - 3) วัสดุที่ใช้บันทึกส่วนใหญ่เป็นม้วนผ้าไหมและจัดเก็บในประเพณีผ้าไหม
 - 4) ในช่วงยุคมีคของจีนกลับกลายเป็นตู้ครู่เรื่องของห้องสมุดในจีน
23. ในดินแดนจีนโบราณพบนวัตกรรมใดที่แตกต่างออกไปจากดินแดนอื่น
- 1) การสร้างห้องสมุดส่วนตัว
 - 2) การให้บริการแบบชั้นเปิด
 - 3) การเชื่อมเล่มหนังสือ
 - 4) การจัดหมวดหมู่ทรัพยากรห้องสมุด
24. ห้องสมุดในดินแดนเปอร์เซียโบราณส่วนใหญ่ก่อตั้งโดยบุคคลกลุ่มใด
- 1) หมอสอนศาสนาและกษัตริย์
 - 2) คหบดีและขุนนาง
 - 3) นักบวชและนักพยากรณ์
 - 4) นักโหราศาสตร์และนักดาราศาสตร์
25. Fihrist เป็นหนังสือที่มีชื่อเสียงของดินแดนอิสลามโบราณมีเนื้อหากล่าวถึงเรื่องใด
- 1) ตำราไสยศาสตร์โบราณว่าด้วยการต่อหนอยาคิ้ว
 - 2) แนวคิดทางวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับดาราศาสตร์และกลศาสตร์
 - 3) ระบบการจัดหมวดหมู่หนังสือตามหลักศาสนาอิสลาม
 - 4) รายการทางบรรณานุกรมงานเขียนของนักปราชญ์ชาวมุสลิม
26. ดินแดนเปอร์เซีย หมายถึงดินแดนแถบใดในปัจจุบัน
- 1) ตะวันออกกลาง
 - 2) แอฟริกา
 - 3) อเมริกาใต้
 - 4) เอเชียตะวันออกเฉียงใต้
27. ห้องสมุดในดินแดนคริสเตียนมีการป้องกันหนังสือหาอย่างไร
- 1) ใส่ลูกกรงรอบห้องสมุด
 - 2) มีผู้ดูแลหนังสือเฝ้าอย่างใกล้ชิด
 - 3) ล่ามโซ่หนังสือไว้
 - 4) ใส่ไว้ในที่บังจางเหลี่ยมทองอย่างดี
28. ชนชาติใดที่นิยมใช้แผ่นดินเหนียวในการจารึกข้อมูล
- 1) สุเมเรียน
 - 2) เปอร์เซีย
 - 3) อียิปต์
 - 4) กรีก
29. หลายชนชาติในศตวรรษโบราณใช้ปาปรัสเป็นวัสดุบันทึกข้อมูลอย่างแพร่หลายยกเว้นชนชาติใด
- 1) อียิปต์
 - 2) กรีก
 - 3) โรม
 - 4) อัสซีเรีย
30. Septuagint คืออะไร
- 1) พระคัมภีร์ไบเบิลฉบับใหม่
 - 2) พระคัมภีร์ไบเบิลฉบับเก่า
 - 3) ตำราพิชัยสงคราม
 - 4) ม้วนปาปรัสที่เก่าแก่และยาวที่สุดในโลก
31. อริสโตเติลก่อตั้งห้องสมุดในโรงเรียน Lyceum ซึ่งมีบทบาทคล้ายห้องสมุดประเภทใดในปัจจุบัน
- 1) หอสมุดแห่งชาติ
 - 2) ห้องสมุดประชาชน
 - 3) ห้องสมุดมหาวิทยาลัย
 - 4) ห้องสมุดเฉพาะ

32. ข้อใดกล่าวได้ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับห้องสมุดยุค โรมัน
- 1) กูเลียส ซีซาร์นอกจากเป็นรัฐบุรุษทหารแล้วยังเป็นนักออกแบบอีกด้วย
 - 2) กูเลียส ซีซาร์เป็นผู้เขียนแบบแปลนห้องสมุดในโรม
 - 3) ยุคโรมันมีสถาปัตยกรรมเกิดขึ้นมากมายในจำนวนนั้นมีห้องสมุดที่เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก
 - 4) ห้องสมุดออกนอกเวียตถือเป็นห้องสมุดมหาวิทยาลัยแห่งแรกของโรม
33. ห้องสมุดในเมืองฮอรัลเนียมที่ตั้งอยู่บริเวณเชิงเขาเวซูเวียสถูกทำลายไปเนื่องด้วยเหตุใด
- 1) ภูเขาไฟระเบิด
 - 2) ศึกครูกราน
 - 3) น้ำท่วมใหญ่
 - 4) แผ่นดินไหว
34. ข้อใดกล่าวได้ถูกต้องเกี่ยวกับการใช้กระดาษหนังและปาปิริส
- 1) กระดาษหนังขาดแคลนจึงมีการใช้ปาปิริสแทน
 - 2) คำว่ากระดาษหนัง (Parchment) มาจากชื่อสัตว์ Pergamum
 - 3) ปาปิริสขาดแคลนจึงมีการใช้กระดาษหนังแทน
 - 4) ปาปิริสม้วนเก็บยากจึงเก็บโดยการพับกึ่งกลางและเสียบตรงรอยพับ
35. ข้อใดกล่าวได้ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับ Dead Sea Scrolls
- 1) ม้วนปาปิริสที่ยาวที่สุดและเก่าแก่ที่สุด
 - 2) รวมค้นฉบับตัวเขียนของศาสนาฮีบรู
 - 3) ม้วนแผ่นหนังสัตว์พบใกล้ทะเลสาบเดดซี
 - 4) บันทึกทางศาสนาของชาวเอธิโอเปีย
36. ยุคใดที่บรรยายสภาพห้องสมุดว่า "เหมือนสุสาน"
- 1) ยุคกลาง
 - 2) ยุคกรีก
 - 3) ยุคโรมัน
 - 4) ยุคอีลิปส์
37. ผู้ที่ได้ชื่อว่าบิดาของวรรณกรรมทางศาสนาแห่งโลกตะวันตก คือใคร
- 1) Cosomo de' Medici
 - 2) Cassiodorus
 - 3) St. Jerome
 - 4) Julius Caesar
38. ห้องสมุด Laurentian ถือว่าเป็นห้องสมุดที่ดีที่สุดในอิตาลี อาคารออกแบบโดยจิตรกรที่มีชื่อเสียงของโลกท่านใด
- 1) Pablo Ruiz Picasso
 - 2) Leonardo Da Vinci
 - 3) Michelangelo
 - 4) Vincent Van Gogh
39. ชาติใดที่ประดิษฐ์คิดค้นกระดาษเป็นชนชาติแรก
- 1) อีลิปส์
 - 2) อิสลาม
 - 3) จีน
 - 4) เยอรมัน
40. พัฒนาการของห้องสมุดยุคใหม่เริ่มต้นขึ้นจากการเกิดเหตุการณ์สำคัญใด
- 1) การค้นค้นระบบการจัดหมวดหมู่ของเมลวิท คิวอี้
 - 2) การสร้างหอสมุดรัฐสภาอเมริกันและหอสมุดแห่งชาติอังกฤษ
 - 3) การเปลี่ยนจากระบบชั้นปิดเป็นชั้นเปิดของห้องสมุดวาทิกัน
 - 4) การคิดประดิษฐ์แท่นพิมพ์ของ โจฮันส์ กูเตนเบิร์ก

บทเรียนออนไลน์เรื่อง ห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น
หน่วยที่ 2 กระบวนการพัฒนาท้องถิ่น

หัวข้อเรื่องและวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

หัวข้อเรื่อง	วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม
1. ความหมายของกระบวนการทัศน์	● อธิบายความหมายของกระบวนการทัศน์ได้
2. ความหมายของการพัฒนาท้องถิ่น	● อธิบายความหมายของการพัฒนาท้องถิ่นได้
3. ความหมายของกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น	● อธิบายความหมายของกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นได้
4. การสร้างกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น	● อธิบายแนวคิดการสร้างกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นได้
4.1 กระบวนการเอไอซี : ภาคทฤษฎี	● เข้าใจการสร้างกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามกระบวนการเอไอซี (A-I-C)
4.2 กระบวนการเอไอซี : ภาคปฏิบัติ	● สามารถนำกระบวนการเอไอซีสู่การปฏิบัติการเพื่อพัฒนาท้องถิ่นได้

รายละเอียดเนื้อหา

1. ความหมายของกระบวนการทัศน์

คำว่ากระบวนการทัศน์ มาจากภาษาอังกฤษว่า paradigm มีรากศัพท์ มาจากภาษากรีก จากคำว่า para แปลว่า beside และคำว่า digm หรือ deigma แปลว่า example โทมัส เอส คูห์น เป็นผู้เริ่มต้นให้แนวคิดเรื่องกระบวนการทัศน์โดยกล่าวถึงในหนังสือชื่อ The structure of scientific revolutions ตั้งแต่ปี ค.ศ.1962 และ ชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์เป็นผู้แปลเป็นภาษาไทยว่า กระบวนการทัศน์ ในปี พ.ศ. 2536 และ ประสาน ต่างใจแปลคำว่า paradigm shift ว่า การเปลี่ยนย้ายกระบวนการทัศน์

ดังนั้น จึงอาจจำแนกความหมายของกระบวนการทัศน์ตามทัศนะของนักวิชาการ ประกอบด้วย แคปรา (Capra 1986 : 3) ฮาร์แมน (Hartman 1976) ประสาน ต่างใจ (2545) และ เสรี พงศ์พิศ (2547 : 14-15) ออกเป็นประเด็นต่างๆ ได้ดังนี้

1.1 กระบวนการทัศน์ หมายถึง แบบจำลอง (model) แบบแผน (pattern) หรือ ตัวอย่าง (example) ที่เป็นที่ยอมรับอันมีนัยยะว่าเป็นตัวอย่างสำหรับการทำซ้ำ

1.2 กระบวนการทัศน์ หมายถึง แนวความคิด หรือ มโนทัศน์ (concepts) ค่านิยม (values) ความเข้าใจรับรู้ (perceptions) และการปฏิบัติ (practice) ที่มีร่วมกันของคนกลุ่มหนึ่ง ท้องถิ่นหนึ่งและได้ก่อตัวเป็นแบบแผน ของทัศนะอย่างเฉพาะแบบหนึ่งเกี่ยวกับความจริง (reality) ซึ่งเป็นฐานของวิถี เพื่อการจัดการตนเอง ของท้องถิ่นนั้น ที่ทำหน้าที่สองประการ ประการแรกทำหน้าที่วางหรือกำหนดกรอบ ประการที่สอง ทำหน้าที่บอกเราว่าควรจะมีพฤติกรรมอย่างไร ภายในกรอบเพื่อให้เกิดความสำเร็จ รวมไปถึง เราวัดความสำเร็จนั้นอย่างไร

1.3 กระบวนการทัศน์ หมายถึง มโนทัศน์ (concepts) ค่านิยม (value) การรับรู้ (perceptions) และการปฏิบัติ (practices) ที่ท้องถิ่น (community) หนึ่งมีหรือกระทำร่วมกัน ซึ่งก่อให้เกิดวิสัยทัศน์ (vision) แห่งความเป็นจริง ที่เป็นพื้นฐานของการจัดระบบตนเองของท้องถิ่นนั้น” ดังนั้น กระบวนการทัศน์ จึงมีนัยของทัศนะแม่บทที่เป็นรากฐานของทัศนะอื่น ๆ ต่อมา

1.4 กระบวนการทัศน์ หมายถึง แนวทางพื้นฐานว่าด้วยความคิด การรับรู้ คุณค่า และการปฏิบัติที่สัมพันธ์เป็นการเฉพาะกับวิสัยทัศน์แห่งความจริง

1.5 กระบวนการทัศน์ หมายถึง กระบวนการทางความคิด ทางการรับรู้ ทางวิถีคิด และ การสะท้อนความคิด ให้เป็นความหมายหรือให้มีคุณค่าของมนุษยชาติ สำหรับดำรงอยู่ ในช่วงเวลาหนึ่ง

1.6 กระบวนทัศน์ หมายถึง วิธีคิด วิธีปฏิบัติ วิธีให้คุณค่า ซึ่งตั้งอยู่บนฐานการมองโลกความเป็นจริงแบบหนึ่ง หรือทัศนะแม่บท เพราะเป็นทัศนะพื้นฐานที่เป็นตัวกำหนดวิธีคิด วิธีปฏิบัติ วิธีให้คุณค่า และวิถีชีวิตทั้งหมดของผู้คน

1.7 กระบวนทัศน์ หมายถึง กรอบแนวคิด (conceptual framework) หรือ โลกทัศน์ (worldview) ที่แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับแต่ละท้องถิ่นทางวิทยาศาสตร์ (scientific community)

1.8 กระบวนทัศน์ หมายถึง สมรรถนะเข้าใจ (understanding) และเชิญชวนให้เจตจำนงตัดสินใจ กระบวนทัศน์ไม่ใช่สมรรถนะตัดสินใจ สมรรถนะตัดสินใจ (faculty of decision) คือ เจตจำนง (the will) กระบวนทัศน์แม้จะมีมากมายแต่อาจกล่าวได้ว่าไม่มีคน 2 คนที่มีกระบวนทัศน์เหมือนกันทุกประการ

1.9 กระบวนทัศน์ หมายถึง กระบวนการทางความคิดและปฏิบัติการเกี่ยวกับการวิจัยที่มีการเชื่อมโยงระหว่างโลกทัศน์ (worldview) และมโนทัศน์ (concept) ต่อความเป็นจริง หรือปรากฏการณ์ในโลกอันเป็นพื้นฐาน ในการสร้างและทำความเข้าใจรับรู้ (perception) ต่อความเป็นจริง หรือปรากฏการณ์นั้นๆ เพื่อพัฒนาไปสู่การสร้างแนวปฏิบัติ (practice) รวมทั้งหาวิธีการจัดการ (management) ร่วมกัน โดยมีเป้าหมายในการสร้างแบบแผน (pattern) แบบจำลอง (model) รวมทั้งค่านิยม (value) ที่เป็นพื้นฐานการจัดการตนเอง ของท้องถิ่นหนึ่งๆ

1.10 กระบวนทัศน์ หมายถึง วิธีการหรือมุมมองต่อปรากฏการณ์ ที่แสดงความสัมพันธ์ ซึ่งนำไปสู่การวิจัยและการปฏิบัติ ช่วยให้เราเข้าใจปรากฏการณ์ ประเด็นปัญหา แนวทางแก้ไข และเกณฑ์ ในการพิสูจน์ข้อสันนิษฐาน ประกอบด้วยทฤษฎีและวิธีการ

1.11 กระบวนทัศน์ หมายถึง ตัวอย่างที่เป็นที่ยอมรับของการทำงานด้านวิทยาศาสตร์อย่างแท้จริง ตัวอย่างที่รวมไปถึงกฎ ทฤษฎี การนำไปใช้และเครื่องมือรวมกัน ซึ่งทั้งหมดนี้ได้ออกให้เกิดรูปแบบที่ซึ่งนำไปสู่แนวปฏิบัติที่เชื่อมโยงกันอย่างเฉพาะพิเศษในงานวิจัยทางวิทยาศาสตร์ ผู้ที่มีงานวิจัยอยู่ในกระบวนทัศน์เดียวกัน จะมีกฎและมาตรฐานการปฏิบัติทางวิทยาศาสตร์เหมือนกัน และได้ผลออกมาเหมือนกัน

ดังนั้น จากนิยามต่างๆ ที่ได้ประมวลมา อาจสรุปความหมายของ กระบวนทัศน์ได้ว่า หมายถึง แนวความคิด หรือ มโนทัศน์ (concepts) ค่านิยม (values) ความเข้าใจรับรู้ (perceptions) ซึ่งใช้เป็นแบบจำลอง (model) แบบแผน (pattern) หรือ ตัวอย่าง (example) ที่เป็นที่ยอมรับในการนำไปสู่การสร้างวิสัยทัศน์ (vision) แนวปฏิบัติ (practice) ที่เป็นพื้นฐานในการจัดการ (management) หรือจัดระบบตนเอง

นอกจากนี้ยังมีคำที่เกี่ยวข้องกับกระบวนทัศน์ คือคำว่า การเปลี่ยนย้ายกระบวนทัศน์ (paradigm shift) ซึ่งมีความหมายว่า การนำกระบวนคิดวิเคราะห์ วิธีคิด วิธีปฏิบัติ แนวการดำเนินชีวิต มาทบทวนใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับยุคและสถานการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นและที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ความเชื่อพื้นฐานที่มีในจิตใจของมนุษย์ทุกคน แตกต่างกันตามเพศ ตามวัย ตามสิ่งแวดล้อม ตามการศึกษาอบรม และตามการตัดสินใจเลือกของแต่ละบุคคล ความเชื่อพื้นฐานเป็นคำกำหนดให้แต่ละคนชอบสิ่งใดและไม่ชอบสิ่งใด พอใจหรือไม่พอใจอย่างไร เป็นตัวนำร่องการตัดสินใจด้วยความเข้าใจ และเหตุผลในตัวบุคคลคนเดียวกัน อาจจะเปลี่ยนแปลงได้ หากรู้สึกว่ามีเหตุผลเพียงพอที่จะเปลี่ยน แต่จะไม่เปลี่ยนด้วยอารมณ์ ก่อนเปลี่ยนจะต้องมีความเข้าใจกระบวนทัศน์เก่าที่มีอยู่และกระบวนทัศน์ที่จะรับเข้ามาแทน มีการชั่งใจจนเป็นที่พอใจ มิฉะนั้นจะไม่ยอมเปลี่ยน เพราะอย่างไรเสีย ครอบงำที่มีสภาพเป็นคนเต็มเปี่ยมจะต้องมีกระบวนทัศน์ใดกระบวนทัศน์หนึ่งเป็นคำตัดสินใจเลือกว่าจะเอาหรือจะปฏิเสธ ไม่มีไม่ได้ ถ้าไม่มีจะไม่รู้จักเลือก และตัดสินใจไม่เป็น

2. ความหมายของการพัฒนาท้องถิ่น

คำว่า การพัฒนา (development) สามารถอธิบายได้อย่างสั้นที่สุดว่าหมายถึง ความเจริญ หรือ ทำให้เจริญ นอกจากนี้ ธนธธา พลศรี (2547 : 2) เกศินี จุฬารวิจิตร (2542 : 23) (สมจิต พรหมเทพ 2542 : 4) และ สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2547 : 2-3) ได้ให้คำนิยามของคำว่า การพัฒนาที่อธิบายขยายความให้สามารถเข้าใจ ได้ชัดเจนขึ้นตามบริบท และสถานการณ์ที่หลากหลาย พอสรุปดังนี้

- 2.1 การเปลี่ยนแปลงสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้คุณภาพดีขึ้นกว่าเดิม
- 2.2 การเปลี่ยนแปลงอย่างมีแบบแผน มีวัตถุประสงค์และทิศทางที่ชัดเจน อันนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตและคุณภาพสังคม
- 2.3 การพัฒนาในทุกด้านของความเป็นอยู่ที่ดีของคน(well-being of individual)
- 2.4 กระบวนการเปลี่ยนแปลงที่มุ่งยกระดับความเป็นอยู่ของมนุษย์และสังคมให้สูงขึ้น เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตและสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น โดยการเพิ่มขีดความรู้ความสามารถของชาวชนบทในการทำงานเพื่อเพิ่มผลผลิตจากการเข้าถึงและการควบคุมสิ่งแวดล้อมด้วยความรู้และเทคโนโลยี ตลอดจนเพื่อกระจายความเป็นธรรมในสังคม
- 2.5 การเปลี่ยนแปลงตามแผนหรือการเปลี่ยนแปลงที่มีการกำหนดทิศทาง (planned or directed change) กล่าวคือ การเปลี่ยนแปลงนั้นไม่ใช่เป็นการเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติ แต่เป็นความพยายามของมนุษย์ที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น โดยกำหนดทิศทางหรือรายละเอียดไว้ล่วงหน้าเกี่ยวกับว่า จะพัฒนาอะไร พัฒนาอย่างไร จะเร็วอย่างไร ใครจะเป็นผู้พัฒนาและถูกพัฒนา เป็นต้น

2.6 เป้าหมายสูงสุดคือ คน ซึ่งเป็นทั้งผู้พัฒนาและผู้รับผลของการพัฒนา โดยมองคนเป็นกลุ่มหรืออยู่ในกลุ่ม ดังนั้น การพัฒนาคนจึงรวมถึงการพัฒนาเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม

2.7 เป้าหมายของการพัฒนาคน กลุ่มคน หรือสังคม คือความอยู่ดีกินดีในด้านต่างๆ มีสภาพสังคมที่ดี โดยรวมถึงสภาพทางเศรษฐกิจและการเมืองด้วย

ส่วนคำว่า ห้องถิ่น ในความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานกล่าวไว้ว่า หมายถึง ห้องที่ใดห้องที่หนึ่ง โดยเฉพาะ หรือหากกล่าวถึงในแง่การปกครองจะหมายถึงพื้นที่ภายในเขตการปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง เทศบาลนคร เมืองพัทยา และกรุงเทพมหานคร ซึ่งหากพิจารณาตามรูปแบบการปกครองแล้วพบว่า “ห้องถิ่น” นั้นอาจเป็นได้ทั้ง “ห้องถิ่นเมือง” หรือ “ห้องถิ่นชนบท”

ดังนั้น อาจสรุปได้ว่า การพัฒนาห้องถิ่น หมายถึง การเปลี่ยนแปลงห้องถิ่นให้ดีขึ้นกว่าเดิม โดยเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างมีแบบแผน มีวัตถุประสงค์และทิศทางที่ชัดเจน อันนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิต และคุณภาพสังคม เพื่อให้เกิดความเป็นอยู่ที่ดีของมนุษย์และสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น โดยการเพิ่มขีดความรู้ความสามารถของชาวชนบทในการทำงานเพื่อเพิ่มผลผลิตจากการเข้าถึงและการควบคุมสิ่งแวดล้อมด้วยความรู้และเทคโนโลยี ตลอดจนเพื่อกระจายความเป็นธรรมในสังคม การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนั้นไม่ใช่เป็นการเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติ แต่เป็นความพยายามของมนุษย์ที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น โดยกำหนดทิศทางหรือรายละเอียดไว้ล่วงหน้า เป้าหมายสูงสุดคือ คน ซึ่งเป็นทั้งผู้พัฒนาและผู้รับผลของการพัฒนา โดยมองคนเป็นกลุ่มหรืออยู่ในกลุ่ม ดังนั้นการพัฒนาคนจึงรวมถึงการพัฒนาเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม

3. ความหมายของกระบวนการพัฒนาห้องถิ่น

กระบวนการพัฒนาห้องถิ่น หมายถึง แนวความคิด หรือ มโนทัศน์ (concepts) ค่านิยม (values) ความเข้าใจหรือรับรู้ (perceptions) ซึ่งใช้เป็นแบบจำลอง (model) แบบแผน (pattern) หรือ ตัวอย่าง (example) ที่เป็นที่ยอมรับในการนำไปสู่การสร้างวิสัยทัศน์ (vision) แนวปฏิบัติ (practice) ที่เป็นพื้นฐานในการจัดการ (management) หรือจัดระบบตนเองในห้องถิ่น

อภิชาต คำดี (2552) ได้ศึกษาค้นคว้าทางวิชาการผสมผสานกับประสบการณ์ที่ได้มีโอกาสพูดคุยกับองค์กรห้องถิ่นในฐานะวิทยากรและสื่อสารมวลชนที่ทำงานด้านห้องถิ่นมาอย่างยาวนาน ได้สังเคราะห์กระบวนการพัฒนาห้องถิ่นดังต่อไปนี้

3.1 การพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) การพัฒนาที่ประสบความสำเร็จนั้นต้องเป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืน หมายถึงเป็นการพัฒนาที่ทำให้ประชาชนสามารถพึ่งตนเอง ได้ มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น อยู่ท่ามกลางสภาพแวดล้อมและสังคมที่ดีงาม เข้มแข็งพอที่จะช่วยเหลือผู้อื่นและเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะ

3.2 ภูมิปัญญาห้องถิ่น (Local Wisdom) การพัฒนาที่ดำเนินไปจำเป็นต้องคิดยึดอยู่กับตำราหรือทฤษฎีการพัฒนาแบบตะวันตกที่อาจไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมไทย ดังนั้นการศึกษาค้นคว้าภูมิปัญญาห้องถิ่นเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาห้องถิ่นจึงเป็นแนวทางที่นักบริหารการพัฒนาพึงให้ความสำคัญ เป็นความจำเป็นที่ผู้นำองค์กรห้องถิ่นต้องรู้เท่าทัน มองเห็นโลก

ทั้งใบ แต่ต้องเข้าใจท้องถิ่นของตนเองอย่างแท้จริง เพื่อออกแบบการพัฒนาให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพ “ภูมิสังคม” ของท้องถิ่นนั้นๆ “Think Globally, but Act Locally”

3.3 ความเสมอภาค (Equity) เป็นหัวใจสำคัญของสังคมประชาธิปไตยที่ให้ความเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์อย่างเท่าเทียมกัน กระบวนการพัฒนาที่เช่นเดียวกัน ประชาชนทุกคนต้องมีความเท่าเทียมกันในการได้รับโอกาสทางการพัฒนา นโยบายสาธารณะและโครงการพัฒนาด้านต่างๆ ขององค์กรท้องถิ่นจึงต้องอยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาค ไม่ใช่กำหนดมาจากพรรคพวก, หัวคะแนนหรือฐานคะแนนเสียง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาเศรษฐกิจนั้นก็ควรคำนึงถึงโครงสร้างของการกระจายรายได้ควบคู่ไปกับการเจริญเติบโตด้วย

3.4 การกระจายอำนาจ (Empowerment) สังคมโลกปัจจุบันเป็นสังคมแห่งการกระจายอำนาจทั้งในระดับโลก ระดับชาติ และระดับท้องถิ่น ด้วยความเป็นโลกแห่งการสื่อสารไร้พรมแดน การกระจายอำนาจจึงเป็นแนวคิดสำคัญสำหรับการพัฒนาทุกระดับ ภายใต้หลักการที่ว่าไม่มีผู้ปกครองใดที่เข้าใจ โคลัซิค และเข้าถึงประชาชนและการแก้ปัญหาได้ดีเท่ากับผู้ปกครองที่มาจากประชาชนด้วยตนเอง การบริหารการพัฒนายุคใหม่จึงต้องเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน (Participation) เพื่อให้การพัฒนาและการแก้ปัญหาสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง และวิธีการพัฒนานั้นต้องเป็นแบบจากล่างขึ้นบน (Bottom Up) ไม่ใช่แบบบนลงล่าง (Top Down Management) เหมือนอย่างในอดีต

3.5 ความคุ้มค่า (Productivity) หมายถึงการพัฒนาต่างๆนั้นมีความคุ้มค่าหรือไม่เมื่อเปรียบเทียบกับทรัพยากรที่ใช้ไปกับผลที่ได้รับกลับมา ในภาคเอกชนนั้นมักจะเน้นการบริหารที่มีประสิทธิภาพ (Efficiency) คือทำถูกวิธี (Do Thing Right) เพื่อให้ต้นทุนต่ำสุด ได้กำไรสูงสุด แต่ในภาครัฐหรือองค์กรท้องถิ่นที่มีประโยชน์สาธารณะ (Public Benefit) เป็นเป้าหมายนั้นควรเน้นการบริหารที่มีประสิทธิผล (Effective) คือทำถูกเรื่อง (Do right Thing) โดยมุ่งที่ประโยชน์สุขของประชาชนเป็นหลัก โครงการพัฒนาบางอย่างอาจไม่คุ้มค่าในเชิงเศรษฐกิจ แต่ถ้ามีความคุ้มค่าในเชิงสังคม, วัฒนธรรม, การศึกษา หรือคุณภาพชีวิตของประชาชนก็อาจดำเนินการได้

กระบวนการพัฒนาเหล่านี้ ต้องอยู่ภายใต้ร่มธงใหญ่คือ หลักธรรมาภิบาล (Good Governance) หรือหลักในการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี อัน ประกอบด้วย การมีส่วนร่วม (Participation) ความโปร่งใส (Transparency) การตรวจสอบได้ (Accountability) และ หลักนิติธรรม (Rules of Law)

4. การสร้างกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น

การพัฒนากระบวนการพัฒนาท้องถิ่นนั้นมีการศึกษาค้นคว้าวิจัยจนได้เครื่องมือในการสร้างกระบวนการพัฒนาใหม่ในการพัฒนา (new development paradigm) เรียกว่า กระบวนการเอไอซี (A-I-C) หรือ Appreciation Influence Control เป็นกระบวนการที่พัฒนามาจากแนวคิดของสถาบันเอกชนชื่อ Organization for Development: an International Institute (ODII) ตั้งขึ้นโดย ทูริค ซาโต และวิลเลียม อี สมิธ (Ms. Turid Sato and Dr. William E. Smith) กระบวนการนี้ได้นำมาทดลองและเผยแพร่ในประเทศไทยโดยสถาบัน ODII ร่วมกับสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) และสมาคมประชากรและชุมชน (PDA) โดยจากการศึกษาพบว่า เทคนิค A-I-C เป็นกระบวนการที่มีศักยภาพในการสร้างพลังและกระตุ้นการยอมรับของชาวบ้านให้ร่วมพัฒนาท้องถิ่นและยังมีศักยภาพที่จะขยายผลได้ โดยมีวิธีการดำเนินการ 3 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 คือ A : Appreciation ขั้นที่ 2 คือ I : Influence ขั้นที่ 3 คือ C : Control ซึ่งกระบวนการเอ ไอ ซี อาจจำแนกเป็นเชิงทฤษฎี และเชิงปฏิบัติ ได้ดังนี้

4.1 กระบวนการเอไอซี : ภาคทฤษฎี

ขั้นที่ 1 A : Appreciation การยอมรับชื่นชม คือ การทำให้ทุกคนเกิดการยอมรับและชื่นชมคนอื่น โดยไม่รู้สึกรังหรือแสดงการต่อต้านหรือวิพากษ์วิจารณ์ ในกระบวนการขั้นนี้ ทุกคนจะมีโอกาสแสดงออกอย่างทัดเทียมกันด้วยภาพ ข้อเขียน และคำพูด ว่าเห็นสถานการณ์ในปัจจุบันเป็นอย่างไร และอยากเห็นความสำเร็จในอนาคตเป็นอย่างไร ซึ่งจะทำให้ทุกคนมีโอกาสนำข้อเท็จจริง เหตุผล และความรู้สึก ตลอดจนการแสดงออกในลักษณะต่าง ๆ ตามข้อเท็จจริง เมื่อทุกคนได้แสดงออกโดยได้รับการยอมรับจากผู้อื่นจะทำให้คนมีความรู้สึกที่ดี มีความสุข มีความอบอุ่น และเกิด “พลังร่วม” ขึ้นในระหว่างคนที่มาประชุมด้วยกัน

ในช่วงของการแสดงออกว่าแต่ละคนต้องการเห็นความสำเร็จในอนาคตเป็นอย่างไร เป็นการใช้อจินตนาการที่ไม่ถูกจำกัดด้วยปัจจัยและสถานการณ์ต่าง ๆ ในปัจจุบัน จึงทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ การมองภาพไกล การมองภาพกว้างและการคิดสิ่งแปลกใหม่ได้ดีกว่าการคิดจากสภาพปัญหาหรือข้อจำกัดซึ่งที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน นั่นคือ การใช้ “จินตนาการ” (imagination) ซึ่งจะมีพลังมากขึ้นกลายเป็น “วิสัยทัศน์ร่วม” (shared vision) หรือ “อุดมการณ์ร่วม” (shared ideal) ซึ่งได้แก่ “สิ่งที่มุ่งมาดปรารถนาร่วมกันหรือเป้าหมาย”

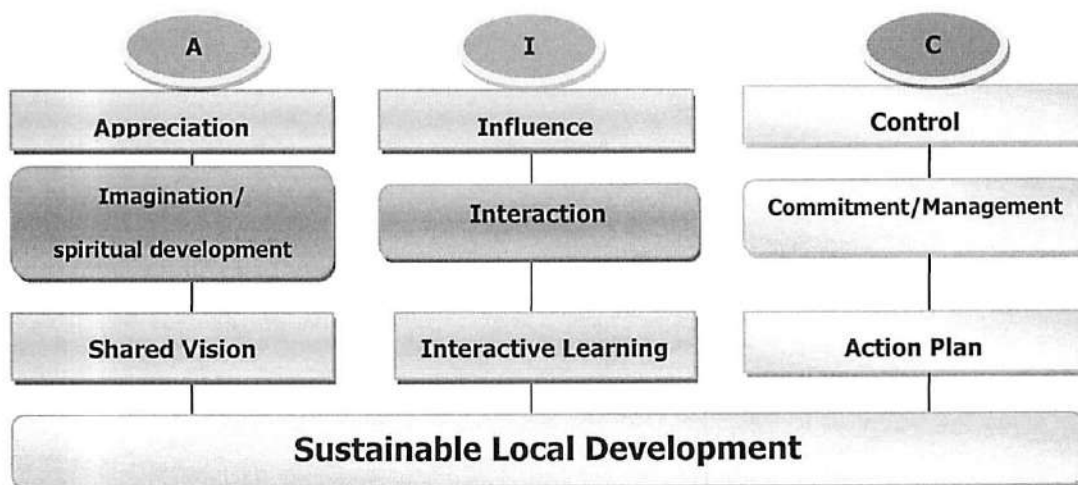
ขั้นที่ 2 คือ I : Influence การใช้ประสบการณ์ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คือ การใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่แต่ละคนมีอยู่มาช่วยกันกำหนดวิธีการสำคัญหรือยุทธศาสตร์ (strategy) ที่จะทำให้บรรลุวิสัยทัศน์ร่วมหรืออุดมการณ์ร่วมของกลุ่มได้อย่างดีที่สุดในขั้นนี้ทุกคนมีโอกาสทัดเทียมกันที่จะให้ข้อคิดเห็นว่า วิธีการสำคัญที่จะทำให้บรรลุวิสัยทัศน์ร่วมหรืออุดมการณ์ร่วมนั้นประกอบด้วยอะไรบ้าง

เมื่อทุกคนแสดงความคิดเห็นแล้วจะนำ “วิธีการ” ที่เสนอแนะทั้งหมดมาจัดหมวดหมู่ แยกแยะ และพิจารณาร่วมกัน จนกระทั่งได้ “วิธีการสำคัญ” ที่กลุ่มเห็นพ้องต้องกันว่า จะนำไปสู่ความสำเร็จตามที่กลุ่มต้องการ ซึ่งในการพิจารณาเลือกวิธีการสำคัญนั้น สมาชิกกลุ่มจะมี “ปฏิสัมพันธ์” (Influence หรือ Interaction) ซึ่งกันและกันสูง รวมถึงการถกเถียงโต้แย้งกันด้วย ทั้งนี้เพื่อให้ได้วิธีการที่กลุ่มเห็นร่วมกันว่าดีที่สุด เนื่องจากการถกเถียงโต้แย้งในระดับวิธีการดังกล่าว มี “เป้าหมาย” หรือ “อุดมการณ์” ร่วมกัน ฉะนั้น กลุ่มยังมีแนวโน้มที่จะรักษาความสามัคคีไว้ได้โดยไม่มีขานัก

ขั้นที่ 3 คือ C : Control คือ การนำ “วิธีการสำคัญ” มากำหนดเป็น “แผนปฏิบัติการ” (action plan) โดยมีรายละเอียด อาทิ สิ่งที่จะทำ หลักการและเหตุผล กำหนดระยะเวลา ผู้รับผิดชอบหลัก ผู้ร่วมโครงการ งบประมาณค่าใช้จ่าย แหล่งงบประมาณ รายได้จากการดำเนินงาน ประมาณการรายได้ และรายละเอียดอื่น ๆ เป็นต้น

ในขั้นนี้ สมาชิกกลุ่มแต่ละคนจะเลือกว่า ตัวใครจะเป็นผู้รับผิดชอบหลักในเรื่องใด จะเป็นผู้ให้ความร่วมมือในเรื่องใด จะเป็นผู้ร่วมคิดแผนปฏิบัติการข้อใด เป็นการกำหนด “ข้อผูกพัน” (commitment) ให้ตนเองเพื่อ “ควบคุม” (control) ให้เกิดการกระทำอันจะนำไปสู่การบรรลุผลที่เป็นเป้าหมายหรืออุดมการณ์ร่วมของกลุ่มในที่สุด นอกจากการเข้ารับผิดชอบหรือไม่ ความสำเร็จหรือความ “แผนปฏิบัติการ” ที่กลุ่มร่วมกันกำหนดขึ้นแล้ว สมาชิกกลุ่มในแต่ละคนยังอาจกำหนด “ข้อผูกพันเฉพาะตัว” (personal commitment) ได้อีกด้วย เพื่อเป็นการใช้พลังในส่วนของตัวเองแต่ละคนให้เกิดผลในทางสร้างสรรค์มากที่สุด

กระบวนการเอไอซี จะสร้างพลังสร้างสรรค์ขึ้น เมื่อฝ่ายต่าง ๆ เข้ามาทำกิจกรรมร่วมกันด้วยความรักความเมตตา ตัว A คือ ธรรมชาติอย่างสูง ได้แก่ ความรักและความเมตตาคนอื่น คือรับฟัง อุดหนุน และยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น ซึ่งตรงกับหลักของพระพุทธศาสนา ฉะนั้น “A” ทำให้เกิดพลังความดีเข้ามา อาจเรียกว่าเป็น “การพัฒนาทางจิตวิญญาณ” (spiritual development) เมื่อคนที่เข้าร่วมกิจกรรมมีความรักความเมตตาต่อกัน ก็จะเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน จากการทำงานด้วยกัน ที่เรียกว่า “interactive learning through action” จึงให้การพัฒนาประสบความสำเร็จ เพราะทำให้เกิด “การเรียนรู้” ที่แท้จริง ซึ่งมีพลังมาก เพราะฉะนั้น “การพัฒนา” ต้องการ “การเรียนรู้” อย่างมากของทุกฝ่าย นั่นคือ ต้องมี “I” (influence) ได้แก่ การเรียนรู้ร่วมกันให้เกิดพลัง และต้องมี “C” (control) ซึ่งได้แก่ “การจัดการ” (management) และ “แผนปฏิบัติการ” (action plan) กระบวนการเอไอซีอาจสรุปเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

4.2 กระบวนการเอไอซี : ภาคปฏิบัติ

จากแนวคิดเชิงทฤษฎีของกระบวนการเอไอซี ซึ่งเป็นการประชุมปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมและสร้างสรรค์ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในเชิงปฏิบัติตามแนวคิดของวีระ นิยมวัน (2552) โดยจำแนกออกเป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้

1) ขั้นตอน A - 1 : เข้าใจสถานการณ์ สภาพความเป็นจริง (reality)

ผู้สนับสนุน แข่งให้ทุกคนวาดภาพบนกระดาษของตน สะท้อนให้เห็นว่า ในปัจจุบันนี้ เรื่องที่จะพิจารณากัน มีรูปลักษณะอย่างไร ภาพเป็นลายเส้น หรือระบายสี หรือภาพสัญลักษณ์ (logo) แทนภาพก็ได้ เช่น ภาพต้นไม้ ภาพคนจับมือ ภาพสามเหลี่ยมฯ (การเขียนภาพแทนการพูด หรือเขียนข้อความเป็นการฝึกสมองซีกขวา แสดงถึงความมีศิลปะ จินตนาการ สร้างสรรค์ ยิ่งเขียนเป็นสัญลักษณ์ หรือให้สี ที่สื่อความหมายได้ โดยไม่ต้องอธิบาย ยิ่งแสดงความคิดซึ่งของความคิดคนนั้น) ในกลุ่มเล็ก นำภาพของทุกคนเวียนดู หรือปิดแปะ แล้วอธิบายความหมายร่วมกัน รวมไปถึงเป็นภาพเดี่ยวของกลุ่ม ลงแผ่นใส นำเสนอที่ประชุมรวม ให้ซักถาม ปรับปรุงร่วมกัน

ขั้นตอนนี้ เป็นการเริ่มให้ทบทวน ระบายอารมณ์ ความคิด มีศิลปะ มีสัมพันธ์กับคนอื่น ไม่เคร่งเครียด

2) ขั้นตอน A - 2: สร้างวิสัยทัศน์ สภาพที่คาดหวังในอนาคต (ideal vision หรือ scenario)

เข้ากลุ่มเล็ก ทุกคนเขียนภาพแสดงให้เห็นว่า ในอนาคต 10 ปี ภาพเดิมจะเปลี่ยนไป คาดหวังจะให้เป็นอย่างใด ที่มีความเป็นไปได้ นำมาแลกเปลี่ยน อธิบาย และร่วมกันเป็นภาพเดี่ยวของกลุ่ม ลงแผ่นใส นำเสนอที่ประชุมใหญ่ ซักถามความหมาย แล้วร่วมกันเหลือภาพเดี่ยว อาจให้ผู้แทนกลุ่มนำไปรวม และยกร่างความหมาย เป็นปณิธาน คำขวัญ ของโครงการนี้ ภาพนี้ต้องเก็บไว้ ฮึดเป็นแนวทางหลักของความคาดหวัง ที่จะนำไปคิดกลยุทธ์ และโครงการเพื่อให้บรรลุผล

ขั้นตอนนี้ เป็นมติที่ทุกคนเข้าใจความเป็นมา และคาดหวัง มีความประสงค์ร่วมกันตั้งแต่ต้น เริ่มมีพลัง

3) ขั้นตอน I - 1 : คิดทากลวิธี (solution design)

เข้ากลุ่มเล็ก ทุกคนเขียนกิจกรรมที่คิดว่าต้องทำ เพื่อเกิดผลสำเร็จ ให้ได้ภาพรวมของ A-2 เขียนกิจกรรมละ 1 แผ่น ให้มากที่สุดเท่าที่คนมีศักยภาพ และประสบการณ์ นำมาร่วมกันเลือกข้อที่เหมือนกัน เป็นมติ 3-5 ข้อ ที่แตกต่างเก็บไว้ (บางคนนำไปใช้เอง) เขียนลงแผ่นใส หรือแผ่นพลิก นำเสนอต่อที่ประชุมรวม ให้ซักถาม และร่วมกันคัดไว้ 5-6 เรื่อง และอาจมีข้อย่อยภายในข้อใหญ่ก็ได้

ขั้นตอนนี้ ทุกคนได้แสดงพลัง ประสบการณ์ มีส่วนร่วม หากความคิดของตนมีเหตุผล ได้รับการยอมรับ จะเกิดความภูมิใจ เข้าใจผู้อื่นดีกว่า ก็ยอมรับกัน งานนี้จะเป็นของทุกคนตั้งแต่ต้น

4) ขั้นตอน I - 2: จัดความสำคัญ จำแนกกิจกรรม (priority)

เข้ากลุ่มเล็ก ทุกคนเขียนแผ่นละ 1 กิจกรรมที่ได้รับรู้จากการอภิปรายมา เลือกกิจกรรมตามความถนัดของตนว่า กิจกรรมใดสำคัญ และเป็นไปได้ องค์กร หรือหน่วยงานใดที่น่าจะทำได้ แยกออกเป็น 1. กิจกรรมที่จะทำได้เอง 2. กิจกรรมที่ต้องทำร่วมกับคนอื่น 3. กิจกรรมที่ต้องให้คนอื่นทำให้ นำไปแปะ อ่าน ชี้แจง ร่วมกันคัดเลือกไว้ เขียนชื่อกลยุทธ์ หรือกิจกรรม ลง

แผ่นพลิก หรือแผ่นใส นำเสนอข้อที่ประชุมรวม ร่วมกันเลือกให้เหลือชุดเดียว เรียงลำดับความสำคัญ ตามจำนวนแผ่นข้อเขียนที่เหมือนกัน เขียนลงแผ่นใส ฉายให้ทุกคนรับทราบผลของ 1-2 เก็บไว้เป็นแนวทางหลักของการทำขั้นคอนต่อไป และประกอบการเขียนโครงการ

ขั้นตอนนี้ ทุกคนจะได้แสดงประสบการณ์ให้ผู้อื่นเลือกใช้ประโยชน์ กิจกรรมเป็นสิ่งควบคุมความสำเร็จ

5) ขั้นตอนที่ 1: วางแผน รับผิดชอบ (responsibility)

เข้ากลุ่มเล็ก ทุกคนเลือกหาหัวข้อกลวิธี กิจกรรมที่ได้จาก 1-2 เขียนลงแผ่นละ 1 กิจกรรม มากน้อยตามแต่ที่คนมีบทบาท หน้าที่ ความสามารถที่จะทำได้เอง หรือร่วมทำกับใคร หรือต้องขอให้ใครทำให้ เขียนชื่อคนทำกิจกรรมด้วย นำไปรวมกันให้เป็นชุดเดียว เขียนแผ่นใส นำเสนอที่ที่ประชุมรวม ให้อภิปราย เรียนรู้งานกันและกัน

ขั้นตอนนี้ ทุกคนได้วิเคราะห์ตนเอง แสดงพลังความสามารถ และภารกิจที่จะร่วมทำงานในเรื่องใดได้บ้าง

6) ขั้นตอนที่ 2: จัดทำแผน / กิจกรรม / โครงการ (Action plan)

แบ่งกลุ่มใหม่ ให้เข้าตามระดับงานที่รับผิดชอบ เช่น กลุ่มนโยบาย กลุ่มวิชาการ กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มประชาชน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับเรื่องนี้ ภารกิจขั้นตอนนี้สำคัญ คือ ต้องร่วมกันเขียนแผนงาน / โครงการ ตามรูปแบบมาตรฐาน คือ 1) ชื่อโครงการ / แผนงาน 2) หลักการเหตุผล 3) สาขาที่ต้องทำ 4) ความมุ่งหมาย หรือความประสงค์ หรือวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้เป็นผล 5) กลวิธี ทำอย่างไร 6) วิธีทำ กิจกรรมที่ต้องทำ 7) ชื่อหน่วยงาน หรือบุคคล รับผิดชอบแต่ละกิจกรรม (มีหลายชื่อได้) 8) ระยะเวลาเริ่มต้น สิ้นสุด 9) วิธีการประเมินผลสำเร็จ ตามข้อชี้วัด และวัตถุประสงค์ 10) งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ คนที่ต้องการ พร้อมกับแหล่งที่สนับสนุน (อาจมีรายละเอียด งบประมาณแสดงรายการกิจกรรม และประเภทหมวดเงิน อาจมีฝังกำกับเวลา / กิจกรรมแนวท้าย หรือแต่ละกลุ่ม นำกลับไปเขียนภายหลังการประชุม)

ผลจากการประชุมขั้นตอนที่ 2 นี้ ผู้จัดประชุมต้องนำไปรวบรวมพิมพ์ส่งกลับ ให้หน่วยงานของผู้เข้าประชุม เช่น ฝ่าย กอง กรม องค์การชุมชน ที่ต้องทำแผนพัฒนาประจำปีให้นำไปเขียนเป็นโครงการขออนุมัติ หัวหน้างานตามลำดับขั้น และไปชี้แจง ต่อผู้ ให้ได้งบประมาณ และการสนับสนุนต่อไป

สรุป 6 ขั้นตอนการประชุม AIC

ขั้นตอน	เวลาที่ใช้	ภารกิจหลัก
A - 1	15 นาที	เข้าใจสถานการณ์ สภาพที่แท้จริง (reality) เป็นการเริ่มให้ทุกคน ระบายอารมณ์ ความคิด มีศิลปะ มีสัมพันธภาพกับคนอื่น ไม่เคร่งเครียด
A - 2	20 นาที	สร้างวิสัยทัศน์ สภาพที่คาดหวังในอนาคต (Ideal vision หรือ Scenario) เป็นมติที่ทุกคนเข้าใจความเป็นมา และคาดหวัง มีความประสงค์ร่วมกันตั้งแต่เริ่ม
I - 1	30 นาที	คิดค้น หากถวิธี (solution design) เป็นขั้นตอนที่ทุกคนได้แสดงพลัง และประสบการณ์ มีส่วนร่วม หากความคิดของใครมีเหตุผล ได้รับการยอมรับ จะเกิดความภูมิใจ ถ้าของผู้อื่นดีกว่า ก็ยอมรับเช่นกัน งานนี้จะเป็นของทุกคน ตั้งแต่ต้น
I - 2	30 นาที	จัดความสำคัญ อันเนกกิจกรรม (priority) เป็นขั้นตอนที่ทุกคนได้แสดงประสบการณ์ให้ผู้อื่นเลือกใช้ประโยชน์ โดยใช้กิจกรรมเป็นสิ่งควบคุมความสำเร็จ
C - 1	30 นาที	วางแผน รับผิดชอบ (responsibility) เป็นขั้นตอนที่ทุกคนได้วิเคราะห์ตนเอง แสดงพลังความสามารถ และภารกิจที่จะร่วมทำงานในเรื่องใดได้บ้าง
C - 2	30 นาที	จัดทำแผน / กิจกรรม / โครงการ (Action Plan) ขั้นตอนนี้ ต้องร่วมกันเขียนแผนงาน / โครงการ

4.3 บทสรุปกระบวนการเอไอซี

- 1) ปรัชญาของการประชุมทำแผน ด้วยกระบวนการ A.I.C. เป็นการฝึกคนให้มีทักษะชีวิต รู้จักแสดงความคิดเห็น รับรู้ หรือปฏิเสธ ความคิดผู้อื่น วิเคราะห์และเลือกมาสังเคราะห์เป็นของตนเอง และของส่วนรวม
- 2) การเลือกคนมาร่วมประชุม มีความสำคัญ เพราะต้องการความหลากหลาย ทั้งจากผู้บริหาร นักวิชาการ ผู้นำชุมชน และผู้มีประสบการณ์ชีวิต ที่เกี่ยวกับประเด็นของการมาร่วมทำแผน จึงจะได้มุมมองกว้าง และความคิดแบบรวบยอด
- 3) ผู้ทำหน้าที่ประสานการประชุม facilitator มีใช้ประธาน แต่ทำหน้าที่เพียงชี้แจงประเด็น กำกับบทบาทของผู้เข้าประชุม ให้เป็นไปตามขั้นตอน และช่วยการรวมมติกลุ่ม
- 4) 6 ขั้นตอนการประชุม เป็นเพียงแนวทาง การร่วมกันแสดงความคิดเห็น และทำกิจกรรม มิให้ขาด หรือเกิน สามารถผนวก ถัด หรือทอนเวลา ไปตามสถานการณ์ของการอภิปราย และศักยภาพของผู้ที่อยู่ในกลุ่ม ผลงาน เป็นการวัดความสามารถ และเป็นของผู้ร่วมประชุม ไม่ใช่ของประธาน
- 5) การเขียนสั้นๆ เป็นวิธีการสะท้อนความคิดที่ถ่มถอง และรอบคอบ สามารถสรุปมติได้ง่ายมาก ถ้าทำได้บ่อยๆ จะรู้สึกว่สบายใจมากกว่าการพูดอภิปรายของการประชุมแบบเก่าๆ ที่คุ้นเคยทำกันอยู่ การประชุมปฏิบัติการขององค์การระหว่างประเทศ ได้ใช้วิธีนี้กันทั่วไปแล้ว
- 6) ขั้นตอนการสร้างภาพ A 1 - A 2 เป็นการทบทวนประสบการณ์ และวิถีชีวิตของแต่ละคน มาแสดงออกถึงภูมิปัญญา และวิสัยทัศน์ ซึ่งผู้ที่เป็นประชาธิปไตยต้องมีศิลปะนี้
- 7) ขั้นตอนการกำหนดกิจกรรม 3 ประเภท (C 1 - C 2) คือ 1) ที่ทำได้เอง 2) ที่ต้องทำร่วมกับผู้อื่น และ 3) ที่ต้องให้ผู้อื่นทำ ให้เป็นการรวมแผนอย่างครบถ้วน แก้ไขไปพร้อมกันทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกัน แต่แยกกันไปทำ หรือการประสานงานขอความร่วมมือ จากผู้อื่น เป็นการระดมความชำนาญเฉพาะ ของแต่ละคนมาทำสู่จุดมุ่งหมายเดียว
- 8) การประชุมทุกชนิด เป็นการเริ่มต้นทำงาน A.I.C. แสดงให้เห็นชัดเจนว่า ใครเสนอกิจกรรมใดไว้ และที่ประชุมเห็นชอบ มอบหมายให้ต้องเป็นภารกิจที่รับไปทำ
- 9) การควบคุมงาน Control C 1 - C 2 จากแผนร่วมกัน ต้องใช้ศักยภาพการบริหาร จัดการ ไปดำเนินการให้มีผลสำเร็จ การประชุมเป็นเพียงจุดเริ่มต้นการทำงาน อย่างสร้างสรรค์ร่วมกัน

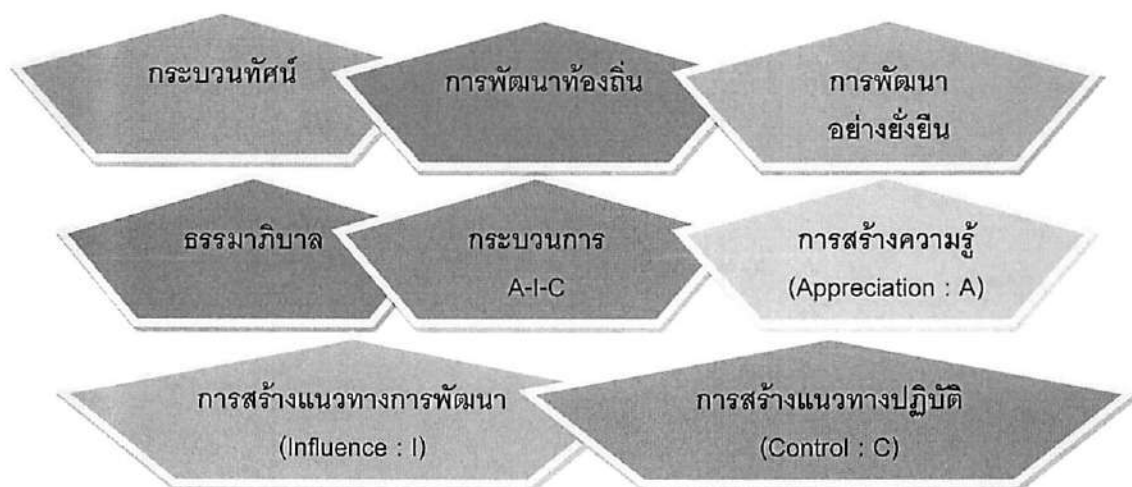
แบบฝึกหัดหน่วยที่ 2 กระบวนทัศน์การพัฒนาท้องถิ่น

ก. ให้จับคู่คำศัพท์ต่อไปนี้ให้ถูกต้อง

1. กรอบแนวคิด	_____
2. กระบวนทัศน์	_____
3. การกระจายอำนาจ	_____
4. การใช้ประสบการณ์ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	_____
5. การนำวิธีการสำคัญมากำหนดเป็นแผนปฏิบัติการ	_____
6. การพัฒนาอย่างยั่งยืน	_____
7. การยอมรับชื่นชม	_____
8. ความเข้าใจรับรู้	_____
9. ความคุ้มค่า	_____
10. ความเสมอภาค	_____
11. ค่านิยม	_____
12. ตัวอย่าง	_____
13. แบบจำลอง	_____
14. แบบแผน	_____
15. แผนปฏิบัติการ	_____
16. ภูมิปัญญาท้องถิ่น	_____
17. มโนทัศน์	_____
18. โลกทัศน์	_____
19. วิสัยทัศน์	_____
20. หลักธรรมาภิบาล	_____

- A. A: Appreciation
 B. action plan
 C. C: Control
 D. Concept
 E. Conceptual Framework
 F. Empowerment
 G. Equity
 H. Example
 I. Good Governance
 J. I: Influence
 K. Local Wisdom
 L. Model
 M. Paradigm
 N. Pattern
 O. Perception
 P. Productivity
 Q. Sustainable Development
 R. Value
 S. Vision
 T. Worldview

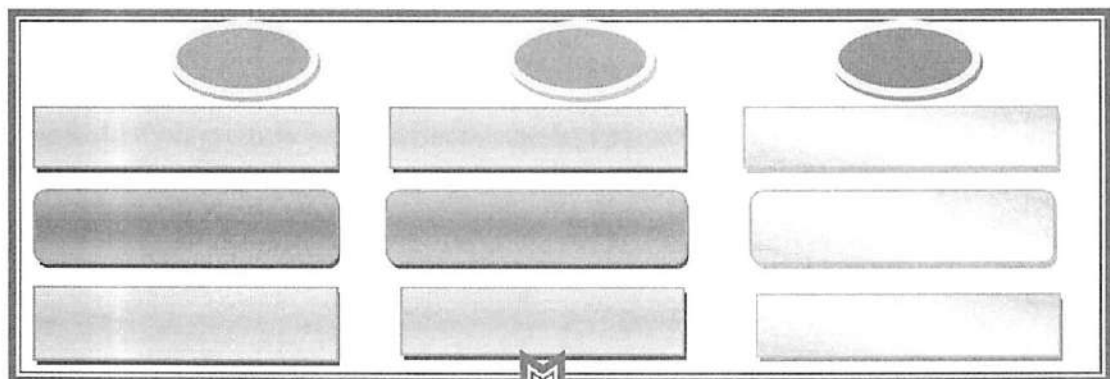
ข. ให้นำคำศัพท์ไปวางหน้านิยามศัพท์ต่อไปนี้ให้ถูกต้อง

1. _____ กระบวนการที่ช่วยให้มีการระดมพลัง สมอบในการศึกษา วิเคราะห์พัฒนา ทางเลือก เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนา เกิดการตัดสินใจร่วมกัน เกิดพลังของการสร้างสรรค์และรับผิดชอบต่อการพัฒนา ท้องถิ่น
2. _____ การเปลี่ยนแปลงท้องถิ่นให้ดีขึ้นกว่าเดิม โดยเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างมีแบบ แผน มีวัตถุประสงค์และทิศทางที่ชัดเจน อันนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิต และคุณภาพสังคม เพื่อให้เกิดความเป็นอยู่ดีของ มนุษย์และสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น
3. _____ การพัฒนาที่ทำให้ประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้ มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น อยู่ ท่ามกลางสภาพแวดล้อมและสังคมที่ดีงาม เข้มแข็งพอที่จะช่วยเหลือผู้อื่นและเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะ
4. _____ ขั้นตอนการยอมรับและทำงานร่วมกันโดยนำเอาโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ มาสู่การปฏิบัติ และจัดกลุ่มผู้ดำเนินการ ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบโครงการ
5. _____ ขั้นตอนการเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วม ประชุมทุกคน แสดงความคิดเห็น รับฟังและหาข้อสรุปร่วมกันอย่างสร้างสรรค์เป็นประชาธิปไตย ยอมรับในความคิดของเพื่อน สมาชิก โดยใช้การ วาดรูปเป็นสื่อในการแสดงความคิดเห็น
6. _____ ขั้นตอนการหาวิธีการและเสนอทางเลือกในการพัฒนา ตามที่ได้สร้างภาพพืง ประสงค์ หรือที่ได้ช่วยกันกำหนด วิสัยทัศน์ ช่วยกันหามาตรการ วิธีการ และค้นหาเหตุผลเพื่อกำหนดทางเลือกในการพัฒนา กำหนดเป้าหมาย กำหนดกิจกรรม และจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรม
7. _____ แนวความคิด มโนทัศน์ ค่านิยม ความเข้าใจรับรู้ ซึ่งใช้เป็นแบบจำลอง แบบ แผน หรือ ตัวอย่าง ที่เป็นที่ยอมรับในการนำไปสู่การสร้างวิสัยทัศน์ แนวปฏิบัติ ที่เป็นพื้นฐานในการจัดการ หรือจัดระบบตนเอง
8. _____ หลักในการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี ประกอบด้วย การมีส่วนร่วม (Participation) ความโปร่งใส (Transparency) การตรวจสอบได้ (Accountability) และ หลักนิติธรรม (Rules of Law)

ก. ให้นำคำต่อไปนี้เติมลงในแผนภูมิให้สมบูรณ์ถูกต้อง

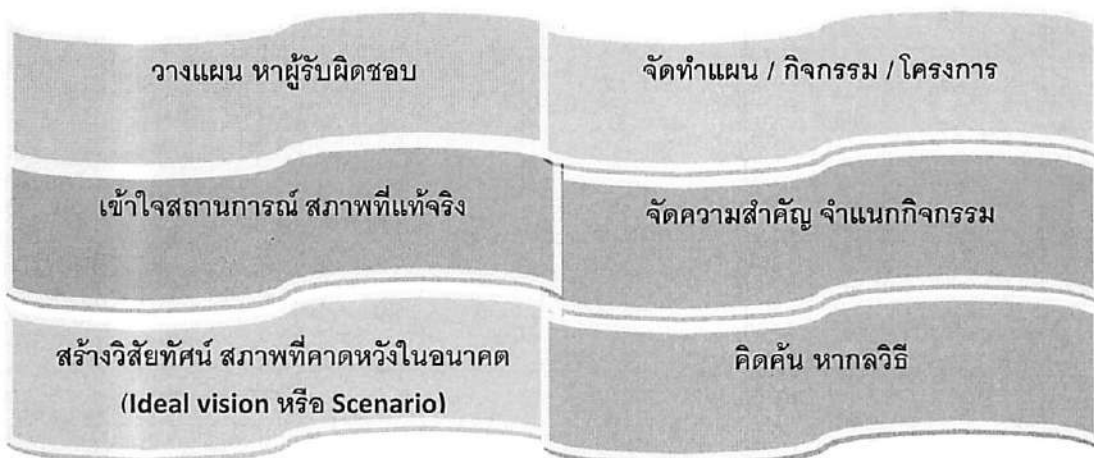
A	I	C	Appreciation
Interactive Learning	Influence	Imagination/ spiritual development	Interaction
Action Plan	Shared Vision / Shared Idea	Control	Commitment / Management

Sustainable Local Development

ง. ให้นำภารกิจหลัก 6 ขั้นตอนการประชุม AIC มาจัดลำดับให้ถูกต้อง

ขั้นตอน	เวลาที่ใช้	ภารกิจหลัก
A - 1	15 นาที	
A - 2	20 นาที	
I - 1	30 นาที	
I - 2	30 นาที	
C - 1	30 นาที	
C - 2	30 นาที	

แบบทดสอบหน่วยที่ 2 กระบวนทัศน์การพัฒนาท้องถิ่น

- คำชี้แจง : 1. ข้อสอบมีทั้งหมด 30 ข้อ เวลา 30 นาที
2. เลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

1. ข้อใดเป็นความหมายของกระบวนทัศน์
 - 1) ความรู้สึก ความเชื่อ และแนวโน้มของพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อบุคคลหรือสิ่งของ หรือความคิดใดก็ตามในลักษณะของการประเมินค่า ความรู้สึก ความเชื่อ และแนวโน้มของพฤติกรรมนี้ต้องคงอยู่นานพอสมควร
 - 2) ความรู้สึก หรือท่าทีของบุคคลที่มีต่อบุคคล วัสดุ สถาบัน และสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งในทางบวกและทางลบ
 - 3) แนวความคิด หรือ มโนทัศน์ ค่านิยม ความเข้าใจรับรู้ และการปฏิบัติ ที่มีร่วมกันและก่อตัวเป็นแบบแผน ของทัศนียภาพอย่างเฉพาะแบบ
 - 4) บุคลิกภาพที่สร้างขึ้นได้ เปลี่ยนแปลงได้และเป็นแรงจูงใจที่กำหนดพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ
2. ข้อใดหมายถึงการเปลี่ยนย้ายกระบวนทัศน์

1) Paradigm Plus	2) Paradigm Shift
3) Paradigm Conflict	4) Paradigm Concept
3. ข้อใดเป็นความหมายของการพัฒนาท้องถิ่น
 - 1) การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้าง หน้าที่ หรือองค์ประกอบทั้งหมดอย่างรวดเร็ว
 - 2) การเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้นอย่างมีแบบแผน วัตถุประสงค์และทิศทางที่ชัดเจน
 - 3) ความเจริญงอกงามเติบโตอย่างช้าๆ จนโตเต็มที่ในเชิงปริมาณและเป็นไปตามธรรมชาติ
 - 4) ความเจริญเติบโตที่เกี่ยวข้องกัน โดยดำเนินไปทีละขั้น และแต่ละขั้นมีความเกี่ยวข้องกัน
4. เป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาคือข้อใด

1) คน	2) เศรษฐกิจ	3) สังคม	4) สิ่งแวดล้อม
-------	-------------	----------	----------------
5. Sustainable Development หมายถึงอะไร

1) การพัฒนาอย่างยั่งยืน	2) การพัฒนาท้องถิ่น/ชุมชน
3) การปฏิรูปการศึกษา	4) การพัฒนาแบบบูรณาการ
6. การพัฒนาที่ก่อให้เกิดความสมดุลหรือมีปฏิสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกันในระหว่างมิติอันเป็นองค์ประกอบที่จะทำให้ชีวิตมนุษย์อยู่ดีมีสุข ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม จิตใจ รวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งต่อคนรุ่นปัจจุบันและรุ่นอนาคต เป็นความหมายของข้อใด

1) การพัฒนาอย่างยั่งยืน	2) การพัฒนาท้องถิ่น/ชุมชน
3) การปฏิรูปการศึกษา	4) การพัฒนาแบบบูรณาการ
7. Think Global- Act Local อาจเปรียบได้กับสำนวนข้อใด

1) ดาตุควาเห้าคิดดิน	2) โลกไร้พรมแดน
3) เล็กๆ ไม่ใหญ่ๆ ทำ	4) สร้างวิมานในอากาศ
8. การพัฒนาแบบ Bottom Up หมายความว่าอย่างไร

1) การพัฒนาแบบรวมอำนาจ	2) การพัฒนาแบบกระจายอำนาจ
3) การพัฒนาจากยอดฟ้าสู่รากหญ้า	4) การพัฒนาจากรากหญ้าสู่ยอดฟ้า

9. แนวทางในการจัดระเบียบเพื่อให้สังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขถูกต้องและเป็นธรรมตามหลักพื้นฐานการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เป็นความหมายของข้อใด
- 1) บรรษัทภิบาล
 - 2) ธรรมภิบาล
 - 3) สุขาภิบาล
 - 4) ทิชาภิบาล
10. หลักธรรมาภิบาลด้าน Transparency หมายถึงอะไร
- 1) การมีส่วนร่วม
 - 2) ความโปร่งใส
 - 3) การตรวจสอบได้
 - 4) หลักนิติธรรม
11. ข้อใดกล่าวได้ถูกต้องเกี่ยวกับคำว่า Do thing right
- 1) การทำถูกเรื่องคือมุ่งประ โยชน์ของประชาชนเป็นหลักแม้จะไม่คุ้มค่าในเชิงเศรษฐกิจ
 - 2) การทำถูกวิธีโดยเน้นการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้ได้ต้นทุนต่ำที่สุดกำไรสูงสุด
 - 3) เป็นหลักการบริหารที่เหมาะสมสำหรับภาครัฐหรือองค์กรท้องถิ่นที่มีประ โยชน์สาธารณะ
 - 4) เป้าหมายนั้นมุ่งประสิทธิผลมีความคุ้มค่าซึ่งสังคมวัฒนธรรมและคุณภาพชีวิตของประชาชน
12. ข้อใดกล่าวได้ถูกต้องเกี่ยวกับคำว่า Do right thing
- 1) การทำถูกวิธีโดยเน้นการบริหารงานเพื่อให้ได้ต้นทุนต่ำที่สุดกำไรสูงสุด
 - 2) การทำถูกเรื่องคือมุ่งประสิทธิผลมีความคุ้มค่าซึ่งสังคมวัฒนธรรมและคุณภาพชีวิตของประชาชน
 - 3) เป็นหลักการบริหารที่มุ่งความมีประสิทธิผลขององค์กรเหมาะสำหรับภาคธุรกิจเอกชน
 - 4) เป้าหมายนั้นมุ่งความคุ้มทุนเมื่อเปรียบเทียบกับทรัพยากรที่ใช้ไปกับผลที่ได้รับมา
13. กระบวนการพัฒนาท้องถิ่นด้าน Empowerment หมายถึงอะไร
- 1) การกระจายอำนาจ
 - 2) ความเสมอภาค
 - 3) การพัฒนาอย่างยั่งยืน
 - 4) ความคุ้มค่า
14. การพัฒนาที่ออกแบบให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพภูมิสังคมของท้องถิ่นนั้น เป็นลักษณะของกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นด้านใด
- 1) การพัฒนาอย่างยั่งยืน
 - 2) ภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - 3) ความเสมอภาค
 - 3) การกระจายอำนาจ
15. ข้อใดเป็นการพัฒนาท้องถิ่นโดยใช้กระบวนการสนทนาคร่ำครวญร่วมกัน
- 1) Focus Group Discussion (FGD)
 - 2) Future Search Conference (F.S.C.)
 - 3) Appreciation-Influence-Control (A-I-C)
 - 4) METAPLAN
16. กระบวนการ A-I-C คืออะไร
- 1) การประชุมปฏิบัติการวางแผนแบบมีส่วนร่วม
 - 2) การประชุมระดมสมองเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็ง
 - 3) กระบวนการสนทนาคร่ำครวญร่วมกัน
 - 4) เทคนิคการวิจัยเชิงวิถินิจฉัย
17. การสร้างแนวทางการพัฒนา อยู่ในขั้นตอนใดของกระบวนการ A-I-C
- 1) Appreciation
 - 2) Influence
 - 3) Control
 - 4) Participation
18. การสร้างความรู้ อยู่ในขั้นตอนใดของกระบวนการ A-I-C
- 1) Appreciation
 - 2) Influence
 - 3) Control
 - 4) Participation
19. การพัฒนาทางจิตวิญญาณ (Spiritual development) เป็นขั้นตอนใดในกระบวนการ A-I-C
- 1) Appreciation
 - 2) Influence
 - 3) Control
 - 4) Participation
20. การสร้างแนวทางปฏิบัติ อยู่ในขั้นตอนใดของกระบวนการ A-I-C
- 1) Appreciation
 - 2) Influence
 - 3) Control
 - 4) Participation

21. ในการนำกระบวนการ A-I-Cสู่ภาคปฏิบัติ จำแนกออกได้เป็นกี่ขั้นตอน
- 1) 3 ขั้นตอน 2) 4 ขั้นตอน 3) 5 ขั้นตอน 4) 6 ขั้นตอน
22. ในกระบวนการ A-I-C ภาคปฏิบัติ ชั้น A-I คือการปฏิบัติอย่างไร
- 1) เข้าใจสถานการณ์ สภาพที่แท้จริง (reality) : เป็นการเริ่มให้บททวน ระบายอารมณ์ ความคิด มีศิลปะ มีสัมพันธภาพกับคนอื่น ไม่เคร่งเครียด
- 2) คิดค้น หากวิธี (solution design) : เป็นขั้นตอนที่ทุกคนได้แสดงพลัง และประสบการณ์ มีส่วนร่วม หากความคิดของคนมีเหตุผล ได้รับการยอมรับ จะเกิดความภูมิใจ ถ้าของผู้อื่นดีกว่า ก็ยอมรับเช่นกัน งานนี้จะเป็นของทุกคนตั้งแต่ต้น
- 3) จัดความสำคัญ จำแนกกิจกรรม (priority) : เป็นขั้นตอนที่ทุกคนได้แสดงประสบการณ์ให้ผู้อื่นเลือกใช้ประโยชน์ โดยใช้กิจกรรมเป็นสิ่งควบคุมความสำเร็จ
- 4) จัดทำแผน / กิจกรรม / โครงการ (action plan) : ขั้นตอนนี้ ต้องร่วมกันเขียนแผนงาน / โครงการ
23. ในกระบวนการ A-I-C ภาคปฏิบัติ ชั้น A-2 คือการปฏิบัติอย่างไร
- 1) เข้าใจสถานการณ์ สภาพที่แท้จริง (reality) : เป็นการเริ่มให้บททวน ระบายอารมณ์ ความคิด มีศิลปะ มีสัมพันธภาพกับคนอื่น ไม่เคร่งเครียด
- 2) คิดค้น หากวิธี (solution design) : เป็นขั้นตอนที่ทุกคนได้แสดงพลัง และประสบการณ์ มีส่วนร่วม หากความคิดของคนมีเหตุผล ได้รับการยอมรับ จะเกิดความภูมิใจ ถ้าของผู้อื่นดีกว่า ก็ยอมรับเช่นกัน งานนี้จะเป็นของทุกคนตั้งแต่ต้น
- 3) จัดความสำคัญ จำแนกกิจกรรม (priority) : เป็นขั้นตอนที่ทุกคนได้แสดงประสบการณ์ให้ผู้อื่นเลือกใช้ประโยชน์ โดยใช้กิจกรรมเป็นสิ่งควบคุมความสำเร็จ
- 4) สร้างวิสัยทัศน์ สภาพที่คาดหวังในอนาคต (ideal vision หรือ scenario) : เป็นมิติที่ทุกคนเข้าใจความเป็นมา และคาดหวัง มีความประสงค์ร่วมกันตั้งแต่เริ่ม
24. ในกระบวนการ A-I-C ภาคปฏิบัติ ชั้น I-I คือการปฏิบัติอย่างไร
- 1) จัดความสำคัญ จำแนกกิจกรรม (priority) : เป็นขั้นตอนที่ทุกคนได้แสดงประสบการณ์ให้ผู้อื่นเลือกใช้ประโยชน์ โดยใช้กิจกรรมเป็นสิ่งควบคุมความสำเร็จ
- 2) คิดค้น หากวิธี (solution design) : เป็นขั้นตอนที่ทุกคนได้แสดงพลัง และประสบการณ์ มีส่วนร่วม หากความคิดของคนมีเหตุผล ได้รับการยอมรับ จะเกิดความภูมิใจ ถ้าของผู้อื่นดีกว่า ก็ยอมรับเช่นกัน งานนี้จะเป็นของทุกคนตั้งแต่ต้น
- 3) จัดทำแผน / กิจกรรม / โครงการ (action plan) : ขั้นตอนนี้ ต้องร่วมกันเขียนแผนงาน / โครงการ
- 4) สร้างวิสัยทัศน์ สภาพที่คาดหวังในอนาคต (ideal vision หรือ scenario) : เป็นมิติที่ทุกคนเข้าใจความเป็นมา และคาดหวัง มีความประสงค์ร่วมกันตั้งแต่เริ่ม
25. ในกระบวนการ A-I-C ภาคปฏิบัติ ชั้น I-2 คือการปฏิบัติอย่างไร
- 1) เข้าใจสถานการณ์ สภาพที่แท้จริง (reality) : เป็นการเริ่มให้บททวน ระบายอารมณ์ ความคิด มีศิลปะ มีสัมพันธภาพกับคนอื่น ไม่เคร่งเครียด
- 2) จัดความสำคัญ จำแนกกิจกรรม (priority) : เป็นขั้นตอนที่ทุกคนได้แสดงประสบการณ์ให้ผู้อื่นเลือกใช้ประโยชน์ โดยใช้กิจกรรมเป็นสิ่งควบคุมความสำเร็จ
- 3) จัดทำแผน / กิจกรรม / โครงการ (action plan) : ขั้นตอนนี้ ต้องร่วมกันเขียนแผนงาน / โครงการ
- 4) วางแผน หาผู้รับผิดชอบ (responsibility) : เป็นขั้นตอนที่ทุกคนได้วิเคราะห์ตนเอง แสดงพลังความสามารถ และภารกิจที่จะร่วมทำงานในเรื่องใดได้บ้าง

26. ในกระบวนการ A-I-C ภาคปฏิบัติ ชั้น C-1 คือการปฏิบัติอย่างไร
- 1) จัดความสำคัญ งานกิจกรรม (priority) : เป็นขั้นตอนที่ทุกคนได้แสดงประสบการณ์ให้ผู้อื่นเลือกใช้ประโยชน์ โดยใช้กิจกรรมเป็นสิ่งแวดล้อมความสำเร็จ
 - 2) จัดทำแผน / กิจกรรม / โครงการ (action plan) : ขั้นตอนนี้ ต้องร่วมกันเขียนแผนงาน / โครงการ
 - 3) วางแผน หน้าที่รับผิดชอบ (responsibility) : เป็นขั้นตอนที่ทุกคนได้วิเคราะห์ตนเอง แสดงพลังความสามารถ และภารกิจที่จะร่วมทำงานในเรื่องใดได้บ้าง
 - 4) สร้างวิสัยทัศน์ สภาพที่คาดหวังในอนาคต (ideal vision หรือ scenario) : เป็นมติที่ทุกคนเข้าใจความเป็นมา และคาดหวัง มีความประสงค์ร่วมกันตั้งแต่เริ่ม
27. ในกระบวนการ A-I-C ภาคปฏิบัติ ชั้น C-2 คือการปฏิบัติอย่างไร
- 1) จัดความสำคัญ งานกิจกรรม (priority) : เป็นขั้นตอนที่ทุกคนได้แสดงประสบการณ์ให้ผู้อื่นเลือกใช้ประโยชน์ โดยใช้กิจกรรมเป็นสิ่งแวดล้อมความสำเร็จ
 - 2) จัดทำแผน / กิจกรรม / โครงการ (action plan) : ขั้นตอนนี้ ต้องร่วมกันเขียนแผนงาน / โครงการ
 - 3) วางแผน หน้าที่รับผิดชอบ (responsibility) : เป็นขั้นตอนที่ทุกคนได้วิเคราะห์ตนเอง แสดงพลังความสามารถ และภารกิจที่จะร่วมทำงานในเรื่องใดได้บ้าง
 - 4) สร้างวิสัยทัศน์ สภาพที่คาดหวังในอนาคต (ideal vision หรือ scenario) : เป็นมติที่ทุกคนเข้าใจความเป็นมา และคาดหวัง มีความประสงค์ร่วมกันตั้งแต่เริ่ม
28. ขั้นตอนแรกของการปฏิบัติกระบวนการ A-I-C คือข้อใด
- 1) สร้างวิสัยทัศน์ สภาพที่คาดหวังในอนาคต (ideal vision หรือ scenario) : เป็นมติที่ทุกคนเข้าใจความเป็นมา และคาดหวัง มีความประสงค์ร่วมกันตั้งแต่เริ่ม
 - 2) จัดความสำคัญ งานกิจกรรม (priority) : เป็นขั้นตอนที่ทุกคนได้แสดงประสบการณ์ให้ผู้อื่นเลือกใช้ประโยชน์ โดยใช้กิจกรรมเป็นสิ่งแวดล้อมความสำเร็จ
 - 3) คิดค้น หากลวิธี (solution design) : เป็นขั้นตอนที่ทุกคนได้แสดงพลัง และประสบการณ์ มีส่วนร่วม หากความคิดของตนมีเหตุผล ได้รับการยอมรับ จะเกิดความภูมิใจ ถ้าของผู้อื่นดีกว่า ก็ยอมรับเช่นกัน งานนี้จะเป็นของทุกคน ตั้งแต่ต้น
 - 4) เข้าใจสถานการณ์ สภาพที่แท้จริง (reality) : เป็นการเริ่มให้บททวน ระบายอารมณ์ ความคิด มีศิลปะ มีสัมพันธภาพกับคนอื่น ไม่เคร่งเครียด
29. ขั้นตอนแรกสุดท้ายของการปฏิบัติกระบวนการ A-I-C คือข้อใด
- 1) สร้างวิสัยทัศน์ สภาพที่คาดหวังในอนาคต (ideal vision หรือ scenario) : เป็นมติที่ทุกคนเข้าใจความเป็นมา และคาดหวัง มีความประสงค์ร่วมกันตั้งแต่เริ่ม
 - 2) วางแผน หน้าที่รับผิดชอบ (responsibility) : เป็นขั้นตอนที่ทุกคนได้วิเคราะห์ตนเอง แสดงพลังความสามารถ และภารกิจที่จะร่วมทำงานในเรื่องใดได้บ้าง
 - 3) จัดทำแผน / กิจกรรม / โครงการ (action plan) : ขั้นตอนนี้ ต้องร่วมกันเขียนแผนงาน / โครงการ
 - 4) จัดความสำคัญ งานกิจกรรม (priority) : เป็นขั้นตอนที่ทุกคนได้แสดงประสบการณ์ให้ผู้อื่นเลือกใช้ประโยชน์ โดยใช้กิจกรรมเป็นสิ่งแวดล้อมความสำเร็จ
30. ข้อใดกล่าวได้ **ไม่** ถูกต้องเกี่ยวกับกระบวนการ A-I-C
- 1) การเขียนแสดงความคิดเห็นสั้นๆ เป็นวิธีการสะท้อนความคิดที่ถ่มถอง และรอบคอบ สามารถสรุปมติได้ง่าย และรู้สึกสบายใจกว่าการพูดอภิปรายแบบเดิมที่เคยปฏิบัติมา
 - 2) การปฏิบัติทุกขั้นตอนเป็นเพียงแนวทาง การทำกิจกรรมแต่ละขั้นตอนสามารถผนวก ลัด หรือตัดทอนเวลาไปตามความเหมาะสม และตามศักยภาพของสมาชิกกลุ่ม

- 3) การเลือกผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่ม ควรเลือกจากคนที่มีสถานภาพพื้นฐานเดียวกัน วิชาชีพเดียวกันหรือ มีประสบการณ์เดียวกัน จึงจะทำให้ได้มุมมองแบบรอบยอด
- 4) ประโยชน์ของกระบวนการนี้คือฝึกให้มีความกระตือรือร้น รู้จักแสดงความคิด รับผิดชอบ หรือปฏิเสธ ความคิดผู้อื่น วิเคราะห์และเลือกมาสังเคราะห์เป็นของตนเองและของส่วนรวม

บทเรียนออนไลน์เรื่อง ห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น

หน่วยที่ 3 บทบาทของห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น

หัวข้อเรื่องและวัตถุประสงค์

หัวข้อเรื่อง	วัตถุประสงค์
1. บทบาทของห้องสมุดด้านทั่วไป	<ul style="list-style-type: none"> อธิบายบทบาททั่วไปของห้องสมุดแต่ละประเภทได้
1.1 บทบาทของหอสมุดแห่งชาติ	<ul style="list-style-type: none"> อธิบายบทบาทของหอสมุดแห่งชาติได้
1.2 บทบาทของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> อธิบายบทบาทของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาได้
1.3 บทบาทของห้องสมุดโรงเรียน	<ul style="list-style-type: none"> อธิบายบทบาทของห้องสมุดโรงเรียนได้
1.4 บทบาทของห้องสมุดประชาชน	<ul style="list-style-type: none"> อธิบายบทบาทของห้องสมุดประชาชนได้
1.5 บทบาทของห้องสมุดเฉพาะ	<ul style="list-style-type: none"> อธิบายบทบาทของห้องสมุดเฉพาะได้
2. บทบาทของห้องสมุดด้านการพัฒนาท้องถิ่นตามสูตร ELLD <ul style="list-style-type: none"> E (Education and Research) ด้านการศึกษา ค้นคว้า วิจัย L (Local wisdom preservation) ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น L (Life-long learning) ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต D (Development of Quality of life) ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต 	<ul style="list-style-type: none"> เข้าใจและตระหนักถึงบทบาทของห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น ตามสูตร ELLD สร้างกิจกรรมห้องสมุดเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นตามสูตร ELLD ได้
3. องค์ประกอบของห้องสมุดในการดำเนินงานด้านพัฒนาท้องถิ่น	<ul style="list-style-type: none"> บอกองค์ประกอบของห้องสมุดในการดำเนินงานด้านพัฒนาท้องถิ่นได้

รายละเอียดเนื้อหา

1. บทบาทของห้องสมุดด้านทั่วไป

บทบาททั่วไปของห้องสมุดแต่ละประเภทมีดังนี้

1.1 บทบาทของหอสมุดแห่งชาติ

หอสมุดแห่งชาติ เป็นห้องสมุดประจำชาติโคชาติหนึ่งซึ่งทำหน้าที่เป็นคลังข้อมูลของชาติ ในการ จัดหา รวบรวม สงวนรักษา และเผยแพร่ ทรัพย์สินทางปัญญา ศิลปะ วิทยาการ และวัฒนธรรมของชาติ ด้วยสื่อสารสนเทศรูปแบบต่างๆ ทั้งที่เป็น สื่อรูปแบบดั้งเดิมและสื่อสมัยใหม่ที่ผลิตจากในประเทศและต่างประเทศ โดยมุ่งให้เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าวิจัยตามอัตราส่วนและตลอดชีวิตสำหรับประชาชนในชาติทั่วไป รวมถึงการประสานความร่วมมือกับองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งระดับชาติและนานาชาติ หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ได้เปรียบหอสมุดแห่งชาติว่าเป็นดังแก้ว 9 ประการ ดังนี้

ค้นคว้า งานผลิตคู่มือสืบค้นพิเศษ งานส่งเสริมและเผยแพร่บริการวิชาการ งานบริการวิชาการแก่สังคม และประชาสัมพันธ์ งานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ งานจดหมายเหตุด้านบัณฑิตศึกษา และงานอื่นๆ

ดังนั้นจึงอาจสรุปบทบาทของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาได้ดังนี้

- 1) บทบาทด้านการส่งเสริมการเรียนการสอนตามหลักสูตร
- 2) บทบาทด้านการส่งเสริมการวิจัย
- 3) บทบาทด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม
- 4) บทบาทด้านการบริการวิชาการแก่สถาบันอุดมศึกษาทุกระบบการศึกษา
- 5) บทบาทด้านการบริการวิชาการแก่สังคม
- 6) บทบาทด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างค่อเนื่องตลอดชีวิต

1.3 บทบาทของห้องสมุดโรงเรียน

ห้องสมุดโรงเรียนเป็นห้องสมุดที่สังกัดโรงเรียนทุกระดับตั้งแต่ระดับอนุบาล ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา มีหน้าที่ในการจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศตามหลักสูตรที่โรงเรียนนั้นเปิดสอน มุ่งให้บริการแก่ครู อาจารย์ นักเรียน และบุคลากรในโรงเรียนเป็นสำคัญ

ดังนั้นจึงอาจสรุปบทบาทของห้องสมุดโรงเรียน ได้ดังนี้

- 1) บทบาทด้านการเป็นศูนย์กลางของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตร
- 2) บทบาทด้านการเป็นศูนย์กลางการฝึกฝนการอ่าน
- 3) บทบาทด้านการปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน
- 4) บทบาทด้านการปลูกฝังทักษะพื้นฐานด้านการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การสื่อสาร อารมณ์ สังคม และปัญญา
- 5) บทบาทด้านการเป็นศูนย์นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา
- 6) บทบาทด้านการสนับสนุนส่งเสริมรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย

1.4 บทบาทของห้องสมุดประชาชน

ห้องสมุดประชาชนเป็นห้องสมุดที่เปิดบริการสำหรับประชาชนทั่วไป มักตั้งอยู่ทั่วไปตามห้องถิ่นทั่วไป โดยมุ่งส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าและการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ประชาชนในท้องถิ่น ห้องสมุดประชาชนในประเทศไทยมีหน่วยงานต่างๆ รับผิดชอบ ดังนี้

ห้องสมุดประชาชนสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน ได้แก่ ห้องสมุดประชาชนระดับจังหวัด และระดับอำเภอ นอกจากนี้กรมการศึกษานอกโรงเรียนยังได้จัดที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ที่อ่านหนังสือในวัด และห้องสมุดเคลื่อนที่

1.4.1 ห้องสมุดประชาชนสังกัดกรุงเทพมหานคร มีทั้งหมด 12 แห่ง ได้แก่ ห้องสมุดประชาชนสวนตุมพินี ห้องสมุดประชาชนซอยพระนาง ห้องสมุดประชาชนปทุมวัน ห้องสมุดประชาชนวัดทองนพคุณ ห้องสมุดประชาชนวัดสังข์กระจาย ห้องสมุดประชาชนบางเขน ห้องสมุดประชาชนบางขุนเทียน ห้องสมุดประชาชนวัดรัชฎาธิฐานราชวรวิหารคลังชั้น ห้องสมุดประชาชนประเวศ ห้องสมุดประชาชนวัดลาดปลาเค้า ห้องสมุดประชาชนกาน้ำใจเจริญ ห้องสมุดประชาชนวัดราชโอรส

1.4.2 ห้องสมุดประชาชนของธนาคารพาณิชย์ เป็นห้องสมุดที่ธนาคารพาณิชย์เปิดขึ้นเพื่อบริการสังคม และเพื่อประชาสัมพันธ์ กิจกรรมของธนาคารให้เป็นที่รู้จักแพร่หลาย เช่น ห้องสมุดประชาชนของธนาคารกรุงเทพจำกัด

1.4.3 ห้องสมุดประชาชนของรัฐบาลต่างประเทศ โดยได้รับความสนับสนุนจากรัฐบาลต่างประเทศ เช่น ห้องสมุดบริติชแคนนาดา ของรัฐบาลสหราชอาณาจักร ตั้งอยู่ในบริเวณสยามสแควร์ กรุงเทพมหานคร

1.4.4 ห้องสมุดประชาชนเสียค่านำร่อง ห้องสมุดประชาชนประเภทนี้ให้บริการเฉพาะสมาชิกเท่านั้น โดยผู้เป็นสมาชิกจะต้อง เสียค่าบำรุงตามระเบียบของห้องสมุด ได้แก่ ห้องสมุด นิลสัน เฮย์ ตั้งอยู่ที่ถนนสุริวงค์กรุงเทพมหานคร

ดังนั้น จึงอาจสรุปบทบาทของห้องสมุดประชาชน ได้ดังนี้

- 1) ส่งเสริมการรู้หนังสือและทักษะการเรียนรู้ การเข้าถึงและขยายโอกาสการเรียนรู้ด้วยตนเองและการศึกษาตลอดชีวิตแก่ประชาชน
- 2) สร้างบุคคลแห่งการเรียนรู้ เป็นผู้รู้สารสนเทศ มีความใฝ่รู้ รักการอ่าน การเรียนรู้ รู้ทันโลก มีทักษะการแสวงหา การเข้าถึงและการใช้สารสนเทศ แหล่งความรู้ และอินเทอร์เน็ต
- 3) ส่งเสริมการประกอบอาชีพ พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนและความเป็นพลเมืองดีในระบบอบประชาธิปไตย
- 4) ส่งเสริมและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 5) หน้าที่ทางการศึกษา ห้องสมุดประชาชนเป็นแหล่งให้การศึกษาของระบบโรงเรียน มีหน้าที่ให้การศึกษาแก่ประชาชนทั่วไป ทุกระดับการศึกษา
- 6) หน้าที่ทางวัฒนธรรมห้องสมุดประชาชนเป็นแหล่งสะสมมรดกทางปัญญาของมนุษย์ ที่ถ่ายทอดเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่น ที่ห้องสมุดตั้งอยู่
- 7) หน้าที่ทางสังคม ห้องสมุดประชาชนเป็นสถาบันสังคม ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลและท้องถิ่น มาดำเนินกิจการ จึงมีหน้าที่ แสวงหาข่าวสารข้อมูลที่มีประโยชน์มาบริการประชาชน

1.5 บทบาทของห้องสมุดเฉพาะ

ห้องสมุดเฉพาะเป็นห้องสมุดที่สังกัดหน่วยงานเฉพาะทั้งของรัฐและของเอกชน โดยทำหน้าที่จัดเก็บและให้บริการทรัพยากรสารสนเทศเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงาน และมุ่งให้บริการเฉพาะบุคลากรในสังกัดนั้นเป็นสำคัญ มีบุคลากรซึ่งมีความชำนาญพิเศษเป็นที่ปรึกษา และมีบรรณารักษ์ นักเอกสารสนเทศ หรือนักวิชาการ ที่มีความเข้าใจในสาขาวิชาอย่างลึกซึ้งเพียงพอเพื่อให้บริการได้อย่างกว้างขวางและมีประสิทธิภาพตรงกับความต้องการของผู้ใช้ซึ่งเป็นผู้มีความรู้และต้องการทรัพยากรสารสนเทศเฉพาะสาขาวิชา ห้องสมุดเฉพาะเป็นสถาบันบริการสารสนเทศที่มีลักษณะการบริการคล้ายศูนย์เอกสาร ศูนย์บรรณสาร ศูนย์สารสนเทศ หรือที่เรียกชื่ออื่นที่ให้บริการทรัพยากรสารสนเทศในกลุ่มวิชาเฉพาะสาขาใดสาขาหนึ่ง ห้องสมุดเฉพาะสามารถจำแนกออกเป็นประเภทต่างๆ ได้ดังนี้

- ห้องสมุดในหน่วยงานของรัฐ คือ ห้องสมุดกระทรวง กรม กอง
- ห้องสมุดรัฐวิสาหกิจ และ ห้องสมุดเอกชน
- ห้องสมุดสมาคม ชมรมวิชาชีพ และห้องสมุดมูลนิธิ
- ห้องสมุดธนาคารและสถาบันการเงิน
- ห้องสมุดสถาบันวิจัย
- ห้องสมุดคณะวิชาในมหาวิทยาลัย
- ห้องสมุดองค์กรระหว่างประเทศ และ สถาบันนานาชาติ
- ห้องสมุดเฉพาะอื่นๆ เช่น ห้องสมุดโรงเรียนคนตาบอด เป็นต้น

ดังนั้น จึงอาจสรุปบทบาทหน้าที่ของห้องสมุดเฉพาะได้ดังนี้

- 1) บทบาทด้านการเป็นศูนย์สารสนเทศเฉพาะทาง
- 2) บทบาทด้านการมีบุคลากรผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง

2. บทบาทของห้องสมุดด้านการพัฒนาท้องถิ่น

จากบทบาทของห้องสมุดทั่วไปแต่ละประเภท อาจสรุปบทบาทของห้องสมุดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่นได้เป็นรูปแบบที่เรียกว่า อี แอล แอล ดี หรือ ELLD ซึ่งมาจากคำว่า Education, Library, and Local Development (การศึกษา ห้องสมุด กับการพัฒนาท้องถิ่น) ดังนี้

- 2.1 E (Education and Research) ด้านการศึกษา ค้นคว้า วิจัย
- 2.2 L (Local wisdom preservation) ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.3 L (Life-long learning) ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

2.4 D (Development of Quality of Life) ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต

บทบาทของห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่นแต่ละด้านอาจอธิบายรายละเอียดได้ดังนี้

2.1 ด้านการศึกษา ค้นคว้า วิจัย (Education and Research: E)

ห้องสมุดมีบทบาทด้านการศึกษาในทุกระบบการศึกษา ซึ่งจำแนกเป็น 3 รูปแบบคือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาคามอรรถศาสตร์ บทบาทของห้องสมุดที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในระบบนั้นประกอบด้วย การศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยจะเห็นได้จากการศึกษาสถานศึกษาทุกแห่ง ในทุกระดับจะต้องมีห้องสมุดในสังกัดสถานศึกษานั้นๆ เสมอ อาจกล่าวได้ว่าห้องสมุดเป็นหน่วยงานสำคัญหน่วยงานหนึ่งในสถานศึกษาสถานะเทียบเท่าได้กับหมวดวิชาหรือภาควิชาในสถานศึกษาระดับประถมและมัธยมศึกษา ซึ่งจัดอยู่ในประเภทห้องสมุดโรงเรียน และห้องสมุดมีสถานะเทียบเท่าได้กับคณะในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาซึ่งจัดอยู่ในประเภทห้องสมุดมหาวิทยาลัย ส่วนบทบาทของห้องสมุดที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการศึกษานอกระบบและการศึกษาคามอรรถศาสตร์นั้นเป็นบทบาทของห้องสมุดประชาชนโดยตรง ในฐานะที่เป็นแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่น

บทบาทของห้องสมุดในด้านการศึกษาปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรอย่างชัดเจนในเอกสารสำคัญของชาติที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เช่น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 มาตรา 25 ระบุถึงบทบาทของห้องสมุดด้านการศึกษาไว้ว่า "รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์..." และ พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาคามอรรถศาสตร์ พ.ศ.2551 มาตรา 14 ข้อ 6 กล่าวไว้ว่า "จัดทำข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์เครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สถานีวิจัย โทรทัศน์เพื่อการศึกษา วิทยุชุมชน ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา ห้องสมุดประชาชน..."

ส่วนการค้นคว้าวิจัยเป็นวัตถุประสงค์หลักประการหนึ่งของการจัดตั้งห้องสมุด ซึ่งการศึกษาค้นคว้าอาจจำแนกออกกว้างออกเป็น 2 รูปแบบ คือ การค้นคว้าหาความรู้ทั่วไป และการค้นคว้าหาความรู้เชิงลึกเฉพาะด้านอย่างเป็นระบบและมีเหตุมีผลที่เรียกว่าการวิจัย หากเปรียบเทียบห้องสมุดกับห้าง "สรรพสินค้า" ซึ่งหมายถึงแหล่งรวมของสินค้ามาชนิดห้องสมุดย่อมเปรียบเสมือนห้าง "สรรพความรู้" คือเป็นแหล่งรวมของความรู้มาชนิด ดังนั้นหากบุคคลต้องการค้นคว้าหาความรู้ทั้งในเชิงทั่วไปและเชิงลึกย่อมสามารถแสวงหาได้ในห้องสมุด โดยหากต้องการความรู้ทั่วไปสามารถค้นหาได้ในห้องสมุดทุกประเภท แต่หากต้องการข้อมูลความรู้เชิงลึกเกี่ยวกับการวิจัยสามารถค้นคว้าได้ในหอสมุดแห่งชาติ ห้องสมุดมหาวิทยาลัย หรือ ห้องสมุดเฉพาะเป็นต้น

2.2 ด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local wisdom preservation : L)

ห้องสมุดมีบทบาทในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นในฐานะที่เป็นแหล่งจัดเก็บ รวบรวมและเผยแพร่สารสนเทศด้านศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ห้องสมุดที่มีบทบาทด้านนี้มากที่สุดคือห้องสมุดประชาชน เนื่องจากเป็นห้องสมุดที่กระจายอยู่ทั่วไปทุกภูมิภาค ทำให้มีความใกล้ชิดกับท้องถิ่นเป็นอย่างมาก ห้องสมุดสามารถนำทรัพยากรที่มีในท้องถิ่นมาจัดแสดงเป็นมุมสารสนเทศท้องถิ่น หรือห้องสารสนเทศท้องถิ่น โดยมีบทบาทเสมือนเป็นหอจดหมายเหตุหรือหอประวัติ ซึ่งหากมีการจัดดำเนินการไว้อย่างมีชีวิตชีวา น่าสนใจ ห้องสมุดอาจสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวิชาการในท้องถิ่นสำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการไปหาความรู้ในท้องถิ่นนั้นได้เป็นอย่างดี

สารสนเทศด้านศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นนี้มีความสำคัญยิ่งในยุคปัจจุบัน ดังจะเห็นได้จากกรณีที่รัฐบาลได้กำหนดเป็นนโยบายไว้อย่างเป็นลายลักษณ์อักษรในเอกสารสำคัญของชาติหลายฉบับ ดังนี้

พระราชบัญญัติการศึกษาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 ซึ่งเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติที่สำคัญมีการกล่าวถึงแนวทางการจัดการศึกษาในด้านส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ

แผนการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมแห่งชาติ กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 สร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาคน และสร้างสังคมคุณธรรมภูมิปัญญาและการเรียนรู้ โดยตั้งอยู่บนฐานของ *ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาไทย*

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มีการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาคูณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ โดยมีการส่งเสริมการจัดการความรู้ทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่น และองค์กรร่วม

2.3 ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (Life-long learning: L)

บทบาทของห้องสมุดด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดชีวิตนั้นเกี่ยวข้องกับจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 โดยเฉพาะการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่ระบุไว้อย่างชัดเจนว่าเป็น “กิจกรรมการเรียนรู้ในวิถีชีวิตประจำวันของบุคคลซึ่งบุคคลสามารถเลือกที่จะเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ตามความสนใจ ความต้องการ โอกาส ความพร้อม และศักยภาพในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล” การเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต จะเป็นส่วนที่ช่วยเสริมเติมเต็มความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาในระบบ ห้องสมุดที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับด้านนี้โดยตรงคือห้องสมุดประชาชน ซึ่งอยู่ในสังกัดของกรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ โดยทำหน้าที่ในการสนับสนุนการศึกษานอกระบบโรงเรียนรวมถึงการศึกษาคตามอัธยาศัย โดยเฉพาะ เนื่องจากห้องสมุดประชาชน ได้ชื่อว่าเป็นห้องสมุดสำหรับ “ประชาชน” ดังนั้น จึงถือว่าเป็นห้องสมุดที่เปิดกว้างสำหรับบุคคลทุกระดับ รัฐบาลและเอกชนเห็นความสำคัญของการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตจึงมีการจัดตั้งห้องสมุดประชาชนเป็นจำนวนมาก และกระจายอยู่ทั่วไปในทุกภูมิภาค ทำให้สามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวก

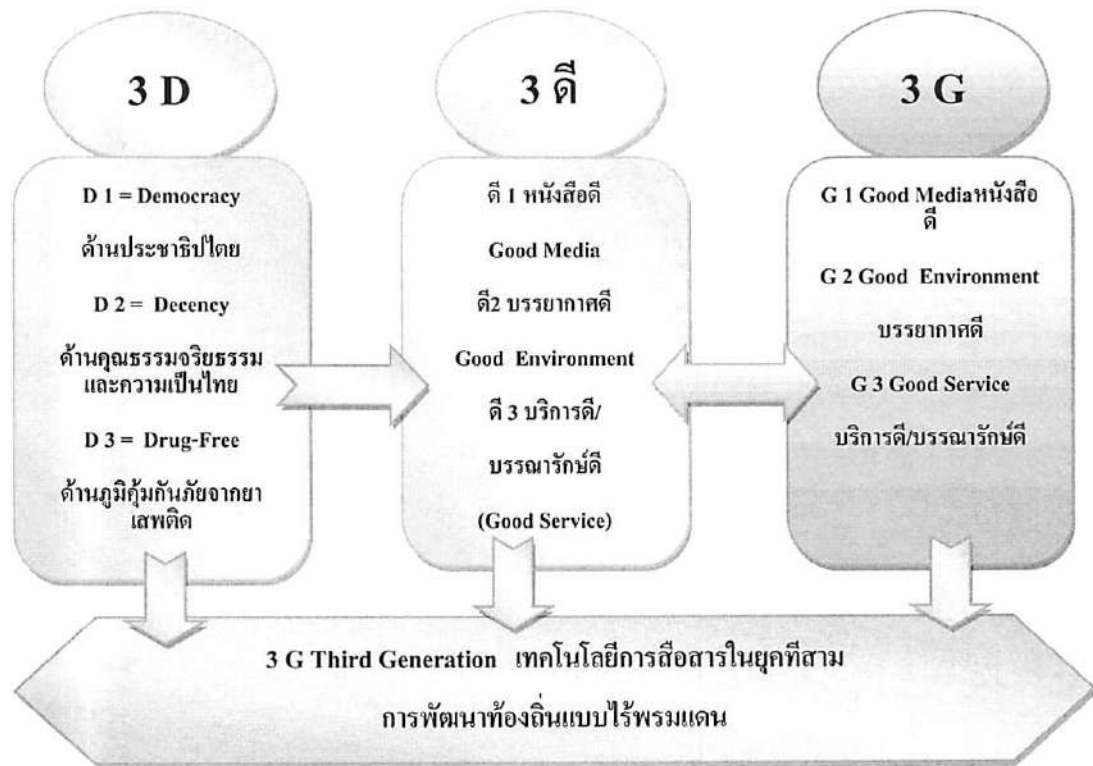
ในปี พ.ศ. 2552 สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (สำนักงาน กศน.) กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวกับห้องสมุดเพื่อมุ่งสู่คุณภาพและสนับสนุนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต คือโครงการห้องสมุด 3 ดี ซึ่งจุดเริ่มต้นมาจากแผนยุทธศาสตร์ตามนโยบายสถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการที่มุ่งเน้นให้สถานศึกษามีการพัฒนาแบบ 3 D ประกอบด้วย D 1 คือ Democracy ด้านประชาธิปไตย D 2 คือ Decency ด้านคุณธรรมจริยธรรม และความมีไทย และ D 3 คือ Drug-Free ด้านภูมิคุ้มกันภัยจากยาเสพติด โครงการห้องสมุด 3 ดี ประกอบด้วย

ดีที่หนึ่ง หนังสือดี (Good Media) หมายถึง การจัดหาสื่อที่สร้างสรรค์ปัญญาทุกรูปแบบ ทั้งสื่อยุคเก่าและสื่อยุคใหม่ที่ผสมผสานนวัตกรรมและเทคโนโลยี ที่มีเนื้อหาสอดคล้องตรงใจผู้อ่าน ถูกต้องตามข้อเท็จจริงไม่มีพิษภัยต่อผู้อ่าน

ดีที่สอง บรรยากาศดี (Good Environment) หมายถึง ห้องสมุดที่มีบรรยากาศที่เต็มไปด้วยมิตรภาพ ความอบอุ่น สะอาด ร่มรื่น ปลอดภัย ใส่ใจสิ่งแวดล้อม สะท้อนเอกลักษณ์ท้องถิ่น

ดีที่สาม บริการดีหรือบรรณารักษ์ดี (Good Service) หมายถึง การให้บริการที่ดี ซึ่งการที่จะให้บริการดีได้นั้นขึ้นอยู่กับบุคลากรที่ให้บริการคือบรรณารักษ์ ที่มีอัธยาศัยน้ำใจดี มีจิตบริการ ทำงานระดับมืออาชีพ ทันสมัยต่อวิทยาการที่ก้าวหน้าในปัจจุบัน และจัดบริการและกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ใช้บริการทุกรูปแบบ

ดังนั้นจึงอาจสรุปบทบาทของห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่นที่เริ่มจากสูตร 3 ดี หรือ 3 D ในความหมายโดยนัย อาจตีความได้ว่าเป็นการพัฒนาแบบ 3 มิติ (3 Dimensions) หมายถึงการพัฒนาการศึกษาแบบรอบด้านที่นำไปสู่การพัฒนาห้องสมุดแบบ 3 ดี ซึ่งดีในที่นี้มีความหมายในภาษาไทย แต่หากเป็นความหมายในภาษาอังกฤษจะกลายเป็น 3 G ที่พ้องกับคำว่า 3 G ที่หมายถึง Third Generation ซึ่งเป็นเทคโนโลยีการสื่อสารในยุคที่สาม โดยอุปกรณ์การสื่อสารยุคที่ 3 นั้นจะเป็นอุปกรณ์ที่ผสมผสาน การนำเสนอข้อมูล และ เทคโนโลยีในปัจจุบันเข้าด้วยกัน เช่น พีดีเอ (PDA : Personal Digital assistant คอมพิวเตอร์ช่วยงานส่วนบุคคล เช่น การบันทึกหมายเลขโทรศัพท์) โทรศัพท์มือถือ เครื่องเล่นเพลงแบบพกพา (Walkman) กล้องถ่ายรูป และ อินเทอร์เน็ต ซึ่งในความหมายโดยนัยหมายถึงความมีประสิทธิภาพของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในปัจจุบัน หมายถึงรวมถึงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่มีให้บริการในห้องสมุดที่ดี ที่ช่วยในการพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างไร้พรมแดน โดยอาจเขียนเป็นแผนภูมิความสัมพันธ์ได้ดังนี้

2.4 ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต (Development of Quality of life: D)

คุณภาพชีวิต ในความหมายเชิงมหภาค หมายถึง สภาพความเป็นอยู่ที่ดีของสังคม (Social well-being) หากพิจารณาในเชิงจุลภาคก็ระดับปัจเจกบุคคล หมายถึงการที่บุคคลมีความรู้สึกพึงพอใจต่อความเป็นไปในชีวิต สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างเหมาะสม ไม่เป็นภาระและไม่ก่อให้เกิดปัญหาแก่สังคม เป็นชีวิตที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สามารถดำรงชีวิตที่ชอบธรรมสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และค่านิยมสังคม ตลอดจนการแสวงหาสิ่งที่ต้องการให้ได้มาอย่างถูกต้องภายใต้เครื่องมือและทรัพยากรที่มีอยู่

คุณภาพชีวิตอาจจำแนกออกได้เป็น 3 ประการใหญ่ คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ และด้านสังคม ดังนี้

- 1) **คุณภาพชีวิตด้านร่างกาย** คือ การที่บุคคลมีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรงปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ อันเป็นผลจากการมีปัจจัยพื้นฐานที่สมบูรณ์ ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค
- 2) **คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ** คือ การที่บุคคลมีสภาวะจิตใจที่สมบูรณ์ร่าเริงแจ่มใส ไม่วิตกกังวล มีความรู้สึกพึงพอใจในชีวิตตนเองครอบครัว และสังคมสิ่งแวดล้อม มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
- 3) **คุณภาพชีวิตด้านสังคม** คือ การที่บุคคลสามารถดำรงชีวิตภายใต้บรรทัดฐาน และค่านิยมของสังคมในฐานะเป็นสมาชิกของสังคมได้อย่างปกติสุข

บทบาทของห้องสมุดด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตจึงครอบคลุมในทุกมิติ คือ ทั้งด้านร่างกาย ด้านจิตใจ และด้านสังคม ในส่วนของ **คุณภาพชีวิตทางกาย** ห้องสมุดมีบทบาทในการที่จะยกระดับประชาชนให้มีปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตที่ดีขึ้นได้ โดยการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศให้ครอบคลุมขอบเขตเนื้อหาดังกล่าว ตลอดจนการเผยแพร่ความรู้ไปสู่ประชาชนให้ทั่วถึง ส่วน **คุณภาพชีวิตทางใจ** คือการจัดหาสารสนเทศที่มีคุณค่าทางจิตใจ ช่วยจรรโลงใจและกล่อมเกลาจิตใจ รวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่เพื่อให้ผู้ที่เข้ามาใช้บริการมีความปลอดภัย โปร่งโล่งใจและเป็นสุข ซึ่งหากคุณภาพชีวิตในระดับปัจเจกบุคคลมีความสมบูรณ์ทั้งทางกายและทางใจแล้ว ย่อมจะส่งผลถึง **คุณภาพชีวิตด้านสังคม** ในภาพรวมด้วยเช่นกัน

นอกจากนี้ ในการพิจารณาถึงคุณภาพชีวิตนั้น มีการใช้ดัชนีเป็นตัวชี้วัดระดับคุณภาพ โดยมีหลายหน่วยงานได้กำหนดดัชนีชีวิตที่มีความหลากหลายแตกต่างกันออกไปตามความเหมาะสมกับบริบทเฉพาะด้าน ส่วนในบริบทที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่นนั้น ใช้ ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ซึ่งเป็นข้อมูลในระดับครัวเรือนที่แสดงถึงสภาพความจำเป็นของคนในครัวเรือนในด้านต่างๆ เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตที่ได้กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำไว้ว่า ปัจจุบันบุคคลควรจะมีคุณภาพชีวิตในเรื่องนั้น ๆ อย่างไร ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง เพื่อให้มีชีวิตที่ดีและสามารถดำรงชีวิต อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เพื่อให้ประชาชนในชนบท สามารถพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองและครอบครัว ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างน้อยผ่านเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐาน โดยมีดัชนีชีวิตความจำเป็นพื้นฐานเป็นเครื่องมือ ซึ่งกำหนดไว้ 6 หมวด ดังนี้

หมวดที่ 1 สุขภาพดี คือ ประชาชนมีสุขภาพอนามัยดี

หมวดที่ 2 มีบ้านอาศัย คือ ประชาชนมีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

หมวดที่ 3 ฝึกฝนการศึกษา คือ ประชาชนมีโอกาสเข้าถึงบริการด้านการศึกษา

หมวดที่ 4 รายได้ก้าวหน้า คือ ประชาชนมีการประกอบอาชีพและมีรายได้พอเพียงต่อการดำรงชีวิต

หมวดที่ 5 ปลูกฝังค่านิยม คือ ประชาชนมีการปลูกฝังค่านิยมไทยให้กับตนเองเพื่อให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น

หมวดที่ 6 ร่วมใจพัฒนา คือ ประชาชนมีจิตสำนึกและร่วมกันรักษาสิทธิของตนเองเพื่อประโยชน์ของชุมชน

หรือท้องถิ่น

ดังนั้น ห้องสมุดจึงมีบทบาทสำคัญในการที่จะช่วยสนับสนุนการดำเนินงานตามดัชนีชีวิตความจำเป็นพื้นฐาน ให้มีระดับสูงขึ้นในทุกๆ หมวดด้วยเช่นกัน

3. องค์ประกอบของห้องสมุดในการดำเนินงานด้านพัฒนาท้องถิ่น

ห้องสมุดเป็นแหล่งการเรียนรู้ ซึ่งมีบทบาทในการจัดหา รวบรวม จัดเก็บ และจัดหมวดหมู่ทรัพยากรสารสนเทศอย่างเป็นระบบ เพื่อการเผยแพร่และบริการแก่ผู้ใช้ได้อย่างหลากหลายรูปแบบ โดยมีปรัชญาการบริการที่สำคัญคือ ความสะดวก รวดเร็ว ทันการ และตรงตามความต้องการของผู้ใช้ โดยมีบุคลากรผู้เชี่ยวชาญ ทำหน้าที่อำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้บริการ ในการดำเนินงานห้องสมุดนั้นมีองค์ประกอบสำคัญหลายประการที่จะทำให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย ดังนี้

1. สถานที่ตั้งและอาคารสถานที่ ห้องสมุดควรตั้งอยู่ในแหล่งที่เป็นศูนย์กลางเพื่อทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางหรือศูนย์ประสานงาน ให้ผู้ใช้บริการสามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวก นอกจากนี้อาคารสถานที่รวมถึงวัสดุตกแต่งในอาคารควรมีรูปแบบที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น

2. บรรยากาศและสภาพแวดล้อม และ สิ่งอำนวยความสะดวก ห้องสมุดควรมีบรรยากาศสภาพแวดล้อม และ สิ่งอำนวยความสะดวก ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของประชาชนในท้องถิ่น

3. นโยบาย แผนงาน และโครงการ ห้องสมุดควรมีนโยบายและแผนงานอย่างชัดเจน แผนงานจำแนกเป็นแผนกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการ ส่วน โครงการเป็นผลจากการนำแผนมาปฏิบัติการให้เป็นรูปธรรม

4. ทรัพยากรสารสนเทศ ทรัพยากรสารสนเทศถือเป็นหัวใจของห้องสมุด ดังนั้น ห้องสมุดควรมีทรัพยากรสารสนเทศทุกรูปแบบไว้ให้บริการแก่ประชาชนในท้องถิ่น ทั้งประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อไมติพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงทรัพยากรบุคคล หรือ ปรากฏท้องถิ่น นอกจากนี้ ในด้านเนื้อหาสาระของสารสนเทศ ห้องสมุดควรจัดหาให้ครอบคลุมทั้งประเภททั่วไปทุกสาขาวิชา และประเภทเฉพาะด้านหรือเฉพาะสาขาวิชาที่สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น โดยทั่วไปการกำหนดหมวดหมู่เนื้อหาสาระของสารสนเทศมักยึดตามระบบสากลนิยมคือระบบทศนิยมของดิวอี้ (Dewey Decimal Classification) โดยจำแนกเนื้อหาออกเป็น 10 หมวดใหญ่ ดังนี้

หมวด 000 วิทยาการคอมพิวเตอร์ สารสนเทศ และความรู้ทั่วไป ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับ บรรณานุกรม และบัญชีรายการ (แค็ตตาล็อก) บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ หนังสือรวบรวมความรู้ทั่วไป สารานุกรม สิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง วารสาร นิตยสาร สมาคม องค์กรต่างๆ และพิพิธภัณฑ์ชาติ วารสารศาสตร์ การพิมพ์ รวมถึงทั่วไป ดั้งฉบับตัวเขียนและหนังสือหายาก

หมวด 100 ปรัชญา อภิปรัชญา ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับ ทฤษฎีแห่งความรู้ ความเป็นมนุษย์ จิตวิทยา นามธรรม ความคิดทางปรัชญาเฉพาะกลุ่ม จิตวิทยา ครบวิทยา จริยศาสตร์ จริยธรรม ศีลธรรม ปรัชญาสมัยโบราณ ปรัชญาสมัยกลาง ปรัชญาตะวันออก ปรัชญาตะวันตกสมัยใหม่

หมวด 200 ศาสนา ปรัชญาและทฤษฎีทางศาสนา ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับ คัมภีร์ไบเบิล เทววิทยาตามแนวคริสต์ศาสนา ศีลธรรมของชาวคริสเตียน คริสต์ศาสนาในท้องถิ่นและระเบียบแบบแผนปฏิบัติ องค์กรของชาวคริสต์ งานสังคมสงเคราะห์ของชาวคริสต์ การศรัทธาของชาวคริสต์ ประวัติศาสตร์ศาสนา นิกายต่าง ๆ ในคริสต์ศาสนา ศาสนาเปรียบเทียบและศาสนาอื่น ๆ

หมวด 300 สังคมศาสตร์ สถิติทั่วไป ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับ รัฐศาสตร์ การเมือง เศรษฐศาสตร์ กฎหมายรัฐประศาสนศาสตร์ การบริหารรัฐกิจ การบริหารกองทัพ ปัญหาสังคม และบริการสังคม การศึกษาการพาณิชย์ การสื่อสาร การขนส่ง ขนบธรรมเนียม ประเพณี คติชนวิทยา

หมวด 400 ภาษา ภาษาศาสตร์ ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับ ภาษาอังกฤษและภาษาอังกฤษเก่า ภาษาเยอรมัน และภาษาอื่นที่เกี่ยวข้อง ภาษาฝรั่งเศสและภาษาอื่นที่เกี่ยวข้อง ภาษาอิตาลี ภาษาโรมัน และภาษาอื่นที่เกี่ยวข้อง ภาษาสเปน ภาษาโปรตุเกส ภาษาละติน ภาษากรีกเก่าและภาษากรีกใหม่ ภาษาอื่นๆ

หมวด 500 วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับ ดาราศาสตร์ ฟิสิกส์ เคมี โลกวิทยา (การศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับโลก) บรรพชีวินวิทยา ฟอสซิล ชีวิตสมัยโบราณ วิทยาศาสตร์ของสิ่งมีชีวิต ชีววิทยา พืช พฤกษศาสตร์ สัตว์ สัตววิทยา

หมวด 600 เทคโนโลยี แพทยศาสตร์ ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับ วิศวกรรมศาสตร์ เกษตรศาสตร์ การจัดการบ้านเรือนและครอบครัว การบริหารจัดการและการประชาสัมพันธ์ วิศวกรรมเคมี และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง โรงงานผลิตภัณฑ์จากโรงงาน โรงงานผลิตสิ่งของเพื่อประโยชน์เฉพาะอย่าง อาคารและการก่อสร้าง

หมวด 700 ศิลปะและนันทนาการ ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับ ศิลปะภูมิทัศน์หรือภูมิสถาปัตย์ การออกแบบบริเวณพื้นที่ สถาปัตยกรรม ประติมากรรม เซรามิกส์ และงานโลหะ การวาดเส้น และศิลปะตกแต่ง จิตรกรรม การเขียนภาพ เล่นดนตรี หรือศิลปะการฟิสิก ศิลปะการพิมพ์ภาพ การถ่ายภาพและศิลปะคอมพิวเตอร์ ดนตรี นันทนาการ ศิลปะการแสดง การกีฬา

หมวด 800 วรรณคดี วรรณคดีอเมริกันที่เป็นภาษาอังกฤษ ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับ วรรณคดีอังกฤษและวรรณคดีอังกฤษเก่า วรรณคดีเยอรมัน และวรรณคดีอื่นที่เกี่ยวข้อง วรรณคดีฝรั่งเศส และวรรณคดีอื่นที่เกี่ยวข้อง วรรณคดีอิตาลี วรรณคดีโรมัน และวรรณคดีอื่นที่เกี่ยวข้อง วรรณคดีสเปน วรรณคดีโปรตุเกส วรรณคดีละติน วรรณคดีกรีกคลาสสิก และวรรณคดีกรีกใหม่ และวรรณคดีภาษาอื่น

หมวด 900 ประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์ ภูมิศาสตร์และการท่องเที่ยว ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับ ชีวประวัติ ประวัติบุคคล ประวัติศาสตร์โลกสมัยโบราณ(ถึงประมาณ ค.ศ.499) ประวัติศาสตร์ทวีปยุโรป ประวัติศาสตร์ทวีปเอเชีย ประวัติศาสตร์ทวีปแอฟริกา ประวัติศาสตร์ทวีปอเมริกาเหนือ ประวัติศาสตร์ทวีปอเมริกาใต้ ประวัติศาสตร์ส่วนอื่นๆ ของโลกและบริเวณนอกโลก

5. บริการและกิจการ ห้องสมุดควรมีการจัดบริการคือการอำนวยความสะดวกให้ประชาชนในท้องถิ่นสามารถเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ทันการณ์ ทั้งบริการขั้นพื้นฐาน และบริการลักษณะพิเศษ ส่วนกิจกรรมคือการติดตามวาระพิเศษโดยมีจุดมุ่งหมายหลักคือเพื่อประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการใช้บริการห้องสมุด

6. บุคลากร ห้องสมุดควรมีบุคลากรผู้ให้บริการซึ่งอาจเรียกว่า บรรณารักษ์ นักเอกสารสนเทศ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน หรือ ชื่อเรียกอื่น ทำหน้าที่อำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้บริการในท้องถิ่น

7. การบริหารจัดการ ห้องสมุดควรมีระบบการบริหารจัดการองค์กรที่ดี มีโครงสร้างองค์กรที่ชัดเจน มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ระหว่างบุคคลและงานอย่างเหมาะสม

8. งบประมาณ ห้องสมุดควรมีการจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอ มีสัดส่วนที่เหมาะสมเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ

9. เครือข่ายความร่วมมือ ห้องสมุดควรมีเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรในท้องถิ่นทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการเพื่อแบ่งปันทรัพยากรสารสนเทศ หรือบุคลากรร่วมกัน

10. ฐานข้อมูล ห้องสมุดควรมีการจัดทำฐานข้อมูลท้องถิ่นเพื่อให้บุคคลทั่วไปสามารถเข้าถึงได้โดยผ่านช่องทางเทคโนโลยีสารสนเทศ

แบบฝึกหัดหน่วยที่ 3 บทบาทของห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น

ก. ให้จับคู่ประเภทของห้องสมุดและบทบาทของห้องสมุด

1. _____ แหล่งเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดชีวิตสำหรับบุคคลทั่วไป
2. _____ แหล่งให้บริการสารนิเทศเน้นสาขาเฉพาะด้านและอาจจำกัดการบริการเฉพาะบุคคล
3. _____ คลังข้อมูลของชาติและนานาชาติ
4. _____ ส่งเสริมการเรียนการสอนระดับปฐมวัย ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา
5. _____ ส่งเสริมการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา

ห้องสมุดประชาชน

ห้องสมุดโรงเรียน

ห้องสมุดแห่งชาติ

ห้องสมุดมหาวิทยาลัย

ห้องสมุดเฉพาะ

ข. ให้จับคู่คำศัพท์ที่เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด

1. _____ การศึกษา ค้นคว้า วิจัย
2. _____ การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น
3. _____ การพัฒนาคุณภาพชีวิต
4. _____ การเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างค่อเนื่องตลอดชีวิต

Development of Quality of life

Life-long learning

Local wisdom preservation

Education and Research

ค. ให้บอกแผนยุทธศาสตร์ตามนโยบายสถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการที่มุ่งเน้นให้สถานศึกษามีการพัฒนาแบบ 3 D

1. D 1 _____ ด้านประชาธิปไตย
2. D 2 _____ ด้านคุณธรรมจริยธรรมและความเป็นไทย
3. D 3 _____ ด้านภูมิคุ้มกันภัยจากยาเสพติด

Drug-free

Decency

Democracy

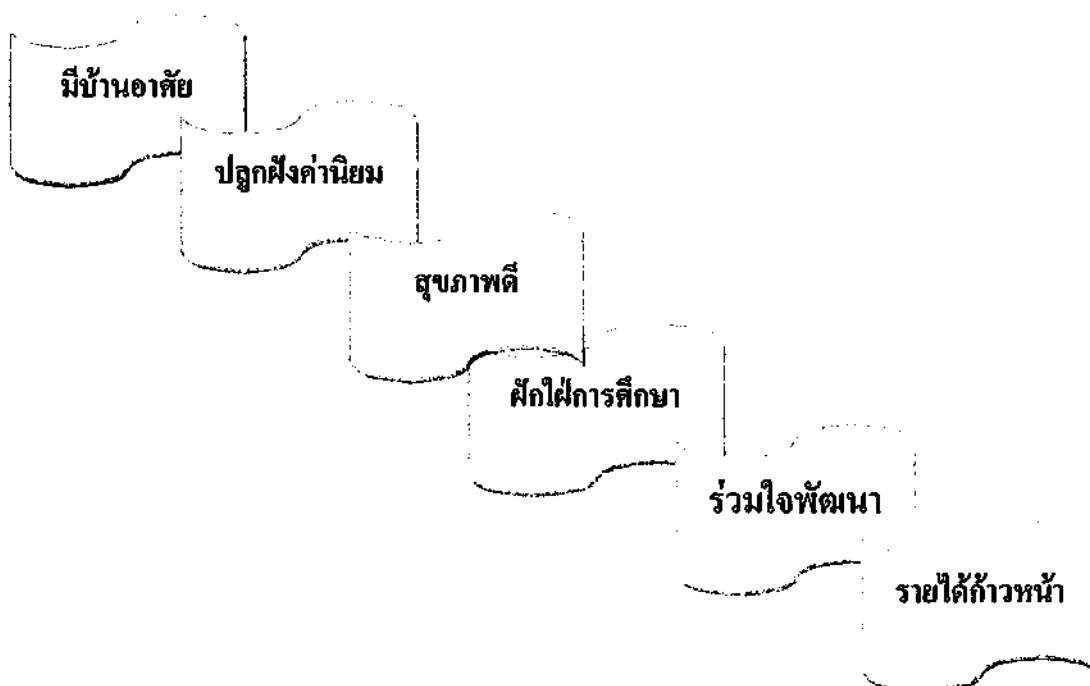
ง. ให้ออกความหมายของห้องสมุด 3 คือ

1. _____ การจัดหาสื่อที่สร้างสรรค์ปัญหาทุกรูปแบบ ทั้งสื่อยุคเก่าและสื่อยุคใหม่ที่ผสมผสานนวัตกรรมและเทคโนโลยี ที่มีเนื้อหาสอดคล้องตรงใจผู้อ่าน ถูกต้องความเชื่อถือจริงไม่มีพินภัยต่อผู้อ่าน
2. _____ ห้องสมุดที่มีบรรยากาศที่เต็มไปด้วยมิตรภาพ ความอบอุ่น สะอาด ร่มรื่น ปลอดภัย ใส่ใจสิ่งแวดล้อม สะท้อนเอกลักษณ์ห้องถิ่น
3. _____ การให้บริการที่ดี ซึ่งการที่จะให้บริการดีได้นั้นขึ้นอยู่กับบุคลากรที่ให้บริการคือบรรณารักษ์ ที่มีอัธยาศัย น้าใจดี มีจิตบริการ ทำงานระดับมืออาชีพ ทันทสมัต่อวิวัฒนาการที่ก้าวหน้าในปัจจุบัน และจัดบริการและกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ใช้บริการทุกรูปแบบ

จ. ให้ออกดัชนีชี้ความจำเป็นพื้นฐาน (อปฐ.) ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

- หมวดที่ 1 _____ ประชาชนมีสุขภาพอนามัยดี
- หมวดที่ 2 _____ ประชาชนมีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม
- หมวดที่ 3 _____ ประชาชนมีโอกาสเข้าถึงบริการด้านการศึกษา
- หมวดที่ 4 _____ ประชาชนมีการประกอบอาชีพและมีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีวิต
- หมวดที่ 5 _____ ประชาชนมีการปลูกฝังค่านิยมไทยให้กับตนเองเพื่อให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น
- หมวดที่ 6 _____ ประชาชนมีจิตสำนึกและร่วมกันรักษาสิทธิของตนเองเพื่อประโยชน์ของชุมชนหรือท้องถิ่น

ฉ. ให้ออกองค์ประกอบของห้องสมุดให้ครบถ้วน

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

6. _____

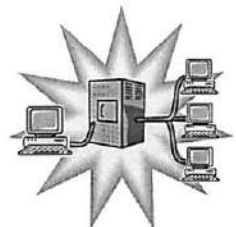
7. _____

8. _____

9. _____

10. _____

แบบทดสอบ หน่วยที่ 3 บทบาทของห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น

- คำชี้แจง : 1. ข้อสอบมีทั้งหมด 20 ข้อ เวลา 20 นาที
2. เลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

1. ผู้ใดที่เปรียบห้องสมุดว่าเป็นดั่งแก้ว 9 ประการ
 - 1) หม่อมเจ้าทิพยฉัตร ฉัตรชัย
 - 2) หม่อมหลวงบัว กิตติยากร
 - 3) หม่อมราชวงศ์ถนัดศรี สวัสดิวัตน์
 - 4) หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล
2. ห้องสมุดเปรียบเป็นดั่งแก้ว 9 ประการ ยกเว้นข้อใด
 - 1) เปรียบเป็นสายธารา
 - 2) เปรียบเป็นสุสานลานวัด
 - 3) เปรียบเป็นวนอุทยาน
 - 4) เปรียบเป็นกรีฑาสถาน
3. ข้อใดไม่ใช่บทบาทตามภารกิจของหอสมุดแห่งชาติของไทย
 - 1) การเป็นคลังสิ่งพิมพ์ของชาติและศูนย์รวบรวมสิ่งพิมพ์ขององค์กรสหประชาชาติ
 - 2) การเป็นเครือข่ายสารสนเทศในระดับชาติและนานาชาติ
 - 3) การเป็นศูนย์กลางแลกเปลี่ยนและยืมสิ่งพิมพ์ ในระดับชาติและนานาชาติ
 - 4) การเป็นศูนย์นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาของชาติ
4. ข้อใดเป็นบทบาทตามภารกิจของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา
 - 1) การปลูกฝังทักษะพื้นฐานด้านการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การสื่อสาร อารมณ์ สังคม และปัญญา
 - 2) การเป็นศูนย์กลางกำหนดเลขมาตรฐานสากลประจำหนังสือ และวารสาร
 - 3) การเป็นศูนย์กลางข้อมูลวารสารระหว่างชาติและภูมิภาค
 - 4) การส่งเสริมการเรียนการสอนตามหลักสูตร การวิจัย การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม
5. ข้อใดเป็นบทบาทตามภารกิจของห้องสมุดโรงเรียน
 - 1) การบริการวิชาการแก่สังคม การวิจัย การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม
 - 2) การเป็นศูนย์กลางการฝึกฝนการอ่านและปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน
 - 3) การเป็นศูนย์กลางสารสนเทศเฉพาะทางและการมีบุคลากรผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง
 - 4) การส่งเสริมการรู้หนังสือและทักษะการเรียนรู้การเข้าถึงและขยายโอกาสการเรียนรู้ด้วยตนเองและการศึกษาดลอดชีวิต
6. ข้อใดเป็นบทบาทตามภารกิจของห้องสมุดประชาชน
 - 1) การบริการวิชาการแก่สังคม การวิจัย การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม
 - 2) การเป็นศูนย์กลางการฝึกฝนการอ่านและปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน
 - 3) การเป็นศูนย์กลางสารสนเทศเฉพาะทางและการมีบุคลากรผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง
 - 4) การส่งเสริมการรู้หนังสือและทักษะการเรียนรู้การเข้าถึงและขยายโอกาสการเรียนรู้ด้วยตนเองและการศึกษาดลอดชีวิต
7. ข้อใดเป็นบทบาทตามภารกิจของห้องสมุดเฉพาะ
 - 1) การเป็นศูนย์กลางควบคุมบรรณานุกรมแห่งชาติ
 - 2) การเป็นศูนย์กลางสารสนเทศเฉพาะทางและการมีบุคลากรผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง
 - 3) การสนับสนุนส่งเสริมรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย
 - 4) ส่งเสริมการประกอบอาชีพพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย

8. ข้อใดกล่าวได้ถูกต้องเกี่ยวกับประเภทของห้องสมุด
 - 1) ห้องสมุดประชาชนมีบทบาทในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญา
 - 2) ห้องสมุดประชาชนอยู่ภายใต้สังกัดของหน่วยงานภาครัฐบาล
 - 3) ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาหมายถึงห้องสมุดในสังกัดสถานศึกษาที่เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป
 - 5) หอสมุดแห่งชาติมีบทบาทในการเป็นศูนย์สหบรรณารักษ์
9. บทบาทของของห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่นตามสูตร ELLD นั้น บทบาทด้าน E หมายถึงอะไร
 - 1) ด้านการศึกษา ค้นคว้า วิจัย
 - 2) ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - 3) ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต
 - 4) ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
10. บทบาทของของห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่นตามสูตร ELLD นั้น บทบาทด้าน L1 หมายถึงอะไร
 - 1) ด้านการศึกษา ค้นคว้า วิจัย
 - 2) ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - 3) ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต
 - 4) ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
11. บทบาทของของห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่นตามสูตร ELLD นั้น บทบาทด้าน L2 หมายถึงอะไร
 - 1) ด้านการศึกษา ค้นคว้า วิจัย
 - 2) ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - 3) ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต
 - 4) ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
12. บทบาทของของห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่นตามสูตร ELLD นั้น บทบาทด้าน D หมายถึงอะไร
 - 1) ด้านการศึกษา ค้นคว้า วิจัย
 - 2) ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - 3) ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต
 - 4) ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
13. บทบาทของห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่นด้าน Education and Research หมายถึงอะไร
 - 1) ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
 - 2) ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต
 - 3) ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - 4) ด้านการศึกษา ค้นคว้า วิจัย
14. บทบาทของห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่นด้าน Development of Quality of life หมายถึงอะไร
 - 1) ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
 - 2) ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต
 - 3) ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - 4) ด้านการศึกษา ค้นคว้า วิจัย
15. บทบาทของห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่นด้าน Life-long learning หมายถึงอะไร
 - 1) ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
 - 2) ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต
 - 3) ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - 4) ด้านการศึกษา ค้นคว้า วิจัย

16. บทบาทของห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่นด้าน Local wisdom preservation หมายถึงอะไร
- 1) ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างค่อเนื่องตลอดชีวิต
 - 2) ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต
 - 3) ด้านการหำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - 4) ด้านการการศึกษา ค้นคว้า วิจัย
17. แผนยุทธศาสตร์ที่มุ่งเน้นให้สถานศึกษามีการพัฒนาแบบ 3 D ประกอบด้วยอะไรบ้าง
- 1) Demonstration Dimension Diplomatic
 - 2) Demonstration Dimension Drug-Free
 - 4) Democracy Decency Drug-Free
 - 3) Democracy Decency Diplomatic
18. การพัฒนาแบบ 3 D มีกรอบในการพัฒนาด้านใดบ้าง
- 1) ด้านประชาธิปไตย ด้านคุณธรรมจริยธรรมความเป็นไทย ด้านภูมิคุ้มกันภัยจากยาเสพติด
 - 2) ด้านการจัดการความรู้ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - 3) ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม
 - 4) ด้านจิตสำนึกรักบ้านเกิด ด้านศิลปวัฒนธรรม ด้านความเป็นสากล
19. จากแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาแบบ 3 D ประยุกต์มาเป็นโครงการห้องสมุด 3 ดี ประกอบด้วยอะไรบ้าง
- 1) ห้องสมุดดี หนังสือดี การสื่อสารดี
 - 2) ห้องสมุดดี สภาพแวดล้อมดี บริการดี
 - 3) หนังสือดี บรรยากาศดี บรรณารักษ์ดี
 - 4) เทคโนโลยีดี จิตสำนึกดี ถูกค่าดี
20. ข้อใดเป็นดัชนีชี้วัดความจำเป็นพื้นฐาน (อปฐ.) ที่กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทยกำหนดไว้เพื่อวัดระดับคุณภาพชีวิตของคนไทยในปัจจุบัน
- 1) สุขภาพดี มีบ้านอาศัย ฝึกฝัการศึกษา รายได้ก้าวหน้า ปลูกฝังค่านิยม ร่วมใจพัฒนา
 - 2) มีวินัย ฝั่เรียนรู้ มุ่งสู่คุณธรรม นำพาเศรษฐกิจ พิชิตความยากจน หลุดพ้นอบายมุข
 - 3) สุขภาพกาย สุขภาพใจ สภาพแวดล้อม สภาพสังคม วัฒนธรรม และ ภูมิปัญญา
 - 4) เศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง การศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ภาคผนวก ฉ

เนื้อหาบทเรียนออนไลน์แบบพาวเวอร์พอยต์

บทเรียนออนไลน์
เรื่อง
ห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น

โดย
ชลลดา พงศ์พัฒนโยธิน
สาขาการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

เนื้อหา

- หน่วยที่ 1 ห้องสมุด
- หน่วยที่ 2 การพัฒนาท้องถิ่น
- หน่วยที่ 3 บทบาทของห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น

หน่วยที่ 1
ห้องสมุด
(Library)

หัวข้อเรื่อง

- ความหมายของห้องสมุด
- วัตถุประสงค์ของห้องสมุด
- ประเภทของห้องสมุด
- พัฒนาการของห้องสมุดยุคโบราณ
- พัฒนาการของห้องสมุดยุคใหม่

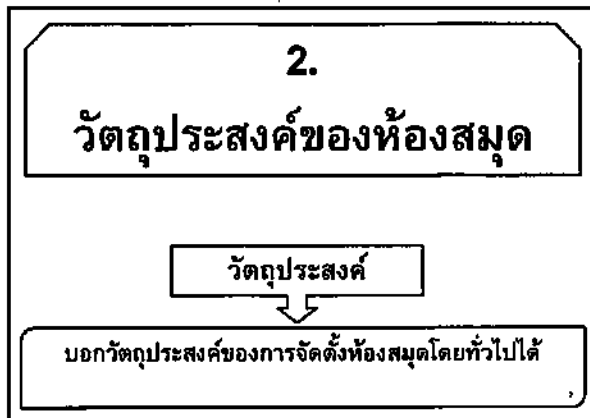
1.
ความหมายของห้องสมุด

วัตถุประสงค์

อธิบายความหมายของห้องสมุดได้

1. ความหมายของห้องสมุด

- แหล่งทรัพยากรสารสนเทศประเภทหนึ่ง
- มีหน้าที่ในการจัดหาและรวบรวมทรัพยากรสารสนเทศรูปแบบต่างๆ ทั้งประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และสื่ออิเล็คทรอนิกส์ จัดเก็บและจัดหมวดหมู่อย่างเป็นระบบ เพื่อการเผยแพร่และบริการแก่ผู้ใช้อย่างหลากหลายรูปแบบ ทั้งบริการขั้นพื้นฐาน และบริการลักษณะพิเศษ
- มุ่งปรัชญาการบริการที่สำคัญคือ ความสะดวก รวดเร็ว ทันการณ์ และตรงตามความต้องการของผู้ใช้
- มีผู้ใช้บริการซึ่งอาจเรียกว่า บรรณารักษ์ นักเอกสารสนเทศ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน หรือ ชื่อเรียกอื่น ทำหน้าที่อำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้บริการ
- ในปัจจุบันเห็นการให้บริการด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อความสะดวกรวดเร็ว ทันการณ์ สมองประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ใช้บริการ
- คำว่าห้องสมุดในบริบทนี้ มีความหมายเดียวกับ หอสมุด ศูนย์ข้อมูล ศูนย์เอกสาร ศูนย์สารสนเทศ ศูนย์สื่อการศึกษา ศูนย์วัสดุการศึกษา สำนักวิทยบริการ หรือ สถาบันวิทยบริการ เป็นต้น

- 2. วัตถุประสงค์ของห้องสมุด**
- ห้องสมุดโดยทั่วไปมีวัตถุประสงค์ 5 ประการ ดังนี้
1. เพื่อการศึกษา (Education)
 2. เพื่อข้อมูลข่าวสาร (Information)
 3. เพื่อการค้นคว้าวิจัย (Research)
 4. เพื่อความจรรโลงใจ (Inspiration)
 5. เพื่อนันทนาการ (Recreation)

1) เพื่อการศึกษา (Education)

• หากเปรียบระบบการศึกษาเป็นร่างกาย ห้องสมุดเปรียบเสมือนเป็นหัวใจทำหน้าที่สูบฉีดโลหิตของความรู้ไปหล่อเลี้ยงอวัยวะส่วนอื่น ๆ ของร่างกาย ห้องสมุดมีความเกี่ยวข้องกับการศึกษาอย่างแน่นแฟ้น เป็นหน่วยงานหลักในการสนับสนุนการศึกษาทุกระดับ ตั้งแต่ระดับปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา ตลอดจนการสนับสนุนการศึกษาทุกระบบ ทั้ง การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อตอบสนองรูปแบบการเรียนการสอนทั้งในห้องเรียน การสอนทางไกล การสอนแบบโฮมสกูล อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

2) เพื่อข้อมูลข่าวสาร (Information)

• ห้องสมุดทำหน้าที่เสมือนเป็นแหล่งข่าวของทุกสำนักข่าว และทำหน้าที่เสมือนเป็นแผนกตอบคำถามหรือประชาสัมพันธ์ (Information) ของหน่วยงานและองค์กรทั่วไป อาจกล่าวได้ว่าห้องสมุดเป็น **Information of Information** (สารสนเทศของสารสนเทศ) หรือ **Meta-Information** (อภิสารสนเทศ)

3) เพื่อการค้นคว้าวิจัย (Research)

• การวิจัยเป็นรูปแบบของการศึกษาขั้นสูงที่เป็นระบบ และมีเหตุผลผล ห้องสมุดมีสถานะเป็นทั้งแหล่งจัดเก็บ วัสดุดิบสำหรับการค้นคว้าวิจัย ตลอดจนเป็นแหล่งจัดเก็บและเผยแพร่ผลผลิตของการวิจัยแบบเบ็ดเสร็จสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

4) เพื่อความจรรโลงใจ (Inspiration)

• ความจรรโลงใจเป็นสุนทรียศาสตร์ประการหนึ่งที่สำคัญสำหรับมนุษย์ ที่นอกจากจะต้องการเสถียรความรู้เชิงวิชาการแล้วยังต้องการเสถียรความสุขความบันเทิงเชิงสุนทรียอีกด้วย คำว่าจรรโลง หมายถึง พยุงไว้ไม่ให้เซ หรือไม่ให้ล้มลง การผดุง คำชู บำรุงรักษาไว้ไม่ให้เสื่อมถอยลงไป สารสนเทศประเภท ปรัชญาและศาสนา และวรรณกรรม เป็นตัวอย่างสำคัญของการก่อให้เกิดความจรรโลงใจให้ผู้พบจิตใจที่สงบ สุข เย็น ก่อให้เกิดแรงบันดาลใจในการทำประโยชน์แก่ท้องถิ่นต่อไป

5) เพื่อนันทนาการ (Recreation)

- นันทนาการหมายถึงกิจกรรมที่ทำตามสมัครใจในเวลาว่าง เพื่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน คลายอารมณ์สิ่งเครียดทั้งทางร่างกายและจิตใจ ลักษณะของนันทนาการคือ ไม่เป็นอาชีพ ไม่เป็นอบายมุข ไม่มีผลตอบแทน และไม่มีการบังคับ โดยเฉพาะผู้สูงอายุในวัยเด็กนั้นถือว่ากิจกรรมนันทนาการประเภทการเล่นเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานสำหรับพวกเขา ซึ่งช่วยพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี อาจกล่าวได้ว่าการเล่นเป็นกิจกรรมนันทนาการที่ช่วยเสริมทักษะทางร่างกาย ส่วนการอ่านนั้นเป็นกิจกรรมนันทนาการที่ช่วยเสริมทักษะทางจิตใจ กิจกรรมนันทนาการอาจกระทำได้หลายรูปแบบ และการอ่านหนังสือจัดเป็นกิจกรรมนันทนาการรูปแบบหนึ่งที่มีผู้ชอบเลือกปฏิบัติเป็นลำดับแรก ๆ

3.

ประเภทของห้องสมุด

วัตถุประสงค์

- บอกประเภทของห้องสมุดได้
- อธิบายความหมายของห้องสมุดแต่ละประเภทได้

3. ประเภทของห้องสมุด

1. จำแนกตามหน่วยงานที่สังกัด
2. จำแนกตามทรัพยากรที่ให้บริการ
3. จำแนกตามสาขาวิชาที่ให้บริการ
4. จำแนกตามประเภทของผู้ใช้บริการ
5. จำแนกตามแบบฉบับทางวิชาชีพ

1) จำแนกตามหน่วยงานที่สังกัด

- ห้องสมุดที่ตั้งอยู่ภายใต้สังกัดการปกครองที่เป็นสถาบัน องค์การปกครอง หรือ ใต้อิศัตถกรูปแบบอื่น ๆ ได้แก่
 - ห้องสมุดสถาบันการศึกษา
 - ห้องสมุดบริษัท
 - ห้องสมุดรัฐบาล (เช่น ห้องสมุดแห่งชาติ)
 - ห้องสมุดสถาบันทางประวัติศาสตร์
 - ห้องสมุดเอกชน
 - ห้องสมุดประชาชน
 - ห้องสมุดโรงเรียน
 - ห้องสมุดเฉพาะ เป็นต้น

2) จำแนกตามทรัพยากรที่ให้บริการ

- การจำแนกตามทรัพยากรหรือวัสดุที่ห้องสมุดนั้นมีให้บริการ เช่น
 - ห้องสมุดข้อมูลหรือศูนย์ข้อมูล
 - ห้องสมุดดิจิทัล
 - ห้องสมุดภาพ
 - ห้องสมุดเสียง
 - ห้องสมุดสโตร์
 - ห้องสมุดเครื่องมือ เป็นต้น

3) จำแนกตามสาขาวิชาที่ให้บริการ

- ห้องสมุดที่เน้นการให้บริการทรัพยากรสารสนเทศสาขาใดสาขาหนึ่งเป็นหลัก เช่น
 - ห้องสมุดสถาปัตยกรรม
 - ห้องสมุดวิศวกรรม
 - ห้องสมุดกฎหมาย
 - ห้องสมุดแพทย์
 - ห้องสมุดศาสนา เป็นต้น

4) จำแนกตามประเภทของผู้ใช้บริการ

- ห้องสมุดที่คำนึงถึงผู้ให้บริการเป็นสำคัญ เช่น
 - ห้องสมุดทหาร
 - ห้องสมุดเด็ก
 - ห้องสมุดคลินิกหรือผู้ด้อยโอกาส เป็นต้น

5) จำแนกตามแบบฉบับทางวิชาชีพ

- การจำแนกห้องสมุดตามหลักวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ โดยนิยมจำแนกออกเป็น
 - หอสมุดแห่งชาติ
 - ห้องสมุดมหาวิทยาลัย
 - ห้องสมุดโรงเรียน
 - ห้องสมุดประชาชน
 - ห้องสมุดเฉพาะ
 - ห้องสมุดวิจัย

5.1) หอสมุดแห่งชาติ

- หอสมุดประจำชาติใดชาติหนึ่งซึ่งทำหน้าที่เป็นคลังข้อมูลของชาติ ในการจัดการ รวบรวม สงวนรักษา และเผยแพร่ ทรัพยากรทางปัญญา ศิลปะ วิทยาการ และวัฒนธรรมของชาติ ด้วยสื่อสารสนเทศรูปแบบต่าง ๆ ทั้งที่เป็นสื่อรูปแบบดั้งเดิมและสื่อสมัยใหม่ที่ผลิตจากในประเทศและต่างประเทศ โดยมุ่งให้เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าวิจัยตามอัธยาศัยและตลอดชีวิตสำหรับประชาชนในชาติทั่วไป รวมถึงการประสานความร่วมมือกับองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งระดับชาติและนานาชาติ

5.2) ห้องสมุดมหาวิทยาลัย

- ห้องสมุดที่อยู่ในสังกัดของสถาบันการศึกษา ระดับอุดมศึกษาที่อาจมีชื่อเรียกอื่น เช่น วิทยาลัยหรือสถาบัน โดยมุ่งให้บริการแก่นักนิสิต นักศึกษา คณาจารย์ และบุคลากรในสถาบันการศึกษานั้นเป็นสำคัญ โดยทรัพยากรสารสนเทศที่จัดหามาให้บริการมุ่งเน้นความสอดคล้องกับพันธกิจของมหาวิทยาลัยและสาขาวิชาที่สถาบันการศึกษาเปิดสอน

5.3) ห้องสมุดประชาชน

- ห้องสมุดที่เปิดบริการสำหรับประชาชนทั่วไป มักตั้งอยู่ทั่วไปตามท้องถิ่นทั่วไป โดยมุ่งส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัยและการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ประชาชนในท้องถิ่น

5.4) ห้องสมุดโรงเรียน

- ห้องสมุดในสังกัดโรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มีหน้าที่ในการจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศตามหลักสูตรที่โรงเรียนนั้นเปิดสอน มุ่งให้บริการแก่ครู อาจารย์ นักเรียน และบุคลากรในโรงเรียนเป็นสำคัญ

5.5) ห้องสมุดเฉพาะ

- ห้องสมุดที่สังกัดหน่วยงานเฉพาะทั้งของรัฐและของเอกชน ที่นอกเหนือจากห้องสมุดประเภทอื่น ๆ ที่กล่าวมาแล้ว โดยทำหน้าที่จัดเก็บและให้บริการทรัพยากรสารสนเทศเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงาน และมุ่งให้บริการเฉพาะบุคลากรในสังกัดนั้นเป็นสำคัญ เช่น ห้องสมุดกฎหมาย ห้องสมุดคณะใหม่มหาวิทยาลัย ห้องสมุดโรงพยาบาล เป็นต้น

๒๕

5.6) ห้องสมุดวิจัย

- ห้องสมุดที่มุ่งให้บริการนักวิจัยและจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศประเภทงานวิจัยเป็นสำคัญ ห้องสมุดวิจัยอาจเป็นส่วนหนึ่งของห้องสมุดประเภทอื่น ๆ เช่น หอสมุดแห่งชาติ ห้องสมุดมหาวิทยาลัย หรือห้องสมุดเฉพาะ

๒๖

4.

พัฒนาการของห้องสมุดยุคโบราณ

วัตถุประสงค์

- บอกพัฒนาการของห้องสมุดยุคโบราณจำนวนหกชนชาติที่ขึ้นหรือภูมิภาคได้
- บอกพัฒนาการของห้องสมุดยุคโบราณจำนวนหกชนชาติที่ใช้ในการบันทึกข้อมูลได้

พัฒนาการของห้องสมุดยุคโบราณจำแนกได้เป็น 2 รูปแบบ

- 4.1 จำนวนตามเขตพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ จำแนกได้ดังนี้
 - 1) ดินแดนเมโสโปเตเมีย
 - 2) ดินแดนเปอร์เซีย
 - 3) ดินแดนกรีกและโรมัน
 - 4) ดินแดนจีนโบราณ
 - 5) ดินแดนอิสลาม
 - 6) ดินแดนคริสตชน
- 4.2 จำนวนตามวัสดุที่ใช้บันทึกข้อมูล จำแนกได้ดังนี้
 - 1) ดินเหนียว
 - 2) ปาปิรัส
 - 3) แผ่นหนังสัตว์
 - 4) กระดาษ

๒๗

1) ดินแดนเมโสโปเตเมีย

- ห้องสมุดมีลักษณะเหมือนห้องคนขายเหล็ก
- ห้องสมุดที่เก่าแก่ที่สุดคือห้องสมุดแห่งเมืองซูเมอร์ (Sumer)
- มีบันทึกข้อมูลลงบนแผ่นดินเหนียวด้วยอักษรคูนiform
- พบจดหมายเหตุส่วนบุคคลที่เมืองยูกาธิท (Ugarit) มีบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับรายการสินค้า คำประกาศสิทธิชนชาติอักษรภาพอักษรคูนiform
- พบการใช้ระบบการจัดหมวดหมู่ในห้องสมุดเมืองนิปปอร์ (Nippur) และที่เมืองนินนาร์ (Nineveh)
- พบแผ่นดินเหนียวที่เมืองนินนาร์กว่า 30,000 แผ่นในห้องสมุดคูนiformที่ซีเชอร์บานิปาล (Ashurbanipal)
- แผ่นดินเหนียวที่เมืองนินนาร์มีบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับ วรรณกรรมของนักบวชยุคเมโสโปเตเมีย และข้อมูลเกี่ยวกับลัทธิเวทมนตร์

๒๘

- วรรณกรรมยุคเมโสโปเตเมียที่สำคัญมี 3 เรื่อง คือ

◦มหากาพย์แห่งการสร้างโลก (Enuma Elish หรือ Epic of Creation)

◦มหากาพย์กิลกาเมช (Epic of Gilgamesh) กล่าวถึงตำนานนิมิตที่สำคัญ

◦อวริททางโหราศาสตร์ (Enuma Anu Enlil) กล่าวถึงเรื่องราวเกี่ยวกับ ดวงจันทร์ ดวงอาทิตย์ ห้องฟ้า ดาวเคราะห์ ดาวฤกษ์และปรากฏการณ์ทางธรรมชาติอื่น ๆ เช่น จันทรุปราคา สุริยุปราคา ฟ้าแลบ ฟ้าร้อง นอกจากนี้ ยังมีบันทึกตำราดาราศาสตร์ โหราศาสตร์ รวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับ รายการค้า คำศัพท์สองภาษา สัญลักษณ์ คำเหมือน และการวินิจฉัยทางการแพทย์ เป็นต้น

๒๙

มหากาพย์แห่งการสร้างจักรวาล (Enuma Elish)

- แผ่นดินเหนียวที่เจ็ดที่วาดด้วยการสร้างจักรวาลของชาวบาบิโลเนีย เป็นแผ่นดินเหนียวจารึกโคลงโบราณด้วยตัวอักษรคูนิฟอร์ม เล่าถึงเทพแห่งอารยธรรมซูเมอร์ (Sumer) ที่ทำศึกชิงความเป็นใหญ่กันทำให้เกิดจักรวาล
- ชื่อ เอนมา เอลิช มาจากบรรทัดแรกของจารึก ที่ขึ้นต้นว่า e - nu - ma e - lish แปลว่า ครั้งนั้น ณ ที่อันสูงสุด

มหากาพย์กิลกาเมช (Epic of Gilgamesh)

- กิลกาเมชเป็นตำนานที่เล่าขานกันในอารยธรรมซูเมอร์ (Sumerian) ซึ่งก็เป็นอารยธรรมแรก ๆ ของมนุษย์อารยธรรมซูเมอร์นั้นไม่มีพื้นเพอยู่แถบแม่น้ำไทกริส-ยูเฟรติส หรือแถบประเทศอิรักในปัจจุบัน
- กิลกาเมชมีหลายสำนวน เกิดขึ้นราว 2000 ปีก่อนคริสตกาล และได้รับการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรราว 1600 ปีก่อนคริสตกาล

จารึกทางดาราศาสตร์และโหราศาสตร์ (Enuma Anu Enlil)

- จารึกบนแผ่นดินเหนียว กล่าวถึงเรื่องราวเกี่ยวกับ ดวงจันทร์ ดวงอาทิตย์ ท้องฟ้า ดาวเคราะห์ ดาวฤกษ์ และปรากฏการณ์ทางธรรมชาติอื่น ๆ เช่น จันทรุปราคา สุริยุปราคา ฟ้าแลบ ฟ้าร้อง นอกจากนี้ ยังบันทึกตำราดาราศาสตร์ โหราศาสตร์ รวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับ รายการค่า คำศัพท์สองภาษา สัญลักษณ์ คำเหมือน และการวินิจฉัยทางการแพทย์ เป็นต้น

ดินแดนซูเมอร์โบราณ

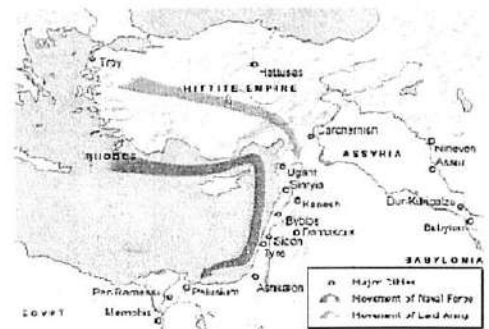

The map shows the Mediterranean Sea to the west and the Persian Gulf to the east. Key locations include Tall Hafaf, Mshkeh, Askur, Samarra, Eridu, Uruk, and Umma. It also marks the locations of the Sumerian Dynasties of Kish (c. 2800), Uruk (c. 2500), and Lagash (c. 2500-2550), as well as the Akkadian Empire (2330-2350). Major cities like Memphis, Thebes, and Babylon are also indicated.

การจารึกตัวอักษรคูนิฟอร์มลงบนแผ่นดินเหนียว

ที่ตั้งเมืองยูการิท (Ugarit)

The map shows the Hittite Empire in the north, Assyria in the east, and Babylonia in the south. Major cities like Ugarit, Tyre, Sidon, and Byblos are marked. It also indicates the movement of naval forces and land armies.

2) ดินแดนเปอร์เซีย

- จักรวรรดิเปอร์เซียรุ่งเรืองในราวปีค.ศ.550-330 ก่อนคริสตกาล
- ห้องสมุดที่สำคัญคือ Ganj-i-hapigan ในเมือง Takht-i-Suleiman และห้องสมุด Dez-i-Napesht ที่เมือง Pesepolis ซึ่งเป็นเมืองหลวงเก่าของเปอร์เซีย
- หนังสือส่วนใหญ่เป็นของหมอสอนศาสนาชื่อ โซโรแอสเตอร์ (Zoroaster) บันทึกเนื้อหาเกี่ยวกับ ปรัชญา ศาสนา ดาราศาสตร์ การเล่นแร่แปรธาตุ และแพทยศาสตร์ ซึ่งเป็นสาขาวิชาที่ชาวเปอร์เซียมีความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษ
- บันทึกเหล่านี้ถูกทำลายไปจากการรุกรานของกษัตริย์อเล็กซานเดอร์ มหาราชย์ในเวลาต่อมา

37

โซโรแอสเตอร์ (Zoroaster)

- ผู้สอนศาสนา/หมอพยากรณ์/นักวิทยาศาสตร์ ชาวเปอร์เซีย(อิหร่าน)
- เป็นผู้ก่อตั้งศาสนาหนึ่งในอิหร่านราวคริสต์ศตวรรษที่ 6

38

3) ดินแดนกรีกและโรมัน (Hellenic and Rome)

- ในราวศตวรรษที่ 5 ก่อนคริสตกาล หรือที่เรียกว่ายุคกรีกคลาสสิก เริ่มมีการสร้างห้องสมุดส่วนตัวหรือส่วนบุคคลขึ้นในบ้านโดยจัดเก็บหนังสือทั้งประเภทสารคดีและประเภทบันเทิงคดี ส่วนห้องสมุดของรัฐจัดเก็บวีรสติประเภทจดหมายเหตุเป็นสำคัญ
- ในยุคนี้มีนักสะสมหนังสือที่มีชื่อเสียงซึ่งกล่าวถึงในหนังสือที่ชื่อว่า Deipnosophistae (The Banquet of the Learned หรือ Philosophers at Dinner หรือ The Gastronomers) ดังนี้
 - โพลีคราต (Polycrates) แห่ง ซามอส (Samos)
 - พิซีสทราตัส (Pisistratus) ผู้ปกครองกรุงเอเธนส์
 - ยูคลิด (Euclides) แห่งเอเธนส์
 - นิคอร์ราตัส (Nicomrates) แห่ง ซามอส
 - กษัตริย์แห่งเพอร์กามอน (Pergamos)
 - ยูริปิด (Euripides) นักกวี
 - อริสโตเติล (Aristotle) นักปรัชญา
 - เนลีส (Nelius) ชาวลาซิโอนี
 - และบุคคลที่มีชื่อเสียงอื่นๆ

39

โพลีคราต แห่ง ซามอส

พิซีสทราตัส แห่ง เอเธนส์

ยูคลิด แห่ง เอเธนส์

นิคอร์ราตัส แห่ง ซามอส

40

Deipnosophistae / Deipnosophists
The Banquet of the Learned
Philosophers at Dinner
The Gastronomers

- คำว่า Deipno หมายถึง อาหารมื้อหลักหรืออาหารมื้อเย็น ส่วน sophists หมายถึง นักปราชญ์
- หนังสืองานเลี้ยงของนักปราชญ์ หรือ อาหารมื้อเย็นของนักปราชญ์ เป็นวรรณกรรมยุคกรีก เป็นการชุมนุมในงานเลี้ยงเพื่อรับประทานอาหารเย็นของเหล่าบรรดานักปราชญ์หลากหลายสาขาวิชา เนื้อหาเป็นบทสนทนาของบรรดานักปราชญ์โดยมีอัลเพน (Alpain) เป็นตัวละครเอก หัวข้อสนทนาหลักคือเรื่องของการรับประทานอาหาร และเครื่องดื่ม นอกนั้นเป็นเรื่องเกี่ยวกับ ดนตรี เทศ การวิจารณ์วรรณกรรม และภาษาศาสตร์ เป็นต้น

41

Ptolemy 11

ปโตเลมีอัส ฟิลาเดลฟุส (Ptolemeus Philadelphus)
ได้กว้านซื้อหนังสือจากนักปราชญ์ดังกล่าวแล้วขนส่งจากกรุงเอเธนส์และรอดัส มายังห้องสมุดที่สวยงามของพระองค์ที่กรุงอเล็กซานเดรีย

42

จากเมืองเฮนส์และโรดส์ ประเทศกรีก

ผู้เมืองเล็กซานเดรีย ประเทศอียิปต์

- ในยุคของกษัตริย์ออกุสตุส (Augustus) ได้เกิดห้องสมุดประชาชนขึ้นเป็นครั้งแรกใกล้สภาแห่งกรุงโรม
- มีการสร้างห้องสมุดส่วนตัวขึ้นหลายแห่ง
- ตำแหน่งของคหบดีชาวกรีกที่จะต้องสร้างห้องสมุดเป็นห้องมาครฐานในคุกหาศน์ เหมือนกับการมีห้องสุขาหรือน้ำอุ่นในบ้าน
- คหบดีบางคหอาจมีห้องสมุดไว้เพื่อประดับบารมีแต่ไม่ได้ใช้ประโยชน์เพื่อการอ่าน
- หนังสือจึงถูกจัดเก็บไว้ในหีบไม้เต็มวางข้างที่ปศุสัตว์

ห้องสมุดโรมัน

- จักรพรรดิแห่งอาณาจักรโรมันพยายามสร้างห้องสมุดให้ตีเลิศกว่าในยุคของบรรพบุรุษ
- ห้องสมุดประชาชนเริ่มให้บริการแบบ “ระบบชั้นเปิด” ประชาชนทั่วไปสามารถใช้บริการอ่านหรือคัดลอกหนังสือได้ด้วยตนเอง แตกต่างจากห้องสมุดของชาวกรีกที่ให้บริการแบบ “ระบบชั้นปิด”
- ห้องสมุดประชาชนโรมันมักถูกว่าห้องสมุดต้องให้บริการหนังสือสองภาษา คือห้องหนังสือภาษากรีก และห้องหนังสือภาษาละติน
- ห้องสมุดส่วนใหญ่สร้างจากโรงอาบน้ำขนาดใหญ่และใช้เป็นศูนย์วัฒนธรรมด้วย

ห้องสมุดโรมัน

- ห้องสมุดจัดเก็บม้วนหนังสือเหมือนที่ห้องสมุดเพอร์กามุม และ ม้วนปาปรัสเหมือนที่ห้องสมุดเล็กซานเดรีย
- ห้องสมุดหรือสถาบันของรัฐบางแห่งเท่านั้นที่เปิดให้นักปราชญ์ราชบัณฑิตเข้าใช้บริการ
- ห้องสมุดส่วนตัว ให้บริการแบบ “ชั้นปิด” วัสดุจะถูกจัดเก็บไว้ในห้องขนาดเล็ก ผู้ใช้บริการไม่มีโอกาสหยิบวัสดุเหล่านี้ได้เอง ต้องแจ้งเจ้าหน้าที่ดำเนินการให้เท่านั้น

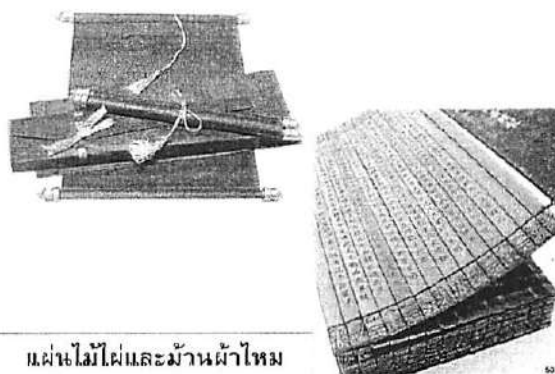
- คริสต์ศตวรรษที่ 6 ห้องสมุดที่มีชื่อเสียงโดดเด่นในแถบเมดิเตอร์เรเนียนคือห้องสมุดคอนสแตนดีโนเปิลและห้องสมุดเล็กซานเดรีย
- บาทหลวงแคสซิโดริส (Cassiodorus) สร้างวัดรวมทั้งห้องสมุดในวัดขึ้นที่เมืองวิเวเรียม (Vivarium) ประเทศอิตาลี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำหนังสือกรีกมาเผยแพร่สู่ผู้อ่านชาวละติน และส่งนิกายคำจารึกทางโลกและทางธรรมไว้สำหรับชนรุ่นหลัง
- บาทหลวงแคสซิโดริสในบทบาทเหมือนเป็นบรรณารักษ์จำเป็นรวบรวมต้นฉบับตัวเขียนจำนวนมาก และเขียนคำจารึกเกี่ยวกับการใช้หนังสือที่เหมาะสมรวมถึงการคัดลอกคำจารึกอย่างถูกวิธีอีกด้วย
- ห้องสมุดวิเวเรียมมีความเจริญรุ่งเรืองและเสื่อมกลายเป็นตามกาลสมัยในเวลาต่อมา

- ห้องสมุดที่มีชื่อเสียงยุคต่อมาคือห้องสมุดโรงเรียนศาสนศาสตร์แห่งซีซารี (Caesarea) ซึ่งจัดเก็บรวบรวมหนังสือเกี่ยวกับพระคัมภีร์ไบเบิลได้เป็นจำนวนมากถึงกว่า 30,000 เล่ม
- นักปราชญ์หลายท่านได้ศึกษาที่สถาบันแห่งนี้ในเวลาต่อมา
- พัฒนาการทางการศึกษาทำให้วัสดุต้นฉบับตัวเขียนใหญ่แบบม้วนหนังสือและม้วนปาปรัสแบบเดิมปรับเปลี่ยนไป
- มีการนำแผ่นหนังสือกระดาษมาจัดเป็นแฟ้มเย็บสันเข้าด้วยกันให้มีลักษณะเหมือนหนังสือในสมัยปัจจุบัน

1.4 จีนโบราณ

- หอสมุดของจีนโบราณมีความเก่าแก่เทียบเท่ากับยุคอัสซีเรียของตะวันตก
- หอสมุดยุคแรกมีลักษณะเป็นหอยดมหายเหตุ เรียกว่า เมง-ฟู (Meng-fu) สังกัดหน่วยงานราชการส่วนกลาง ต่อมาจึงมีการก่อตั้งหอสมุดส่วนบุคคลขึ้นภายหลัง
- ราว 403-221 ปีก่อนคริสตกาล ยุครัฐสงคราม จีนใช้แผ่นไม้ไผ่และม้วนผ้าไหมเป็นวัสดุบันทึกข้อมูล
- เนื้อหาที่จัดเก็บเห็นเอกสารทางประวัติศาสตร์ ประกาศทางการทหาร ประกาศของราชสำนัก เอกสารทางการทูต กำหนดการสำคัญของทางราชการ เป็นต้น
- มีนักประวัติศาสตร์ที่เรียกว่า ชิ (Chih) ทำหน้าที่ให้บริการเอกสารในหอสมุด

แผ่นไม้ไผ่และม้วนผ้าไหม

- หอสมุดในประเทศจีนเกิดขึ้นในสมัยราชวงศ์จิ้น ราว 221 ปีก่อนคริสตกาล กษัตริย์พระองค์แรกของราชวงศ์คือจักรพรรดิซิงหวังตี้ (221-206 ปีก่อนคริสตกาล)
- พระองค์เป็นกษัตริย์ที่ปกครองโดยรวมอำนาจไว้ที่รัฐบาลกลางแบบเบ็ดเสร็จ และได้กำหนดมาตรการที่เข้มงวดไว้หลายประการเพื่อปกป้องอำนาจการปกครองและเพื่อความสงบสุขของราชอาณาจักร
- มาตรการที่เกี่ยวข้องกับหอสมุดคือการวางมาตรฐานด้านการเขียน และการทำลายงานเขียนที่นำเสนอแนวคิดต่อต้านอำนาจรัฐ มีการเผาทำลายเอกสารจำนวนมาก ยกเว้นเอกสารเกี่ยวกับ การเกษตร การแพทย์ และการพยากรณ์
- ราว 206 ปีก่อนคริสตกาล กลุ่มผู้ต่อต้านการปกครองได้เผาทำลายพระบรมมหาราชวังเอกสารทั้งหลายจึงถูกทำลายไปพร้อม ๆ กันจนหมดสิ้น

จักรพรรดิซิงหวังตี้

- ในราชวงศ์ฮั่น (ราวคริสต์ศตวรรษที่ 206-220) จักรพรรดิหวู่ซึ่งครองราชย์ในช่วง 140-80 ปีก่อนคริสตกาลได้เก็บสะสมเอกสารกว่า 30,000 รายการ
- เอกสารรวบรวมจากแหล่งสะสมส่วนบุคคลทั่วราชอาณาจักร นำมาเก็บรวบรวมไว้ที่หอสมุดราชสำนักภายใต้การดูแลของนักประวัติศาสตร์ที่ทำหน้าที่เสมือนบรรณารักษ์ในปัจจุบัน
- ผู้ดูแลหอสมุดคนแรกในประวัติศาสตร์จีนคือ ลู เจียง (Lui Hsiang) ทำหน้าที่ในการตรวจสอบและทำรายการหนังสือ
- ลู เจียง ทำหน้าที่บันทึกหัวข้อเรื่องและสรุปเนื้อหาของหนังสือเพื่อถวายแก่จักรพรรดิ
- ลูกชายของ ลู เจียง ชื่อ ลู ฮิน (Lui Hsin) ได้พัฒนาต่อยอดแนวทางจากผู้เป็นบิดา โดยการจัดระบบการจัดหมวดหมู่ออกเป็น 7 หมวด (Sevenfold Digest)

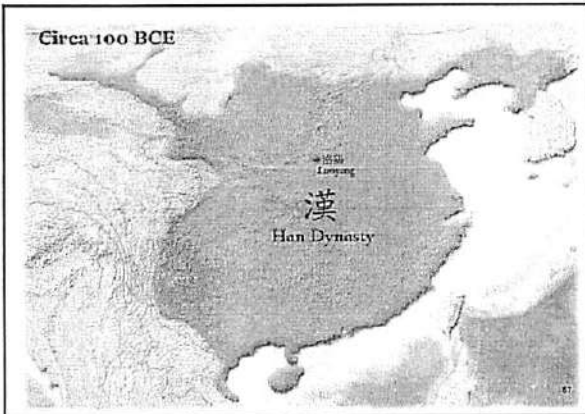
SEVENFOLD DIGEST

- หมวดหมู่ทั้ง 7 หมวดประกอบด้วย
 1. งานเขียนของ ลูฮิน (Liu Hsin)
 2. วารณกรรมคลาสสิกและประวัติศาสตร์
 3. ผลงานนักปรัชญา
 4. กวีนิพนธ์
 5. ยุทธวิธีทางทหาร
 6. โหราศาสตร์และดาราศาสตร์
 7. การแพทย์
- การจัดหมวดหมู่ระบบนี้มีอิทธิพลต่อการจัดหมวดหมู่ในยุคต่อ ๆ มาเป็นอย่างยิ่ง

- ในสมัยราชวงศ์ซุ่ย (Sui) (คริสต์ศักราช 581-618) และราชวงศ์ถัง (Tang) (คริสต์ศักราช ที่ 618-907) ถือเป็นช่วง "ยุคมืด" ของจีน เนื่องจากประเทศจีนแบ่งแยกออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ คือ ส่วนเหนือ และ ส่วนใต้ เพื่อแข่งชิงความเป็นใหญ่ในแผ่นดิน
- ห้องสมุดกลับได้รับการพัฒนาขึ้นโดยมี ฮัน ซู (Hsun Hsu) (คริสต์ศตวรรษที่ 231-289) ผู้ดูแลห้องสมุดได้ปรับปรุงและวางมาตรฐานระบบการจัดหมวดหมู่ของ ลู ซิน เรียกว่าระบบ ซู พู (ssu pu) โดยปรับหมวดหมู่เป็น 4 หมวด ดังนี้
 1. วรรณกรรมคลาสสิก
 2. ผลงานนักปรัชญา
 3. ประวัติศาสตร์
 4. กวีนิพนธ์และวรรณคดี
- ระบบ ซู พู มีการใช้ต่อเนื่องมาอีก 15 ศตวรรษ

- คริสต์ศตวรรษที่ 3 มีการจัดทำสารานุกรมและหนังสือรวบรวมปะพันธ์ ซึ่งสารานุกรมของจีนในยุคนี้เป็นการรวมอัญญาของใจการวรรณกรรมสำคัญเป็นสำคัญ โดยจัดหมวดหมู่ตามหัวข้อเรื่อง
- ราวคริสต์ศตวรรษที่ 10 สมัยราชวงศ์ซ่ง หมิง และซิ่ง มีการเรียบเรียงวรรณกรรมขึ้นอย่างกว้างขวาง ทำให้มีการเพิ่มหัวข้อหมวดหมู่ในสารานุกรมให้ครอบคลุมวรรณกรรมที่ผลิตทั้งหมด
- สารานุกรมของจีนจึงเปรียบเสมือนเป็นวรรณกรรมรวมเรื่องประเภทหนึ่ง
- วรรณกรรมที่ทรงคุณค่าเหล่านี้มีการคัดลอกทำสำเนาจัดเก็บไว้ในห้องสมุดของทางราชการและห้องสมุดส่วนตัว
- ราวคริสต์ศตวรรษที่ 220 สมัยราชวงศ์ฮั่น เกิดวรรณกรรมทางศาสนาขึ้นอย่างกว้างขวาง โดยเกิดจากความประสงค์ของราชสำนัก จึงสรรคโดยพระนักปราชญ์และมักจัดเก็บไว้ที่วัดสำหรับไว้ใช้ผู้อ่านในราชสำนักเป็นสำคัญ
- วัสดุที่ใช้บันทึกถายการหนังสือในยุคแรกใช้มีวนผ้าไหมและจัดเก็บไว้ในกระเป๋าคำไหม

อาณาจักรราชวงศ์ฮั่น

- ### 5) ดินแดนอิสลาม
- ห้องสมุดในดินแดนอิสลามก่อตั้งขึ้นโดยหมอสอนศาสนาและกษัตริย์
 - ห้องสมุดแห่งแรกคือห้องสมุดราชสำนักในอิซฟาฮาน (Isfahan)
 - ห้องสมุดประชาชนที่มีชื่อเสียงคือห้องสมุดทางแถบตะวันตกของอิหร่านชื่อ กันดิชฮาเพอร์ (Gundishapur)
 - อิสลามรุ่งเรืองได้แผ่ขยายไปยังแถบตะวันตกจรดแอฟริกาเหนือ ซิซิลี และ สเปน
 - วัสดุที่ใช้บันทึกข้อมูลส่วนใหญ่อยู่ในรูปของหนังสือเขียนเล่มมากกว่าหนังสือม้วนแบบอียิปต์ พบวัสดุเหล่านี้ในสุเหร่า บ้านเรือน และมหาวิทยาลัย
 - ห้องสมุดซิฟิยา (Sifiyah) แห่งเมือง อเลปโป (Aleppo) ได้ชื่อว่าเป็นห้องสมุดสุเหร่าที่เก่าแก่และใหญ่ที่สุด จัดเก็บหนังสือจำนวนกว่า 10,000 เล่มซึ่งได้รับตกทอดมาจากเจ้าชาย ซาฟ อัล-ดอလာ (Sayf al-Dawla) ผู้ปกครองเมืองที่มีชื่อเสียงในยุคนั้น
 - สุเหร่าบางแห่งให้การสนับสนุนแก่ห้องสมุดประชาชนด้วย

ราชสำนักในอิซฟาฮาน

- ในยุคนี้มีหนังสือที่มีชื่อเสียงเล่มหนึ่งชื่อ ฟิฮริสต์ (Fihrist) เขียนโดย อิบน์ อัล-นาดีม (Ibn al-Nadim) เป็นหนังสือเกี่ยวกับรายการทางบรรณานุกรมงานเขียนของนักปราชญ์ชาวมุสลิม ยุคคลงจำนวนประมาณ 1,000 รายการ รวมถึงคำอธิบายรายละเอียดของหนังสือหลักศาสนาอื่น ๆ
- ปัจจุบันไม่พบผลงานเหล่านี้แล้วในห้องสมุดมุสลิมยุคใหม่ เนื่องจากการสูญหายและถูกทำลายโดยชาวมองโกล และบางส่วนถูกนำไปยังห้องสมุดหรือพิพิธภัณฑ์ในยุโรปในยุคล่าอาณานิคม

- คริสต์ศตวรรษที่ 8 ชาวอิหร่านหรืออาหรับเริ่มมีการนำเข้าหัตถกรรมที่ทำจากกระดาษจากประเทศจีน และเกิดโรงงานทำกระดาษขึ้นที่กรุงแบกแดดในปี ค.ศ. 794
- คริสต์ศตวรรษที่ 9 มีการก่อตั้งห้องสมุดประชาชนในเมืองสำคัญขึ้นหลายเมืองโดยเรียกห้องสมุดว่า "หอวิทยาศาสตร์" โดยการสนับสนุนของกลุ่มอิสลามที่ต้องการเผยแพร่แนวคิดความเชื่อรวมถึงความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับทางโลก
- คริสต์ศตวรรษที่ 9 กาลิฟ อัล-มุตาวักกิล (Caliph al-Mutawakkil) แห่งอิรัก ได้ริเริ่มสร้างห้องสมุดที่มีวัสดุอุปกรณ์สำหรับผู้อ่านอย่างพร้อม

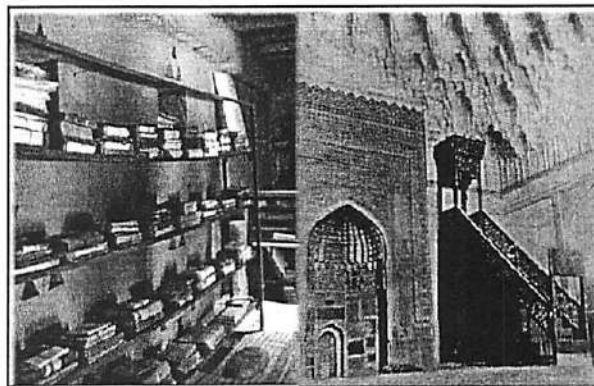

ยุคของกาลิฟ อัล-มุตาวักกิล

- ในรัชสมัยของกษัตริย์ ซิราซ อัลดัด อัล-ดอลลา (Zhiraz Adhud al-Daula) นักประวัติศาสตร์ยุคกลางได้บรรยายถึงห้องสมุดไว้อย่างอปลิงการว่า "เป็นอาคารที่สลับซับซ้อนแวดล้อมด้วยสวนทะเลสาบ และทางเข้ายอดสูงสุดของอาคารเป็นรูปโดมประกอบด้วยชั้นบนและชั้นล่างซึ่งเป็นสำนักงานของหัวหน้าใหญ่ มีห้องราว 360 ห้อง...แต่ละแผนกมีการจัดวางหนังสือบนชั้น...พื้นปูด้วยพรม..."

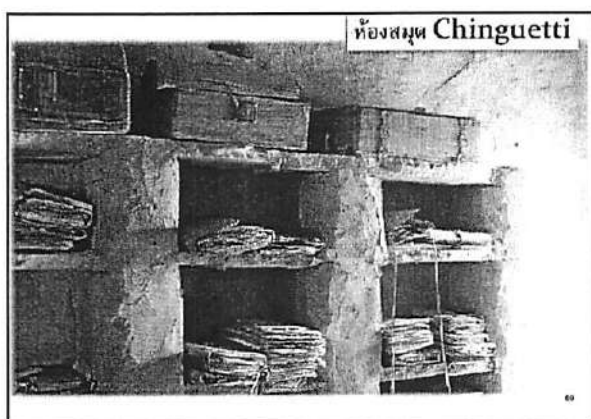

- ห้องสมุดจัดจ้างเจ้าหน้าที่ฝ่ายการแปลและคัดลอกหนังสือเป็นจำนวนมาก เพื่อทำหน้าที่แปลและคัดลอกวรรณกรรมคลาสสิกของเปอร์เซีย กรีก โรมัน และสันสกฤตเป็นภาษาอาหรับ
- ความเจริญรุ่งเรืองด้านความรู้ของโลกอิสลามหยุดชะงักลงจากสงครามและความขัดแย้งทางศาสนา
- แต่ห้องสมุดบางแห่งที่ยังคงอยู่จนถึงปัจจุบัน เช่น ห้องสมุด ซินควิตติ (Chinguetti) ที่แอฟริกาตะวันตก หอสมุดกลาง อัสตาน กุส ราซาวิ (Astan Quds Razavi) ที่เมืองมัชฮาด (Mashhad) ที่ดำรงอยู่มากกว่า 6 ศตวรรษ

ห้องสมุด Chinguetti

ห้องสมุด Astan Quds Razavi

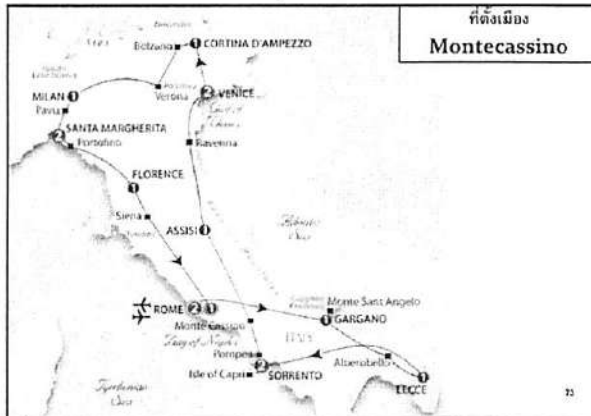
ห้องสมุด Chinguetti

- ห้องสมุดอิสลามสมัยใหม่ นอกจากจะใช้เป็นที่เก็บต้นฉบับตัวเขียนเหมือนดังเช่นห้องสมุดยุคเก่าแล้ว ยังมีบทบาทอื่น ๆ ด้วย เช่น
 - เป็นห้องสมุดประชาชน
 - เป็นที่พิมพ์หนังสือ
 - เป็นศูนย์กลางการสอนและการเผยแพร่วิทยากรและแนวคิด
 - เป็นสถานที่ประชุมสัมมนาอภิปราย
 - เป็นสถานที่พักของนักวิชาการ หรือสถานที่พักของนักเรียนประจำ
- ในยุคกลางนี้เริ่มมีการจัดเก็บวัสดุตามหมวดหมู่

- เนื้อหาสารสนเทศของห้องสมุดอิสลามได้ถูกคัดลอกโดยบาทหลวงคริสเตียนในบริเวณชายแดน โดยเฉพาะ สเปน และ อิตาลี และแพร่กระจายไปทั่วยุโรป
- การแพร่กระจายครั้งนี้เป็นการผสมผสานอารยธรรมตั้งแต่ยุคกรีก โรมัน ไบเซนไทน์ ก่อให้เกิดเป็นพื้นฐานของห้องสมุดยุคใหม่ในปัจจุบัน

6) ดินแดนคริสเตียน

- ต้นยุคกลางหลังจากการล่มสลายของจักรวรรดิโรมัน ห้องสมุดกระจุกตัวอยู่หลายแห่งในแถบคริสเตียนตะวันออกกลาง
- ห้องสมุดที่มีชื่อเสียงต่อมาคือ ห้องสมุดวัดคริสเตียนตะวันตกที่เมืองมอนเตคาสสิโน (Montecassino)
- ห้องสมุดในยุคกลางออกแบบมาเพื่อเก็บรักษาต้นฉบับตัวเขียนที่มีคุณค่าจากยุคก่อนให้ปลอดภัย บรรณารักษ์มักอ่านใช้หนังสือที่มีคุณค่าไว้บนแท่นหรือบนชั้นในห้องที่มีแสงสว่าง
- ถึงแม้ห้องสมุดจะมีการป้องกัน ห้องสมุดก็ยังคงอนุญาตให้ผู้เยี่ยมชมออกได้โดยวางมัดจำที่อาจเป็นเงินหรือหนังสือที่มีคุณค่าเทียบเท่ากัน
- ห้องสมุดวัดมีการพิมพ์หนังสือระหว่างวัดด้วยกัน ใน ค.ศ. 1212
- สภาแห่งปารีสประกาศกฎเกณฑ์ของวัดที่ห้ามประชาชนทั่วไปยืมหนังสือ โดยการทบทวนถึงปรัชญาการบริหารยืมหนังสือว่าเป็น "หนึ่งในหลักความเมตตา"

- การยืมหนังสือในยุคหนึ่งไม่ได้หมายความว่าเพียงการยืมอ่านหรือยืมไปใช้เท่านั้น แต่ผู้ยืมสามารถนำไปคัดลอกเป็นของตนเองได้ ทำให้เกิดการกระจายทรัพยากรสารสนเทศอย่างแพร่หลาย
- ทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุดวัดและในวิหารส่วนใหญ่ถูกล้าสมัยไว้
- เครื่องมือคัดหนังสือยุคแรกใช้ชั้นหนังสือและแท่นวางหนังสือ
- หนังสือถูกล้าสมัยจากส่วนเริ่มต้นหน้ามากกว่าล้าสมัยไว้ที่สิ้นหนังสือ

- เครื่องมือจัดวางไว้ในคอกอ่านตามแนวผนังหรือหน้าต่างเพื่อเพิ่มแสงสว่าง และใช้ชั้นหนังสือแบบชั้นเตี้ย
- การจัดวางชั้นหนังสืออาจจำแนกเป็น 2 ระบบ
 - ระบบแรกเรียกว่า ระบบคอกหนังสือ(Stall System) โดยการวางชั้นหนังสือตรงกลาง หันออกไปภายนอก เว้นพื้นที่ใกล้หน้าต่างเป็นลักษณะเฉพาะของห้องสมุดแบบอังกฤษ
 - ระบบที่สองคือระบบติดผนัง (Wall System) โดยการจัดชั้นหนังสือติดผนัง เริ่มใช้ในประเทศสเปนเป็นแห่งแรก จัดเป็นลักษณะของห้องสมุดในแถบภาคพื้นยุโรป

Stall System

Wall System

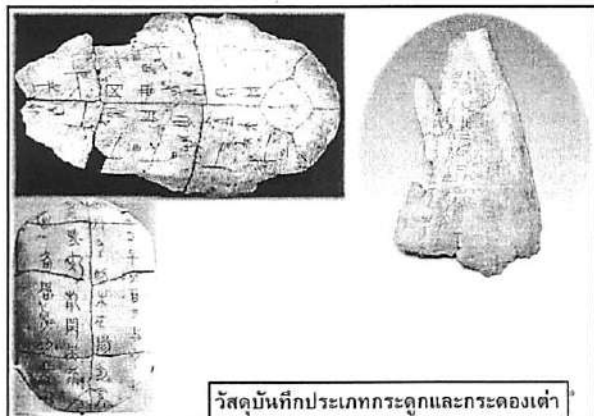
4.2 พัฒนาการของห้องสมุด

จำแนกตามประเภทของวัสดุบันทึก

ห้องสมุดจำแนกตามทรัพยากรที่ใช้ในการบันทึกข้อมูลได้ ดังนี้

1. ดินเหนียว
2. ปapyrus
3. แผ่นหนังสือสัตว์
4. กระดาษ

- นอกจากนี้ ในโลกตะวันออก ยังพบวัสดุบันทึกประเภทอื่น ๆ อีก อาทิ กระดุก กระดองเต่า หินบรอนซ์ ไม้ไผ่ ผ้าไหม กระดาษ ขี้ผึ้ง และ โลหะ เป็นต้น

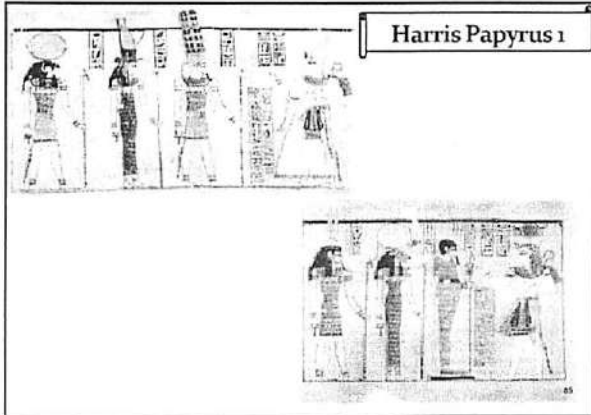
1) ดินเหนียว

- พบที่ดินแดนเมโสโปเตเมีย (ประเทศอิรัก ซีเรีย และตุรกี ในปัจจุบัน) โดยจารึกลงบนแผ่นดินเหนียวขณะยังเปียก จากนั้นจึงนำไปอบแห้ง แผ่นดินเหนียวดังกล่าวยังคงมีอยู่จนถึงปัจจุบัน
- แผ่นดินเหนียวที่เก่าแก่ที่สุดมีอายุกว่า 3,000 ปีก่อนคริสตกาล จารึกโดยชาวซูเมอร์ซึ่งอยู่ทางตอนใต้ของดินแดนเมโสโปเตเมีย
- ค้นพบแผ่นดินเหนียวกว่า 30,000 แผ่นที่เมือง นีปเปอร์ ซีเรีย และ ตุรกี

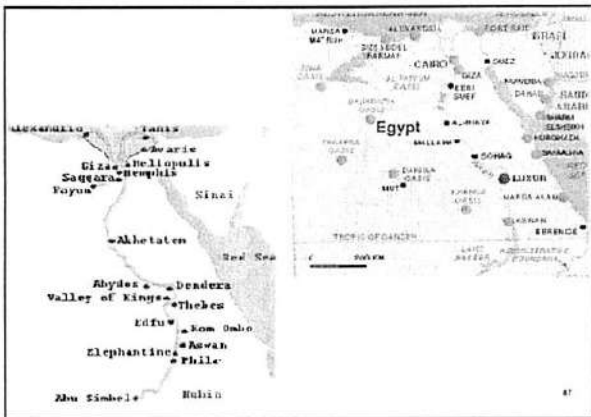
- ราวปี พ.ศ.2393 (ค.ศ.1850) นักโบราณคดีชาวอังกฤษค้นพบแผ่นดินเหนียวหลายพันแผ่นในหลุมฝังศพของกษัตริย์เซนนาเชอริบ (Sennacherib) แห่งอัสซีเรียครองราชย์ในช่วงปี 704-681 ก่อนคริสตกาล พบที่เมือง นินะห์เวห์ ซึ่งเป็นเมืองหลวงเก่าของอัสซีเรีย อยู่ทางตอนเหนือของเมโสโปเตเมีย
- ผู้ที่รวบรวมแผ่นดินเหนียวไว้ในหลุมฝังศพคือกษัตริย์อัสเชอร์บานิปาล หลานของกษัตริย์เซนนาเชอริบ จนกลายเป็นแหล่งจัดเก็บและรวบรวมแผ่นดินเหนียวที่ใหญ่ที่สุดในอาณาจักรยุคหนึ่ง

2) ปาปิรัส

- ชาวอียิปต์จารึกข้อมูลลงบนแผ่นปาปิรัสซึ่งทำจากต้นปาปิรัสที่ขึ้นที่ลุ่มบริเวณแม่น้ำไนล์ ชาวอียิปต์มีวิธีการทำต้นปาปิรัสโดยการตัดต้นปาปิรัสเป็นเส้นแล้วบีบอัดเป็นแผ่นกระดาษ แล้วนำมาเชื่อมต่อกันเป็นม้วน มีวนปาปิรัสที่ได้ชื่อว่ายาวที่สุดคือ Harris Papyrus ยาว 41 เมตร ปัจจุบันจัดแสดงไว้ที่หอสมุดแห่งชาติอังกฤษ
- เนื่องจากกระดาษปาปิรัสเปื่อยยุ่ยได้ง่ายทำให้ข้อมูลที่จารึกบางส่วนสูญหายไป มีวนปาปิรัสที่เก่าแก่ที่สุดที่ยังคงอยู่จนถึงปัจจุบันคือ Harris Papyrus ซึ่งมีอายุเก่าแก่ตั้งแต่ 1100 ปีก่อนคริสตกาล

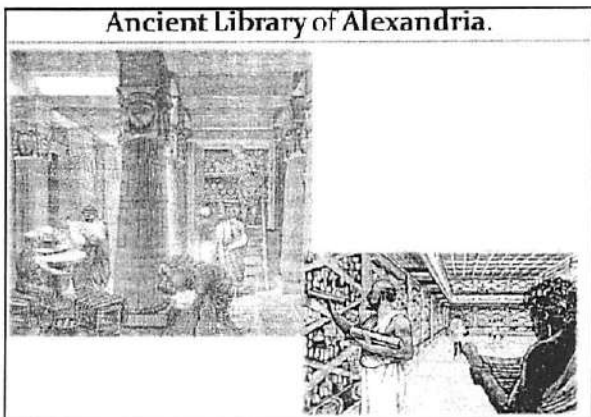

- ปapyrusกลายเป็นวัสดุที่นิยมใช้ในการบันทึกข้อมูลของประชาชนแถบเมดิเตอร์เรเนียนในช่วง 500 ปีก่อนคริสตกาลและได้รับความนิยมจนถึง ค.ศ. 300 ชาวอียิปต์ใช้ปapyrusจนถึงปี ค.ศ. 900
- ห้องสมุดที่มีชื่อเสียงของอียิปต์ กรีก และโรมัน โบราณมีจัดเก็บมาที่ปารีส แต่ก็ได้สูญหายไปตามกาลเวลา ข้อมูลส่วนใหญ่ที่ได้เรียบอยู่ในปapyrusที่ขุดค้นพบ (ฉบับคัดลอก) เช่น นักวิชาการพบหลักฐานอ้างอิงถึงห้องสมุดอามาร์นา (Amarna) ในช่วง 1300 ปีก่อนคริสตกาล และที่เมืองธีบส์ (Thebes) ราว 1200 ปีก่อนคริสตกาล แต่ห้องสมุดได้สูญหายไปแล้ว

2.1) การใช้ปapyrusในอียิปต์

- ห้องสมุดที่มีชื่อเสียงที่สุดคือห้องสมุดเล็กซานเดรีย เป็นสถาบันของกรีกในยุคเฮลเลนนิสติก ตั้งอยู่ที่เมืองเล็กซานเดรีย

- พระเจ้าอเล็กซานเดอร์มหาราชเป็นผู้ก่อตั้งเมืองเล็กซานเดรียในช่วงก่อนคริสต์ศักราชที่ 330
- ผู้ปกครองอียิปต์รุ่นต่อมาคือ กษัตริย์ปโตเลมีที่ 1 และ 2 เป็นผู้พัฒนาห้องสมุดเล็กซานเดรียให้เจริญรุ่งเรือง

Alexander the Great **Ptolemy I**

- กษัตริย์ปโตเลมีมีหนังสือจากห้องสมุดใหญ่กรุงอเล็กซานเดรียและเมืองอื่นๆ แล้วนำมาคัดลอก ตำนานกล่าวว่ากษัตริย์ปโตเลมีที่ 2 ได้ชักชวนนักปราชญ์ชาวกรีก 72 คนไว้บนเกาะฟารอส เพื่อแปลพระคัมภีร์ไบเบิลฉบับเก่าจากภาษาฮีบรูเป็นภาษากรีก (Septuagint)

Ptolemy II

INVITATION TO THE Septuagint

- ห้องสมุดเล็กซานเดรียในยุคหนึ่งได้คัดลอกม้วนปาปิรัสทุกแผ่นจนมีกว่า 400,000 แผ่น และห้องสมุดดังกล่าวก็ใช้เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าความรู้สำหรับนักปราชญ์รุ่นต่อมา
- ปัจจุบันไม่ปรากฏร่องรอยของห้องสมุดให้เห็นโดยไม่ทราบสาเหตุแน่ชัดว่าสูญสลายไปด้วยสาเหตุใด

2.2) การใช้ปาปิรัสในกรีก

- ชาวกรีกใช้ปาปิรัสเช่นเดียวกับชาวอียิปต์
- นักประวัติศาสตร์ยกย่องให้เพซิสเตรตัส (Pisistratus) ผู้ปกครองเอเธนส์ ก่อน คริสตศักราช 500 เป็นผู้สร้างห้องสมุดรัฐบาลเป็นแห่งแรก
- แต่เนื่องจากประชาชนในยุคหนึ่งมีอำนาจหนังสือออกเป็นจำนวนหนึ่ง ดังนั้น "ห้องสมุดประชาชน" ในยุคนี้จึงบริการสำหรับชนกลุ่มน้อยเท่านั้น

- ห้องสมุดที่มีชื่อเสียงที่สุดของกรีกก่อตั้งโดยนักปรัชญาชื่ออริสโตเติล ที่โรงเรียนไลเซียม (Lyceum) มีวัตถุประสงค์คล้ายห้องสมุดมหาวิทยาลัยในปัจจุบัน แต่ปัจจุบันไม่มีห้องสมุดดังกล่าวอีกแล้ว
- ตามธรรมเนียมปฏิบัติในยุคหนึ่ง ผู้สืบทอดรุ่นต่อมาได้ขายวัสดุสารสนเทศให้แก่ห้องสมุดเล็กซานเดรีย ต่อมาเมื่อนักโรมันชื่อลูซิอุส คอร์เนเลียส ซุลลา (Lucius Cornelius Sulla) โจมตีเอเธนส์และได้นำสิ่งที่เป็นรวบรวมในห้องสมุดไปยังกรุงโรม

Aristotle

Lucius Cornelius Sulla

Lyceum School

2.3) การใช้ปาปิรัสในโรม

- โรมันโบราณสร้างห้องสมุดตามแนวของอียิปต์และกรีก ห้องสมุดโรมันยุคแรกเป็นห้องสมุดส่วนตัว ส่วนใหญ่เป็นวารสารกรีกที่ชาวโรมันชื่นชอบ การมีห้องสมุดส่วนตัวไว้ในครอบครองกลายเป็นสัญลักษณ์แสดงสถานภาพของเจ้าของซึ่งนักเขียนแนวเฮลิคัสมีกเขียนล้อเลียนพฤติกรรมดังกล่าวนี้
- จูเลียส ซีซาร์ (Julius Caesar) รัฐบุรุษทหารชาวโรมันเป็นผู้เขียนแบบแปลนห้องสมุดในโรม ห้องสมุดที่ใช้แบบแปลนนี้คือ ห้องสมุดออกเตเวียน (Octavian)

Octavian

Julius Caesar

- จักรพรรดิ ออกุสตุส (Augustus) เป็นผู้ก่อตั้งซีเนปทิวาพาလာไทน์ (Palatine) ในช่วง 37 ปีก่อนคริสตกาล ก่อนซีซาร์สิ้นพระชนม์ 7 ปี
- ห้องสมุดออกเทเวียเรียถือว่าเป็นห้องสมุดประชาชนแห่งแรกของโรม และได้มีการก่อตั้งห้องสมุดอื่นๆ ขึ้นตามมาอีกหลายแห่ง
- จากการทำราชวงศ์อับดิการมที่สำเร็จในช่วงค.ศ. 337 พบว่าเป็นห้องสมุดประมาณ 28 แห่ง
- ห้องสมุดที่ดีที่คือ ห้องสมุดอุลเปียเนียม (Ulpian) ก่อตั้งในปี ค.ศ.110 โดยกษัตริย์ ทราจัน (Trajan) โดยมีอาคารเก็บหนังสือกรีกและละตินที่เป็นเอกเทศ

← Trajan Augustus →

- ยุคโรมันมีการสนับสนุนให้สร้างห้องสมุดเป็นอย่างดี บางแห่งยังคงอยู่จนถึงปัจจุบัน หนึ่งในนั้นคือห้องสมุดของเฮเดรียน (Hadrian) ตั้งอยู่บริเวณเชิงเขาอาโครโพลิส (Acropolis) ในกรุงเอเธนส์ สร้างโดยจักรพรรดิเฮเดรียน นราวปีค.ศ. 125

Hadrian Library

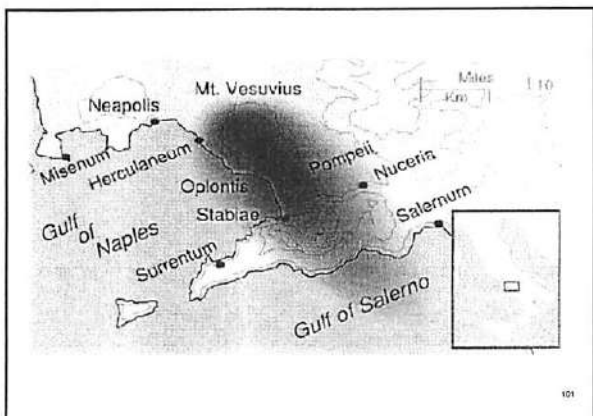
- ห้องสมุดที่ใหญ่ที่สุดของโรมันที่เก็บรวบรวมม้วนปาปิรัสเห็นสูญสลายไปเช่นเดียวกับที่กรีกและอียิปต์ แต่ยังมีเหลือพบอีก 1 แห่งของขุนนางชื่อ ลูซิอุส คาลเพอร์นีอุส พิโซ (Lucius Calpurnius Piso) ทำหน้าที่เมืองเฮอรัคลูเนียม (Herculaneum) ตั้งอยู่บริเวณเชิงภูเขาไฟเวซุเวียส (Vesuvius)

Lucius Calpurnius Piso

- ราวค.ศ.79 ภูเขาไฟระเบิดส่งผลให้เมืองบริเวณตีนภูเขาไฟหายไปในช่วงคริสต์ศตวรรษที่1750 มีการขุดค้นพบห้องสมุดและพบม้วนปาปิรัสจำนวนมาก ปัจจุบันเก็บรักษาไว้ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติกรุงเนเป็ลส์ (Naples) ประเทศอิตาลีจำนวน 1800 ม้วน

3) แผ่นหนังสือดี

- นักปราชญ์ยุคโบราณใช้แผ่นหนังสือกรีกข่อยมุตแทนม้วนปาปิรัส ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 1940 ถึง ต้น 1950
- มีการค้นพบต้นฉบับตัวเขียนซึ่งส่วนใหญ่ทำด้วยแผ่นหนังสือที่ทำจากดินเหนียว เรียกว่า Dead Sea Scrolls สันนิษฐานว่าเป็นของห้องสมุดคัมภีร์คณาจารย์ที่เรียกว่าชาวเอสเซน (Essenes) ซึ่งอาศัยอยู่บริเวณที่ราบสูงโกลาเทเลเดซี ในช่วง 150-68 ปี ก่อน คริสตกาล
- กิจกรรมสำคัญประการหนึ่งของกลุ่มชนเหล่านี้คือการคัดลอกตำราทางศาสนา
- ม้วนหนังสือแห่งทะเลสาบคณีนีจึงรวมกับฉบับจิวเบียเมืองอะลักเบเรียฉบับที่เก่าแก่ที่สุดได้ด้วย

- กระดาษหนัง (Parchment) ทำจากชั้นหนังสัตว์พัฒนามาจากแผ่นหนังเดิมและใช้อย่างแพร่หลายกว่าชนิดเดิมเนื่องจากการแข่งขันระหว่างห้องสมุดเล็กซานเดรียและห้องสมุดเพอร์กามุม (ปัจจุบันคือประเทศตุรกี)
- เมื่อห้องสมุดเพอร์กามุมมีทรัพยากรเหนือกว่าห้องสมุดเล็กซานเดรีย อีลิปต์จึงตัดสินใจช่วยเหลือในการส่งปาปิรัสมาให้เพอร์กามุม
- เพอร์กามุมจึงเปลี่ยนไปใช้วัสดุจารึกชนิดอื่นแทน คำว่า **Parchment** (กระดาษหนัง) จึงมีที่มาจากคำว่า **Pergamum**

103

- กระดาษหนังมาสามารถม้วนเข้าด้วยกันได้สะดวกเหมือนกระดาษปาปิรัส
- อักษรและบรรณารักษ์จึงพัฒนาวิธีการพับกระดาษหนังสือมาตรงกลางและเย็บตรงรอยพับเข้าด้วยกัน ซึ่งถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของรูปแบบของหนังสือเป็นต้นมา
- จักรวรรดิโรมันตะวันตกสิ้นสุดลงในราวปี ค.ศ.476 และกระดาษหนังได้รับความนิยมใช้เป็นวัสดุบันทึกอย่างแพร่หลายแทนที่กระดาษปาปิรัสไปทั่วทั้งทวีปยุโรป

104

3.1) การใช้แผ่นหนังสัตว์ในยุคกลาง

- ค.ศ.378 เมื่อจักรวรรดิโรมันเสื่อมสลายลง นักประวัติศาสตร์ชื่อ อัมมิอานุส มาร์เซลลินุส (Ammianus Marcellinus) กล่าววิจารณ์สภาพห้องสมุดว่า "ห้องสมุดเหมือนสุสานคือมักปิดบริการตลอดเวลา" คำกล่าวของเขาสะท้อนสภาพระบบการศึกษาที่เสื่อมถอยลงในยุโรปสมัยนั้น

Ammianus Marcellinus

105

- ค.ศ.476 ยุคจักรวรรดิโรมันตะวันตกสิ้นสุดลง ยุคกลางเริ่มต้นขึ้นและดำรงคงอยู่จนถึงปี ค.ศ.1400
- ในช่วงครึ่งแรกของยุคกลาง (ถึงราวปลายคริสต์ศตวรรษที่ 900) กิจกรรมทางการศึกษาและศิลปวิทยาการเสื่อมลงจนถึงขีดสุดในยุโรป มีเพียงบางแห่งในยุโรปตะวันตกเท่านั้นที่ยังคงมีการดำเนินกิจกรรมดังกล่าว

106

- สถานที่ดำเนินกิจกรรมทางการศึกษาเจริญที่สำคัญคือที่กรุงคอนสแตนติโนเปิล (ปัจจุบันคือเมืองอิสตันบูล ประเทศตุรกี) ซึ่งเป็นเมืองหลวงของอาณาจักรไบแซนไทน์ หรือจักรวรรดิโรมันตะวันออก
- กิจกรรมทางการศึกษาและวัฒนธรรมที่ดำเนินการนั้นช่วยเชื่อมโยงอารยธรรมโลกยุคเก่ากับยุคใหม่เข้าด้วยกัน
- คริสต์ศตวรรษที่ 500 ที่กรุงคอนสแตนติโนเปิล นักกฎหมายได้ใช้วัสดุและทรัพยากรห้องสมุดเพื่อตรากฎหมายJustinian (Justinian Code)

Justinian

107

- หนังสือกฎหมายของโรมได้รับการยอมรับว่าเป็นเอกสารทางกฎหมายที่สำคัญซึ่งเป็นรากฐานของระบบกฎหมายของหลายประเทศในปัจจุบัน
- ช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 900 มีการจัดทำสารานุกรมชื่อว่าซูดาส หรือ ซูดา (Suidas หรือ Suida)
- เมื่อเกิดสงครามครูเสด กรุงคอนสแตนติโนเปิลถูกโจมตีในปี ค.ศ.1205 ชาวเติร์กยึดเมืองได้ในปี ค.ศ.1453 ห้องสมุดก็ได้รับสูญหายไปด้วย

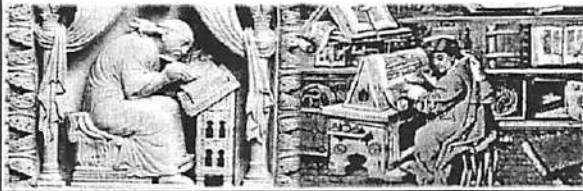

Crusades War

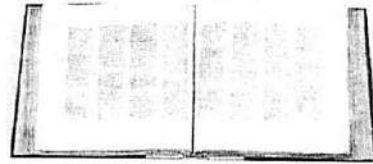

108

- วัดคริสเตียนเป็นอีกสถานที่หนึ่งที่ช่วยเผยแพร่และสงวนรักษาห้องสมุดและการเรียนรู้ในมุสลิม
- การคัดลอกต้นฉบับตัวเขียนเป็นหน้าที่หลักของพระในแถบยุโรป
- ในเอเชียและแอฟริกา พระจะนั่งทำงานในห้องอาภรณ์ (Scriptorium)
- ต้นฉบับตัวเขียนส่วนใหญ่มีเนื้อหาเกี่ยวกับทางศาสนา โดยเฉพาะเกี่ยวกับพระคัมภีร์ไบเบิล และเนื้อหาอื่น ๆ ด้วย เช่น วรรณกรรมในมุสลิมและโรมัน
- ส่วนหนึ่งของต้นฉบับตัวเขียนนำไปจำหน่ายและอีกส่วนหนึ่งนำไปจัดเก็บไว้ในห้องสมุดวัด

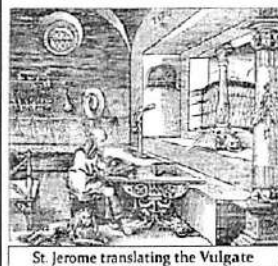
- ต้นฉบับตัวเขียนเกี่ยวกับพระคัมภีร์ไบเบิลที่เก่าแก่ที่สุดพบที่โบสถ์แคทเธอรีนตั้งอยู่บนแหลมไซโน มีชื่อว่าโคเด็กซ์ไซโนติกัส (Codex Sinaiticus) มีอายุตั้งแต่ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 300 และถูกค้นพบในปี ค.ศ.1844 ปัจจุบันจัดเก็บไว้ในหอสมุดแห่งชาติประเทศอังกฤษ

Codex Sinaiticus

110

- ตำราสำคัญอื่น ๆ พบในห้องสมุดวัดกรีกบนเขาเอตอส (Athos) และวัดคอปติก (Coptic) ในอียิปต์
- ที่กรุงเบธเลเฮม (Bethlehem) ช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 386-420 เซนต์เจอโรม (St.Jerome) ได้ผลิตวรรณกรรมทางศาสนาหลายเรื่องรวมถึงผลงานที่มีชื่อเสียงคือ การแปลคัมภีร์ไบเบิลเป็นภาษาละตินชื่ออัลเทก (Vulgate)

St. Jerome translating the Vulgate

111

- ราวปีค.ศ. 540 แคสซิโดริส (Cassiodorus) ขุนนางชาวโรมันได้สร้างวัดขึ้นที่คินส์ตันทางตอนใต้ของอิตาลี
- ห้องสมุดนี้มีปณิธานในการผลิตหนังสือทั้งที่เกี่ยวกับศาสนาและฆราวาส จนได้สมญานามว่าเป็น "บิดาของวรรณกรรมทางศาสนาแห่งโลกตะวันตก"
- ห้องสมุดวัดแห่งอื่น ๆ จึงให้ความสำคัญกับห้องเก็บต้นฉบับตัวเขียนและห้องสมุดเป็นอย่างดี
- ประเทศไอร์แลนด์มีการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่โดยนักบวชชาวไอริชผลิตหนังสือและก่อตั้งวัดในที่อื่น ๆ ทั่วยุโรป

112

- ห้องสมุดยุคใหม่เริ่มพัฒนาขึ้นในยุโรปราวคริสต์ศตวรรษที่ 1100 ในระยะแรกเน้นพันธกิจด้านการสอนและการบรรยายมากกว่าการค้นคว้าวิจัย
- ต่อมาการวิจัยกลายเป็นพันธกิจสำคัญของมหาวิทยาลัย จึงมีการจัดเก็บรวบรวมทรัพยากรสารสนเทศขึ้นในห้องสมุดเป็นจำนวนมากเพื่อสนองพันธกิจดังกล่าว
- ความเจริญเติบโตของห้องสมุดสะท้อนการเจริญเติบโตของยุโรปจากยุคกลางจนเข้าสู่ยุคเรเนสซองส์ หรือยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ ซึ่งเริ่มต้นที่ประเทศอิตาลีราวปี ค.ศ.1300
- ชาวยุโรปมีความซาบซึ้งและหวงแหนศิลปะและการเรียนรู้และมองย้อนอดีตไปสู่ยุคกรีกและโรมันโบราณเพื่อสร้างแรงบันดาลใจ
- นักปราชญ์สืบเสาะและแปลงานเขียนยุคโบราณส่วนนักเขียนก็ได้สร้างสรรค์งานวรรณกรรมของตนเอง

113

- การที่ผู้มีความสนใจด้านการศึกษาหาความรู้ทำให้ชนชั้นสูงจัดสร้างห้องสมุดส่วนตัวขึ้น บุคคลสำคัญคนหนึ่งซึ่งริเริ่มจัดสร้างห้องสมุดส่วนตัวคือคอสิโม เด เมดิชิ (Cosimo de'Medici) แห่ง ฟลอเรนซ์ ประเทศอิตาลี
- ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 1400 ห้องสมุดแห่งนี้เป็นต้นแบบของห้องสมุดสาธารณะ (Laurentian) ที่ได้ชื่อว่าเป็นหนึ่งในห้องสมุดที่ดีที่สุดในปัจจุบัน อาคารออกแบบโดยจิตรกรที่มีชื่อเสียงคือไมเคิลแอนเจโล
- ในอังกฤษ อิมพรี ดุคแห่ง กลูเซสเตอร์ ผู้สะสมงานเขียนที่มีคุณค่าจำนวนมากได้บริจาคงานสะสมให้แก่มหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ดในช่วงปีคริสต์ศตวรรษที่ 1400 และผลงานบางส่วนยังคงมีอยู่ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยจนถึงปัจจุบัน
- ส่วนห้องสมุดวาติกันซึ่งก่อตั้งในคริสต์ศตวรรษที่ 1400 เป็นของโบสถ์คาทอลิกมีงานวรรณกรรมที่ทรงคุณค่าของโลกจำนวนมากเช่นกัน

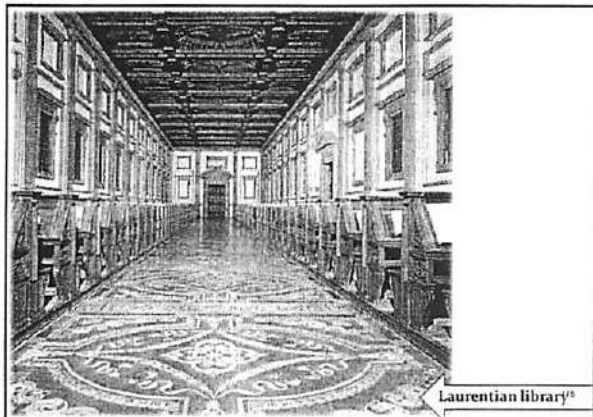

Humphrey Duke of Gloucester

Cosimo de'Medici

114

Laurentian library⁵

3.3) การใช้แผ่นหนังสือทั่วโลกตะวันออก

- จีนได้ชื่อว่ามีประวัติศาสตร์ความเป็นมายาวนานเป็นที่ยอมรับของนักปราชญ์ราชบัณฑิตทั่วไป
- ห้องสมุดจีนโบราณสร้างขึ้นเพื่อบริการนักปราชญ์ ราชสำนัก และ ชุนนาง
- ห้องสมุดของจีนมีส่วนสำคัญในการสร้างความเจริญก้าวหน้าและสงวนรักษาความรู้ของจีนเป็นอย่างดี
- ความรู้ของชนชาติจีนมีอิทธิพลสำคัญต่อความรู้ของประเทศในโลกตะวันออก
- ในช่วงยุคกลางความรู้ในโลกตะวันออกไม่ได้เสื่อมถอยลงดังเช่นที่เกิดในโลกตะวันตก แต่ห้องสมุดก็ยังคงเป็นเครื่องมือทางการศึกษาสำหรับนักปราชญ์และชนชั้นสูงตลอดมาจนกระทั่งช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 1900

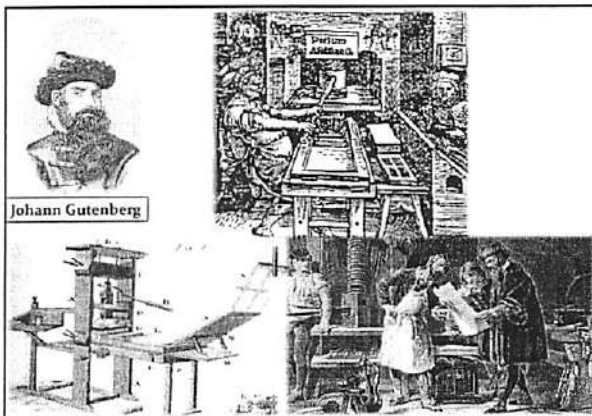
4) กระดาษ

- ชาวจีนคิดค้นประดิษฐ์กระดาษขึ้นเป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. 105
- กระดาษได้ชื่อว่าเป็นวัสดุที่ใช้ทำหนังสือได้ดีที่สุด
- ศิลปะการทำกระดาษได้แพร่ขยายไปยังเมืองต่าง ๆ เช่น กรุงแบกแดด ประเทศอิรัก (ค.ศ. 800) อียิปต์ (ค.ศ.900) และ ยุโรป (ค.ศ.1100)
- การใช้กระดาษแพร่หลายไปอย่างรวดเร็วในยุโรป
- ค.ศ.1500 กระดาษก็ได้ถูกใช้แทนกระดาษหนังอย่างสมบูรณ์

การผลิตกระดาษของจีนยุคโบราณ¹¹⁸

- ระหว่างยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการในยุโรป การขยายตัวทางการศึกษาและความต้องการความรู้ที่สูงมากทำให้การผลิตหนังสือด้วยมือไม่ทันต่อความต้องการ
- ปัญหาดังกล่าวได้รับการแก้ไขโดยในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 1400 โจฮันส์ กูเทนเบิร์ก ชาวเยอรมัน ได้ประดิษฐ์คิดค้นเครื่องพิมพ์ขึ้นและใช้ต่อเนื่องมาอย่างยาวนาน

Johann Gutenberg

- การผลิตเครื่องพิมพ์ก่อให้เกิดปรากฏการณ์ที่เรียกว่า "การปฏิวัติการผลิตหนังสือโดยการพิมพ์นกดวงคาบ"
 - ส่งผลให้มีการผลิตหนังสือขึ้นอย่างมากมายและบุคคลสามารถซื้อหนังสือเหล่านั้นมาครอบครองได้
 - การพิมพ์หนังสือนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในวงการห้องสมุด หนังสือได้เข้ามาแทนที่ต้นฉบับตัวเขียนที่เขียนด้วยมือ
 - หนังสือถูกจัดวางบนชั้นเปิดไม้ใช้บรรจุในหีบปิดเหมือนที่เคยกับต้นฉบับตัวเขียนแบบเดิม
 - ห้องสมุดวาติกันเป็นหนึ่งในห้องสมุดยุคหนึ่งที่ได้รับบริการแบบชั้นเปิด ราวปีค.ศ.1600 ห้องสมุดเริ่มมีลักษณะคล้ายห้องสมุดในยุคปัจจุบัน ซึ่งตั้งเรียงรายไปตามแนวผนังและโต๊ะอ่านวางตรงกลาง

5. พัฒนาการของห้องสมุดยุคใหม่

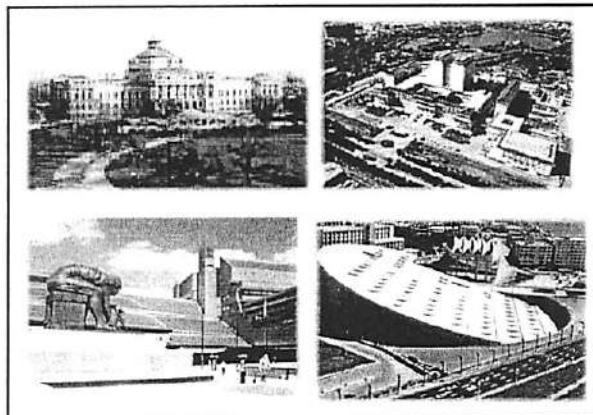
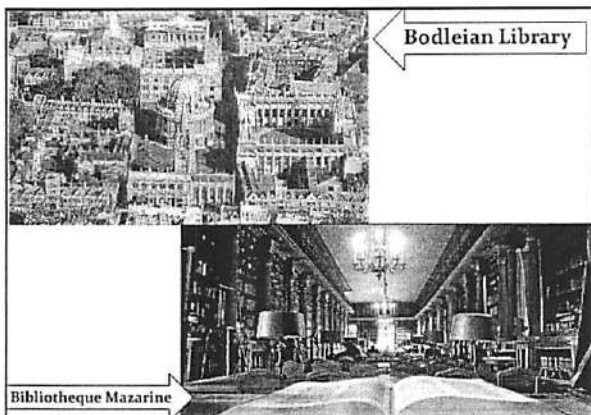
↓

วัดอุปพระสงค์

↓

- บอกพัฒนาการของห้องสมุดยุคใหม่ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 15- 20 ได้
- บอกพัฒนาการของห้องสมุดยุคใหม่ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 21 ได้

- ### 5. พัฒนาการของห้องสมุดยุคใหม่
- ห้องสมุดยุคใหม่เริ่มต้นตั้งแต่ยุคที่โจฮันส์ กูเตนเบอร์ก คิดประดิษฐ์แท่นพิมพ์ขึ้นในปี ค.ศ.1400 ถือว่าเป็นยุคของการปฏิวัติการผลิตหนังสือ
 - ช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 1600 -1700 ถือว่าเป็นยุคทองของห้องสมุด มีการสร้างห้องสมุดที่มีชื่อเสียงเกิดขึ้นมากมาย การผลิตหนังสือเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็วพร้อมกับการค้าหนังสือที่ต่าง มีการรื้อฟื้นการพิมพ์วรรณกรรมคลาสสิก วัฒนธรรมดั้งเดิม และลัทธิชาตินิยม ขึ้นใหม่
 - มหาวิทยาลัยมีบทบาทสำคัญในการศึกษา มีการผลิตผลงานที่สำคัญขึ้นมากมาย ห้องสมุดที่มีชื่อเสียงที่หลายแห่งยังคงดำรงอยู่จนถึงปัจจุบัน ได้แก่
 - ห้องสมุดบอดเลียน (Bodleian) เมืองออกซ์ฟอร์ด ประเทศอังกฤษ
 - หอสมุดแห่งชาติ ประเทศอังกฤษ
 - ห้องสมุดมาซาอีน (Mazarine) ประเทศฝรั่งเศส
 - หอสมุดแห่งชาติ อิตาลี เป็นต้น
 - นอกจากนี้ยังมีห้องสมุดที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐเกิดขึ้นมาอีกมากมายตามลำดับ

บทเรียนออนไลน์เรื่อง
ห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น

หน่วยที่ 2
กระบวนทัศน์การพัฒนา
ท้องถิ่น

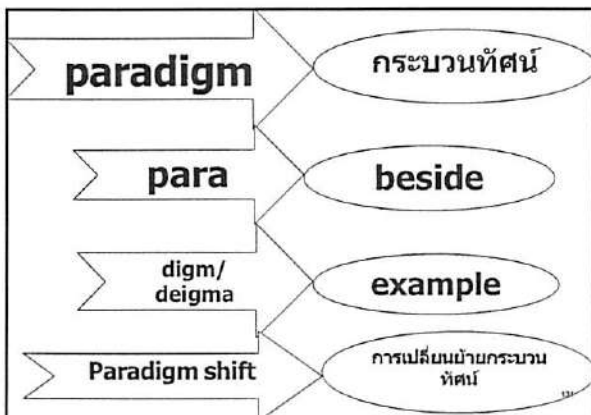
หัวข้อ

- ความหมายของกระบวนทัศน์
- ความหมายของการพัฒนาท้องถิ่น
- ความหมายของกระบวนทัศน์การพัฒนาท้องถิ่น
- การสร้างกระบวนทัศน์การพัฒนาท้องถิ่น

ความหมายของ
กระบวนทัศน์

THE STRUCTURE OF SCIENTIFIC REVOLUTIONS
THOMAS S. KUHN

Thomas Samuel Kuhn
โทมัส เอส คูน

ความหมายของกระบวนทัศน์

กระบวนทัศน์ หมายถึง แบบจำลอง (model) แบบแผน (pattern) หรือ ตัวอย่าง (example) ที่เป็นที่ยอมรับ อันมีนัยยะว่าเป็นตัวอย่างสำหรับการทำซ้ำ

ความหมายของกระบวนทัศน์

แนวความคิด หรือ มโนทัศน์ (concepts) ค่านิยม (values) ความเข้าใจรับรู้ (perceptions) และการปฏิบัติ (practice) ที่มีร่วมกันของคนกลุ่มหนึ่ง ห้องถิ่นหนึ่งและได้ก่อตัวเป็นแบบแผนของทัศนะอย่างเฉพาะแบบหนึ่งเกี่ยวกับความจริง (reality) ซึ่งเป็นฐานของวิถีเพื่อการจัดการตนเองของห้องถิ่น โดยทำหน้าที่สองประการ ประการแรกทำหน้าที่วางหรือกำหนดกรอบ ประการที่สอง ทำหน้าที่นอกกว่าแนวทางการประพฤติปฏิบัติภายในกรอบเพื่อให้เกิดความสำเร็จรวมถึงแนวทางการวัดความสำเร็จ

๓๓

ความหมายของกระบวนทัศน์

มโนทัศน์ (concepts) ค่านิยม (value) การรับรู้ (perceptions) และ การปฏิบัติ (practices) ที่ห้องถิ่น (community) หนึ่งมีหรือกระทำร่วมกัน ซึ่งก่อให้เกิดวิสัยทัศน์ (vision) แห่งความเป็นจริง ที่เป็นพื้นฐานของการจัดระบบตนเองของห้องถิ่นนั้น กระบวนทัศน์จึงมีนัยยะของทัศนะแบบที่เป็นรากฐานของทัศนะอื่น ๆ ต่อมา

๓๔

ความหมายของกระบวนทัศน์

แนวทางพื้นฐานว่าด้วยความคิด การรับรู้ คุณค่า และการปฏิบัติที่สัมพันธ์เป็นการเฉพาะกับ วิสัยทัศน์แห่งความจริง

๓๕

ความหมายของกระบวนทัศน์

กระบวนทางความคิด ทาง การรับรู้ ทางวิธีคิด และ การสะท้อนความคิดให้เป็นความหมายหรือให้มีคุณค่าของมนุษยชาติ สำหรับดำรงอยู่ในช่วงเวลาหนึ่ง

๓๖

ความหมายของกระบวนทัศน์

•วิธีคิด วิธีปฏิบัติ วิธีให้คุณค่า ซึ่งตั้งอยู่บนฐานการมองโลกความเป็นจริงแบบหนึ่ง หรือ ทัศนะแบบเพราะเป็น ทัศนะพื้นฐานที่เป็นตัวกำหนดวิธีคิด วิธีปฏิบัติ วิธีให้คุณค่าและวิถีชีวิต ทั้งหมดของผู้คน

๓๗

ความหมายของกระบวนทัศน์

กรอบแนวคิด (conceptual framework) หรือ โลกทัศน์ (worldview) ที่แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับแต่ละห้องถิ่นทางวิทยาศาสตร์ (scientific community)

๓๘

ความหมายของกระบวนทัศน์

•สมรรถนะเข้าใจ (understanding) และ
เชิงชวนให้เจตจำนงตัดสินใจ กระบวน
ทัศน์ไม่ใช่สมรรถนะตัดสินใจ สมรรถนะ
ตัดสินใจ(faculty of decision) คือ
เจตจำนง (the will) กระบวนทัศน์แม้จะมี
มากมายแต่อาจกล่าวได้ว่าไม่มีคน 2 คนที่
มีกระบวนทัศน์เหมือนกันทุกประการ

ความหมายของกระบวนทัศน์

กระบวนทัศน์ทางความคิดและปฏิบัติการเกี่ยวกับการวิจัยที่
มีการเชื่อมโยงระหว่างโลกทัศน์ (worldview) และมโน
ทัศน์ (concept) ต่อความเป็นจริง หรือปรากฏการณ์ใน
โลกอันเป็นพื้นฐาน ในการสร้างและทำความเข้าใจรับรู้
(perception) ต่อความเป็นจริง หรือปรากฏการณ์นั้นๆ
เพื่อพัฒนาไปสู่การสร้างแนวปฏิบัติ (practice) รวมทั้งหา
วิธีการจัดการ (management) ร่วมกัน โดยมีเป้าหมาย
ในการสร้างแบบแผน (pattern) แบบจำลอง (model)
รวมทั้งค่านิยม (value) ที่เป็นพื้นฐานการจัดการตนเอง
ของท้องถิ่นหนึ่งๆ

140

ความหมายของกระบวนทัศน์

วิธีการหรือมุมมองต่อปรากฏการณ์ที่
แสดงความสัมพันธ์ซึ่งนำไปสู่การวิจัย
และการปฏิบัติ ช่วยให้เราเข้าใจ
ปรากฏการณ์ ประเด็นปัญหา แนว
ทางแก้ไข และเกณฑ์ในการพิสูจน์ข้อ
สันนิษฐาน ประกอบด้วยทฤษฎีและวิธีการ

ความหมายของกระบวนทัศน์

ตัวอย่างที่เป็นที่ยอมรับของการทำงานด้าน
วิทยาศาสตร์ ตัวอย่างที่รวมถึงกฎ ทฤษฎี การ
นำไปใช้ และเครื่องมือ ซึ่งทั้งหมดนี้ก่อให้เกิด
รูปแบบที่นำไปสู่แนวปฏิบัติที่เชื่อมโยงกันอย่าง
เฉพาะพิเศษในงานวิจัยทางวิทยาศาสตร์ ผู้ที่มี
งานวิจัยอยู่ในกระบวนทัศน์เดียวกัน จะมีกฎและ
มาตรฐานการปฏิบัติทางวิทยาศาสตร์เหมือนกัน
และได้ผลออกมาเหมือนกัน

142

สรุปความหมายของกระบวนทัศน์

แนวความคิด หรือ มโนทัศน์ (concepts) ค่านิยม
(values) ความเข้าใจรับรู้ (perceptions) ซึ่งใช้
เป็นแบบจำลอง (model) แบบแผน (pattern)
หรือ ตัวอย่าง (example) ที่เป็นที่ยอมรับในการ
นำไปสู่การสร้างวิสัยทัศน์ (vision) แนวปฏิบัติ
(practice) ที่เป็นพื้นฐานในการจัดการ
(management) หรือจัดระบบตนเอง

143

ความหมายของ การพัฒนาท้องถิ่น

144

การพัฒนา (Development)

**ความเจริญ
ทำให้เจริญ**

๙๙

การพัฒนา (Development)

- การเปลี่ยนแปลงสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้คุณภาพดีขึ้นกว่าเดิม
- การเปลี่ยนแปลงอย่างมีแบบแผน มีวัตถุประสงค์และทิศทางที่ชัดเจน อันนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตและคุณภาพสังคม
- การพัฒนาในทุกด้านของความเป็นอยู่ของบุคคล (well-being of individual)

๙๙

การพัฒนา (Development)

- กระบวนการเปลี่ยนแปลงที่มุ่งยกระดับความเป็นอยู่ของมนุษย์และสังคมให้สูงขึ้น เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตและสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น โดยการเพิ่มขีดความสามารถของชาวชนบทในการทำงาน เพื่อเพิ่มผลผลิตจากการเข้าถึงและการควบคุมสิ่งแวดล้อมด้วยความรู้และเทคโนโลยี ตลอดจนเพื่อกระจายความเป็นธรรมในสังคม

๙๙

การพัฒนา (Development)

- การเปลี่ยนแปลงตามแผนหรือการเปลี่ยนแปลงที่มีการกำหนดทิศทาง (planned or directed change) กล่าวคือ การเปลี่ยนแปลงนั้นไม่ใช่เป็นการเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติ แต่เป็นความพยายามของมนุษย์ที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น โดยกำหนดทิศทางหรือรายละเอียดไว้ล่วงหน้าว่าจะพัฒนาอะไร พัฒนาอย่างไร ช้าเร็วอย่างไร ใครจะเป็นผู้พัฒนาและถูกพัฒนา เป็นต้น

๙๙

การพัฒนา (Development)

- เป้าหมายสูงสุดคือ คน ซึ่งเป็นทั้งผู้พัฒนาและผู้รับผลของการพัฒนา โดยมองคนเป็นกลุ่มหรืออยู่ในกลุ่ม ดังนั้นการพัฒนาคนจึงรวมถึงการพัฒนาเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม
- เมื่อนำมาของการพัฒนาคน กลุ่มคน หรือสังคม คือ ความอยู่ดีกินดีในด้านต่างๆ มีสภาพสังคมที่ดี โดยรวมถึงสภาพทางเศรษฐกิจและการเมืองด้วย

๙๙

ท้องถิ่น (Local)

ท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งโดยเฉพาะ หรือหากกล่าวถึงในแง่การปกครองจะหมายถึงพื้นที่ภายในเขตการปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง เทศบาลนคร เมืองพัทยา และกรุงเทพมหานคร ซึ่งหากพิจารณาตามรูปแบบการปกครองแล้วพบว่า "ท้องถิ่น" นั้นอาจเป็นได้ทั้ง "ท้องถิ่นเมือง" หรือ "ท้องถิ่นชนบท"

๙๙

การพัฒนาท้องถิ่น (Local Development)

การเปลี่ยนแปลงท้องถิ่นให้ดีขึ้นกว่าเดิม โดยเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างมีแบบแผน มีวัตถุประสงค์และทิศทางที่ชัดเจน อันนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตและคุณภาพสังคม เพื่อให้เกิดความเป็นปึกแผ่นชุมชนและสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น โดยการพัฒนาขึ้นจากความจำเป็นของชาวชุมชนในการทำงานเพื่อเพิ่มผลผลิตจากการเข้าถึงและการควบคุมสิ่งแวดล้อมด้วยความรู้และเทคโนโลยี ตลอดจนเพื่อกระจายความเป็นธรรมในสังคม การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นไม่ไปเป็นการเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติ แต่เป็นความพยายามของมนุษย์ที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น โดยกำหนดทิศทางหรือรายละเอียดไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นยาวสูงสุดคือ คน ซึ่งเป็นทั้งผู้พัฒนาและผู้รับผลของการพัฒนา โดยมองคนเป็นกลุ่มหรืออยู่ในกลุ่ม ดังนั้นการพัฒนาคนจึง รวมถึงการพัฒนาเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม

กระบวนการพัฒนา ท้องถิ่น

แนวความคิด หรือ มโนทัศน์ (concepts) ค่านิยม (values) ความเข้าใจรับรู้ (perceptions) ซึ่งใช้เป็นแบบจำลอง (model) แบบแผน (pattern) หรือ ตัวอย่าง (example) ที่เป็นที่ยอมรับในการนำไปสู่การสร้างวิสัยทัศน์ (vision) แนวปฏิบัติ (practice) ที่เป็นพื้นฐานในการจัดการ (management) หรือจัดระบบตนเองในท้องถิ่น

กระบวนการพัฒนาใหม่ ในการพัฒนาท้องถิ่น

- การพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development)
- ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom)
- ความเสมอภาค (Equity)
- การกระจายอำนาจ (Empowerment)
- ความคุ้มค่า (Productivity)

การสร้าง กระบวนการ การพัฒนาท้องถิ่น

การสร้างกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น

- ชั้นที่ 1 A : Appreciation
 - การยอมรับชื่นชม
 - การสร้างความรู้
- ชั้นที่ 2 I : Influence
 - การใช้ประสบการณ์ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
 - การสร้างแนวทางการพัฒนา
- ชั้นที่ 3 C : Control
 - การนำวิธีการสำคัญมาทำนบเป็นแบบปฏิบัติการ
 - การสร้างแนวทางปฏิบัติ

ขั้นที่ 1 A : Appreciation การยอมรับชื่นชม

- การทำให้ทุกคนเกิดการยอมรับและชื่นชมกันขึ้น โดยไม่ฝืนหรือแสดงการต่อต้านหรือวิพากษ์วิจารณ์
- ทุกคนมีโอกาสแสดงออกอย่างเปิดเผยกันด้วยภาพ ข้อเขียน และคำพูด
- มองเห็นสถานการณ์ในปัจจุบัน และต้องการเห็นความสาเร็จในอนาคต
- ทุกคนมีโอกาสใช้ข้อเท็จจริง เหตุผล ความรู้สึก การแสดงออกในลักษณะต่าง ๆ ตามข้อเท็จจริง
- เมื่อทุกคนได้แสดงออกโดยได้รับการยอมรับจากผู้อื่นจะทำให้คนมีความรู้สึกที่ดี มีความสุข มีความอบอุ่น และเกิด "พลังร่วม" ขึ้นในระหว่างผู้มาประชุมด้วยกัน

ขั้นที่ 1 A : Appreciation
การยอมรับชื่นชม

- ในช่วงของการแสดงออกว่าแต่ละคนต้องการเห็นความสำเร็จในอนาคต เป็นการใช้จินตนาการที่ไม่ถูกจำกัดด้วยปัจจัยและสถานการณ์ จึงทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ การมองการณ์ไกล การมองภาพกว้างและการคิดสิ่งแปลกใหม่ได้ดีกว่าการคิดจากสภาพปัญหาหรือข้อขัดข้องที่เกิดขึ้น
 - เป็นการใช้ "จินตนาการ" (Imagination) ซึ่งจะพัฒนาขึ้นกลายเป็น "วิสัยทัศน์ร่วม" (shared vision) หรือ "อุดมการณ์ร่วม" (shared ideal) ซึ่งได้แก่ "สิ่งที่มุ่งหมายร่วมกันหรือเป้าหมาย"

จินตนาการ (Imagination) วิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) อุดมการณ์ร่วม (Shared Ideal) เป้าหมาย (Shared Goal)

ขั้นที่ 2 คอ I : Influence
การใช้ประสบการณ์(ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์)

- การใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่แต่ละคนมีอยู่มาช่วยกันกำหนดวิธีการสำคัญหรือยุทธศาสตร์ (strategy) ที่จะทำใ้บรรลุวิสัยทัศน์ร่วมหรืออุดมการณ์ร่วมของกลุ่มได้อย่างดีที่สุด
- ในขั้นนี้ทุกคนมีโอกาสโต้เถียงกันที่จะไขข้อคิดเห็นว่า วิธีการสำคัญที่จะทำใ้บรรลุวิสัยทัศน์ร่วมหรืออุดมการณ์ร่วม นั้นประกอบด้วยอะไรบ้าง

ขั้นที่ 2 คอ I : Influence
การใช้ประสบการณ์(ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์)

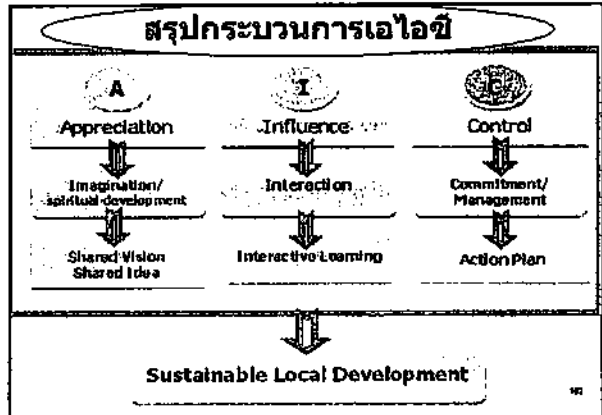
- เมื่อทุกคนแสดงความคิดเห็นแล้วจะนำ "วิธีการ" ที่เสนอแนะทั้งหมดมาจัดหมวดหมู่ แยกแยะ และพิจารณาร่วมกัน
- จนกระทั่งได้ "วิธีการสำคัญ" ที่กลุ่มเห็นพ้องต้องกันว่า จะนำไปสู่ความสำเร็จตามที่กลุ่มต้องการ
- ซึ่งในการพิจารณาเลือกวิธีการสำคัญนั้น สมาชิกกลุ่มจะมี "ปฏิสัมพันธ์" (Interaction หรือ Interaction) ซึ่งกันและกันสูง รวมถึงการถกเถียงโต้แย้งกันเพื่อไขว้วิธีการที่กลุ่มเห็นร่วมกันว่าดีที่สุด
- การถกเถียงโต้แย้งในระดับวิธีการดังกล่าว มี "เป้าหมาย" หรือ "อุดมการณ์" ร่วมกัน ฉะนั้น กลุ่มจึงมีแนวโน้มที่จะรักษาความสามัคคีไว้ไม่มากนัก

ขั้นที่ 3 คอ C : Control
การใช้วิธีการสำคัญที่กำหนดเป็น "แผนปฏิบัติการ" (action plan)

- การกำหนดรายละเอียด
 - สิ่งที่จะทำ
 - หลักการและเหตุผล
 - กำหนดระยะเวลา
 - ผู้รับผิดชอบหลัก
 - ผู้ร่วมโครงการ
 - งบประมาณค่าใช้จ่าย
 - แหล่งงบประมาณ
 - รายได้จากการดำเนินงาน
 - ประมาณการรายได้
 - และรายละเอียดอื่น ๆ เป็นต้น

ขั้นที่ 3 คอ C : Control
การใช้วิธีการสำคัญที่กำหนดเป็น "แผนปฏิบัติการ" (action plan)

- ในขั้นนี้ สมาชิกกลุ่มแต่ละคนจะเลือกว่า สมควรจะเป็นผู้รับผิดชอบในเชิงใด จะเป็นผู้ให้ความร่วมมือในเชิงใด จะเป็นผู้ร่วมคิดแผนปฏิบัติการข้อใด
- เป็นการกำหนด "ข้อตกลง" (commitment) ใฝ่ตนเอง เช่น "ควบคุม" (control) ไม่ให้เกิดการกระทำอันจะเข้าไปสู่การบรรลุผลที่เป็นเป้าหมายหรืออุดมการณ์ร่วมกันของกลุ่มในที่สุด
- นอกจากการเข้ารับผิดชอบหรือให้ความร่วมมือตาม "แผนปฏิบัติการ" ที่กลุ่มร่วมกันกำหนดขึ้นแล้ว สมาชิกกลุ่มในแต่ละคนยังอาจกำหนด "ข้อตกลงเฉพาะตัว" (personal commitment) ได้อีกด้วย เพื่อเป็นการใช้พลังในส่วนของตัวเองลงเฝ้าละไม่ให้เกิดผลในทางสร้างสรรค์มากที่สุด

กระบวนการ A-I-C จากทฤษฎี สู่ปฏิบัติ

ความสำคัญของกระบวนการ A-I-C

- การพัฒนาชุมชนที่นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน คือการเปิดโอกาสให้บุคคล และผู้แทนของกลุ่มองค์กร ต่างๆ ที่อยู่ใน ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม และรับผิดชอบในการกำหนดทิศทางในการพัฒนาชุมชน ร่วมตัดสินใจอนาคตของชุมชน ร่วมดำเนินกิจกรรมการพัฒนา และร่วมรับผิดชอบที่เกิดขึ้น กระบวนการ A - I - C จะช่วยให้ชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วม ในการวางแผนและการตัดสินใจ ร่วมสร้างความเข้าใจในการดำเนินงาน สร้างการยอมรับ ความรับผิดชอบในฐานะ สมาชิกของชุมชน เกิดความรู้สึกรับผิดชอบ และเกิดความภาคภูมิใจ ในผลงานที่ตนมีส่วนร่วม กระบวนการพัฒนาชุมชน จึงเกิดความต่อเนื่อง และก่อให้เกิดความสำเร็จสูง

ความสำคัญของกระบวนการ A-I-C

- ข้อสรุปที่ได้จากการนำเอากระบวนการ A-I-C มาใช้ พบว่า
 - (1) กระบวนการ A-I-C ช่วยให้เกิดความเข้าใจร่วมกันในและนอกชุมชนที่เข้ามามีส่วนร่วม มีความ ก่อเกิดร่วมกัน ในการเข้าร่วมพัฒนาชุมชนท้องถิ่นมากขึ้น
 - (2) การวางแผนแบบมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้แทนกลุ่มต่างๆ ประชาชนโดยและเครือข่าย กลุ่มคนจน ผู้ด้อย โอกาส ผู้หญิง และเยาวชน เข้ามา มีบทบาทในการร่วมคิด ร่วมเสนอแนวทางการพัฒนา และให้แสดงความคิดเห็น ร่วม ในกิจกรรม และร่วมสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นกระบวนการที่ส่งเสริม สร้างสรรค์
 - (3) ประชาชน กลุ่มองค์กรต่างๆ มีความรู้สึกเป็นเจ้าของกิจกรรม โครงการ และผลการพัฒนา และความเป็น เจ้าของของชุมชนท้องถิ่น ทำให้เกิดความมีพลัง รู้สึก มีความภาคภูมิใจในตนเอง
 - (4) องค์การต่างๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชนที่เข้าร่วมมีบทบาทในการพัฒนา อย่างมีประสิทธิภาพ
 นี่เป็นได้ว่ากระบวนการ A-I-C ช่วยให้เกิดการระดมความคิดที่สร้างสรรค์ มีส่วนร่วม และสนับสนุนของชุมชนท้องถิ่น ในการพัฒนา

1. ขั้นตอนการสร้างความรู้ (Appreciation : A)

ขั้นตอนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุม แสดงความคิดเห็น ในประเด็นต่างๆ ที่ผู้เข้าร่วมประชุมได้ กำหนดไว้ก่อนการประชุม โดยใช้เวลา ประมาณ 15-20 นาที ในการระดมความคิดและ ระบุประเด็น 2 ข้อ

A1 : การกำหนดหลักการของหมู่บ้าน ชุมชน ตำบล ในปัจจุบัน
A2 : การกำหนดอนาคตที่วิสัยทัศน์ ซึ่งเป็นภาพที่ปรารถนาในการพัฒนาท้องถิ่นของเราบ้าง

การวาดภาพมีความสำคัญดังนี้

<p>(1) ช่วยให้ผู้เข้าร่วมประชุมสามารถสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน</p>	<p>(2) ช่วยให้ผู้เข้าร่วมประชุมสามารถแสดงความคิดเห็นของตนเองได้อย่างเต็มที่</p>	<p>(3) ช่วยให้ผู้เข้าร่วมประชุมสามารถแสดงความคิดเห็นของตนเองได้อย่างเต็มที่</p>	<p>(4) ช่วยให้ผู้เข้าร่วมประชุมสามารถแสดงความคิดเห็นของตนเองได้อย่างเต็มที่</p>
---	---	---	---

2. ขั้นตอนการสร้างแนวทางการพัฒนา (Initiative : I)

ขั้นตอนการหาวิธีการและแนวทางเลือกในการพัฒนา ตามที่ผู้สร้างภาพทั้งสองฝั่ง หรือที่ ได้ช่วยกันกำหนด วิสัยทัศน์ (A2) เป็นขั้นตอนที่จะช่วยกันหาหนทางหรือ วิธีการ และค้นหา หนทางเลือกที่จะดำเนินการพัฒนา กำหนดเป้าหมาย กำหนดตัวชี้วัด และจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรม โครงการโดยแบ่งเป็น 2 ฐาน ดังนี้

I1

การคิดเกี่ยวกับกิจกรรม โครงการที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามภาพทั้งสองฝั่ง

I2

การคิดค้นแนวทางเลือกของกิจกรรม โครงการ โดย(2) กิจกรรม หรือโครงการที่หมู่บ้าน ชุมชน ท้องถิ่นทำเองได้ (2) กิจกรรมหรือโครงการที่บางส่วนของภาคส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานที่ร่วมทำงานสนับสนุน (3) กิจกรรมที่หมู่บ้าน ชุมชน ตำบล ไม่สามารถดำเนินการได้เอง ต้องขอความช่วยเหลือ เช่น ดำเนินการจากหน่วยงานอื่น ซึ่งภาครัฐและเอกชน

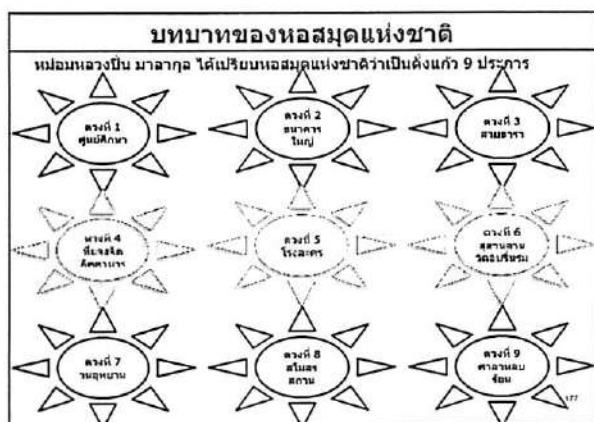
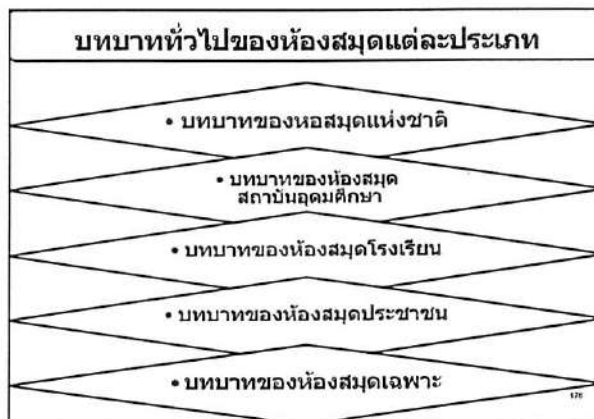
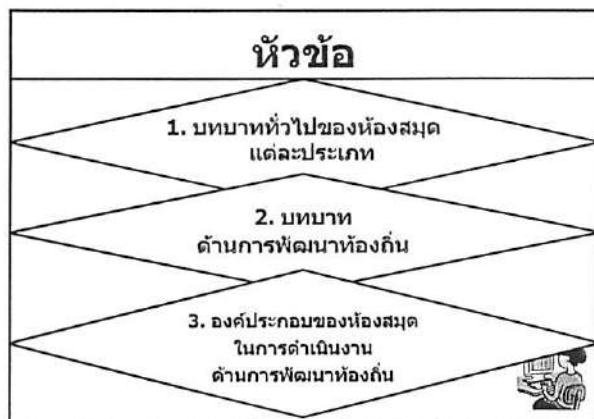
3. ขั้นตอนการสร้างแนวทางการปฏิบัติ (Control : C)

การแผนรับและทำงานร่วมกับโดยปราศจากภาระกิจหรือความสำคัญ มาสู่การปฏิบัติ และจัดกลุ่มผู้ดำเนินการ ซึ่งจะรับผิดชอบโครงการ โดยขั้นตอนกิจกรรมประกอบด้วย

C1 : การปลุกพลังในชุมชน
C2 : การตกลงใจในรายละเอียดของภาพดำเนินการที่ตนเองปฏิบัติ

ผลลัพธ์ที่ได้จากการประชุม

<p>(1) รายชื่อกิจกรรม หรือโครงการที่กลุ่ม องค์กร ชุมชนดำเนินการได้เอง</p>	<p>(2) กิจกรรม โครงการที่ ชุมชน หรือองค์กรชุมชน เสนอขอรับการส่งเสริม สนับสนุนจากองค์กรปกครองท้องถิ่น และหน่วยงานภาครัฐที่ทำงาน หรือสนับสนุนชุมชน</p>	<p>(3) รับผิดชอบภาระกิจโครงการ ที่ท้องถิ่นต้องดำเนินการ และประสานงานความร่วมมือ จากภาคีความร่วมมือนองศาต่างๆ จากภาคีรัฐหรือ องค์กรพัฒนาเอกชน เป็นต้น</p>
---	--	--

- ### สรุปบทบาทของหอสมุดแห่งชาติ
- บทบาทด้านการ ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย ดำเนินงานด้านเทคนิควิชาการ บรรณารักษศาสตร์ สารสนเทศศาสตร์และ เทคโนโลยีสารสนเทศตามหลักมาตรฐานสากล
 - บทบาทด้านการเป็นคลังสิ่งพิมพ์แห่งชาติ และศูนย์รวบรวมสิ่งพิมพ์ขององค์กรสหประชาชาติ
 - บทบาทด้านการเป็นเครือข่ายสารสนเทศในระดับชาติและนานาชาติ
 - บทบาทด้านการเป็นศูนย์กลางแลกเปลี่ยนและยืมสิ่งพิมพ์ ในระดับชาติและนานาชาติ
 - บทบาทด้านการเป็นศูนย์กำหนดบรรณและทิศทางบรรณานุกรมของหนังสือที่จัดพิมพ์ในประเทศไทย
 - บทบาทด้านการเป็นศูนย์กำหนดเลขมาตรฐานสากลประจำหนังสือ และวารสาร
 - บทบาทด้านการเป็นศูนย์ข้อมูลวารสารระหว่างชาติแห่งประเทศไทยและภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

- ### สรุปบทบาทของหอสมุดแห่งชาติ
- บทบาทด้านการเป็นศูนย์ควบคุมบรรณานุกรมแห่งชาติ
 - บทบาทด้านการเป็นศูนย์ประสานงานระบบสารสนเทศทางวิชาการแห่งชาติ
 - บทบาทด้านการเป็นแหล่งรวมวรรณกรรมของชาติทุกรูปแบบ
 - บทบาทด้านการเป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตและการศึกษาตามอัธยาศัยแก่ประชาชน
 - บทบาทด้านการฝึกอบรมแก่บุคลากรของ หน่วยงาน และสถาบันการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ
 - บทบาทด้านการสงวนรักษาทรัพย์สินทางปัญญา วิชาการ ศิลปกรรม และวัฒนธรรมของชาติ
 - บทบาทด้านการสงวนรักษามรดกทางปัญญาของคนในชาติ
-

- ### บทบาทของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา
- บทบาทด้านการส่งเสริมการเรียนการสอนตามหลักสูตร
 - บทบาทด้านการส่งเสริมการวิจัย
 - บทบาทด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม
 - บทบาทด้านการบริการวิชาการแก่สถาบันอุดมศึกษาทุกระบบการศึกษา
 - บทบาทด้านการบริการวิชาการแก่สังคม
 - บทบาทด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
-

บทบาทของห้องสมุดโรงเรียน

- บทบาทด้านการเป็นศูนย์กลางของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตร
- บทบาทด้านการเป็นศูนย์กลางการฝึกฝนการอ่าน
- บทบาทด้านการปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน
- บทบาทด้านการปลูกฝังทักษะพื้นฐานด้านการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การสื่อสาร อารมณ์ สังคม และปัญญา
- บทบาทด้านการเป็นศูนย์นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา
- บทบาทด้านการสนับสนุนส่งเสริมรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย

บทบาทของห้องสมุดประชาชน

- ส่งเสริมการรู้หนังสือ และกิจกรรมการเรียนรู้ การเข้าถึงและขยมนโยบายการเป็นผู้นำด้านตนเองและการศึกษาของประชาชน
- สร้างจุดเชื่อมต่อการเรียนรู้ เป็นผู้นำด้านเทคโนโลยี วิชาการ การเรียนรู้ ทั่วโลก มีกิจกรรมทางสังคม การเข้าถึงสื่อและการใช้สารสนเทศ สนองความรู้อ่านและเรียนรู้
- ส่งเสริมการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของประชาชนและความเป็นพลเมืองดีในชุมชน
- ส่งเสริมและส่งเสริมงานด้านภาษาโดยส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับภาษาท้องถิ่น
- หน้าที่ทางการศึกษา ห้องสมุดประชาชนเป็นแหล่งในการศึกษานอกสถานที่เรียน มีหน้าที่ในการศึกษานักประชาชนทั่วไป บุคคลวัยการศึกษา
- หน้าที่การวัดบรรณกิจของห้องสมุดประชาชนเป็นแหล่งสะสมของทรัพยากรของชุมชน มีกำหนดการเป็นวาระของห้องสมุด ห้องสมุดท้องถิ่น
- หน้าที่การสื่อสาร ห้องสมุดประชาชนเป็นสถานที่ส่งเสริมใช้หนังสือของห้องสมุดและหาของพิมพ์มาดำเนินงานทาง จึงมีงานที่ส่งมาทางห้องสมุดท้องถิ่นชุมชนและโรงเรียน

บทบาทของห้องสมุดเฉพาะ

- บทบาทด้านการเป็นศูนย์สารสนเทศเฉพาะทาง
- บทบาทด้านการมีบุคลากรผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง

ประเภทของห้องสมุดเฉพาะ

- ห้องสมุดในหน่วยงานของรัฐ คือ ห้องสมุดกระทรวง กรม กอง
- ห้องสมุดรัฐวิสาหกิจ และ ห้องสมุดเอกชน
- ห้องสมุดสมาคม ชมรมวิชาชีพ และห้องสมุดมูลนิธิ
- ห้องสมุดธนาคารและสถาบันการเงิน
- ห้องสมุดสถาบันวิจัย
- ห้องสมุดคณะวิชาในมหาวิทยาลัย
- ห้องสมุดองค์กรระหว่างประเทศ และ สถาบันนานาชาติ
- ห้องสมุดเฉพาะอื่นๆ เช่น ห้องสมุดโรงเรียนคนตาบอด เป็นต้น

สรุปบทบาทของห้องสมุดกับการพัฒนาห้องถิ่น

สูตร ELLD หรือ E2LD

E	• Education and Research • การศึกษา ค้นคว้า วิจัย
L	• Local wisdom preservation • ด้านการทำประเพณีวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น
L	• Life-long learning • ด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
D	• Development of Quality of Life • ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต

1. ด้านการศึกษา ค้นคว้า วิจัย (Education and Research : E)

- ห้องสมุดเป็นหน่วยงานการศึกษาในทุกระดับการศึกษา ซึ่งกำหนดเป็น 3 รูปแบบ คือ
 - การศึกษาในระบบ
 - การศึกษานอกระบบ
 - การศึกษานอกระบบ 3 รูปแบบ
- บทบาทของห้องสมุดที่เข้าข้องกับการศึกษาในระดับนี้ประกอบด้วย
 - การศึกษาร่วมกัน
 - การศึกษานอกระบบ
- สถานศึกษาทุกแห่งในทุกระดับ จะต้องมีการส่งเสริมสนับสนุนการศึกษา
- ห้องสมุดเป็นหน่วยงานสนับสนุนงานด้านนี้โดยทำหน้าที่สนับสนุนจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ การส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ ร่วมทำหนังสือพิมพ์กับ
- ห้องสมุดศึกษาเพื่อเผยแพร่ได้แก่ คณะในสถานศึกษาชั้นอุดมศึกษา เช่น การส่งเสริมห้องสมุดมหาวิทยาลัย
- บทบาทของห้องสมุดที่มีบทบาทสำคัญทางศึกษารวมทั้ง การศึกษานอกระบบ 3 รูปแบบของห้องสมุดประชาชนโดยส่ง ไปรัฐจะเป็นแหล่งการเรียนรู้ให้ห้องสมุด

**1. ด้านการศึกษา ค้นคว้า วิจัย
(Education and Research : E)**

<p>พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 25</p> <p><i>รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ใ้เด็ก ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์...</i></p>	<p>พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ.2551 มาตรา 14 ข้อ 5</p> <p><i>"จัดหาสื่อสนับสนุนและอำนวยความสะดวกโดยวิธีสารสนเทศและการสื่อสาร สถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา วิทยุชุมชน ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา ห้องสมุดประชาชน ..."</i></p>
---	---

**1. ด้านการศึกษา ค้นคว้า วิจัย
(Education and Research : E)**

- การศึกษาค้นคว้าอาจจำแนกออกอย่างกว้างออกเป็น 2 รูปแบบ
- การค้นคว้าหาความรู้ทั่วไป สามารถค้นหาได้ในห้องสมุดทุกประเภท
- การค้นคว้าหาความรู้เชิงลึกเฉพาะด้านอย่างเป็นทางการและมีเหตุผลมีผลที่เรียกว่าการวิจัย สามารถค้นคว้าได้ในหอสมุดแห่งชาติ หอสมุดมหาวิทยาลัย หรือ ห้องสมุดเฉพาะ เป็นต้น

**2. ด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น
(Local wisdom preservation : L)**

- สนับสนุนส่งเสริม อนุรักษ์และเผยแพร่สารสนเทศด้านศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น
- ห้องสมุดประชาชนมีบทบาทด้านนิรุกติศาสตร์เนื่องจากเป็นห้องสมุดที่กระจายอยู่ทั่วไปทุกภูมิภาค มีความใกล้ชิดกับท้องถิ่น
- ห้องสมุดสามารถนำทรัพยากรที่มีในท้องถิ่นมาจัดแสดงเป็นแหล่งสารสนเทศท้องถิ่น หรือห้องสารสนเทศท้องถิ่น โดยมีบทบาทเสริมเติมเป็นแหล่งความรู้หรือหอประวัติ
- หากมีการจัดดำเนินการวิจัยอย่างมีวิสัยทัศน์ปาดสนใจ สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวิชาการในท้องถิ่นสำหรับฝึกหัดเชิงปฏิบัติต้องการนำพาความรู้ในท้องถิ่น

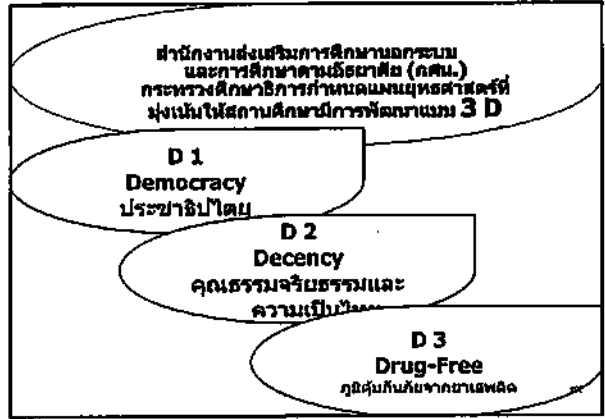
**2. ด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น
(Local wisdom preservation : L)**

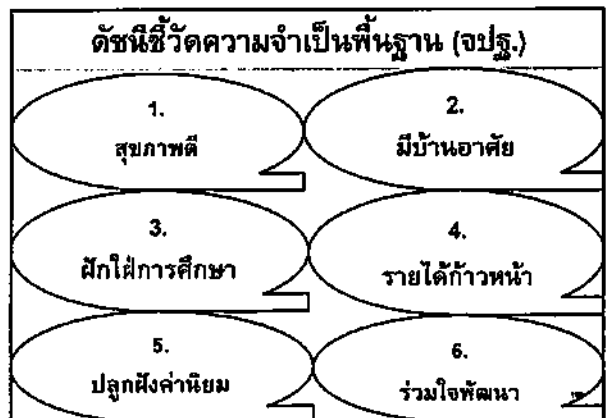
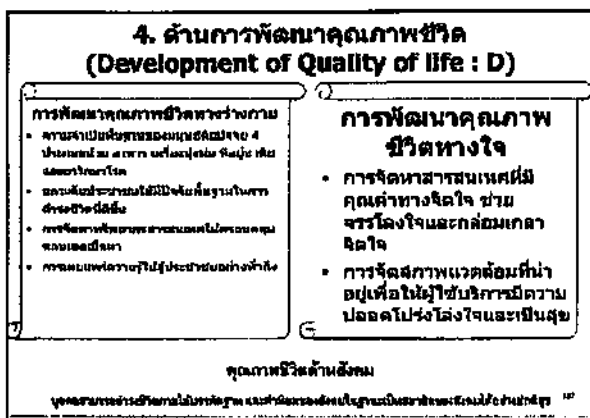
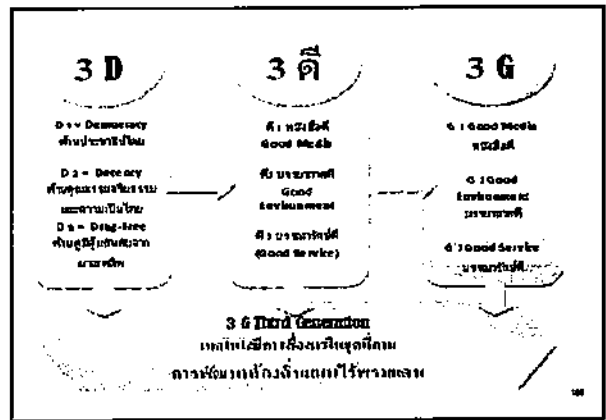
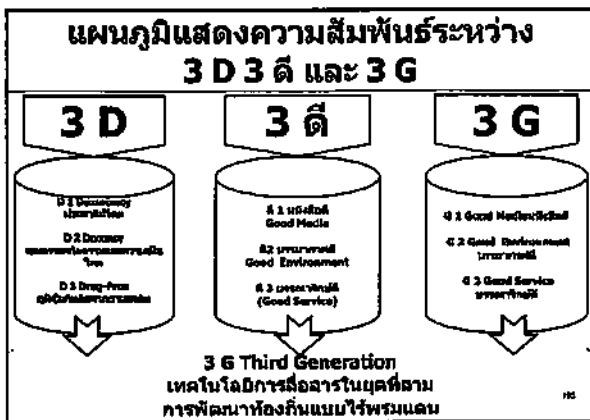
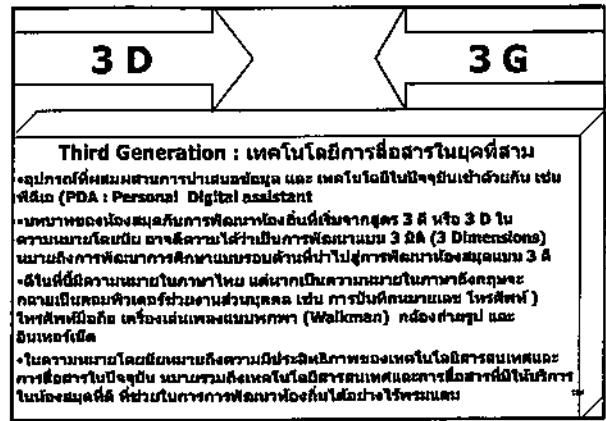
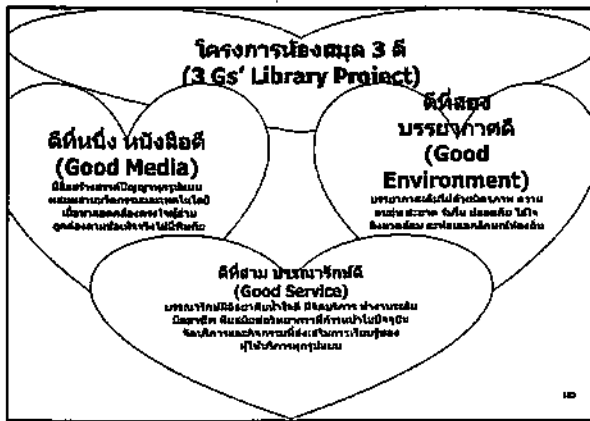
<p>พระราชบัญญัติการศึกษา การศึกษานอกระบบ พ.ศ. 2542 กล่าวถึงแนวทางการจัดการศึกษาในด้านการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ</p>	<p>แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มีการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ โดยมีการส่งเสริมการจัดการความรู้ทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่น และองค์รวม</p>
<p>แผนการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมแห่งชาติ กำหนดไว้ในวิสัยทัศน์ของแผนฯ 2 ซึ่งของไทยไม่เพียงแต่จะอนุรักษ์ ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และวัฒนธรรมเพื่อสังคมที่ดี 3 พัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาคนและสร้างสังคมคนธรรมภูมิปัญญาและการเรียนรู้โดยที่อุปบ่มฐานของ ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้าน</p>	

3. ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (Life-long learning : L)

พระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองไว้ว่า

- "กิจกรรมการเรียนรู้ในวิถีชีวิตประจำวันของบุคคลย่อมสามารถฝึกหัดที่จะเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ตามความสนใจ ความต้องการ โอกาส ความพร้อม และศักยภาพในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล"
- การเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตเป็นส่วนที่ช่วยเสริมเติมเต็มความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาในระบบ
- ห้องสมุดประชาชนซึ่งอยู่ในสังกัดของกรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการทำหน้าที่ในการสนับสนุนการศึกษาของระบบโรงเรียนรวมถึงการศึกษาตามอัธยาศัยโดยเฉพาะ
- ห้องสมุดประชาชนเป็นห้องสมุดสำหรับ "ประชาชน" เปิดกว้างสำหรับบุคคลทุกกระชั้น
- รัฐบาลและเอกชนเห็นความสำคัญของการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต จึงมีการจัดตั้งห้องสมุดประชาชนกระจายอยู่ทั่วไปทุกภูมิภาค ทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวก

องค์ประกอบของห้องสมุดในการดำเนินงานด้านพัฒนาท้องถิ่น	
1.	สภาพที่ตั้งและอาคารสถานที่
2.	บรรณาคาศและสภาพแวดล้อม และ สิ่งอำนวยความสะดวก
3.	นโยบาย แผนงาน และโครงการ
4.	ทรัพยากรสารสนเทศ
5.	บริการและกิจกรรม
6.	บุคลากร
7.	การบริหารจัดการ
8.	งบประมาณ
9.	เครือข่ายความร่วมมือ
10.	ฐานข้อมูล

ภาคผนวก ข

จดหมายตอบรับการเผยแพร่ผลงานวิจัย

ที่ ศธ ๐๕๔๖.๑๑/๖๐๐๒๕

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
อำเภอเมืองสุรินทร์
จังหวัดสุรินทร์ ๓๒๐๐๐

๒๑ มกราคม ๒๕๕๓

เรื่อง คอรับการส่งบทความ

เรียน ผศ.ชลลดา พงศ์พัฒน์ โยธิน

ตามที่ ผศ.ชลลดา พงศ์พัฒน์ โยธิน ได้ส่งบทความวิจัยในหัวข้อเรื่อง “การพัฒนา
บทเรียนออนไลน์เพื่อสร้างกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น ” เพื่อนำเสนอในงานประชุมวิชาการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ครั้งที่ ๔ ระหว่างวันที่ ๒๐ - ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ นั้น

บัดนี้ ทางบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ได้รับบทความเป็นที่เรียบร้อยแล้ว
และอยู่ระหว่างการส่งบทความให้ผู้ทรงคุณวุฒิอ่าน เพื่อปรับแก้บทความที่จะนำเสนอต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

ks

(นางสาวฉนิต รัตนรวมการ)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย รักษาการแทน

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์/โทรสาร ๐-๔๔๐๔-๑๕๕๖

E-mail : Thipvb@hotmail.com

ที่ ศธ 0530.1(46.2)/249

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย
จังหวัดมหาสารคาม 44150

15 มีนาคม 2553

เรื่อง ตอบรับการส่งบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัย

เรียน ผศ.ชอลดา พงศ์พัฒนโยธิน

ตามที่ท่านได้ส่งบทความ เรื่อง “บทบาทของห้องสมุดในบริบทการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น” เพื่อตีพิมพ์ในวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ความละเอียดครบถ้วนแล้ว นั้น

บัดนี้ บทความวิจัยต้นฉบับของท่าน ได้ผ่านการตรวจความถูกต้องทางวิชาการ โดยกองบรรณาธิการ และผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว และกองบรรณาธิการยินดีที่จะตีพิมพ์บทความของท่าน ในวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีที่31 ฉบับที่ 2 เดือน เมษายน – มิถุนายน พ.ศ 2555

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร. ปฟฤกษ์ อุดสาหะวะฉะกิจ)
บรรณาธิการ

งานวารสาร กองส่งเสริมการวิจัยและบริการวิชาการ
สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
โทรศัพท์ / โทรสาร 043-754238
E-mail : research@msu.ac.th

กองบรรณาธิการวารสารปัญญาทัศน์
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
1061 ถนน อิศรภาพ 15 แขวง ทรัพย์สิน

ที่ ศธ.บศ. 0564.07/
วันที่ 7 ธันวาคม 2553
เรื่อง ตอบรับการเผยแพร่บทความ

เรียน ศศ.ชลลดา พงศ์พัฒน์ โยธิน

ตามที่ท่านได้ส่งบทความเรื่อง “การพัฒนาบทเรียนออนไลน์เรื่องห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อสร้างกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด” มาเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร “ปัญญาทัศน์” ฉบับที่ 4/2553 และได้ปรับปรุงแก้ไขรายละเอียดตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิในการกลั่นกรองได้พิจารณาเป็นที่เรียบร้อยแล้วนั้น กองบรรณาธิการได้รับตอบรับ และจะตีพิมพ์บทความดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พนอเนียง สุทัศน์ ณ อยุธยา)
บรรณาธิการวารสารปัญญาทัศน์

ด่วนที่สุด

ที่ ศธ 0538/ ว3149

สถาบันวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
อำเภอเมือง ฯ พิษณุโลก 65000

3 ธันวาคม 2553

เรื่อง คอบรับการนำเสนอบทความวิจัย

เรียน นางสาวชลลดา พงศ์พัฒน์โยธิน

ด้วย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามเป็นเจ้าภาพในการจัดประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ครั้งที่ 2 เรื่อง “ การวิจัยท้องถิ่นเพื่อแผ่นดินไทย ” : พัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในท้องถิ่น ระหว่างวันที่ 14 – 17 มกราคม 2554 ณ หอประชุมศรีวิจิตรโชติ และอาคารที่ปรีชญา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม(สวนทะเลแก้ว) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดเวทีนำเสนอผลงานวิจัยของคณาจารย์ นักศึกษาของมหาวิทยาลัยและบุคคลทั่วไป โดยการจัดประชุมวิชาการดังกล่าวประกอบด้วย การประชุมวิชาการ และการนำเสนอผลงานวิจัยทั้งภาคบรรยาย (Oral Presentation) และภาคโปสเตอร์ (Poster Presentation)

ในการนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิได้ทำการคัดเลือกบทความวิจัยเพื่อนำเสนอในการจัดประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 2 และได้เล็งเห็นแล้วว่า บทความของ นางสาวชลลดา พงศ์พัฒน์โยธิน ภาคโปสเตอร์ กลุ่ม 1.กลุ่มการศึกษา เรื่อง การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ เรื่องห้องสมุดกับการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อสร้างกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทของห้องสมุด มีความเหมาะสมและสมควรได้รับการนำเสนอในการจัดประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ครั้งที่ 2 วันที่ 15 มกราคม 2554 เวลา 14.00 – 15.00 น. ณ อาคารที่ปรีชญา

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.สว่าง ภูพัฒน์วิบูลย์)

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

สถาบันวิจัยและพัฒนา

โทร. 0 – 5526 – 7038

โทรสาร. 0 - 5526 - 7038

<http://rdi.psru.ac.th/>

ที่ ศธ 0538/ว266

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
อำเภอเมือง ฯ พิษณุโลก 65000

1 กุมภาพันธ์ 2554

เรื่อง ขอบขอบคุณและแจ้งผลการเข้าร่วมประชุมการนำเสนอผลงานวิจัยในงานราชภัฏวิชาการระดับชาติ
มหาวิทยาลัยราชภัฏครั้งที่ 2

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชลลดา พงศ์พัฒนาโยธิน

ตามที่ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามได้รับเกียรติให้เป็นเจ้าภาพหลักในการจัดประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ครั้งที่ 2 เรื่อง “การวิจัยท้องถิ่นเพื่อแผ่นดินไทย : พัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในท้องถิ่น” ระหว่างวันที่ 14 – 17 มกราคม 2554 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม(ส่วนทะเลแก้ว) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดเวทีนำเสนอผลงานวิจัยของคณาจารย์ นักศึกษาของมหาวิทยาลัยและบุคคลทั่วไป โดยการจัดประชุมวิชาการดังกล่าวประกอบด้วย การประชุมวิชาการและการนำเสนอผลงานวิจัยทั้งภาคบรรยาย (Oral Presentation) และภาคโปสเตอร์ (Poster Presentation)

บัดนี้ การจัดงานประชุมวิชาการดังกล่าวได้ดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้วตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จึงใคร่ขอขอบคุณท่านเป็นอย่างสูงที่ได้เข้าร่วมนำเสนอผลงานวิจัยแบบทั่วไปภาคโปสเตอร์ในการประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ครั้งที่ 2

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมบัติ พรหมเสน)

รองอธิการบดี รักษาราชการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

สถาบันวิจัยและพัฒนา

โทร/ โทรสาร 0 – 5526 – 7038

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล	นางสาวชลลดา พงศ์พัฒนา โยธิน
วัน เดือน ปีเกิด	21 กันยายน 2508
สถานที่เกิด	จังหวัดสุรินทร์
สถานที่ทำงาน	สาขาสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2526-2530 ปริญญาตรี หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.) สาขาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. 2533-2536 ปริญญาโท หลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต (อ.ม.) สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2548-2549 ประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง สาขาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2549-2550 Graduate Diploma of Science (Interdisciplinary Studies). Faculty of Computing, Health and Science. Edith Cowan University. Perth, Australia. พ.ศ. 2550-2551 ประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา พ.ศ. 2547-ปัจจุบัน ศึกษาระดับปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) สาขาการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา